
VICTORIA UNIVERSITY
3 1761 06310610 8

Harper's
Greek and Latin Texts.

THUCYDIDES.

RECENSUIT

JOANNES GULIELMUS DONALDSON, S.T.P.,

COLL. SS. TRIN. APUD CANTABR. QUONDAM SOCIUS.

VOL. II.

NEW YORK:
HARPER AND BROTHERS, FRANKLIN SQUARE.
M.DCCC.LXI.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ Ε΄.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους αἱ μὲν ἐνιαύσιοι σπον- 1
δαὶ διελέλυντο μέχρι Πυθίων. καὶ ἐν τῇ ἐκεχειρίᾳ
Ἀθηναῖοι Δηλίους ἀνέστησαν ἐκ Δήλου, ἡγησάμενοι
κατὰ παλαιάν τινα αἰτίαν οὐ καθαροὺς ὄντας ἱερῶ-
σθαι, καὶ ἅμα ἐλλιπὲς σφίσιν εἶναι τοῦτο τῆς καθάρ- 2
σεως ᾗ πρότερόν μοι δεδήλωται ὡς ἀνελόντες τὰς
θήκας τῶν τεθνεώτων ὀρθῶς ἐνόμισαν ποιῆσαι. καὶ
οἱ μὲν Δήλιοι Ἀτραμύττιον Φαρνάκου δόντος αὐτοῖς
ἐν τῇ Ἀσίᾳ ᾤκησαν, οὕτως ὡς ἕκαστος ὥρμητο.

Κλέων δὲ Ἀθηναίους πείσας ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χω- 2
ρία ἐξέπλευσε μετὰ τὴν ἐκεχειρίαν, Ἀθηναίων μὲν
ὁπλίτας ἔχων διακοσίους καὶ χιλίους καὶ ἱππέας τρια-
κοσίους, τῶν δὲ ξυμμάχων πλείους, ναῦς δὲ τριάκοντα.
σχὼν δὲ ἐς Σκιώνην πρῶτον, ἔτι πολιορκουμένην, καὶ
προσλαβὼν αὐτόθεν ὁπλίτας τῶν φρουρῶν κατέπλευ-
σεν ἐς τὸν Κολοφωνίων λιμένα, τῶν Τορωναίων ἀπέ-
χοντα οὐ πολὺ τῆς πόλεως. ἐκ δ' αὐτοῦ, αἰσθόμενος 2
ὑπ' αὐτομόλων ὅτι οὔτε Βρασίδας ἐν τῇ Τορώνῃ οὔτε
οἱ ἐνόντες ἀξιόμαχοι εἶεν, τῇ μὲν στρατιᾷ πεζῇ ἐχώρει
ἐς τὴν πόλιν, ναῦς δὲ περιέπεμψε δέκα ἐς τὸν λιμένα
περιπλεῖν. καὶ πρὸς τὸ περιτείχισμα πρῶτον ἀφ-
ικνεῖται, ὃ προσπεριέβαλε τῇ πόλει ὁ Βρασίδας, ἐντὸς
βουλόμενος ποιῆσαι τὸ προάστειον, καὶ διελὼν τοῦ
παλαιοῦ τείχους μίαν αὐτὴν ἐποίησε πόλιν. βοηθή- 3
σαντες δὲ ἐς αὐτὸ Πασιτελίδας τε ὁ Λακεδαιμόνιος
ἄρχων καὶ ἡ παροῦσα φυλακὴ προσβαλόντων τῶν
Ἀθηναίων ἠμύνοντο. καὶ ὡς ἐβιάζοντο καὶ αἱ νῆες
ἅμα περιέπλεον ἐς τὸν λιμένα περιπεμφθεῖσαι, δείσας

ὁ Πασιτελίδας μὴ αἵ τε νῆες φθάσωσι λαβοῦσαι ἐρῆμον τὴν πόλιν καὶ τοῦ τειχίσματος ἁλισκομένου ἐγκαταληφθῇ, ἀπολιπὼν αὐτὸ δρόμῳ ἐχώρει ἐς τὴν
2 πόλιν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι φθάνουσιν οἵ τε ἀπὸ τῶν νεῶν ἑλόντες τὴν Τορώνην καὶ ὁ πεζὸς ἐπισπόμενος αὐτοβοεί, κατὰ τὸ διῃρημένον τοῦ παλαιοῦ τείχους ξυνεσπεσών. καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτειναν τῶν Πελοποννησίων καὶ Τορωναίων εὐθὺς ἐν χερσί, τοὺς δὲ ζῶντας
3 ἔλαβον καὶ Πασιτελίδαν τὸν ἄρχοντα. Βρασίδας δὲ ἐβοήθει μὲν τῇ Τορώνῃ, αἰσθόμενος δὲ καθ' ὁδὸν ἑαλωκυῖαν ἀνεχώρησεν, ἀποσχὼν τεσσαράκοντα μάλιστα σταδίους μὴ φθάσαι ἐλθών. ὁ δὲ Κλέων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖά τε ἔστησαν δύο, τὸ μὲν κατὰ τὸν λιμένα τὸ δὲ πρὸς τῷ τειχίσματι, καὶ τῶν Τορωναίων γυναῖκας μὲν καὶ παῖδας ἠνδραπόδισαν, αὐτοὺς δὲ καὶ Πελοποννησίους καὶ εἴ τις ἄλλος Χαλκιδέων ἦν, ξύμπαντας ἐς ἑπτακοσίους, ἀπέπεμψαν ἐς τὰς
4 Ἀθήνας· καὶ αὐτοῖς τὸ μὲν Πελοποννήσιον ὕστερον ἐν ταῖς γενομέναις σπονδαῖς ἀπῆλθεν, τὸ δὲ ἄλλο ἐκομίσθη ὑπ' Ὀλυνθίων, ἀνὴρ ἀντ' ἀνδρὸς λυθείς. εἷλον δὲ καὶ Πάνακτον Ἀθηναίων ἐν μεθορίοις τεῖχος Βοιωτοὶ ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον προδοσίᾳ. καὶ ὁ μὲν Κλέων φυλακὴν καταστησάμενος τῆς Τορώνης ἄρας περιέπλει τὸν Ἄθων ὡς ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν.

4 Φαίαξ δὲ ὁ Ἐρασιστράτου τρίτος αὐτὸς Ἀθηναίων πεμπόντων ναυσὶ δύο ἐς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν πρεσβευτὴς ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐξέπλευσεν. Λεοντῖνοι γάρ, ἀπελθόντων Ἀθηναίων ἐκ Σικελίας μετὰ τὴν ξύμβασιν, πολίτας τε ἐπεγράψαντο πολλοὺς καὶ ὁ
2 δῆμος τὴν γῆν ἐπενόει ἀναδάσασθαι. οἱ δὲ δυνατοὶ αἰσθόμενοι Συρακοσίους τε ἐπάγονται καὶ ἐκβάλλουσι τὸν δῆμον. καὶ οἱ μὲν ἐπλανήθησαν ὡς ἕκαστοι, οἱ δὲ δυνατοὶ ὁμολογήσαντες Συρακοσίοις καὶ τὴν πόλιν ἐκλιπόντες καὶ ἐρημώσαντες Συρακούσας ἐπὶ πολι-
3 τείᾳ ᾤκησαν. καὶ ὕστερον πάλιν αὐτῶν τινες διὰ τὸ μὴ ἀρέσκεσθαι ἀπολιπόντες ἐκ τῶν Συρακουσῶν Φω-

καίας τε τῆς πόλεώς τι τῆς Λεοντίνων χωρίον καλούμενον καταλαμβάνουσι καὶ Βρικιννίας, ὂν ἔρυμα ἐν τῇ Λεοντίνῃ. καὶ τῶν τοῦ δήμου τότε ἐκπεσόντων οἱ πολλοὶ ἦλθον ὡς αὐτοὺς καὶ καταστάντες ἐκ τῶν τειχῶν ἐπολέμουν. ἃ πυνθανόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι τὸν 4
Φαίακα πέμπουσιν, εἴ πως πείσαντες τοὺς σφίσιν ὄντας αὐτόθι ξυμμάχους καὶ τοὺς ἄλλους, ἢν δύνωνται, Σικελιώτας κοινῇ, ὡς Συρακοσίων δύναμιν περιποιουμένων, ἐπιστρατεῦσαι, διασώσειαν τὸν δῆμον τῶν Λεοντίνων. ὁ δὲ Φαίαξ ἀφικόμενος τοὺς μὲν 5
Καμαριναίους πείθει καὶ Ἀκραγαντίνους, ἐν δὲ Γέλᾳ ἀντιστάντος αὐτῷ τοῦ πράγματος οὐκέτι ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἔρχεται, αἰσθόμενος οὐκ ἂν πείθειν αὐτούς, ἀλλ' ἀναχωρήσας διὰ τῶν Σικελῶν ἐς Κατάνην, καὶ ἅμα ἐν τῇ παρόδῳ καὶ ἐς τὰς Βρικιννίας ἐλθὼν καὶ παραθαρσύνας, ἀπέπλει. ἐν δὲ τῇ παρακομιδῇ τῇ ἐς 5
τὴν Σικελίαν καὶ πάλιν ἀναχωρήσει καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τισὶ πόλεσιν ἐχρημάτισε περὶ φιλίας τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ Λοκρῶν ἐντυγχάνει τοῖς ἐκ Μεσσήνης ἐποίκοις ἐκπεπτωκόσιν, οἳ μετὰ τὴν τῶν Σικελιωτῶν ὁμολογίαν στασιασάντων Μεσσηνίων καὶ ἐπαγαγομένων τῶν ἑτέρων Λοκροὺς ἔποικοι ἐξεπέμφθησαν καὶ ἐγένετο Μεσσήνη Λοκρῶν τινὰ χρόνον. τούτοις οὖν ὁ 2
Φαίαξ ἐντυχὼν τοῖς κομιζομένοις οὐκ ἠδίκησεν· ἐγεγένητο γὰρ τοῖς Λοκροῖς πρὸς αὐτὸν ὁμολογία ξυμβάσεως πέρι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. μόνοι γὰρ τῶν ξυμμάχων, ὅτε Σικελιῶται ξυνηλλάσσοντο, οὐκ ἐσπείσαντο Ἀθηναίοις, οὐδ' ἂν τότε, εἰ μὴ αὐτοὺς κατεῖχεν ὁ πρὸς Ἰτωνέας καὶ Μελαίους πόλεμος, ὁμόρους τε ὄντας καὶ ἀποίκους. καὶ ὁ μὲν Φαίαξ ἐς τὰς Ἀθήνας χρόνῳ ὕστερον ἀφίκετο.

Ὁ δὲ Κλέων, ὡς ἀπὸ τῆς Τορώνης τότε περιέπλευ- 6
σεν ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν, ὁρμώμενος ἐκ τῆς Ἠιόνος Σταγείρῳ μὲν προσβάλλει Ἀνδρίων ἀποικίᾳ καὶ οὐχ εἷλεν, Γαληψὸν δὲ τὴν Θασίων ἀποικίαν λαμβάνει κατὰ κράτος. καὶ πέμψας ὡς Περδίκκαν πρέσβεις, 2

ὅπως παραγένοιτο στρατιᾷ κατὰ τὸ ξυμμαχικόν, καὶ ἐς τὴν Θρᾴκην ἄλλους παρὰ Πολλῆν τὸν Ὀδομάντων βασιλέα, ἄξοντα μισθοῦ Θρᾷκας ὡς πλείστους, αὐ-
3 τὸς ἡσύχαζε περιμένων ἐν τῇ Ἠιόνι. Βρασίδας δὲ πυνθανόμενος ταῦτα ἀντεκάθητο καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῷ Κερδυλίῳ· ἔστι δὲ τὸ χωρίον τοῦτο Ἀργιλίων ἐπὶ μετεώρου πέραν τοῦ ποταμοῦ, οὐ πολὺ ἀπέχον τῆς Ἀμφιπόλεως, καὶ κατεφαίνετο πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν αὐτόθεν ὁρμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ· ὅπερ προσεδέχετο ποιήσειν αὐτόν, ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν, ὑπεριδόντα σφῶν τὸ πλῆθος, τῇ παρούσῃ
4 στρατιᾷ ἀναβήσεσθαι. ἅμα δὲ καὶ παρεσκευάζετο Θρᾷκάς τε μισθωτοὺς πεντακοσίους καὶ χιλίους καὶ τοὺς Ἠδωνας πάντας παρακαλῶν, πελταστὰς καὶ ἱππέας· καὶ Μυρκινίων καὶ Χαλκιδέων χιλίους πελταστὰς εἶχε πρὸς τοῖς ἐν Ἀμφιπόλει. τὸ δ' ὁπλιτικὸν ξύμπαν ἠθροίσθη, δισχίλιοι μάλιστα, καὶ ἱππῆς Ἕλληνες τριακόσιοι. τούτων Βρασίδας μὲν ἔχων ἐπὶ Κερδυλίῳ ἐκάθητο ἐς πεντακοσίους καὶ χιλίους, οἱ δ' ἄλλοι ἐν Ἀμφιπόλει μετὰ Κλεαρίδου ἐτετάχατο.
7 ὁ δὲ Κλέων τέως μὲν ἡσύχαζεν, ἔπειτα ἠναγκάσθη ποιῆσαι ὅπερ ὁ Βρασίδας προσεδέχετο. τῶν γὰρ στρατιωτῶν ἀχθομένων μὲν τῇ ἕδρᾳ, ἀναλογιζομένων δὲ τὴν ἐκείνου ἡγεμονίαν πρὸς οἵαν ἐμπειρίαν καὶ τόλμαν μετὰ οἵας ἀνεπιστημοσύνης καὶ μαλακίας γενήσοιτο καὶ οἴκοθεν ὡς ἄκοντες αὐτῷ ξυνῆλθον, αἰσθόμενος τὸν θροῦν καὶ οὐ βουλόμενος αὐτοὺς διὰ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ καθημένους βαρύνεσθαι ἀναλαβὼν
2 ἦγεν. καὶ ἐχρήσατο τῷ τρόπῳ ᾧπερ καὶ ἐς τὴν Πύλον εὐτυχήσας ἐπίστευσέ τι φρονεῖν· ἐς μάχην μὲν γὰρ οὐδὲ ἤλπισέν οἱ ἐπεξιέναι οὐδένα, κατὰ θέαν δὲ μᾶλλον ἔφη ἀναβαίνειν τοῦ χωρίου, καὶ τὴν μείζω παρασκευὴν περιέμενεν, οὐχ ὡς τῷ ἀσφαλεῖ, ἢν ἀναγκάζηται, περισχήσων, ἀλλ' ὡς κύκλῳ περιστ||ήσ||ας
3 βίᾳ αἱρήσων τὴν πόλιν. ἐλθών τε καὶ καθίσας ἐπὶ λόφου καρτεροῦ πρὸ τῆς Ἀμφιπόλεως τὸν στρατὸν

αὐτὸς ἐθεᾶτο τὸ λιμνῶδες τοῦ Στρυμόνος καὶ τὴν θέσιν τῆς πόλεως ἐπὶ τῇ Θρᾴκῃ ὡς ἔχοι. ἀπιέναι τε ἐνόμιζεν, ὁπόταν βούληται, ἀμαχεί· καὶ γὰρ οὐδὲ ἐφαίνετο οὔτ' ἐπὶ τοῦ τείχους οὐδεὶς οὔτε κατὰ πύλας ἐξῄει, κεκλῃμέναι τε ἦσαν πᾶσαι. ὥστε καὶ μηχανὰς ὅτι οὐ *κ[ατ]ῆλθεν ἔχων, ἁμαρτεῖν ἐδόκει· ἑλεῖν γὰρ ἂν τὴν πόλιν διὰ τὸ ἐρῆμον. ὁ δὲ Βρασίδας εὐθὺς 8
ὡς εἶδε κινουμένους τοὺς Ἀθηναίους, καταβὰς καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ Κερδυλίου ἐσέρχεται ἐς τὴν Ἀμφίπολιν. καὶ ἐπέξοδον μὲν καὶ ἀντίταξιν οὐκ ἐποιήσατο πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, δεδιὼς τὴν αὑτοῦ παρασκευὴν καὶ νομίζων ὑποδεεστέρους εἶναι, οὐ τῷ πλήθει, ἀντίπαλα γάρ πως ἦν, ἀλλὰ τῷ ἀξιώματι—τῶν γὰρ Ἀθηναίων ὅπερ ἐστράτευε καθαρὸν ἐξῆλθε 2
καὶ Λημνίων καὶ Ἰμβρίων τὸ κράτιστον—τέχνῃ δὲ παρεσκευάζετο ἐπιθησόμενος. εἰ γὰρ δείξειε τοῖς ἐναντίοις τό τε πλῆθος καὶ τὴν ὅπλισιν ἀναγκαίαν οὖσαν τῶν μεθ' ἑαυτοῦ, οὐκ ἂν ἡγεῖτο μᾶλλον περιγενέσθαι ἢ ἄνευ προόψεώς τε αὐτῶν καὶ *[μὴ] ἀπὸ τοῦ ὄντος καταφρονήσεως. ἀπολεξάμενος οὖν αὐτὸς 3
πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὁπλίτας καὶ τοὺς ἄλλους Κλεαρίδᾳ προστάξας ἐβουλεύετο ἐπιχειρεῖν αἰφνιδίως, πρὶν ἀπελθεῖν τοὺς Ἀθηναίους, οὐκ ἂν νομίζων αὐτοὺς ὁμοίως ἀπολαβεῖν αὖθις [μεμονωμένους], εἰ τύχοι ἐλθοῦσα αὐτοῖς ἡ βοήθεια. ξυγκαλέσας δὲ τοὺς πάντας στρατιώτας καὶ βουλόμενος παραθαρσῦναί τε καὶ τὴν ἐπίνοιαν φράσαι ἔλεγε τοιάδε.

"Ἄνδρες Πελοποννήσιοι, ἀπὸ μὲν οἵας χώρας 9
ἥκομεν, ὅτι ἀεὶ διὰ τὸ εὔψυχον ἐλευθέρας, καὶ ὅτι Δωριῆς μέλλετε Ἴωσι μάχεσθαι, ὧν εἰώθατε κρείσσους εἶναι, ἀρκείτω βραχέως δεδηλωμένον· τὴν δὲ ἐπιχείρησιν ᾧ τρόπῳ διανοοῦμαι ποιεῖσθαι διδάξω, ἵνα μὴ τό [τε] κατ' ὀλίγον καὶ μὴ ἅπαντας κινδυνεύειν ἐνδεὲς φαινόμενον ἀτολμίαν παράσχῃ. τοὺς γὰρ 2
ἐναντίους εἰκάζω καταφρονήσει τε ἡμῶν καὶ οὐκ ἂν ἐλπίσαντας ὡς ἂν ἐπεξέλθοι τις αὐτοῖς ἐς μάχην ἀνα-

βῆναί τε πρὸς τὸ χωρίον καὶ νῦν ἀτάκτως κατὰ θέαν
3 τετραμμένους ὀλιγωρεῖν. ὅστις δὲ τὰς τοιαύτας ἁμαρ-
τίας τῶν ἐναντίων κάλλιστα ἰδὼν καὶ ἅμα πρὸς τὴν
ἑαυτοῦ δύναμιν τὴν ἐπιχείρησιν ποιεῖται μὴ ἀπὸ τοῦ
προφανοῦς μᾶλλον καὶ ἀντιπαραταχθέντος ἢ ἐκ τοῦ
πρὸς τὸ παρὸν ξυμφέροντος, πλεῖστ᾽ ἂν ὀρθοῖτο· καὶ
τὰ κλέμματα ταῦτα καλλίστην δόξαν ἔχει ἃ τὸν πολέ-
μιον μάλιστ᾽ ἄν τις ἀπατήσας τοὺς φίλους μέγιστ᾽
4 ἂν ὠφελήσειεν. ἕως οὖν ἔτι ἀπαράσκευοι θαρσοῦσι
καὶ τοῦ ὑπαπιέναι πλέον ἢ τοῦ μένοντος, ἐξ ὧν ἐμοὶ
φαίνονται, τὴν διάνοιαν ἔχουσιν, ἐν τῷ ἀνειμένῳ αὐ-
τῶν τῆς γνώμης καὶ πρὶν ξυνταχθῆναι μᾶλλον τὴν
δόξαν, ἐγὼ μὲν ἔχων τοὺς μετ᾽ ἐμαυτοῦ καὶ φθάσας,
ἢν δύνωμαι, προσπεσοῦμαι δρόμῳ κατὰ μέσον τὸ
5 στράτευμα· σὺ δέ, Κλεαρίδα, ὕστερον, ὅταν ἐμὲ ὁρᾷς
ἤδη προσκείμενον καὶ κατὰ τὸ εἰκὸς φοβοῦντα αὐ-
τούς, τοὺς μετὰ σεαυτοῦ, τούς τ᾽ Ἀμφιπολίτας καὶ
τοὺς ἄλλους ξυμμάχους ἄγων, αἰφνιδίως τὰς πύλας
ἀνοίξας ἐπεκθεῖν καὶ ἐπείγεσθαι ὡς τάχιστα ξυμ-
μῖξαι. ἐλπὶς γὰρ μάλιστα αὐτοὺς οὕτω φοβηθῆναι·
τὸ γὰρ ἐπιὸν ὕστερον δεινότερον τοῖς πολεμίοις τοῦ
6 παρόντος καὶ μαχομένου. καὶ αὐτός τε ἀνὴρ ἀγαθὸς
γίγνου, ὥσπερ σε εἰκός, ὄντα Σπαρτιάτην, καὶ ὑμεῖς,
ὦ ἄνδρες ξύμμαχοι, ἀκολουθήσατε ἀνδρείως, καὶ νο-
μίσατε εἶναι τοῦ καλῶς πολεμεῖν τὸ ἐθέλειν καὶ τὸ
7 αἰσχύνεσθαι καὶ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, καὶ τῇδε
ὑμῖν τῇ ἡμέρᾳ ἢ ἀγαθοῖς γενομένοις ἐλευθερίαν τε
ὑπάρχειν καὶ Λακεδαιμονίων ξυμμάχοις κεκλῆσθαι ἢ
Ἀθηναίων τε δούλοις, ἢν τὰ ἄριστα ἄνευ ἀνδραπο-
δισμοῦ ἢ θανατώσεως πράξητε, καὶ δουλείαν χαλε-
πωτέραν ἢ πρὶν εἴχετε, τοῖς δὲ λοιποῖς Ἕλλησι
κωλυταῖς γενέσθαι ἐλευθερώσεως. ἀλλὰ μήτε ὑμεῖς
μαλακισθῆτε, ὁρῶντες περὶ ὅσων ὁ ἀγών ἐστιν, ἐγώ
τε δείξω οὐ παραινέσαι οἷός τε ὢν μᾶλλον τοῖς πέλας
ἢ καὶ αὐτὸς ἔργῳ ἐπεξελθεῖν."

10 Ὁ μὲν Βρασίδας τοσαῦτα εἰπὼν τήν τε ἔξοδον

παρεσκευάζετο αὐτὸς καὶ τοὺς ἄλλους μετὰ τοῦ Κλεαρίδα καθίστη ἐπὶ τὰς Θρᾳκίας καλουμένας τῶν πυλῶν, ὅπως ὥσπερ εἴρητο ἐπεξίοιεν. τῷ δὲ Κλέωνι, φανε- 2
ροῦ γενομένου αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Κερδυλίου καταβάντος καὶ ἐν τῇ πόλει, ἐπιφανεῖ οὔσῃ ἔξωθεν, περὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς θυομένου καὶ ταῦτα πράσσοντος ἀγγέλλεται, προὐκεχωρήκει γὰρ τότε κατὰ τὴν θέαν, ὅτι ἥ τε στρατιὰ ἅπασα φανερὰ τῶν πολεμίων ἐν τῇ πόλει καὶ ὑπὸ τὰς πύλας ἵππων τε πόδες πολλοὶ καὶ ἀνθρώπων ὡς ἐξιόντων ὑποφαίνονται. ὁ δὲ ἀκούσας ἐπῆλθεν· καὶ ὡς εἶδεν, οὐ βουλόμενος μάχῃ διαγω- 3
νίσασθαι πρίν οἱ καὶ τοὺς βοηθοὺς ἥκειν, καὶ οἰόμενος φθήσεσθαι ἀπελθών, σημαίνειν τε ἅμα ἐκέλευεν ἀναχώρησιν καὶ παρήγγειλε τοῖς ἀπιοῦσιν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κέρας, ὥσπερ μόνον οἷόν τ' ἦν, ὑπάγειν ἐπὶ τῆς Ἠιόνος. ὡς δ' αὐτῷ ἐδόκει σχολῇ γίγνεσθαι, 4
αὐτὸς ἐπιστρέψας τὸ δεξιὸν καὶ τὰ γυμνὰ πρὸς τοὺς πολεμίους δοὺς ἀπῆγε τὴν στρατιάν. κἂν τούτῳ Βρασίδας ὡς ὁρᾷ τὸν καιρὸν καὶ τὸ στράτευμα τῶν Ἀθηναίων κινούμενον, λέγει τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τοῖς ἄλλοις· "Ὅτι οἱ ἄνδρες ἡμᾶς οὐ μενοῦσιν, δῆλοι δὴ 5
τῶν τε δοράτων τῇ κινήσει καὶ τῶν κεφαλῶν· οἷς γὰρ ἂν τοῦτο γίγνηται οὐκ εἰώθασι μένειν τοὺς ἐπιόντας. ἀλλὰ τάς τε πύλας τις ἀνοιγέτω ἐμοὶ ἃς εἴρηται καὶ ἐπεξίωμεν ὡς τάχιστα θαρσοῦντες." καὶ ὁ μὲν κατὰ 6
τὰς ἐπὶ τὸ σταύρωμα πύλας καὶ τὰς πρώτας τοῦ μακροῦ τείχους τότε ὄντος ἐξελθὼν ἔθει δρόμῳ τὴν ὁδὸν ταύτην εὐθεῖαν ἧπερ νῦν κατὰ τὸ καρτερώτατον τοῦ χωρίου ἰόντι τροπαῖον ἕστηκεν, καὶ προσβαλὼν τοῖς Ἀθηναίοις, πεφοβημένοις τε ἅμα τῇ σφετέρᾳ ἀταξίᾳ καὶ τὴν τόλμαν αὐτοῦ ἐκπεπληγμένοις, κατὰ μέσον τὸ στράτευμα τρέπει. καὶ ὁ Κλεαρίδας, ὥσ- 7
περ εἴρητο, ἅμα κατὰ τὰς Θρᾳκίας πύλας ἐπεξελθὼν τῷ στρατῷ ἐπεφέρετο. ξυνέβη τε τῷ ἀδοκήτῳ [καὶ] ἐξαπίνης ἀμφοτέρωθεν τοὺς Ἀθηναίους θορυβηθῆναι, καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας αὐτῶν, τὸ πρὸς τὴν Ἠιόνα,

ὅπερ δὴ καὶ προκεχωρήκει, εὐθὺς ἀπορραγὲν ἔφυγεν·
8 καὶ ὁ Βρασίδας ὑποχωροῦντος ἤδη αὐτοῦ ἐπιπαριὼν
τῷ δεξιῷ τιτρώσκεται, καὶ πεσόντα αὐτὸν οἱ μὲν
Ἀθηναῖοι οὐκ αἰσθάνονται, οἱ δὲ πλησίον ἄραντες
ἀπήνεγκαν. τὸ δὲ δεξιὸν τῶν Ἀθηναίων ἔμενε μᾶλλον,
καὶ ὁ μὲν Κλέων, ὡς τὸ πρῶτον οὐ διενοεῖτο μένειν,
εὐθὺς φεύγων καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ Μυρκινίου πελ-
9 ταστοῦ ἀποθνήσκει, οἱ δὲ αὐτοῦ συστραφέντες ὁπλῖ-
ται ἐπὶ τὸν λόφον τόν τε Κλεαρίδαν ἠμύνοντο καὶ
δὶς ἢ τρὶς προσβαλόντα, καὶ οὐ πρότερον ἐνέδοσαν
πρὶν ἥ τε Μυρκινία καὶ ἡ Χαλκιδικὴ ἵππος καὶ οἱ
πελτασταὶ περιστάντες καὶ ἐσακοντίζοντες αὐτοὺς
10 ἔτρεψαν. οὕτω δὲ τὸ στράτευμα πᾶν ἤδη τῶν Ἀθη-
ναίων, φυγὸν χαλεπῶς καὶ πολλὰς ὁδοὺς τραπόμενοι
κατὰ ὄρη, ὅσοι μὴ διεφθάρησαν ἢ αὐτίκα ἐν χερσὶν
ἢ ὑπὸ τῆς Χαλκιδικῆς ἵππου καὶ τῶν πελταστῶν, οἱ
11 λοιποὶ ἀπεκομίσθησαν ἐς τὴν Ἠιόνα. οἱ δὲ τὸν
Βρασίδαν ἄραντες ἐκ τῆς μάχης καὶ διασώσαντες ἐς
τὴν πόλιν ἔτι ἔμπνουν ἐσεκόμισαν· καὶ ᾔσθετο μὲν
ὅτι νικῶσιν οἱ μεθ' ἑαυτοῦ, οὐ πολὺ δὲ διαλιπὼν ἐτε-
λεύτησεν.' καὶ ἡ ἄλλη στρατιὰ ἀναχωρήσασα μετὰ
τοῦ Κλεαρίδου ἐκ τῆς διώξεως νεκρούς τε ἐσκύλευσε
11 καὶ τροπαῖον ἔστησεν. μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Βρασίδαν
οἱ ξύμμαχοι πάντες ξὺν ὅπλοις ἐπισπόμενοι δημοσίᾳ
ἔθαψαν ἐν τῇ πόλει πρὸ τῆς νῦν ἀγορᾶς οὔσης· καὶ
τὸ λοιπὸν οἱ Ἀμφιπολῖται, περιέρξαντες αὐτοῦ τὸ
μνημεῖον, ὡς ἥρωΐ τε ἐντέμνουσι καὶ τιμὰς δεδώκασιν
ἀγῶνας καὶ ἐτησίους θυσίας καὶ τὴν ἀποικίαν ὡς οἰ-
2 κιστῇ προσέθεσαν, καταβαλόντες τὰ Ἁγνώνεια οἰκο-
δομήματα καὶ ἀφανίσαντες εἴ τι μνημόσυνόν που
ἔμελλεν αὐτοῦ τῆς οἰκίσεως περιέσεσθαι, νομίσαντες
τὸν μὲν Βρασίδαν σωτῆρά τε σφῶν γεγενῆσθαι καὶ
ἐν τῷ παρόντι ἅμα τὴν τῶν Λακεδαιμονίων ξυμμαχίαν
φόβῳ τῶν Ἀθηναίων θεραπεύοντες, τὸν δὲ Ἅγνωνα
κατὰ τὸ πολέμιον τῶν Ἀθηναίων οὐκ ἂν ὁμοίως
3 σφίσι ξυμφόρως οὐδ' ἂν ἡδέως τὰς τιμὰς ἔχειν. καὶ

τοὺς νεκροὺς τοῖς Ἀθηναίοις ἀπέδοσαν. ἀπέθανον δὲ Ἀθηναίων μὲν περὶ ἑξακοσίους, τῶν δ᾽ ἐναντίων ἑπτά, διὰ τὸ μὴ ἐκ παρατάξεως ἀπὸ δὲ τοιαύτης ξυντυχίας καὶ προεκφοβήσεως τὴν μάχην μᾶλλον γενέσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀναίρεσιν οἱ μὲν ἐπ᾽ οἴκου ἀνέπλευσαν, οἱ δὲ μετὰ τοῦ Κλεαρίδου τὰ περὶ τὴν Ἀμφίπολιν καθίσταντο.

Καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τελευτῶν- 12
τος Ῥαμφίας καὶ Αὐτοχαρίδας καὶ Ἐπικυδίδας Λακεδαιμόνιοι ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία βοήθειαν ἦγον ἐνακοσίων ὁπλιτῶν, καὶ ἀφικόμενοι ἐς Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχῖνι καθίσταντο ὅ τι αὐτοῖς ἐδόκει μὴ καλῶς ἔχειν. ἐνδιατριβόντων δὲ αὐτῶν ἔτυχεν ἡ μάχη αὕτη γενομένη, καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

Τοῦ δ᾽ ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθὺς μέχρι μὲν 13
Πιερίου τῆς Θεσσαλίας διῆλθον οἱ περὶ τὸν Ῥαμφίαν, κωλυόντων δὲ τῶν Θεσσαλῶν καὶ ἅμα Βρασίδου τεθνεῶτος, ᾧπερ ἦγον τὴν στρατιάν, ἀπετράποντο ἐπ᾽ οἴκου, νομίσαντες οὐδένα καιρὸν εἶναι ἔτι τῶν τε Ἀθηναίων ἥσσῃ ἀπεληλυθότων καὶ οὐκ ἀξιόχρεων αὐτῶν ὄντων δρᾶν τι ὧν κἀκεῖνος ἐπενόει. μάλιστα δὲ ἀπῆλθον εἰδότες τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτε ἐξῄεσαν, πρὸς τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην ἔχοντας. ξυν- 14
έβη τε εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Ἀμφιπόλει μάχην καὶ τὴν Ῥαμφίου ἀναχώρησιν ἐκ Θεσσαλίας, ὥστε πολέμου μὲν μηδὲν ἔτι ἅψασθαι μηδετέρους, πρὸς δὲ τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην εἶχον, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι πληγέντες ἐπὶ τῷ Δηλίῳ καὶ δι᾽ ὀλίγου αὖθις ἐν Ἀμφιπόλει, καὶ οὐκ ἔχοντες τὴν ἐλπίδα τῆς ῥώμης πιστὴν ἔτι, ᾗπερ οὐ προσεδέχοντο πρότερον τὰς σπονδάς, δοκοῦντες τῇ παρούσῃ εὐτυχίᾳ καθυπέρτεροι γενήσεσθαι· καὶ τοὺς ξυμμάχους ἅμα ἐδεδίεσαν σφῶν, μὴ διὰ τὰ σφάλματα ἐπαιρόμενοι ἐπὶ πλέον ἀποστῶσιν, μετεμέλοντό τε ὅτι μετὰ τὰ ἐν Πύλῳ καλῶς παρασχὸν οὐ ξυνέβησαν· οἱ δ᾽ αὖ Λακεδαιμόνιοι παρὰ γνώμην 2
μὲν ἀποβαίνοντος σφίσι τοῦ πολέμου, ἐν ᾧ ᾤοντο

ὀλίγων ἐτῶν καθαιρήσειν τὴν τῶν Ἀθηναίων δύναμιν,
εἰ τὴν γῆν τέμνοιεν, περιπεσόντες δὲ τῇ ἐν τῇ νήσῳ
ξυμφορᾷ, οἵα οὔπω γεγένητο τῇ Σπάρτῃ, καὶ ληστευομένης τῆς χώρας ἐκ τῆς Πύλου καὶ Κυθήρων,
αὐτομολούντων τε τῶν Εἱλώτων καὶ ἀεὶ προσδοκίας
οὔσης μή τι καὶ οἱ ὑπομένοντες τοῖς ἔξω πίσυνοι πρὸς
τὰ παρόντα σφίσιν, ὥσπερ καὶ πρότερον, νεωτερί-
3 σωσιν. ξυνέβαινε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ἀργείους αὐτοῖς
τὰς τριακονταέτεις σπονδὰς ἐπ' ἐξόδῳ εἶναι, καὶ ἄλλας
οὐκ ἤθελον σπένδεσθαι οἱ Ἀργεῖοι, εἰ μή τις αὐτοῖς
τὴν Κυνοσουρίαν γῆν ἀποδώσει. ὥστ' ἀδύνατα εἶναι
ἐφαίνετο Ἀργείοις καὶ Ἀθηναίοις ἅμα πολεμεῖν.
τῶν τε ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων ὑπώπτευόν τινας
ἀποστήσεσθαι πρὸς τοὺς Ἀργείους· ὅπερ καὶ ἐγένετο.
15 ταῦτ' οὖν ἀμφοτέροις αὐτοῖς λογιζομένοις ἐδόκει ποιητέα εἶναι ἡ ξύμβασις, καὶ οὐχ ἧσσον τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἐπιθυμίᾳ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐκ τῆς νήσου
κομίσασθαι· ἦσαν γὰρ οἱ Σπαρτιᾶται αὐτῶν πρῶτοί
2 τε καὶ ὁμοίως σφίσι ξυγγενεῖς. ἤρξαντο μὲν οὖν καὶ
εὐθὺς μετὰ τὴν ἅλωσιν αὐτῶν πράσσειν, ἀλλ' οἱ
Ἀθηναῖοι οὔ πως ἤθελον, εὖ φερόμενοι, ἐπὶ τῇ ἴσῃ
καταλύεσθαι. σφαλέντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τῷ Δηλίῳ
παραχρῆμα οἱ Λακεδαιμόνιοι, γνόντες νῦν μᾶλλον ἂν
*δεξαμένους, ποιοῦνται τὴν ἐνιαύσιον ἐκεχειρίαν, ἐν
ᾗ ἔδει ξυνιόντας καὶ περὶ τοῦ πλείονος χρόνου βου-
16 λεύεσθαι. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἐν Ἀμφιπόλει ἧσσα τοῖς
Ἀθηναίοις ἐγεγένητο καὶ ἐτεθνήκει Κλέων τε καὶ
Βρασίδας, οἵπερ ἀμφοτέρωθεν μάλιστα ἠναντιοῦντο
τῇ εἰρήνῃ, ὁ μὲν διὰ τὸ εὐτυχεῖν τε καὶ τιμᾶσθαι ἐκ
τοῦ πολεμεῖν, ὁ δὲ γενομένης ἡσυχίας καταφανέστερος
νομίζων ἂν εἶναι κακουργῶν καὶ ἀπιστότερος διαβάλ-
2 λων, τότε δὴ οἱ ἐν ἑκατέρᾳ τῇ πόλει σπεύδοντες τὰ
μάλιστα τὴν ἡγεμονίαν, Πλειστοάναξ τε ὁ Παυσανίου
βασιλεὺς Λακεδαιμονίων καὶ Νικίας ὁ Νικηράτου,
πλεῖστα τῶν τότε εὖ φερόμενος ἐν στρατηγίαις, πολ-
3 λῷ δὴ μᾶλλον προεθυμοῦντο, Νικίας μέν, βουλόμενος,

ἐν ᾧ ἀπαθὴς ἦν καὶ ἠξιοῦτο, διασώσασθαι τὴν εὐτυ-
χίαν, καὶ ἔς τε τὸ αὐτίκα πόνων πεπαῦσθαι καὶ αὐτὸς
καὶ τοὺς πολίτας παῦσαι, καὶ τῷ μέλλοντι χρόνῳ
καταλιπεῖν ὄνομα ὡς οὐδὲν σφήλας τὴν πόλιν διεγέ-
νετο, νομίζων ἐκ τοῦ ἀκινδύνου τοῦτο ξυμβαίνειν καὶ
ὅστις ἐλάχιστα τύχῃ αὑτὸν παραδίδωσι, τὸ δὲ ἀκίν-
δυνον τὴν εἰρήνην παρέχειν· Πλειστοάναξ δέ, ὑπὸ 4
τῶν ἐχθρῶν διαβαλλόμενος περὶ τῆς καθόδου καὶ ἐς
ἐνθυμίαν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀεὶ προβαλλόμενος ὑπ'
αὐτῶν, ὁπότε τι πταίσειαν, ὡς διὰ τὴν ἐκείνου κάθοδον
παρανομηθεῖσαν ταῦτα ξυμβαίνοι. τὴν γὰρ πρό- 5
μαντιν τὴν ἐν Δελφοῖς ἐπῃτιῶντο αὐτὸν πεῖσαι μετ'
Ἀριστοκλέους τοῦ ἀδελφοῦ, ὥστε χρῆσαι Λακεδαι-
μονίοις, ἐπὶ πολὺ τάδε θεωροῖς ἀφικνουμένοις, Διὸς
υἱοῦ ἡμιθέου τὸ σπέρμα ἐκ τῆς ἀλλοτρίας ἐς τὴν
ἑαυτῶν ἀναφέρειν, εἰ δὲ μή, ἀργυρέᾳ εὐλάκᾳ εὐλάξειν·
χρόνῳ δὲ προτρέψαι τοὺς Λακεδαιμονίους φεύγοντα 6
αὐτὸν ἐς Λύκαιον διὰ τὴν ἐκ τῆς Ἀττικῆς ποτε μετὰ
δώρων δοκοῦσαν ἀναχώρησιν καὶ ἥμισυ τῆς οἰκίας τοῦ
ἱεροῦ τότε τοῦ Διὸς οἰκοῦντα φόβῳ τῷ Λακεδαιμονίων,
ἔτει ἑνὸς δέοντι εἰκοστῷ τοῖς ὁμοίοις χοροῖς καὶ θυ-
σίαις καταγαγεῖν, ὥσπερ ὅτε τὸ πρῶτον Λακεδαίμονα
κτίζοντες τοὺς βασιλέας καθίσταντο. ἀχθόμενος οὖν 17
τῇ διαβολῇ ταύτῃ καὶ νομίζων ἐν εἰρήνῃ μέν, οὐδενὸς
σφάλματος γιγνομένου καὶ ἅμα τῶν Λακεδαιμονίων
τοὺς ἄνδρας κομιζομένων, κἂν αὐτὸς τοῖς ἐχθροῖς
ἀνεπίληπτος εἶναι, πολέμου δὲ καθεστῶτος ἀεὶ ἀνάγ-
κην εἶναι τοὺς προύχοντας ἀπὸ τῶν ξυμφορῶν δια-
βάλλεσθαι, προυθυμήθη τὴν ξύμβασιν. καὶ τόν τε 2
χειμῶνα τοῦτον ᾖσαν ἐς λόγους καὶ πρὸς τὸ ἔαρ ἤδη
παρασκευή τε προεπανεσείσθη ἀπὸ τῶν Λακεδαιμο-
νίων, περιαγγελλομένη κατὰ πόλεις ὡς ἐπὶ τειχισμόν,
ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι μᾶλλον ἐσακούοιεν, καὶ ἐπειδὴ ἐκ
τῶν συνόδων ἅμα πολλὰς δικαιώσεις προενεγκόντων
ἀλλήλοις ξυνεχωρεῖτο ὥστε ἃ ἑκάτεροι πολέμῳ ἔσχον
ἀποδόντας τὴν εἰρήνην ποιεῖσθαι, Νίσαιαν δ' ἔχειν

3 Ἀθηναίους—ἀνταπαιτούντων γὰρ Πλάταιαν οἱ Θη-
βαῖοι ἔφασαν οὐ βίᾳ ἀλλ᾽ ὁμολογίᾳ, αὐτῶν προσχω-
ρησάντων καὶ οὐ προδόντων, ἔχειν τὸ χωρίον, καὶ οἱ
Ἀθηναῖοι τῷ αὐτῷ τρόπῳ τὴν Νίσαιαν—τότε δὴ
παρακαλέσαντες τοὺς ἑαυτῶν ξυμμάχους οἱ Λακεδαι-
μόνιοι καὶ ψηφισαμένων πλὴν Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων
καὶ Ἠλείων καὶ Μεγαρέων τῶν ἄλλων ὥστε κατα-
λύεσθαι, τούτοις δὲ οὐκ ἤρεσκε τὰ πρασσόμενα,
ποιοῦνται τὴν ξύμβασιν καὶ ἐσπείσαντο πρὸς τοὺς
Ἀθηναίους καὶ ὤμοσαν, ἐκεῖνοί τε πρὸς τοὺς Λακε-
δαιμονίους, τάδε.

18 "Σπονδὰς ἐποιήσαντο Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμό-
νιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι κατὰ τάδε, καὶ ὤμοσαν κατὰ
πόλεις. περὶ μὲν τῶν ἱερῶν τῶν κοινῶν, θύειν καὶ
ἰέναι καὶ μαντεύεσθαι καὶ θεωρεῖν κατὰ τὰ πάτρια
τὸν βουλόμενον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν
ἀδεῶς. τὸ δ᾽ ἱερὸν καὶ τὸν νεὼν τὸν ἐν Δελφοῖς τοῦ
Ἀπόλλωνος καὶ Δελφοὺς αὐτονόμους εἶναι καὶ αὐτο-
τελεῖς καὶ αὐτοδίκους καὶ αὐτῶν καὶ τῆς γῆς τῆς
2 ἑαυτῶν κατὰ τὰ πάτρια. ἔτη δὲ εἶναι τὰς σπονδὰς
πεντήκοντα Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις τοῖς Ἀθη-
ναίων καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις τοῖς
Λακεδαιμονίων ἀδόλους καὶ ἀβλαβεῖς καὶ κατὰ γῆν
καὶ κατὰ θάλασσαν. ὅπλα δὲ μὴ ἐξέστω ἐπιφέρειν
ἐπὶ πημονῇ μήτε Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους
ἐπ᾽ Ἀθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους μήτε Ἀθηναίους
καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς
3 ξυμμάχους μήτε τέχνῃ μήτε μηχανῇ μηδεμιᾷ. ἢν δέ
τι διάφορον ᾖ πρὸς ἀλλήλους, δικαίῳ χρήσθων καὶ
ὅρκοις καθ᾽ ὅ τι ἂν ξυνθῶνται. ἀποδόντων δὲ Ἀθη-
ναίοις Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι Ἀμφίπολιν.
ὅσας δὲ πόλεις παρέδοσαν Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίοις,
ἐξέστω ἀπιέναι ὅποι ἂν βούλωνται αὐτοὺς καὶ τὰ
4 ἑαυτῶν ἔχοντας. τὰς δὲ πόλεις φερούσας τὸν φόρον
τὸν ἐπ᾽ Ἀριστείδου αὐτονόμους εἶναι. ὅπλα δὲ μὴ
ἐξέστω ἐπιφέρειν Ἀθηναίους μηδὲ τοὺς ξυμμάχους

ἐπὶ κακῷ, ἀποδιδόντων τὸν φόρον, ἐπειδὴ αἱ σπονδαὶ
ἐγένοντο. εἰσὶ δὲ αἵδε, Ἄργιλος, Στάγειρος, Ἄκαν-
θος, Σκῶλος, Ὄλυνθος, Σπάρτωλος. ξυμμάχους δ' 5
εἶναι μηδετέρων, μήτε Λακεδαιμονίων μήτε Ἀθη-
ναίων· ἢν δὲ Ἀθηναῖοι πείθωσι τὰς πόλεις, βουλο-
μένας ταύτας ἐξέστω ξυμμάχους ποιεῖσθαι αὐτοὺς
Ἀθηναίοις. Μηκυβερναίους δὲ καὶ Σαναίους καὶ
Σιγγαίους οἰκεῖν τὰς πόλεις τὰς ἑαυτῶν, καθάπερ
Ὀλύνθιοι καὶ Ἀκάνθιοι. ἀποδόντων δὲ Ἀθηναίοις
Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι Πάνακτον. ἀποδόντων 6
δὲ καὶ Ἀθηναῖοι Λακεδαιμονίοις Κορυφάσιον καὶ
Κύθηρα καὶ Μεθώνην καὶ Πτελεὸν καὶ Ἀταλάντην
καὶ τοὺς ἄνδρας ὅσοι εἰσὶ Λακεδαιμονίων ἐν τῷ δη-
μοσίῳ τῷ Ἀθηναίων ἢ ἄλλοθί που ὅσης Ἀθηναῖοι
ἄρχουσιν ἐν δημοσίῳ· καὶ τοὺς ἐν Σκιώνῃ πολιορ- 7
κουμένους Πελοποννησίων ἀφεῖναι καὶ τοὺς ἄλλους
ὅσοι Λακεδαιμονίων ξύμμαχοι ἐν Σκιώνῃ εἰσὶ καὶ ὅσ-
ους Βρασίδας ἐσέπεμψεν καὶ εἴ τις τῶν ξυμμάχων
τῶν Λακεδαιμονίων ἐν Ἀθήναις ἐστὶν ἐν τῷ δημοσίῳ
ἢ ἄλλοθί που ἧς Ἀθηναῖοι ἄρχουσιν ἐν δημοσίῳ.
ἀποδόντων δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι οὕσ-
τινας ἔχουσιν Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων κατὰ
ταὐτά. Σκιωναίων δὲ καὶ Τορωναίων καὶ Σερμυλίων 8
καὶ εἴ τινα ἄλλην πόλιν ἔχουσιν Ἀθηναῖοι, Ἀθηναί-
ους βουλεύεσθαι περὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων πόλεων
ὅ τι ἂν δοκῇ αὐτοῖς. ὅρκους δὲ ποιήσασθαι Ἀθηναί-
ους πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους κατὰ
πόλεις. ὀμνύντων δὲ τὸν ἐπιχώριον ὅρκον ἑκάτεροι
τὸν μέγιστον ἐξ ἑκάστης πόλεως. ὁ δ' ὅρκος ἔστω 9
ὅδε· 'ἐμμενῶ ταῖς ξυνθήκαις καὶ ταῖς σπονδαῖς
ταῖσδε δικαίως καὶ ἀδόλως.' ἔστω δὲ Λακεδαιμονίοις
καὶ τοῖς ξυμμάχοις κατὰ ταὐτὰ ὅρκος πρὸς Ἀθηναί-
ους, τὸν δὲ ὅρκον ἀνανεοῦσθαι κατ' ἐνιαυτὸν ἀμφοτέ-
ρους. στήλας δὲ στῆσαι Ὀλυμπίασι καὶ Πυθοῖ καὶ 10
Ἰσθμοῖ καὶ ἐν Ἀθήναις ἐν πόλει καὶ ἐν Λακεδαίμονι
ἐν Ἀμυκλαίῳ. εἰ δέ τι ἀμνημονοῦσιν ὁποτεροιοῦν

καὶ ὅτου πέρι, λόγοις δικαίοις χρωμένοις εὔορκον εἶναι ἀμφοτέροις ταύτῃ μεταθεῖναι ὅπῃ ἂν δοκῇ ἀμφοτέροις, Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις.

19 "Ἄρχει δὲ τῶν σπονδῶν ἔφορος Πλειστόλας, Ἀρτεμισίου μηνὸς τετάρτῃ φθίνοντος, ἐν δὲ Ἀθήναις ἄρχων Ἀλκαῖος, Ἐλαφηβολιῶνος μηνὸς ἕκτῃ φθίνοντος· ὤμνυον δὲ οἵδε καὶ ἐσπένδοντο, Λακεδαιμονίων μὲν ‖Πλειστοάναξ, Ἆγις,‖ Πλειστόλας, Δαμάγητος, Χίονις, Μεταγένης, Ἄκανθος, Δάϊθος, Ἰσχαγόρας, Φιλοχαρίδας, Ζευξίδας, Ἄντιππος, Τέλλις,
2 Ἀλκινίδας, Ἐμπεδίας, Μηνᾶς, Λάφιλος· Ἀθηναίων δὲ οἵδε, Λάμπων, Ἰσθμιόνικος, Νικίας, Λάχης, Εὐθύδημος, Προκλῆς, Πυθόδωρος, Ἅγνων, Μυρτίλος, Θρασυκλῆς, Θεαγένης, Ἀριστοκράτης, Ἰώλκιος, Τιμοκράτης, Λέων, Λάμαχος, Δημοσθένης."

20 Αὗται αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο τελευτῶντος τοῦ χειμῶνος ἅμα ἦρι ἐκ Διονυσίων εὐθὺς τῶν ἀστικῶν, αὐτόδεκα ἐτῶν διελθόντων καὶ ἡμερῶν ὀλίγων παρενεγκουσῶν, ἢ ὡς τὸ πρῶτον ἡ ἐσβολὴ ἡ ἐς τὴν Ἀττι-
2 κὴν καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ πολέμου τοῦδε ἐγένετο. σκοπείτω δέ τις κατὰ τοὺς χρόνους καὶ μὴ τῶν ἑκασταχοῦ ἢ ἀρχόντων ἢ ἀπὸ τιμῆς τινος τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ προγεγενημένα σημαινόντων πιστεύσας μᾶλλον. οὐ γὰρ ἀκριβές ἐστιν, οἷς καὶ ἀρχομένοις καὶ μεσοῦσι καὶ ὅπως ἔτυχέ τῳ, ἐπεγένετό τι.
3 κατὰ θέρη δὲ καὶ χειμῶνας ἀριθμῶν, ὥσπερ γέγραπται, εὑρήσει, ἐξ ἡμισείας ἑκατέρου τοῦ ἐνιαυτοῦ τὴν δύναμιν ἔχοντος, δέκα μὲν θέρη ἴσους δὲ χειμῶνας τῷ πρώτῳ πολέμῳ τῷδε γεγενημένους.

21 Λακεδαιμόνιοι δέ, ἔλαχον γὰρ πρότεροι ἀποδιδόναι ἃ εἶχον, τούς τε ἄνδρας εὐθὺς τοὺς παρὰ σφίσιν αἰχμαλώτους ἀφίεσαν καὶ πέμψαντες ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης πρέσβεις Ἰσχαγόραν καὶ Μηνᾶν καὶ Φιλοχαρίδαν ἐκέλευον τὸν Κλεαρίδαν τὴν Ἀμφίπολιν παραδιδόναι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοὺς ἄλλους τὰς σπονδάς, ὡς εἴρητο ἑκάστοις, δέχεσθαι. οἱ δ' οὐκ ἤθελον,

νομίζοντες οὐκ ἐπιτηδείας εἶναι· οὐδὲ ὁ Κλεαρίδας 2 παρέδωκε τὴν πόλιν, χαριζόμενος τοῖς Χαλκιδεῦσιν, λέγων ὡς οὐ δυνατὸς εἴη βίᾳ ἐκείνων παραδιδόναι. ἐλθὼν δὲ αὐτὸς κατὰ τάχος μετὰ πρέσβεων αὐτόθεν ἀπολογησόμενός τε ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἢν κατηγορῶσιν οἱ περὶ τὸν Ἰσχαγόραν ὅτι οὐκ ἐπείθετο, καὶ ἅμα βουλόμενος εἰδέναι εἰ ἔτι μετακινητὴ εἴη ἡ ὁμολογία, ἐπειδὴ εὗρε κατειλημμένας, αὐτὸς μὲν πάλιν πεμπόντων τῶν Λακεδαιμονίων καὶ κελευόντων μάλιστα μὲν καὶ τὸ χωρίον παραδοῦναι, εἰ δὲ μή, ὁπόσοι Πελοποννησίων ἔνεισιν ἐξαγαγεῖν, κατὰ τάχος ἐπορεύετο. οἱ δὲ ξύμμαχοι ἐν τῇ Λακεδαίμονι αὐτοῦ 22 ἔτυχον ὄντες καὶ αὐτῶν τοὺς μὴ δεξαμένους τὰς σπονδὰς ἐκέλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιεῖσθαι. οἱ δὲ τῇ αὐτῇ προφάσει, ᾗπερ καὶ τὸ πρῶτον ἀπεώσαντο, οὐκ ἔφασαν δέξασθαι, ἢν μή τινας δικαιοτέρας τούτων ποιῶνται. ὡς δ' αὐτῶν οὐκ ἐσήκουον, ἐκείνους μὲν 2 ἀπέπεμψαν, αὐτοὶ δὲ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ξυμμαχίαν ἐποιοῦντο, νομίζοντες ἥκιστα ἂν σφίσι τούς τε Ἀργείους, ἐπειδὴ οὐκ ἤθελον Ἀμπελίδου καὶ Λίχου ἐλθόντων ἐπισπένδεσθαι, νομίσαντες αὐτοὺς ἄνευ Ἀθηναίων οὐ δεινοὺς εἶναι, καὶ τὴν ἄλλην Πελοπόννησον μάλιστ' ἂν ἡσυχάζειν· πρὸς γὰρ ἂν τοὺς Ἀθηναίους, εἰ ἐξῆν, χωρεῖν. παρόντων οὖν πρέσβεων ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ γενομένων λόγων ξυνέβησαν καὶ ἐγένοντο ὅρκοι καὶ ξυμμαχία ἥδε.

"Κατὰ τάδε ξύμμαχοι ἔσονται Λακεδαιμόνιοι πεν- 23 τήκοντα ἔτη. ἢν δέ τινες ἴωσιν ἐς τὴν γῆν πολέμιοι τὴν Λακεδαιμονίων καὶ κακῶς ποιῶσι Λακεδαιμονίους, ὠφελεῖν Ἀθηναίους Λακεδαιμονίους τρόπῳ ὁποίῳ ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν· ἢν 2 δὲ δῃώσαντες οἴχωνται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ ἀμφοτέρων, καταλύειν δὲ ἅμα ἄμφω τὼ πόλεε. ταῦτα δ' εἶναι δικαίως καὶ προθύμως καὶ ἀδόλως. καὶ ἤν τινες ἐς τὴν Ἀθηναίων γῆν ἴωσι πολέμιοι

καὶ κακῶς ποιῶσιν, Ἀθηναίους ὠφελεῖν Λακεδαιμο-
3 νίους τρόπῳ ὅτῳ ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ
δυνατόν· ἢν δὲ δῃώσαντες οἴχωνται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπ' ἀμφοτέρων, καταλύειν δὲ ἅμα ἄμφω τὼ πόλεε. ταῦτα δ' εἶναι δικαίως καὶ προθύμως καὶ ἀδόλως. ἢν δὲ ἡ δουλεία ἐπανιστῆται, ἐπι-
4 κουρεῖν Ἀθηναίους Λακεδαιμονίοις παντὶ σθένει κατὰ
τὸ δυνατόν. ὀμοῦνται δὲ ταῦτα οἵπερ καὶ τὰς ἄλλας σπονδὰς ὤμνυον ἑκατέρων. ἀνανεοῦσθαι δὲ κατ' ἐνιαυτὸν Λακεδαιμονίους μὲν ἰόντας ἐς Ἀθήνας πρὸς τὰ Διονύσια, Ἀθηναίους δὲ ἰόντας ἐς Λακεδαίμονα
5 πρὸς τὰ Ὑακίνθια. στήλην δὲ ἑκατέρους στῆσαι τὴν
μὲν ἐν Λακεδαίμονι παρ' Ἀπόλλωνι ἐν Ἀμυκλαίῳ, τὴν δὲ ἐν Ἀθήναις ἐν πόλει παρ' Ἀθηνᾷ. ἢν δέ τι δοκῇ Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις προσθεῖναι καὶ ἀφελεῖν περὶ τῆς ξυμμαχίας, ὅ τι ἂν δοκῇ, εὔορκον ἀμφοτέροις εἶναι."

24 Τὸν δὲ ὅρκον ὤμνυον Λακεδαιμονίων μὲν οἵδε, Πλειστοάναξ, Ἆγις, Πλειστόλας, Δαμάγητος, Χίονις, Μεταγένης, Ἄκανθος, Δάϊθος, Ἰσχαγόρας, Φιλοχαρίδας, Ζευξίδας, Ἄντιππος, Ἀλκινάδας, Τέλλις, Ἐμπεδίας, Μηνᾶς, Λάφιλος· Ἀθηναίων δὲ Λάμπων, Ἰσθμιόνικος, Λάχης, Νικίας, Εὐθύδημος, Προκλῆς, Πυθόδωρος, Ἅγνων, Μυρτίλος, Θρασυκλῆς, Θεαγένης, Ἀριστοκράτης, Ἰώλκιος, Τιμοκράτης, Λέων, Λάμαχος, Δημοσθένης.

2 Αὕτη ἡ ξυμμαχία ἐγένετο μετὰ τὰς σπονδὰς οὐ πολλῷ ὕστερον, καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀπέδοσαν οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τὸ θέρος ἦρχε τοῦ ἑνδεκάτου ἔτους. ταῦτα δὲ τὰ δέκα ἔτη ὁ πρῶτος πόλεμος ξυνεχῶς γενόμενος γέγραπται.

25 Μετὰ δὲ τὰς σπονδὰς καὶ τὴν ξυμμαχίαν τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Ἀθηναίων, αἳ ἐγένοντο μετὰ τὸν δεκαετῆ πόλεμον ἐπὶ Πλειστόλα μὲν ἐν Λακεδαίμονι ἐφόρου, Ἀλκαίου δ' ἄρχοντος Ἀθήνησι, τοῖς

μὲν δεξαμένοις αὐτὰς εἰρήνη ἦν· οἱ δὲ Κορίνθιοι καὶ 2
τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεών τινες διεκίνουν τὰ πε-
πραγμένα, καὶ εὐθὺς ἄλλη ταραχὴ καθίστατο τῶν
ξυμμάχων πρὸς τὴν Λακεδαίμονα. καὶ ἅμα καὶ τοῖς
Ἀθηναίοις οἱ Λακεδαιμόνιοι προϊόντος τοῦ χρόνου
ὕποπτοι ἐγένοντο, ἔστιν ἐν οἷς οὐ ποιοῦντες ἐκ τῶν
ξυγκειμένων ἃ εἴρητο. καὶ ἐπὶ ἓξ ἔτη μὲν καὶ δέκα 3
μῆνας ἀπέσχοντο μὴ ἐπὶ τὴν ἑκατέρων γῆν στρατεῦ-
σαι, ἔξωθεν δὲ μετ᾽ ἀνακωχῆς οὐ βεβαίου ἔβλαπτον
ἀλλήλους τὰ μάλιστα· ἔπειτα μέντοι καὶ ἀναγκασ-
θέντες λῦσαι τὰς μετὰ τὰ δέκα ἔτη σπονδὰς αὖθις ἐς
πόλεμον φανερὸν κατέστησαν. γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα 26
ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ἑξῆς, ὡς ἕκαστα ἐγέ-
νετο, κατὰ θέρη καὶ χειμῶνας, μέχρι οὗ τήν τε ἀρχὴν
κατέπαυσαν τῶν Ἀθηναίων Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ
ξύμμαχοι καὶ τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ κατ-
έλαβον. ἔτη δὲ ἐς τοῦτο τὰ ξύμπαντα ἐγένετο τῷ 2
πολέμῳ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. καὶ τὴν διὰ μέσου ξύμ-
βασιν εἴ τις μὴ ἀξιώσει πόλεμον νομίζειν, οὐκ ὀρθῶς
δικαιώσει. τοῖς τε γὰρ ἔργοις ὡς διῄρηται ἀθρείτω
καὶ εὑρήσει οὐκ εἰκὸς ὂν εἰρήνην αὐτὴν κριθῆναι, ἐν
ᾗ οὔτε ἀπέδοσαν πάντα οὔτ᾽ ἀπεδέξαντο ἃ ξυνέθεντο,
ἔξω τε τούτων πρὸς τὸν Μαντινικὸν καὶ Ἐπιδαύριον 3
πόλεμον καὶ ἐς ἄλλα ἀμφοτέροις ἁμαρτήματα ἐγέ-
νοντο, καὶ οἱ ἐπὶ Θρᾴκης ξύμμαχοι οὐδὲν ἧσσον
πολέμιοι ἦσαν, Βοιωτοί τε ἐκεχειρίαν δεχήμερον
ἦγον. ὥστε ξὺν τῷ πρώτῳ πολέμῳ τῷ δεκαετεῖ καὶ
τῇ μετ᾽ αὐτὸν ὑπόπτῳ ἀνακωχῇ καὶ τῷ ὕστερον ἐξ
αὐτῆς πολέμῳ εὑρήσει τις τοσαῦτα ἔτη, λογιζόμενος
κατὰ τοὺς χρόνους καὶ ἡμέρας οὐ πολλὰς παρενεγ-
κούσας· καὶ τοῖς ἀπὸ χρησμῶν τι ἰσχυρισαμένοις
μόνον δὴ τοῦτο ἐχυρῶς ξυμβάν· ἀεὶ γὰρ ἔγωγε μέ-
μνημαι, καὶ ἀρχομένου τοῦ πολέμου καὶ μέχρι οὗ ἐτε- 4
λεύτησεν, προφερόμενον ὑπὸ πολλῶν ὅτι τρὶς ἐννέα
ἔτη δέοι γενέσθαι αὐτόν. ἐπεβίων δὲ διὰ παντὸς αὐ-
τοῦ, αἰσθανόμενός τε τῇ ἡλικίᾳ καὶ προσέχων τὴν

5 γνώμην, ὅπως ἀκριβές τι εἴσομαι· καὶ ξυνέβη μοι
φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφί-
πολιν στρατηγίαν, καὶ γενομένῳ παρ' ἀμφοτέροις τοῖς
πράγμασι, καὶ οὐχ ἧσσον τοῖς Πελοποννησίων δια
τὴν φυγήν, καθ' ἡσυχίαν τι αὐτῶν μᾶλλον αἴσθεσθαι.
τὴν οὖν μετὰ τὰ δέκα ἔτη διαφοράν τε καὶ ξύγχυσιν τῶν
σπονδῶν καὶ τὰ ἔπειτα ὡς ἐπολεμήθη ἐξηγήσομαι.

27 Ἐπειδὴ γὰρ αἱ πεντηκοντούτεις σπονδαὶ ἐγένοντο
καὶ ὕστερον αἱ ξυμμαχίαι, καὶ αἱ ἀπὸ τῆς Πελοπον-
νήσου πρεσβεῖαι, αἵπερ παρεκλήθησαν ἐς αὐτά, ἀνε-
2 χώρουν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐπ'
οἴκου ἀπῆλθον, Κορίνθιοι δὲ ἐς Ἄργος τραπόμενοι
πρῶτον λόγους ποιοῦνταί πρός τινας τῶν ἐν τέλει
ὄντων Ἀργείων, ὡς χρή, ἐπειδὴ Λακεδαιμόνιοι οὐκ
ἐπ' ἀγαθῷ ἀλλ' ἐπὶ καταδουλώσει τῆς Πελοποννή-
σου σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν πρὸς Ἀθηναίους τοὺς
πρὶν ἐχθίστους πεποίηνται, ὁρᾶν τοὺς Ἀργείους ὅπως
σωθήσεται ἡ Πελοπόννησος, καὶ ψηφίσασθαι τὴν
βουλομένην πόλιν τῶν Ἑλλήνων, ἥτις αὐτόνομός τέ
ἐστι καὶ δίκας ἴσας καὶ ὁμοίας δίδωσι, πρὸς Ἀργείους
ξυμμαχίαν ποιεῖσθαι, ὥστε τῇ ἀλλήλων ἐπιμαχεῖν,
3 ἀποδεῖξαι δὲ ἄνδρας ὀλίγους ἀρχὴν αὐτοκράτορας,
καὶ μὴ πρὸς τὸν δῆμον τοὺς λόγους εἶναι, τοῦ μὴ
καταφανεῖς γίγνεσθαι τοὺς μὴ πείσαντας τὸ πλῆθος·
ἔφασαν δὲ πολλοὺς προσχωρήσεσθαι μίσει τῶν
Λακεδαιμονίων. καὶ οἱ μὲν Κορίνθιοι διδάξαντες
28 ταῦτα ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. οἱ δὲ τῶν Ἀργείων
ἄνδρες ἀκούσαντες ἐπειδὴ ἀνήνεγκαν τοὺς λόγους ἔς
τε τὰς ἀρχὰς καὶ τὸν δῆμον, ἐψηφίσαντο Ἀργεῖοι,
καὶ ἄνδρας εἵλοντο δώδεκα πρὸς οὓς τὸν βουλόμενον
τῶν Ἑλλήνων ξυμμαχίαν ποιεῖσθαι πλὴν Ἀθηναίων
καὶ Λακεδαιμονίων· τούτων δὲ μηδετέροις ἐξεῖναι
2 ἄνευ τοῦ δήμου τοῦ Ἀργείων σπείσασθαι. ἐδέξαντό
τε ταῦτα οἱ Ἀργεῖοι μᾶλλον ὁρῶντες τόν τε τῶν
Λακεδαιμονίων σφίσι πόλεμον ἐσόμενον, ἐπ' ἐξόδῳ
γὰρ πρὸς αὐτοὺς αἱ σπονδαὶ ἦσαν, καὶ ἅμα ἐλπίσαντες

τῆς Πελοποννήσου ἡγήσεσθαι· κατὰ γὰρ τὸν χρόνον 3
τοῦτον ἥ τε Λακεδαίμων μάλιστα δὴ κακῶς ἤκουσε
καὶ ὑπερώφθη διὰ τὰς ξυμφοράς, οἵ τε Ἀργεῖοι ἄριστα
ἔσχον τοῖς πᾶσιν, οὐ ξυναράμενοι τοῦ Ἀττικοῦ
πολέμου, ἀμφοτέροις δὲ μᾶλλον ἔνσπονδοι ὄντες ἐκκαρπωσάμενοι.
οἱ μὲν οὖν Ἀργεῖοι οὕτως ἐς τὴν
ξυμμαχίαν προσεδέχοντο τοὺς ἐθέλοντας τῶν Ἑλλήνων,
Μαντινῆς δ' αὐτοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν 29
πρῶτοι προσεχώρησαν, δεδιότες τοὺς Λακεδαιμονίους.
τοῖς γὰρ Μαντινεῦσι μέρος τι τῆς Ἀρκαδίας κατέστραπτο
ὑπήκοον, ἔτι τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου
ὄντος, καὶ ἐνόμιζον οὐ περιόψεσθαι σφᾶς τοὺς Λακε- 2
δαιμονίους ἄρχειν, ἐπειδὴ καὶ σχολὴν ἦγον· ὥστε
ἄσμενοι πρὸς τοὺς Ἀργείους ἐτράποντο, πόλιν τε
μεγάλην νομίζοντες καὶ Λακεδαιμονίοις ἀεὶ διάφορον,
δημοκρατουμένην τε ὥσπερ καὶ αὐτοί. ἀποστάντων
δὲ τῶν Μαντινέων καὶ ἡ ἄλλη Πελοπόννησος ἐς
θροῦν καθίστατο, ὡς καὶ σφίσι ποιητέον τοῦτο, νομί- 3
σαντες πλέον τέ τι εἰδότας μεταστῆναι αὐτοὺς καὶ
τοὺς Λακεδαιμονίους ἅμα δι' ὀργῆς ἔχοντες, ἐν ἄλλοις
τε καὶ ὅτι ἐν ταῖς σπονδαῖς ταῖς Ἀττικαῖς ἐγέγραπτο
εὔορκον εἶναι προσθεῖναι καὶ ἀφελεῖν ὅ τι ἂν ἀμφοῖν
τοῖν πολέοιν δοκῇ, Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις.
τοῦτο γὰρ τὸ γράμμα μάλιστα τὴν Πελοπόννησον 4
διεθορύβει καὶ ἐς ὑποψίαν καθίστη μὴ μετὰ Ἀθηναίων
σφᾶς βούλωνται Λακεδαιμόνιοι δουλώσασθαι·
δίκαιον γὰρ εἶναι πᾶσι τοῖς ξυμμάχοις γεγράφθαι
τὴν μετάθεσιν. ὥστε φοβούμενοι οἱ πολλοὶ ὥρμηντο
πρὸς τοὺς Ἀργείους καὶ αὐτοὶ ἕκαστοι ξυμμαχίαν
ποιεῖσθαι.

Λακεδαιμόνιοι δὲ αἰσθόμενοι τὸν θροῦν τοῦτον ἐν 30
τῇ Πελοποννήσῳ καθεστῶτα, καὶ τοὺς Κορινθίους
διδασκάλους τε γενομένους καὶ αὐτοὺς μέλλοντας
σπείσασθαι πρὸς τὸ Ἄργος, πέμπουσι πρέσβεις ἐς
τὴν Κόρινθον βουλόμενοι προκαταλαβεῖν τὸ μέλλον,
καὶ ᾐτιῶντο τήν τε ἐσήγησιν τοῦ παντὸς καὶ εἰ

2 Ἀργείοις, σφῶν ἀποστάντες, ξύμμαχοι ἔσονται, πα-
ραβήσεσθαί τε ἔφασαν αὐτοὺς τοὺς ὅρκους, καὶ ἤδη
ἀδικεῖν ὅτι οὐ δέχονται τὰς Ἀθηναίων σπονδάς, εἰρη-
μένον κύριον εἶναι ὅ τι ἂν τὸ πλῆθος τῶν ξυμμάχων
3 ψηφίσηται, ἢν μή τι θεῶν ἢ ἡρώων κώλυμα ᾖ. Κο-
ρίνθιοι δέ, παρόντων σφίσι τῶν ξυμμάχων, ὅσοι οὐδ᾽
αὐτοὶ ἐδέξαντο τὰς σπονδάς—παρεκάλεσαν δὲ αὐ-
τοὺς αὐτοὶ πρότερον—ἀντέλεγον τοῖς Λακεδαιμο-
νίοις, ἃ μὲν ἠδικοῦντο, οὐ δηλοῦντες ἄντικρυς, ὅτι
οὔτε Σόλλιον σφίσιν ἀπέλαβον παρ᾽ Ἀθηναίων οὔτε
Ἀνακτόριον, εἴ τέ τι ἄλλο ἐνόμιζον ἐλασσοῦσθαι,
πρόσχημα δὲ ποιούμενοι τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης μὴ προ-
4 δώσειν· ὀμόσαι γὰρ αὐτοῖς ὅρκους ἰδίᾳ τε, ὅτε μετὰ
Ποτιδαιατῶν τὸ πρῶτον ἀφίσταντο, καὶ ἄλλους ὕσ-
τερον. οὔκουν παραβαίνειν τοὺς τῶν ξυμμάχων ὅρ-
κους ἔφασαν οὐκ ἐσιόντες ἐς τὰς τῶν Ἀθηναίων
σπονδάς· θεῶν γὰρ πίστεις ὀμόσαντες ἐκείνοις οὐκ
5 ἂν εὐορκεῖν προδιδόντες αὐτούς. εἰρῆσθαι δ᾽ ὅτι "ἢν
μὴ θεῶν ἢ ἡρώων κώλυμα ᾖ·" φαίνεσθαι οὖν σφίσι
κώλυμα θεῖον τοῦτο. καὶ περὶ μὲν τῶν παλαιῶν
ὅρκων τοσαῦτα εἶπον, περὶ δὲ τῆς Ἀργείων ξυμμα-
χίας μετὰ τῶν φίλων βουλευσάμενοι ποιήσειν ὅ τι
6 ἂν δίκαιον ᾖ. καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμονίων πρέσβεις
ἀνεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου, ἔτυχον δὲ παρόντες ἐν Κορίν-
θῳ καὶ Ἀργείων πρέσβεις, οἳ ἐκέλευον τοὺς Κοριν-
θίους ἰέναι ἐς τὴν ξυμμαχίαν καὶ μὴ μέλλειν· οἱ δὲ
ἐς τὸν ὕστερον ξύλλογον αὐτοῖς τὸν παρὰ σφίσι
προεῖπον ἥκειν.

31 Ἦλθε δὲ καὶ Ἠλείων πρεσβεία εὐθὺς καὶ ἐποιή-
σαντο πρὸς Κορινθίους ξυμμαχίαν πρῶτον, ἔπειτα
ἐκεῖθεν ἐς Ἄργος ἐλθόντες, καθάπερ προείρητο, Ἀρ-
2 γείων ξύμμαχοι ἐγένοντο. διαφερόμενοι γὰρ ἐτύγ-
χανον τοῖς Λακεδαιμονίοις περὶ Λεπρέου. πολέμου
γὰρ γενομένου ποτὲ πρὸς Ἀρκάδων τινὰς Λεπρεάταις,
καὶ Ἠλείων παρακληθέντων ὑπὸ Λεπρεατῶν ἐς ξυμ-
μαχίαν ἐπὶ τῇ ἡμισείᾳ τῆς γῆς καταλυσάντων τὸν

πόλεμον, Ἠλεῖοι τὴν γῆν νεμομένοις αὐτοῖς τοῖς Λεπρεάταις τάλαντον ἔταξαν τῷ Διὶ τῷ Ὀλυμπίῳ ἀποφέρειν. καὶ μέχρι τοῦ Ἀττικοῦ πολέμου ἀπέ- 3
φερον· ἔπειτα παυσαμένων διὰ πρόφασιν τοῦ πολέμου, οἱ Ἠλεῖοι ἐπηνάγκαζον· οἱ δ' ἐτράποντο πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. καὶ δίκης Λακεδαιμονίοις ἐπιτραπείσης, ὑποτοπήσαντες οἱ Ἠλεῖοι μὴ ἴσον ἕξειν, ἀνέντες τὴν ἐπιτροπὴν Λεπρεατῶν τὴν γῆν ἔτεμον.
οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐδὲν ἧσσον ἐδίκασαν αὐτονό- 4
μους εἶναι Λεπρεάτας, καὶ ἀδικεῖν Ἠλείους· καὶ ὡς οὐκ ἐμμεινάντων τῇ ἐπιτροπῇ φρουρὰν ὁπλιτῶν ἐσέπεμψαν ἐς Λέπρεον. οἱ δὲ Ἠλεῖοι, νομίζοντες πόλιν σφῶν ἀφεστηκυῖαν δέξασθαι τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τὴν ξυνθήκην προφέροντες, ἐν ᾗ εἴρητο, ἃ ἔχοντες ἐς τὸν Ἀττικὸν πόλεμον καθίσταντό τινες, ταῦτα ἔχοντας καὶ ἐξελθεῖν, ὡς οὐκ ἴσον ἔχοντες ἀφίσταν-
ται πρὸς τοὺς Ἀργείους καὶ τὴν ξυμμαχίαν, ὥσπερ 5
προείρητο, καὶ οὗτοι ἐποιήσαντο. ἐγένοντο δὲ καὶ οἱ Κορίνθιοι εὐθὺς μετ' ἐκείνους καὶ οἱ ἐπὶ Θρᾴκης Χαλκιδῆς Ἀργείων ξύμμαχοι. Βοιωτοὶ δὲ καὶ Μεγαρῆς τὸ αὐτὸ λέγοντες ἡσύχαζον, περιορώμενοι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ νομίζοντες σφίσι τὴν Ἀργείων δημοκρατίαν, αὐτοῖς ὀλιγαρχουμένοις, ἧσσον ξύμφορον εἶναι τῆς Λακεδαιμονίων πολιτείας.

Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου 32
Σκιωναίους μὲν Ἀθηναῖοι ἐκπολιορκήσαντες ἀπέκτειναν τοὺς ἡβῶντας, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἠνδραπόδισαν καὶ τὴν γῆν Πλαταιεῦσιν ἔδοσαν νέμεσθαι, Δηλίους δὲ κατήγαγον πάλιν ἐς Δῆλον, ἐνθυμούμενοι τάς τε ἐν ταῖς μάχαις ξυμφορὰς καὶ τοῦ ἐν
Δελφοῖς θεοῦ χρήσαντος. καὶ Φωκῆς καὶ Λοκροὶ 2
ἤρξαντο πολεμεῖν. καὶ Κορίνθιοι καὶ Ἀργεῖοι ἤδη ξύμμαχοι ὄντες ἔρχονται ἐς Τέγεαν ἀποστήσοντες Λακεδαιμονίων, ὁρῶντες μέγα μέρος ὄν, καὶ εἰ σφίσι προσγένοιτο, νομίζοντες ἅπασαν ἂν ἔχειν Πελοπόν-
νησον. ὡς δὲ οὐδὲν ἂν ἔφασαν ἐναντιωθῆναι οἱ 3

Τεγεᾶται Λακεδαιμονίοις, οἱ Κορίνθιοι μέχρι τούτου προθύμως πράσσοντες ἀνεῖσαν τῆς φιλονεικίας καὶ ὠρρώδησαν μὴ οὐδεὶς σφίσιν ἔτι τῶν ἄλλων προσχωρῇ. ὅμως δὲ ἐλθόντες ἐς τοὺς Βοιωτοὺς ἐδέοντο σφῶν τε καὶ Ἀργείων γίγνεσθαι ξυμμάχους καὶ
4 τἆλλα κοινῇ πράσσειν· τάς τε δεχημέρους ἐπισπονδάς, αἳ ἦσαν Ἀθηναίοις καὶ Βοιωτοῖς πρὸς ἀλλήλους οὐ πολλῷ ὕστερον γενόμεναι [τούτων] τῶν πεντηκονταετίδων σπονδῶν, ἐκέλευον οἱ Κορίνθιοι τοὺς Βοιωτοὺς ἀκολουθήσαντας Ἀθήναζε καὶ σφίσι ποιῆσαι, ὥσπερ Βοιωτοὶ εἶχον, μὴ δεχομένων δὲ Ἀθηναίων ἀπειπεῖν τὴν ἐκεχειρίαν καὶ τὸ λοιπὸν μὴ σπένδεσθαι
5 ἄνευ αὐτῶν. Βοιωτοὶ δὲ δεομένων τῶν Κορινθίων περὶ μὲν τῆς Ἀργείων ξυμμαχίας ἐπισχεῖν αὐτοὺς ἐκέλευον, ἐλθόντες δὲ Ἀθήναζε μετὰ Κορινθίων οὐχ εὕροντο τὰς δεχημέρους σπονδάς, ἀλλ' ἀπεκρίναντο οἱ Ἀθηναῖοι Κορινθίοις εἶναι σπονδάς, εἴπερ Λακεδαιμονίων εἰσὶ ξύμμαχοι. Βοιωτοὶ μὲν οὖν οὐδὲν μᾶλλον ἀπεῖπον τὰς δεχημέρους, ἀξιούντων καὶ αἰτιωμένων Κορινθίων ξυνθέσθαι σφίσιν· Κορινθίοις δὲ ἀνακωχὴ ἄσπονδος ἦν πρὸς Ἀθηναίους.

33 Λακεδαιμόνιοι δὲ τοῦ αὐτοῦ θέρους πανδημεὶ ἐστράτευσαν, Πλειστοάνακτος τοῦ Παυσανίου Λακεδαιμονίων βασιλέως ἡγουμένου, τῆς Ἀρκαδίας ἐς Παρρασίους, Μαντινέων ὑπηκόους ὄντας, κατὰ στάσιν ἐπικαλεσαμένων σφᾶς, ἅμα δὲ καὶ τὸ ἐν Κυψέλοις τεῖχος ἀναιρήσοντες, ἢν δύνωνται, ὃ ἐτείχισαν Μαντινῆς καὶ αὐτοὶ ἐφρούρουν, ἐν τῇ Παρρασικῇ κείμε-
2 νον ἐπὶ τῇ Σκιρίτιδι τῆς Λακωνικῆς. καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι τὴν γῆν τῶν Παρρασίων ἐδῄουν, οἱ δὲ Μαντινῆς τὴν πόλιν Ἀργείοις φύλαξι παραδόντες αὐτοὶ τὴν ξυμμαχίαν ἐφρούρουν· ἀδύνατοι δ' ὄντες διασῶσαι τό τε ἐν Κυψέλοις τεῖχος καὶ τὰς ἐν Παρρασίοις πόλεις ἀπῆλθον. Λακεδαιμόνιοι δὲ τούς τε Παρρασίους αὐτονόμους ποιήσαντες καὶ τὸ τεῖχος καθελόντες ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου.

Καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους, ἤδη ἡκόντων αὐτοῖς τῶν ἀπὸ 34
Θρᾴκης μετὰ Βρασίδου ἐξελθόντων στρατιωτῶν, οὓς ὁ Κλεαρίδας μετὰ τὰς σπονδὰς ἐκόμισεν, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐψηφίσαντο τοὺς μὲν μετὰ Βρασίδου Εἵλωτας μαχεσαμένους ἐλευθέρους εἶναι καὶ οἰκεῖν ὅπου ἂν βούλωνται, καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ αὐτοὺς μετὰ τῶν νεοδαμωδῶν ἐς Λέπρεον κατέστησαν, κείμενον ἐπὶ τῆς Λακωνικῆς καὶ τῆς Ἠλείας, ὄντες ἤδη διάφοροι
Ἠλείοις· τοὺς δ' ἐκ τῆς νήσου ληφθέντας σφῶν καὶ 2
τὰ ὅπλα παραδόντας, δείσαντες μή τι διὰ τὴν ξυμφορὰν νομίσαντες ἐλασσωθήσεσθαι καὶ ὄντες ἐπίτιμοι νεωτερίσωσιν, ἤδη καὶ ἀρχάς τινας ἔχοντας ἀτίμους ἐποίησαν, ἀτιμίαν δὲ τοιάνδε ὥστε μήτε ἄρχειν μήτε πριαμένους τι ἢ πωλοῦντας κυρίους εἶναι. ὕστερον δὲ αὖθις χρόνῳ ἐπίτιμοι ἐγένοντο.

Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους καὶ Θύσσον τὴν ἐν τῇ Ἄθῳ 35
Δικτιδιῆς εἷλον, Ἀθηναίων οὖσαν ξύμμαχον.

Καὶ τὸ θέρος τοῦτο πᾶν ἐπιμιξίαι μὲν ἦσαν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις, ὑπώπτευον δὲ ἀλλήλους εὐθὺς μετὰ τὰς σπονδὰς οἵ τε Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ
ἀπόδοσιν. τὴν γὰρ Ἀμφίπολιν πρότεροι λαχόντες 2
οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀποδιδόναι καὶ τὰ ἄλλα οὐκ ἀποδεδώκεσαν, οὐδὲ τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης παρεῖχον ξυμμάχους τὰς σπονδὰς δεχομένους οὐδὲ Βοιωτοὺς οὐδὲ Κορινθίους, λέγοντες ἀεὶ ὡς μετ' Ἀθηναίων τούτους, ἢν μὴ θέλωσι, κοινῇ ἀναγκάσουσιν· χρόνους τε προὔθεντο ἄνευ ξυγγραφῆς ἐν οἷς χρῆν τοὺς μὴ ἐσιόντας
ἀμφοτέροις πολεμίους εἶναι. τούτων οὖν ὁρῶντες οἱ 3
Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἔργῳ γιγνόμενον ὑπετόπευον τοὺς Λακεδαιμονίους μηδὲν δίκαιον διανοεῖσθαι, ὥστε οὔτε Πύλον ἀπαιτούντων αὐτῶν ἀπεδίδοσαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκ τῆς νήσου δεσμώτας μετεμέλοντο ἀποδεδωκότες, τά τε ἄλλα χωρία εἶχον, μένοντες ἕως σφίσι κἀκεῖνοι
ποιήσειαν τὰ εἰρημένα. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰ μὲν 4
δυνατὰ ἔφασαν πεποιηκέναι· τοὺς γὰρ παρὰ σφίσι

δεσμώτας ὄντας Ἀθηναίων ἀποδοῦναι καὶ τοὺς ἐπὶ
Θρᾴκης στρατιώτας ἀπαγαγεῖν καὶ εἴ του ἄλλου
ἐγκρατεῖς ἦσαν· Ἀμφιπόλεως δὲ οὐκ ἔφασαν κρατεῖν
5 ὥστε παραδοῦναι, Βοιωτοὺς δὲ πειράσεσθαι καὶ Κο-
ρινθίους ἐς τὰς σπονδὰς ἐσαγαγεῖν καὶ Πάνακτον
ἀπολαβεῖν καὶ Ἀθηναίων ὅσοι ἦσαν ἐν Βοιωτοῖς
αἰχμάλωτοι κομιεῖν. Πύλον μέντοι ἠξίουν σφίσιν
ἀποδοῦναι· εἰ δὲ μή, Μεσσηνίους γε καὶ τοὺς Εἵλω-
τας ἐξαγαγεῖν, ὥσπερ καὶ αὐτοὶ τοὺς ἀπὸ Θρᾴκης,
Ἀθηναίους δὲ φρουρεῖν τὸ χωρίον αὐτούς, εἰ βού-
6 λονται. πολλάκις δὲ καὶ πολλῶν λόγων γενομένων
ἐν τῷ θέρει τούτῳ ἔπεισαν τοὺς Ἀθηναίους ὥστε
ἐξαγαγεῖν ἐκ Πύλου Μεσσηνίους καὶ τοὺς ἄλλους
Εἵλωτάς τε καὶ ὅσοι ηὐτομολήκεσαν ἐκ τῆς Λακω-
νικῆς· καὶ κατῴκισαν αὐτοὺς ἐν Κρανίοις τῆς Κε-
φαλληνίας· τὸ μὲν οὖν θέρος τοῦτο ἡσυχία ἦν καὶ
ἔφοδοι παρ᾽ ἀλλήλους.

36 Τοῦ δ᾽ ἐπιγιγνομένου χειμῶνος—ἔτυχον γὰρ ἔφοροι
ἕτεροι καὶ οὐκ ἐφ᾽ ὧν αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο ἄρχοντες
ἤδη καί τινες αὐτῶν καὶ ἐναντίοι σπονδαῖς—ἐλθου-
σῶν πρεσβειῶν ἀπὸ τῆς ξυμμαχίδος καὶ παρόντων
Ἀθηναίων καὶ Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων καὶ πολλὰ ἐν
ἀλλήλοις εἰπόντων καὶ οὐδὲν ξυμβάντων, ὡς ἀπῄεσαν
ἐπ᾽ οἴκου, τοῖς Βοιωτοῖς καὶ Κορινθίοις Κλεόβουλος
καὶ Ξενάρης, οὗτοι οἵπερ τῶν ἐφόρων ἐβούλοντο
μάλιστα διαλῦσαι τὰς σπονδάς, λόγους ποιοῦνται
ἰδίους, παραινοῦντες ὅτι μάλιστα ταὐτά τε γιγνώ-
σκειν καὶ πειρᾶσθαι Βοιωτούς, Ἀργείων γενομένους
πρῶτον αὐτοὺς ξυμμάχους, αὖθις μετὰ Βοιωτῶν Ἀρ-
2 γείους Λακεδαιμονίοις ποιῆσαι ξυμμάχους· οὕτω γὰρ
ἥκιστα ἀναγκασθῆναι Βοιωτοὺς ἐς τὰς Ἀττικὰς σπον-
δὰς ἐσελθεῖν· ἑλέσθαι γὰρ Λακεδαιμονίους πρὸ τῆς
Ἀθηναίων ἔχθρας καὶ διαλύσεως τῶν σπονδῶν Ἀρ-
3 γείους σφίσι φίλους καὶ ξυμμάχους γενέσθαι. τὸ
γὰρ Ἄργος ἀεὶ ἠπίσταντο ἐπιθυμοῦντας τοὺς Λακε-
δαιμονίους καλῶς σφίσι φίλιον γενέσθαι, ἡγούμενοι

τὸν ἔξω Πελοποννήσου πόλεμον ῥᾴω ἂν εἶναι. τὸ μέντοι Πάνακτον ἐδέοντο Βοιωτοὺς ὅπως παραδῶσι Λακεδαιμονίοις, ἵνα ἀντ' αὐτοῦ Πύλον, ἢν δύνωνται, ἀπολαβόντες ῥᾷον καθιστῶνται Ἀθηναίοις ἐς πόλεμον. καὶ οἱ μὲν Βοιωτοὶ καὶ Κορίνθιοι ταῦτα ἐπε- 37
σταλμένοι ἀπό τε τοῦ Ξενάρους καὶ Κλεοβούλου καὶ ὅσοι φίλοι ἦσαν αὐτοῖς τῶν Λακεδαιμονίων ὥστε ἀπαγγεῖλαι ἐπὶ τὰ κοινά, ἑκάτεροι ἀνεχώρουν. Ἀργείων δὲ δύο ἄνδρες τῆς ἀρχῆς τῆς μεγίστης ἐπετήρουν ἀπιόντας αὐτοὺς καθ' ὁδὸν καὶ ξυγγενόμενοι ἐς λόγους ἦλθον, εἴ πως οἱ Βοιωτοὶ σφίσι ξύμμαχοι γένοιντο ὥσπερ Κορίνθιοι καὶ Ἠλεῖοι καὶ Μαντινῆς·
νομίζειν γὰρ ἂν τούτου προχωρήσαντος ῥᾳδίως ἤδη 2
καὶ πολεμεῖν καὶ σπένδεσθαι καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους, εἰ βούλοιντο, κοινῷ λόγῳ χρωμένους, καὶ εἴ τινα πρὸς ἄλλον δέοι. τοῖς δὲ τῶν Βοιωτῶν πρέσ-
βεσιν ἀκούουσιν ἤρεσκεν· κατὰ τύχην γὰρ ἐδέοντο 3
τούτων ὧνπερ καὶ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος αὐτοῖς φίλοι ἐπεστάλκεσαν. καὶ οἱ τῶν Ἀργείων ἄνδρες ὡς ᾔσθοντο αὐτοὺς δεχομένους τὸν λόγον, εἰπόντες ὅτι πρέσβεις πέμψουσιν ἐς Βοιωτοὺς ἀπῆλθον. ἀφικόμενοι δὲ οἱ Βοιωτοὶ ἀπήγγειλαν τοῖς βοιωτάρχαις τά τε ἐκ τῆς Λακεδαίμονος καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ξυγγενομένων Ἀργείων· καὶ οἱ βοιωτάρχαι ἠρέσκοντό τε καὶ πολλῷ προθυμότεροι ἦσαν, ὅτι ἀμφοτέρωθεν ξυνεβεβήκει αὐτοῖς τούς τε φίλους τῶν Λακεδαιμονίων τῶν αὐτῶν δεῖσθαι καὶ τοὺς Ἀργείους ἐς τὰ ὁμοῖα σπεύ-
δειν. καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον πρέσβεις παρῆσαν Ἀρ- 4
γείων τὰ εἰρημένα προκαλούμενοι· καὶ αὐτοὺς ἀπέπεμψαν ἐπαινέσαντες τοὺς λόγους οἱ βοιωτάρχαι καὶ πρέσβεις ὑποσχόμενοι ἀποστελεῖν περὶ τῆς ξυμμαχίας ἐς Ἄργος.

Ἐν δὲ τούτῳ ἐδόκει πρῶτον τοῖς βοιωτάρχαις καὶ 38
Κορινθίοις καὶ Μεγαρεῦσι καὶ τοῖς ἀπὸ Θρᾴκης πρέσβεσιν ὀμόσαι ὅρκους ἀλλήλοις, ἦ μὴν ἔν τε τῷ παρατυχόντι ἀμυνεῖν τῷ δεομένῳ καὶ μὴ πολεμήσειν τῳ

2 μηδὲ ξυμβήσεσθαι ἄνευ κοινῆς γνώμης, καὶ οὕτως ἤδη τοὺς Βοιωτοὺς καὶ Μεγαρέας,—τὸ γὰρ αὐτὸ ἐποίουν,—πρὸς τοὺς Ἀργείους σπένδεσθαι. πρὶν δὲ τοὺς ὅρκους γενέσθαι οἱ βοιωτάρχαι ἐκοίνωσαν ταῖς τέσσαρσι βουλαῖς τῶν Βοιωτῶν ταῦτα, αἵπερ ἅπαν τὸ κῦρος ἔχουσιν, καὶ παρῄνουν γενέσθαι ὅρκους ταῖς πόλεσιν, ὅσαι βούλονται ἐπ' ὠφελίᾳ σφίσι ξυνομ-
3 νύναι. οἱ δ' ἐν ταῖς βουλαῖς τῶν Βοιωτῶν ὄντες οὐ προσδέχονται τὸν λόγον, δεδιότες μὴ ἐναντία Λακεδαιμονίοις ποιήσωσι, τοῖς ἐκείνων ἀφεστῶσι Κοριν-
4 θίοις ξυνομνύντες· οὐ γὰρ εἶπον αὐτοῖς οἱ βοιωτάρχαι τὰ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος, ὅτι τῶν τε ἐφόρων Κλεόβουλος καὶ Ξενάρης καὶ οἱ φίλοι παραινοῦσιν Ἀργείων πρῶτον καὶ Κορινθίων γενομένους ξυμμάχους ὕστερον μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων γίγνεσθαι, οἰόμενοι τὴν βουλήν, κἂν μὴ εἴπωσιν, οὐκ ἄλλα ψηφιεῖ-
5 σθαι ἢ ἃ σφίσι προδιαγνόντες παραινοῦσιν. ὡς δὲ ἀντέστη τὸ πρᾶγμα, οἱ μὲν Κορίνθιοι καὶ οἱ ἀπὸ Θρᾴκης πρέσβεις ἄπρακτοι ἀπῆλθον, οἱ δὲ βοιωτάρχαι μέλλοντες πρότερον, εἰ ταῦτα ἔπεισαν, καὶ τὴν ξυμμαχίαν πειράσεσθαι πρὸς Ἀργείους ποιεῖν, οὐκέτι ἐσήνεγκαν περὶ Ἀργείων ἐς τὰς βουλάς, οὐδὲ ἐς τὸ Ἄργος τοὺς πρέσβεις οὓς ὑπέσχοντο ἔπεμπον, ἀμέλεια δέ τις ἐνῆν καὶ διατριβὴ τῶν πάντων.

39 Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι τούτῳ Μηκύβερναν Ὀλύνθιοι Ἀθηναίων φρουρούντων ἐπιδραμόντες εἷλον.

Μετὰ δὲ ταῦτα—ἐγίγνοντο γὰρ ἀεὶ λόγοι τοῖς τε Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις περὶ ὧν εἶχον ἀλλήλων—ἐλπίζοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, εἰ Πάνακτον Ἀθηναῖοι παρὰ Βοιωτῶν ἀπολάβοιεν, κομίσασθαι ἂν αὐτοὶ Πύλον, ἦλθον ἐς τοὺς Βοιωτοὺς πρεσβευόμενοι καὶ ἐδέοντο σφίσι Πάνακτόν τε καὶ τοὺς Ἀθηναίων δεσμώτας παραδοῦναι, ἵν' ἀντ' αὐτῶν Πύλον κομί-
2 σωνται. οἱ δὲ Βοιωτοὶ οὐκ ἔφασαν ἀποδώσειν, ἢν μὴ σφίσι ξυμμαχίαν ἰδίαν ποιήσωνται ὥσπερ Ἀθηναίοις. Λακεδαιμόνιοι δὲ εἰδότες μὲν ὅτι ἀδικήσουσιν Ἀθη-

ναίους, εἰρημένον ἄνευ ἀλλήλων μήτε σπένδεσθαί τῳ
μήτε πολεμεῖν, βουλόμενοι δὲ τὸ Πάνακτον παρα-
λαβεῖν ὡς τὴν Πύλον ἀντ᾽ αὐτοῦ κομιούμενοι καὶ
ἅμα τῶν ξυγχέαι σπευδόντων τὰς σπονδὰς προθυ-
μουμένων τὰ ἐς Βοιωτούς, ἐποιήσαντο τὴν ξυμμαχίαν
τοῦ χειμῶνος τελευτῶντος ἤδη καὶ πρὸς ἔαρ· καὶ τὸ
Πάνακτον εὐθὺς καθῃρεῖτο. καὶ ἑνδέκατον ἔτος τῷ
πολέμῳ ἐτελεύτα.

Ἅμα δὲ τῷ ἦρι εὐθὺς τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ 40
Ἀργεῖοι, ὡς οἵ τε πρέσβεις τῶν Βοιωτῶν οὓς ἔφασαν
πέμψειν οὐχ ἧκον, τό τε Πάνακτον ᾔσθοντο καθαι-
ρούμενον καὶ ξυμμαχίαν ἰδίαν γεγενημένην τοῖς Βοι-
ωτοῖς πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἔδεισαν μὴ μονωθῶσι
καὶ ἐς Λακεδαιμονίους πᾶσα ἡ ξυμμαχία χωρήσῃ·
τοὺς γὰρ Βοιωτοὺς ᾤοντο πεπεῖσθαι ὑπὸ Λακεδαιμο- 2
νίων τό τε Πάνακτον καθελεῖν καὶ ἐς τὰς Ἀθηναίων
σπονδὰς ἐσιέναι, τούς τε Ἀθηναίους εἰδέναι ταῦτα,
ὥστε οὐδὲ πρὸς Ἀθηναίους ἔτι σφίσιν εἶναι ξυμμα-
χίαν ποιήσασθαι, πρότερον ἐλπίζοντες ἐκ τῶν διαφο-
ρῶν, εἰ μὴ μείνειαν αὐτοῖς αἱ πρὸς Λακεδαιμονίους
σπονδαί, τοῖς γοῦν Ἀθηναίοις ξύμμαχοι ἔσεσθαι.
ἀποροῦντες οὖν ταῦτα οἱ Ἀργεῖοι καὶ φοβούμενοι 3
μὴ Λακεδαιμονίοις καὶ Τεγεάταις, Βοιωτοῖς καὶ Ἀθη-
ναίοις, ἅμα πολεμῶσιν, πρότερον οὐ δεχόμενοι τὰς
Λακεδαιμονίων σπονδάς, ἀλλ᾽ ἐν φρονήματι ὄντες
τῆς Πελοποννήσου ἡγήσεσθαι, ἔπεμπον ὡς ἐδύναντο
τάχιστα ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις Εὔστροφον
καὶ Αἴσωνα, οἳ ἐδόκουν προσφιλέστατοι αὐτοῖς εἶναι,
ἡγούμενοι ἐκ τῶν παρόντων κράτιστα πρὸς Λακε-
δαιμονίους σπονδὰς ποιησάμενοι, ὅπῃ ἂν ξυγχωρῇ,
ἡσυχίαν ἔχειν. καὶ οἱ πρέσβεις ἀφικόμενοι αὐτῶν 41
λόγους ἐποιοῦντο πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφ᾽ ᾧ ἂν
σφίσιν αἱ σπονδαὶ γίγνοιντο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ
Ἀργεῖοι ἠξίουν δίκης ἐπιτροπὴν σφίσι γενέσθαι, ἢ ἐς
πόλιν τινὰ ἢ ἰδιώτην, περὶ τῆς Κυνοσουρίας γῆς, ἧς
ἀεὶ πέρι διαφέρονται μεθορίας οὔσης—ἔχει δὲ ἐν

αὐτῇ Θυρέαν καὶ Ἀνθήνην πόλιν, νέμονται δ' αὐτὴν
2 Λακεδαιμόνιοι· ἔπειτα δ' οὐκ ἐώντων Λακεδαιμονίων μεμνῆσθαι περὶ αὐτῆς, ἀλλ' εἰ βούλονται σπένδεσθαι ὥσπερ πρότερον, ἑτοῖμοι εἶναι, οἱ Ἀργεῖοι πρέσβεις τάδε ὅμως ἐπηγάγοντο τοὺς Λακεδαιμονίους ξυγχωρῆσαι, ἐν μὲν τῷ παρόντι σπονδὰς ποιήσασθαι ἔτη πεντήκοντα, ἐξεῖναι δ' ὁποτεροισοῦν προκαλεσαμένοις, μήτε νόσου οὔσης μήτε πολέμου Λακεδαίμονι καὶ Ἄργει, διαμάχεσθαι περὶ τῆς γῆς ταύτης, ὥσπερ καὶ πρότερόν ποτε, ὅτε αὐτοὶ ἑκάτεροι ἠξίωσαν νικᾶν, διώκειν δὲ μὴ ἐξεῖναι περαιτέρω τῶν πρὸς Ἄργος καὶ
3 Λακεδαίμονα ὅρων. τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις τὸ μὲν πρῶτον ἐδόκει μωρία εἶναι ταῦτα, ἔπειτα—ἐπεθύμουν γὰρ τὸ Ἄργος πάντως φίλιον ἔχειν—ξυνεχώρησαν ἐφ' οἷς ἠξίουν καὶ ξυνεγράψαντο. ἐκέλευον δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν τέλος τι αὐτῶν ἔχειν, ἐς τὸ Ἄργος πρῶτον ἐπαναχωρήσαντας αὐτοὺς δεῖξαι τῷ πλήθει, καὶ ἢν ἀρέσκοντα ᾖ, ἥκειν ἐς τὰ Ὑακίνθια
42 τοὺς ὅρκους ποιησομένους. καὶ οἱ μὲν ἀνεχώρησαν· ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ, ᾧ οἱ Ἀργεῖοι ταῦτα ἔπρασσον, οἱ πρέσβεις τῶν Λακεδαιμονίων, Ἀνδρομένης καὶ Φαίδιμος καὶ Ἀντιμενίδας, οὓς ἔδει τὸ Πάνακτον καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς παρὰ Βοιωτῶν παραλαβόντας Ἀθηναίοις ἀποδοῦναι, τὸ μὲν Πάνακτον ὑπὸ τῶν
2 Βοιωτῶν αὐτῶν καθῃρημένον εὗρον, ἐπὶ προφάσει ὡς ἦσάν ποτε Ἀθηναίοις καὶ Βοιωτοῖς ἐκ διαφορᾶς περὶ αὐτοῦ ὅρκοι παλαιοὶ μηδετέρους οἰκεῖν τὸ χωρίον ἀλλὰ κοινῇ νέμειν, τοὺς δ' ἄνδρας οὓς εἶχον αἰχμαλώτους Βοιωτοὶ Ἀθηναίων, παραλαβόντες οἱ περὶ τὸν Ἀνδρομένην ἐκόμισαν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ἀπέδοσαν, τοῦ τε Πανάκτου τὴν καθαίρεσιν ἔλεγον αὐτοῖς, νομίζοντες καὶ τοῦτο ἀποδιδόναι· πολέμιον γὰρ οὐκ-
3 έτι ἐν αὐτῷ Ἀθηναίοις οἰκήσειν οὐδένα. λεγομένων δὲ τούτων οἱ Ἀθηναῖοι δεινὰ ἐποίουν, νομίζοντες ἀδικεῖσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων τοῦ τε Πανάκτου τῇ καθαιρέσει, ὃ ἔδει ὀρθὸν παραδοῦναι, καὶ πυνθανόμενοι

ὅτι καὶ Βοιωτοῖς ἰδίᾳ ξυμμαχίαν πεποίηνται, φάσκοντες πρότερον κοινῇ τοὺς μὴ δεχομένους τὰς σπονδὰς προσαναγκάσειν. τά τε ἄλλα ἐσκόπουν ὅσα ἐξελελοίπεσαν τῆς ξυνθήκης καὶ ἐνόμιζον ἐξηπατῆσθαι, ὥστε χαλεπῶς πρὸς τοὺς πρέσβεις ἀποκρινάμενοι ἀπέπεμψαν.

Κατὰ τοιαύτην δὴ διαφορὰν ὄντων τῶν Λακεδαι- 43
μονίων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ἐν ταῖς Ἀθήναις αὖ βουλόμενοι λῦσαι τὰς σπονδὰς εὐθὺς ἐνέκειντο. ἦσαν δὲ ἄλλοι τε καὶ Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, ἀνὴρ ἡλικίᾳ μὲν ὢν ἔτι τότε νέος ὡς ἐν ἄλλῃ πόλει, ἀξιώματι δὲ προγόνων τιμώμενος· ᾧ ἐδόκει μὲν καὶ ἄμεινον εἶναι 2
πρὸς τοὺς Ἀργείους μᾶλλον χωρεῖν, οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ φρονήματι φιλονεικῶν ἠναντιοῦτο, ὅτι Λακεδαιμόνιοι διὰ Νικίου καὶ Λάχητος ἔπραξαν τὰς σπονδάς, αὐτὸν κατά τε τὴν νεότητα ὑπεριδόντες καὶ κατὰ τὴν παλαιὰν προξενίαν ποτὲ οὖσαν οὐ τιμήσαντες, ἣν τοῦ πάππου ἀπειπόντος αὐτὸς τοὺς ἐκ τῆς νήσου αὐτῶν αἰχμαλώτους θεραπεύων διενοεῖτο ἀνανεώσασθαι. πανταχόθεν τε νομίζων ἐλασσοῦσθαι τό τε πρῶτον 3
ἀντεῖπεν, οὐ βεβαίους φάσκων εἶναι Λακεδαιμονίους, ἀλλ' ἵνα Ἀργείους σφίσι σπεισάμενοι ἐξέλωσι καὶ αὖθις ἐπ' Ἀθηναίους μόνους ἴωσι, τούτου ἕνεκα σπένδεσθαι αὐτούς· καὶ τότε, ἐπειδὴ ἡ διαφορὰ ἐγεγένητο, πέμπει εὐθὺς ἐς Ἄργος ἰδίᾳ, κελεύων ὡς τάχιστα ἐπὶ τὴν ξυμμαχίαν προκαλουμένους ἥκειν μετὰ Μαντινέων καὶ Ἠλείων, ὡς καιροῦ ὄντος καὶ αὐτὸς ξυμπράξων τὰ μάλιστα. οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἀκούσαντες τῆς τε ἀγγε- 44
λίας καὶ ἐπειδὴ ἔγνωσαν οὐ μετ' Ἀθηναίων πραχθεῖσαν τὴν τῶν Βοιωτῶν ξυμμαχίαν, ἀλλ' ἐς διαφορὰν μεγάλην καθεστῶτας αὐτοὺς πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, τῶν μὲν ἐν Λακεδαίμονι πρέσβεων, οἳ σφίσι περὶ τῶν σπονδῶν ἔτυχον ἀπόντες, ἠμέλουν, πρὸς δὲ τοὺς Ἀθηναίους μᾶλλον τὴν γνώμην εἶχον, νομίζοντες πόλιν τε σφίσι φιλίαν ἀπὸ παλαιοῦ καὶ δημοκρατουμένην, ὥσπερ καὶ αὐτοί, καὶ δύναμιν μεγάλην ἔχουσαν

τὴν κατὰ θάλασσαν ξυμπολεμήσειν σφίσιν, ἣν καθ-
2 ιστῶνται ἐς πόλεμον. ἔπεμπον οὖν εὐθὺς πρέσβεις
ὡς τοὺς Ἀθηναίους περὶ τῆς ξυμμαχίας· ξυνεπρεσ-
βεύοντο δὲ καὶ οἱ Ἠλεῖοι καὶ Μαντινῆς, ἀφίκοντο δὲ
καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεις κατὰ τάχος, δοκοῦντες
ἐπιτήδειοι εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις, Φιλοχαρίδας καὶ
Λέων καὶ Ἔνδιος, δείσαντες μὴ τήν τε ξυμμαχίαν
ὀργιζόμενοι πρὸς τοὺς Ἀργείους ποιήσωνται καὶ ἅμα
Πύλον ἀπαιτήσοντες ἀντὶ Πανάκτου καὶ περὶ τῆς
Βοιωτῶν ξυμμαχίας ἀπολογησόμενοι ὡς οὐκ ἐπὶ
45 κακῷ τῶν Ἀθηναίων ἐποιήσαντο. καὶ λέγοντες ἐν
τῇ βουλῇ περί τε τούτων καὶ ὡς αὐτοκράτορες ἥκουσι
περὶ πάντων ξυμβῆναι τῶν διαφόρων, τὸν Ἀλκιβιάδην
ἐφόβουν μὴ καὶ ἢν ἐς τὸν δῆμον ταῦτα λέγωσιν,
ἐπαγάγωνται τὸ πλῆθος καὶ ἀπωσθῇ ἡ Ἀργείων
2 ξυμμαχία. μηχανᾶται δὲ πρὸς αὐτοὺς τοιόνδε τι ὁ
Ἀλκιβιάδης· τοὺς Λακεδαιμονίους πείθει, πίστιν αὐ-
τοῖς δούς, ἢν μὴ ὁμολογήσωσιν ἐν τῷ δήμῳ αὐτοκρά-
τορες ἥκειν, Πύλον τε αὐτοῖς ἀποδώσειν—πείσειν
γὰρ αὐτὸς Ἀθηναίους, ὥσπερ καὶ νῦν ἀντιλέγειν—
3 καὶ τἆλλα ξυναλλάξειν. βουλόμενος δὲ αὐτοὺς Νι-
κίου τε ἀποστῆσαι ταῦτα ἔπραττε, καὶ ὅπως ἐν τῷ
δήμῳ διαβαλὼν αὐτοὺς ὡς οὐδὲν ἀληθὲς ἐν νῷ ἔχου-
σιν οὐδὲ λέγουσιν οὐδέποτε ταὐτά, τοὺς Ἀργείους
4 καὶ Ἠλείους καὶ Μαντινέας ξυμμάχους ποιήσῃ. καὶ
ἐγένετο οὕτως. ἐπειδὴ γὰρ ἐς τὸν δῆμον παρελθόντες
καὶ ἐπερωτώμενοι οὐκ ἔφασαν, ὥσπερ ἐν τῇ βουλῇ,
αὐτοκράτορες ἥκειν, οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι ἠνείχοντο,
ἀλλὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου πολλῷ μᾶλλον ἢ πρότερον
καταβοῶντος τῶν Λακεδαιμονίων ἐσήκουόν τε καὶ
ἑτοῖμοι ἦσαν εὐθὺς παραγαγόντες τοὺς Ἀργείους καὶ
τοὺς μετ' αὐτῶν ξυμμάχους ποιεῖσθαι· σεισμοῦ δὲ
γενομένου, πρίν τι ἐπικυρωθῆναι, ἡ ἐκκλησία αὕτη
ἀνεβλήθη.
46 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐκκλησίᾳ ὁ Νικίας, καίπερ τῶν Λα-
κεδαιμονίων αὐτῶν ἠπατημένων καὶ αὐτὸς ἐξηπατη-

μένος περὶ τοῦ μὴ αὐτοκράτορας ὁμολογῆσαι ἥκειν, ὅμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔφη χρῆναι φίλους μᾶλλον γίγνεσθαι, καὶ ἐπισχόντας τὰ πρὸς Ἀργείους πέμψαι ἔτι ὡς αὐτοὺς καὶ εἰδέναι ὅ τι διανοοῦνται, λέγων ἐν μὲν τῷ σφετέρῳ καλῷ ἐν δὲ τῷ ἐκείνων ἀπρεπεῖ τὸν πόλεμον ἀναβάλλεσθαι· σφίσι μὲν γὰρ εὖ ἑστώτων 2
τῶν πραγμάτων ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἄριστον εἶναι διασώσασθαι τὴν εὐπραγίαν, ἐκείνοις δὲ δυστυχοῦσιν ὅτι τάχιστα εὕρημα εἶναι διακινδυνεῦσαι. ἔπεισέ τε πέμψαι πρέσβεις, ὧν καὶ αὐτὸς ἦν, κελεύσοντας Λακεδαιμονίους, εἴ τι δίκαιον διανοοῦνται, Πάνακτόν τε ὀρθὸν ἀποδιδόναι καὶ Ἀμφίπολιν, καὶ τὴν Βοιωτῶν ξυμμαχίαν ἀνεῖναι, ἢν μὴ ἐς τὰς σπονδὰς ἐσίωσι, καθάπερ εἴρητο ἄνευ ἀλλήλων μηδενὶ ξυμβαίνειν. εἰπεῖν τε ἐκέλευον ὅτι καὶ σφεῖς, εἰ ἐβούλοντο ἀδικεῖν, 3
ἤδη ἂν Ἀργείους ξυμμάχους πεποιῆσθαι, ὡς παρεῖναί γ' αὐτοὺς αὐτοῦ τούτου ἕνεκα. εἴ τέ τι ἄλλο ἐνεκάλουν, πάντα ἐπιστείλαντες ἀπέπεμψαν τοὺς περὶ τὸν Νικίαν πρέσβεις. καὶ ἀφικομένων αὐτῶν καὶ ἀπαγ- 4
γειλάντων τά τε ἄλλα καὶ τέλος εἰπόντων ὅτι εἰ μὴ τὴν ξυμμαχίαν ἀνήσουσι Βοιωτοῖς μὴ ἐσιοῦσιν ἐς τὰς σπονδάς, ποιήσονται καὶ αὐτοὶ Ἀργείους καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν ξυμμάχους, τὴν μὲν ξυμμαχίαν οἱ Λακεδαιμόνιοι Βοιωτοῖς οὐκ ἔφασαν ἀνήσειν, ἐπικρατούντων τῶν περὶ τὸν Ξενάρη τὸν ἔφορον ταῦτα γίγνεσθαι, καὶ ὅσοι ἄλλοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν, τοὺς δὲ ὅρκους δεομένου Νικίου ἀνενεώσαντο· ἐφοβεῖτο γὰρ μὴ πάν- 5
τα ἀτελῆ ἔχων ἀπέλθῃ καὶ διαβληθῇ, ὅπερ καὶ ἐγένετο, αἴτιος δοκῶν εἶναι τῶν πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδῶν. ἀναχωρήσαντός τε αὐτοῦ ὡς ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος πεπραγμένον, εὐθὺς δι' ὀργῆς εἶχον, καὶ νομίζοντες ἀδικεῖσθαι, ἔτυχον γὰρ παρόντες οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, παραγαγόντος Ἀλκιβιάδου, ἐποιήσαντο σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς τήνδε.

"Σπονδὰς ἐποιήσαντο ἑκατὸν Ἀθηναῖοι ἔτη καὶ 47

Ἀργεῖοι καὶ Μαντινῆς καὶ Ἠλεῖοι ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων, ὧν ἄρχουσιν ἑκάτεροι, ἀδόλους καὶ
2 ἀβλαβεῖς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. ὅπλα [δὲ] μὴ ἐξέστω ἐπιφέρειν ἐπὶ πημονῇ μήτε Ἀργείους καὶ Ἠλείους καὶ Μαντινέας καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ Ἀθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους, ὧν ἄρχουσιν Ἀθηναῖοι, μήτε Ἀθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ Ἀργείους καὶ Ἠλείους καὶ Μαντινέας καὶ τοὺς ξυμ-
3 μάχους τέχνῃ μηδὲ μηχανῇ μηδεμιᾷ. κατὰ τάδε ξυμμάχους εἶναι Ἀθηναίους καὶ Ἀργείους καὶ Ἠλείους καὶ Μαντινέας ἑκατὸν ἔτη· ἢν πολέμιοι ἴωσιν ἐς τὴν γῆν τὴν Ἀθηναίων, βοηθεῖν Ἀργείους καὶ Ἠλείους καὶ Μαντινέας Ἀθήναζε, καθʼ ὅ τι ἂν ἐπαγγέλλωσιν Ἀθηναῖοι, τρόπῳ ὁποίῳ ἂν δύνωνται ἰσχυρο-
4 τάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν· ἢν δὲ δῃώσαντες οἴχωνται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Ἀργείοις καὶ Μαντινεῦσι καὶ Ἠλείοις καὶ Ἀθηναίοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ πασῶν τῶν πόλεων τούτων· καταλύειν δὲ μὴ ἐξεῖναι τὸν πόλεμον πρὸς ταύτην τὴν πόλιν μηδεμιᾷ
5 τῶν πόλεων, ἢν μὴ ἁπάσαις δοκῇ. βοηθεῖν δὲ καὶ Ἀθηναίους ἐς Ἄργος καὶ Μαντίνειαν καὶ Ἦλιν, ἢν πολέμιοι ἴωσιν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν Ἠλείων ἢ τὴν Μαντινέων ἢ τὴν Ἀργείων, καθʼ ὅ τι ἂν ἐπαγγέλλωσιν αἱ πόλεις αὗται, τρόπῳ ὁποίῳ ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ
6 κατὰ τὸ δυνατόν· ἢν δὲ δῃώσαντες οἴχωνται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Ἀθηναίοις καὶ Ἀργείοις καὶ Μαντινεῦσι καὶ Ἠλείοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ πασῶν τούτων τῶν πόλεων· καταλύειν δὲ μὴ ἐξεῖναι τὸν πόλεμον πρὸς ταύτην τὴν πόλιν, ἢν μὴ ἁπάσαις
7 δοκῇ ταῖς πόλεσιν. ὅπλα δὲ μὴ ἐᾶν ἔχοντας διιέναι ἐπὶ πολέμῳ διὰ τῆς γῆς τῆς σφετέρας αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων, ὧν ἂν ἄρχωσιν ἕκαστοι, μηδὲ κατὰ θάλασσαν, ἢν μὴ ψηφισαμένων τῶν πόλεων ἁπασῶν τὴν δίοδον εἶναι, Ἀθηναίων καὶ Ἀργείων καὶ Μαν-
8 τινέων καὶ Ἠλείων. τοῖς δὲ βοηθοῦσιν ἡ πόλις ἡ πέμπουσα παρεχέτω μέχρι μὲν τριάκοντα ἡμερῶν

σῖτον, ἐπὴν ἔλθῃ ἐς τὴν πόλιν τὴν ἐπαγγείλασαν
βοηθεῖν, καὶ ἀπιοῦσι κατὰ ταὐτά· ἢν δὲ πλέονα βού-
λωνται χρόνον τῇ στρατιᾷ χρῆσθαι, ἡ πόλις ἡ μετα-
πεμψαμένη διδότω σῖτον, τῷ μὲν ὁπλίτῃ καὶ ψιλῷ
καὶ τοξότῃ τρεῖς ὀβολοὺς Αἰγιναίους τῆς ἡμέρας
ἑκάστης, τῷ δ' ἱππεῖ δραχμὴν Αἰγιναίαν. ἡ δὲ πόλις 9
ἡ μεταπεμψαμένη τὴν ἡγεμονίαν ἐχέτω, ὅταν ἐν τῇ
αὑτῆς ὁ πόλεμος ᾖ· ἢν δέ ποι δόξῃ ταῖς πόλεσι κοινῇ
στρατεύεσθαι, τὸ ἴσον τῆς ἡγεμονίας μετεῖναι πάσαις
ταῖς πόλεσιν. ὀμόσαι δὲ τὰς σπονδὰς Ἀθηναίους
μὲν ὑπέρ τε σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων, Ἀργεῖοι
δὲ καὶ Μαντινῆς καὶ Ἠλεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τούτων
κατὰ πόλεις ὀμνύντων. ὀμνύντων δὲ τὸν ἐπιχώριον 10
ὅρκον ἕκαστοι τὸν μέγιστον κατὰ ἱερῶν τελείων. ὁ
δὲ ὅρκος ἔστω ὅδε· "ἐμμενῶ τῇ ξυμμαχίᾳ κατὰ τὰ
ξυγκείμενα δικαίως καὶ ἀβλαβῶς καὶ ἀδόλως καὶ οὐ
παραβήσομαι τέχνῃ οὐδὲ μηχανῇ οὐδεμιᾷ." ὀμνύν-
των δὲ Ἀθήνησι μὲν ἡ βουλὴ καὶ αἱ ἔνδημοι ἀρχαί,
ἐξορκούντων δὲ οἱ πρυτάνεις· ἐν Ἄργει δὲ ἡ βουλὴ 11
καὶ οἱ ὀγδοήκοντα καὶ αἱ ἀρτῦναι, ἐξορκούντων δὲ οἱ
ὀγδοήκοντα· ἐν δὲ Μαντινείᾳ οἱ δημιουργοὶ καὶ ἡ
βουλὴ καὶ αἱ ἄλλαι ἀρχαί, ἐξορκούντων δὲ οἱ θεωροὶ
καὶ οἱ πολέμαρχοι· ἐν δὲ Ἤλιδι οἱ δημιουργοὶ καὶ
οἱ τὰ τέλη ἔχοντες καὶ οἱ ἑξακόσιοι, ἐξορκούντων δὲ
οἱ δημιουργοὶ καὶ οἱ θεσμοφύλακες. ἀνανεοῦσθαι δὲ 12
τοὺς ὅρκους Ἀθηναίους μὲν ἰόντας ἐς Ἦλιν καὶ ἐς
Μαντίνειαν καὶ ἐς Ἄργος τριάκοντα ἡμέραις πρὸ
Ὀλυμπίων, Ἀργείους δὲ καὶ Ἠλείους καὶ Μαντινέας
ἰόντας Ἀθήναζε δέκα ἡμέραις πρὸ Παναθηναίων τῶν
μεγάλων. τὰς δὲ ξυνθήκας τὰς περὶ τῶν σπονδῶν 13
καὶ τῶν ὅρκων καὶ τῆς ξυμμαχίας ἀναγράψαι ἐν
στήλῃ λιθίνῃ Ἀθηναίους μὲν ἐν πόλει, Ἀργείους δὲ
ἐν ἀγορᾷ ἐν τοῦ Ἀπόλλωνος τῷ ἱερῷ, Μαντινέας δὲ
ἐν τοῦ Διὸς τῷ ἱερῷ ἐν τῇ ἀγορᾷ· καταθέντων δὲ καὶ
Ὀλυμπίασι στήλην χαλκῆν κοινῇ Ὀλυμπίοις τοῖς
νυνί. ἐὰν δέ τι δοκῇ ἄμεινον εἶναι ταῖς πόλεσι ταύ-

ταις προσθεῖναι πρὸς τοῖς ξυγκειμένοις, ὅ τι [δ'] ἂν δόξῃ ταῖς πόλεσιν ἁπάσαις κοινῇ βουλευομέναις, τοῦτο κύριον εἶναι."

48 Αἱ μὲν σπονδαὶ καὶ αἱ ξυμμαχίαι οὕτως ἐγένοντο, καὶ αἱ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων οὐκ ἀπείρηντο τούτου ἕνεκα οὐδ' ὑφ' ἑτέρων. Κορίνθιοι δέ, Ἀργείων ὄντες ξύμμαχοι, οὐκ ἐσῆλθον ἐς αὐτάς, ἀλλὰ καὶ γενομένης πρὸ τούτου Ἠλείοις καὶ Ἀργείοις καὶ Μαντινεῦσι ξυμμαχίας τοῖς αὐτοῖς πολεμεῖν καὶ εἰρήνην ἄγειν, οὐ ξυνώμοσαν, ἀρκεῖν δ' ἔφασαν σφίσι τὴν πρώτην γενομένην ἐπιμαχίαν ἀλλήλοις βοηθεῖν, ξυνεπιστρατεύειν δὲ μηδενί. οἱ μὲν Κορίνθιοι οὕτως ἀπέστησαν τῶν ξυμμάχων καὶ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους πάλιν τὴν γνώμην εἶχον.

49 Ὀλύμπια δ' ἐγένετο τοῦ θέρους τούτου, οἷς Ἀνδροσθένης Ἀρκὰς παγκράτιον τὸ πρῶτον ἐνίκα· καὶ Λακεδαιμόνιοι τοῦ ἱεροῦ ὑπὸ Ἠλείων εἴρχθησαν ὥστε μὴ θύειν μηδ' ἀγωνίζεσθαι, οὐκ ἐκτίνοντες τὴν δίκην αὐτοῖς, ἣν ἐν τῷ Ὀλυμπιακῷ νόμῳ Ἠλεῖοι κατεδικάσαντο αὐτῶν, φάσκοντες σφᾶς ἐπὶ Φύρκον τε τεῖχος ὅπλα ἐπενεγκεῖν καὶ ἐς Λέπρεον αὐτῶν ὁπλίτας ἐν
2 ταῖς Ὀλυμπιακαῖς σπονδαῖς ἐσπέμψαι. ἡ δὲ καταδίκη δισχίλιαι μναῖ ἦσαν, κατὰ τὸν ὁπλίτην ἕκαστον δύο μναῖ, ὥσπερ ὁ νόμος ἔχει. Λακεδαιμόνιοι δὲ πρέσβεις πέμψαντες ἀντέλεγον μὴ δικαίως σφῶν καταδεδικάσθαι, λέγοντες μὴ ἐπηγγέλθαι πω ἐς Λακεδαίμονα τὰς σπονδάς, ὅτ' ἐσέπεμψαν τοὺς ὁπλίτας.
3 Ἠλεῖοι δὲ τὴν παρ' αὐτοῖς ἐκεχειρίαν ἤδη ἔφασαν εἶναι—πρώτοις γὰρ σφίσιν αὐτοῖς ἐπαγγέλλουσιν—καὶ ἡσυχαζόντων σφῶν καὶ οὐ προσδεχομένων, ὡς ἐν σπονδαῖς, αὐτοὺς λαθεῖν ἀδικήσαντας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὑπελάμβανον οὐ χρεὼν εἶναι αὐτοὺς ἐπαγγεῖλαι ἔτι ἐς Λακεδαίμονα, εἰ ἀδικεῖν γε ἤδη ἐνόμιζον αὐτούς, ἀλλ' οὐχ ὡς νομίζοντας τοῦτο δρᾶσαι, καὶ ὅπλα οὐδαμόσε ἔτι αὐτοῖς ἐπενεγκεῖν.
4 Ἠλεῖοι δὲ τοῦ αὐτοῦ λόγου εἴχοντο, ὡς μὲν οὐκ

ἀδικοῦσι μὴ ἂν πεισθῆναι, εἰ δὲ βούλονται σφίσι Λέπρεον ἀποδοῦναι, τό τε αὐτῶν μέρος ἀφιέναι τοῦ ἀργυρίου καὶ ὃ τῷ θεῷ γίγνεται αὐτοὶ ὑπὲρ ἐκείνων ἐκτίσειν. ὡς δ' οὐκ ἐσήκουον, αὖθις τάδε ἠξίουν, 50
Λέπρεον μὲν μὴ ἀποδοῦναι, εἰ μὴ βούλονται, ἀναβάντας δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου, ἐπειδὴ προθυμοῦνται χρῆσθαι τῷ ἱερῷ, ἀπομόσαι ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων ἦ μὴν ἀποδώσειν ὕστερον τὴν καταδίκην. ὡς δὲ οὐδὲ ταῦτα ἤθελον, Λακεδαιμόνιοι 2
μὲν εἴργοντο τοῦ ἱεροῦ, θυσίας καὶ ἀγώνων, καὶ οἴκοι ἔθυον, οἱ δὲ ἄλλοι Ἕλληνες ἐθεώρουν πλὴν Λεπρεατῶν. ὅμως δὲ οἱ Ἠλεῖοι δεδιότες μὴ βίᾳ θύσωσι, ξὺν ὅπλοις τῶν νεωτέρων φυλακὴν εἶχον· ἦλθον δὲ αὐτοῖς καὶ Ἀργεῖοι καὶ Μαντινῆς, χίλιοι ἑκατέρων, καὶ Ἀθηναίων ἱππῆς, οἳ ἐν Ἄργει ὑπέμενον τὴν ἑορτήν. δέος δ' ἐγένετο τῇ πανηγύρει μέγα μὴ ξὺν 3
ὅπλοις ἔλθωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ καὶ Λίχας ὁ Ἀρκεσιλάου, Λακεδαιμόνιος, ἐν τῷ ἀγῶνι ὑπὸ τῶν ῥαβδούχων πληγὰς ἔλαβεν, ὅτι νικῶντος τοῦ ἑαυτοῦ ζεύγους, καὶ ἀνακηρυχθέντος Βοιωτῶν δημοσίου κατὰ τὴν οὐκ ἐξουσίαν τῆς ἀγωνίσεως, προελθὼν ἐς τὸν ἀγῶνα ἀνέδησε τὸν ἡνίοχον, βουλόμενος δηλῶσαι ὅτι ἑαυτοῦ ἦν τὸ ἅρμα· ὥστε πολλῷ δὴ μᾶλλον ἐπεφόβηντο πάντες καὶ ἐδόκει τι νέον ἔσεσθαι. οἱ μέντοι Λακεδαιμόνιοι ἡσύχασάν τε καὶ ἡ 4
ἑορτὴ αὐτοῖς οὕτω διῆλθεν. ἐς δὲ Κόρινθον μετὰ τὰ Ὀλύμπια Ἀργεῖοί τε καὶ οἱ ξύμμαχοι ἀφίκοντο δεησόμενοι αὐτῶν παρὰ σφᾶς ἐλθεῖν. καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεις ἔτυχον παρόντες, καὶ πολλῶν λόγων γενομένων τέλος οὐδὲν ἐπράχθη, ἀλλὰ σεισμοῦ γενομένου διελύθησαν ἕκαστοι ἐπ' οἴκου. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἡρακλεώταις τοῖς 51
ἐν Τραχῖνι μάχη ἐγένετο πρὸς Αἰνιᾶνας καὶ Δόλοπας καὶ Μηλιέας καὶ Θεσσαλῶν τινας. προσοικοῦντα γὰρ τὰ ἔθνη ταῦτα τῇ πόλει πολέμια ἦν· οὐ γὰρ ἐπ'

2 ἄλλῃ τινὶ γῇ ἢ τῇ τούτων τὸ χωρίον ἐτειχίσθη. καὶ εὐθύς τε καθισταμένῃ τῇ πόλει ἠναντιοῦντο, ἐς ὅσον ἐδύναντο φθείροντες, καὶ τότε τῇ μάχῃ ἐνίκησαν τοὺς Ἡρακλεώτας, καὶ Ξενάρης ὁ Κνίδιος, Λακεδαιμόνιος, ἄρχων αὐτῶν, ἀπέθανεν, διεφθάρησαν δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἡρακλεωτῶν. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα καὶ δωδέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.

52 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθὺς ἀρχομένου τὴν Ἡράκλειαν, ὡς μετὰ τὴν μάχην κακῶς ἐφθείρετο, Βοιωτοὶ παρέλαβον, καὶ Ἡγησιππίδαν τὸν Λακεδαιμόνιον ὡς οὐ καλῶς ἄρχοντα ἐξέπεμψαν. δείσαντες δὲ παρέλαβον τὸ χωρίον μὴ Λακεδαιμονίων τὰ κατὰ Πελοπόννησον θορυβουμένων Ἀθηναῖοι λάβωσιν· Λακεδαιμόνιοι μέντοι ὠργίζοντο αὐτοῖς.

2 Καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, στρατηγὸς ὢν Ἀθηναίων, Ἀργείων καὶ τῶν ξυμμάχων ξυμπρασσόντων, ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον μετ' ὀλίγων Ἀθηναίων ὁπλιτῶν καὶ τοξοτῶν καὶ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων παραλαβών, τά τε ἄλλα ξυγκαθίστη περὶ τὴν ξυμμαχίαν διαπορευόμενος Πελοπόννησον τῇ στρατιᾷ, καὶ Πατρέας τε τείχη καθεῖναι ἔπεισεν ἐς θάλασσαν καὶ αὐτὸς ἕτερον διενοεῖτο τειχίσαι ἐπὶ τῷ Ῥίῳ τῷ Ἀχαϊκῷ. Κορίνθιοι δὲ καὶ Σικυώνιοι καὶ οἷς ἦν ἐν βλάβῃ τειχισθὲν βοηθήσαντες διεκώλυσαν.

53 Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Ἐπιδαυρίοις καὶ Ἀργείοις πόλεμος ἐγένετο, προφάσει μὲν περὶ τοῦ θύματος τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθαέως, ὃ δέον ἀπαγαγεῖν οὐκ ἀπέπεμπον ὑπὲρ βοταμίων Ἐπιδαύριοι·—κυριώτατοι
2 δὲ τοῦ ἱεροῦ ἦσαν Ἀργεῖοι·—ἐδόκει δὲ καὶ ἄνευ τῆς αἰτίας τὴν Ἐπίδαυρον τῷ τε Ἀλκιβιάδῃ καὶ τοῖς Ἀργείοις προσλαβεῖν, ἢν δύνωνται, τῆς τε Κορίνθου ἕνεκα ἡσυχίας καὶ ἐκ τῆς Αἰγίνης βραχυτέραν ἔσεσθαι τὴν βοήθειαν ἢ Σκύλλαιον περιπλεῖν τοῖς Ἀθηναίοις. παρεσκευάζοντο οὖν οἱ Ἀργεῖοι ὡς αὐτοὶ ἐς τὴν Ἐπίδαυρον διὰ τοῦ θύματος τὴν ἔσπραξιν ἐσβαλοῦντες.

ἐξεστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τοὺς 54
αὐτοὺς χρόνους πανδημεὶ ἐς Λεῦκτρα τῆς ἑαυτῶν
μεθορίας πρὸς τὸ Λύκαιον, Ἄγιδος τοῦ Ἀρχιδάμου
βασιλέως ἡγουμένου· ᾔδει δὲ οὐδεὶς ὅποι στρατεύ-
ουσιν, οὐδὲ αἱ πόλεις ἐξ ὧν ἐπέμφθησαν. ὡς δ' αὐ- 2
τοῖς τὰ διαβατήρια θυομένοις οὐ προὐχώρει, αὐτοί τε
ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου καὶ τοῖς ξυμμάχοις περιήγγειλαν
μετὰ τὸν μέλλοντα,—Καρνεῖος δ' ἦν μήν, ἱερομήνια
Δωριεῦσι,—παρασκευάζεσθαι ὡς στρατευσομένους.
Ἀργεῖοι δ' ἀναχωρησάντων αὐτῶν τοῦ πρὸ τοῦ Καρ- 3
νείου μηνὸς ἐξελθόντες τετράδι φθίνοντος, καὶ ἄγον-
τες τὴν ἡμέραν ταύτην πάντα τὸν χρόνον, ἐσέβαλον
ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν καὶ ἐδῄουν. Ἐπιδαύριοι δὲ τοὺς
ξυμμάχους ἐπεκαλοῦντο· ὧν τινες οἱ μὲν τὸν μῆνα
προὐφασίσαντο, οἱ δὲ καὶ ἐς μεθορίαν τῆς Ἐπιδαυ-
ρίας ἐλθόντες ἡσύχαζον. καὶ καθ' ὃν χρόνον ἐν τῇ 55
Ἐπιδαύρῳ οἱ Ἀργεῖοι ἦσαν ἐς Μαντίνειαν πρεσβεῖαι
ἀπὸ τῶν πόλεων ξυνῆλθον, Ἀθηναίων παρακαλεσάν-
των. καὶ γιγνομένων λόγων Εὐφαμίδας ὁ Κορίνθιος
οὐκ ἔφη τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις ὁμολογεῖν· σφεῖς
μὲν γὰρ περὶ εἰρήνης ξυγκαθῆσθαι, τοὺς δ' Ἐπιδαυ-
ρίους καὶ τοὺς ξυμμάχους καὶ τοὺς Ἀργείους μεθ'
ὅπλων ἀντιτετάχθαι· διαλῦσαι οὖν πρῶτον χρῆναι 2
ἀφ' ἑκατέρων ἐλθόντας τὰ στρατόπεδα καὶ οὕτω
πάλιν λέγειν περὶ τῆς εἰρήνης. καὶ πεισθέντες ᾤχον-
το καὶ τοὺς Ἀργείους ἀπήγαγον ἐκ τῆς Ἐπιδαυρίας.
ὕστερον δὲ ἐς τὸ αὐτὸ ξυνελθόντες οὐδ' ὣς ἐδυνήθησαν
ξυμβῆναι, ἀλλ' οἱ Ἀργεῖοι πάλιν ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν 3
ἐσέβαλον καὶ ἐδῄουν. ἐξεστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Λα-
κεδαιμόνιοι ἐς Καρύας, καὶ ὡς οὐδ' ἐνταῦθα τὰ δια-
βατήρια αὐτοῖς ἐγένετο, ἐπανεχώρησαν. Ἀργεῖοι δέ,
τεμόντες τῆς Ἐπιδαυρίας ὡς τὸ τρίτον μέρος, ἀπῆλ-
θον ἐπ' οἴκου. καὶ Ἀθηναίων αὐτοῖς χίλιοι ἐβοήθη-
σαν ὁπλῖται καὶ Ἀλκιβιάδης στρατηγός· πυθόμενοι
δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐξεστρατεῦσθαι καὶ ὡς οὐδὲν
ἔτι αὐτῶν ἔδει, ἀπῆλθον. καὶ τὸ θέρος οὕτω διῆλθεν.

56 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Λακεδαιμόνιοι, λα-
θόντες Ἀθηναίους, φρουρούς τε τριακοσίους καὶ Ἀγη-
σιππίδαν ἄρχοντα κατὰ θάλασσαν ἐς Ἐπίδαυρον
2 ἐσέπεμψαν. Ἀργεῖοι δ' ἐλθόντες παρ' Ἀθηναίους
ἐπεκάλουν ὅτι, γεγραμμένον ἐν ταῖς σπονδαῖς διὰ τῆς
ἑαυτῶν ἑκάστους μὴ ἐᾶν πολεμίους διϊέναι, ἐάσειαν
κατὰ θάλασσαν παραπλεῦσαι· καὶ εἰ μὴ κἀκεῖνοι ἐς
Πύλον κομιοῦσιν ἐπὶ Λακεδαιμονίους τοὺς Μεσση-
3 νίους καὶ Εἵλωτας, ἀδικήσεσθαι αὐτοί. Ἀθηναῖοι δέ,
Ἀλκιβιάδου πείσαντος, τῇ μὲν Λακωνικῇ στήλῃ ὑπέ-
γραψαν ὅτι οὐκ ἐνέμειναν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς ὅρ-
κοις, ἐς δὲ Πύλον ἐκόμισαν τοὺς ἐκ Κρανίων Εἵλωτας
4 λῃΐζεσθαι, τὰ δ' ἄλλα ἡσύχαζον. τὸν δὲ χειμῶνα
τοῦτον πολεμούντων Ἀργείων καὶ Ἐπιδαυρίων μάχη
μὲν οὐδεμία ἐγένετο ἐκ παρασκευῆς, ἐνέδραι δὲ καὶ
καταδρομαί, ἐν αἷς ὡς τύχοιεν ἑκατέρων τινὲς διεφθεί-
5 ροντο· καὶ τελευτῶντος τοῦ χειμῶνος πρὸς ἔαρ ἤδη
κλίμακας ἔχοντες οἱ Ἀργεῖοι ἦλθον ἐπὶ τὴν Ἐπίδαυ-
ρον, ὡς ἐρήμου οὔσης διὰ τὸν πόλεμον βίᾳ αἱρήσον-
τες· καὶ ἄπρακτοι ἀπῆλθον. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα
καὶ τρίτον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.

57 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους μεσοῦντος Λακεδαι-
μόνιοι, ὡς αὐτοῖς οἵ τε Ἐπιδαύριοι ξύμμαχοι ὄντες
ἐταλαιπώρουν καὶ τἆλλα ἐν τῇ Πελοποννήσῳ τὰ μὲν
ἀφεστήκει τὰ δ' οὐ καλῶς εἶχεν, νομίσαντες, εἰ μὴ
προκαταλήψονται ἐν τάχει, ἐπὶ πλέον χωρήσεσθαι
αὐτά, ἐστράτευον αὐτοὶ καὶ οἱ Εἵλωτες πανδημεὶ ἐπ'
Ἄργος· ἡγεῖτο δὲ Ἆγις ὁ Ἀρχιδάμου, Λακεδαιμονίων
2 βασιλεύς. ξυνεστράτευον δ' αὐτοῖς Τεγεᾶται καὶ
ὅσοι ἄλλοι Ἀρκάδων Λακεδαιμονίοις ξύμμαχοι ἦσαν.
οἱ δ' ἐκ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου ξύμμαχοι καὶ οἱ
ἔξωθεν ἐς Φλιοῦντα ξυνελέγοντο, Βοιωτοὶ μὲν πεντα-
κισχίλιοι ὁπλῖται καὶ τοσοῦτοι ψιλοὶ καὶ ἱππῆς πεν-
τακόσιοι καὶ ἅμιπποι ἴσοι, Κορίνθιοι δὲ δισχίλιοι
ὁπλῖται, οἱ δ' ἄλλοι ὡς ἕκαστοι, Φλιάσιοι δὲ παν-
στρατιᾷ, ὅτι ἐν τῇ ἐκείνων ἦν τὸ στράτευμα.

Ἀργεῖοι δὲ προαισθόμενοι τό τε πρῶτον τὴν παρα- 58
σκευὴν τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἐπειδὴ ἐς τὸν Φλιοῦν-
τα βουλόμενοι τοῖς ἄλλοις προσμῖξαι ἐχώρουν, τότε
δὴ ἐξεστράτευσαν καὶ αὐτοί· ἐβοήθησαν δ' αὐτοῖς
καὶ Μαντινῆς ἔχοντες τοὺς σφετέρους ξυμμάχους καὶ
Ἠλείων τρισχίλιοι ὁπλῖται. καὶ προϊόντες ἀπαν- 2
τῶσι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν Μεθυδρίῳ τῆς Ἀρκαδίας
καὶ καταλαμβάνουσιν ἑκάτεροι λόφον. καὶ οἱ μὲν
Ἀργεῖοι ὡς μεμονωμένοις τοῖς Λακεδαιμονίοις παρε-
σκευάζοντο μάχεσθαι, ὁ δὲ Ἆγις τῆς νυκτὸς ἀναστή-
σας τὸν στρατὸν καὶ λαθὼν ἐπορεύετο ἐς Φλιοῦντα
παρὰ τοὺς ἄλλους ξυμμάχους. καὶ οἱ Ἀργεῖοι αἰ- 3
σθόμενοι ἅμα ἕῳ ἐχώρουν πρῶτον μὲν ἐς Ἄργος,
ἔπειτα ᾗ προσεδέχοντο τοὺς Λακεδαιμονίους μετὰ
τῶν ξυμμάχων καταβήσεσθαι, τὴν κατὰ Νεμέαν ὁδόν.
Ἆγις δὲ ταύτην μέν, ἣν προσεδέχοντο, οὐκ ἐτράπετο,
παραγγείλας δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀρκάσι καὶ
Ἐπιδαυρίοις ἄλλην ἐχώρησε χαλεπήν, καὶ κατέβη ἐς
τὸ Ἀργείων πεδίον· καὶ Κορίνθιοι καὶ Πελληνῆς καὶ 4
Φλιάσιοι *ὄρθριοι ἑτέραν ἐπορεύοντο· τοῖς δὲ Βοιω-
τοῖς καὶ Μεγαρεῦσι καὶ Σικυωνίοις εἴρητο τὴν ἐπὶ Νε-
μέας ὁδὸν καταβαίνειν, ᾗ οἱ Ἀργεῖοι ἐκάθηντο, ὅπως,
εἰ οἱ Ἀργεῖοι ἐπὶ σφᾶς ἰόντες ἐς τὸ πεδίον βοηθοῖεν,
ἐφεπόμενοι τοῖς ἵπποις χρῷντο.

Καὶ ὁ μὲν οὕτω διατάξας καὶ ἐσβαλὼν ἐς τὸ πεδίον 59
ἐδῄου Σάμινθόν τε καὶ ἄλλα· οἱ δὲ Ἀργεῖοι γνόντες
ἐβοήθουν ἡμέρας ἤδη ἐκ τῆς Νεμέας, καὶ περιτυ-
χόντες τῷ Φλιασίων καὶ Κορινθίων στρατοπέδῳ τῶν
μὲν Φλιασίων ὀλίγους ἀπέκτειναν, ὑπὸ δὲ τῶν Κοριν-
θίων αὐτοὶ οὐ πολλῷ πλείους διεφθάρησαν. καὶ οἱ 2
Βοιωτοὶ καὶ οἱ Μεγαρῆς καὶ οἱ Σικυώνιοι ἐχώρουν,
ὥσπερ εἴρητο αὐτοῖς, ἐπὶ τῆς Νεμέας, καὶ τοὺς Ἀρ-
γείους οὐκέτι κατέλαβον, ἀλλὰ καταβάντες, ὡς ἑώ-
ρων τὰ ἑαυτῶν δῃούμενα, ἐς μάχην παρετάσσοντο.
ἀντιπαρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἐν 3
μέσῳ δὲ ἀπειλημμένοι ἦσαν οἱ Ἀργεῖοι· ἐκ μὲν γὰρ

τοῦ πεδίου οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶργον τῆς πόλεως καὶ
οἱ μετ᾽ αὐτῶν, καθύπερθεν δὲ Κορίνθιοι καὶ Φλιά-
σιοι καὶ Πελληνῆς, τὸ δὲ πρὸς Νεμέας Βοιωτοὶ καὶ
Σικυώνιοι καὶ Μεγαρῆς. ἵπποι δὲ αὐτοῖς οὐ παρῆ-
σαν· οὐ γάρ πω οἱ Ἀθηναῖοι μόνοι τῶν ξυμμάχων
4 ἧκον. τὸ μὲν οὖν πλῆθος τῶν Ἀργείων καὶ τῶν
ξυμμάχων οὐχ οὕτω δεινὸν τὸ παρὸν ἐνόμιζον, ἀλλ᾽
ἐν καλῷ ἐδόκει ἡ μάχη ἔσεσθαι καὶ τοὺς Λακεδαιμο-
νίους ἀπειληφέναι ἐν τῇ αὐτῶν τε καὶ πρὸς τῇ πόλει.
5 τῶν δὲ Ἀργείων δύο ἄνδρες, Θράσυλλός τε, τῶν πέντε
στρατηγῶν εἷς ὤν, καὶ Ἀλκίφρων, πρόξενος Λακε-
δαιμονίων, ἤδη τῶν στρατοπέδων ὅσον οὐ ξυνιόντων
προσελθόντες Ἄγιδι διελεγέσθην μὴ ποιεῖν μάχην·
ἑτοίμους γὰρ εἶναι Ἀργείους δίκας δοῦναι καὶ δέξα-
σθαι ἴσας καὶ ὁμοίας, εἴ τι ἐπικαλοῦσιν Ἀργείους
Λακεδαιμόνιοι, καὶ τὸ λοιπὸν εἰρήνην ἄγειν σπονδὰς
60 ποιησαμένους. καὶ οἱ μὲν ταῦτα εἰπόντες τῶν Ἀρ-
γείων ἀφ᾽ ἑαυτῶν καὶ οὐ τοῦ πλήθους κελεύσαντος
εἶπον· καὶ ὁ Ἆγις δεξάμενος τοὺς λόγους αὐτός, καὶ
οὐ μετὰ τῶν πλειόνων οὐδὲ αὐτὸς βουλευσάμενος ἀλλ᾽
ἢ ἑνὶ ἀνδρὶ κοινώσας τῶν ἐν τέλει ξυστρατευομένων,
σπένδεται τέσσαρας μῆνας ἐν οἷς ἔδει ἐπιτελέσαι αὐ-
2 τοὺς τὰ ῥηθέντα. καὶ ἀπήγαγε τὸν στρατὸν εὐθύς,
οὐδενὶ φράσας τῶν ἄλλων ξυμμάχων. οἱ δὲ Λακε-
δαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι εἵποντο μὲν ὡς ἡγεῖτο διὰ
τὸν νόμον, ἐν αἰτίᾳ δ᾽ εἶχον κατ᾽ ἀλλήλους πολλῇ
τὸν Ἆγιν, νομίζοντες ἐν καλῷ παρατυχὸν σφίσι ξυμ-
βαλεῖν καὶ πανταχόθεν αὐτῶν ἀποκεκλῃμένων καὶ
ὑπὸ ἱππέων καὶ πεζῶν οὐδὲν δράσαντες ἄξιον τῆς
3 παρασκευῆς ἀπιέναι. στρατόπεδον γὰρ δὴ τοῦτο
κάλλιστον Ἑλληνικὸν τῶν μέχρι τοῦδε ξυνῆλθεν·
ὤφθη δὲ μάλιστα ἕως ἔτι ἦν ἀθρόον ἐν Νεμέᾳ, ἐν ᾧ
Λακεδαιμόνιοί τε πανστρατιᾷ ἦσαν καὶ Ἀρκάδες καὶ
Βοιωτοὶ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Πελληνῆς
καὶ Φλιάσιοι καὶ Μεγαρῆς, καὶ οὗτοι πάντες λογάδες
ἀφ᾽ ἑκάστων, ἀξιόμαχοι δοκοῦντες εἶναι οὐ τῇ Ἀρ-

γείων μόνον ξυμμαχίᾳ ἀλλὰ κἂν ἄλλῃ ἔτι προσγενομένῃ. τὸ μὲν οὖν στρατόπεδον οὕτως ἐν αἰτίᾳ ἔχον- 4
τες τὸν Ἆγιν ἀνεχώρουν τε καὶ διελύθησαν ἐπ' οἴκου ἕκαστοι· Ἀργεῖοι δὲ καὶ αὐτοὶ ἔτι ἐν πολλῷ πλείονι αἰτίᾳ εἶχον τοὺς σπεισαμένους ἄνευ τοῦ πλήθους, νομίζοντες κἀκεῖνοι μὴ ἂν σφίσι ποτὲ κάλλιον παρασχὸν Λακεδαιμονίους διαπεφευγέναι· πρός τε γὰρ τῇ 5
σφετέρᾳ πόλει καὶ μετὰ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ξυμμάχων τὸν ἀγῶνα ἂν γίγνεσθαι. τόν τε Θράσυλλον ἀναχωρήσαντες ἐν τῷ Χαράδρῳ, οὗπερ τὰς ἀπὸ στρατιᾶς δίκας πρὶν ἐσιέναι κρίνουσιν, ἤρξαντο λεύειν. ὁ δὲ καταφυγὼν ἐπὶ τὸν βωμὸν περιγίγνεται· τὰ μέντοι χρήματα ἐδήμευσαν αὐτοῦ.

Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀθηναίων βοηθησάντων χιλίων 61
ὁπλιτῶν καὶ τριακοσίων ἱππέων, ὧν ἐστρατήγουν Λάχης καὶ Νικόστρατος, οἱ Ἀργεῖοι—ὅμως γὰρ τὰς σπονδὰς ὤκνουν λῦσαι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους—ἀπιέναι ἐκέλευον αὐτοὺς καὶ πρὸς τὸν δῆμον οὐ προσῆγον βουλομένους χρηματίσαι, πρὶν ἢ Μαντινῆς καὶ Ἠλεῖοι, ἔτι γὰρ παρῆσαν, κατηνάγκασαν δεόμενοι. καὶ ἔλεγον οἱ Ἀθηναῖοι, Ἀλκιβιάδου πρεσβευ- 2
τοῦ παρόντος, ἔν τε τοῖς Ἀργείοις καὶ ξυμμάχοις ταῦτα, ὅτι οὐκ ὀρθῶς αἱ σπονδαὶ ἄνευ τῶν ἄλλων ξυμμάχων καὶ γένοιντο, καὶ νῦν, ἐν καιρῷ γὰρ παρεῖναι σφεῖς, ἅπτεσθαι χρῆναι τοῦ πολέμου. καὶ πεί- 3
σαντες ἐκ τῶν λόγων τοὺς ξυμμάχους εὐθὺς ἐχώρουν ἐπὶ Ὀρχομενὸν τὸν Ἀρκαδικὸν πάντες πλὴν Ἀργείων· οὗτοι δὲ ὅμως καὶ πεισθέντες ὑπελείποντο πρῶτον, ἔπειτα δ' ὕστερον καὶ οὗτοι ἦλθον. καὶ προσκαθεζόμενοι τὸν Ὀρχομενὸν πάντες ἐπολιόρκουν καὶ προσβολὰς ἐποιοῦντο, βουλόμενοι ἄλλως τε προσγενέσθαι σφίσι καὶ ὅμηροι ἐκ τῆς Ἀρκαδίας ἦσαν αὐτόθι ὑπὸ Λακεδαιμονίων κείμενοι. οἱ δὲ Ὀρχομένιοι δείσαντες 4
τήν τε τοῦ τείχους ἀσθένειαν καὶ τοῦ στρατοῦ τὸ πλῆθος καὶ ὡς οὐδεὶς αὐτοῖς ἐβοήθει, μὴ προαπόλωνται, ξυνέβησαν ὥστε ξύμμαχοί τε εἶναι καὶ ὁμήρους

σφῶν τε αὐτῶν δοῦναι Μαντινεῦσι καὶ οὓς κατέθεντο
62 Λακεδαιμόνιοι παραδοῦναι. μετὰ δὲ τοῦτο ἔχοντες
ἤδη τὸν Ὀρχομενὸν ἐβουλεύοντο οἱ ξύμμαχοι ἐφ᾽ ὅ
τι χρὴ πρῶτον ἰέναι τῶν λοιπῶν. καὶ Ἠλεῖοι μὲν
ἐπὶ Λέπρεον ἐκέλευον, Μαντινῆς δὲ ἐπὶ Τέγεαν· καὶ
προσέθεντο οἱ Ἀργεῖοι καὶ Ἀθηναῖοι τοῖς Μαντινεῦ-
2 σιν. καὶ οἱ μὲν Ἠλεῖοι ὀργισθέντες ὅτι οὐκ ἐπὶ Λέ-
πρεον ἐψηφίσαντο ἀνεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου, οἱ δὲ ἄλλοι
ξύμμαχοι παρεσκευάζοντο ἐν τῇ Μαντινείᾳ ὡς ἐπὶ
Τέγεαν ἰόντες. καί τινες αὐτοῖς καὶ αὐτῶν Τεγεατῶν
ἐν τῇ πόλει ἐνεδίδοσαν τὰ πράγματα.
63 Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν ἐξ Ἄργους
τὰς τετραμήνους σπονδὰς ποιησάμενοι, Ἆγιν ἐν με-
γάλῃ αἰτίᾳ εἶχον οὐ χειρωσάμενον σφίσιν Ἄργος,
παρασχὸν καλῶς ὡς οὔπω πρότερον αὐτοὶ ἐνόμιζον·
ἀθρόους γὰρ τοσούτους ξυμμάχους καὶ τοιούτους οὐ
2 ῥᾴδιον εἶναι λαβεῖν. ἐπειδὴ δὲ καὶ περὶ Ὀρχομενοῦ
ἠγγέλλετο ἑαλωκέναι, πολλῷ δὴ μᾶλλον ἐχαλέπαινον
καὶ ἐβούλευον εὐθὺς ὑπ᾽ ὀργῆς παρὰ τὸν τρόπον τὸν
ἑαυτῶν, ὡς χρὴ τήν τε οἰκίαν αὐτοῦ κατασκάψαι καὶ
3 δέκα μυριάσι δραχμῶν ζημιῶσαι. ὁ δὲ παρῃτεῖτο
μηδὲν τούτων δρᾶν, ἔργῳ γὰρ ἀγαθῷ ῥύσεσθαι τὰς
αἰτίας στρατευσάμενος, ἢ τότε ποιεῖν αὐτοὺς ὅ τι
βούλονται. οἱ δὲ τὴν μὲν ζημίαν καὶ τὴν κατασκαφὴν
ἐπέσχον, νόμον δὲ ἔθεντο ἐν τῷ παρόντι, ὃς οὔπω
πρότερον ἐγένετο αὐτοῖς· δέκα γὰρ ἄνδρας Σπαρτια-
τῶν προσείλοντο αὐτῷ ξυμβούλους, ἄνευ ὧν μὴ κύ-
64 ριον εἶναι ἀπάγειν στρατιὰν ἐκ τῆς πόλεως. ἐν τούτῳ
δ᾽ ἀφικνεῖται αὐτοῖς ἀγγελία παρὰ τῶν ἐπιτηδείων ἐκ
Τεγέας ὅτι, εἰ μὴ παρέσονται ἐν τάχει, ἀποστήσεται
αὐτῶν Τέγεα πρὸς Ἀργείους καὶ τοὺς ξυμμάχους καὶ
ὅσον οὐκ ἀφέστηκεν. ἐνταῦθα δὴ βοήθεια τῶν Λακε-
δαιμονίων γίγνεται αὐτῶν τε καὶ τῶν Εἱλώτων παν-
δημεὶ ὀξεῖα καὶ οἵα οὔπω πρότερον. ἐχώρουν δὲ ἐς
2 Ὀρέσθειον τῆς Μαιναλίας· καὶ τοῖς μὲν Ἀρκάδων
σφετέροις οὖσι ξυμμάχοις προεῖπον ἀθροισθεῖσιν ἰέ-

ναι κατὰ πόδας αὐτῶν ἐς Τέγεαν, αὐτοὶ δὲ μέχρι μὲν τοῦ Ὀρεσθείου πάντες ἐλθόντες, ἐκεῖθεν δὲ τὸ ἕκτον μέρος σφῶν αὐτῶν ἀποπέμψαντες ἐπ᾽ οἴκου, ἐν ᾧ τὸ πρεσβύτερόν τε καὶ τὸ νεώτερον ἦν, ὥστε τὰ οἴκοι φρουρεῖν, τῷ λοιπῷ στρατεύματι ἀφικνοῦνται ἐς Τέγεαν. καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον οἱ ξύμμαχοι ἀπ᾽ Ἀρ- 3
κάδων παρῆσαν. πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὴν Κόρινθον καὶ Βοιωτοὺς καὶ Φωκέας καὶ Λοκρούς, βοηθεῖν κελεύοντες κατὰ τάχος ἐς Μαντίνειαν. ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐξ ὀλίγου τε ἐγίγνετο καὶ οὐ ῥᾴδιον ἦν μὴ ἀθρόοις καὶ ἀλλήλους περιμείνασι διελθεῖν τὴν πολεμίαν· ξυνέκληε γὰρ διὰ μέσου· ὅμως δὲ ἠπείγοντο. Λακε- 4
δαιμόνιοι δὲ ἀναλαβόντες τοὺς παρόντας Ἀρκάδων ξυμμάχους ἐσέβαλον ἐς τὴν Μαντινικήν, καὶ στρατοπεδευσάμενοι πρὸς τῷ Ἡρακλείῳ ἐδῄουν τὴν γῆν.

Οἱ δ᾽ Ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ὡς εἶδον αὐτούς, 65
καταλαβόντες χωρίον ἐρυμνὸν καὶ δυσπρόσοδον παρετάξαντο ὡς ἐς μάχην. καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι εὐθὺς αὐτοῖς ἐπῄεσαν· καὶ μέχρι μὲν λίθου καὶ ἀκοντίου 2
βολῆς ἐχώρησαν, ἔπειτα τῶν πρεσβυτέρων τις Ἄγιδι ἐπεβόησεν, ὁρῶν πρὸς χωρίον καρτερὸν ἰόντας σφᾶς, ὅτι διανοεῖται κακὸν κακῷ ἰᾶσθαι, δηλῶν τῆς ἐξ Ἄργους ἐπαιτίου ἀναχωρήσεως τὴν παροῦσαν ἄκαιρον προθυμίαν ἀνάληψιν βουλομένην εἶναι. ὁ δέ, εἴτε 3
καὶ διὰ τὸ ἐπιβόημα εἴτε καὶ αὐτῷ ἄλλο τι ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ δόξαν ἐξαίφνης, πάλιν τὸ στράτευμα κατὰ τάχος πρὶν ξυμμῖξαι ἀπῆγεν. καὶ ἀφικόμενος πρὸς τὴν Τεγεᾶτιν τὸ ὕδωρ ἐξέτρεπεν ἐς τὴν Μαντινικήν, περὶ οὗπερ ὡς τὰ πολλὰ βλάπτοντος ὁποτέρωσε ἂν ἐσπίπτῃ Μαντινῆς καὶ Τεγεᾶται πολεμοῦσιν. ἐβού- 4
λετο δὲ τοὺς ἀπὸ τοῦ λόφου βοηθοῦντας ἐπὶ τὴν τοῦ ὕδατος ἐκτροπήν, ἐπειδὰν πύθωνται, καταβιβάσαι τοὺς Ἀργείους καὶ τοὺς ξυμμάχους, καὶ ἐν τῷ ὁμαλῷ τὴν μάχην ποιεῖσθαι. καὶ ὁ μὲν τὴν ἡμέραν ταύτην 5
μείνας αὐτοῦ περὶ τὸ ὕδωρ ἐξέτρεπεν· οἱ δ᾽ Ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὸ μὲν πρῶτον καταπλαγέντες τῇ ἐξ

ὀλίγου αἰφνιδίῳ αὐτῶν ἀναχωρήσει οὐκ εἶχον ὅ τι
6 εἰκάσωσιν· εἶτ' ἐπειδὴ ἀναχωροῦντες ἐκεῖνοί τε ἀπ-
έκρυψαν καὶ σφεῖς ἡσύχαζον καὶ οὐκ ἐπηκολούθουν,
ἐνταῦθα τοὺς ἑαυτῶν στρατηγοὺς αὖθις ἐν αἰτίᾳ εἶ-
χον, τό τε πρότερον καλῶς ληφθέντας πρὸς Ἄργει
Λακεδαιμονίους ἀφεθῆναι, καὶ νῦν ὅτι ἀποδιδρά-
σκοντας οὐδεὶς ἐπιδιώκει, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν οἱ μὲν
7 σώζονται σφεῖς δὲ προδίδονται. οἱ δὲ στρατηγοὶ
ἐθορυβήθησαν μὲν τὸ παραυτίκα, ὕστερον δὲ ἀπ-
άγουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ προελθόντες ἐς
τὸ ὁμαλὸν ἐστρατοπεδεύσαντο ὡς ἰόντες ἐπὶ τοὺς
πολεμίους.

66 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἵ τε Ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι
ξυνετάξαντο, ὡς ἔμελλον μαχεῖσθαι, ἢν περιτύχωσιν·
οἵ τε Λακεδαιμόνιοι ἀπὸ τοῦ ὕδατος πρὸς τὸ Ἡρά-
κλειον πάλιν ἐς τὸ αὐτὸ στρατόπεδον ἰόντες ὁρῶσι
δι' ὀλίγου τοὺς ἐναντίους ἐν τάξει τε ἤδη πάντας
καὶ ἀπὸ τοῦ λόφου προεληλυθότας. μάλιστα δὴ
Λακεδαιμόνιοι, ἐς ὃ ἐμέμνηντο, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ
2 ἐξεπλάγησαν. διὰ βραχείας γὰρ μελλήσεως ἡ παρα-
σκευὴ αὐτοῖς ἐγίγνετο, καὶ εὐθὺς ὑπὸ σπουδῆς καθ-
ίσταντο ἐς κόσμον τὸν ἑαυτῶν, Ἄγιδος τοῦ βασιλέως
3 ἕκαστα ἐξηγουμένου κατὰ τὸν νόμον. βασιλέως γὰρ
ἄγοντος ὑπ' ἐκείνου πάντα ἄρχεται, καὶ τοῖς μὲν
πολεμάρχοις αὐτὸς φράζει τὸ δέον, οἱ δὲ τοῖς λοχα-
γοῖς, ἐκεῖνοι δὲ τοῖς πεντηκοντῆρσιν, αὖθις δ' οὗτοι
τοῖς ἐνωμοτάρχαις καὶ οὗτοι τῇ ἐνωμοτίᾳ. καὶ αἱ
παραγγέλσεις, ἤν τι βούλωνται, κατὰ τὰ αὐτὰ χω-
ροῦσι καὶ ταχεῖαι ἐπέρχονται· σχεδὸν γάρ τι πᾶν
πλὴν ὀλίγου τὸ στρατόπεδον τῶν Λακεδαιμονίων ἄρ-
χοντες ἀρχόντων εἰσί, καὶ τὸ ἐπιμελὲς τοῦ δρωμένου
67 πολλοῖς προσήκει. τότε δὲ κέρας μὲν εὐώνυμον Σκι-
ρῖται αὐτοῖς καθίσταντο, ἀεὶ ταύτην τὴν τάξιν μόνοι
Λακεδαιμονίων ἐπὶ σφῶν αὐτῶν ἔχοντες· παρὰ δ'
αὐτοῖς οἱ ἐπὶ Θρᾴκης Βρασίδειοι στρατιῶται καὶ νεο-
2 δαμώδεις μετ' αὐτῶν· ἔπειτ' ἤδη Λακεδαιμόνιοι αὐτοὶ

ἑξῆς καθίστασαν τοὺς λόχους καὶ παρ' αὐτοὺς Ἀρκάδων Ἡραιῆς, μετὰ δὲ τούτους Μαινάλιοι, καὶ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρᾳ Τεγεᾶται καὶ Λακεδαιμονίων ὀλίγοι, τὸ ἔσχατον ἔχοντες, καὶ οἱ ἱππῆς αὐτῶν ἐφ' ἑκατέρῳ τῷ κέρᾳ. Λακεδαιμόνιοι μὲν οὕτως ἐτάξαντο· οἱ δ' ἐναν- 3
τίοι αὐτοῖς δεξιὸν μὲν κέρας Μαντινῆς εἶχον, ὅτι ἐν τῇ ἐκείνων τὸ ἔργον ἐγίγνετο, παρὰ δ' αὐτοὺς οἱ ξύμμαχοι Ἀρκάδων ἦσαν, ἔπειτα Ἀργείων οἱ χίλιοι λογάδες, οἷς ἡ πόλις ἐκ πολλοῦ ἄσκησιν τῶν ἐς τὸν πόλεμον δημοσίᾳ παρεῖχεν, καὶ ἐχόμενοι αὐτῶν οἱ ἄλλοι Ἀργεῖοι, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν, Κλεωναῖοι καὶ Ὀρνεᾶται, ἔπειτα Ἀθηναῖοι ἔσχατοι τὸ εὐώνυμον κέρας ἔχοντες καὶ ἱππῆς μετ' αὐτῶν οἱ οἰκεῖοι.

Τάξις μὲν ἥδε καὶ παρασκευὴ ἀμφοτέρων ἦν, τὸ δὲ 68
στρατόπεδον τῶν Λακεδαιμονίων μεῖζον ἐφάνη. ἀριθμὸν δὲ γράψαι, ἢ καθ' ἑκάστους ἑκατέρων ἢ ξύμπαντας, οὐκ ἂν ἐδυνάμην ἀκριβῶς· τὸ μὲν γὰρ Λακεδαιμονίων πλῆθος διὰ τῆς πολιτείας τὸ κρυπτὸν ἠγνοεῖτο, τῶν δ' αὖ διὰ τὸ ἀνθρώπειον κομπῶδες ἐς τὰ οἰκεῖα πλήθη ἠπιστεῖτο. ἐκ μέντοι τοιοῦδε λογισμοῦ ἔξεστί τῳ 2
σκοπεῖν τὸ Λακεδαιμονίων τότε παραγενόμενον πλῆθος. λόχοι μὲν γὰρ ἐμάχοντο ἑπτὰ ἄνευ Σκιριτῶν, ὄντων ἑξακοσίων, ἐν δὲ ἑκάστῳ λόχῳ πεντηκοστύες ἦσαν τέσσαρες καὶ ἐν τῇ πεντηκοστύϊ ἐνωμοτίαι τέσσαρες, τῆς τε ἐνωμοτίας ἐμάχοντο ἐν τῷ πρώτῳ ζυγῷ 3
τέσσαρες· ἐπὶ δὲ βάθος ἐτάξαντο μὲν οὐ πάντες ὁμοίως, ἀλλ' ὡς λοχαγὸς ἕκαστος ἐβούλετο, ἐπὶ πᾶν δὲ κατέστησαν ἐπὶ ὀκτώ. παρὰ δὲ ἅπαν πλὴν Σκιριτῶν τετρακόσιοι καὶ δυοῖν δέοντες πεντήκοντα ἄνδρες ἡ πρώτη τάξις ἦν.

Ἐπεὶ δὲ ξυνιέναι ἔμελλον ἤδη, ἐνταῦθα καὶ παραι- 69
νέσεις καθ' ἑκάστους ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατηγῶν τοιαίδε ἐγίγνοντο, Μαντινεῦσι μὲν ὅτι ὑπέρ τε πατρίδος ἡ μάχη ἔσται καὶ ὑπὲρ ἀρχῆς ἅμα καὶ δουλείας, τὴν μὲν μὴ πειρασαμένοις ἀφαιρεθῆναι, τῆς δὲ μὴ

2 αὖθις πειρᾶσθαι· Ἀργείοις δὲ ὑπὲρ τῆς τε παλαιᾶς
ἡγεμονίας καὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ποτὲ ἰσομοιρίας
μὴ διὰ παντὸς στερισκομένους ἀνέχεσθαι, καὶ ἄνδρας
ἅμα ἐχθροὺς καὶ ἀστυγείτονας ὑπὲρ πολλῶν ἀδικη-
μάτων ἀμύνασθαι· τοῖς δὲ Ἀθηναίοις καλὸν εἶναι
μετὰ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ξυμμάχων ἀγωνιζομένους
μηδενὸς λείπεσθαι, καὶ ὅτι ἐν Πελοποννήσῳ Λακεδαι-
μονίους νικήσαντες τήν τε ἀρχὴν βεβαιοτέραν καὶ
μείζω ἕξουσιν, καὶ οὐ μή ποτέ τις αὐτοῖς ἄλλος ἐς
3 τὴν γῆν ἔλθῃ. τοῖς μὲν Ἀργείοις καὶ ξυμμάχοις
τοιαῦτα παρῃνέθη, Λακεδαιμόνιοι δὲ καθ' ἑκάστους
τε καὶ μετὰ τῶν πολεμικῶν νόμων ἐν σφίσιν αὐτοῖς
ὧν ἠπίσταντο τὴν παρακέλευσιν τῆς μνήμης ἀγαθοῖς
οὖσιν ἐποιοῦντο, εἰδότες ἔργων ἐκ πολλοῦ μελέτην
πλείω σῴζουσαν ἢ λόγων δι' ὀλίγου καλῶς ῥηθεῖσαν
70 παραίνεσιν. καὶ μετὰ ταῦτα ἡ ξύνοδος ἦν, Ἀργεῖοι
μὲν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐντόνως καὶ ὀργῇ χωροῦντες,
Λακεδαιμόνιοι δὲ βραδέως καὶ ὑπὸ αὐλητῶν πολλῶν
νόμῳ ἐγκαθεστώτων, οὐ τοῦ θείου χάριν, ἀλλ' ἵνα
ὁμαλῶς μετὰ ῥυθμοῦ βαίνοντες προέλθοιεν καὶ μὴ
διασπασθείη αὐτοῖς ἡ τάξις, ὅπερ φιλεῖ τὰ μεγάλα
στρατόπεδα ἐν ταῖς προσόδοις ποιεῖν.
71 Ξυνιόντων δ' ἔτι Ἆγις ὁ βασιλεὺς τοιόνδε ἐβου-
λεύσατο δρᾶσαι. τὰ στρατόπεδα ποιεῖ μὲν καὶ
ἅπαντα τοῦτο· ἐπὶ τὰ δεξιὰ κέρατα αὐτῶν ἐν ταῖς
ξυνόδοις μᾶλλον ἐξωθεῖται, καὶ περιίσχουσι κατὰ τὸ
τῶν ἐναντίων εὐώνυμον ἀμφότεροι τῷ δεξιῷ, διὰ τὸ
φοβουμένους προστέλλειν τὰ γυμνὰ ἕκαστον ὡς μά-
λιστα τῇ τοῦ ἐν δεξιᾷ παρατεταγμένου ἀσπίδι, καὶ
νομίζειν τὴν πυκνότητα τῆς ξυγκλήσεως εὐσκεπαστό-
2 τατον εἶναι· καὶ ἡγεῖται μὲν τῆς αἰτίας ταύτης ὁ
πρωτοστάτης τοῦ δεξιοῦ κέρως, προθυμούμενος ἐξαλ-
λάττειν αἰεὶ τῶν ἐναντίων τὴν ἑαυτοῦ γύμνωσιν, ἕπονται
δὲ διὰ τὸν αὐτὸν φόβον καὶ οἱ ἄλλοι. καὶ τότε περι-
έσχον μὲν οἱ Μαντινῆς πολὺ τῷ κέρᾳ τῶν Σκιριτῶν,
ἔτι δὲ πλέον οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεᾶται τῶν

Ἀθηναίων, ὅσῳ μεῖζον τὸ στράτευμα εἶχον. δείσας 3
δὲ Ἆγις μὴ σφῶν κυκλωθῇ τὸ εὐώνυμον, καὶ νομίσας
ἄγαν περιέχειν τοὺς Μαντινέας, τοῖς μὲν Σκιρίταις
καὶ Βρασιδείοις ἐσήμηνεν ἐπεξαγαγόντας ἀπὸ σφῶν
ἐξισῶσαι τοῖς Μαντινεῦσιν, ἐς δὲ τὸ διάκενον τοῦτο
παρήγγελλεν ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρως δύο λόχους τῶν
πολεμάρχων Ἱππονοΐδᾳ καὶ Ἀριστοκλεῖ ἔχουσι παρ-
ελθεῖν καὶ ἐσβαλόντας πληρῶσαι, νομίζων τῷ θ'
ἑαυτῶν δεξιῷ ἔτι περιουσίαν ἔσεσθαι καὶ τὸ κατὰ τοὺς
Μαντινέας βεβαιότερον τετάξεσθαι. ξυνέβη οὖν 72
αὐτῷ, ἅτε ἐν αὐτῇ τῇ ἐφόδῳ καὶ ἐξ ὀλίγου παραγγεί-
λαντι, τόν τε Ἀριστοκλέα καὶ τὸν Ἱππονοΐδαν μὴ
θελῆσαι παρελθεῖν, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο τὸ αἰτίαμα
ὕστερον φεύγειν ἐκ Σπάρτης, δόξαντας μαλακισθῆ-
ναι, καὶ τοὺς πολεμίους φθάσαι τῇ προσμίξει, καὶ
κελεύσαντος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Σκιρίτας, ὡς οὐ παρῆλθον
οἱ λόχοι, πάλιν αὖ σφίσι προσμῖξαι μὴ δυνηθῆναι
ἔτι μηδὲ τούτους ξυγκλῇσαι. ἀλλὰ μάλιστα δὴ κατὰ 2
πάντα τῇ ἐμπειρίᾳ Λακεδαιμόνιοι ἐλασσωθέντες τότε
τῇ ἀνδρίᾳ ἔδειξαν οὐχ ἧσσον περιγενόμενοι. ἐπειδὴ
γὰρ ἐν χερσὶν ἐγίγνοντο τοῖς ἐναντίοις, τὸ μὲν τῶν
Μαντινέων δεξιὸν τρέπει αὐτῶν τοὺς Σκιρίτας καὶ
τοὺς Βρασιδείους, καὶ ἐσπεσόντες οἱ Μαντινῆς καὶ οἱ
ξύμμαχοι αὐτῶν καὶ τῶν Ἀργείων οἱ χίλιοι λογάδες
κατὰ τὸ διάκενον καὶ οὐ ξυγκλῃσθὲν τοὺς Λακεδαι-
μονίους διέφθειρον καὶ κυκλωσάμενοι ἔτρεψαν καὶ
ἐξέωσαν ἐς τὰς ἁμάξας καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῶν
ἐπιτεταγμένων ἀπέκτειναν τινας. καὶ ταύτῃ μὲν ἡσ- 3
σῶντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· τῷ δ' ἄλλῳ στρατοπέδῳ,
καὶ μάλιστα τῷ μέσῳ, ᾗπερ ὁ βασιλεὺς Ἆγις ἦν καὶ
περὶ αὐτὸν οἱ τριακόσιοι ἱππῆς καλούμενοι, προσπε-
σόντες τῶν τε Ἀργείων τοῖς πρεσβυτέροις καὶ πέντε
λόχοις ὠνομασμένοις καὶ Κλεωναίοις καὶ Ὀρνεάταις
καὶ Ἀθηναίων τοῖς παρατεταγμένοις ἔτρεψαν οὐδὲ ἐς
χεῖρας τοὺς πολλοὺς ὑπομείναντας, ἀλλ' ὡς ἐπῄεσαν
οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθὺς ἐνδόντας καὶ ἔστιν οὓς καὶ

καταπατηθέντας τοῦ μὴ φθῆναι τὴν ἐγκατάληψιν.
73 ὡς δὲ ταύτῃ ἐνεδεδώκει τὸ τῶν Ἀργείων καὶ ξυμμάχων στράτευμα, παρερρήγνυντο ἤδη ἅμα καὶ ἐφ᾽ ἑκάτερα, καὶ ἅμα τὸ δεξιὸν τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Τεγεατῶν ἐκυκλοῦτο τῷ περιέχοντι σφῶν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κίνδυνος περιειστή-
2 κει, τῇ μὲν κυκλουμένους τῇ δὲ ἤδη ἡσσημένους. καὶ μάλιστ᾽ ἂν τοῦ στρατεύματος ἐταλαιπώρησαν, εἰ μὴ οἱ ἱππῆς παρόντες αὐτοῖς ὠφέλιμοι ἦσαν. καὶ ξυνέβη τὸν Ἆγιν, ὡς ᾔσθετο τὸ εὐώνυμον σφῶν πονοῦν τὸ κατὰ τοὺς Μαντινέας καὶ τῶν Ἀργείων τοὺς χιλίους, παραγγεῖλαι παντὶ τῷ στρατεύματι χωρῆσαι ἐπὶ τὸ
3 νικώμενον. καὶ γενομένου τούτου οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς παρῆλθε καὶ ἐξέκλινεν ἀπὸ σφῶν τὸ στράτευμα, καθ᾽ ἡσυχίαν ἐσώθησαν καὶ τῶν Ἀργείων
4 μετ᾽ αὐτῶν τὸ ἡσσηθέν· οἱ δὲ Μαντινῆς καὶ οἱ ξύμμαχοι καὶ τῶν Ἀργείων οἱ λογάδες οὐκέτι πρὸς τὸ ἐγκεῖσθαι τοῖς ἐναντίοις τὴν γνώμην εἶχον, ἀλλ᾽ ὁρῶντες τούς τε σφετέρους νενικημένους καὶ τοὺς Λακε-
5 δαιμονίους ἐπιφερομένους ἐς φυγὴν ἐτράποντο. καὶ τῶν μὲν Μαντινέων καὶ πλείους διεφθάρησαν, τῶν δὲ Ἀργείων λογάδων τὸ πολὺ ἐσώθη. ἡ μέντοι φυγὴ καὶ ἀποχώρησις οὐ βίαιος οὐδὲ μακρὰ ἦν· οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι μέχρι μὲν τοῦ τρέψαι χρονίους τὰς μάχας καὶ βεβαίους τῷ μένειν ποιοῦνται, τρέψαντες δὲ βραχείας καὶ οὐκ ἐπὶ πολὺ τὰς διώξεις.

74 Καὶ ἡ μὲν μάχη τοιαύτη καὶ ὅτι ἐγγύτατα τούτων ἐγένετο, πλείστου δὲ χρόνου μεγίστη [δὴ] τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ὑπὸ ἀξιολογωτάτων πόλεων ξυνελθοῦσα. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι προθέμενοι τῶν πολεμίων νεκρῶν τὰ ὅπλα τροπαῖον εὐθὺς ἵστασαν καὶ τοὺς νεκροὺς ἐσκύλευον καὶ τοὺς αὑτῶν ἀνείλοντο καὶ ἀπήγαγον ἐς Τέγεαν, οὗπερ ἐτάφησαν, καὶ τοὺς τῶν πολεμίων
2 ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν. ἀπέθανον δὲ Ἀργείων μὲν καὶ Ὀρνεατῶν καὶ Κλεωναίων ἑπτακόσιοι, Μαντινέων δὲ διακόσιοι, καὶ Ἀθηναίων ξὺν Αἰγινήταις διακόσιοι

καὶ οἱ στρατηγοὶ ἀμφότεροι. Λακεδαιμονίων δὲ οἱ μὲν ξύμμαχοι οὐκ ἐταλαιπώρησαν ὥστε καὶ ἀξιόλογόν τι ἀπογενέσθαι· αὐτῶν δὲ χαλεπὸν μὲν ἦν τὴν ἀλήθειαν πυθέσθαι, ἐλέγοντο δὲ περὶ τριακοσίους ἀποθανεῖν.

Τῆς δὲ μάχης μελλούσης ἔσεσθαι καὶ Πλειστοά- 75
ναξ ὁ ἕτερος βασιλεὺς ἔχων τούς τε πρεσβυτέρους καὶ νεωτέρους ἐβοήθησεν, καὶ μέχρι μὲν Τεγέας ἀφίκετο, πυθόμενος δὲ τὴν νίκην ἀπεχώρησεν. καὶ τοὺς ἀπὸ Κορίνθου καὶ ἔξω Ἰσθμοῦ ξυμμάχους ἀπέστρεψαν πέμψαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτοὶ ἀναχωρήσαν- 2
τες καὶ τοὺς ξυμμάχους ἀφέντες, Κάρνεια γὰρ αὐτοῖς ἐτύγχανον ὄντα, τὴν ἑορτὴν ἦγον. καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τότε ἐπιφερομένην αἰτίαν ἔς τε μαλακίαν διὰ τὴν ἐν τῇ νήσῳ ξυμφορὰν καὶ ἐς τὴν ἄλλην ἀβουλίαν τε καὶ βραδυτῆτα ἑνὶ ἔργῳ τούτῳ ἀπελύσαντο, τύχῃ μέν, ὡς ἐδόκουν, κακιζόμενοι, γνώμῃ δὲ οἱ αὐτοὶ ἔτι ὄντες.

Τῇ δὲ προτέρᾳ ἡμέρᾳ ξυνέβη τῆς μάχης ταύτης 3
καὶ τοὺς Ἐπιδαυρίους πανδημεὶ ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀργείαν ὡς ἐρῆμον οὖσαν καὶ τοὺς ὑπολοίπους φύλακας τῶν Ἀργείων ἐξελθόντων διαφθεῖραι πολλούς. καὶ 4
Ἠλείων τρισχιλίων ὁπλιτῶν βοηθησάντων Μαντινεῦσιν ὕστερον τῆς μάχης καὶ Ἀθηναίων χιλίων πρὸς τοῖς προτέροις, ἐστράτευσαν ἅπαντες οἱ ξύμμαχοι οὗτοι εὐθὺς ἐπὶ Ἐπίδαυρον, ἕως οἱ Λακεδαιμόνιοι Κάρνεια ἦγον, καὶ διελόμενοι τὴν πόλιν περιετείχιζον. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐξεπαύσαντο, Ἀθηναῖοι δέ, 5
ὥσπερ προσετάχθησαν, τὴν ἄκραν τὸ Ἡραῖον εὐθὺς ἐξειργάσαντο. καὶ ἐν τούτῳ ξυγκαταλιπόντες ἅπαντες τῷ τειχίσματι φρουρὰν ἀνεχώρησαν κατὰ πόλεις ἕκαστοι. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἀρχομένου εὐθὺς οἱ 76
Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ τὰ Κάρνεια ἤγαγον, ἐξεστράτευσαν, καὶ ἀφικόμενοι ἐς Τέγεαν λόγους προὔπεμπον ἐς τὸ Ἄργος ξυμβατηρίους. ἦσαν δὲ αὐτοῖς πρότερόν

τε ἄνδρες ἐπιτήδειοι καὶ βουλόμενοι τὸν δῆμον τὸν ἐν Ἄργει καταλῦσαι, καὶ ἐπειδὴ ἡ μάχη ἐγεγένητο, πολλῷ μᾶλλον ἐδύναντο πείθειν τοὺς πολλοὺς ἐς τὴν
2 ὁμολογίαν. ἐβούλοντο δὲ πρῶτον σπονδὰς ποιήσαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, αὖθις ὕστερον καὶ ξυμμαχίαν, καὶ οὕτως ἤδη τῷ δήμῳ ἐπιτίθεσθαι. καὶ ἀφικνεῖται πρόξενος ὢν Ἀργείων Λίχας ὁ Ἀρκεσιλάου παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων δύο λόγω φέρων ἐς τὸ Ἄργος, τὸν μὲν καθ' ὅ τι εἰ βούλονται πολεμεῖν,
3 τὸν δ' ὡς εἰ εἰρήνην ἄγειν. καὶ γενομένης πολλῆς ἀντιλογίας, ἔτυχε γὰρ καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης παρών, οἱ ἄνδρες οἱ τοῖς Λακεδαιμονίοις πράσσοντες, ἤδη καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ τολμῶντες, ἔπεισαν τοὺς Ἀργείους προσδέξασθαι τὸν ξυμβατήριον λόγον. ἔστι δὲ ὅδε.

77 "Καττάδε δοκεῖ τᾷ ἐκκλησίᾳ τῶν Λακεδαιμονίων ξυμβαλέσθαι ποττὼς Ἀργείως, ἀποδιδόντας τὼς παῖδας τοῖς Ὀρχομενίοις καὶ τὼς ἄνδρας τοῖς Μαιναλίοις, καὶ τὼς ἄνδρας τὼς ἐν Μαντινείᾳ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀποδιδόντας, καὶ ἐξ Ἐπιδαύρω ἐκβῶντας καὶ τὸ
2 τεῖχος ἀναιροῦντας. αἰ δέ κα μὴ εἴκωντι τοὶ Ἀθηναῖοι ἐξ Ἐπιδαύρω, πολεμίους εἶμεν τοῖς Ἀργείοις καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς τῶν Λακεδαιμονίων ξυμμάχοις καὶ τοῖς τῶν Ἀργείων ξυμμάχοις. καὶ αἴ τινα τοὶ Λακεδαιμόνιοι παῖδα ἔχωντι, ἀποδόμεν ταῖς πολίεσι πάσαις. περὶ δὲ τῶ σιῶ σύματος εἶμεν λῆν
3 τοῖς Ἐπιδαυρίοις ὅρκον, δόμεν δὲ αὐτοὺς ὀμόσαι. τὰς δὲ πόλιας τὰς ἐν Πελοποννάσῳ, καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας, αὐτονόμους εἶμεν πάσας καττὰ πάτρια. αἰ δέ κα τῶν ἐκτὸς Πελοποννάσου τις ἐπὶ τὰν Πελοπόννασον γᾶν ἴῃ ἐπὶ κακῷ, ἀλεξέμεναι ἀμόθι βουλευσαμένους, ὅπᾳ κα δικαιότατα δοκῇ τοῖς Πελοποννα-
4 σίοις. ὅσοι δ' ἐκτὸς Πελοποννάσω τῶν Λακεδαιμονίων ξύμμαχοί ἐντι, ἐν τῷ αὐτῷ ἐσσοῦνται ἐν τῷπερ καὶ τοὶ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὶ τῶν Ἀργείων ξύμμαχοί ἐντι, τὰν αὐτῶν ἔχοντες. ἐπιδείξαντας δὲ τοῖς ξυμ-

μάχοις ξυμβαλέσθαι, αἴ κα αὐτοῖς δοκῇ. αἰ δέ τι δοκῇ τοῖς ξυμμάχοις, οἴκαδ' ἀπιάλλην."

Τοῦτον μὲν τὸν λόγον προσεδέξαντο πρῶτον οἱ 78
Ἀργεῖοι, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων τὸ στράτευμα ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Τεγέας ἐπ' οἴκου· μετὰ δὲ τοῦτο ἐπιμιξίας οὔσης ἤδη παρ' ἀλλήλους, οὐ πολλῷ ὕστερον ἔπραξαν αὖθις οἱ αὐτοὶ ἄνδρες ὥστε τὴν Μαντινέων καὶ τὴν Ἀθηναίων καὶ Ἠλείων ξυμμαχίαν ἀφέντας Ἀργείους σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν ποιήσασθαι πρὸς Λακεδαιμονίους. καὶ ἐγένοντο αἵδε.

"Καττάδε ἔδοξε τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀργείοις 79
σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν εἶμεν πεντήκοντα ἔτη, ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις, δίκας διδόντας καττὰ πάτρια· ταὶ δὲ ἄλλαι πόλιες ταὶ ἐν Πελοποννάσῳ κοινανεόντων τᾶν σπονδᾶν καὶ τᾶν ξυμμαχιᾶν αὐτόνομοι καὶ αὐτοπόλιες, τὰν αὐτῶν ἔχοντες, καττὰ πάτρια δίκας διδόντες τὰς ἴσας καὶ ὁμοίας. ὅσοι δὲ ἔξω Πελοπον- 2
νάσω Λακεδαιμονίοις ξύμμαχοί ἐντι ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐσσοῦνται τοῖσπερ καὶ τοὶ Λακεδαιμόνιοι· καὶ τοὶ τῶν Ἀργείων ξύμμαχοι ἐν τῷ αὐτῷ ἐσσοῦνται τῷπερ καὶ τοὶ Ἀργεῖοι, τὰν αὐτῶν ἔχοντες. αἰ δέ ποι στρατιᾶς δέῃ κοινᾶς, βουλεύεσθαι Λακεδαιμονίως καὶ Ἀργείως ὅπᾳ κα δικαιότατα κρίναντας τοῖς ξυμμάχοις. αἰ δέ 3
τινι τᾶν πολίων ᾖ ἀμφίλογα, ἢ τᾶν ἐντὸς ἢ τᾶν ἐκτὸς Πελοποννάσου, αἴτε περὶ ὅρων αἴτε περὶ ἄλλου τινός, διακριθῆμεν. αἰ δέ τις τῶν ξυμμάχων πόλις πόλει ἐρίζοι, ἐς πόλιν ἐλθεῖν ἄν τινα ἴσαν ἀμφοῖν ταῖς πολίεσι δοκείοι. τοῖς δὲ ἔταις καττὰ πάτρια δικάζεσθαι."

Αἱ μὲν σπονδαὶ καὶ ἡ ξυμμαχία αὕτη ἐγεγένητο· 80
καὶ ὁπόσα ἀλλήλων πολέμῳ ἢ εἴ τι ἄλλο εἶχον, διελύσαντο. κοινῇ δὲ ἤδη τὰ πράγματα τιθέμενοι ἐψηφίσαντο κήρυκα καὶ πρεσβείαν παρ' Ἀθηναίων μὴ προσδέχεσθαι, ἢν μὴ ἐκ Πελοποννήσου ἐξίωσι τὰ τείχη ἐκλιπόντες, καὶ μὴ ξυμβαίνειν τῳ μηδὲ πολεμεῖν ἀλλ' ἢ ἅμα. καὶ τά τε ἄλλα θυμῷ ἔφερον καὶ 2

ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία καὶ ὡς Περδίκκαν ἔπεμψαν
ἀμφότεροι πρέσβεις, καὶ ἀνέπεισαν Περδίκκαν ξυν-
ομόσαι σφίσιν. οὐ μέντοι εὐθύς γε ἀπέστη τῶν
Ἀθηναίων, ἀλλὰ διενοεῖτο, ὅτι καὶ τοὺς Ἀργείους
ἑώρα· ἦν δὲ καὶ αὐτὸς τὸ ἀρχαῖον ἐξ Ἄργους. καὶ
τοῖς Χαλκιδεῦσι τούς τε παλαιοὺς ὅρκους ἀνενεώ-
3 σαντο καὶ ἄλλους ὤμοσαν. ἔπεμψαν δὲ καὶ παρὰ
τοὺς Ἀθηναίους οἱ Ἀργεῖοι πρέσβεις, τὸ ἐξ Ἐπι-
δαύρου τεῖχος κελεύοντες ἐκλιπεῖν. οἱ δ' ὁρῶντες
ὀλίγοι πρὸς πλείους ὄντες τοὺς ξυμφύλακας ἔπεμψαν
Δημοσθένην τοὺς σφετέρους ἐξάξοντα. ὁ δὲ ἀφικό-
μενος καὶ ἀγῶνά τινα πρόφασιν γυμνικὸν ἔξω τοῦ
φρουρίου ποιήσας, ὡς ἐξῆλθε τὸ ἄλλο φρουρικόν,
ἀπέκλησε τὰς πύλας· καὶ ὕστερον Ἐπιδαυρίοις ἀνα-
νεωσάμενοι τὰς σπονδὰς αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέδοσαν
81 τὸ τείχισμα. μετὰ δὲ τὴν τῶν Ἀργείων ἀπόστασιν
ἐκ τῆς ξυμμαχίας καὶ οἱ Μαντινῆς, τὸ μὲν πρῶτον
ἀντέχοντες, ἔπειτ' οὐ δυνάμενοι ἄνευ τῶν Ἀργείων,
ξυνέβησαν καὶ αὐτοὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τὴν
2 ἀρχὴν ἀφεῖσαν τῶν πόλεων. καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ
Ἀργεῖοι, χίλιοι ἑκάτεροι, ξυστρατεύσαντες, τά τ' ἐν
Σικυῶνι ἐς ὀλίγους μᾶλλον κατέστησαν αὐτοὶ οἱ
Λακεδαιμόνιοι ἐλθόντες καὶ μετ' ἐκεῖνα ξυναμφότεροι
ἤδη καὶ τὸν ἐν Ἄργει δῆμον κατέλυσαν, καὶ ὀλιγαρ-
χία ἐπιτηδεία τοῖς Λακεδαιμονίοις κατέστη. καὶ πρὸς
ἔαρ ἤδη ταῦτα ἦν τοῦ χειμῶνος λήγοντος, καὶ τέταρ-
τον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.
82 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Διῆς τε οἱ ἐν Ἄθῳ
ἀπέστησαν Ἀθηναίων πρὸς Χαλκιδέας, καὶ Λακεδαι-
μόνιοι τὰ ἐν Ἀχαΐᾳ οὐκ ἐπιτηδείως πρότερον ἔχοντα
καθίσταντο. καὶ Ἀργείων ὁ δῆμος κατ' ὀλίγον ξυνι-
στάμενός τε καὶ ἀναθαρσήσας ἐπέθεντο τοῖς ὀλίγοις,
τηρήσαντες αὐτὰς τὰς γυμνοπαιδίας τῶν Λακεδαιμο-
2 νίων· καὶ μάχης γενομένης ἐν τῇ πόλει ἐπεκράτησεν
ὁ δῆμος, καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτεινε τοὺς δὲ ἐξήλασεν.
οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἕως μὲν αὐτοὺς μετεπέμποντο

οἱ φίλοι, οὐκ ἦλθον ἐκ πλείονος, ἀναβαλόμενοι δὲ τὰς γυμνοπαιδίας ἐβοήθουν. καὶ ἐν Τεγέᾳ πυθόμε- 3
νοι ὅτι νενίκηνται οἱ ὀλίγοι, προελθεῖν μὲν οὐκέτι ἠθέλησαν δεομένων τῶν διαπεφευγότων, ἀναχωρήσαντες δὲ ἐπ' οἴκου τὰς γυμνοπαιδίας ἦγον. καὶ ὕστερον ἐλθόντων πρέσβεων ἀπό τε τῶν ἐν τῇ πόλει [ἀγγέλων] καὶ τῶν ἔξω Ἀργείων, παρόντων τε τῶν ξυμμάχων καὶ ῥηθέντων πολλῶν ἀφ' ἑκατέρων, ἔγνωσαν μὲν ἀδικεῖν τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς στρατεύειν ἐς Ἄργος, διατριβαὶ δὲ καὶ μελλήσεις ἐγίγνοντο. ὁ δὲ δῆμος τῶν Ἀργείων ἐν τούτῳ, φο- 4
βούμενος τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τὴν τῶν Ἀθηναίων ξυμμαχίαν πάλιν προσαγόμενός τε καὶ νομίζων μέγιστον *[ἂν] σφᾶς ὠφελήσειν, τειχίζει μακρὰ τείχη ἐς θάλασσαν, ὅπως, ἢν τῆς γῆς εἴργωνται, ἡ κατὰ θάλασσαν σφᾶς μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπαγωγὴ τῶν ἐπιτηδείων ὠφελῇ. ξυνῄδεσαν δὲ τὸν τειχισμὸν καὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τινὲς πόλεων. καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι πανδημεί, καὶ αὐτοὶ καὶ γυναῖκες καὶ οἰκέται, ἐτείχιζον· καὶ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν αὐτοῖς ἦλθον τέκτονες καὶ λιθουργοί. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Λακεδαιμόνιοι, ὡς 83
ᾔσθοντο τειχιζόντων, ἐστράτευσαν ἐς τὸ Ἄργος αὐτοί τε καὶ οἱ ξύμμαχοι πλὴν Κορινθίων· ὑπῆρχε δέ τι αὐτοῖς καὶ *[ἐκ τοῦ Ἄργους] αὐτόθεν πρασσόμενον. ἦγε δὲ τὴν στρατιὰν Ἆγις ὁ Ἀρχιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ τὰ μὲν ἐκ τῆς πόλεως 2
δοκοῦντα προϋπάρχειν οὐ προὐχώρησεν ἔτι· τὰ δὲ οἰκοδομούμενα τείχη ἑλόντες καὶ καταβαλόντες καὶ Ὑσιὰς χωρίον τῆς Ἀργείας λαβόντες καὶ τοὺς ἐλευθέρους ἅπαντας οὓς ἔλαβον ἀποκτείναντες ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. ἐστράτευσαν δὲ 3
μετὰ τοῦτο καὶ Ἀργεῖοι ἐς τὴν Φλιασίαν καὶ δῃώσαντες ἀπῆλθον, ὅτι σφῶν τοὺς φυγάδας ὑπεδέχοντο· οἱ γὰρ πολλοὶ αὐτῶν ἐνταῦθα κατῴκηντο. κατέκλῃ- 4
σαν δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Μακεδόνας Ἀθηναῖοι,

Περδίκκᾳ ἐπικαλοῦντες τήν τε πρὸς Ἀργείους καὶ Λακεδαιμονίους γενομένην ξυνωμοσίαν καὶ ὅτι παρασκευασαμένων αὐτῶν στρατιὰν ἄγειν ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης καὶ Ἀμφίπολιν, Νικίου τοῦ Νικηράτου στρατηγοῦντος, ἔψευστο τὴν ξυμμαχίαν καὶ ἡ στρατιὰ μάλιστα διελύθη ἐκείνου ἀπάραντος· πολέμιος οὖν ἦν. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος καὶ πέμπτον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.

84 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Ἀλκιβιάδης τε πλεύσας ἐς Ἄργος ναυσὶν εἴκοσιν Ἀργείων τοὺς δοκοῦντας ἔτι ὑπόπτους εἶναι καὶ τὰ Λακεδαιμονίων φρονεῖν ἔλαβε, τριακοσίους ἄνδρας, καὶ κατέθεντο αὐτοὺς
2 Ἀθηναῖοι ἐς τὰς ἐγγὺς νήσους ὧν ἦρχον· καὶ ἐπὶ Μῆλον τὴν νῆσον Ἀθηναῖοι ἐστράτευσαν ναυσὶν ἑαυτῶν μὲν τριάκοντα, Χίαις δὲ ἕξ, Λεσβίαιν δὲ δυοῖν, καὶ ὁπλίταις ἑαυτῶν μὲν διακοσίοις καὶ χιλίοις καὶ τοξόταις τριακοσίοις καὶ ἱπποτοξόταις εἴκοσι, τῶν δὲ ξυμμάχων καὶ νησιωτῶν ὁπλίταις μάλιστα πεντακο-
3 σίοις καὶ χιλίοις. οἱ δὲ Μήλιοι Λακεδαιμονίων μέν εἰσιν ἄποικοι, τῶν δ' Ἀθηναίων οὐκ ἤθελον ὑπακούειν, ὥσπερ οἱ ἄλλοι νησιῶται, ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον οὐδετέρων ὄντες ἡσύχαζον, ἔπειτα, ὡς αὐτοὺς ἠνάγκαζον οἱ Ἀθηναῖοι δῃοῦντες τὴν γῆν, ἐς πόλεμον φανερὸν
4 κατέστησαν. στρατοπεδευσάμενοι οὖν ἐς τὴν γῆν αὐτῶν τῇ παρασκευῇ ταύτῃ οἱ στρατηγοί, Κλεομήδης τε ὁ Λυκομήδους καὶ Τισίας ὁ Τισιμάχου, πρὶν ἀδικεῖν τι τῆς γῆς, λόγους πρῶτον ποιησομένους ἔπεμψαν πρέσβεις. οὓς οἱ Μήλιοι πρὸς μὲν τὸ πλῆθος οὐκ ἤγαγον, ἐν δὲ ταῖς ἀρχαῖς καὶ τοῖς ὀλίγοις λέγειν
85 ἐκέλευον περὶ ὧν ἥκουσιν. οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις ἔλεγον τοιάδε· "ἐπειδὴ οὐ πρὸς τὸ πλῆθος οἱ λόγοι γίγνονται, ὅπως δὴ μὴ ξυνεχεῖ ῥήσει οἱ πολλοὶ ἐπαγωγὰ καὶ ἀνέλεγκτα ἐσάπαξ ἀκούσαντες ἡμῶν ἀπατηθῶσιν, γιγνώσκομεν γὰρ ὅτι τοῦτο φρονεῖ ὑμῶν ἡ ἐς τοὺς ὀλίγους ἀγωγή, ὑμεῖς οἱ καθήμενοι ἔτι ἀσ-
2 φαλέστερον ποιήσατε. καθ' ἕκαστον γὰρ καὶ μηδ'

ὑμεῖς ἑνὶ λόγῳ, ἀλλὰ πρὸς τὸ μὴ δοκοῦν ἐπιτηδείως
λέγεσθαι εὐθὺς ὑπολαμβάνοντες κρίνετε. καὶ πρῶ-
τον, εἰ ἀρέσκει ὡς λέγομεν εἴπατε." οἱ δὲ τῶν Μη- 86
λίων ξύνεδροι ἀπεκρίναντο· "ἡ μὲν ἐπιείκεια τοῦ
διδάσκειν καθ' ἡσυχίαν ἀλλήλους οὐ ψέγεται, τὰ δὲ
τοῦ πολέμου παρόντα ἤδη καὶ οὐ μέλλοντα δια-
φέροντα αὐτοῦ φαίνεται. ὁρῶμεν γὰρ αὐτούς τε
κριτὰς ἥκοντας ὑμᾶς τῶν λεχθησομένων, καὶ τὴν τε-
λευτὴν ἐξ αὐτοῦ κατὰ τὸ εἰκὸς περιγενομένοις μὲν τῷ
δικαίῳ, καὶ δι' αὐτὸ μὴ ἐνδοῦσι, πόλεμον ἡμῖν φέρου-
σαν, πεισθεῖσι δὲ δουλείαν."

ΑΘ. "Εἰ μὲν τοίνυν ὑπονοίας τῶν μελλόντων 87
λογιούμενοι ἢ ἄλλο τι ξυνήκετε ἢ ἐκ τῶν παρόντων
καὶ ὧν ὁρᾶτε περὶ σωτηρίας βουλεύσοντες τῇ πόλει,
παυοίμεθ' ἄν· εἰ δ' ἐπὶ τοῦτο, λέγοιμεν ἄν."

ΜΗΛ. "Εἰκὸς μὲν καὶ ξυγγνώμη ἐν τῷ τοιῷδε 88
καθεστῶτας ἐπὶ πολλὰ καὶ λέγοντας καὶ δοκοῦντας
τρέπεσθαι· ἡ μέντοι ξύνοδος καὶ περὶ σωτηρίας ἥδε
πάρεστι, καὶ ὁ λόγος ᾧ προκαλεῖσθε τρόπῳ, εἰ δοκεῖ,
γιγνέσθω."

ΑΘ. "Ἡμεῖς τοίνυν οὔτε αὐτοὶ μετ' ὀνομάτων 89
καλῶν, ὡς ἢ δικαίως τὸν Μῆδον καταλύσαντες ἄρχο-
μεν, ἢ ἀδικούμενοι νῦν ἐπεξερχόμεθα, λόγων μῆκος
ἄπιστον παρέξομεν, οὔθ' ὑμᾶς ἀξιοῦμεν ἢ ὅτι Λακε-
δαιμονίων ἄποικοι ὄντες οὐ ξυνεστρατεύσατε ἢ ὡς
ἡμᾶς οὐδὲν ἠδικήκατε λέγοντας οἴεσθαι πείσειν, τὰ 2
δυνατὰ δ' ἐξ ὧν ἑκάτεροι ἀληθῶς φρονοῦμεν δια-
πράσσεσθαι, ἐπισταμένους πρὸς εἰδότας, ὅτι δίκαια
μὲν ἐν τῷ ἀνθρωπείῳ λόγῳ ἀπὸ τῆς ἴσης ἀνάγκης
κρίνεται, δυνατὰ δὲ οἱ προὔχοντες πράσσουσι καὶ οἱ
ἀσθενεῖς ξυγχωροῦσιν."

ΜΗΛ. "Ἡμεῖς μὲν δὴ νομίζομέν γε χρήσιμον— 90
ἀνάγκη γάρ, ἐπειδὴ ὑμεῖς οὕτω παρὰ τὸ δίκαιον τὸ ξυμ-
φέρον λέγειν ὑπέθεσθε—μὴ καταλύειν ὑμᾶς τὸ κοινὸν
ἀγαθόν, ἀλλὰ τῷ αἰεὶ ἐν κινδύνῳ γιγνομένῳ εἶναι τὰ
εἰκότα δίκαια, καί τι καὶ ἐντὸς τοῦ ἀκριβοῦς πείσαντά

τινα ὠφεληθῆναι. καὶ πρὸς ὑμῶν οὐχ ἧσσον τοῦτο, ὅσῳ καὶ ἐπὶ μεγίστῃ τιμωρίᾳ σφαλέντες ἂν τοῖς ἄλλοις παράδειγμα γένοισθε."

91 ΑΘ. "Ἡμεῖς δὲ τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς, ἢν καὶ παυθῇ, οὐκ ἀθυμοῦμεν τὴν τελευτήν· οὐ γὰρ οἱ ἄρχοντες ἄλλων, ὥσπερ καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὗτοι δεινοὶ τοῖς νικηθεῖσιν· ἔστι δὲ οὐ πρὸς Λακεδαιμονίους ἡμῖν ὁ ἀγών· ἀλλ' ἢν οἱ ὑπήκοοί που τῶν ἀρξάντων
2 αὐτοὶ ἐπιθέμενοι κρατήσωσιν. καὶ περὶ μὲν τούτου ἡμῖν ἀφείσθω κινδυνεύεσθαι· ὡς δὲ ἐπ' ὠφελίᾳ τε πάρεσμεν τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ νῦν τοὺς λόγους ἐροῦμεν τῆς ὑμετέρας πόλεως, ταῦτα δηλώσομεν, βουλόμενοι ἀπόνως μὲν ὑμῶν ἄρξαι, χρησίμως δ' ὑμᾶς ἀμφοτέροις σωθῆναι."

92 ΜΗΛ. "Καὶ πῶς χρήσιμον ἂν ξυμβαίη ἡμῖν δουλεῦσαι, ὥσπερ καὶ ὑμῖν ἄρξαι;"

93 ΑΘ. "Ὅτι ὑμῖν μὲν πρὸ τοῦ τὰ δεινότατα παθεῖν ὑπακοῦσαι ἂν γένοιτο, ἡμεῖς δὲ μὴ διαφθείραντες ὑμᾶς κερδαίνοιμεν ἄν."

94 ΜΗΛ. "Ὥστε δὲ ἡσυχίαν ἄγοντας ἡμᾶς φίλους μὲν εἶναι ἀντὶ πολεμίων, ξυμμάχους δὲ μηδετέρων, οὐκ ἂν δέξαισθε;"

95 ΑΘ. "Οὐ γὰρ τοσοῦτον ἡμᾶς βλάπτει ἡ ἔχθρα ὑμῶν ὅσον ἡ φιλία μὲν ἀσθενείας, τὸ δὲ μῖσος δυνάμεως παράδειγμα τοῖς ἀρχομένοις δηλούμενον."

96 ΜΗΛ. "Σκοποῦσι δ' ὑμῶν οὕτως οἱ ὑπήκοοι τὸ εἰκός, ὥστε τούς τε μὴ προσήκοντας, καὶ ὅσοι ἄποικοι ὄντες οἱ πολλοὶ καὶ ἀποστάντες τινὲς κεχείρωνται, ἐς τὸ αὐτὸ τιθέασιν;"

97 ΑΘ. "Δικαιώματι γὰρ οὐδετέρους ἐλλείπειν ἡγοῦνται, κατὰ δύναμιν δὲ τοὺς μὲν περιγίγνεσθαι, ἡμᾶς δὲ φόβῳ οὐκ ἐπιέναι· ὥστε ἔξω καὶ τοῦ πλεόνων ἄρξαι καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἡμῖν διὰ τὸ καταστραφῆναι ἂν παράσχοιτε, ἄλλως τε καὶ νησιῶται ναυκρατόρων, καὶ ἀσθενέστεροι ἑτέρων ὄντες, εἰ μὴ περιγένοισθε."

98 ΜΗΛ. "Ἐν δ' ἐκείνῳ οὐ νομίζετε ἀσφάλειαν;

δεῖ γὰρ αὖ καὶ ἐνταῦθα, ὥσπερ ὑμεῖς τῶν δικαίων λόγων ἡμᾶς ἐκβιβάσαντες τῷ ὑμετέρῳ ξυμφόρῳ ὑπακούειν πείθετε, καὶ ἡμᾶς τὸ ἡμῖν χρήσιμον διδάσκοντας, εἰ τυγχάνει καὶ ὑμῖν τὸ αὐτὸ ξυμβαῖνον, πειρᾶσθαι πείθειν. ὅσοι γὰρ νῦν μηδετέροις ξυμμαχοῦσιν, πῶς οὐ πολεμώσεσθε αὐτούς, ὅταν ἐς τάδε βλέψαντες ἡγήσωνταί ποτε ὑμᾶς καὶ ἐπὶ σφᾶς ἥξειν; κἀν τούτῳ τί ἄλλο ἢ τοὺς μὲν ὑπάρχοντας πολεμίους μεγαλύνετε, τοὺς δὲ μηδὲ μελλήσοντας γενέσθαι ἄκοντας ἐπάγεσθε;"

ΑΘ. "Οὐ γὰρ νομίζομεν ἡμῖν τούτους δεινοτέ- 99
ρους, ὅσοι ἠπειρῶταί που ὄντες τῷ ἐλευθέρῳ πολλὴν τὴν διαμέλλησιν τῆς πρὸς ἡμᾶς φυλακῆς ποιήσονται, ἀλλὰ τοὺς νησιώτας τέ που ἀνάρκτους, ὥσπερ ὑμᾶς, καὶ τοὺς ἤδη τῆς ἀρχῆς τῷ ἀναγκαίῳ παροξυνομένους. οὗτοι γὰρ πλεῖστ' ἂν τῷ ἀλογίστῳ ἐπιτρέψαντες σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ ἡμᾶς ἐς προὖπτον κίνδυνον καταστήσειαν."

ΜΗΛ. "Ἦ που ἄρα, εἰ τοσαύτην γε ὑμεῖς τε 100
μὴ παυθῆναι ἀρχῆς καὶ οἱ δουλεύοντες ἤδη ἀπαλλαγῆναι τὴν παρακινδύνευσιν ποιοῦνται, ἡμῖν γε τοῖς ἔτι ἐλευθέροις πολλὴ κακότης καὶ δειλία μὴ πᾶν πρὸ τοῦ δουλεῦσαι ἐπεξελθεῖν."

ΑΘ. "Οὔκ, ἤν γε σωφρόνως βουλεύησθε· οὐ 101
γὰρ περὶ ἀνδραγαθίας ὁ ἀγὼν ἀπὸ τοῦ ἴσου ὑμῖν μὴ αἰσχύνην ὀφλεῖν, περὶ δὲ σωτηρίας μᾶλλον ἡ βουλὴ πρὸς τοὺς κρείσσονας πολλῷ μὴ ἀνθίστασθαι."

ΜΗΛ. "Ἀλλ' ἐπιστάμεθα τὰ τῶν πολέμων ἔσ- 102
τιν ὅτε κοινοτέρας τὰς τύχας λαμβάνοντα ἢ κατὰ τὸ διαφέρον ἑκατέρων πλῆθος. καὶ ἡμῖν τὸ μὲν εἶξαι εὐθὺς ἀνέλπιστον, μετὰ δὲ τοῦ δρωμένου ἔτι καὶ στῆναι ἐλπὶς ὀρθῶς."

ΑΘ. "Ἐλπὶς δέ, κινδύνῳ παραμύθιον οὖσα, τοὺς 103
μὲν ἀπὸ περιουσίας χρωμένους αὐτῇ, κἂν βλάψῃ, οὐ καθεῖλεν· τοῖς δ' ἐς ἅπαν τὸ ὑπάρχον ἀναρριπτοῦσι, δάπανος γὰρ φύσει, ἅμα τε γιγνώσκεται σφα-

λέντων καὶ ἐν ὅτῳ ἔτι φυλάξεταί τις αὐτὴν γνωρισ-
2 θεῖσαν οὐκ ἐλλείπει. ὃ ὑμεῖς ἀσθενεῖς τε καὶ ἐπὶ ῥοπῆς μιᾶς ὄντες μὴ βούλεσθε παθεῖν, μηδὲ ὁμοιωθῆναι τοῖς πολλοῖς, οἷς παρὸν ἀνθρωπείως ἔτι σῴζεσθαι, ἐπειδὰν πιεζομένους αὐτοὺς ἐπιλίπωσιν αἱ φανεραὶ ἐλπίδες, ἐπὶ τὰς ἀφανεῖς καθίστανται, μαντικήν τε καὶ χρησμοὺς καὶ ὅσα τοιαῦτα μετ᾽ ἐλπίδων λυμαίνεται."

104 ΜΗΛ. "Χαλεπὸν μὲν καὶ ἡμεῖς, εὖ ἴστε, νομίζομεν πρὸς δύναμίν τε τὴν ὑμετέραν καὶ τὴν τύχην, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ἔσται, ἀγωνίζεσθαι· ὅμως δὲ πιστεύομεν τῇ μὲν τύχῃ ἐκ τοῦ θείου μὴ ἐλασσώσεσθαι, ὅτι ὅσιοι πρὸς οὐ δικαίους ἱστάμεθα, τῆς δὲ δυνάμεως τῷ ἐλλείποντι τὴν Λακεδαιμονίων ἡμῖν ξυμμαχίαν προσέσεσθαι, ἀνάγκην ἔχουσαν, καὶ εἰ μή του ἄλλου, τῆς γε ξυγγενείας ἕνεκα καὶ αἰσχύνῃ βοηθεῖν. καὶ οὐ παντάπασιν οὕτως ἀλόγως θρασυνόμεθα."

105 ΑΘ. "Τῆς μὲν τοίνυν πρὸς τὸ θεῖον εὐμενείας οὐδ᾽ ἡμεῖς οἰόμεθα λελείψεσθαι· οὐδὲν γὰρ ἔξω τῆς ἀνθρωπείας τῶν μὲν ἐς τὸ θεῖον νομίσεως τῶν δ᾽ ἐς σφᾶς αὐτοὺς βουλήσεως δικαιοῦμεν ἢ πράσσομεν. ἡγούμεθα γὰρ τό τε θεῖον δόξῃ τὸ ἀνθρώπειόν τε σαφῶς διὰ παντὸς ὑπὸ φύσεως ἀναγκαίας οὗ ἂν
2 κρατῇ ἄρχειν· καὶ ἡμεῖς οὔτε θέντες τὸν νόμον οὔτε κειμένῳ πρῶτοι χρησάμενοι, ὄντα δὲ παραλαβόντες καὶ ἐσόμενον ἐς ἀεὶ καταλείψοντες χρώμεθα αὐτῷ, εἰδότες καὶ ὑμᾶς ἂν καὶ ἄλλους ἐν τῇ αὐτῇ δυνάμει ἡμῖν γενομένους δρῶντας ἂν αὐτό. καὶ πρὸς μὲν τὸ θεῖον οὕτως ἐκ τοῦ εἰκότος οὐ φοβούμεθα ἐλασσώσεσθαι· τῆς δὲ ἐς Λακεδαιμονίους δόξης, ἣν διὰ τὸ αἰσχρὸν δὴ βοηθήσειν ὑμῖν πιστεύετε αὐτούς, μακαρίσαντες ὑμῶν τὸ ἀπειρόκακον οὐ ζηλοῦμεν τὸ ἄφρον.
3 Λακεδαιμόνιοι γὰρ πρὸς σφᾶς μὲν αὐτοὺς καὶ τὰ ἐπιχώρια νόμιμα πλεῖστα ἀρετῇ χρῶνται· πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους πολλὰ ἄν τις ἔχων εἰπεῖν ὡς προσφέ-

ρονται ξυνελὼν μάλιστ' ἂν δηλώσειεν, ὅτι ἐπιφανέστατα ὧν ἴσμεν τὰ μὲν ἡδέα καλὰ νομίζουσι, τὰ δὲ ξυμφέροντα δίκαια. καίτοι οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας νῦν ἀλόγου σωτηρίας ἡ τοιαύτη διάνοια."

ΜΗΛ. "Ἡμεῖς δὲ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἤδη καὶ μά- 106 λιστα πιστεύομεν τῷ ξυμφέροντι αὐτῶν, Μηλίους ἀποίκους ὄντας μὴ βουλήσεσθαι προδόντας τοῖς μὲν εὔνοις τῶν Ἑλλήνων ἀπίστους καταστῆναι, τοῖς δὲ πολεμίοις ὠφελίμους."

ΑΘ. "Οὔκουν οἴεσθε τὸ ξυμφέρον μὲν μετ' ἀσφα- 107 λείας εἶναι, τὸ δὲ δίκαιον καὶ καλὸν μετὰ κινδύνου δρᾶσθαι· ὃ Λακεδαιμόνιοι ἥκιστα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τολμῶσιν."

ΜΗΛ. "Ἀλλὰ καὶ τοὺς κινδύνους τε ἡμῶν ἕνεκα 108 μᾶλλον ἡγούμεθ' ἂν ἐγχειρίσασθαι αὐτούς, καὶ βεβαιοτέρους ἢ ἐς ἄλλους νομιεῖν, ὅσῳ πρὸς μὲν τὰ ἔργα τῆς Πελοποννήσου ἐγγὺς κείμεθα, τῆς δὲ γνώμης τῷ ξυγγενεῖ πιστότεροι ἑτέρων ἐσμέν."

ΑΘ. "Τὸ δ' ἐχυρόν γε τοῖς ξυναγωνιουμένοις οὐ 109 τὸ εὔνουν τῶν ἐπικαλεσαμένων φαίνεται, ἀλλ' ἢν τῶν ἔργων τις δυνάμει πολὺ προύχῃ· ὃ Λακεδαιμόνιοι καὶ πλεῖόν τι τῶν ἄλλων σκοποῦσιν. τῆς γοῦν οἰκείας παρασκευῆς ἀπιστίᾳ καὶ μετὰ ξυμμάχων πολλῶν τοῖς πέλας ἐπέρχονται, ὥστε οὐκ εἰκὸς ἐς νῆσόν γε αὐτοὺς ἡμῶν ναυκρατόρων ὄντων περαιωθῆναι."

ΜΗΛ. "Οἱ δὲ καὶ ἄλλους ἂν ἔχοιεν πέμψαι· 110 πολὺ δὲ τὸ Κρητικὸν πέλαγος, δι' οὗ τῶν κρατούντων ἀπορώτερος ἡ λῆψις ἢ τῶν λαθεῖν βουλομένων ἡ σωτηρία. καὶ εἰ τοῦδε σφάλλοιντο, τράποιντ' ἂν καὶ ἐς τὴν γῆν ὑμῶν καὶ ἐπὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ξυμμάχων, ὅσους μὴ Βρασίδας ἐπῆλθεν· καὶ οὐ περὶ τῆς μὴ προσηκούσης μᾶλλον ἢ τῆς οἰκειοτέρας ξυμμαχίδος τε καὶ γῆς ὁ πόνος ὑμῖν ἔσται."

ΑΘ. "Τούτων μὲν καὶ πεπειραμένοις ἄν τι γέ- 111 νοιτο καὶ ὑμῖν, καὶ οὐκ ἀνεπιστήμοσιν ὅτι οὐδ' ἀπὸ μιᾶς πώποτε πολιορκίας Ἀθηναῖοι δι' ἄλλων φόβον

ἀπεχώρησαν. ἐνθυμούμεθα δὲ ὅτι φήσαντες περὶ
σωτηρίας βουλεύσειν οὐδὲν ἐν τοσούτῳ λόγῳ εἰρή-
κατε, ᾧ ἄνθρωποι ἂν πιστεύσαντες νομίσαιεν σωθή-
2 σεσθαι, ἀλλ᾽ ὑμῶν τὰ μὲν ἰσχυρότατα ἐλπιζόμενα
μέλλεται, τὰ δ᾽ ὑπάρχοντα βραχέα πρὸς τὰ ἤδη ἀντι-
τεταγμένα περιγίγνεσθαι. πολλήν τε ἀλογίαν τῆς
διανοίας παρέχετε, εἰ μὴ μεταστησάμενοι ἔτι ἡμᾶς
3 ἄλλο τι τῶνδε σωφρονέστερον γνώσεσθε. οὐ γὰρ δὴ
ἐπί γε τὴν ἐν τοῖς αἰσχροῖς καὶ προὔπτοις κινδύνοις
πλεῖστα διαφθείρουσαν ἀνθρώπους αἰσχύνην τρέ-
ψεσθε. πολλοῖς γὰρ προορωμένοις ἔτι, ἐς οἷα φέ-
ρονται, τὸ αἰσχρὸν καλούμενον ὀνόματος ἐπαγωγοῦ
δυνάμει ἐπεσπάσατο, ἡσσηθεῖσι τοῦ ῥήματος, ἔργῳ
ξυμφοραῖς ἀνηκέστοις ἑκόντας περιπεσεῖν, καὶ αἰσχύ-
4 νην αἰσχίω μετ᾽ ἀνοίας ἢ τύχης προσλαβεῖν. ὃ
ὑμεῖς, ἢν εὖ βουλεύησθε, φυλάξεσθε, καὶ οὐκ ἀπρε-
πὲς νομιεῖτε πόλεώς τε τῆς μεγίστης ἡσσᾶσθαι μέ-
τρια προκαλουμένης, ξυμμάχους γενέσθαι ἔχοντας
τὴν ὑμετέραν αὐτῶν ὑποτελεῖς, καὶ δοθείσης αἱρέσεως
πολέμου πέρι καὶ ἀσφαλείας, μὴ τὰ χείρω φιλονει-
5 κῆσαι· ὡς οἵτινες τοῖς μὲν ἴσοις μὴ εἴκουσι, τοῖς δὲ
κρείσσοσι καλῶς προσφέρονται, πρὸς δὲ τοὺς ἥσ-
σους μέτριοί εἰσιν, πλεῖστ᾽ ἂν ὀρθοῖντο. σκοπεῖτε
οὖν καὶ μεταστάντων ἡμῶν καὶ ἐνθυμεῖσθε πολλάκις,
ὅτι περὶ πατρίδος βουλεύεσθε, ἥν, μιᾶς πέρι καὶ ἐς
μίαν βουλήν, τυχοῦσάν τε καὶ μὴ κατορθώσασαν
*ἵστατε."

112 Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι μετεχώρησαν ἐκ τῶν λόγων·
οἱ δὲ Μήλιοι κατὰ σφᾶς αὐτοὺς γενόμενοι, ὡς ἐδόξεν
αὐτοῖς παραπλήσια καὶ ἀντέλεγον, ἀπεκρίναντο τάδε.
"οὔτε ἄλλα δοκεῖ ἡμῖν ἢ ἅπερ καὶ τὸ πρῶτον, ὦ
Ἀθηναῖοι, οὔτ᾽ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πόλεως ἑπτακόσια
ἔτη ἤδη οἰκουμένης τὴν ἐλευθερίαν ἀφαιρησόμεθα,
2 ἀλλὰ τῇ τε μέχρι τοῦδε σωζούσῃ τύχῃ ἐκ τοῦ θείου
αὐτὴν καὶ τῇ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ Λακεδαιμονίων
τιμωρίᾳ πιστεύοντες πειρασόμεθα σώζεσθαι. προ-

καλούμεθα δὲ ὑμᾶς φίλοι μὲν εἶναι, πολέμιοι δὲ μηδετέροις, καὶ ἐκ τῆς γῆς ἡμῶν ἀναχωρῆσαι, σπονδὰς ποιησαμένους αἵτινες δοκοῦσιν ἐπιτήδειοι εἶναι ἀμφοτέροις." οἱ μὲν δὴ Μήλιοι τοσαῦτα ἀπεκρί- 113
ναντο· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι διαλυόμενοι ἤδη ἐκ τῶν λόγων ἔφασαν· "ἀλλ' οὖν μόνοι γε ἀπὸ τούτων τῶν βουλευμάτων, ὡς ἡμῖν δοκεῖτε, τὰ μὲν μέλλοντα τῶν ὁρωμένων σαφέστερα κρίνετε, τὰ δὲ ἀφανῆ τῷ βούλεσθαι ὡς γιγνόμενα ἤδη θεᾶσθε, καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τύχῃ καὶ ἐλπίσι πλεῖστον δὴ παραβεβλημένοι καὶ πιστεύσαντες πλεῖστον καὶ σφαλήσεσθε."

Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναίων πρέσβεις ἀνεχώρησαν ἐς 114
τὸ στράτευμα· οἱ δὲ στρατηγοὶ αὐτῶν, ὡς οὐδὲν ὑπήκουον οἱ Μήλιοι, πρὸς πόλεμον εὐθὺς ἐτράποντο, καὶ διελόμενοι κατὰ πόλεις περιετείχισαν κύκλῳ τοὺς Μηλίους. καὶ ὕστερον φυλακὴν σφῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων καταλιπόντες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ἀνεχώρησαν τῷ πλείονι τοῦ στρατοῦ. οἱ δὲ λειπόμενοι παραμένοντες ἐπολιόρκουν τὸ χωρίον.

Καὶ Ἀργεῖοι κατὰ τὸν χρόνον τὸν αὐτὸν ἐσ- 115
βαλόντες ἐς τὴν Φλιασίαν καὶ λοχισθέντες ὑπό τε Φλιασίων καὶ τῶν σφετέρων φυγάδων διεφθάρησαν ὡς ὀγδοήκοντα. καὶ οἱ ἐκ τῆς Πύλου Ἀθηναῖοι Λακεδαιμονίων πολλὴν λείαν ἔλαβον· καὶ Λακεδαιμόνιοι δι' αὐτὸ τὰς μὲν σπονδὰς οὐδ' ὣς ἀφέντες ἐπολέμουν αὐτοῖς, ἐκήρυξαν δὲ εἴ τις βούλεται παρὰ σφῶν Ἀθηναίους λῄζεσθαι. καὶ Κορίνθιοι ἐπολέμησαν ἰδίων 2
τινῶν διαφόρων ἕνεκα τοῖς Ἀθηναίοις· οἱ δ' ἄλλοι Πελοποννήσιοι ἡσύχαζον. εἷλον δὲ καὶ οἱ Μήλιοι τῶν Ἀθηναίων τοῦ περιτειχίσματος τὸ κατὰ τὴν ἀγορὰν προσβαλόντες νυκτός, καὶ ἄνδρας τε ἀπέκτειναν καὶ ἐσενεγκάμενοι σῖτόν τε καὶ ὅσα πλεῖστα ἐδύναντο χρήσιμα ἀναχωρήσαντες ἡσύχαζον· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἄμεινον τὴν φυλακὴν τὸ ἔπειτα παρεσκευάζοντο. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

116 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Λακεδαιμόνιοι μελλήσαντες ἐς τὴν Ἀργείαν στρατεύειν, ὡς αὐτοῖς τὰ διαβατήρια *[ἱερὰ ἐν τοῖς ὁρίοις] οὐκ ἐγίγνετο, ἀνεχώρησαν. καὶ Ἀργεῖοι διὰ τὴν ἐκείνων μέλλησιν τῶν ἐν τῇ πόλει τινὰς ὑποτοπήσαντες τοὺς μὲν ξυν-
2 έλαβον, οἱ δ' αὐτοὺς καὶ διέφυγον. καὶ οἱ Μήλιοι περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους αὖθις καθ' ἕτερόν τι τοῦ περιτειχίσματος εἷλον τῶν Ἀθηναίων, παρόντων οὐ πολλῶν τῶν φυλάκων. καὶ ἐλθούσης στρατιᾶς ὕστερον ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἄλλης, ὡς ταῦτα ἐγίγνετο, ἧς ἦρχε Φιλοκράτης ὁ Δημέου, καὶ κατὰ κράτος ἤδη πολιορκούμενοι, γενομένης καὶ προδοσίας τινὸς ἀφ' ἑαυτῶν, ξυνεχώρησαν τοῖς Ἀθηναίοις ὥστ' ἐκείνους περὶ αὐτῶν βουλεῦσαι. οἱ δὲ ἀπέκτειναν Μηλίων ὅσους ἡβῶντας ἔλαβον, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἠνδραπόδισαν. τὸ δὲ χωρίον αὐτοὶ ᾤκησαν, ἀποίκους ὕστερον πεντακοσίους πέμψαντες.

ϛ'.

1 Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Ἀθηναῖοι ἐβούλοντο αὖθις μείζονι παρασκευῇ τῆς μετὰ Λάχητος καὶ Εὐρυμέδοντος ἐπὶ Σικελίαν πλεύσαντες καταστρέψασθαι, εἰ δύναιντο, ἄπειροι οἱ πολλοὶ ὄντες τοῦ μεγέθους τῆς νήσου καὶ τῶν ἐνοικούντων τοῦ πλήθους καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, καὶ ὅτι οὐ πολλῷ τινι ὑποδεέστερον πόλεμον ἀνῃροῦντο ἢ τὸν πρὸς Πελοποννησίους. Σικελίας γὰρ περίπλους μέν ἐστιν ὁλκάδι οὐ πολλῷ τινι ἔλασσον ἢ ὀκτὼ ἡμερῶν, καὶ τοσαύτη οὖσα ἐν εἴκοσι σταδίων μάλιστα μέτρῳ τῆς θαλάσ-
2 σης διείργεται τὸ μὴ ἤπειρος εἶναι. ᾠκίσθη δὲ ἧδε τὸ ἀρχαῖον καὶ τοσάδε ἔθνη ἔσχε τὰ ξύμπαντα. παλαιότατοι μὲν λέγονται ἐν μέρει τινὶ τῆς χώρας Κύκλωπες καὶ Λαιστρυγόνες οἰκῆσαι, ὧν ἐγὼ οὔτε γένος ἔχω εἰπεῖν οὔτε ὁπόθεν ἐσῆλθον ἢ ὅποι ἀπεχώρησαν·
2 ἀρκείτω δὲ ὡς ποιηταῖς τε εἴρηται καὶ ὡς ἕκαστός πῃ

γιγνώσκει περὶ αὐτῶν. Σικανοὶ δὲ μετ' αὐτοὺς πρῶ-
τοι φαίνονται ἐνοικισάμενοι, ὡς μὲν αὐτοί φασι, καὶ
πρότεροι διὰ τὸ αὐτόχθονες εἶναι, ὡς δὲ ἡ ἀλήθεια
εὑρίσκεται, Ἴβηρες ὄντες καὶ ἀπὸ τοῦ Σικανοῦ ποτα-
μοῦ τοῦ ἐν Ἰβηρίᾳ ὑπὸ Λιγύων ἀναστάντες. καὶ ἀπ' 3
αὐτῶν Σικανία τότε ἡ νῆσος ἐκαλεῖτο, πρότερον Τρι-
νακρία καλουμένη· οἰκοῦσι δὲ ἔτι καὶ νῦν τὰ πρὸς
ἑσπέραν τὴν Σικελίαν. Ἰλίου δὲ ἁλισκομένου τῶν
Τρώων τινὲς διαφυγόντες Ἀχαιοὺς πλοίοις ἀφικνοῦν-
ται πρὸς τὴν Σικελίαν, καὶ ὅμοροι τοῖς Σικανοῖς οἰ-
κήσαντες ξύμπαντες μὲν Ἔλυμοι ἐκλήθησαν, πόλεις
δ' αὐτῶν Ἔρυξ τε καὶ Ἔγεστα. προσξυνῴκησαν δὲ 4
αὐτοῖς καὶ Φωκέων τινὲς τῶν ἀπὸ Τροίας τότε χειμῶνι
ἐς Λιβύην πρῶτον, ἔπειτα ἐς Σικελίαν ἀπ' αὐτῆς
κατενεχθέντες. Σικελοὶ δ' ἐξ Ἰταλίας,—ἐνταῦθα γὰρ
ᾤκουν,—διέβησαν ἐς Σικελίαν, φεύγοντες Ὀπικούς,
ὡς μὲν εἰκὸς καὶ λέγεται, ἐπὶ σχεδιῶν, τηρήσαντες τὸν
πορθμὸν κατιόντος τοῦ ἀνέμου, τάχα ἂν δὲ καὶ ἄλλως
πως ἐσπλεύσαντες. εἰσὶ δὲ καὶ νῦν ἔτι ἐν τῇ Ἰταλίᾳ 5
Σικελοί, καὶ ἡ χώρα ἀπὸ Ἰταλοῦ, βασιλέως τινὸς Σι-
κελῶν, τοὔνομα τοῦτο ἔχοντος, οὕτως Ἰταλία ἐπωνο-
μάσθη. ἐλθόντες δὲ ἐς τὴν Σικελίαν στρατὸς πολὺς
τούς τε Σικανοὺς κρατοῦντες μάχῃ ἀνέστειλαν πρὸς
τὰ μεσημβρινὰ καὶ ἑσπέρια αὐτῆς, καὶ ἀντὶ Σικανίας
Σικελίαν τὴν νῆσον ἐποίησαν καλεῖσθαι, καὶ τὰ κρά-
τιστα τῆς γῆς ᾤκησαν ἔχοντες, ἐπεὶ διέβησαν, ἔτη
ἐγγὺς τριακόσια πρὶν Ἕλληνας ἐς Σικελίαν ἐλθεῖν·
ἔτι δὲ καὶ νῦν τὰ μέσα καὶ τὰ πρὸς βορρᾶν τῆς νήσου
ἔχουσιν. ᾤκουν δὲ καὶ Φοίνικες περὶ πᾶσαν μὲν τὴν 6
Σικελίαν ἄκρας τε ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ ἀπολαβόντες καὶ
τὰ ἐπικείμενα νησίδια ἐμπορίας ἕνεκεν τῆς πρὸς τοὺς
Σικελούς· ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἕλληνες πολλοὶ κατὰ θά-
λασσαν ἐπεσέπλεον, ἐκλιπόντες τὰ πλείω Μοτύην
καὶ Σολόεντα καὶ Πάνορμον ἐγγὺς τῶν Ἐλύμων ξυν-
οικήσαντες ἐνέμοντο, ξυμμαχίᾳ τε πίσυνοι τῇ τῶν
Ἐλύμων καὶ ὅτι ἐντεῦθεν ἐλάχιστον πλοῦν Καρχη-

δὼν Σικελίας ἀπέχει. βάρβαροι μὲν οὖν τοσοίδε Σικελίαν καὶ οὕτως ᾤκησαν.

3 Ἑλλήνων δὲ πρῶτοι Χαλκιδῆς ἐξ Εὐβοίας πλεύσαντες μετὰ Θουκλέους οἰκιστοῦ Νάξον ᾤκισαν, καὶ Ἀπόλλωνος ἀρχηγέτου βωμόν, ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεώς ἐστιν, ἱδρύσαντο, ἐφ' ᾧ, ὅταν ἐκ Σικελίας
2 θεωροὶ πλέωσι, πρῶτον θύουσιν. Συρακούσας δὲ τοῦ ἐχομένου ἔτους Ἀρχίας τῶν Ἡρακλειδῶν ἐκ Κορίνθου ᾤκισεν, Σικελοὺς ἐξελάσας πρῶτον ἐκ τῆς νήσου, ἐν ᾗ νῦν οὐκέτι περικλυζομένῃ ἡ πόλις ἡ ἐντός ἐστιν· ὕστερον δὲ χρόνῳ καὶ ἡ ἔξω προστειχισθεῖσα
3 πολυάνθρωπος ἐγένετο. Θουκλῆς δὲ καὶ οἱ Χαλκιδῆς ἐκ Νάξου ὁρμηθέντες, ἔτει πέμπτῳ μετὰ Συρακούσας οἰκισθείσας, Λεοντίνους τε, πολέμῳ τοὺς Σικελοὺς ἐξελάσαντες, οἰκίζουσι, καὶ μετ' αὐτοὺς Κατάνην· οἰκιστὴν δὲ αὐτοὶ Καταναῖοι ἐποιήσαντο Εὔαρχον.
4 κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ Λάμις ἐκ Μεγάρων ἀποικίαν ἄγων ἐς Σικελίαν ἀφίκετο, καὶ ὑπὲρ Παντακύου τε ποταμοῦ Τρώτιλόν τι ὄνομα χωρίον οἰκίσας καὶ ὕστερον αὐτόθεν τοῖς Χαλκιδεῦσιν ἐς Λεοντίνους ὀλίγον χρόνον ξυμπολιτεύσας καὶ ὑπὸ αὐτῶν ἐκπεσὼν καὶ Θάψον οἰκίσας αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει, οἱ δ' ἄλλοι ἐκ τῆς Θάψου ἀναστάντες, Ὕβλωνος βασι-
2 λέως Σικελοῦ προδόντος τὴν χώραν καὶ καθηγησαμένου, Μεγαρέας ᾤκισαν τοὺς Ὑβλαίους κληθέντας. καὶ ἔτη οἰκήσαντες πέντε καὶ τεσσαράκοντα καὶ διακόσια ὑπὸ Γέλωνος τυράννου Συρακοσίων ἀνέστησαν
3 ἐκ τῆς πόλεως καὶ χώρας. πρὶν δὲ ἀναστῆναι, ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν ἢ αὐτοὺς οἰκῆσαι, Πάμμιλον πέμψαντες ἐς Σελινοῦντα κτίζουσιν, καὶ ἐκ Μεγάρων τῆς μητροπόλεως οὔσης αὐτοῖς ἐπελθὼν ξυγκατῴκισεν. Γέλαν δὲ Ἀντίφημος ἐκ Ῥόδου καὶ Ἔντιμος ἐκ Κρήτης ἐποίκους ἀγαγόντες κοινῇ ἔκτισαν ἔτει πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ μετὰ Συρακουσῶν οἴκισιν. καὶ τῇ μὲν πόλει ἀπὸ τοῦ Γέλα ποταμοῦ τοὔνομα ἐγένετο, τὸ δὲ χωρίον, οὗ νῦν ἡ πόλις ἐστί, καὶ ὃ πρῶτον

ἐτειχίσθη, Λίνδιοι καλεῖται· νόμιμα δὲ Δωρικὰ ἐτέθη
αὐτοῖς. ἔτεσι δὲ ἐγγύτατα ὀκτὼ καὶ ἑκατὸν μετὰ τὴν 4
σφετέραν οἴκισιν Γελῷοι Ἀκράγαντα ᾤκισαν, τὴν
μὲν πόλιν ἀπὸ τοῦ Ἀκράγαντος ποταμοῦ ὀνομάσαν-
τες, οἰκιστὰς δὲ ποιήσαντες Ἀριστόνουν καὶ Πυστί-
λον, νόμιμα δὲ τὰ Γελῴων δόντες. Ζάγκλη δὲ τὴν 5
μὲν ἀρχὴν ἀπὸ Κύμης τῆς ἐν Ὀπικίᾳ Χαλκιδικῆς
πόλεως λῃστῶν ἀφικομένων ᾠκίσθη, ὕστερον δὲ καὶ
ἀπὸ Χαλκίδος καὶ τῆς ἄλλης Εὐβοίας πλῆθος ἐλθὸν
ξυγκατενείμαντο τὴν γῆν· καὶ οἰκισταὶ Περιήρης καὶ
Κραταιμένης ἐγένοντο αὐτῆς, ὁ μὲν ἀπὸ Κύμης, ὁ δὲ
ἀπὸ Χαλκίδος. ὄνομα δὲ τὸ μὲν πρῶτον Ζάγκλη 6
ἦν ὑπὸ τῶν Σικελῶν κληθεῖσα, ὅτι δρεπανοειδὲς τὴν
ἰδέαν τὸ χωρίον ἐστί, τὸ δὲ δρέπανον οἱ Σικελοὶ ζάγ-
κλον καλοῦσιν· ὕστερον δ' αὐτοὶ μὲν ὑπὸ Σαμίων
καὶ ἄλλων Ἰώνων ἐκπίπτουσιν, οἳ Μήδους φεύγοντες
προσέβαλον Σικελίᾳ· τοὺς δὲ Σαμίους Ἀναξίλας Ῥη- 5
γίνων τύραννος οὐ πολλῷ ὕστερον ἐκβαλών, καὶ τὴν
πόλιν αὐτὸς ξυμμίκτων ἀνθρώπων οἰκίσας, Μεσσήνην
ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ τὸ ἀρχαῖον πατρίδος ἀντωνόμασεν.
καὶ Ἱμέρα ἀπὸ Ζάγκλης ᾠκίσθη ὑπὸ Εὐκλείδου καὶ 2
Σίμου καὶ Σάκωνος, καὶ Χαλκιδῆς μὲν οἱ πλεῖστοι
ἦλθον ἐς τὴν ἀποικίαν, ξυνῴκησαν δὲ αὐτοῖς καὶ ἐκ
Συρακουσῶν φυγάδες στάσει νικηθέντες, οἱ Μυλητί-
δαι καλούμενοι· καὶ φωνὴ μὲν μεταξὺ τῆς τε Χαλκι-
δέων καὶ Δωρίδος ἐκράθη, νόμιμα δὲ τὰ Χαλκιδικὰ
ἐκράτησεν. Ἄκραι δὲ καὶ Κασμέναι ὑπὸ Συρακο- 3
σίων ᾠκίσθησαν, Ἄκραι μὲν ἑβδομήκοντα ἔτεσι μετὰ
Συρακούσας, Κασμέναι δ' ἐγγὺς εἴκοσι μετὰ Ἄκρας.
καὶ Καμάρινα τὸ πρῶτον ὑπὸ Συρακοσίων ᾠκίσθη,
ἔτεσιν ἐγγύτατα πέντε καὶ τριάκοντα καὶ ἑκατὸν μετὰ
Συρακουσῶν κτίσιν· οἰκισταὶ δὲ ἐγένοντο αὐτῆς Δά-
σκων καὶ Μενέκωλος. ἀναστάτων δὲ Καμαριναίων 4
γενομένων πολέμῳ ὑπὸ Συρακοσίων δι' ἀπόστασιν,
χρόνῳ Ἱπποκράτης ὕστερον Γέλας τύραννος, λύτρα
ἀνδρῶν Συρακοσίων αἰχμαλώτων λαβὼν τὴν γῆν τὴν

Καμαριναίων, αὐτὸς οἰκιστὴς γενόμενος κατῴκισε
Καμάριναν. καὶ αὖθις ὑπὸ Γέλωνος ἀνάστατος γενο-
μένη τὸ τρίτον κατῳκίσθη ὑπὸ Γελῴων.

6 Τοσαῦτα ἔθνη Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων Σικελίαν
ᾤκει, καὶ ἐπὶ τοσήνδε οὖσαν αὐτὴν οἱ Ἀθηναῖοι στρα-
τεύειν ὥρμηντο, ἐφιέμενοι μὲν τῇ ἀληθεστάτῃ προ-
φάσει τῆς πάσης ἄρξειν, βοηθεῖν δὲ ἅμα εὐπρεπῶς
βουλόμενοι τοῖς ἑαυτῶν ξυγγενέσι καὶ τοῖς προσγε-
2 γενημένοις ξυμμάχοις· μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐξώρμησαν
Ἐγεσταίων τε πρέσβεις παρόντες καὶ προθυμότερον
ἐπικαλούμενοι. ὅμοροι γὰρ ὄντες τοῖς Σελινουντίοις
ἐς πόλεμον καθέστασαν περί τε γαμικῶν τινων καὶ
περὶ γῆς ἀμφισβητήτου, καὶ οἱ Σελινούντιοι Συρα-
κοσίους ἐπαγόμενοι ξυμμάχους κατεῖργον αὐτοὺς τῷ
3 πολέμῳ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν· ὥστε τὴν
γενομένην ἐπὶ Λάχητος καὶ τοῦ προτέρου πολέμου
Λεοντίνων οἱ Ἐγεσταῖοι ξυμμαχίαν ἀναμιμνήσκοντες
τοὺς Ἀθηναίους ἐδέοντο σφίσι ναῦς πέμψαντας ἐπα-
μῦναι, λέγοντες ἄλλα τε πολλὰ καὶ κεφάλαιον, εἰ
Συρακόσιοι Λεοντίνους τε ἀναστήσαντες ἀτιμώρητοι
γενήσονται, καὶ τοὺς λοιποὺς ἔτι ξυμμάχους αὐτῶν
διαφθείροντες αὐτοὶ τὴν ἅπασαν δύναμιν τῆς Σικε-
λίας σχήσουσι, κίνδυνον εἶναι μή ποτε μεγάλῃ παρα-
σκευῇ Δωριῆς τε Δωριεῦσι κατὰ τὸ ξυγγενὲς καὶ ἅμα
ἄποικοι τοῖς ἐκπέμψασι Πελοποννησίοις βοηθήσαν-
4 τες καὶ τὴν ἐκείνων δύναμιν ξυγκαθέλωσιν· σῶφρον
δ' εἶναι μετὰ τῶν ὑπολοίπων ἔτι ξυμμάχων ἀντέχειν
τοῖς Συρακοσίοις, ἄλλως τε καὶ χρήματα σφῶν παρ-
εξόντων ἐς τὸν πόλεμον ἱκανά. ὧν ἀκούοντες οἱ Ἀθη-
ναῖοι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν τε Ἐγεσταίων πολλάκις
λεγόντων καὶ τῶν ξυναγορευόντων αὐτοῖς, ἐψηφίσαντο
πρέσβεις πέμψαι πρῶτον ἐς τὴν Ἔγεσταν περί τε
τῶν χρημάτων σκεψομένους εἰ ὑπάρχει, ὥσπερ φασίν,
ἐν τῷ κοινῷ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς, καὶ τὰ τοῦ πολέμου
ἅμα πρὸς τοὺς Σελινουντίους, ἐν ὅτῳ ἐστίν, εἰσομένους.

7 Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἀπεστάλησαν

ἐς τὴν Σικελίαν· Λακεδαιμόνιοι δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶ-
νος καὶ οἱ ξύμμαχοι πλὴν Κορινθίων στρατεύσαντες
ἐς τὴν Ἀργείαν τῆς τε γῆς ἔτεμον οὐ πολλὴν καὶ
σῖτον ἀνεκομίσαντό τινα ζεύγη κομίσαντες, καὶ ἐς
Ὀρνεὰς κατοικίσαντες τοὺς Ἀργείων φυγάδας, καὶ τῆς
ἄλλης στρατιᾶς παρακαταλιπόντες αὐτοῖς ὀλίγους,
καὶ σπεισάμενοί τινα χρόνον, ὥστε μὴ ἀδικεῖν Ὀρ- 2
νεάτας καὶ Ἀργείους τὴν ἀλλήλων, ἀπεχώρησαν τῷ
στρατῷ ἐπ' οἴκου. ἐλθόντων δὲ Ἀθηναίων οὐ πολλῷ
ὕστερον ναυσὶ τριάκοντα καὶ ἑξακοσίοις ὁπλίταις, οἱ
Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Ἀθηναίων πανστρατιᾷ ἐξελθόντες
τοὺς ἐν Ὀρνεαῖς μίαν ἡμέραν ἐπολιόρκουν· ὑπὸ δὲ
νύκτα, αὐλισαμένου τοῦ στρατεύματος ἄποθεν, ἐκδι-
δράσκουσιν οἱ ἐκ τῶν Ὀρνεῶν. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ οἱ 3
Ἀργεῖοι, ὡς ᾔσθοντο, κατασκάψαντες τὰς Ὀρνεὰς
ἀνεχώρησαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὕστερον ταῖς ναυσὶν ἐπ'
οἴκου.

Καὶ ἐς Μεθώνην τὴν ὅμορον Μακεδονίᾳ ἱππέας κατὰ
θάλασσαν κομίσαντες Ἀθηναῖοι σφῶν τε αὐτῶν καὶ
Μακεδόνων τοὺς παρὰ σφίσι φυγάδας ἐκακούργουν
τὴν Περδίκκου. Λακεδαιμόνιοι δὲ πέμψαντες παρὰ 4
Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης, ἄγοντας πρὸς Ἀθηναίους
δεχημέρους σπονδάς, ξυμπολεμεῖν ἐκέλευον Περδίκ-
κᾳ· οἱ δ' οὐκ ἤθελον. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα καὶ
ἕκτον καὶ δέκατον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν
Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους ἅμα ἦρι οἱ τῶν Ἀθη- 8
ναίων πρέσβεις ἧκον ἐκ τῆς Σικελίας καὶ οἱ Ἐγε-
σταῖοι μετ' αὐτῶν ἄγοντες ἑξήκοντα τάλαντα ἀσήμου
ἀργυρίου ὡς ἐς ἑξήκοντα ναῦς μηνὸς μισθόν, ἃς ἔμελ-
λον δεήσεσθαι πέμπειν. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκκλησίαν 2
ποιήσαντες καὶ ἀκούσαντες τῶν τε Ἐγεσταίων καὶ
τῶν σφετέρων πρέσβεων τά τε ἄλλα ἐπαγωγὰ καὶ
οὐκ ἀληθῆ καὶ περὶ τῶν χρημάτων, ὡς εἴη ἑτοῖμα ἔν
τε τοῖς ἱεροῖς πολλὰ καὶ ἐν τοῖς κοινοῖς, ἐψηφίσαντο
ναῦς ἑξήκοντα πέμπειν ἐς Σικελίαν καὶ στρατηγοὺς

αὐτοκράτορας Ἀλκιβιάδην τε τὸν Κλεινίου καὶ Νικίαν
τὸν Νικηράτου καὶ Λάμαχον τὸν Ξενοφάνους, βοη-
θοὺς μὲν Ἐγεσταίοις πρὸς Σελινουντίους, ξυγκατοι-
κίσαι δὲ καὶ Λεοντίνους, ἤν τι περιγίγνηται αὐτοῖς
τοῦ πολέμου, καὶ τἆλλα τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πρᾶξαι,
3 ὅπῃ ἂν γιγνώσκωσιν ἄριστα Ἀθηναίοις. μετὰ δὲ
τοῦτο ἡμέρᾳ πέμπτῃ ἐκκλησία αὖθις ἐγίγνετο, καθ'
ὅ τι χρὴ τὴν παρασκευὴν ταῖς ναυσὶ τάχιστα γίγνε-
σθαι, καὶ τοῖς στρατηγοῖς, εἴ του προσδέοιντο, ψηφι-
σθῆναι ἐς τὸν ἔκπλουν. καὶ ὁ Νικίας ἀκούσιος μὲν
ᾑρημένος ἄρχειν, νομίζων δὲ τὴν πόλιν οὐκ ὀρθῶς
βεβουλεῦσθαι, ἀλλὰ προφάσει βραχείᾳ καὶ εὐπρεπεῖ
τῆς Σικελίας ἁπάσης, μεγάλου ἔργου, ἐφίεσθαι, παρ-
ελθὼν ἀποτρέψαι ἐβούλετο, καὶ παρῄνει τοῖς Ἀθη-
ναίοις τοιάδε.
9 "Ἡ μὲν ἐκκλησία περὶ παρασκευῆς τῆς ἡμετέρας
ἥδε ξυνελέγη, καθ' ὅ τι χρὴ ἐς Σικελίαν ἐκπλεῖν·
ἐμοὶ μέντοι δοκεῖ καὶ περὶ αὐτοῦ τούτου ἔτι χρῆναι
σκέψασθαι, εἰ ἄμεινόν ἐστιν ἐκπέμπειν τὰς ναῦς, καὶ
μὴ οὕτω βραχείᾳ βουλῇ περὶ μεγάλων πραγμάτων
ἀνδράσιν ἀλλοφύλοις πειθομένους πόλεμον οὐ προσ-
2 ήκοντα ἄρασθαι. καίτοι ἔγωγε καὶ τιμῶμαι ἐκ τοῦ
τοιούτου, καὶ ἧσσον ἑτέρων περὶ τῷ ἐμαυτοῦ σώματι
ὀρρωδῶ, νομίζων ὁμοίως ἀγαθὸν πολίτην εἶναι ὃς ἂν
καὶ τοῦ σώματός τι καὶ τῆς οὐσίας προνοῆται· μά-
λιστα γὰρ ἂν ὁ τοιοῦτος καὶ τὰ τῆς πόλεως δι' ἑαυ-
τὸν βούλοιτο ὀρθοῦσθαι. ὅμως δὲ οὔτε ἐν τῷ πρό-
τερον χρόνῳ διὰ τὸ προτιμᾶσθαι εἶπον παρὰ γνώμην
3 οὔτε νῦν, ἀλλὰ ᾗ ἂν γιγνώσκω βέλτιστα, ἐρῶ. καὶ
πρὸς μὲν τοὺς τρόπους τοὺς ὑμετέρους ἀσθενὴς ἂν
μου ὁ λόγος εἴη, εἰ τά τε ὑπάρχοντα σώζειν παραι-
νοίην καὶ μὴ τοῖς ἑτοίμοις περὶ τῶν ἀφανῶν καὶ μελ-
λόντων κινδυνεύειν· ὡς δὲ οὔτε ἐν καιρῷ σπεύδετε
οὔτε ῥᾴδιά ἐστι κατασχεῖν ἐφ' ἃ ὥρμησθε, ταῦτα
10 διδάξω. φημὶ γὰρ ὑμᾶς πολεμίους πολλοὺς ἐνθάδε
ὑπολιπόντας καὶ ἑτέρους ἐπιθυμεῖν ἐκεῖσε πλεύσαν-

τας δεῦρο ἐπαγαγέσθαι. καὶ οἴεσθε ἴσως τὰς γενο-
μένας ὑμῖν σπονδὰς ἔχειν τι βέβαιον, αἳ ἡσυχαζόν-
των μὲν ὑμῶν ὀνόματι σπονδαὶ ἔσονται—οὕτω γὰρ
ἐνθένδε τε ἄνδρες ἔπραξαν αὐτὰ καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων
—σφαλέντων δέ που ἀξιόχρεῳ δυνάμει ταχεῖαν τὴν
ἐπιχείρησιν ἡμῖν οἱ ἐχθροὶ ποιήσονται, οἷς πρῶτον
μὲν διὰ ξυμφορῶν ἡ ξύμβασις καὶ ἐκ τοῦ αἰσχίονος
ἢ ἡμῖν κατ' ἀνάγκην ἐγένετο, ἔπειτα ἐν αὐτῇ ταύτῃ
πολλὰ τὰ ἀμφισβητούμενα ἔχομεν. εἰσὶ δ' οἳ οὐδὲ 2
ταύτην πω τὴν ὁμολογίαν ἐδέξαντο, καὶ οὐχ οἱ ἀσθε-
νέστατοι· ἀλλ' οἱ μὲν ἄντικρυς πολεμοῦσιν, οἱ δὲ
καὶ διὰ τὸ Λακεδαιμονίους ἔτι ἡσυχάζειν δεχημέροις
σπονδαῖς καὶ αὐτοὶ κατέχονται. τάχα δ' ἂν ἴσως, εἰ
δίχα ἡμῶν τὴν δύναμιν λάβοιεν, ὅπερ νῦν σπεύδομεν,
καὶ πάνυ ἂν ξυνεπίθοιντο μετὰ Σικελιωτῶν, οὓς πρὸ
πολλῶν ἂν ἐτιμήσαντο ξυμμάχους γενέσθαι ἐν τῷ
πρὶν χρόνῳ. ὥστε χρὴ σκοπεῖν τινα αὐτά, καὶ μὴ 3
μετεώρῳ τε πόλει ἀξιοῦν κινδυνεύειν καὶ ἀρχῆς ἄλλης
ὀρέγεσθαι πρὶν ἣν ἔχομεν βεβαιωσώμεθα, εἰ Χαλκι-
δῆς γε οἱ ἐπὶ Θρᾴκης, ἔτη τοσαῦτα ἀφεστῶτες ἀφ'
ἡμῶν, ἔτι ἀχείρωτοί εἰσι, καὶ ἄλλοι τινὲς κατὰ τὰς
ἠπείρους ἐνδοιαστῶς ἀκροῶνται. ἡμεῖς δὲ Ἐγεσταί-
οις δὴ οὖσι ξυμμάχοις ὡς ἀδικουμένοις ὀξέως βοη-
θοῦμεν, ὑφ' ὧν δ' αὐτοί, πάλαι ἀφεστώτων, ἀδικού-
μεθα ἔτι, μέλλομεν ἀμύνεσθαι; καίτοι τοὺς μὲν 11
κατεργασάμενοι κἂν κατάσχοιμεν· τῶν δ' εἰ καὶ κρα-
τήσαιμεν, διὰ πολλοῦ γε καὶ πολλῶν ὄντων χαλεπῶς
ἂν ἄρχειν δυναίμεθα. ἀνόητον δ' ἐπὶ τοιούτους ἰέναι,
ὧν κρατήσας τε μὴ κατασχήσει τις, καὶ μὴ κατορ-
θώσας μὴ ἐν τῷ ὁμοίῳ καὶ πρὶν ἐπιχειρῆσαι ἔσται.
Σικελιῶται δ' ἄν μοι δοκοῦσιν, ὥς γε νῦν ἔχουσι, καὶ 2
ἔτι ἂν ἧσσον δεινοὶ ἡμῖν γενέσθαι, εἰ ἄρξειαν αὐτῶν
Συρακόσιοι, ὅπερ οἱ Ἐγεσταῖοι μάλιστα ἡμᾶς ἐκφο-
βοῦσιν. νῦν μὲν γὰρ κἂν ἔλθοιεν ἴσως Λακεδαιμο-
νίων ἕκαστοι χάριτι, ἐκείνως δ' οὐκ εἰκὸς ἀρχὴν ἐπὶ
ἀρχὴν στρατεῦσαι· ᾧ γὰρ ἂν τρόπῳ τὴν ἡμετέραν 3

μετὰ Πελοποννησίων ἀφέλωνται, εἰκὸς ὑπὸ τῶν αὐτῶν καὶ τὴν σφετέραν διὰ τοῦ αὐτοῦ καθαιρεθῆναι. ἡμᾶς δ' ἂν οἱ ἐκεῖ Ἕλληνες μάλιστα μὲν ἐκπεπληγμένοι εἶεν, εἰ μὴ ἀφικοίμεθα, ἔπειτα δὲ καὶ εἰ δείξαντες τὴν δύναμιν δι' ὀλίγου ἀπέλθοιμεν· εἰ δὲ σφαλείημέν τι, τάχιστ' ἂν ὑπεριδόντες μετὰ τῶν ἐνθάδε
4 ἐπίθοιντο. τὰ γὰρ διὰ πλείστου πάντες ἴσμεν θαυμαζόμενα καὶ τὰ πεῖραν ἥκιστα τῆς δόξης δόντα. ὅπερ νῦν ὑμεῖς, ὦ Ἀθηναῖοι, ἐς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους πεπόνθατε· διὰ τὸ παρὰ γνώμην αὐτῶν, πρὸς ἃ ἐφοβεῖσθε τὸ πρῶτον, περιγεγενῆσθαι,
5 καταφρονήσαντες ἤδη καὶ Σικελίας ἐφίεσθε. χρὴ δὲ μὴ πρὸς τὰς τύχας τῶν ἐναντίων ἐπαίρεσθαι, ἀλλὰ τὰς διανοίας κρατήσαντας θαρρεῖν· μηδὲ Λακεδαιμονίους ἄλλο τι ἡγήσασθαι ἢ διὰ τὸ αἰσχρὸν σκοπεῖν, ὅτῳ τρόπῳ ἔτι καὶ νῦν, ἢν δύνωνται, σφήλαντες ἡμᾶς τὸ σφέτερον ἀπρεπὲς εὖ θήσονται, ὅσῳ καὶ περὶ πλείστου καὶ διὰ πλείστου δόξαν ἀρετῆς μελετῶσιν. ὥστε οὐ περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ Ἐγεσταίων ἡμῖν, ἀνδρῶν βαρβάρων, ὁ ἀγών, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλ' ὅπως πόλιν δι' ὀλιγαρχίας ἐπιβουλεύουσαν ὀξέως φυλαξ-
12 ώμεθα. καὶ μεμνῆσθαι χρὴ ἡμᾶς, ὅτι νεωστὶ ἀπὸ νόσου μεγάλης καὶ πολέμου βραχύ τι λελωφήκαμεν, ὥστε καὶ χρήμασι καὶ τοῖς σώμασιν ηὐξῆσθαι· καὶ ταῦτα ὑπὲρ ἡμῶν δίκαιον ἐνθάδε εἶναι ἀναλοῦν καὶ μὴ ὑπὲρ ἀνδρῶν φυγάδων τῶνδε ἐπικουρίας δεομένων, οἷς τό τε ψεύσασθαι καλῶς χρήσιμον καὶ τῷ τοῦ πέλας κινδύνῳ, αὐτῶν λόγους μόνον παρασχομένους, ἢ κατορθώσαντας χάριν μὴ ἀξίαν εἰδέναι, ἢ πταίσαν-
2 τάς που τοὺς φίλους ξυναπολέσαι. εἴ τέ τις ἄρχειν ἄσμενος αἱρεθεὶς παραινεῖ ὑμῖν ἐκπλεῖν, τὸ ἑαυτοῦ μόνον σκοπῶν, ἄλλως τε καὶ νεώτερος ἔτι ὢν ἐς τὸ ἄρχειν, ὅπως θαυμασθῇ μὲν ἀπὸ τῆς ἱπποτροφίας, διὰ δὲ πολυτέλειαν καὶ ὠφεληθῇ τι ἐκ τῆς ἀρχῆς, μηδὲ τούτῳ ἐμπαράσχητε τῷ τῆς πόλεως κινδύνῳ ἰδίᾳ ἐλλαμπρύνεσθαι, νομίσατε δὲ τοὺς τοιούτους τὰ μὲν

δημόσια ἀδικεῖν, τὰ δὲ ἴδια ἀναλοῦν, καὶ τὸ πρᾶγμα μέγα εἶναι καὶ μὴ οἷον νεωτέρῳ βουλεύσασθαί τε καὶ ὀξέως μεταχειρίσαι. οὓς ἐγὼ ὁρῶν νῦν ἐνθάδε τῷ 13 αὐτῷ ἀνδρὶ παρακελευστοὺς καθημένους φοβοῦμαι, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις ἀντιπαρακελεύομαι μὴ καταισχυνθῆναι, εἴ τῳ τις παρακάθηται τῶνδε, ὅπως μὴ δόξῃ ἂν μὴ ψηφίζηται πολεμεῖν, μαλακὸς εἶναι, μηδ', ὅπερ ἂν αὐτοὶ πάθοιεν, δυσέρωτας εἶναι τῶν ἀπόντων, 2 γνόντας ὅτι ἐπιθυμίᾳ μὲν ἐλάχιστα *κατορθοῦται, προνοίᾳ δὲ πλεῖστα, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὡς μέγιστον δὴ τῶν πρὶν κίνδυνον ἀναρριπτούσης, ἀντιχειροτονεῖν, καὶ ψηφίζεσθαι τοὺς μὲν Σικελιώτας οἷσπερ νῦν ὅροις χρωμένους πρὸς ἡμᾶς, οὐ μεμπτοῖς, τῷ τε Ἰονίῳ κόλπῳ, παρὰ γῆν ἤν τις πλέῃ, καὶ τῷ Σικελικῷ, διὰ πελάγους, τὰ αὑτῶν νεμομένους καθ' αὑτοὺς καὶ ξυμφέρεσθαι· τοῖς δ' Ἐγεσταίοις ἰδίᾳ εἰπεῖν, ἐπειδὴ 3 ἄνευ Ἀθηναίων καὶ ξυνῆψαν πρὸς Σελινουντίους τὸ πρῶτον πόλεμον, μετὰ σφῶν αὐτῶν καὶ καταλύεσθαι· καὶ τὸ λοιπὸν ξυμμάχους μὴ ποιεῖσθαι, ὥσπερ εἰώθαμεν, οἷς κακῶς μὲν πράξασιν ἀμυνοῦμεν, ὠφελίας δ' αὐτοὶ δεηθέντες οὐ τευξόμεθα. καὶ σύ, ὦ πρύτανι, 14 ταῦτα, εἴπερ ἡγεῖ σοι προσήκειν κήδεσθαί τε τῆς πόλεως, καὶ βούλει γενέσθαι πολίτης ἀγαθός, ἐπιψήφιζε καὶ γνώμας προτίθει αὖθις Ἀθηναίοις, νομίσας, εἰ ὀρρωδεῖς τὸ ἀναψηφίσαι, τὸ μὲν λύειν τοὺς νόμους μὴ μετὰ τοσῶνδ' αν μαρτύρων αἰτίαν σχεῖν, τῆς δὲ πόλεως βουλευσαμένης ἰατρὸς ἂν γενέσθαι, καὶ τὸ καλῶς ἄρξαι τοῦτ' εἶναι, ὃς ἂν τὴν πατρίδα ὠφελήσῃ ὡς πλεῖστα, ἢ ἑκὼν εἶναι μηδὲν βλάψῃ."

Ὁ μὲν Νικίας τοιαῦτα εἶπεν, τῶν δὲ Ἀθηναίων 15 παριόντες οἱ μὲν πλεῖστοι στρατεύειν παρῄνουν καὶ τὰ ἐψηφισμένα μὴ λύειν, οἱ δέ τινες καὶ ἀντέλεγον. ἐνῆγε δὲ προθυμότατα τὴν στρατείαν Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, βουλόμενος τῷ τε Νικίᾳ ἐναντιοῦσθαι, ὢν καὶ ἐς τἆλλα διάφορος τὰ πολιτικά, καὶ ὅτι αὐτοῦ διαβόλως ἐμνήσθη, καὶ μάλιστα στρατηγῆσαί τε

ἐπιθυμῶν, καὶ ἐλπίζων Σικελίαν τε δι' αὐτοῦ καὶ Καρχηδόνα λήψεσθαι, καὶ τὰ ἴδια ἅμα εὐτυχήσας χρήμασί
2 τε καὶ δόξῃ ὠφελήσειν. ὢν γὰρ ἐν ἀξιώματι ὑπὸ τῶν ἀστῶν, ταῖς ἐπιθυμίαις μείζοσιν ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν ἐχρῆτο ἔς τε τὰς ἱπποτροφίας καὶ τὰς ἄλλας δαπάνας· ὅπερ καὶ καθεῖλεν ὕστερον
3 τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν οὐχ ἥκιστα. φοβηθέντες γὰρ αὐτοῦ οἱ πολλοὶ τὸ μέγεθος τῆς τε κατὰ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα παρανομίας ἐς τὴν δίαιταν, καὶ τῆς διανοίας ὧν καθ' ἓν ἕκαστον, ἐν ὅτῳ γίγνοιτο, ἔπρασσεν, ὡς τυραννίδος ἐπιθυμοῦντι πολέμιοι καθέστασαν, καὶ δημοσίᾳ κράτιστα διαθέντι τὰ τοῦ πολέμου ἰδίᾳ ἕκαστοι τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτοῦ ἀχθεσθέντες, καὶ ἄλλοις ἐπιτρέψαντες, οὐ διὰ μακροῦ ἔσφηλαν τὴν πόλιν. τότε δ' οὖν παρελθὼν τοῖς Ἀθηναίοις παρῄνει τοιάδε.

16 "Καὶ προσήκει μοι μᾶλλον ἑτέρων, ὦ Ἀθηναῖοι, ἄρχειν—ἀνάγκη γὰρ ἐντεῦθεν ἄρξασθαι, ἐπειδή μου Νικίας καθήψατο—καὶ ἄξιος ἅμα νομίζω εἶναι. ὧν γὰρ πέρι ἐπιβόητός εἰμι, τοῖς μὲν προγόνοις μου καὶ ἐμοὶ δόξαν φέρει ταῦτα, τῇ δὲ πατρίδι καὶ ὠφε-
2 λίαν. οἱ γὰρ Ἕλληνες καὶ ὑπὲρ δύναμιν μείζω ἡμῶν τὴν πόλιν ἐνόμισαν τῷ ἐμῷ διαπρεπεῖ τῆς Ὀλυμπίαζε θεωρίας, πρότερον ἐλπίζοντες αὐτὴν καταπεπολεμῆσθαι, διότι ἅρματα μὲν ἑπτὰ καθῆκα, ὅσα οὐδείς πω ἰδιώτης πρότερον, ἐνίκησα δὲ καὶ δεύτερος καὶ τέταρτος ἐγενόμην, καὶ τἆλλα ἀξίως τῆς νίκης
3 παρεσκευασάμην. νόμῳ μὲν γὰρ τιμὴ τὰ τοιαῦτα, ἐκ δὲ τοῦ δρωμένου καὶ δύναμις ἅμα ὑπονοεῖται. καὶ ὅσα αὖ ἐν τῇ πόλει χορηγίαις ἢ ἄλλῳ τῳ λαμπρύνομαι, τοῖς μὲν ἀστοῖς φθονεῖται φύσει, πρὸς δὲ
4 τοὺς ξένους καὶ αὕτη ἰσχὺς φαίνεται. καὶ οὐκ ἄχρηστος ἥδ' ἡ ἄνοια, ὃς ἂν τοῖς ἰδίοις τέλεσι μὴ ἑαυτὸν μόνον ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν ὠφελῇ, οὐδέ γε ἄδικον ἐφ' ἑαυτῷ μέγα φρονοῦντα μὴ ἴσον εἶναι, ἐπεὶ καὶ ὁ κακῶς πράσσων πρὸς οὐδένα τῆς ξυμφορᾶς ἰσομοι-

ρεῖ. ἀλλ' ὥσπερ δυστυχοῦντες οὐ προσαγορευόμεθα,
ἐν τῷ ὁμοίῳ τις ἀνεχέσθω καὶ ὑπὸ τῶν εὐπραγούντων
ὑπερφρονούμενος, ἢ τὰ ἴσα νέμων τὰ ὁμοῖα ἀντ-
αξιούτω. οἶδα δὲ τοὺς τοιούτους, καὶ ὅσοι ἔν τινος 5
λαμπρότητι προέσχον, ἐν μὲν τῷ κατ' αὐτοὺς βίῳ
λυπηροὺς ὄντας, τοῖς ὁμοίοις μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ
καὶ τοῖς ἄλλοις ξυνόντας, τῶν δὲ ἔπειτα ἀνθρώπων
προσποίησίν τε ξυγγενείας τισὶ καὶ μὴ οὖσαν κατα-
λιπόντας, καὶ ἧς ἂν ὦσι πατρίδος, ταύτῃ αὔχησιν ὡς
οὐ περὶ ἀλλοτρίων οὐδ' ἁμαρτόντων, ἀλλ' ὡς περὶ
σφετέρων τε καὶ καλὰ πραξάντων. ὧν ἐγὼ ὀρεγό- 6
μενος, καὶ διὰ ταῦτα τὰ ἴδια ἐπιβοώμενος, τὰ δημόσια
σκοπεῖτε εἴ του χεῖρον μεταχειρίζω. Πελοποννήσου
γὰρ τὰ δυνατώτατα ξυστήσας ἄνευ μεγάλου ὑμῖν
κινδύνου καὶ δαπάνης Λακεδαιμονίους ἐς μίαν ἡμέραν
κατέστησα ἐν Μαντινείᾳ περὶ τῶν ἁπάντων ἀγωνί-
σασθαι· ἐξ οὗ καὶ περιγενόμενοι τῇ μάχῃ οὐδέπω
καὶ νῦν βεβαίως θαρσοῦσιν. καὶ ταῦτα ἡ ἐμὴ νεότης 17
καὶ ἄνοια παρὰ φύσιν δοκοῦσα εἶναι ἐς τὴν Πελο-
ποννησίων δύναμιν λόγοις τε πρέπουσιν ὡμίλησε, καὶ
ὀργῇ πίστιν παρασχομένη ἔπεισεν. καὶ νῦν μὴ πε-
φόβησθε αὐτήν, ἀλλ' ἕως ἐγώ τε ἔτι ἀκμάζω μετ'
αὐτῆς, καὶ ὁ Νικίας εὐτυχὴς δοκεῖ εἶναι, ἀποχρή-
σασθε τῇ ἑκατέρου ἡμῶν ὠφελίᾳ. καὶ τὸν ἐς τὴν
Σικελίαν πλοῦν μὴ μεταγιγνώσκετε ὡς ἐπὶ μεγάλην
δύναμιν ἐσόμενον. ὄχλοις τε γὰρ ξυμμίκτοις πολυ- 2
ανδροῦσιν αἱ πόλεις, καὶ ῥᾳδίας ἔχουσι τῶν πολιτειῶν
τὰς μεταβολὰς καὶ ἐπιδοχάς. καὶ οὐδεὶς δι' αὐτὸ ὡς
περὶ οἰκείας πατρίδος οὔτε τὰ περὶ τὸ σῶμα ὅπλοις
ἐξήρτυται οὔτε τὰ ἐν τῇ χώρᾳ νομίμοις κατασκευαῖς·
ὅ τι δὲ ἕκαστος ἢ ἐκ τοῦ λέγων πείθειν οἴεται ἢ στα-
σιάζων ἀπὸ τοῦ κοινοῦ λαβὼν ἄλλην γῆν, μὴ κατορ-
θώσας, οἰκήσειν, ταῦτα ἑτοιμάζεται. καὶ οὐκ εἰκὸς 3
τὸν τοιοῦτον ὅμιλον οὔτε λόγου μιᾷ γνώμῃ ἀκροᾶ-
σθαι οὔτε ἐς τὰ ἔργα κοινῶς τρέπεσθαι· ταχὺ δ' ἂν
ὡς ἕκαστοι, εἴ τι καθ' ἡδονὴν λέγοιτο, προσχωροῖεν,

ἄλλως τε καὶ εἰ στασιάζουσιν, ὥσπερ πυνθανόμεθα.
4 καὶ μὴν οὐδ' ὁπλῖται οὔτ' ἐκείνοις ὅσοι περ κομ-
ποῦνται, οὔτε οἱ ἄλλοι Ἕλληνες διεφάνησαν τοσοῦ-
τοι ὄντες, ὅσους ἕκαστοι σφᾶς αὐτοὺς ἠρίθμουν, ἀλλὰ
μέγιστον δὴ αὐτοὺς ἐψευσμένη ἡ Ἑλλὰς μόλις ἐν
τῷδε τῷ πολέμῳ ἱκανῶς ὡπλίσθη. τά τε οὖν ἐκεῖ,
ἐξ ὧν ἐγὼ ἀκοῇ αἰσθάνομαι, τοιαῦτα καὶ ἔτι εὐπο-
ρώτερα ἔσται· βαρβάρους τε γὰρ πολλοὺς ἕξομεν, οἳ
5 Συρακοσίων μίσει ξυνεπιθήσονται αὐτοῖς· καὶ τὰ
ἐνθάδε οὐκ ἐπικωλύσει, ἢν ὑμεῖς ὀρθῶς βουλεύσηθε.
οἱ γὰρ πατέρες ἡμῶν τοὺς αὐτοὺς τούτους, οὕσπερ
νῦν φασι πολεμίους ὑπολείποντας ἂν ἡμᾶς πλεῖν, καὶ
προσέτι τὸν Μῆδον ἐχθρὸν ἔχοντες τὴν ἀρχὴν ἐκτή-
σαντο, οὐκ ἄλλῳ τινὶ ἢ τῇ περιουσίᾳ τοῦ ναυτικοῦ
6 ἰσχύοντες. καὶ νῦν οὔτε ἀνέλπιστοί πω μᾶλλον Πε-
λοποννήσιοι ἐς ἡμᾶς ἐγένοντο, εἴ τε καὶ πάνυ ἔρρων-
ται, τὸ μὲν ἐς τὴν γῆν ἡμῶν ἐσβάλλειν, κἂν μὴ
ἐκπλεύσωμεν, ἱκανοί εἰσιν, τῷ δὲ ναυτικῷ οὐκ ἂν
δύναιντο βλάπτειν· ὑπόλοιπον γὰρ ἡμῖν ἐστιν ἀντί-
18 παλον ναυτικόν. ὥστε τί ἂν λέγοντες εἰκὸς ἢ αὐτοὶ
ἀποκνοῖμεν ἢ πρὸς τοὺς ἐκεῖ ξυμμάχους σκηπτόμενοι
μὴ βοηθοῖμεν; οἷς χρεών, ἐπειδή γε καὶ ξυνωμόσα-
μεν, ἐπαμύνειν, καὶ μὴ ἀντιτιθέναι, ὅτι οὐδὲ ἐκεῖνοι
ἡμῖν. οὐ γὰρ ἵνα δεῦρο ἀντιβοηθῶσι προσεθέμεθα
αὐτούς, ἀλλ' ἵνα τοῖς ἐκεῖ ἐχθροῖς ἡμῶν λυπηροὶ
2 ὄντες δεῦρο κωλύωσιν αὐτοὺς ἐπιέναι. τήν τε ἀρχὴν
οὕτως ἐκτησάμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ ὅσοι δὴ ἄλλοι ἦρξαν,
παραγιγνόμενοι προθύμως τοῖς ἀεὶ ἢ βαρβάροις ἢ
Ἕλλησιν ἐπικαλουμένοις· ἐπεί, εἴγε ἡσυχάζοιεν πάν-
τες ἢ φυλοκρινοῖεν οἷς χρεὼν βοηθεῖν, βραχὺ ἄν τι
προσκτώμενοι αὐτῇ περὶ αὐτῆς ἂν ταύτης μᾶλλον
3 κινδυνεύοιμεν. τὸν γὰρ προὔχοντα οὐ μόνον ἐπιόντα
τις ἀμύνεται, ἀλλὰ καὶ μὴ ὅπως ἔπεισι προκαταλαμ-
βάνει. καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι ἐς ὅσον βου-
λόμεθα ἄρχειν, ἀλλ' ἀνάγκη, ἐπειδή περ ἐν τῷδε
καθέσταμεν, τοῖς μὲν ἐπιβουλεύειν τοὺς δὲ μὴ ἀνιέ-

ναι, διὰ τὸ ἀρχθῆναι ἂν ὑφ' ἑτέρων αὐτοῖς κίνδυνον
εἶναι, εἰ μὴ αὐτοὶ ἄλλων ἄρχοιμεν. καὶ οὐκ ἐκ τοῦ 4
αὐτοῦ ἐπισκεπτέον ὑμῖν τοῖς ἄλλοις τὸ ἥσυχον, εἰ
μὴ καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἐς τὸ ὁμοῖον μεταλήψεσθε.
λογισάμενοι οὖν τάδε μᾶλλον αὐξήσειν, ἐπ' ἐκεῖνα
ἢν ἴωμεν, ποιώμεθα τὸν πλοῦν, ἵνα Πελοποννησίων
τε στορέσωμεν τὸ φρόνημα, εἰ δόξομεν ὑπεριδόντες
τὴν ἐν τῷ παρόντι ἡσυχίαν καὶ ἐπὶ Σικελίαν πλεῦ-
σαι· καὶ ἅμα ἢ τῆς Ἑλλάδος τῶν ἐκεῖ προσγενο- 5
μένων πάσης τῷ εἰκότι ἄρξομεν, ἢ κακώσομέν γε
Συρακοσίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ξύμμαχοι ὠφελη-
σόμεθα. τὸ δὲ ἀσφαλές, καὶ μένειν, ἤν τι προσχωρῇ,
καὶ ἀπελθεῖν, αἱ νῆες παρέξουσιν· ναυκράτορες γὰρ
ἐσόμεθα καὶ ξυμπάντων Σικελιωτῶν. καὶ μὴ ὑμᾶς 6
ἡ Νικίου τῶν λόγων ἀπραγμοσύνη καὶ διάστασις τοῖς
νέοις ἐς τοὺς πρεσβυτέρους ἀποστρέψῃ, τῷ δὲ εἰωθότι
κόσμῳ, ὥσπερ καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἅμα νέοι γεραι-
τέροις βουλεύοντες ἐς τάδε ἦραν αὐτά, καὶ νῦν τῷ
αὐτῷ τρόπῳ πειρᾶσθε προαγαγεῖν τὴν πόλιν, καὶ 7
νομίσατε νεότητα μὲν καὶ γῆρας ἄνευ ἀλλήλων μη-
δὲν δύνασθαι, ὁμοῦ δὲ τό τε φαῦλον καὶ τὸ μέσον καὶ
τὸ πάνυ ἀκριβὲς ἂν ξυγκραθὲν μάλιστ' ἂν ἰσχύειν,
καὶ τὴν πόλιν, ἂν μὲν ἡσυχάζῃ, τρίψεσθαί τε αὐτὴν
περὶ αὐτὴν ὥσπερ καὶ ἄλλο τι, καὶ πάντων τὴν ἐπι-
στήμην ἐγγηράσεσθαι, ἀγωνιζομένην δὲ ἀεὶ προσλή-
ψεσθαί τε τὴν ἐμπειρίαν καὶ τὸ ἀμύνεσθαι οὐ λόγῳ
ἀλλ' ἔργῳ μᾶλλον ξύνηθες ἕξειν. παράπαν τε γι- 8
γνώσκω πόλιν μὴ ἀπράγμονα τάχιστ' ἄν μοι δοκεῖν
ἀπραγμοσύνης μεταβολῇ διαφθαρῆναι, καὶ τῶν ἀν-
θρώπων ἀσφαλέστατα τούτους οἰκεῖν, οἳ ἂν τοῖς
παροῦσιν ἤθεσι καὶ νόμοις, ἢν καὶ χείρω ᾖ, ἥκιστα
διαφόρως πολιτεύωσιν."

Τοιαῦτα μὲν ὁ Ἀλκιβιάδης εἶπεν· οἱ δ' Ἀθηναῖοι 19
ἀκούσαντες ἐκείνου τε καὶ τῶν Ἐγεσταίων καὶ Λεον-
τίνων φυγάδων, οἳ παρελθόντες ἐδέοντό τε καὶ τῶν
ὁρκίων ὑπομιμνήσκοντες ἱκέτευον βοηθῆσαι σφίσι,

πολλῷ μᾶλλον ἢ πρότερον ὥρμηντο στρατεύειν. καὶ ὁ Νικίας, γνοὺς ὅτι ἀπὸ μὲν τῶν αὐτῶν λόγων οὐκ ἂν ἔτι ἀποτρέψειεν, παρασκευῆς δὲ πλήθει, εἰ πολλὴν ἐπιτάξειεν, τάχ' ἂν μεταστήσειεν αὐτούς, παρελθὼν αὐτοῖς αὖθις ἔλεγε τοιάδε.

20 "Ἐπειδὴ πάντως ὁρῶ ὑμᾶς, ὦ Ἀθηναῖοι, ὡρμημένους στρατεύειν, ξυνενέγκοι μὲν ταῦτα ὡς βουλόμεθα· ἐπὶ δὲ τῷ παρόντι ἃ γιγνώσκω σημανῶ. ἐπὶ γὰρ πόλεις, ὡς ἐγὼ ἀκοῇ αἰσθάνομαι, μέλλομεν ἰέναι μεγάλας καὶ οὔθ' ὑπηκόους ἀλλήλων οὔτε δεομένας μεταβολῆς, ᾗ ἂν ἐκ βιαίου τις δουλείας ἄσμενος ἐς ῥᾴω μετάστασιν χωροίη, οὐδ' ἂν τὴν ἀρχὴν τὴν ἡμετέραν εἰκότως ἀντ' ἐλευθερίας προσδεξαμένας, τό τε πλῆθος, ὡς ἐν μιᾷ νήσῳ, πολλὰς τὰς Ἑλληνίδας.
2 πλὴν γὰρ Νάξου καὶ Κατάνης, ἃς ἐλπίζω ἡμῖν κατὰ τὸ Λεοντίνων ξυγγενὲς προσέσεσθαι, ἄλλαι εἰσὶν ἑπτά, καὶ παρεσκευασμέναι τοῖς πᾶσιν ὁμοιοτρόπως μάλιστα τῇ ἡμετέρᾳ δυνάμει, καὶ οὐχ ἥκιστα ἐπὶ ἃς
3 μᾶλλον πλέομεν, Σελινοῦς καὶ Συράκουσαι. πολλοὶ μὲν γὰρ ὁπλῖται ἔνεισι καὶ τοξόται καὶ ἀκοντισταί, πολλαὶ δὲ τριήρεις καὶ ὄχλος ὁ πληρώσων αὐτάς. χρήματά τ' ἔχουσι τὰ μὲν ἴδια, τὰ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐστι Σελινουντίοις· Συρακοσίοις δὲ καὶ ἀπὸ βαρβάρων τινῶν ἀπαρχὴ ἐσφέρεται. ᾧ δὲ μάλιστα ἡμῶν προέχουσιν, ἵππους τε πολλοὺς κέκτηνται καὶ
21 σίτῳ οἰκείῳ καὶ οὐκ ἐπακτῷ χρῶνται. πρὸς οὖν τοιαύτην δύναμιν οὐ ναυτικῆς καὶ φαύλου στρατιᾶς μόνον δεῖ, ἀλλὰ καὶ πεζὸν πολὺν ξυμπλεῖν, εἴπερ βουλόμεθα ἄξιον τῆς διανοίας δρᾶν καὶ μὴ ὑπὸ ἱππέων πολλῶν εἴργεσθαι τῆς γῆς, ἄλλως τε καὶ εἰ ξυστῶσιν αἱ πόλεις φοβηθεῖσαι, καὶ μὴ ἀντιπαράσχωσιν ἡμῖν φίλοι τινὲς γενόμενοι ἄλλοι ἢ Ἐγεσταῖοι ᾧ ἀμυνούμεθα ἱππικόν· αἰσχρὸν δὲ βιασθέντας ἀπελθεῖν ἢ ὕστερον ἐπιμεταπέμπεσθαι, τὸ πρῶτον
2 ἀσκέπτως βουλευσαμένους· αὐτόθεν δὲ παρασκευῇ ἀξιόχρεῳ ἐπιέναι, γνόντας ὅτι πολύ τε ἀπὸ τῆς ἡμε-

τέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν, καὶ οὐκ ἐν τῷ ὁμοίῳ
στρατευσόμενοι καὶ εἰ ἐν τοῖς τῇδε ὑπηκόοις ξύμμα-
χοι ἤλθετε ἐπί τινα, ὅθεν ῥᾳδιαι αἱ κομιδαὶ ἐκ τῆς
φιλίας ὧν προσέδει, ἀλλ' ἐς ἀλλοτρίαν πᾶσαν ἀπαρ-
τήσαντες, ἐξ ἧς μηνῶν οὐδὲ τεσσάρων τῶν χειμερι-
νῶν ἄγγελον ῥᾴδιον ἐλθεῖν.

"Ὁπλίτας τε οὖν πολλούς μοι δοκεῖ χρῆναι ἡμᾶς 22
ἄγειν καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων, τῶν τε
ὑπηκόων καὶ ἤν τινα ἐκ Πελοποννήσου δυνώμεθα ἢ
πεῖσαι ἢ μισθῷ προσαγαγέσθαι, καὶ τοξότας πολλοὺς
καὶ σφενδονήτας, ὅπως πρὸς τὸ ἐκείνων ἱππικὸν ἀντέ-
χωσιν, ναυσί τε καὶ πολὺ περιεῖναι, ἵνα καὶ τὰ ἐπιτή- 2
δεια ῥᾷον ἐσκομιζώμεθα, τὸν δὲ καὶ αὐτόθεν σῖτον
ἐν ὁλκάσι, πυροὺς καὶ πεφρυγμένας κριθάς, ἄγειν,
καὶ σιτοποιοὺς ἐκ τῶν μυλώνων πρὸς μέρος ἠναγ-
κασμένους ἐμμίσθους, ἵνα, ἤν που ὑπὸ ἀπλοίας ἀπο-
λαμβανώμεθα, ἔχῃ ἡ στρατιὰ τὰ ἐπιτήδεια,—πολλὴ 3
γὰρ οὖσα οὐ πάσης ἔσται πόλεως ὑποδέξασθαι,—τά
τε ἄλλα ὅσον δυνατὸν ἑτοιμάσασθαι καὶ μὴ ἐπὶ ἑτέ-
ροις γίγνεσθαι, μάλιστα δὲ χρήματα αὐτόθεν ὡς
πλεῖστα ἔχειν. τὰ δὲ παρ' Ἐγεσταίων, ἃ λέγεται
ἐκεῖ ἑτοῖμα, νομίσατε καὶ λόγῳ ἂν μάλιστα ἑτοῖμα
εἶναι. ἢν γὰρ αὐτοὶ ἔλθωμεν ἐνθένδε μὴ ἀντίπαλον 23
μόνον παρασκευασάμενοι, πλήν γε πρὸς τὸ μάχιμον
αὐτῶν τὸ ὁπλιτικόν, ἀλλὰ καὶ ὑπερβάλλοντες τοῖς
πᾶσι, μόλις οὕτως οἷοί τε ἐσόμεθα τῶν μὲν κρατεῖν
τὰ δὲ καὶ διασῶσαι. πόλιν τε νομίσαι χρὴ ἐν ἀλλο- 2
φύλοις καὶ πολεμίοις οἰκιοῦντας ἰέναι, οὓς πρέπει τῇ
πρώτῃ ἡμέρᾳ ᾗ ἂν κατάσχωσιν εὐθὺς κρατεῖν τῆς γῆς,
ἢ εἰδέναι ὅτι, ἢν σφάλλωνται, πάντα πολέμια ἕξου-
σιν. ὅπερ ἐγὼ φοβούμενος καὶ εἰδὼς πολλὰ μὲν 3
ἡμᾶς δέον εὖ βουλεύσασθαι, ἔτι δὲ πλείω εὐτυχῆσαι,—
χαλεπὸν δὲ ἀνθρώπους ὄντας,—ὅτι ἐλάχιστα τῇ τύχῃ
παραδοὺς ἐμαυτὸν βούλομαι ἐκπλεῖν, παρασκευῇ δὲ
ἀπὸ τῶν εἰκότων ἀσφαλὴς [ἐκπλεῦσαι]. ταῦτα γὰρ
τῇ τε ξυμπάσῃ πόλει βεβαιότατα ἡγοῦμαι καὶ ἡμῖν

τοῖς στρατευσομένοις σωτήρια. εἰ δέ τῳ ἄλλως δοκεῖ,
παρίημι αὐτῷ τὴν ἀρχήν."

24 Ὁ μὲν Νικίας τοσαῦτα εἶπε, νομίζων τοὺς Ἀθη-
ναίους τῷ πλήθει τῶν πραγμάτων ἢ ἀποτρέψειν, ἤ,
εἰ ἀναγκάζοιτο στρατεύεσθαι, μάλιστα οὕτως ἀσφα-
λῶς ἐκπλεῦσαι· οἱ δὲ τὸ μὲν ἐπιθυμοῦν τοῦ πλοῦ
οὐκ ἐξῃρέθησαν ὑπὸ τοῦ ὀχλώδους τῆς παρασκευῆς,
πολὺ δὲ μᾶλλον ὥρμηντο, καὶ τοὐναντίον περιέστη
2 αὐτῷ· εὖ τε γὰρ παραινέσαι ἔδοξε καὶ ἀσφάλεια νῦν
δὴ καὶ πολλὴ ἔσεσθαι. καὶ ἔρως ἐνέπεσε τοῖς πᾶσιν
ὁμοίως ἐκπλεῦσαι· τοῖς μὲν γὰρ πρεσβυτέροις ὡς ἢ
καταστρεψομένοις ἐφ' ἃ ἔπλεον ἢ οὐδὲν ἂν σφαλεῖσαν
μεγάλην δύναμιν, τοῖς δ' ἐν τῇ ἡλικίᾳ τῆς τε ἀπού-
σης πόθῳ ὄψεως καὶ θεωρίας, καὶ εὐέλπιδες ὄντες
3 σωθήσεσθαι· ὁ δὲ πολὺς ὅμιλος καὶ στρατιώτης ἔν
τε τῷ παρόντι ἀργύριον οἴσειν καὶ προσκτήσασθαι
δύναμιν, ὅθεν ἀΐδιον μισθοφορὰν ὑπάρξειν. ὥστε
διὰ τὴν ἄγαν τῶν πλειόνων ἐπιθυμίαν, εἴ τῳ ἄρα καὶ
μὴ ἤρεσκεν, δεδιὼς μὴ ἀντιχειροτονῶν κακόνους δόξ-
25 ειεν εἶναι τῇ πόλει ἡσυχίαν ἦγεν. καὶ τέλος παρελ-
θών τις τῶν Ἀθηναίων καὶ παρακαλέσας τὸν Νικίαν
οὐκ ἔφη χρῆναι προφασίζεσθαι οὐδὲ διαμέλλειν, ἀλλ'
ἐναντίον ἁπάντων ἤδη λέγειν ἥντινα αὐτῷ παρασκευὴν
2 Ἀθηναῖοι ψηφίσωνται. ὁ δὲ ἄκων μὲν εἶπεν, ὅτι καὶ
μετὰ τῶν ξυναρχόντων καθ' ἡσυχίαν μᾶλλον βου-
λεύσοιτο, ὅσα μέντοι ἤδη δοκεῖν αὐτῷ, τριήρεσι μὲν
οὐκ ἔλασσον ἢ ἑκατὸν πλευστέα εἶναι—αὐτῶν δ'
Ἀθηναίων ἔσεσθαι ὁπλιταγωγοὺς ὅσαι ἂν δοκῶσιν
καὶ ἄλλας ἐκ τῶν ξυμμάχων μεταπεμπτέας εἶναι—
3 ὁπλίταις δὲ τοῖς ξύμπασιν Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμά-
χων πεντακισχιλίων μὲν οὐκ ἐλάσσοσιν, ἢν δέ τι
δύνωνται, καὶ πλείοσιν· τὴν δὲ ἄλλην παρασκευὴν
ὡς κατὰ λόγον, καὶ τοξοτῶν τῶν αὐτόθεν καὶ ἐκ Κρή-
της καὶ σφενδονητῶν, καὶ ἤν τι ἄλλο πρέπον δοκῇ
26 εἶναι ἑτοιμασάμενοι ἄξειν. ἀκούσαντες δ' οἱ Ἀθη-
ναῖοι ἐψηφίσαντο εὐθὺς αὐτοκράτορας εἶναι καὶ περὶ

στρατιᾶς πλήθους καὶ περὶ τοῦ παντὸς πλοῦ τοὺς στρατηγοὺς πράσσειν ᾗ ἂν αὐτοῖς δοκῇ ἄριστα εἶναι Ἀθηναίοις. καὶ μετὰ ταῦτα ἡ παρασκευὴ ἐγίγνετο, 2
καὶ ἔς τε τοὺς ξυμμάχους ἔπεμπον καὶ αὐτόθεν καταλόγους ἐποιοῦντο. ἄρτι δ' ἀνειλήφει ἡ πόλις ἑαυτὴν ἀπὸ τῆς νόσου καὶ τοῦ ξυνεχοῦς πολέμου ἔς τε ἡλικίας πλῆθος ἐπιγεγενημένης καὶ ἐς χρημάτων ἄθροισιν διὰ τὴν ἐκεχειρίαν, ὥστε ῥᾷον πάντα ἐπορίζετο. καὶ οἱ μὲν ἐν παρασκευῇ ἦσαν.

Ἐν δὲ τούτῳ, ὅσοι Ἑρμαῖ ἦσαν λίθινοι ἐν τῇ πόλει 27
τῇ Ἀθηναίων—εἰσὶ δὲ κατὰ τὸ ἐπιχώριον, ἡ τετράγωνος ἐργασία, πολλοὶ καὶ ἐν ἰδίοις προθύροις καὶ ἐν ἱεροῖς—μιᾷ νυκτὶ οἱ πλεῖστοι περιεκόπησαν τὰ πρόσωπα. καὶ τοὺς δράσαντας ᾔδει οὐδείς, ἀλλὰ 2
μεγάλοις μηνύτροις δημοσίᾳ οὗτοί τε ἐζητοῦντο καὶ προσέτι ἐψηφίσαντο, καὶ εἴ τις ἄλλο τι οἶδεν ἀσέβημα γεγενημένον, μηνύειν ἀδεῶς τὸν βουλόμενον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων καὶ δούλων. καὶ τὸ πρᾶγμα μειζόνως ἐλάμβανον· τοῦ τε γὰρ ἔκπλου οἰωνὸς ἐδόκει εἶναι καὶ ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ ἅμα νεωτέρων πραγμάτων καὶ δήμου καταλύσεως γεγενῆσθαι. μηνύεται οὖν 28
ἀπὸ μετοίκων τέ τινων καὶ ἀκολούθων περὶ μὲν τῶν Ἑρμῶν οὐδέν, ἄλλων δὲ ἀγαλμάτων περικοπαί τινες πρότερον ὑπὸ νεωτέρων μετὰ παιδιᾶς καὶ οἴνου γεγενημέναι, καὶ τὰ μυστήρια ἅμα ὡς ποιεῖται ἐν οἰκίαις ἐφ' ὕβρει· ὧν καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην ἐπῃτιῶντο. καὶ 2
αὐτὰ ὑπολαμβάνοντες οἱ μάλιστα τῷ Ἀλκιβιάδῃ ἀχθόμενοι, ἐμποδὼν ὄντι σφίσι μὴ αὐτοῖς τοῦ δήμου βεβαίως προεστάναι, καὶ νομίσαντες, εἰ αὐτὸν ἐξελάσειαν, πρῶτοι ἂν εἶναι, ἐμεγάλυνον καὶ ἐβόων, ὡς ἐπὶ δήμου καταλύσει τά τε μυστικὰ καὶ ἡ τῶν Ἑρμῶν περικοπὴ γένοιτο, καὶ οὐδὲν εἴη αὐτῶν ὅ τι οὐ μετ' ἐκείνου ἐπράχθη, ἐπιλέγοντες τεκμήρια τὴν ἄλλην αὐτοῦ ἐς τὰ ἐπιτηδεύματα οὐ δημοτικὴν παρανομίαν. ὁ δ' ἔν τε τῷ παρόντι πρὸς τὰ μηνύματα 29
ἀπελογεῖτο, καὶ ἑτοῖμος ἦν πρὶν ἐκπλεῖν κρίνεσθαι,

εἴ τι τούτων εἰργασμένος ἦν—ἤδη γὰρ καὶ τὰ τῆς παρασκευῆς ἐπεπόριστο—καὶ εἰ μὲν τούτων τι εἴρ-
2 γαστο, δίκην δοῦναι, εἰ δ' ἀπολυθείη, ἄρχειν. καὶ ἐπεμαρτύρετο μὴ ἀπόντος πέρι αὐτοῦ διαβολὰς ἀποδέχεσθαι, ἀλλ' ἤδη ἀποκτείνειν, εἰ ἀδικεῖ, καὶ ὅτι σωφρονέστερον εἴη μὴ μετὰ τοιαύτης αἰτίας, πρὶν διαγνῶσι, πέμπειν αὐτὸν ἐπὶ τοσούτῳ στρατεύματι.
3 οἱ δ' ἐχθροί, δεδιότες τό τε στράτευμα μὴ εὔνουν ἔχῃ, ἢν ἤδη ἀγωνίζηται, ὅ τε δῆμος μὴ μαλακίζηται, θεραπεύων, ὅτι δι' ἐκεῖνον οἵ τ' Ἀργεῖοι ξυνεστράτευον καὶ τῶν Μαντινέων τινές, ἀπέτρεπον καὶ ἀπέσπευδον, ἄλλους ῥήτορας ἐνιέντες, οἳ ἔλεγον νῦν μὲν πλεῖν αὐτὸν καὶ μὴ κατασχεῖν τὴν ἀναγωγήν, ἐλθόντα δὲ κρίνεσθαι ἐν ἡμέραις ῥηταῖς, βουλόμενοι ἐκ μείζονος διαβολῆς, ἣν ἔμελλον ῥᾷον αὐτοῦ ἀπόντος ποριεῖν, μετάπεμπτον κομισθέντα αὐτὸν ἀγωνίσασθαι. καὶ ἔδοξε πλεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην.

30 Μετὰ δὲ ταῦτα θέρους μεσοῦντος ἤδη ἡ ἀναγωγὴ ἐγίγνετο ἐς τὴν Σικελίαν. τῶν μὲν οὖν ξυμμάχων τοῖς πλείστοις καὶ ταῖς σιταγωγοῖς ὁλκάσι καὶ τοῖς πλοίοις, καὶ ὅση ἄλλη παρασκευὴ ξυνείπετο, πρότερον εἴρητο ἐς Κέρκυραν ξυλλέγεσθαι, ὡς ἐκεῖθεν ἀθρόοις
2 ἐπὶ ἄκραν Ἰαπυγίαν τὸν Ἰόνιον διαβαλοῦσιν· αὐτοὶ δ' Ἀθηναῖοι, καὶ εἴ τινες τῶν ξυμμάχων παρῆσαν, ἐς τὸν Πειραιᾶ καταβάντες ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ ἅμα ἕῳ ἐπλήρουν τὰς ναῦς ὡς ἀναξόμενοι. ξυγκατέβη δὲ καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος ἅπας, ὡς εἰπεῖν, ὁ ἐν τῇ πόλει,
3 καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, οἱ μὲν ἐπιχώριοι τοὺς σφετέρους αὐτῶν ἕκαστοι προπέμποντες, οἱ μὲν ἑταίρους οἱ δὲ ξυγγενεῖς οἱ δὲ υἱεῖς, καὶ μετ' ἐλπίδος τε ἅμα ἰόντες καὶ ὀλοφυρμῶν, τὰ μὲν ὡς κτήσοιντο, τοὺς δ' εἴ ποτε ὄψοιντο, ἐνθυμούμενοι ὅσον πλοῦν ἐκ τῆς
31 σφετέρας ἀπεστέλλοντο. καὶ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὡς ἤδη ἔμελλον μετὰ κινδύνων ἀλλήλους ἀπολιπεῖν, μᾶλλον αὐτοὺς ἐσῄει τὰ δεινὰ ἢ ὅτε ἐψηφίζοντο πλεῖν· ὅμως δὲ τῇ παρούσῃ ῥώμῃ, διὰ τὸ πλῆθος

ἑκάστων ὧν ἑώρων, τῇ ὄψει ἀνεθάρσουν. οἱ δὲ ξένοι
καὶ ὁ ἄλλος ὄχλος κατὰ θέαν ἧκεν ὡς ἐπ' ἀξιόχρεων
καὶ ἄπιστον διάνοιαν. παρασκευὴ γὰρ αὕτη πρώτη
ἐκπλεύσασα μιᾶς πόλεως δυνάμει Ἑλληνικῇ πολυτε-
λεστάτη δὴ καὶ εὐπρεπεστάτη τῶν ἐς ἐκεῖνον τῶν
χρόνον ἐγένετο. ἀριθμῷ δὲ νεῶν καὶ ὁπλιτῶν καὶ ἡ 2
ἐς Ἐπίδαυρον μετὰ Περικλέους καὶ ἡ αὐτὴ ἐς Ποτί-
δαιαν μετὰ Ἅγνωνος οὐκ ἐλάσσων ἦν· τετράκις γὰρ
χίλιοι ὁπλῖται αὐτῶν Ἀθηναίων καὶ τριακόσιοι ἱππῆς
καὶ τριήρεις ἑκατὸν καὶ Λεσβίων καὶ Χίων πεντή-
κοντα καὶ ξύμμαχοι ἔτι πολλοὶ ξυνέπλευσαν· ἀλλὰ
ἐπί τε βραχεῖ πλῷ ὡρμήθησαν καὶ παρασκευῇ φαύλῃ·
οὗτος δὲ ὁ στόλος, ὡς χρόνιός τε ἐσόμενος καὶ κατ' 3
ἀμφότερα, οὗ ἂν δέῃ, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα ἐξαρ-
τυθείς, τὸ μὲν ναυτικὸν μεγάλαις δαπάναις τῶν τε
τριηράρχων καὶ τῆς πόλεως ἐκπονηθέν, τοῦ μὲν δη-
μοσίου δραχμὴν τῆς ἡμέρας τῷ ναύτῃ ἑκάστῳ διδόν-
τος καὶ ναῦς παρασχόντος κενὰς ἑξήκοντα μὲν ταχείας
τεσσαράκοντα δὲ ὁπλιταγωγοὺς καὶ ὑπηρεσίας ταύ-
ταις τὰς κρατίστας, τῶν δὲ τριηράρχων ἐπιφοράς τε
πρὸς τῷ ἐκ δημοσίου μισθῷ διδόντων τοῖς θρανίταις
τῶν ναυτῶν καὶ ταῖς ὑπηρεσίαις καὶ τἆλλα σημείοις
καὶ κατασκευαῖς πολυτελέσι χρησαμένων, καὶ ἐς τὰ
μακρότατα προθυμηθέντος ἑνὸς ἑκάστου, ὅπως αὐτῷ
τινὶ εὐπρεπείᾳ τε ἡ ναῦς μάλιστα προέξει καὶ τῷ
ταχυναυτεῖν, τὸ δὲ πεζὸν καταλόγοις τε χρηστοῖς 4
ἐκκριθὲν καὶ ὅπλων καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα σκευῶν
μεγάλῃ σπουδῇ πρὸς ἀλλήλους ἁμιλληθέν. ξυνέβη
δὲ πρός τε σφᾶς αὐτοὺς ἅμα ἔριν γενέσθαι, ᾧ τις
ἕκαστος προσετάχθη, καὶ ἐς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας
ἐπίδειξιν μᾶλλον εἰκασθῆναι τῆς δυνάμεως καὶ ἐξου-
σίας ἢ ἐπὶ πολεμίους παρασκευήν. εἰ γάρ τις ἐλογί- 5
σατο τήν τε τῆς πόλεως ἀνάλωσιν δημοσίαν καὶ τῶν
στρατευομένων τὴν ἰδίαν, τῆς μὲν πόλεως ὅσα τε ἤδη
προσετετελέκει καὶ ἃ ἔχοντας τοὺς στρατηγοὺς ἀπέ-
στελλεν, τῶν δὲ ἰδιωτῶν ἅ τε περὶ τὸ σῶμά τις καὶ

τριήραρχος ἐς τὴν ναῦν ἀναλώκει, καὶ ὅσα ἔτι ἔμελλεν
ἀναλώσειν, χωρὶς δ' ἃ εἰκὸς ἦν καὶ ἄνευ τοῦ ἐκ τοῦ
δημοσίου μισθοῦ πάντα τινὰ παρασκευάσασθαι ἐφό-
διον ὡς ἐπὶ χρόνιον στρατείαν, καὶ ὅσα ἐπὶ μετα-
βολῇ τις ἢ στρατιώτης ἢ ἔμπορος ἔχων ἔπλει, πολλὰ
ἂν τάλαντα εὑρέθη ἐκ τῆς πόλεως τὰ πάντα ἐξαγό-
6 μενα. καὶ ὁ στόλος οὐχ ἧσσον τόλμης τε θάμβει
καὶ ὄψεως λαμπρότητι περιβόητος ἐγένετο ἢ στρα-
τιᾶς πρὸς οὓς ἐπῄεσαν ὑπερβολῇ, καὶ ὅτι μέγιστος
ἤδη διάπλους ἀπὸ τῆς οἰκείας καὶ ἐπὶ μεγίστῃ ἐλπίδι
τῶν μελλόντων πρὸς τὰ ὑπάρχοντα ἐπεχειρήθη.
32 Ἐπειδὴ δὲ αἱ νῆες πλήρεις ἦσαν καὶ ἐσέκειτο πάντα
ἤδη ὅσα ἔχοντες ἔμελλον ἀνάξεσθαι, τῇ μὲν σάλπιγγι
σιωπὴ ὑπεσημάνθη, εὐχὰς δὲ τὰς νομιζομένας πρὸ τῆς
ἀναγωγῆς οὐ κατὰ ναῦν *ἕκαστοι, ξύμπαντες δὲ ὑπὸ
κήρυκος ἐποιοῦντο, κρατῆράς τε κεράσαντες παρ' ἅπαν
τὸ στράτευμα καὶ ἐκπώμασι χρυσοῖς τε καὶ ἀργυροῖς
2 οἵ τε ἐπιβάται καὶ οἱ ἄρχοντες σπένδοντες. ξυνεπεύ-
χοντο δὲ καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος ὁ ἐκ τῆς γῆς τῶν τε
πολιτῶν καὶ εἴ τις ἄλλος εὔνους παρῆν σφίσιν.
παιωνίσαντες δὲ καὶ τελεώσαντες τὰς σπονδὰς ἀνή-
γοντο, καὶ ἐπὶ κέρως τὸ πρῶτον ἐκπλεύσαντες ἅμιλλαν
ἤδη μέχρι Αἰγίνης ἐποιοῦντο. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν
Κέρκυραν, ἔνθα περ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα τῶν
ξυμμάχων ξυνελέγετο, ἠπείγοντο ἀφικέσθαι.
3 Ἐς δὲ τὰς Συρακούσας ἠγγέλλετο μὲν πολλαχόθεν
τὰ περὶ τοῦ ἐπίπλου, οὐ μέντοι ἐπιστεύετο ἐπὶ πολὺν
χρόνον οὐδέν, ἀλλὰ καὶ γενομένης ἐκκλησίας ἐλέχθη-
σαν τοιοίδε λόγοι ἀπό τε ἄλλων, τῶν μὲν πιστευόν-
των τὰ περὶ τῆς στρατείας τῆς τῶν Ἀθηναίων, τῶν
δὲ τὰ ἐναντία λεγόντων, καὶ Ἑρμοκράτης ὁ Ἕρμω-
νος παρελθὼν αὐτοῖς, ὡς σαφῶς οἰόμενος εἰδέναι τὰ
περὶ αὐτῶν, ἔλεγε καὶ παρῄνει τοιάδε.
33 "Ἄπιστα μὲν ἴσως, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τινές, δόξω
ὑμῖν περὶ τοῦ ἐπίπλου τῆς ἀληθείας λέγειν, καὶ γι-
γνώσκω ὅτι οἱ τὰ μὴ πιστὰ δοκοῦντα εἶναι ἢ λέγοντες

ἢ ἀπαγγέλλοντες οὐ μόνον οὐ πείθουσιν, ἀλλὰ καὶ ἄφρονες δοκοῦσιν εἶναι· ὅμως δὲ οὐ καταφοβηθεὶς ἐπισχήσω κινδυνευούσης τῆς πόλεως, πείθων γε ἐμαυτὸν σαφέστερόν τι ἑτέρου εἰδὼς λέγειν. Ἀθηναῖοι 2
γὰρ ἐφ' ἡμᾶς, ὃ πάνυ θαυμάζετε, πολλῇ στρατιᾷ ὥρμηνται καὶ ναυτικῇ καὶ πεζῇ, πρόφασιν μὲν Ἐγεσταίων ξυμμαχίᾳ καὶ Λεοντίνων κατοικίσει, τὸ δὲ ἀληθὲς Σικελίας ἐπιθυμίᾳ, μάλιστα δὲ τῆς ἡμετέρας πόλεως, ἡγούμενοι, εἰ ταύτην σχοῖεν, ῥᾳδίως καὶ τἆλλα ἕξειν. ὡς οὖν ἐν τάχει παρεσομένων, ὁρᾶτε, 3
ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων ὅτῳ τρόπῳ κάλλιστα ἀμυνεῖσθε αὐτούς, καὶ μήτε καταφρονήσαντες ἄφρακτοι ληφθήσεσθε, μήτε ἀπιστήσαντες τοῦ ξύμπαντος ἀμελήσετε. εἰ δέ τῳ καὶ πιστά, τὴν τόλμαν αὐτῶν καὶ δύναμιν 4
μὴ ἐκπλαγῇ. οὔτε γὰρ βλάπτειν ἡμᾶς πλείω οἷοί τ' ἔσονται ἢ πασχειν, οὔθ' ὅτι μεγάλῳ στόλῳ ἐπέρχονται, ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ πρός τε τοὺς ἄλλους Σικελιώτας πολὺ ἄμεινον—μᾶλλον γὰρ ἐθελήσουσιν ἐκπλαγέντες ἡμῖν ξυμμαχεῖν—καὶ ἢν ἄρα ἢ κατεργασώμεθα αὐ- 5
τοὺς ἢ ἀπράκτους ὧν ἐφίενται ἀπώσωμεν—οὐ γὰρ δὴ μὴ τύχωσί γε ὧν προσδέχονται φοβοῦμαι—κάλλιστον δὴ ἔργων ἡμῖν ξυμβήσεται καὶ οὐκ ἀνέλπιστον ἔμοιγε. ὀλίγοι γὰρ δὴ στόλοι μεγάλοι ἢ Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἀπάραντες κατώρθωσαν. οὔτε γὰρ πλείους τῶν ἐνοικούντων καὶ ἀσ- 6
τυγειτόνων ἔρχονται—πάντα γὰρ ὑπὸ δέους ξυνίσταται—ἤν τε δι' ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων ἐν ἀλλοτρίᾳ γῇ σφαλῶσιν, τοῖς ἐπιβουλευθεῖσιν ὄνομα, κἂν περὶ σφίσιν αὐτοῖς τὰ πλείω πταίσωσιν, ὅμως καταλείπουσιν. ὅπερ καὶ Ἀθηναῖοι αὐτοὶ οὗτοι, τοῦ Μήδου παρὰ λόγον πολλὰ σφαλέντος, ἐπὶ τῷ ὀνόματι ὡς ἐπ' Ἀθήνας ᾔει, ηὐξήθησαν, καὶ ἡμῖν οὐκ ἀνέλπιστον τὸ τοιοῦτο ξυμβῆναι.

"Θαρσοῦντες οὖν τά τε αὐτοῦ παρασκευαζώμεθα, 34
καὶ ἐς τοὺς Σικελοὺς πέμποντες τοὺς μὲν μᾶλλον βεβαιωσώμεθα, τοῖς δὲ φιλίαν καὶ ξυμμαχίαν πειρώ-

μεθα ποιεῖσθαι, ἔς τε τὴν ἄλλην Σικελίαν πέμπωμεν πρέσβεις, δηλοῦντες ὡς κοινὸς ὁ κίνδυνος, καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν, ὅπως ἢ ξυμμαχίαν ποιώμεθα ἡμῖν ἢ μὴ
2 δέχωνται Ἀθηναίους. δοκεῖ δέ μοι καὶ ἐς Καρχηδόνα ἄμεινον εἶναι πέμψαι· οὐ γὰρ ἀνέλπιστον αὐτοῖς, ἀλλ' ἀεὶ διὰ φόβου εἰσὶ μή ποτε Ἀθηναῖοι αὐτοῖς ἐπὶ τὴν πόλιν ἔλθωσιν, ὥστε τάχ' ἂν ἴσως νομίσαντες, εἰ τάδε προήσονται, κἂν σφεῖς ἐν πόνῳ εἶναι, ἐθελήσειαν ἡμῖν ἤτοι κρύφα γε ἢ φανερῶς ἢ ἐξ ἑνός γέ του
3 τρόπου ἀμῦναι. δυνατοὶ δ' εἰσὶ μάλιστα τῶν νῦν, βουληθέντες· χρυσὸν γὰρ καὶ ἄργυρον πλεῖστον κέκτηνται, ὅθεν ὅ τε πόλεμος καὶ τἆλλα εὐπορεῖ. πέμπωμεν δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα καὶ ἐς Κόρινθον δεόμενοι δεῦρο κατὰ τάχος βοηθεῖν καὶ τὸν ἐκεῖ
4 πόλεμον κινεῖν. ὃ δὲ μάλιστα ἐγώ τε νομίζω ἐπίκαιρον, ὑμεῖς τε διὰ τὸ ξύνηθες ἥσυχον ἥκιστ' ἂν ὀξέως πείθοισθε, ὅμως εἰρήσεται. Σικελιῶται γὰρ εἰ θέλοιμεν ξύμπαντες, εἰ δὲ μή, ὅτι πλεῖστοι μεθ' ἡμῶν, καθελκύσαντες ἅπαν τὸ ὑπάρχον ναυτικὸν μετὰ δυοῖν μηνοῖν τροφῆς ἀπαντῆσαι Ἀθηναίοις ἐς Τάραντα καὶ ἄκραν Ἰαπυγίαν, καὶ δῆλον ποιῆσαι αὐτοῖς, ὅτι οὐ περὶ τῆ Σικελίᾳ πρότερον ἔσται ὁ ἀγὼν ἢ τοῦ ἐκείνους περαιωθῆναι τὸν Ἰόνιον, μάλιστ' ἂν αὐτοὺς ἐκπλήξαιμεν καὶ ἐς λογισμὸν καταστήσαιμεν, ὅτι ὁρμώμεθα μὲν ἐκ φιλίας χώρας φύλακες—ὑποδέχεται γὰρ ἡμᾶς Τάρας—τὸ δὲ πέλαγος αὐτοῖς πολὺ περαιοῦσθαι μετὰ πάσης τῆς παρασκευῆς, χαλεπὸν δὲ διὰ πλοῦ μῆκος ἐν τάξει μεῖναι, καὶ ἡμῖν ἂν εὐεπίθετος
5 εἴη, βραδεῖά τε καὶ κατ' ὀλίγον προσπίπτουσα. εἰ δ' αὖ τῷ ταχυναυτοῦντι ἀθροωτέρῳ κουφίσαντες προσβάλοιεν, εἰ μὲν κώπαις χρήσαιντο, ἐπιθοίμεθ' ἂν κεκμηκόσιν, εἰ δὲ μὴ δοκοίη, ἔστι καὶ ὑποχωρῆσαι ἡμῖν ἐς Τάραντα· οἱ δὲ μετ' ὀλίγων ἐφοδίων ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ περαιωθέντες ἀποροῖεν ἂν κατὰ χωρία ἐρῆμα, καὶ ἢ μένοντες πολιορκοῖντο ἂν ἢ πειρώμενοι παραπλεῖν τήν τε ἄλλην παρασκευὴν ἀπολίποιεν ἄν,

καὶ τὰ τῶν πόλεων οὐκ ἂν βέβαια ἔχοντες, εἰ ὑποδέξοιντο, ἀθυμοῖεν. ὥστ' ἔγωγε τούτῳ τῷ λογισμῷ 6 ἡγοῦμαι ἀποκλῃομένους αὐτοὺς οὐδ' ἂν ἀπᾶραι ἀπὸ Κερκύρας, ἀλλ' ἢ διαβουλευσαμένους καὶ κατασκοπαῖς χρωμένους, ὁπόσοι τ' ἐσμὲν καὶ ἐν ᾧ χωρίῳ, ἐξωσθῆναι ἂν τῇ ὥρᾳ ἐς χειμῶνα, ἢ καταπλαγέντας τῷ ἀδοκήτῳ καταλῦσαι ἂν τὸν πλοῦν, ἄλλως τε καὶ τοῦ ἐμπειροτάτου τῶν στρατηγῶν, ὡς ἐγὼ ἀκούω, ἄκοντος ἡγουμένου καὶ ἀσμένου ἂν πρόφασιν λαβόντος, εἴ τι ἀξιόχρεων ἀφ' ἡμῶν ὀφθείη. ἀγγελλοίμεθα 7 δ' ἂν εὖ οἶδ' ὅτι ἐπὶ τὸ πλεῖον· τῶν δ' ἀνθρώπων πρὸς τὰ λεγόμενα καὶ αἱ γνῶμαι ἵστανται, καὶ τοὺς προεπιχειροῦντας, ἢ τοῖς γε ἐπιχειροῦσι προδηλοῦντας ὅτι ἀμυνοῦνται, μᾶλλον πεφόβηνται, ἰσοκινδύνους ἡγούμενοι. ὅπερ ἂν νῦν Ἀθηναῖοι πάθοιεν. ἐπέρχονται γὰρ ἡμῖν ὡς οὐκ ἀμυνουμένοις, δικαίως κατεγνωκότες ὅτι αὐτοὺς οὐ μετὰ Λακεδαιμονίων ἐφθείρομεν· εἰ δ' ἴδοιεν παρὰ γνώμην τολμήσαντας, τῷ 8 ἀδοκήτῳ μᾶλλον ἂν καταπλαγεῖεν ἢ τῇ ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς δυνάμει. πείθεσθε οὖν, μάλιστα μὲν ταῦτα τολμήσαντες, εἰ δὲ μή, ὅτι τάχιστα τἆλλα ἐς τὸν πόλεμον ἑτοιμάζειν, καὶ παραστῆναι παντὶ τὸ μὲν καταφρονεῖν τοὺς ἐπιόντας ἐν τῶν ἔργων τῇ ἀλκῇ δείκνυσθαι, τὸ δ' ἤδη, τὰς μετὰ φόβου παρασκευὰς ἀσφαλεστάτας νομίσαντας, ὡς ἐπὶ κινδύνου πράσσειν χρησιμώτατον ἂν ξυμβῆναι. οἱ δὲ ἄνδρες καὶ ἐπέρχονται καὶ ἐν πλῷ εὖ οἶδ' ὅτι ἤδη εἰσὶ καὶ ὅσον οὔπω πάρεισιν."

Καὶ ὁ μὲν Ἑρμοκράτης τοσαῦτα εἶπεν, τῶν δὲ 35 Συρακοσίων ὁ δῆμος ἐν πολλῇ πρὸς ἀλλήλους ἔριδι ἦσαν, οἱ μὲν ὡς οὐδενὶ ἂν τρόπῳ ἔλθοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, οὐδ' ἀληθῆ ἐστιν ἃ λέγει, τοῖς δέ, εἰ καὶ ἔλθοιεν, τί ἂν δράσειαν αὐτούς, ὅ τι οὐκ ἂν μεῖζον ἀντιπάθοιεν. ἄλλοι δὲ καὶ πάνυ καταφρονοῦντες ἐς γέλωτα ἔτρεπον τὸ πρᾶγμα. ὀλίγον δ' ἦν τὸ πιστεῦον τῷ Ἑρμοκράτει καὶ φοβούμενον τὸ μέλλον. παρελθὼν δ' αὐτοῖς

Ἀθηναγόρας, ὃς δήμου τε προστάτης ἦν καὶ ἐν τῷ
παρόντι πιθανώτατος τοῖς πολλοῖς, ἔλεγε τοιάδε.
36 "Τοὺς μὲν Ἀθηναίους ὅστις μὴ βούλεται οὕτω
κακῶς φρονῆσαι καὶ ὑποχειρίους ἡμῖν γενέσθαι ἐν-
θάδε ἐλθόντας, ἢ δειλός ἐστιν ἢ τῇ πόλει οὐκ εὔνους·
τοὺς δ' ἀγγέλλοντας τὰ τοιαῦτα καὶ περιφόβους ὑμᾶς
ποιοῦντας τῆς μὲν τόλμης οὐ θαυμάζω, τῆς δὲ ἀξυν-
2 εσίας, εἰ μὴ οἴονται ἔνδηλοι εἶναι. οἱ γὰρ δεδιότες
ἰδίᾳ τι βούλονται τὴν πόλιν ἐς ἔκπληξιν καθιστάναι,
ὅπως τῷ κοινῷ φόβῳ τὸ σφέτερον ἐπηλυγάζωνται.
καὶ νῦν αὗται αἱ ἀγγελίαι τοῦτο δύνανται· οὐκ ἀπὸ
ταὐτομάτου, ἐκ δὲ ἀνδρῶν οἵπερ ἀεὶ τάδε κινοῦσι
3 ξύγκεινται. ὑμεῖς δὲ ἢν εὖ βουλεύησθε, οὐκ ἐξ ὧν
οὗτοι ἀγγέλλουσι σκοποῦντες λογιεῖσθε τὰ εἰκότα,
ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ἄνθρωποι δεινοὶ καὶ πολλῶν ἔμπειροι,
ὥσπερ ἐγὼ Ἀθηναίους ἀξιῶ, δράσειαν. οὐ γὰρ αὐ-
τοὺς εἰκὸς Πελοποννησίους τε ὑπολιπόντας καὶ τὸν
ἐκεῖ πόλεμον μήπω βεβαίως καταλελυμένους ἐπ'
ἄλλον πόλεμον οὐκ ἐλάσσω ἑκόντας ἐλθεῖν, ἐπεὶ
ἔγωγε ἀγαπᾶν οἴομαι αὐτούς, ὅτι οὐχ ἡμεῖς ἐπ' ἐκεί-
νους ἐρχόμεθα, πόλεις τοσαῦται καὶ οὕτω μεγάλαι.
37 εἰ δὲ δή, ὥσπερ λέγονται, ἔλθοιεν, ἱκανωτέραν ἡγοῦ-
μαι Σικελίαν Πελοποννήσου διαπολεμῆσαι, ὅσῳ κατὰ
πάντα ἄμεινον ἐξήρτυται, τὴν δὲ ἡμετέραν πόλιν
αὐτὴν τῆς νῦν στρατιᾶς, ὥς φασιν, ἐπιούσης, καὶ εἰ
2 δὶς τοσαύτη ἔλθοι, πολὺ κρείσσω εἶναι, οἷς γ' ἐπί-
σταμαι οὔθ' ἵππους ἀκολουθήσοντας, οὐδ' αὐτόθεν
πορισθησομένους, εἰ μὴ ὀλίγους τινὰς παρ' Ἐγε-
σταίων, οὔθ' ὁπλίτας ἰσοπλήθεις τοῖς ἡμετέροις ἐπὶ
νεῶν γε ἐλθόντας· μέγα γὰρ τὸ καὶ αὐταῖς ταῖς ναυσὶ
κούφαις τοσοῦτον πλοῦν δεῦρο κομισθῆναι, τήν τε
ἄλλην παρασκευήν, ὅσην δεῖ ἐπὶ πόλιν τοσήνδε πο-
3 ρισθῆναι, οὐκ ὀλίγην οὖσαν. ὥστε, παρὰ τοσοῦτον
γιγνώσκω, μόλις ἂν μοι δοκοῦσιν, εἰ πόλιν ἑτέραν
τοσαύτην, ὅσαι Συράκουσαί εἰσιν, ἔλθοιεν ἔχοντες, καὶ
ὅμορον οἰκήσαντες τὸν πόλεμον ποιοῖντο, οὐκ ἂν

παντάπασι διαφθαρῆναι, ἧ πού γε δὴ ἐν πάσῃ πολεμίᾳ Σικελίᾳ—ξυστήσεται γάρ—στρατοπέδῳ τε ἐκ νεῶν ἱδρυθέντι καὶ ἐκ σκηνιδίων καὶ ἀναγκαίας παρασκευῆς οὐκ ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἱππέων ἐξιόντες. τὸ δὲ ξύμπαν οὐδ' ἂν κρατῆσαι αὐτοὺς τῆς γῆς ἡγοῦμαι· τοσούτῳ τὴν ἡμετέραν παρασκευὴν κρείσσω νομίζω.

"Ἀλλὰ ταῦτα, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, οἵ τε Ἀθηναῖοι 38 γιγνώσκοντες τὰ σφέτερα αὐτῶν εὖ οἶδ' ὅτι σώζουσι, καὶ ἐνθένδε ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἂν γενόμενα λογοποιοῦσιν, οὓς ἐγὼ οὐ νῦν πρῶτον, ἀλλ' ἀεὶ ἐπίσταμαι ἤτοι λόγοις γε τοιοῖσδε καὶ ἔτι τούτων κακουργοτέροις ἢ ἔργοις βουλομένους, καταπλήξαντας τὸ ὑμέτερον πλῆθος, αὐτοὺς τῆς πόλεως ἄρχειν. καὶ δέδοικα 2 μέντοι, μή ποτε πολλὰ πειρῶντες καὶ κατορθώσωσιν· ἡμεῖς δὲ κακοί, πρὶν ἐν τῷ παθεῖν ὦμεν, προφυλάξασθαί τε καὶ αἰσθόμενοι ἐπεξελθεῖν. τοιγάρτοι δι' αὐτὰ ἡ πόλις ἡμῶν ὀλιγάκις μὲν ἡσυχάζει, στάσεις δὲ πολλὰς καὶ ἀγῶνας οὐ πρὸς τοὺς πολεμίους πλείονας ἢ πρὸς αὑτὴν ἀναιρεῖται, τυραννίδας δὲ ἔστιν ὅτε καὶ δυναστείας ἀδίκους. ὧν ἐγὼ πειράσομαι, ἤν γε 3 ὑμεῖς ἐθέλητε ἕπεσθαι, μή ποτε ἐφ' ἡμῶν τι περιϊδεῖν γενέσθαι, ὑμᾶς μὲν τοὺς πολλοὺς πείθων, τοὺς δὲ τὰ τοιαῦτα μηχανωμένους κολάζων, μὴ μόνον αὐτοφώρους, χαλεπὸν γὰρ ἐπιτυγχάνειν, ἀλλὰ καὶ ὧν βούλονται μὲν δύνανται δ' οὔ—τὸν γὰρ ἐχθρὸν οὐχ ὧν δρᾷ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς διανοίας προαμύνεσθαι χρή, εἴπερ καὶ μὴ προφυλαξάμενός τις προπείσεται—τοὺς δ' αὖ ὀλίγους τὰ μὲν ἐλέγχων, τὰ δὲ φυλάσσων, τὰ δὲ καὶ διδάσκων· μάλιστα γὰρ δοκῶ ἄν μοι οὕτως 4 ἀποτρέπειν τῆς κακουργίας. καὶ δῆτα, ὃ πολλάκις ἐσκεψάμην, τί καὶ βούλεσθε, ὦ νεώτεροι; πότερον ἄρχειν ἤδη; ἀλλ' οὐκ ἔννομον· ὁ δὲ νόμος ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι ὑμᾶς μᾶλλον ἢ δυναμένους ἐτέθη ἀτιμάζειν. ἀλλὰ δὴ μὴ μετὰ πολλῶν ἰσονομεῖσθαι; καὶ πῶς δίκαιον τοὺς αὐτοὺς μὴ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι; φήσει 39

τις δημοκρατίαν οὔτε ξυνετὸν οὔτ' ἴσον εἶναι, τοὺς δ'
ἔχοντας τὰ χρήματα καὶ ἄρχειν ἄριστα βελτίστους.
ἐγὼ δέ φημι πρῶτα μὲν δῆμον ξύμπαν ὠνομάσθαι,
ὀλιγαρχίαν δὲ μέρος, ἔπειτα φύλακας μὲν ἀρίστους
εἶναι χρημάτων τοὺς πλουσίους, βουλεῦσαι δ' ἂν
βέλτιστα τοὺς ξυνετούς, κρῖναι δ' ἂν ἀκούσαντας
ἄριστα τοὺς πολλούς, καὶ ταῦτα ὁμοίως καὶ κατὰ
2 μέρη καὶ ξύμπαντα ἐν δημοκρατίᾳ ἰσομοιρεῖν. ὀλι-
γαρχία δὲ τῶν μὲν κινδύνων τοῖς πολλοῖς μεταδίδω-
σιν, τῶν δ' ὠφελίμων οὐ πλεονεκτεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ
ξύμπαν ἀφελομένη ἔχει· ἃ ὑμῶν οἵ τε δυνάμενοι καὶ
οἱ νέοι προθυμοῦνται, ἀδύνατα ἐν μεγάλῃ πόλει κατα-
σχεῖν. ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν, ὦ πάντων ἀξυνετώτατοι, εἰ
μὴ μανθάνετε κακὰ σπεύδοντες, ἢ ἀμαθέστατοί ἐστε
ὧν ἐγὼ οἶδα Ἑλλήνων, ἢ ἀδικώτατοι, εἰ εἰδότες τολ-
40 μᾶτε· ἀλλ' ἤτοι μαθόντες γε, ἢ μεταγνόντες, τὸ τῆς
πόλεως ξύμπασι κοινὸν αὔξετε, ἡγησάμενοι τοῦτο μὲν
ἂν καὶ ἴσον καὶ πλέον οἱ ἀγαθοὶ ὑμῶν ἤπερ τὸ τῆς
πόλεως πλῆθος μετασχεῖν, εἰ δ' ἄλλα βουλήσεσθε,
2 καὶ τοῦ παντὸς κινδυνεῦσαι στερηθῆναι· καὶ τῶν
τοιῶνδε ἀγγελιῶν ὡς πρὸς αἰσθομένους καὶ μὴ ἐπι-
τρέψοντας ἀπαλλάγητε. ἡ γὰρ πόλις ἥδε, καὶ εἰ
ἔρχονται Ἀθηναῖοι, ἀμυνεῖται αὐτοὺς ἀξίως αὑτῆς,
καὶ στρατηγοί εἰσιν ἡμῖν οἳ σκέψονται αὐτά· καὶ εἰ
μή τι αὐτῶν ἀληθές ἐστιν, ὥσπερ οὐκ οἴομαι, οὐ
πρὸς τὰς ὑμετέρας ἀγγελίας καταπλαγεῖσα, καὶ ἑλο-
μένη ὑμᾶς ἄρχοντας, αὐθαίρετον δουλείαν ἐπιβαλεῖ-
3 ται, αὐτὴ δ' ἐφ' αὑτῆς σκοποῦσα τούς τε λόγους ἀφ'
ὑμῶν ὡς ἔργα δυναμένους κρινεῖ, καὶ τὴν ὑπάρχουσαν
ἐλευθερίαν οὐχὶ ἐκ τοῦ ἀκούειν ἀφαιρεθήσεται, ἐκ δὲ
τοῦ ἔργῳ φυλασσομένη μὴ ἐπιτρέπειν πειράσεται
σώζειν."

41 Τοιαῦτα μὲν Ἀθηναγόρας εἶπεν, τῶν δὲ στρατη-
γῶν εἷς ἀναστὰς ἄλλον μὲν οὐδένα ἔτι εἴασε παρελ-
θεῖν, αὐτὸς δὲ πρὸς τὰ παρόντα ἔλεξε τοιάδε. "δια-
βολὰς μὲν οὐ σῶφρον οὔτε λέγειν τινὰς ἐς ἀλλήλους

οὔτε τοὺς ἀκούοντας ἀποδέχεσθαι, πρὸς δὲ τὰ ἐσαγγελλόμενα μᾶλλον ὁρᾶν, ὅπως εἷς τε ἕκαστος καὶ ἡ ξύμπασα πόλις καλῶς τοὺς ἐπιόντας παρασκευασόμεθα ἀμύνεσθαι. καὶ ἢν ἄρα μηδὲν δεήσῃ, οὐδεμία 2
βλάβη τοῦ γε τὸ κοινὸν κοσμηθῆναι καὶ ἵπποις καὶ ὅπλοις καὶ τοῖς ἄλλοις οἷς ὁ πόλεμος ἀγάλλεται—τὴν δὲ ἐπιμέλειαν καὶ ἐξέτασιν αὐτῶν ἡμεῖς ἕξομεν—καὶ τῶν πρὸς τὰς πόλεις διαπομπῶν ἅμα ἔς τε κατασκοπὴν καὶ ἤν τι ἄλλο φαίνηται ἐπιτήδειον. τὰ δὲ καὶ ἐπιμεμελήμεθα ἤδη, καὶ ὅ τι ἂν αἰσθώμεθα ἐς ὑμᾶς οἴσομεν." καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι τοσαῦτα εἰπόντος τοῦ στρατηγοῦ διελύθησαν ἐκ τοῦ ξυλλόγου.

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἤδη ἐν τῇ Κερκύρᾳ αὐτοί τε καὶ οἱ 42
ξύμμαχοι ἅπαντες ἦσαν. καὶ πρῶτον μὲν ἐπεξέτασιν τοῦ στρατεύματος καὶ ξύνταξιν, ὥσπερ ἔμελλον ὁρμιεῖσθαί τε καὶ στρατοπεδεύεσθαι, οἱ στρατηγοὶ ἐποιήσαντο, καὶ τρία μέρη νείμαντες ἓν ἑκάστῳ ἐκλήρωσαν, ἵνα μήτε ἅμα πλέοντες ἀπορῶσιν ὕδατος καὶ λιμένων καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἐν ταῖς καταγωγαῖς, πρός τε τἆλλα εὐκοσμότεροι καὶ ῥᾴους ἄρχειν ὦσι, κατὰ τέλη στρατηγῷ προστεταγμένοι· ἔπειτα δὲ προὔπεμψαν καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν τρεῖς ναῦς, εἰσομένας αἵτινες σφᾶς τῶν πόλεων δέξονται. καὶ εἴρητο αὐταῖς προαπαντᾶν, ὅπως ἐπιστάμενοι καταπλέωσιν. μετὰ δὲ ταῦτα τοσῇδε ἤδη τῇ παρασκευῇ 43
Ἀθηναῖοι ἄραντες ἐκ τῆς Κερκύρας ἐς τὴν Σικελίαν ἐπεραιοῦντο, τριήρεσι μὲν ταῖς πάσαις τέσσαρσι καὶ τριάκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ δυοῖν Ῥοδίοιν πεντηκοντόροιν—τούτων Ἀττικαὶ μὲν ἦσαν ἑκατόν, ὧν αἱ μὲν ἑξήκοντα ταχεῖαι αἱ δ' ἄλλαι στρατιώτιδες, τὸ δὲ ἄλλο ναυτικὸν Χίων καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων—ὁπλίταις δὲ τοῖς ξύμπασιν ἑκατὸν καὶ πεντακισχιλίοις—καὶ τούτων Ἀθηναίων μὲν αὐτῶν ἦσαν πεντα- 2
κόσιοι μὲν καὶ χίλιοι ἐκ καταλόγου, ἑπτακόσιοι δὲ θῆτες ἐπιβάται τῶν νεῶν, ξύμμαχοι δὲ οἱ ἄλλοι ξυνεστράτευον, οἱ μὲν τῶν ὑπηκόων, οἱ δ' Ἀργείων,

πεντακόσιοι, καὶ Μαντινέων καὶ μισθοφόρων, πεντήκοντα καὶ διακόσιοι—τοξόταις δὲ τοῖς πᾶσιν ὀγδοήκοντα καὶ τετρακοσίοις—καὶ τούτων Κρῆτες οἱ ὀγδοήκοντα ἦσαν—καὶ σφενδονήταις Ῥοδίων ἑπτακοσίοις καὶ Μεγαρεῦσι ψιλοῖς φυγάσιν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, καὶ ἱππαγωγῷ μιᾷ, τριάκοντα ἀγούσῃ ἱππέας.

44 Τοσαύτη ἡ πρώτη παρασκευὴ πρὸς τὸν πόλεμον διέπλει, τούτοις δὲ τὰ ἐπιτήδεια ἄγουσαι ὁλκάδες μὲν τριάκοντα σιταγωγοί, καὶ τοὺς σιτοποιοὺς ἔχουσαι καὶ λιθολόγους καὶ τέκτονας καὶ ὅσα ἐς τειχισμὸν ἐργαλεῖα, πλοῖα δὲ ἑκατόν, ἃ ἐξ ἀνάγκης μετὰ τῶν ὁλκάδων ξυνέπλει· πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πλοῖα καὶ ὁλκάδες ἑκούσιοι ξυνηκολούθουν τῇ στρατιᾷ ἐμπορίας ἕνεκα· ἃ τότε πάντα ἐκ τῆς Κερκύρας ξυνδιέ-
2 βαλλε τὸν Ἰόνιον κόλπον. καὶ προσβαλοῦσα ἡ πᾶσα παρασκευὴ πρός τε ἄκραν Ἰαπυγίαν καὶ πρὸς Τάραντα καὶ ὡς ἕκαστοι εὐπόρησαν, παρεκομίζοντο τὴν Ἰταλίαν, τῶν μὲν πόλεων οὐ δεχομένων αὐτοὺς ἀγορᾷ οὐδὲ ἄστει, ὕδατι δὲ καὶ ὅρμῳ, Τάραντος δὲ καὶ Λοκρῶν οὐδὲ τούτοις, ἕως ἀφίκοντο ἐς Ῥήγιον
3 τῆς Ἰταλίας ἀκρωτήριον. καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἠθροίζοντο, καὶ ἔξω τῆς πόλεως, ὡς αὐτοὺς εἴσω οὐκ ἐδέχοντο, στρατόπεδόν τε κατεσκευάσαντο ἐν τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ, οὗ αὐτοῖς καὶ ἀγορὰν παρεῖχον καὶ τὰς ναῦς ἀνελκύσαντες ἡσύχασαν. καὶ πρός τε τοὺς Ῥηγίνους λόγους ἐποιήσαντο, ἀξιοῦντες Χαλκιδέας
4 ὄντας Χαλκιδεῦσιν οὖσι Λεοντίνοις βοηθεῖν· οἱ δὲ οὐδὲ μεθ' ἑτέρων ἔφασαν ἔσεσθαι, ἀλλ' ὅ τι ἂν καὶ τοῖς ἄλλοις Ἰταλιώταις ξυνδοκῇ, τοῦτο ποιήσειν. οἱ δὲ πρὸς τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πράγματα ἐσκόπουν, ὅτῳ τρόπῳ ἄριστα προσοίσονται· καὶ τὰς πρόπλους ναῦς ἐκ τῆς Ἐγέστης ἅμα προσέμενον, βουλόμενοι εἰδέναι περὶ τῶν χρημάτων εἰ ἔστιν ἃ ἔλεγον ἐν ταῖς Ἀθήναις οἱ ἄγγελοι.

45 Τοῖς δὲ Συρακοσίοις ἐν τούτῳ πολλαχόθεν τε ἤδη καὶ ἀπὸ τῶν κατασκόπων σαφῆ ἠγγέλλετο, ὅτι ἐν

Ῥηγίῳ αἱ νῆές εἰσι· καὶ ὡς ἐπὶ τούτοις παρεσκευάζοντο πάσῃ τῇ γνώμῃ καὶ οὐκέτι ἠπίστουν. καὶ ἔς 2
τε τοὺς Σικελοὺς περιέπεμπον, ἔνθα μὲν φύλακας, πρὸς δὲ τοὺς πρέσβεις, καὶ ἐς τὰ περιπόλια τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρουρὰς ἐσεκόμιζον, τά τε ἐν τῇ πόλει ὅπλων ἐξετάσει καὶ ἵππων ἐσκόπουν εἰ ἐντελῆ ἐστίν, καὶ τἆλλα ὡς ἐπὶ ταχεῖ πολέμῳ καὶ ὅσον οὐ παρόντι καθίσταντο.

Αἱ δ' ἐκ τῆς Ἐγέστης τρεῖς νῆες αἱ πρόπλοι πα- 46
ραγίγνονται τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὸ Ῥήγιον, ἀγγέλλουσαι ὅτι τἆλλα μὲν οὐκ ἔστι χρήματα ἃ ὑπέσχοντο, τριάκοντα δὲ τάλαντα μόνα φαίνεται. καὶ οἱ στρατηγοὶ εὐθὺς ἐν ἀθυμίᾳ ἦσαν, ὅτι αὐτοῖς τοῦτό τε πρῶτον ἀντεκεκρούκει, καὶ οἱ Ῥηγῖνοι οὐκ ἐθελήσαντες ξυστρατεύειν, οὓς πρῶτον ἤρξαντο πείθειν καὶ εἰκὸς ἦν μάλιστα, Λεοντίνων τε ξυγγενεῖς ὄντας καὶ σφίσιν ἀεὶ ἐπιτηδείους. καὶ τῷ μὲν Νικίᾳ προσ- 2
δεχομένῳ ἦν τὰ παρὰ τῶν Ἐγεσταίων, τοῖν δὲ ἑτέροιν καὶ ἀλογώτερα. οἱ δὲ Ἐγεσταῖοι τοιόνδε τι ἐξετεχνήσαντο τότε ὅτε οἱ πρῶτοι πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἦλθον αὐτοῖς ἐς τὴν κατασκοπὴν τῶν χρημάτων. ἔς τε τὸ ἐν Ἔρυκι ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης ἀγαγόντες αὐτοὺς ἐπέδειξαν τὰ ἀναθήματα, φιάλας τε καὶ οἰνοχόας καὶ θυμιατήρια καὶ ἄλλην κατασκευὴν οὐκ ὀλίγην, ἃ ὄντα ἀργυρᾶ πολλῷ πλείω τὴν ὄψιν ἀπ' ὀλίγης δυνάμεως χρημάτων παρείχετο· καὶ 3
ἰδίᾳ ξενίσεις ποιούμενοι τῶν τριηριτῶν τά τε ἐξ αὐτῆς Ἐγέστης ἐκπώματα καὶ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ξυλλέξαντες καὶ τὰ ἐκ τῶν ἐγγὺς πόλεων καὶ Φοινικικῶν καὶ Ἑλληνίδων αἰτησάμενοι ἐσέφερον ἐς τὰς ἑστιάσεις ὡς οἰκεῖα ἕκαστοι. καὶ πάντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῖς αὐτοῖς χρωμένων καὶ πανταχοῦ πολλῶν φαινομένων μεγάλην τὴν ἔκπληξιν τοῖς ἐκ τῶν τριήρων Ἀθηναίοις παρεῖχεν, καὶ ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθή- 4
νας διεθρόησαν, ὡς χρήματα πολλὰ ἴδοιεν.

Καὶ οἱ μὲν αὐτοί τε ἀπατηθέντες καὶ τοὺς ἄλλους

τότε πείσαντες, ἐπειδὴ διῆλθεν ὁ λόγος ὅτι οὐκ εἴη ἐν τῇ Ἐγέστῃ τὰ χρήματα, πολλὴν τὴν αἰτίαν εἶχον ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν· οἱ δὲ στρατηγοὶ πρὸς τὰ παρ-
47 όντα ἐβουλεύοντο, καὶ Νικίου μὲν ἦν γνώμη πλεῖν ἐπὶ Σελινοῦντα πάσῃ τῇ στρατιᾷ, ἐφ᾽ ὅπερ μάλιστα ἐπέμφθησαν, καὶ ἢν μὲν παρέχωσι χρήματα παντὶ τῷ στρατεύματι Ἐγεσταῖοι, πρὸς ταῦτα βουλεύεσθαι, εἰ δὲ μή, ταῖς ἑξήκοντα ναυσίν, ὅσας περ ᾐτήσαντο,
2 ἀξιοῦν διδόναι αὐτοὺς τροφήν, καὶ παραμείναντας Σελινουντίους ἢ βίᾳ ἢ ξυμβάσει διαλλάξαι αὐτοῖς, καὶ οὕτω, παραπλεύσαντας τὰς ἄλλας πόλεις καὶ ἐπιδείξαντας μὲν τὴν δύναμιν τῆς Ἀθηναίων πόλεως, δηλώσαντας δὲ τὴν ἐς τοὺς φίλους καὶ ξυμμάχους προθυμίαν, ἀποπλεῖν οἴκαδε, ἢν μή τι δι᾽ ὀλίγου καὶ ἀπὸ τοῦ ἀδοκήτου ἢ Λεοντίνους οἷοί τε ὦσιν ὠφελῆσαι ἢ τῶν ἄλλων τινὰ πόλεων προσαγαγέσθαι, καὶ
48 τῇ πόλει δαπανῶντας τὰ οἰκεῖα μὴ κινδυνεύειν. Ἀλκιβιάδης δὲ οὐκ ἔφη χρῆναι τοσαύτῃ δυνάμει ἐκπλεύσαντας αἰσχρῶς καὶ ἀπράκτως ἀπελθεῖν, ἀλλ᾽ ἔς τε τὰς πόλεις ἐπικηρυκεύεσθαι πλὴν Σελινοῦντος καὶ Συρακουσῶν τὰς ἄλλας, καὶ πειρᾶσθαι καὶ τοὺς Σικελοὺς τοὺς μὲν ἀφιστάναι ἀπὸ τῶν Συρακοσίων, τοὺς δὲ φίλους ποιεῖσθαι, ἵνα σῖτον καὶ στρατιὰν ἔχωσιν, πρῶτον δὲ πείθειν Μεσσηνίους—ἐν πόρῳ γὰρ μάλιστα καὶ προσβολῇ εἶναι αὐτοὺς τῆς Σικελίας, καὶ λιμένα καὶ ἐφόρμησιν τῇ στρατιᾷ ἱκανωτάτην ἔσεσθαι—· προσαγαγομένους δὲ τὰς πόλεις, εἰδότας μεθ᾽ ὧν τις πολεμήσει, οὕτως ἤδη Συρακούσαις καὶ Σελινοῦντι ἐπιχειρεῖν, ἢν μὴ οἱ μὲν Ἐγεσταίοις ξυμβαίνωσιν, οἱ δὲ Λεοντίνους ἐῶσι κατοικί-
49 ζειν. Λάμαχος δὲ ἄντικρυς ἔφη χρῆναι πλεῖν ἐπὶ Συρακούσας καὶ πρὸς τῇ πόλει ὡς τάχιστα τὴν μάχην ποιεῖσθαι, ἕως ἔτι ἀπαράσκευοί τ᾽ εἰσὶ καὶ μάλιστα ἐκπεπληγμένοι. τὸ γὰρ πρῶτον πᾶν στράτευμα δεινότατον εἶναι· ἢν δὲ χρονίσῃ πρὶν ἐς ὄψιν ἐλθεῖν, τῇ γνώμῃ ἀναθαρσοῦντας ἀνθρώπους καὶ τῇ

ὄψει καταφρονεῖν μᾶλλον. αἰφνίδιοι δὲ ἢν προσπέ- 2
σωσιν, ἕως ἔτι περιδεεῖς προσδέχονται, μάλιστ' ἂν
σφᾶς περιγενέσθαι καὶ κατὰ πάντα ἂν αὐτοὺς ἐκ-
φοβῆσαι, τῇ τε ὄψει—πλεῖστοι γὰρ ἂν νῦν φανῆναι
—καὶ τῇ προσδοκίᾳ ὧν πείσονται, μάλιστα δ' ἂν τῷ
αὐτίκα κινδύνῳ τῆς μάχης. εἰκὸς δὲ εἶναι καὶ ἐν
τοῖς ἀγροῖς πολλοὺς ἀποληφθῆναι ἔξω διὰ τὸ ἀπι-
στεῖν σφᾶς μὴ ἥξειν, καὶ ἐσκομιζομένων αὐτῶν τὴν
στρατιὰν οὐκ ἀπορήσειν χρημάτων, ἢν πρὸς τῇ
πόλει κρατοῦσα καθέζηται. τούς τε ἄλλους Σικε- 3
λιώτας οὕτως ἤδη μᾶλλον καὶ ἐκείνοις οὐ ξυμμαχή-
σειν, καὶ σφίσι προσιέναι καὶ οὐ διαμελλήσειν περι-
σκοποῦντας ὁπότεροι κρατήσουσιν. ναύσταθμον δὲ
ἐπαναχωρήσαντας καὶ ἐφορμηθέντας Μέγαρα ἔφη
χρῆναι ποιεῖσθαι, ἃ ἦν ἐρῆμα, ἀπέχοντα Συρακουσῶν
οὔτε πλοῦν πολὺν οὔτε ὁδόν.

Λάμαχος μὲν ταῦτα εἰπὼν ὅμως προσέθετο καὶ 50
αὐτὸς τῇ Ἀλκιβιάδου γνώμῃ. μετὰ δὲ τοῦτο Ἀλκι-
βιάδης τῇ αὑτοῦ νηὶ διαπλεύσας ἐς Μεσσήνην καὶ
λόγους ποιησάμενος περὶ ξυμμαχίας πρὸς αὐτούς,
ὡς οὐκ ἔπειθεν, ἀλλ' ἀπεκρίναντο πόλει μὲν ἂν οὐ
δέξασθαι, ἀγορὰν δ' ἔξω παρέξειν, ἀπέπλει ἐς τὸ
Ῥήγιον. καὶ εὐθὺς ξυμπληρώσαντες ἑξήκοντα ναῦς 2
ἐκ πασῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ τὰ ἐπιτήδεια λαβόντες
παρέπλεον ἐς Νάξον, τὴν ἄλλην στρατιὰν ἐν Ῥηγίῳ
καταλιπόντες καὶ ἕνα σφῶν αὐτῶν. Ναξίων δὲ δεξα-
μένων τῇ πόλει παρέπλεον ἐς Κατάνην. καὶ ὡς 3
αὐτοὺς οἱ Καταναῖοι οὐκ ἐδέχοντο—ἐνῆσαν γὰρ αὐ-
τόθι ἄνδρες τὰ Συρακοσίων βουλόμενοι—, ἐκομίσθη-
σαν ἐπὶ τὸν Τηρίαν ποταμόν, καὶ αὐλισάμενοι τῇ
ὑστεραίᾳ ἐπὶ Συρακούσας ἔπλεον ἐπὶ κέρως, ἔχοντες
τὰς ἄλλας ναῦς. δέκα δὲ τῶν νεῶν προὔπεμψαν ἐς
τὸν μέγαν λιμένα πλεῦσαί τε καὶ κατασκέψασθαι, εἴ
τι ναυτικόν ἐστι καθειλκυσμένον, καὶ κηρῦξαι ἀπὸ
τῶν νεῶν προσπλεύσαντας, ὅτι Ἀθηναῖοι ἥκουσι Λε-
οντίνους ἐς τὴν ἑαυτῶν κατοικιοῦντες κατὰ ξυμμα-

4 χίαν καὶ ξυγγένειαν· τοὺς οὖν ὄντας ἐν Συρακούσαις Λεοντίνων ὡς παρὰ φίλους καὶ εὐεργέτας Ἀθηναίους ἀδεῶς ἀπιέναι. ἐπεὶ δ' ἐκηρύχθη καὶ κατεσκέψαντο τήν τε πόλιν καὶ τοὺς λιμένας καὶ τὰ περὶ τὴν χώραν, ἐξ ἧς αὐτοῖς ὁρμωμένοις πολεμητέα ἦν, ἀπέπλευσαν
51 πάλιν ἐς Κατάνην. καὶ ἐκκλησίας γενομένης, τὴν μὲν στρατιὰν οὐκ ἐδέχοντο οἱ Καταναῖοι, τοὺς δὲ στρατηγοὺς ἐσελθόντας ἐκέλευον εἴ τι βούλονται εἰπεῖν. καὶ λέγοντος τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τετραμμένων οἱ στρατιῶται πυλίδα τινὰ ἐνῳκοδομημένην κακῶς ἔλαθον διελόντες καὶ ἐσελθόντες ἠγόραζον ἐς τὴν πόλιν.
2 τῶν δὲ Καταναίων οἱ μὲν τὰ τῶν Συρακοσίων φρονοῦντες, ὡς εἶδον τὸ στράτευμα ἔνδον, εὐθὺς περιδεεῖς γενόμενοι ὑπεξῆλθον οὐ πολλοί τινες, οἱ δὲ ἄλλοι ἐψηφίσαντό τε ξυμμαχίαν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα ἐκέλευον ἐκ Ῥηγίου κομίζειν. μετὰ δὲ τοῦτο διαπλεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸ Ῥήγιον πάσῃ ἤδη τῇ στρατιᾷ ἄραντες ἐς τὴν Κατάνην, ἐπειδὴ ἀφίκοντο, κατεσκευάζοντο τὸ στρατόπεδον.

52 Ἐσηγγέλλετο δὲ αὐτοῖς ἔκ τε Καμαρίνης, ὡς, εἰ ἔλθοιεν, προσχωροῖεν ἄν, καὶ ὅτι Συρακόσιοι πληροῦσι ναυτικόν. ἁπάσῃ οὖν τῇ στρατιᾷ παρέπλευσαν πρῶτον μὲν ἐπὶ Συρακούσας· καὶ ὡς οὐδὲν εὗρον ναυτικὸν πληρούμενον, παρεκομίζοντο αὖθις ἐπὶ Καμαρίνης καὶ σχόντες ἐς τὸν αἰγιαλὸν ἐπεκηρυκεύοντο.
2 οἱ δ' οὐκ ἐδέχοντο, λέγοντες σφίσι τὰ ὅρκια εἶναι μιᾷ νηὶ καταπλεόντων Ἀθηναίων δέχεσθαι, ἢν μὴ αὐτοὶ πλείους μεταπέμπωσιν. ἄπρακτοι δὲ γενόμενοι ἀπέπλεον· καὶ ἀποβάντες κατά τι τῆς Συρακοσίας καὶ ἁρπαγὴν ποιησάμενοι, καὶ τῶν Συρακοσίων ἱππέων βοηθησάντων καὶ τῶν ψιλῶν τινὰς ἐσκεδασμέ-
53 νους διαφθειράντων, ἀπεκομίσθησαν ἐς Κατάνην. καὶ καταλαμβάνουσι τὴν Σαλαμινίαν ναῦν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἥκουσαν ἐπί τε Ἀλκιβιάδην, ὡς κελεύσοντας ἀποπλεῖν ἐς ἀπολογίαν ὧν ἡ πόλις ἐνεκάλει, καὶ ἐπ'

ἄλλους τινὰς τῶν στρατιωτῶν τῶν μετ' αὐτοῦ, μεμη-
νυμένων περὶ τῶν μυστηρίων ὡς ἀσεβούντων, τῶν δὲ
καὶ περὶ τῶν Ἑρμῶν. οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἡ 2
στρατιὰ ἀπέπλευσεν, οὐδὲν ἧσσον ζήτησιν ἐποιοῦντο
τῶν περὶ τὰ μυστήρια καὶ τῶν περὶ τοὺς Ἑρμᾶς
δρασθέντων, καὶ οὐ δοκιμάζοντες τοὺς μηνυτάς, ἀλλὰ
πάντα ὑπόπτως ἀποδεχόμενοι, διὰ πονηρῶν ἀνθρώπων
πίστιν πάνυ χρηστοὺς τῶν πολιτῶν ξυλλαμβάνοντες
κατέδουν, χρησιμώτερον ἡγούμενοι εἶναι βασανίσαι 3
τὸ πρᾶγμα καὶ εὑρεῖν ἢ διὰ μηνυτοῦ πονηρίαν τινὰ
καὶ χρηστὸν δοκοῦντα εἶναι αἰτιαθέντα ἀνέλεγκτον
διαφυγεῖν. ἐπιστάμενος γὰρ ὁ δῆμος ἀκοῇ τὴν Πει-
σιστράτου καὶ τῶν παίδων τυραννίδα χαλεπὴν τελευ-
τῶσαν γενομένην, καὶ προσέτι οὐδ' ὑφ' ἑαυτῶν καὶ
Ἁρμοδίου καταλυθεῖσαν, ἀλλ' ὑπὸ Λακεδαιμονίων,
ἐφοβεῖτο ἀεὶ καὶ πάντα ὑπόπτως ἐλάμβανεν.

Τὸ γὰρ Ἀριστογείτονος καὶ Ἁρμοδίου τόλμημα 54
δι' ἐρωτικὴν ξυντυχίαν ἐπεχειρήθη, ἣν ἐγὼ ἐπὶ πλέον
διηγησάμενος ἀποφανῶ οὔτε τοὺς ἄλλους οὔτε αὐ-
τοὺς Ἀθηναίους περὶ τῶν σφετέρων τυράννων οὐδὲ
περὶ τοῦ γενομένου ἀκριβὲς οὐδὲν λέγοντας. Πεισι- 2
στράτου γὰρ γηραιοῦ τελευτήσαντος ἐν τῇ τυραννίδι,
οὐχ Ἵππαρχος, ὥσπερ οἱ πολλοὶ οἴονται, ἀλλ' Ἱπ-
πίας πρεσβύτατος ὢν ἔσχε τὴν ἀρχήν. γενομένου δὲ
Ἁρμοδίου ὥρᾳ ἡλικίας λαμπροῦ, Ἀριστογείτων, ἀνὴρ
τῶν ἀστῶν, μέσος πολίτης, ἐραστὴς ὢν εἶχεν αὐτόν.
πειραθεὶς δὲ ὁ Ἁρμόδιος ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ Πεισι- 3
στράτου καὶ οὐ πεισθεὶς καταγορεύει τῷ Ἀριστογεί-
τονι. ὁ δὲ ἐρωτικῶς περιαλγήσας καὶ φοβηθεὶς τὴν
Ἱππάρχου δύναμιν, μὴ βίᾳ προσαγάγηται αὐτόν, ἐπι-
βουλεύει εὐθύς, ὡς ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης ἀξιώσεως,
κατάλυσιν τῇ τυραννίδι. καὶ ἐν τούτῳ ὁ Ἵππαρχος 4
ὡς αὖθις πειράσας οὐδὲν μᾶλλον ἔπειθε τὸν Ἁρμό-
διον, βίαιον μὲν οὐδὲν ἐβούλετο δρᾶν, ἐν τόπῳ δέ
τινι ἀφανεῖ, ὡς οὐ διὰ τοῦτο δή, παρεσκευάζετο προ-
πηλακιῶν αὐτόν. οὐδὲ γὰρ τὴν ἄλλην ἀρχὴν ἐπαχ-

θὴς ἦν ἐς τοὺς πολλούς, ἀλλ' ἀνεπιφθόνως κατεστή-
5 σατο· καὶ ἐπετήδευσαν ἐπὶ πλεῖστον δὴ τύραννοι
οὗτοι ἀρετὴν καὶ ξύνεσιν, καὶ Ἀθηναίους εἰκοστὴν
μόνον πρασσόμενοι τῶν γιγνομένων τήν τε πόλιν
αὐτῶν καλῶς διεκόσμησαν καὶ τοὺς πολέμους διέ-
6 φερον καὶ ἐς τὰ ἱερὰ ἔθυον. τὰ δὲ ἄλλα αὐτὴ ἡ
πόλις τοῖς πρὶν κειμένοις νόμοις ἐχρῆτο, πλὴν καθ'
ὅσον αἰεί τινα ἐπεμέλοντο σφῶν αὐτῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς
εἶναι. καὶ ἄλλοι τε αὐτῶν ἦρξαν τὴν ἐνιαυσίαν Ἀθη-
ναίοις ἀρχήν, καὶ Πεισίστρατος ὁ Ἱππίου τοῦ τυραν-
νεύσαντος υἱός, τοῦ πάππου ἔχων τοὔνομα, ὃς τῶν
δώδεκα θεῶν βωμὸν τὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ ἄρχων ἀνέθηκε
7 καὶ τὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Πυθίου. καὶ τῷ μὲν ἐν
τῇ ἀγορᾷ προσοικοδομήσας ὕστερον ὁ δῆμος Ἀθη-
ναίων μεῖζον μῆκος τοῦ βωμοῦ ἠφάνισε τοὐπίγραμμα·
τοῦ δ' ἐν Πυθίου ἔτι καὶ νῦν δῆλόν ἐστιν ἀμυδροῖς
γράμμασι λέγον τάδε·

μνῆμα τόδ' ἧς ἀρχῆς Πεισίστρατος Ἱππίου υἱὸς
θῆκεν Ἀπόλλωνος Πυθίου ἐν τεμένει.

55 ὅτι δὲ πρεσβύτατος ὢν Ἱππίας ἦρξεν, εἰδὼς μὲν καὶ
ἀκοῇ ἀκριβέστερον ἄλλων ἰσχυρίζομαι, γνοίη δ' ἂν
τις καὶ αὐτῷ τούτῳ· παῖδες γὰρ αὐτῷ μόνῳ φαίνον-
ται τῶν γνησίων ἀδελφῶν γενόμενοι, ὡς ὅ τε βωμὸς
σημαίνει καὶ ἡ στήλη περὶ τῆς τῶν τυράννων ἀδικίας,
2 ἡ ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀκροπόλει σταθεῖσα, ἐν ᾗ Θεσσα-
λοῦ μὲν οὐδ' Ἱππάρχου οὐδεὶς παῖς γέγραπται, Ἱπ-
πίου δὲ πέντε, οἳ αὐτῷ ἐκ Μυρρίνης τῆς Καλλίου
τοῦ Ὑπερεχίδου θυγατρὸς ἐγένοντο· εἰκὸς γὰρ ἦν
τὸν πρεσβύτατον πρῶτον γῆμαι. καὶ ἐν τῇ αὐτῇ
στήλῃ πρῶτος γέγραπται μετὰ τὸν πατέρα, οὐδὲ
τοῦτο ἀπεοικότως διὰ τὸ πρεσβεύειν τε ἀπ' αὐτοῦ
3 καὶ τυραννεῦσαι. οὐ μὴν οὐδ' ἂν κατασχεῖν μοι
δοκεῖ ποτε Ἱππίας τὸ παραχρῆμα ῥᾳδίως τὴν τυραν-
νίδα, εἰ Ἵππαρχος μὲν ἐν τῇ ἀρχῇ ὢν ἀπέθανεν,
αὐτὸς δὲ αὐθημερὸν καθίστατο· ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ
πρότερον ξύνηθες τοῖς μὲν πολίταις φοβερόν, ἐς δὲ

τοὺς ἐπικούρους ἀκριβές, πολλῷ τῷ περιόντι τοῦ ἀσφαλοῦς κατεκράτησεν, καὶ οὐχ ὡς ἀδελφὸς νεώτερος ὢν ἠπόρησεν, ἐν ᾧ οὐ πρότερον ξυνεχῶς ὡμιλήκει τῇ ἀρχῇ. Ἱππάρχῳ δὲ ξυνέβη τοῦ πάθους τῇ δυστυχίᾳ ὀνομασθέντα καὶ τὴν δόξαν τῆς τυραννίδος ἐς τὰ ἔπειτα προσλαβεῖν.

Τὸν δ᾿ οὖν Ἁρμόδιον ἀπαρνηθέντα τὴν πείρασιν, 56
ὥσπερ διενοεῖτο, προὐπηλάκισεν· ἀδελφὴν γὰρ αὐτοῦ κόρην, ἐπαγγείλαντες ἥκειν κανοῦν οἴσουσαν ἐν πομπῇ τινί, ἀπήλασαν, λέγοντες οὐδὲ ἐπαγγεῖλαι τὴν ἀρχὴν διὰ τὸ μὴ ἀξίαν εἶναι. χαλεπῶς δὲ ἐνεγκόντος 2
τοῦ Ἁρμοδίου, πολλῷ δὴ μᾶλλον δι᾿ ἐκεῖνον καὶ ὁ Ἀριστογείτων παρωξύνετο. καὶ αὐτοῖς τὰ μὲν ἄλλα πρὸς τοὺς ξυνεπιθησομένους τῷ ἔργῳ ἐπέπρακτο, περιέμενον δὲ Παναθήναια τὰ μεγάλα, ἐν ᾗ μόνον ἡμέρᾳ οὐχ ὕποπτον ἐγίγνετο ἐν ὅπλοις τῶν πολιτῶν τοὺς τὴν πομπὴν πέμψοντας ἀθρόους γενέσθαι· καὶ 3
ἔδει ἄρξαι μὲν αὐτούς, ξυνεπαμύνειν δὲ εὐθὺς τὰ πρὸς τοὺς δορυφόρους ἐκείνους. ἦσαν δὲ οὐ πολλοὶ οἱ ξυνομωμοκότες ἀσφαλείας ἕνεκα· ἤλπιζον γὰρ καὶ τοὺς μὴ προειδότας, εἰ καὶ ὁποσοιοῦν τολμήσειαν, ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἔχοντάς γε ὅπλα ἐθελήσειν σφᾶς αὐτοὺς ξυνελευθεροῦν. καὶ ὡς ἐπῆλθεν ἡ ἑορτή, Ἱπ- 57
πίας μὲν ἔξω ἐν τῷ Κεραμεικῷ καλουμένῳ μετὰ τῶν δορυφόρων διεκόσμει, ὡς ἕκαστα ἐχρῆν τῆς πομπῆς προϊέναι, ὁ δὲ Ἁρμόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων ἔχοντες ἤδη τὰ ἐγχειρίδια ἐς τὸ ἔργον προῄεσαν. καὶ ὡς 2
εἶδόν τινα τῶν ξυνωμοτῶν σφίσι διαλεγόμενον οἰκείως τῷ Ἱππίᾳ, ἦν δὲ πᾶσιν εὐπρόσοδος ὁ Ἱππίας, ἔδεισαν καὶ ἐνόμισαν μεμηνῦσθαί τε καὶ ὅσον οὐκ ἤδη ξυλληφθήσεσθαι. τὸν λυπήσαντα οὖν σφᾶς καὶ δι᾿ ὅνπερ πάντα ἐκινδύνευον ἐβούλοντο πρότερον, εἰ δύναιντο, *προτιμωρήσασθαι, καὶ ὥσπερ εἶχον ὥρμησαν 3
εἴσω τῶν πυλῶν, καὶ περιέτυχον τῷ Ἱππάρχῳ παρὰ τὸ Λεωκόριον καλούμενον, καὶ εὐθὺς ἀπερισκέπτως προσπεσόντες, καὶ ὡς ἂν μάλιστα δι᾿ ὀργῆς ὁ μὲν

ἐρωτικῆς, ὁ δὲ ὑβρισμένος, ἔτυπτον καὶ ἀποκτείνουσιν
αὐτόν. καὶ ὁ μὲν τοὺς δορυφόρους τὸ αὐτίκα δια-
φεύγει, ὁ Ἀριστογείτων, ξυνδραμόντος τοῦ ὄχλου,
καὶ ὕστερον ληφθεὶς οὐ ῥᾳδίως διετέθη· Ἁρμόδιος δὲ
58 αὐτοῦ παραχρῆμα ἀπόλλυται. ἀγγελθέντος δὲ Ἱππίᾳ
ἐς τὸν Κεραμεικόν, οὐκ ἐπὶ τὸ γενόμενον, ἀλλ' ἐπὶ
τοὺς πομπέας τοὺς ὁπλίτας πρότερον ἢ αἰσθέσθαι
αὐτούς, ἄποθεν ὄντας, εὐθὺς ἐχώρησεν, καὶ ἀδήλως
τῇ ὄψει πλασάμενος πρὸς τὴν ξυμφορὰν ἐκέλευσεν
αὐτούς, δείξας τι χωρίον, ἀπελθεῖν ἐς αὐτὸ ἄνευ τῶν
ὅπλων. καὶ οἱ μὲν ἀνεχώρησαν οἰόμενοί τι ἐρεῖν
αὐτόν, ὁ δὲ τοῖς ἐπικούροις φράσας τὰ ὅπλα ὑπο-
λαβεῖν ἐξελέγετο εὐθὺς οὓς ἐπῃτιᾶτο καὶ εἴ τις εὑρέθη
ἐγχειρίδιον ἔχων· μετὰ γὰρ ἀσπίδος καὶ δόρατος
εἰώθεσαν τὰς πομπὰς ποιεῖν.
59 Τοιούτῳ μὲν τρόπῳ δι' ἐρωτικὴν λύπην ἥ τε ἀρχὴ
τῆς ἐπιβουλῆς καὶ ἡ ἀλόγιστος τόλμα ἐκ τοῦ παρα-
χρῆμα περιδεοῦς Ἁρμοδίῳ καὶ Ἀριστογείτονι ἐγέ-
2 νετο. τοῖς δ' Ἀθηναίοις χαλεπωτέρα μετὰ τοῦτο ἡ
τυραννὶς κατέστη, καὶ ὁ Ἱππίας διὰ φόβου ἤδη μᾶλ-
λον ὢν τῶν τε πολιτῶν πολλοὺς ἔκτεινε καὶ πρὸς τὰ
ἔξω ἅμα διεσκοπεῖτο, εἴ ποθεν ἀσφάλειάν τινα ὁρῴη
3 μεταβολῆς γενομένης ὑπάρχουσάν οἱ. Ἱπποκλου
γοῦν τοῦ Λαμψακηνοῦ τυράννου Αἰαντίδῃ τῷ παιδὶ
θυγατέρα ἑαυτοῦ μετὰ ταῦτα Ἀρχεδίκην, Ἀθηναῖος
ὢν Λαμψακηνῷ, ἔδωκεν, αἰσθανόμενος αὐτοὺς μέγα
παρὰ βασιλεῖ Δαρείῳ δύνασθαι. καὶ αὐτῆς σῆμα ἐν
Λαμψάκῳ ἐστὶν ἐπίγραμμα ἔχον τόδε·

4 ἀνδρὸς ἀριστεύσαντος ἐν Ἑλλάδι τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ
Ἱππίου Ἀρχεδίκην ἥδε κέκευθε κόνις,
ἣ πατρός τε καὶ ἀνδρὸς ἀδελφῶν τ' οὖσα τυράννων
παίδων τ' οὐκ ἤρθη νοῦν ἐς ἀτασθαλίην.

5 τυραννεύσας δὲ ἔτη τρία Ἱππίας ἔτι Ἀθηναίων καὶ
παυθεὶς ἐν τῷ τετάρτῳ ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀλκ-
μαιωνιδῶν τῶν φευγόντων ἐχώρει ὑπόσπονδος ἔς τε

Σίγειον καὶ παρ' Αἰαντίδην ἐς Λάμψακον, ἐκεῖθεν δὲ ὡς βασιλέα Δαρεῖον, ὅθεν καὶ ὁρμώμενος ἐς Μαραθῶνα ὕστερον ἔτει εἰκοστῷ, ἤδη γέρων ὤν, μετὰ Μήδων ἐστράτευσεν.

Ὧν ἐνθυμούμενος ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων καὶ 60
μιμνησκόμενος, ὅσα ἀκοῇ περὶ αὐτῶν ἠπίστατο, χαλεπὸς ἦν τότε καὶ ὑπόπτης ἐς τοὺς περὶ τῶν μυστικῶν τὴν αἰτίαν λαβόντας, καὶ πάντα αὐτοῖς ἐδόκει ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ ὀλιγαρχικῇ καὶ τυραννικῇ πεπρᾶχθαι.
καὶ ὡς αὐτῶν διὰ τὸ τοιοῦτον ὀργιζομένων πολλοί 2
τε καὶ ἀξιόλογοι ἄνθρωποι ἤδη ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ἦσαν, καὶ οὐκ ἐν παύλῃ ἐφαίνετο, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ἐπεδίδοσαν μᾶλλον ἐς τὸ ἀγριώτερόν τε καὶ πλείους ἔτι ξυλλαμβάνειν, ἐνταῦθα ἀναπείθεται εἷς τῶν δεδεμένων, ὅσπερ ἐδόκει αἰτιώτατος εἶναι, ὑπὸ τῶν ξυνδεσμωτῶν τινος εἴτε ἄρα καὶ τὰ ὄντα μηνῦσαι εἴτε καὶ οὔ· ἐπ' ἀμφότερα γὰρ εἰκάζεται, τὸ δὲ σαφὲς οὐδεὶς οὔτε τότε οὔτε ὕστερον ἔχει εἰπεῖν περὶ τῶν δρασάντων τὸ ἔργον. λέγων δὲ ἔπεισεν αὐτὸν ὡς χρή, εἰ μὴ καὶ δέδρακεν, αὐτόν τε ἄδειαν ποιησάμενον σῶσαι καὶ τὴν πόλιν τῆς παρούσης ὑποψίας παῦσαι·
βεβαιοτέραν γὰρ αὐτῷ σωτηρίαν εἶναι ὁμολογήσαντι 3
μετ' ἀδείας ἢ ἀρνηθέντι διὰ δίκης ἐλθεῖν. καὶ ὁ μὲν αὐτός τε καθ' ἑαυτοῦ καὶ κατ' ἄλλων μηνύει τὸ τῶν Ἑρμῶν· ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἄσμενος λαβών, ὡς ᾤετο, τὸ σαφὲς καὶ δεινὸν ποιούμενοι πρότερον, εἰ τοὺς ἐπιβουλεύοντας σφῶν τῷ πλήθει μὴ εἴσονται, τὸν μὲν μηνυτὴν εὐθὺς καὶ τοὺς ἄλλους μετ' αὐτοῦ,
ὅσων μὴ κατηγορήκει, ἔλυσαν, τοὺς δὲ καταιτιαθέντας 4
κρίσεις ποιήσαντες τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, ὅσοι ξυνελήφθησαν, τῶν δὲ διαφυγόντων θάνατον καταγνόντες ἐπανεῖπον ἀργύριον τῷ ἀποκτείναντι. κἀν τούτῳ οἱ μὲν παθόντες ἄδηλον ἦν εἰ ἀδίκως ἐτετιμώρηντο, ἡ μέντοι ἄλλη πόλις ἐν τῷ παρόντι περιφανῶς ὠφέλητο.

Περὶ δὲ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐναγόντων τῶν ἐχθρῶν, 61
οἵπερ καὶ πρὶν ἐκπλεῖν αὐτὸν ἐπέθεντο, χαλεπῶς οἱ

Ἀθηναῖοι ἐλάμβανον· καὶ ἐπειδὴ τὸ τῶν Ἑρμῶν ᾤοντο σαφὲς ἔχειν, πολὺ δὴ μᾶλλον καὶ τὰ μυστικά, ὧν ἐπαίτιος ἦν, μετὰ τοῦ αὐτοῦ λόγου καὶ τῆς ξυνωμοσίας ἐπὶ τῷ δήμῳ ἀπ' ἐκείνου ἐδόκει πραχθῆναι.
2 καὶ γάρ τις καὶ στρατιὰ Λακεδαιμονίων οὐ πολλὴ ἔτυχε κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον, ἐν ᾧ περὶ ταῦτα ἐθορυβοῦντο, μέχρι Ἰσθμοῦ παρελθοῦσα, πρὸς Βοιωτούς τι πράσσοντες. ἐδόκει οὖν ἐκείνου πράξαντος καὶ οὐ Βοιωτῶν ἕνεκα ἀπὸ ξυνθήματος ἥκειν, καὶ εἰ μὴ ἔφθασαν δὴ αὐτοὶ κατὰ τὸ μήνυμα ξυλλαβόντες
3 τοὺς ἄνδρας, προδοθῆναι ἂν ἡ πόλις. καί τινα μίαν νύκτα καὶ κατέδαρθον ἐν Θησείῳ τῷ ἐν πόλει ἐν ὅπλοις. οἵ τε ξένοι τοῦ Ἀλκιβιάδου οἱ ἐν Ἄργει κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὑπωπτεύθησαν τῷ δήμῳ ἐπιτίθεσθαι, καὶ τοὺς ὁμήρους τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν ταῖς νήσοις κειμένους οἱ Ἀθηναῖοι τότε παρέδοσαν τῷ Ἀργείων δήμῳ διὰ ταῦτα διαχρήσασθαι. πανταχόθεν τε περιειστήκει ὑποψία ἐς τὸν Ἀλκιβιάδην.
4 ὥστε βουλόμενοι αὐτὸν ἐς κρίσιν ἀγαγόντες ἀποκτεῖναι πέμπουσιν οὕτω τὴν Σαλαμινίαν ναῦν ἐς τὴν Σικελίαν ἐπί τε ἐκεῖνον καὶ ὧν πέρι ἄλλων ἐμεμήνυτο. εἴρητο δὲ προειπεῖν αὐτῷ ἀπολογησομένῳ ἀκολουθεῖν, ξυλλαμβάνειν δὲ μή, θεραπεύοντες τό τε πρὸς τοὺς ἐν τῇ Σικελίᾳ στρατιώτας τε σφετέρους καὶ πολεμίους μὴ θορυβεῖν, καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς Μαντινέας καὶ Ἀργείους βουλόμενοι παραμεῖναι, δι'
5 ἐκείνου νομίζοντες πεισθῆναι σφᾶς ξυστρατεύειν. καὶ ὁ μὲν ἔχων τὴν ἑαυτοῦ ναῦν καὶ οἱ ξυνδιαβεβλημένοι ἀπέπλεον μετὰ τῆς Σαλαμινίας ἐκ τῆς Σικελίας ὡς ἐς τὰς Ἀθήνας· καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐν Θουρίοις, οὐκέτι ξυνείποντο, ἀλλ' ἀπελθόντες ἀπὸ τῆς νεὼς οὐ φανεροὶ ἦσαν, δείσαντες τὸ ἐπὶ διαβολῇ ἐς δίκην κατα-
6 πλεῦσαι. οἱ δ' ἐκ τῆς Σαλαμινίας τέως μὲν ἐζήτουν τὸν Ἀλκιβιάδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ὡς δ' οὐδαμοῦ φανεροὶ ἦσαν, ᾤχοντο ἀποπλέοντες. ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἤδη φυγὰς ὢν οὐ πολὺ ὕστερον ἐπὶ πλοίου ἐπε-

ραιώθη ἐς Πελοπόννησον ἐκ τῆς Θουρίας· οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐρήμῃ δίκῃ θάνατον κατέγνωσαν αὐτοῦ τε καὶ τῶν μετ' ἐκείνου.

Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ 62
ἐν τῇ Σικελίᾳ, δύο μέρη ποιήσαντες τοῦ στρατεύματος καὶ λαχὼν ἑκάτερος, ἔπλεον ξὺν παντὶ ἐπὶ Σελινοῦντος καὶ Ἐγέστης, βουλόμενοι μὲν εἰδέναι τὰ χρήματα εἰ δώσουσιν οἱ Ἐγεσταῖοι, κατασκέψασθαι δὲ καὶ τῶν Σελινουντίων τὰ πράγματα καὶ τὰ διάφορα μαθεῖν τὰ πρὸς Ἐγεσταίους. παραπλέοντες δ' 2
ἐν ἀριστερᾷ τὴν Σικελίαν, τὸ μέρος τὸ πρὸς τὸν Τυρσηνικὸν κόλπον, ἔσχον ἐς Ἱμέραν, ἥπερ μόνη ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῆς Σικελίας Ἑλλὰς πόλις ἐστίν· καὶ ὡς οὐκ ἐδέχοντο αὐτούς, παρεκομίζοντο. καὶ ἐν τῷ 3
παράπλῳ αἱροῦσιν Ὕκκαρα, πόλισμα Σικανικὸν μέν, Ἐγεσταίοις δὲ πολέμιον· ἦν δὲ παραθαλασσίδιον. καὶ ἀνδραποδίσαντες τὴν πόλιν παρέδοσαν Ἐγεσταίοις, παρεγένοντο γὰρ αὐτῶν ἱππῆς, αὐτοὶ δὲ πάλιν τῷ μὲν πεζῷ ἐχώρουν διὰ τῶν Σικελῶν, ἕως ἀφίκοντο ἐς Κατάνην, αἱ δὲ νῆες περιέπλευσαν τὰ ἀνδράποδα ἄγουσαι. Νικίας δὲ εὐθὺς ἐξ Ὑκκάρων ἐπὶ Ἐγέστης 4
παραπλεύσας καὶ τἆλλα χρηματίσας καὶ λαβὼν τάλαντα τριάκοντα παρῆν ἐς τὸ στράτευμα· καὶ τἀνδράποδα *ἀπέδοντο καὶ *ἐγένετο ἐξ αὐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τάλαντα. καὶ ἐς τῶν Σικελῶν τοὺς ξυμμάχους περιέπλευσαν, στρατιὰν κελεύοντες πέμπειν· τῇ τε ἡμισείᾳ τῆς ἑαυτῶν ἦλθον ἐπὶ Ὕβλαν τὴν Γελεᾶτιν, πολεμίαν οὖσαν, καὶ οὐχ εἷλον. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθὺς τὴν ἔφοδον 63
οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ Συρακούσας παρεσκευάζοντο, οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ αὐτοὶ ὡς ἐπ' ἐκείνους ἰόντες. ἐπειδὴ γὰρ αὐτοῖς πρὸς τὸν πρῶτον φόβον καὶ τὴν προσδοκίαν οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ εὐθὺς ἐπέκειντο, κατά τε τὴν ἡμέραν ἑκάστην προϊοῦσαν ἀνεθάρσουν μᾶλλον, καὶ 2
ἐπειδὴ πλέοντές τά τε ἐπέκεινα τῆς Σικελίας πολὺ ἀπὸ σφῶν ἐφαίνοντο καὶ πρὸς τὴν Ὕβλαν ἐλθόντες

καὶ πειράσαντες οὐχ εἶλον βίᾳ, ἔτι πλέον κατεφρό-
νησαν καὶ ἠξίουν τοὺς στρατηγούς, οἷον δὴ ὄχλος
φιλεῖ θαρσήσας ποιεῖν, ἄγειν σφᾶς ἐπὶ Κατάνην,
3 ἐπειδὴ οὐκ ἐκεῖνοι ἐφ' ἑαυτοὺς ἔρχονται. ἱππῆς τε
προσελαύνοντες ἀεὶ κατάσκοποι τῶν Συρακοσίων
πρὸς τὸ στράτευμα τῶν Ἀθηναίων ἐφύβριζον ἄλλα
τε καὶ εἰ ξυνοικήσοντες σφίσιν αὐτοῖς μᾶλλον ἥκοιεν
ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ ἢ Λεοντίνους ἐς τὴν οἰκείαν κατοι-
64 κιοῦντες. ἃ γιγνώσκοντες οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθη-
ναίων καὶ βουλόμενοι αὐτοὺς ἄγειν πανδημεὶ ἐκ τῆς
πόλεως ὅτι πλεῖστον, αὐτοὶ δὲ ταῖς ναυσὶν ἐν τοσού-
τῳ ὑπὸ νύκτα παραπλεύσαντες στρατόπεδον κατα-
2 λαβεῖν ἐν ἐπιτηδείῳ καθ' ἡσυχίαν, εἰδότες οὐκ ἂν
ὁμοίως δυνηθέντες [καὶ] εἰ ἐκ τῶν νεῶν πρὸς παρε-
σκευασμένους ἐκβιβάζοιεν ἢ κατὰ γῆν ἰόντες γνω-
σθείησαν—τοὺς γὰρ ἂν ψιλοὺς τοὺς σφῶν καὶ τὸν
ὄχλον τῶν Συρακοσίων τοὺς ἱππέας, πολλοὺς ὄντας,
σφίσι δ' οὐ παρόντων ἱππέων, βλάπτειν ἂν μεγάλα,
οὕτω δὲ λήψεσθαι χωρίον ὅθεν ὑπὸ τῶν ἱππέων οὐ
3 βλάψονται ἄξια λόγου· ἐδίδασκον δ' αὐτοὺς περὶ τοῦ
πρὸς τῷ Ὀλυμπιείῳ χωρίου, ὅπερ καὶ κατέλαβον,
Συρακοσίων φυγάδες οἳ ξυνείποντο—τοιόνδε τι οὖν
4 πρὸς ἃ ἐβούλοντο οἱ στρατηγοὶ μηχανῶνται. πέμ-
πουσιν ἄνδρα σφίσι μὲν πιστόν, τοῖς δὲ τῶν Συρα-
κοσίων στρατηγοῖς τῇ δοκήσει οὐχ ἧσσον ἐπιτήδειον·
ἦν δὲ Καταναῖος ὁ ἀνὴρ καὶ ἀπ' ἀνδρῶν ἐκ τῆς Κατά-
νης ἥκειν ἔφη, ὧν ἐκεῖνοι τὰ ὀνόματα ἐγίγνωσκον, καὶ
ἠπίσταντο ἐν τῇ πόλει ἔτι ὑπολοίπους ὄντας τῶν
5 σφίσιν εὐνόων. ἔλεγε δὲ τοὺς Ἀθηναίους αὐλίζεσθαι
ἀπὸ τῶν ὅπλων ἐν τῇ πόλει, καὶ εἰ βούλονται ἐκεῖνοι
πανδημεὶ ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ ἅμα ἕῳ ἐπὶ τὸ στράτευμα
ἐλθεῖν, αὐτοὶ μὲν ἀποκλῄσειν αὐτοὺς παρὰ σφίσι καὶ
τὰς ναῦς ἐμπρήσειν, ἐκείνους δὲ ῥᾳδίως τὸ στράτευμα
προσβαλόντας τῷ σταυρώματι αἱρήσειν· εἶναι δὲ
ταῦτα τοὺς ξυνδράσοντας πολλοὺς Καταναίων, καὶ
ἡτοιμάσθαι ἤδη, ἀφ' ὧν αὐτὸς ἥκειν.

Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Συρακοσίων, μετὰ τοῦ καὶ 65
ἐς τὰ ἄλλα θαρσεῖν καὶ εἶναι ἐν διανοίᾳ καὶ ἄνευ
τούτων ἰέναι [παρεσκευάσθαι] ἐπὶ Κατάνην, ἐπίστευ-
σάν τε τῷ ἀνθρώπῳ πολλῷ ἀπερισκεπτότερον καὶ
εὐθὺς ἡμέραν ξυνθέμενοι, ᾗ παρέσονται, ἀπέστειλαν
αὐτόν, καὶ αὐτοί—ἤδη γὰρ καὶ τῶν ξυμμάχων Σελι- 2
νούντιοι καὶ ἄλλοι τινὲς παρῆσαν—προεῖπον πανδη-
μεὶ πᾶσιν ἐξιέναι Συρακοσίοις. ἐπεὶ δὲ ἑτοῖμα αὐτοῖς
καὶ τὰ τῆς παρασκευῆς ἦν, καὶ αἱ ἡμέραι, ἐν αἷς ξυν-
έθεντο ἥξειν, ἐγγὺς ἦσαν, πορευόμενοι ἐπὶ Κατάνης
ηὐλίσαντο ἐπὶ τῷ Συμαίθῳ ποταμῷ ἐν τῇ Λεοντίνῃ.
οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὡς ᾔσθοντο αὐτοὺς προσιόντας, ἀνα- 3
λαβόντες τό τε στράτευμα ἅπαν τὸ ἑαυτῶν καὶ ὅσοι
Σικελῶν αὐτοῖς ἢ ἄλλος τις προσεληλύθει καὶ ἐπιβι-
βάσαντες ἐπὶ τὰς ναῦς καὶ τὰ πλοῖα, ὑπὸ νύκτα
ἔπλεον ἐπὶ τὰς Συρακούσας. καὶ οἵ τε Ἀθηναῖοι 4
ἅμα ἕῳ ἐξέβαινον ἐς τὸ κατὰ τὸ Ὀλυμπιεῖον ὡς τὸ
στρατόπεδον καταληψόμενοι, καὶ οἱ ἱππῆς οἱ Συρα-
κοσίων πρῶτοι προσελάσαντες ἐς τὴν Κατάνην καὶ
αἰσθόμενοι ὅτι τὸ στράτευμα ἅπαν ἀνῆκται ἀποστρέ-
ψαντες ἀγγέλλουσι τοῖς πεζοῖς, καὶ ξύμπαντες ἤδη
ἀποτρεπόμενοι ἐβοήθουν ἐπὶ τὴν πόλιν. ἐν τούτῳ 66
δ' οἱ Ἀθηναῖοι, μακρᾶς οὔσης τῆς ὁδοῦ αὐτοῖς, καθ'
ἡσυχίαν καθῖσαν τὸ στράτευμα ἐς χωρίον ἐπιτήδειον,
καὶ ἐν ᾧ μάχης τε ἄρξειν ἔμελλον, ὁπότε βούλοιντο,
καὶ οἱ ἱππῆς τῶν Συρακοσίων ἥκιστ' *[ἂν] αὐτοὺς
καὶ ἐν τῷ ἔργῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ λυπήσειν· τῇ μὲν γὰρ
τειχία τε καὶ οἰκίαι εἶργον καὶ δένδρα καὶ λίμνη,
παρὰ δὲ τὸ κρημνοί. καὶ τὰ ἐγγὺς δένδρα κόψαντες 2
καὶ κατενεγκόντες ἐπὶ τὴν θάλασσαν παρά τε τὰς
ναῦς σταύρωμα ἔπηξαν καὶ ἐπὶ τῷ Δάσκωνι ἔρυμά
τε, ᾗ εὐεφοδώτατον ἦν τοῖς πολεμίοις, λίθοις λογάδην
καὶ ξύλοις διὰ ταχέων ὤρθωσαν καὶ τὴν τοῦ Ἀνάπου
γέφυραν ἔλυσαν. παρασκευαζομένων δὲ ἐκ μὲν τῆς 3
πόλεως οὐδεὶς ἐξιὼν ἐκώλυεν, πρῶτοι δὲ οἱ ἱππῆς τῶν
Συρακοσίων προσεβοήθησαν, ἔπειτα δὲ ὕστερον καὶ

τὸ πεζὸν ἅπαν ξυνελέγη. καὶ προσῆλθον μὲν ἐγγὺς τοῦ στρατεύματος τῶν Ἀθηναίων τὸ πρῶτον, ἔπειτα δέ, ὡς οὐκ ἀντιπροήεσαν αὐτοῖς, ἀναχωρήσαντες καὶ διαβάντες τὴν Ἑλωρινὴν ὁδὸν ηὐλίσαντο.

67 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι παρεσκευάζοντο ὡς ἐς μάχην καὶ ξυνετάξαντο ὧδε. δεξιὸν μὲν κέρας Ἀργεῖοι εἶχον καὶ Μαντινῆς, Ἀθηναῖοι δὲ
2 τὸ μέσον, τὸ δὲ ἄλλο οἱ ξύμμαχοι οἱ ἄλλοι. καὶ τὸ μὲν ἥμισυ αὐτοῖς τοῦ στρατεύματος ἐν τῷ πρόσθεν ἦν, τεταγμένον ἐπὶ ὀκτώ, τὸ δὲ ἥμισυ ἐπὶ ταῖς εὐναῖς ἐν πλαισίῳ, ἐπὶ ὀκτὼ καὶ τοῦτο τεταγμένον· οἷς εἴρητο, ᾗ ἂν τοῦ στρατεύματός τι πονῇ μάλιστα, ἐφορῶντας παραγίγνεσθαι. καὶ τοὺς σκευοφόρους ἐντὸς
3 τούτων τῶν ἐπιτάκτων ἐποιήσαντο. οἱ δὲ Συρακόσιοι ἔταξαν τοὺς μὲν ὁπλίτας ἐφ' ἑκκαίδεκα, ὄντας πανδημεὶ Συρακοσίους καὶ ὅσοι ξύμμαχοι παρῆσαν —ἐβοήθησαν δὲ αὐτοῖς Σελινούντιοι μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ Γελῴων ἱππῆς, τὸ ξύμπαν ἐς διακοσίους, καὶ Καμαριναίων ἱππῆς ὅσον εἴκοσι καὶ τοξόται ὡς πεντήκοντα—τοὺς δὲ ἱππέας ἐπετάξαντο ἐπὶ
4 τῷ δεξιῷ, οὐκ ἔλασσον ὄντας ἢ διακοσίους καὶ χιλίους, παρὰ δ' αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀκοντιστάς. μέλλουσι δὲ τοῖς Ἀθηναίοις προτέροις ἐπιχειρήσειν ὁ Νικίας κατά τε ἔθνη, ἐπιπαριὼν ἕκαστα, καὶ ξύμπασι τοιάδε παρεκελεύετο.

68 "Πολλῇ μὲν παραινέσει, ὦ ἄνδρες, τί δεῖ χρῆσθαι, οἳ πάρεσμεν ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀγῶνα; αὐτὴ γὰρ ἡ παρασκευὴ ἱκανωτέρα μοι δοκεῖ εἶναι θάρσος παρασχεῖν ἢ καλῶς λεχθέντες λόγοι μετὰ ἀσθενοῦς στρατοπέδου.
2 ὅπου γὰρ Ἀργεῖοι καὶ Μαντινῆς καὶ Ἀθηναῖοι καὶ νησιωτῶν οἱ πρῶτοί ἐσμεν, πῶς οὐ χρὴ μετὰ τοιῶνδε καὶ τοσῶνδε ξυμμάχων πάντα τινὰ μεγάλην τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης ἔχειν, ἄλλως τε καὶ πρὸς ἄνδρας πανδημεί τε ἀμυνομένους καὶ οὐκ ἀπολέκτους ὥσπερ καὶ ἡμᾶς, καὶ προσέτι Σικελιώτας, οἳ ὑπερφρονοῦσι μὲν ἡμᾶς ὑπομενοῦσι δ' οὔ, διὰ τὸ τὴν ἐπιστήμην τῆς

τόλμης ἧσσω ἔχειν; παραστήτω δέ τινι καὶ τόδε, 3
πολύ τε ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν εἶναι καὶ πρὸς γῇ
οὐδεμιᾷ φιλίᾳ, ἥντινα μὴ αὐτοὶ μαχόμενοι κτήσεσθε.
καὶ τοὐναντίον ὑπομιμνήσκω ὑμᾶς ἢ οἱ πολέμιοι
σφίσιν αὐτοῖς εὖ οἶδ᾽ ὅτι παρακελεύονται· οἱ μὲν 4
γάρ, ὅτι περὶ πατρίδος ἔσται ὁ ἀγών, ἐγὼ δέ, ὅτι οὐκ
ἐν πατρίδι, ἐξ ἧς κρατεῖν δεῖ ἢ μὴ ῥᾳδίως ἀποχωρεῖν·
οἱ γὰρ ἱππῆς πολλοὶ ἐπικείσονται. τῆς τε οὖν ὑμετέ-
ρας αὐτῶν ἀξίας μνησθέντες ἐπέλθετε τοῖς ἐναντίοις
προθύμως καὶ τὴν παροῦσαν ἀνάγκην καὶ ἀπορίαν
φοβερωτέραν ἡγησάμενοι τῶν πολεμίων."

Ὁ μὲν Νικίας τοιαῦτα παρακελευσάμενος ἐπῆγε 69
τὸ στρατόπεδον εὐθύς, οἱ δὲ Συρακόσιοι ἀπροσδόκη-
τοι μὲν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἦσαν ὡς ἤδη μαχούμενοι,
καί τινες αὐτοῖς ἐγγὺς τῆς πόλεως οὔσης καὶ ἀπεληλύθεσαν·
οἱ δὲ καὶ διὰ σπουδῆς προσβοηθοῦντες
δρόμῳ ὑστέριζον μέν, ὡς δὲ ἕκαστός πῃ τοῖς πλείοσι
προσμίξειεν καθίσταντο. οὐ γὰρ δὴ προθυμίᾳ ἐλλι- 2
πεῖς ἦσαν οὐδὲ τόλμῃ οὔτ᾽ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ οὔτ᾽ ἐν
ταῖς ἄλλαις, ἀλλὰ τῇ μὲν ἀνδρίᾳ οὐχ ἥσσους ἐς ὅσον
ἡ ἐπιστήμη ἀντέχοι, τῷ δὲ ἐλλείποντι αὐτῆς καὶ τὴν
βούλησιν ἄκοντες προὐδίδοσαν. ὅμως δὲ οὐκ ἂν 3
οἰόμενοι σφίσι τοὺς Ἀθηναίους προτέρους ἐπελθεῖν
καὶ διὰ τάχους ἀναγκαζόμενοι ἀμύνασθαι ἀναλαβόν-
τες τὰ ὅπλα εὐθὺς ἀντεπῄεσαν. καὶ πρῶτον μὲν
αὐτῶν ἑκατέρων οἵ τε λιθοβόλοι καὶ σφενδονῆται
καὶ τοξόται προὐμάχοντο καὶ τροπὰς οἵας εἰκὸς ψιλοὺς
ἀλλήλων ἐποίουν· ἔπειτα δὲ μάντεις τε σφάγια προὔ-
φερον τὰ νομιζόμενα καὶ σαλπιγκταὶ ξύνοδον ἐπώ-
τρυνον τοῖς ὁπλίταις, οἱ δ᾽ ἐχώρουν, Συρακόσιοι μὲν 4
περί τε πατρίδος μαχούμενοι καὶ τῆς ἰδίας ἕκαστος
τὸ μὲν αὐτίκα σωτηρίας τὸ δὲ μέλλον ἐλευθερίας, τῶν
δ᾽ ἐναντίων Ἀθηναῖοι μὲν περί τε τῆς ἀλλοτρίας οἰ-
κείαν σχεῖν καὶ τὴν οἰκείαν μὴ βλάψαι ἡσσώμενοι,
Ἀργεῖοι δὲ καὶ τῶν ξυμμάχων οἱ αὐτόνομοι ξυγκτή- 5
σασθαί τε ἐκείνοις ἐφ᾽ ἃ ἦλθον καὶ τὴν ὑπάρχουσαν

σφίσι πατρίδα νικήσαντες πάλιν ἐπιδεῖν· τὸ δ' ὑπή-
κοον τῶν ξυμμάχων μέγιστον μὲν περὶ τῆς αὐτίκα
ἀνελπίστου σωτηρίας, ἢν μὴ κρατῶσι, τὸ πρόθυμον
εἶχον, ἔπειτα δὲ ἐν παρέργῳ καὶ εἴ τι ἄλλο ξυγκατα-
70 στρεψαμένοις ῥᾷον αὐτοῖς ὑπακούσεται. γενομένης
δ' ἐν χερσὶ τῆς μάχης ἐπὶ πολὺ ἀντεῖχον ἀλλήλοις,
καὶ ξυνέβη βροντάς τε ἅμα τινὰς γενέσθαι καὶ ἀστρα-
πὰς καὶ ὕδωρ πολύ, ὥστε τοῖς μὲν πρῶτον μαχομέ-
νοις καὶ ἐλάχιστα πολέμῳ ὡμιληκόσι καὶ τοῦτο ξυν-
2 επιλαβέσθαι τοῦ φόβου, τοῖς δ' ἐμπειροτέροις τὰ μὲν
γιγνόμενα καὶ ὥρᾳ ἔτους περαίνεσθαι δοκεῖν, τοὺς δὲ
ἀνθεστῶτας πολὺ μείζω ἔκπληξιν μὴ νικωμένους
παρέχειν. ὠσαμένων δὲ τῶν Ἀργείων πρῶτον τὸ
εὐώνυμον κέρας τῶν Συρακοσίων καὶ μετ' αὐτοὺς τῶν
Ἀθηναίων τὸ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς παρερρήγνυτο ἤδη
καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα τῶν Συρακοσίων καὶ ἐς φυγὴν
3 κατέστη. καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν οὐκ ἐδίωξαν οἱ Ἀθη-
ναῖοι—οἱ γὰρ ἱππῆς τῶν Συρακοσίων πολλοὶ ὄντες
καὶ ἀήσσητοι εἶργον καὶ ἐσβαλόντες ἐς τοὺς ὁπλίτας
αὐτῶν εἴ τινας προδιώκοντας ἴδοιεν, ἀνέστελλον—
ἐπακολουθήσαντες δὲ ἀθρόοι, ὅσον ἀσφαλῶς εἶχε,
4 πάλιν ἐπανεχώρουν καὶ τροπαῖον ἵστασαν. οἱ δὲ Συ-
ρακόσιοι ἀθροισθέντες ἐς τὴν Ἑλωρινὴν ὁδὸν καὶ ὡς
ἐκ τῶν παρόντων ξυνταξάμενοι ἔς τε τὸ Ὀλυμπιεῖον
ὅμως σφῶν αὐτῶν παρέπεμψαν φυλακήν, δείσαντες
μὴ οἱ Ἀθηναῖοι τῶν χρημάτων ἃ ἦν αὐτόθι κινή-
σωσιν, καὶ οἱ λοιποὶ ἐπανεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν.
71 οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πρὸς μὲν τὸ ἱερὸν οὐκ ἦλθον, ξυγκο-
μίσαντες δὲ τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς καὶ ἐπὶ πυρὰν ἐπι-
θέντες ηὐλίσαντο αὐτοῦ. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τοῖς μὲν
Συρακοσίοις ἀπέδοσαν ὑποσπόνδους τοὺς νεκρούς—
ἀπέθανον δὲ αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων περὶ ἑξήκοντα
καὶ διακοσίους—τῶν δὲ σφετέρων τὰ ὀστᾶ ξυνέλεξαν
—ἀπέθανον δὲ αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὡς πεντή-
κοντα—καὶ τὰ τῶν πολεμίων σκῦλα ἔχοντες ἀπέ-
πλευσαν ἐς Κατάνην· χειμών τε γὰρ ἦν καὶ τὸν

πόλεμον αὐτόθεν ποιεῖσθαι οὔπω ἐδόκει δυνατὸν εἶναι, πρὶν ἂν ἱππέας τε μεταπέμψωσιν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐκ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων ἀγείρωσιν, ὅπως μὴ παντάπασιν ἱπποκρατῶνται, καὶ χρήματα δὲ ἅμα αὐτόθεν τε ξυλλέξωνται καὶ παρ' Ἀθηναίων ἔλθῃ, τῶν τε πόλεών τινας προσαγάγωνται, ἃς ἤλπιζον μετὰ τὴν μάχην μᾶλλον σφῶν ὑπακούσεσθαι, τά τε ἄλλα καὶ σῖτον καὶ ὅσων δέοι παρασκευάσωνται ὡς ἐς τὸ ἔαρ ἐπιχειρήσοντες ταῖς Συρακούσαις.

Καὶ οἱ μὲν ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἀπέπλευσαν ἐς τὴν 72
Νάξον καὶ Κατάνην διαχειμάσοντες, Συρακόσιοι δὲ τοὺς σφετέρους αὐτῶν νεκροὺς θάψαντες ἐκκλησίαν ἐποίουν. καὶ παρελθὼν αὐτοῖς Ἑρμοκράτης ὁ Ἕρμωνος, ἀνὴρ καὶ ἐς τἆλλα ξύνεσιν οὐδενὸς λειπόμενος καὶ κατὰ τὸν πόλεμον ἐμπειρίᾳ τε ἱκανὸς γενόμενος καὶ ἀνδρίᾳ ἐπιφανής, ἐθάρσυνέ τε καὶ οὐκ εἴα τῷ γεγενημένῳ ἐνδιδόναι· τὴν μὲν γὰρ γνώμην αὐτῶν 2
οὐχ ἡσσῆσθαι, τὴν δὲ ἀταξίαν βλάψαι. οὐ μέντοι τοσοῦτόν γε λειφθῆναι ὅσον εἰκὸς εἶναι, ἄλλως τε τοῖς πρώτοις τῶν Ἑλλήνων ἐμπειρίᾳ, ἰδιώτας, ὡς εἰπεῖν, χειροτέχναις, ἀνταγωνισαμένους. μέγα δὲ βλάψαι καὶ τὸ πλῆθος τῶν στρατηγῶν καὶ τὴν πολυαρχίαν—ἦσαν γὰρ πεντεκαίδεκα οἱ στρατηγοὶ αὐτοῖς—τῶν τε πολλῶν τὴν ἀξύντακτον ἀναρχίαν. ἢν 3
δὲ ὀλίγοι τε στρατηγοὶ γένωνται ἔμπειροι καὶ ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ παρασκευάσωσι τὸ ὁπλιτικόν, οἷς τε ὅπλα μὴ ἔστιν ἐκπορίζοντες, ὅπως ὡς πλεῖστοι ἔσονται, καὶ τῇ ἄλλῃ μελέτῃ προσαναγκάζοντες, ἔφη κατὰ τὸ εἰκὸς κρατήσειν σφᾶς τῶν ἐναντίων, ἀνδρίας μὲν σφίσιν ὑπαρχούσης, εὐταξίας δ' ἐς τὰ ἔργα προσγενομένης· ἐπιδώσειν γὰρ ἀμφότερα αὐτά, τὴν μὲν 4
μετὰ κινδύνων μελετωμένην, τὴν δ' εὐψυχίαν αὐτὴν ἑαυτῆς μετὰ τοῦ πιστοῦ τῆς ἐπιστήμης θαρσαλεωτέραν ἔσεσθαι. τούς τε στρατηγοὺς καὶ ὀλίγους καὶ αὐτοκράτορας χρῆναι ἑλέσθαι καὶ ὀμόσαι αὐτοῖς τὸ ὅρκιον ἦ μὴν ἐάσειν ἄρχειν, ὅπῃ ἂν ἐπίστωνται· οὕτω

γὰρ ἅ τε κρύπτεσθαι δεῖ μᾶλλον ἂν στέγεσθαι καὶ τἆλλα κατὰ κόσμον καὶ ἀπροφασίστως παρασκευα-
73 σθῆναι. καὶ οἱ Συρακόσιοι αὐτοῦ ἀκούσαντες ἐψηφίσαντό τε πάντα, ὡς ἐκέλευε, καὶ στρατηγὸν αὐτόν τε εἵλοντο τὸν Ἑρμοκράτην καὶ Ἡρακλείδην τὸν Λυσιμάχου καὶ Σικανὸν τὸν Ἐξηκέστου, τούτους τρεῖς, καὶ ἐς τὴν Κόρινθον καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις ἀπέστειλαν, ὅπως ξυμμαχία τε αὐτοῖς παραγένηται καὶ τὸν πρὸς Ἀθηναίους πόλεμον βεβαιότερον πείθωσι ποιεῖσθαι ἐκ τοῦ προφανοῦς ὑπὲρ σφῶν τοὺς Λακεδαιμονίους, ἵνα ἢ ἀπὸ τῆς Σικελίας ἀπαγάγωσιν αὐτοὺς ἢ πρὸς τὸ ἐν Σικελίᾳ στράτευμα ἧσσον ὠφελίαν ἄλλην ἐπιπέμπωσιν.

74 Τὸ δ᾽ ἐν τῇ Κατάνῃ στράτευμα τῶν Ἀθηναίων ἔπλευσεν εὐθὺς ἐπὶ Μεσσήνην ὡς προδοθησομένην. καὶ ἃ μὲν ἐπράσσετο οὐκ ἐγένετο· Ἀλκιβιάδης γὰρ ὅτ᾽ ἀπῄει ἐκ τῆς ἀρχῆς ἤδη μετάπεμπτος, ἐπιστάμενος ὅτι φεύξοιτο, μηνύει τοῖς τῶν Συρακοσίων φίλοις
2 τοῖς ἐν τῇ Μεσσήνῃ ξυνειδὼς τὸ μέλλον· οἱ δὲ τούς τε ἄνδρας διέφθειραν πρότερον, καὶ τότε στασιάζοντες καὶ ἐν ὅπλοις ὄντες ἐπεκράτουν μὴ δέχεσθαι τοὺς Ἀθηναίους οἱ ταῦτα βουλόμενοι. ἡμέρας δὲ μείναντες περὶ τρεῖς καὶ δέκα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐχειμάζοντο καὶ τὰ ἐπιτήδεια οὐκ εἶχον καὶ προὐχώρει οὐδέν, ἀπελθόντες ἐς Νάξον καὶ σταύρωμα περὶ τὸ στρατόπεδον ποιησάμενοι αὐτοῦ διεχείμαζον· καὶ τριήρη ἀπέστειλαν ἐς τὰς Ἀθήνας ἐπί τε χρήματα καὶ ἱππέας, ὅπως ἅμα τῷ ἦρι παραγένωνται.

75 Ἐτείχιζον δὲ καὶ οἱ Συρακόσιοι ἐν τῷ χειμῶνι πρός τε τῇ πόλει, τὸν Τεμενίτην ἐντὸς ποιησάμενοι, τεῖχος παρὰ πᾶν τὸ πρὸς τὰς Ἐπιπολὰς ὁρῶν, ὅπως μὴ δι᾽ ἐλάσσονος εὐαποτείχιστοι ὦσιν, ἢν ἄρα σφάλλωνται, καὶ τὰ Μέγαρα φρούριον καὶ ἐν τῷ Ὀλυμπιείῳ ἄλλο· καὶ τὴν θάλασσαν προεσταύρωσαν
2 πανταχῇ ᾗ ἀποβάσεις ἦσαν. καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἰδότες ἐν τῇ Νάξῳ χειμάζοντας ἐστράτευσαν πανδη-

μεὶ ἐπὶ τὴν Κατάνην, καὶ τῆς τε γῆς αὐτῶν ἔτεμον καὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων σκηνὰς καὶ τὸ στρατόπεδον ἐμπρήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. καὶ πυνθανόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἐς τὴν Καμάριναν κατὰ τὴν ἐπὶ Λάχητος γενομένην ξυμμαχίαν πρεσβεύεσθαι, εἴ πως προσαγάγοιντο αὐτούς, ἀντεπρεσβεύοντο καὶ αὐτοί· ἦσαν γὰρ ὕποπτοι αὐτοῖς οἱ Καμαριναῖοι μὴ 3
προθύμως σφίσι μήτ' ἐπὶ τὴν πρώτην μάχην πέμψαι ἃ ἔπεμψαν, ἔς τε τὸ λοιπὸν μὴ οὐκέτι βούλωνται ἀμύνειν, ὁρῶντες τοὺς Ἀθηναίους ἐν τῇ μάχῃ εὖ πράξαντας, προσχωρῶσι δ' αὐτοῖς κατὰ τὴν προτέραν φιλίαν πεισθέντες. ἀφικομένων οὖν ἐκ μὲν Συρακουσῶν Ἑρμοκράτους καὶ ἄλλων ἐς τὴν Καμάριναν, ἀπὸ δὲ τῶν Ἀθηναίων Εὐφήμου μεθ' ἑτέρων, ὁ Ἑρμοκράτης ξυλλόγου γενομένου τῶν Καμαριναίων βουλόμενος προδιαβαλεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἔλεγε τοιάδε.

"Οὐ τὴν παροῦσαν δύναμιν τῶν Ἀθηναίων, ὦ Κα- 76
μαριναῖοι, μὴ αὐτὴν καταπλαγῆτε δείσαντες ἐπρεσβευσάμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς μέλλοντας ἀπ' αὐτῶν λόγους, πρίν τι καὶ ἡμῶν ἀκοῦσαι, μὴ ὑμᾶς πείσωσιν. ἥκουσι γὰρ ἐς τὴν Σικελίαν προφάσει μὲν ᾗ πυνθάνεσθε, διανοίᾳ δὲ ἣν πάντες ὑπονοοῦμεν· καί μοι 2
δοκοῦσιν οὐ Λεοντίνους βούλεσθαι κατοικίσαι, ἀλλ' ἡμᾶς μᾶλλον ἐξοικίσαι. οὐ γὰρ δὴ εὔλογον τὰς μὲν ἐκεῖ πόλεις ἀναστάτους ποιεῖν, τὰς δὲ ἐνθάδε κατοικίζειν, καὶ Λεοντίνων μὲν Χαλκιδέων ὄντων κατὰ τὸ ξυγγενὲς κήδεσθαι, Χαλκιδέας δὲ τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ, ὧν οἵδε ἄποικοί εἰσι, δουλωσαμένους ἔχειν. τῇ δὲ αὐτῇ 3
ἰδέᾳ ἐκεῖνά τε ἔσχον καὶ τὰ ἐνθάδε νῦν πειρῶνται· ἡγεμόνες γὰρ γενόμενοι ἑκόντων τῶν τε Ἰώνων καὶ ὅσοι ἀπὸ σφῶν ἦσαν ξύμμαχοι ὡς ἐπὶ τοῦ Μήδου τιμωρίᾳ, τοὺς μὲν λειποστρατίαν, τοὺς δὲ ἐπ' ἀλλήλους στρατεύειν, τοῖς δ' ὡς ἑκάστοις τινα εἶχον αἰτίαν εὐπρεπῆ ἐπενεγκόντες κατεστρέψαντο. καὶ οὐ περὶ 4
τῆς ἐλευθερίας ἄρα οὔτε οὗτοι τῶν Ἑλλήνων οὔθ' οἱ

Ἕλληνες τῆς ἑαυτῶν τῷ Μήδῳ ἀντέστησαν, περὶ δὲ οἱ μὲν σφίσιν ἀλλὰ μὴ ἐκείνῳ καταδουλώσεως, οἱ δ' ἐπὶ δεσπότου μεταβολῇ, οὐκ ἀξυνετωτέρου, κακοξυν-
77 ετωτέρου δέ. ἀλλ' οὐ γὰρ δὴ τὴν τῶν Ἀθηναίων εὐκατηγόρητον οὖσαν πόλιν νῦν ἥκομεν ἀποφανοῦντες ἐν εἰδόσιν ὅσα ἀδικεῖ, πολὺ δὲ μᾶλλον ἡμᾶς αὐτοὺς αἰτιασόμενοι, ὅτι ἔχοντες παραδείγματα τῶν τ' ἐκεῖ Ἑλλήνων, ὡς ἐδουλώθησαν οὐκ ἀμύνοντες σφίσιν αὐτοῖς, καὶ νῦν ἐφ' ἡμᾶς ταὐτὰ παρόντα σοφίσματα, Λεοντίνων τε ξυγγενῶν κατοικίσεις καὶ Ἐγεσταίων ξυμμάχων ἐπικουρίας, οὐ ξυστραφέντες βουλόμεθα προθυμότερον δεῖξαι αὐτοῖς, ὅτι οὐκ Ἴωνες τάδε εἰσὶν οὐδ' Ἑλλησπόντιοι καὶ νησιῶται, οἳ δεσπότην ἢ Μῆδον ἤ ἕνα γέ τινα ἀεὶ μεταβάλλοντες δουλοῦνται, ἀλλὰ Δωριῆς ἐλεύθεροι ἀπ' αὐτονόμου τῆς Πελο-
2 ποννήσου τὴν Σικελίαν οἰκοῦντες. ἢ μένομεν, ἕως ἂν ἕκαστοι κατὰ πόλεις ληφθῶμεν, εἰδότες ὅτι ταύτῃ μόνον ἁλωτοί ἐσμεν, καὶ ὁρῶντες αὐτοὺς ἐπὶ τοῦτο τὸ εἶδος τρεπομένους, ὥστε τοὺς μὲν λόγοις ἡμῶν διϊστάναι, τοὺς δὲ ξυμμάχων ἐλπίδι ἐκπολεμοῦν πρὸς ἀλλήλους, τοῖς δὲ ὡς ἑκάστοις τι προσηνὲς λέγοντες δύνανται κακουργεῖν; καὶ οἰόμεθα τοῦ ἄποθεν ξυνοίκου προαπολλυμένου οὐ καὶ ἐς αὐτόν τινα ἥξειν τὸ δεινόν, πρὸ δὲ αὐτοῦ μᾶλλον τὸν πάσχοντα καθ' αὑτὸν δυστυχεῖν;

78 "Καὶ εἴ τῳ ἄρα παρέστηκε τὸν μὲν Συρακόσιον, ἑαυτὸν δ' οὔ, πολέμιον εἶναι τῷ Ἀθηναίῳ, καὶ δεινὸν ἡγεῖται ὑπέρ γε τῆς ἐμῆς κινδυνεύειν, ἐνθυμηθήτω οὐ περὶ τῆς ἐμῆς μᾶλλον, ἐν ἴσῳ δὲ καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἅμα ἐν τῇ ἐμῇ μαχούμενος, τοσούτῳ δὲ καὶ ἀσφαλέστερον, ὅσῳ οὐ προδιεφθαρμένου ἐμοῦ, ἔχων δὲ ξύμμαχον
2 ἐμὲ καὶ οὐκ ἐρῆμος ἀγωνιεῖται· τόν τε Ἀθηναῖον μὴ τὴν τοῦ Συρακοσίου ἔχθραν κολάσασθαι, τῇ δ' ἐμῇ προφάσει τὴν ἐκείνου φιλίαν οὐχ ἧσσον βεβαιώσασθαι βούλεσθαι. εἴ τέ τις φθονεῖ μὲν ἢ καὶ φοβεῖται—ἀμφότερα γὰρ τάδε πάσχει τὰ μείζω—,

διὰ δὲ αὐτὰ τὰς Συρακούσας κακωθῆναι μέν, ἵνα σωφρονισθῶμεν, βούλεται, περιγενέσθαι δὲ ἕνεκα τῆς αὐτοῦ ἀσφαλείας, οὐκ ἀνθρωπίνης δυνάμεως βούλησιν ἐλπίζει· οὐ γὰρ οἷόν τε ἅμα τῆς τε ἐπιθυ- 3 μίας καὶ τῆς τύχης τὸν αὐτὸν ὁμοίως ταμίαν γενέσθαι. καὶ εἰ γνώμῃ ἁμάρτοι, τοῖς αὐτοῦ κακοῖς ὀλοφυρθεὶς τάχ' ἂν ἴσως καὶ τοῖς ἐμοῖς ἀγαθοῖς ποτε βουληθείη αὖθις φθονῆσαι. ἀδύνατον δὲ προεμένῳ, καὶ μὴ τοὺς αὐτοὺς κινδύνους, οὐ περὶ τῶν ὀνομάτων ἀλλὰ περὶ τῶν ἔργων, ἐθελήσαντι προσλαβεῖν· λόγῳ μὲν γὰρ τὴν ἡμετέραν δύναμιν σώζοι ἄν τις, ἔργῳ δὲ τὴν αὑτοῦ σωτηρίαν. καὶ μάλιστα εἰκὸς ἦν ὑμᾶς, ὦ Καμα- 4 ριναῖοι, ὁμόρους ὄντας καὶ τὰ δεύτερα κινδυνεύσοντας, προορᾶσθαι αὐτὰ καὶ μὴ μαλακῶς, ὥσπερ νῦν, ξυμμαχεῖν, αὐτοὺς δὲ πρὸς ἡμᾶς μᾶλλον ἰόντας, ἅπερ, εἰ ἐς τὴν Καμαριναίαν πρῶτον ἀφίκοντο οἱ Ἀθηναῖοι, δεόμενοι ἂν ἐπεκαλεῖσθε, ταῦτα ἐκ τοῦ ὁμοίου καὶ νῦν παρακελευομένους, ὅπως μηδὲν ἐνδώσομεν, φαίνεσθαι. ἀλλ' οὔθ' ὑμεῖς νῦν γέ πω οὔθ' οἱ ἄλλοι ἐπὶ ταῦτα ὥρμησθε.

"Δειλίᾳ δὲ ἴσως τὸ δίκαιον πρός τε ἡμᾶς καὶ πρὸς 79 τοὺς ἐπιόντας θεραπεύσετε, λέγοντες ξυμμαχίαν εἶναι ὑμῖν πρὸς Ἀθηναίους· ἥν γε οὐκ ἐπὶ τοῖς φίλοις ἐποιήσασθε, τῶν δὲ ἐχθρῶν ἤν τις ἐφ' ὑμᾶς ἴῃ, καὶ τοῖς γε Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων, καὶ μὴ αὐτοί, ὥσπερ νῦν, τοὺς πέλας ἀδικῶσιν, ἐπεὶ οὐδ' οἱ Ῥηγῖνοι ὄντες Χαλκιδῆς Χαλκιδέας ὄντας Λεοντίνους ἐθέλουσι ξυγκατοικίζειν. καὶ δεινὸν εἰ ἐκεῖνοι μὲν 2 τὸ ἔργον τοῦ καλοῦ δικαιώματος ὑποπτεύοντες ἀλόγως σωφρονοῦσιν, ὑμεῖς δ' εὐλόγῳ προφάσει τοὺς μὲν φύσει πολεμίους βούλεσθε ὠφελεῖν, τοὺς δὲ ἔτι μᾶλλον φύσει ξυγγενεῖς μετὰ τῶν ἐχθίστων διαφθεῖραι. ἀλλ' οὐ δίκαιον, ἀμύνειν δὲ καὶ μὴ φοβεῖσθαι τὴν παρασκευὴν αὐτῶν· οὐ γάρ, ἢν ἡμεῖς ξυστῶμεν πάντες, δεινή ἐστιν, ἀλλ' ἤν, ὅπερ οὗτοι σπεύδουσι, τἀναντία διαστῶμεν· ἐπεὶ οὐδὲ πρὸς ἡμᾶς μόνους

ἐλθόντες καὶ μάχῃ περιγενόμενοι ἔπραξαν ἃ ἠβού-
80 λοντο, ἀπῆλθον δὲ διὰ τάχους. ὥστε οὐκ ἀθρόους
γε ὄντας εἰκὸς ἀθυμεῖν, ἰέναι δὲ ἐς τὴν ξυμμαχίαν
προθυμότερον, ἄλλως τε καὶ ἀπὸ Πελοποννήσου
παρεσομένης ὠφελίας, οἳ τῶνδε κρείσσους εἰσὶ τὸ
παράπαν τὰ πολέμια· καὶ μὴ ἐκείνην τὴν προμήθειαν
δοκεῖν τῳ ἡμῖν μὲν ἴσην εἶναι, ὑμῖν δὲ ἀσφαλῆ, τὸ
μηδετέροις δὴ ὡς καὶ ἀμφοτέρων ὄντας ξυμμάχους
βοηθεῖν. οὐ γὰρ ἔργῳ ἴσον, ὥσπερ τῷ δικαιώματί
2 ἐστιν. εἰ γὰρ δι᾽ ὑμᾶς μὴ ξυμμαχήσαντας ὅ τε
παθὼν σφαλήσεται καὶ ὁ κρατῶν περιέσται, τί ἄλλο
ἢ τῇ αὐτῇ ἀπουσίᾳ τοῖς μὲν οὐκ ἠμύνατε σωθῆναι,
τοὺς δὲ οὐκ ἐκωλύσατε κακοὺς γενέσθαι; καίτοι
κάλλιον τοῖς ἀδικουμένοις καὶ ἅμα ξυγγενέσι προσ-
θεμένους τήν τε κοινὴν ὠφελίαν τῇ Σικελίᾳ φυλάξαι,
καὶ τοὺς Ἀθηναίους, φίλους δὴ ὄντας, μὴ ἐᾶσαι ἁμαρ-
3 τεῖν. ξυνελόντες τε λέγομεν οἱ Συρακόσιοι ἐκδι-
δάσκειν μὲν οὐδὲν ἔργον εἶναι σαφῶς οὔτε ὑμᾶς οὔτε
τοὺς ἄλλους, περὶ ὧν αὐτοὶ οὐδὲν χεῖρον γιγνώσκετε·
δεόμεθα δέ, καὶ μαρτυρόμεθα ἅμα, εἰ μὴ πείσομεν,
ὅτι ἐπιβουλευόμεθα μὲν ὑπὸ Ἰώνων ἀεὶ πολεμίων,
4 προδιδόμεθα δὲ ὑπὸ ὑμῶν, Δωριῆς Δωριέων. καὶ εἰ
καταστρέψονται ἡμᾶς Ἀθηναῖοι, ταῖς μὲν ὑμετέραις
γνώμαις κρατήσουσιν, τῷ δ᾽ αὐτῶν ὀνόματι τιμηθή-
σονται, καὶ τῆς νίκης οὐκ ἄλλον τινὰ ἆθλον ἢ τὸν
τὴν νίκην παρασχόντα λήψονται· καὶ εἰ αὖ ἡμεῖς
περιεσόμεθα, τῆς αἰτίας τῶν κινδύνων οἱ αὐτοὶ τὴν
5 τιμωρίαν ὑφέξετε. σκοπεῖτε οὖν καὶ αἱρεῖσθε ἤδη
ἢ τὴν αὐτίκα ἀκινδύνως δουλείαν, ἢ κἂν περιγενόμενοι
μεθ᾽ ἡμῶν τούσδε τε μὴ αἰσχρῶς δεσπότας λαβεῖν,
καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἔχθραν, μὴ ἂν βραχεῖαν γενομέ-
νην, διαφυγεῖν."
81 Τοιαῦτα μὲν ὁ Ἑρμοκράτης εἶπεν, ὁ δ᾽ Εὔφημος
ὁ τῶν Ἀθηναίων πρεσβευτὴς μετ᾽ αὐτὸν τοιάδε.
82 "Ἀφικόμεθα μὲν ἐπὶ τῆς πρότερον οὔσης ξυμμα-
χίας ἀνανεώσει, τοῦ δὲ Συρακοσίου καθαψαμένου,

ἀνάγκη καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς εἰπεῖν ὡς εἰκότως ἔχομεν.
τὸ μὲν οὖν μέγιστον μαρτύριον αὐτὸς εἶπεν, ὅτι οἱ
Ἴωνες αἰεί ποτε πολέμιοι τοῖς Δωριεῦσιν εἰσίν. ἔχει 2
δὲ καὶ οὕτως· ἡμεῖς γὰρ Ἴωνες ὄντες Πελοποννησίοις
Δωριεῦσι καὶ πλείοσιν οὖσι καὶ παροικοῦσιν ἐσκε-
ψάμεθα ὅτῳ τρόπῳ ἥκιστα αὐτῶν ὑπακουσόμεθα, καὶ
μετὰ τὰ Μηδικὰ ναῦς κτησάμενοι τῆς μὲν Λακεδαι-
μονίων ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας ἀπηλλάγημεν, οὐδὲν
προσῆκον μᾶλλόν τι ἐκείνους ἡμῖν ἢ καὶ ἡμᾶς ἐκεί-
νοις ἐπιτάσσειν, πλὴν καθ' ὅσον ἐν τῷ παρόντι μεῖ- 3
ζον ἴσχυον, αὐτοὶ δὲ τῶν ὑπὸ βασιλεῖ πρότερον ὄντων
ἡγεμόνες καταστάντες οἰκοῦμεν, νομίσαντες ἥκιστ'
ἂν ὑπὸ Πελοποννησίοις οὕτως εἶναι, δύναμιν ἔχοντες
ᾗ ἀμυνούμεθα, καὶ ἐς τὸ ἀκριβὲς εἰπεῖν οὐδὲ ἀδίκως
καταστρεψάμενοι τούς τε Ἴωνας καὶ νησιώτας, οὓς
ξυγγενεῖς φασιν ὄντας ἡμᾶς Συρακόσιοι δεδουλῶσθαι.
ἦλθον γὰρ ἐπὶ τὴν μητρόπολιν ἐφ' ἡμᾶς μετὰ τοῦ 4
Μήδου καὶ οὐκ ἐτόλμησαν ἀποστάντες τὰ οἰκεῖα
φθεῖραι, ὥσπερ ἡμεῖς ἐκλιπόντες τὴν πόλιν, δουλείαν
δὲ αὐτοί τε ἐβούλοντο καὶ ἡμῖν τὸ αὐτὸ ἐπενεγκεῖν.
ἀνθ' ὧν ἄξιοί τε ὄντες ἅμα ἄρχομεν, ὅτι τε ναυτικὸν 83
πλεῖστόν τε καὶ προθυμίαν ἀπροφάσιστον παρεσχό-
μεθα ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ διότι καὶ τῷ Μήδῳ ἑτοί-
μως τοῦτο δρῶντες, οὗτοι ἡμᾶς ἔβλαπτον, ἅμα δὲ τῆς
πρὸς Πελοποννησίους ἰσχύος ὀρεγόμενοι. καὶ οὐ 2
καλλιεπούμεθα, ὡς ἢ τὸν βάρβαρον μόνοι καθελόν-
τες εἰκότως ἄρχομεν, ἢ ἐπ' ἐλευθερίᾳ τῇ τῶνδε μᾶλλον
ἢ τῶν ξυμπάντων τε καὶ τῇ ἡμετέρᾳ αὐτῶν κινδυνεύ-
σαντες. πᾶσι δὲ ἀνεπίφθονον τὴν προσήκουσαν σω-
τηρίαν ἐκπορίζεσθαι. καὶ νῦν τῆς ἡμετέρας ἀσφα-
λείας ἕνεκα καὶ ἐνθάδε παρόντες ὁρῶμεν καὶ ὑμῖν
ταὐτὰ ξυμφέροντα. ἀποφαίνομεν δὲ ἐξ ὧν οἵδε τε 3
διαβάλλουσι καὶ ὑμεῖς μάλιστα ἐπὶ τὸ φοβερώτερον
ὑπονοεῖτε, εἰδότες τοὺς περιδεῶς ὑποπτεύοντάς τι
λόγου μὲν ἡδονῇ τὸ παραυτίκα τερπομένους, τῇ δ'
ἐγχειρήσει ὕστερον τὰ ξυμφέροντα πράσσοντας. τήν

τε γὰρ ἐκεῖ ἀρχὴν εἰρήκαμεν διὰ δέος ἔχειν καὶ τὰ ἐνθάδε διὰ τὸ αὐτὸ ἥκειν μετὰ τῶν φίλων ἀσφαλῶς καταστησόμενοι, καὶ οὐ δουλωσόμενοι, μὴ παθεῖν δὲ μᾶλλον τοῦτο κωλύσοντες.

84 "Ὑπολάβῃ δὲ μηδεὶς ὡς οὐδὲν προσῆκον ὑμῶν κηδόμεθα, γνοὺς ὅτι σωζομένων ὑμῶν καὶ διὰ τὸ μὴ ἀσθενεῖς ὑμᾶς ὄντας ἀντέχειν Συρακοσίοις ἧσσον ἂν τούτων πεμψάντων τινὰ δύναμιν Πελοποννησίοις
2 ἡμεῖς βλαπτοίμεθα. καὶ ἐν τούτῳ προσήκετε ἤδη ἡμῖν τὰ μέγιστα. διόπερ καὶ τοὺς Λεοντίνους εὔλογον κατοικίζειν, μὴ ὑπηκόους, ὥσπερ τοὺς ξυγγενεῖς αὐτῶν τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ, ἀλλ' ὡς δυνατωτάτους, ἵνα ἐκ τῆς σφετέρας ὅμοροι ὄντες τοῖσδε ὑπὲρ ἡμῶν
3 λυπηροὶ ὦσιν. τὰ μὲν γὰρ ἐκεῖ καὶ αὐτοὶ ἀρκοῦμεν πρὸς τοὺς πολεμίους, καὶ ὁ Χαλκιδεύς, ὃν ἀλόγως ἡμᾶς φησι δουλωσαμένους τοὺς ἐνθάδε ἐλευθεροῦν, ξύμφορος ἡμῖν ἀπαράσκευος ὢν καὶ χρήματα μόνον φέρων, τὰ δὲ ἐνθάδε καὶ Λεοντῖνοι καὶ οἱ ἄλλοι φίλοι
85 ὅτι μάλιστα αὐτονομούμενοι. ἀνδρὶ δὲ τυράννῳ ἢ πόλει ἀρχὴν ἐχούσῃ οὐδὲν ἄλογον ὅ τι ξυμφέρον, οὐδ' οἰκεῖον ὅ τι μὴ πιστόν· πρὸς ἕκαστα δὲ δεῖ ἢ ἐχθρὸν ἢ φίλον μετὰ καιροῦ γίγνεσθαι. καὶ ἡμᾶς τοῦτο ὠφελεῖ ἐνθάδε, οὐκ ἢν τοὺς φίλους κακώσωμεν, ἀλλ' ἢν οἱ ἐχθροὶ διὰ τὴν τῶν φίλων ῥώμην
2 ἀδύνατοι ὦσιν. ἀπιστεῖν δὲ οὐ χρή· καὶ γὰρ τοὺς ἐκεῖ ξυμμάχους, ὡς ἕκαστοι χρήσιμοι, ἐξηγούμεθα, Χίους μὲν καὶ Μηθυμναίους νεῶν παροχῇ αὐτονόμους, τοὺς δὲ πολλοὺς χρημάτων βιαιότερον φορᾷ, ἄλλους δὲ καὶ πάνυ ἐλευθέρως ξυμμαχοῦντας, καίπερ νησιώτας ὄντας καὶ εὐλήπτους, διότι ἐν χωρίοις ἐπι-
3 καίροις εἰσὶ περὶ τὴν Πελοπόννησον. ὥστε καὶ τἀνθάδε εἰκὸς πρὸς τὸ λυσιτελοῦν καί, ὃ λέγομεν, ἐς Συρακοσίους δέος καθίστασθαι. ἀρχῆς γὰρ ἐφίενται ὑμῶν, καὶ βούλονται, ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ ξυστήσαντες ὑμᾶς ὑπόπτῳ, βίᾳ ἢ καὶ κατ' ἐρημίαν, ἀπράκτων ἡμῶν ἀπελθόντων, αὐτοὶ ἄρξαι τῆς Σικελίας. ἀνάγκη

δέ, ἣν ξυστῆτε πρὸς αὐτούς· οὔτε γὰρ ἡμῖν ἔτι ἔσται ἰσχὺς τοσαύτη ἐς ἓν ξυστᾶσα εὐμεταχείριστος, οὔθ' οἵδ' ἀσθενεῖς ἂν ἡμῶν μὴ παρόντων πρὸς ὑμᾶς εἶεν.

"Καὶ ὅτῳ ταῦτα μὴ δοκεῖ, αὐτὸ τὸ ἔργον ἐλέγχει. 86
τὸ γὰρ πρότερον ἡμᾶς ἐπηγάγεσθε, οὐκ ἄλλον τινὰ προσείοντες φόβον ἤ, εἰ περιοψόμεθα ὑμᾶς ὑπὸ Συρακοσίοις γενέσθαι, ὅτι καὶ αὐτοὶ κινδυνεύσομεν. καὶ νῦν οὐ δίκαιον, ᾧπερ καὶ ἡμᾶς ἠξιοῦτε λόγῳ πείθειν, τῷ αὐτῷ ἀπιστεῖν, οὐδ' ὅτι δυνάμει μείζονι πρὸς τὴν τῶνδε ἰσχὺν πάρεσμεν ὑποπτεύεσθαι, πολὺ δὲ μᾶλλον τοῖσδε ἀπιστεῖν. ἡμεῖς μέν γε οὔτε ἐμμεῖ- 2
ναι δυνατοὶ μὴ μεθ' ὑμῶν, εἴ τε καὶ γενόμενοι κακοὶ κατεργασαίμεθα, ἀδύνατοι κατασχεῖν διὰ μῆκός τε πλοῦ καὶ ἀπορίᾳ φυλακῆς πόλεων μεγάλων καὶ τῇ παρασκευῇ ἠπειρωτίδων· οἵδε δὲ οὐ στρατοπέδῳ, πόλει δὲ μείζονι τῆς ἡμετέρας παρουσίας ἐποικοῦντες ὑμῖν, ἀεί τε ἐπιβουλεύουσι, καὶ ὅταν καιρὸν λάβωσιν ἑκάστου, οὐκ ἀνιᾶσιν—ἔδειξαν δὲ καὶ ἄλλα ἤδη καὶ 3
τὰ ἐς Λεοντίνους—καὶ νῦν τολμῶσιν ἐπὶ τοὺς ταῦτα κωλύοντας καὶ ἀνέχοντας τὴν Σικελίαν μέχρι τοῦδε μὴ ὑπ' αὐτοὺς εἶναι παρακαλεῖν ὑμᾶς ὡς ἀναισθήτους. πολὺ δὲ ἐπὶ ἀληθεστέραν γε σωτηρίαν ἡμεῖς ἀντιπαρακαλοῦμεν, δεόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν ἀπ' ἀλλήλων ἀμφοτέροις μὴ προδιδόναι, νομίσαι τε 4
τοῖσδε μὲν καὶ ἄνευ ξυμμάχων ἀεὶ ἐφ' ὑμᾶς ἑτοίμην διὰ τὸ πλῆθος εἶναι ὁδόν, ὑμῖν δ' οὐ πολλάκις παρασχήσειν μετὰ τοσῆσδε ἐπικουρίας ἀμύνασθαι· ἣν εἰ τῷ ὑπόπτῳ ἢ ἄπρακτον ἐάσετε ἀπελθεῖν ἢ καὶ σφαλεῖσαν, ἔτι βουλήσεσθε καὶ πολλοστὸν μόριον αὐτῆς ἰδεῖν, ὅτε οὐδὲν ἔτι περανεῖ παραγενόμενον ὑμῖν.
ἀλλὰ μήτε ὑμεῖς, ὦ Καμαριναῖοι, ταῖς τῶνδε διαβο- 87
λαῖς ἀναπείθεσθε μήτε οἱ ἄλλοι· εἰρήκαμεν δ' ὑμῖν πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν περὶ ὧν ὑποπτευόμεθα, καὶ ἔτι ἐν κεφαλαίοις ὑπομνήσαντες ἀξιώσομεν πείθειν. φα- 2
μὲν γὰρ ἄρχειν μὲν τῶν ἐκεῖ, ἵνα μὴ ὑπακούωμεν ἄλλου, ἐλευθεροῦν δὲ τὰ ἐνθάδε, ὅπως μὴ ὑπ' αὐτῶν

βλαπτώμεθα, πολλὰ δ᾽ ἀναγκάζεσθαι πράσσειν, διότι
καὶ πολλὰ φυλασσόμεθα, ξύμμαχοι δὲ καὶ νῦν καὶ
πρότερον τοῖς ἐνθάδε ὑμῶν ἀδικουμένοις, οὐκ ἄκλητοι,
3 παρακληθέντες δέ, ἥκειν. καὶ ὑμεῖς μήθ᾽ ὡς δικασταὶ
γενόμενοι τῶν ἡμῖν ποιουμένων μήθ᾽ ὡς σωφρονισταί,
ὃ χαλεπὸν ἤδη, ἀποτρέπειν πειρᾶσθε, καθ᾽ ὅσον δέ
τι ὑμῖν τῆς ἡμετέρας πολυπραγμοσύνης καὶ τρόπου
τὸ αὐτὸ ξυμφέρει, τούτῳ ἀπολαβόντες χρήσασθε,
καὶ νομίσατε μὴ πάντας ἐν ἴσῳ βλάπτειν αὐτά, πολὺ
4 δὲ πλείους τῶν Ἑλλήνων καὶ ὠφελεῖν· ἐν παντὶ γὰρ
πᾶς χωρίῳ, καὶ ᾧ μὴ ὑπάρχομεν, ὅ τε οἰόμενος ἀδι-
κήσεσθαι καὶ ὁ ἐπιβουλεύων, διὰ τὸ ἑτοίμην ὑπεῖναι
ἐλπίδα τῷ μὲν ἀντιτυχεῖν ἐπικουρίας ἀφ᾽ ἡμῶν, τῷ
δέ, εἰ ἥξομεν, μὴ *ἀδεὲς εἶναι κινδυνεύειν, ἀμφότεροι
ἀναγκάζονται ὁ μὲν ἄκων σωφρονεῖν, ὁ δ᾽ ἀπραγμό-
5 νως σώζεσθαι. ταύτην οὖν τὴν κοινὴν τῷ τε δεο-
μένῳ καὶ ὑμῖν νῦν παροῦσαν ἀσφάλειαν μὴ ἀπώ-
σησθε, ἀλλ᾽ ἐξισώσαντες τοῖς ἄλλοις μεθ᾽ ἡμῶν τοῖς
Συρακοσίοις, ἀντὶ τοῦ αἰεὶ φυλάσσεσθαι αὐτούς, καὶ
ἀντεπιβουλεῦσαί ποτε ἐκ τοῦ ὁμοίου μεταλάβετε."

88 Τοιαῦτα δὲ ὁ Εὔφημος εἶπεν. οἱ δὲ Καμαριναῖοι
ἐπεπόνθεσαν τοιόνδε. τοῖς μὲν Ἀθηναίοις εὖνοι ἦσαν,
πλὴν καθ᾽ ὅσον [εἰ] τὴν Σικελίαν ᾤοντο αὐτοὺς δου-
λώσεσθαι, τοῖς δὲ Συρακοσίοις αἰεὶ κατὰ τὸ ὅμορον
2 διάφοροι· δεδιότες δ᾽ οὐχ ἧσσον τοὺς Συρακοσίους,
ἐγγὺς ὄντας, μὴ καὶ ἄνευ σφῶν περιγένωνται, τό τε
πρῶτον αὐτοῖς τοὺς ὀλίγους ἱππέας ἔπεμψαν καὶ τὸ
λοιπὸν ἐδόκει αὐτοῖς ὑπουργεῖν μὲν τοῖς Συρακοσίοις
μᾶλλον ἔργῳ, ὡς ἂν δύνωνται μετριώτατα, ἐν δὲ τῷ
παρόντι, ἵνα μηδὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἔλασσον δοκῶσι
νεῖμαι, ἐπειδὴ καὶ ἐπικρατέστεροι τῇ μάχῃ ἐγένοντο,
3 λόγῳ ἀποκρίνασθαι ἴσα ἀμφοτέροις. καὶ οὕτω βου-
λευσάμενοι ἀπεκρίναντο, ἐπειδὴ τυγχάνει ἀμφοτέροις,
οὖσι ξυμμάχοις σφῶν, πρὸς ἀλλήλους πόλεμος ὤν,
εὔορκον δοκεῖν εἶναι σφίσιν ἐν τῷ παρόντι μηδ᾽ ἑτέ-
ροις ἀμύνειν. καὶ οἱ πρέσβεις ἑκατέρων ἀπῆλθον.

Καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐξηρτύοντο 4
ἐς τὸν πόλεμον, οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐν τῇ Νάξῳ ἐστρατο-
πεδευμένοι τὰ πρὸς τοὺς Σικελοὺς ἔπρασσον, ὅπως
αὐτοῖς ὡς πλεῖστοι προσχωρήσονται. καὶ οἱ μὲν 5
πρὸς τὰ πεδία μᾶλλον τῶν Σικελῶν, ὑπήκοοι ὄντες
τῶν Συρακοσίων, οὐ πολλοὶ ἀφεστήκεσαν· τῶν δὲ
τὴν μεσόγειαν ἐχόντων, αὐτόνομοι οὖσαι καὶ πρότερον
ἀεὶ αἱ οἰκήσεις, εὐθύς, πλὴν ὀλίγοι, μετὰ τῶν Ἀθη-
ναίων ἦσαν, καὶ σῖτόν τε κατεκόμιζον τῷ στρατεύματι
καὶ εἰσὶν οἳ καὶ χρήματα. ἐπὶ δὲ τοὺς μὴ προσχω- 6
ροῦντας οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύοντες τοὺς μὲν προση-
νάγκαζον, τοὺς δὲ καὶ ὑπὸ τῶν Συρακοσίων, φρουρούς
τε πεμπόντων καὶ βοηθούντων, ἀπεκωλύοντο. τόν
τε χειμῶνα μεθορμισάμενοι ἐκ τῆς Νάξου ἐς τὴν
Κατάνην, καὶ τὸ στρατόπεδον, ὃ κατεκαύθη ὑπὸ τῶν
Συρακοσίων, αὖθις ἀνορθώσαντες, διεχείμαζον. καὶ 7
ἔπεμψαν μὲν ἐς Καρχηδόνα τριήρη περὶ φιλίας, εἰ
δύναιντό τι ὠφελεῖσθαι, ἔπεμψαν δὲ καὶ ἐς Τυρσηνίαν,
ἔστιν ὧν πόλεων ἐπαγγελλομένων καὶ αὐτῶν ξυμπο-
λεμεῖν. περιήγγελλον δὲ καὶ τοῖς Σικελοῖς καὶ ἐς
τὴν Ἔγεσταν πέμψαντες ἐκέλευον ἵππους σφίσιν ὡς
πλείστους πέμπειν, καὶ τἆλλα ἐς τὸν περιτειχισμόν,
πλινθία καὶ σίδηρον, ἡτοίμαζον, καὶ ὅσα ἔδει, ὡς
ἅμα τῷ ἦρι ἑξόμενοι τοῦ πολέμου.

Οἱ δ' ἐς τὴν Κόρινθον καὶ Λακεδαίμονα τῶν Συρα- 8
κοσίων ἀποσταλέντες πρέσβεις τούς τε Ἰταλιώτας
ἅμα παραπλέοντες ἐπειρῶντο πείθειν μὴ περιορᾶν τὰ
γιγνόμενα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ὡς καὶ ἐκείνοις ὁμοίως
ἐπιβουλευόμενα, καὶ ἐπειδὴ ἐν τῇ Κορίνθῳ ἐγένοντο,
λόγους ἐποιοῦντο ἀξιοῦντες σφίσι κατὰ τὸ ξυγγενὲς
βοηθεῖν. καὶ οἱ Κορίνθιοι, εὐθὺς ψηφισάμενοι αὐτοὶ 9
πρῶτοι ὥστε πάσῃ προθυμίᾳ ἀμύνειν, καὶ ἐς τὴν
Λακεδαίμονα ξυναπέστελλον αὐτοῖς πρέσβεις, ὅπως
καὶ ἐκείνους ξυναναπείθοιεν τόν τε αὐτοῦ πόλεμον
σαφέστερον ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐς
τὴν Σικελίαν ὠφελίαν τινὰ πέμπειν. καὶ οἵ τε ἐκ τῆς 10

Κορίνθου πρέσβεις παρῆσαν ἐς τὴν Λακεδαίμονα καὶ Ἀλκιβιάδης μετὰ τῶν ξυμφυγάδων, περαιωθεὶς τότ᾽ εὐθὺς ἐπὶ πλοίου φορτηγικοῦ ἐκ τῆς Θουρίας ἐς Κυλλήνην τῆς Ἠλείας πρῶτον, ἔπειτα ὕστερον ἐς τὴν Λακεδαίμονα, αὐτῶν τῶν Λακεδαιμονίων μεταπεμψάντων, ὑπόσπονδος ἐλθών· ἐφοβεῖτο γὰρ αὐτοὺς
11 διὰ τὴν περὶ τῶν Μαντινικῶν πρᾶξιν. καὶ ξυνέβη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Λακεδαιμονίων τούς τε Κορινθίους καὶ τοὺς Συρακοσίους τὰ αὐτὰ καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην δεομένους πείθειν τοὺς Λακεδαιμονίους. καὶ διανοουμένων τῶν τε ἐφόρων καὶ τῶν ἐν τέλει ὄντων πρέσβεις πέμπειν ἐς Συρακούσας κωλύοντας μὴ ξυμβαίνειν Ἀθηναίοις, βοηθεῖν δὲ οὐ προθύμων ὄντων, παρελθὼν ὁ Ἀλκιβιάδης παρώξυνέ τε τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ ἐξώρμησε λέγων τοιάδε.

89 "Ἀναγκαῖον περὶ τῆς ἐμῆς διαβολῆς πρῶτον ἐς ὑμᾶς εἰπεῖν, ἵνα μὴ χεῖρον τὰ κοινὰ τῷ ὑπόπτῳ μου ἀκροάσησθε. τῶν δὴ ἐμῶν προγόνων τὴν προξενίαν ὑμῶν κατά τι ἔγκλημα ἀπειπόντων, αὐτὸς ἐγὼ πάλιν ἀναλαμβάνων ἐθεράπευον ὑμᾶς ἄλλα τε καὶ περὶ τὴν
2 ἐκ Πύλου ξυμφοράν. καὶ διατελοῦντός μου προθύμου, ὑμεῖς πρὸς Ἀθηναίους καταλλασσόμενοι τοῖς μὲν ἐμοῖς ἐχθροῖς δύναμιν, δι᾽ ἐκείνων πράξαντες, ἐμοὶ δὲ ἀτιμίαν περιέθετε. καὶ διὰ ταῦτα δικαίως ὑπ᾽ ἐμοῦ, πρός τε τὰ Μαντινέων καὶ Ἀργείων τραπομένου καὶ ὅσα ἄλλα ἠναντιούμην ὑμῖν, ἐβλάπτεσθε· καὶ νῦν, εἴ τις καὶ τότε ἐν τῷ πάσχειν οὐκ εἰκότως ὠργίζετό μοι, μετὰ τοῦ ἀληθοῦς σκοπῶν ἀναπειθέσθω.
3 ἢ εἴ τις, διότι καὶ τῷ δήμῳ προσεκείμην μᾶλλον, χείρω με ἐνόμιζεν, μηδ᾽ οὕτως ἡγήσηται ὀρθῶς ἄχθεσθαι. τοῖς γὰρ τυράννοις ἀεί ποτε διάφοροί ἐσμεν· πᾶν δὲ τὸ ἐναντιούμενον τῷ δυναστεύοντι δῆμος ὠνόμασται· καὶ ἀπ᾽ ἐκείνου ξυμπαρέμεινεν ἡ προσ-
4 τασία ἡμῖν τοῦ πλήθους. ἅμα δὲ τῆς πόλεως δημοκρατουμένης τὰ πολλὰ ἀνάγκη ἦν τοῖς παροῦσιν ἕπεσθαι. τῆς δὲ ὑπαρχούσης ἀκολασίας ἐπειρώμεθα

μετριώτεροι ἐς τὰ πολιτικὰ εἶναι. ἄλλοι δ' ἦσαν, καὶ ἐπὶ τῶν πάλαι καὶ νῦν, οἳ ἐπὶ τὰ πονηρότερα ἐξῆγον τὸν ὄχλον· οἵπερ καὶ ἐμὲ ἐξήλασαν. ἡμεῖς δὲ τοῦ 5
ξύμπαντος προέστημεν, δικαιοῦντες ἐν ᾧ σχήματι μεγίστη ἡ πόλις ἐτύγχανε καὶ ἐλευθερωτάτη οὖσα καὶ ὅπερ ἐδέξατό τις, τοῦτο ξυνδιασώζειν, ἐπεὶ δημοκρατίαν γε καὶ ἐγιγνώσκομεν οἱ φρονοῦντές τι, καὶ αὐτὸς οὐδενὸς ἂν χεῖρον, ὅσῳ καὶ ἠδίκημαι, λοιδορήσαιμι. ἀλλὰ περὶ ὁμολογουμένης ἀνοίας οὐδὲν ἂν καινὸν λέγοιτο· καὶ τὸ μεθιστάναι αὐτὴν οὐκ ἐδόκει ἡμῖν ἀσφαλὲς εἶναι ὑμῶν πολεμίων προσκαθημένων.

"Καὶ τὰ μὲν ἐς τὰς ἐμὰς διαβολὰς τοιαῦτα ξυνέβη· 90
περὶ δὲ ὧν ὑμῖν τε βουλευτέον καὶ ἐμοί, εἴ τι πλέον οἶδα, ἐσηγητέον, μάθετε ἤδη. ἐπλεύσαμεν ἐς Σικελίαν πρῶτον μέν, εἰ δυναίμεθα, Σικελιώτας καταστρεψόμενοι, μετὰ δ' ἐκείνους αὖθις καὶ Ἰταλιώτας, ἔπειτα καὶ τῆς Καρχηδονίων ἀρχῆς καὶ αὐτῶν ἀποπειράσοντες. εἰ δὲ προχωρήσειε ταῦτα ἢ πάντα ἢ 2
καὶ τὰ πλείω, ἤδη τῇ Πελοποννήσῳ ἐμέλλομεν ἐπιχειρήσειν, κομίσαντες ξύμπασαν μὲν τὴν ἐκεῖθεν προσγενομένην δύναμιν τῶν Ἑλλήνων, πολλοὺς δὲ βαρβάρους μισθωσάμενοι, καὶ Ἴβηρας καὶ ἄλλους τῶν ἐκεῖ ὁμολογουμένως νῦν βαρβάρων μαχιμωτάτους, τριήρεις τε πρὸς ταῖς ἡμετέραις πολλὰς ναυπηγησάμενοι, 3
ἐχούσης τῆς Ἰταλίας ξύλα ἄφθονα, αἷς τὴν Πελοπόννησον πέριξ πολιορκοῦντες, καὶ τῷ πεζῷ ἅμα ἐκ γῆς ἐφορμαῖς τῶν πόλεων τὰς μὲν βίᾳ λαβόντες τὰς δ' ἐντειχισάμενοι, ῥᾳδίως ἠλπίζομεν καταπολεμήσειν, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τοῦ ξύμπαντος Ἑλληνικοῦ ἄρξειν. χρήματα δὲ καὶ σῖτον, ὥστε εὐπορώτερον γίγνεσθαί τι αὐτῶν, αὐτὰ τὰ προσγενόμενα ἐκεῖθεν χωρία ἔμελλε διαρκῆ ἄνευ τῆς ἐνθένδε προσόδου παρέξειν.

"Τοιαῦτα μὲν περὶ τοῦ νῦν οἰχομένου στόλου παρὰ 91
τοῦ τὰ ἀκριβέστατα εἰδότος ὡς διενοήθημεν ἀκηκόατε·

καὶ ὅσοι ὑπόλοιποι στρατηγοί, ἢν δύνωνται, ὁμοίως αὐτὰ πράξουσιν. ὡς δέ, εἰ μὴ βοηθήσετε, οὐ περιέσται τἀκεῖ, μάθετε ἤδη. Σικελιῶται γὰρ ἀπειρότεροι μέν εἰσιν, ὅμως δ' ἂν ξυστραφέντες ἀθρόοι καὶ
2 νῦν ἔτι περιγένοιντο. Συρακόσιοι δὲ μόνοι μάχῃ τε ἤδη πανδημεὶ ἡσσημένοι καὶ ναυσὶν ἅμα κατειργόμενοι ἀδύνατοι ἔσονται τῇ νῦν Ἀθηναίων ἐκεῖ παρασκευῇ ἀντισχεῖν. καὶ εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, ἔχεται καὶ ἡ πᾶσα Σικελία καὶ εὐθὺς καὶ Ἰταλία· καὶ ὃν ἄρτι κίνδυνον ἐκεῖθεν προεῖπον, οὐκ ἂν διὰ
3 μακροῦ ὑμῖν ἐπιπέσοι. ὥστε μὴ περὶ τῆς Σικελίας τις οἰέσθω μόνον βουλεύειν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς Πελοποννήσου, εἰ μὴ ποιήσετε τάδε ἐν τάχει, στρατιάν τε ἐπὶ νεῶν πέμψετε τοιαύτην ἐκεῖσε, οἵτινες αὐτερέται κομισθέντες καὶ ὁπλιτεύσουσιν εὐθύς, καί, ὃ τῆς στρατιᾶς ἔτι χρησιμώτερον εἶναι νομίζω, ἄνδρα Σπαρτιάτην ἄρχοντα, ὡς ἂν τούς τε παρόντας
4 ξυντάξῃ καὶ τοὺς μὴ θέλοντας προσαναγκάσῃ· οὕτω γὰρ οἵ τε ὑπάρχοντες ὑμῖν φίλοι θαρσήσουσι μᾶλλον καὶ οἱ ἐνδοιάζοντες ἀδεέστερον προσίασιν. καὶ τὰ ἐνθάδε χρὴ ἅμα φανερώτερον ἐκπολεμεῖν, ἵνα Συρακόσιοί τε νομίζοντες ὑμᾶς ἐπιμελεῖσθαι μᾶλλον ἀντέχωσι καὶ Ἀθηναῖοι τοῖς ἑαυτῶν ἧσσον ἄλλην
5 ἐπικουρίαν πέμπωσιν. τειχίζειν δὲ χρὴ Δεκέλειαν τῆς Ἀττικῆς, ὅπερ Ἀθηναῖοι μάλιστα ἀεὶ φοβοῦνται, καὶ μόνου αὐτοῦ νομίζουσι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ οὐ διαπεπειρᾶσθαι. βεβαιότατα δ' ἄν τις οὕτω τοὺς πολεμίους βλάπτοι, εἰ ἃ μάλιστα δεδιότας αὐτοὺς αἰσθάνοιτο, ταῦτα σαφῶς πυνθανόμενος ἐπιφέροι· εἰκὸς γὰρ αὐτοὺς ἀκριβέστατα ἑκάστους τὰ σφέτερα
6 αὐτῶν δεινὰ ἐπισταμένους φοβεῖσθαι. ἃ δ' ἐν τῇ ἐπιτειχίσει αὐτοὶ ὠφελούμενοι τοὺς ἐναντίους κωλύσετε, πολλὰ παρεὶς τὰ μέγιστα κεφαλαιώσω. οἷς τε γὰρ ἡ χώρα κατεσκεύασται, τὰ πολλὰ πρὸς ὑμᾶς τὰ μὲν ληφθέντα τὰ δ' αὐτόματα ἥξει· καὶ τὰς τοῦ Λαυρίου τῶν ἀργυρείων μετάλλων προσόδους καὶ

ὅσα ἀπὸ γῆς καὶ δικαστηρίων νῦν ὠφελοῦνται, εὐθὺς ἀποστερήσονται, μάλιστα δὲ τῆς ἀπὸ τῶν ξυμμάχων προσόδου, ἧσσον διαφορουμένης, οἳ τὰ παρ' ὑμῶν νομίσαντες ἤδη κατὰ κράτος πολεμεῖσθαι ὀλιγωρήσουσιν.

"Γίγνεσθαι δέ τι αὐτῶν καὶ ἐν τάχει καὶ προθυμό- 92
τερον ἐν ὑμῖν ἐστιν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ ὥς γε δυνατά—καὶ οὐχ ἁμαρτήσεσθαι οἶμαι γνώμης—πάνυ θαρσῶ. καὶ χείρων οὐδενὶ ἀξιῶ δοκεῖν ὑμῶν εἶναι, εἰ τῇ ἐμαυτοῦ μετὰ τῶν πολεμιωτάτων φιλόπολίς ποτε δοκῶν εἶναι νῦν ἐγκρατῶς ἐπέρχομαι, οὐδὲ ὑποπτεύεσθαί μου ἐς τὴν φυγαδικὴν προθυμίαν τὸν
λόγον. φυγάς τε γάρ εἰμι τῆς τῶν ἐξελασάντων 2
πονηρίας καὶ οὐ τῆς ὑμετέρας, ἢν πείθησθέ μοι, ὠφελίας· καὶ πολεμιώτεροι οὐχ οἱ τοὺς πολεμίους που βλάψαντες ὑμεῖς ἢ οἱ τοὺς φίλους ἀναγκάσαντες πολεμίους γενέσθαι. τό τε φιλόπολι οὐκ ἐν ᾧ ἀδικοῦμαι ἔχω, ἀλλ' ἐν ᾧ ἀσφαλῶς ἐπολιτεύθην.
οὐδ' ἐπὶ πατρίδα οὖσαν ἔτι ἡγοῦμαι νῦν ἰέναι, πολὺ 3
δὲ μᾶλλον τὴν οὐκ οὖσαν ἀνακτᾶσθαι. καὶ φιλόπολις οὗτος ὀρθῶς, οὐχ ὃς ἂν τὴν ἑαυτοῦ ἀδίκως ἀπολέσας μὴ ἐπίῃ, ἀλλ' ὃς ἂν ἐκ παντὸς τρόπου διὰ
τὸ ἐπιθυμεῖν πειραθῇ αὐτὴν ἀναλαβεῖν. οὕτως ἐμοί 4
γε ἀξιῶ ὑμᾶς καὶ ἐς κίνδυνον καὶ ἐς ταλαιπωρίαν πᾶσαν ἀδεῶς χρῆσθαι, ὦ Λακεδαιμόνιοι, γνόντας τοῦτον δὴ τὸν ὑφ' ἁπάντων προβαλλόμενον λόγον, ὡς εἰ πολέμιός γε ὢν σφόδρα ἔβλαπτον, κἂν φίλος ὢν ἱκανῶς ὠφελοίην, ὅσῳ τὰ μὲν Ἀθηναίων οἶδα τὰ δ'
ὑμέτερα ᾔκαζον· καὶ αὐτοὺς νῦν νομίσαντας περὶ με- 5
γίστων δὴ τῶν διαφερόντων βουλεύεσθαι μὴ ἀποκνεῖν τὴν ἐς τὴν Σικελίαν τε καὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν στρατείαν, ἵνα τά τε ἐκεῖ βραχεῖ μορίῳ ξυμπαραγενόμενοι μεγάλα σώσητε, καὶ Ἀθηναίων τήν τε οὖσαν καὶ τὴν μέλλουσαν δύναμιν καθέλητε, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτοί τε ἀσφαλῶς οἰκῆτε καὶ τῆς ἁπάσης Ἑλλάδος ἑκούσης καὶ οὐ βίᾳ κατ' εὔνοιαν δὲ ἡγῆσθε."

93 Ὁ μὲν Ἀλκιβιάδης τοσαῦτα εἶπεν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι διανοούμενοι μὲν καὶ αὐτοὶ πρότερον στρατεύειν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, μέλλοντες δ' ἔτι καὶ περιορώμενοι, πολλῷ μᾶλλον ἐπερρώσθησαν διδάξαντος ταῦτα ἕκαστα αὐτοῦ καὶ νομίσαντες παρὰ τοῦ σαφέ-
2 στατα εἰδότος ἀκηκοέναι· ὥστε τῇ ἐπιτειχίσει τῆς Δεκελείας προσεῖχον ἤδη τὸν νοῦν καὶ τὸ παραυτίκα καὶ τοῖς ἐν τῇ Σικελίᾳ πέμπειν τινὰ τιμωρίαν. καὶ Γύλιππον τὸν Κλεανδρίδου προστάξαντες ἄρχοντα τοῖς Συρακοσίοις ἐκέλευον, μετ' ἐκείνων καὶ τῶν Κορινθίων βουλευόμενον, ποιεῖν, ὅπῃ ἐκ τῶν παρόντων
3 μάλιστα καὶ τάχιστά τις ὠφελία ἥξει τοῖς ἐκεῖ. ὁ δὲ δύο μὲν ναῦς τοὺς Κορινθίους ἤδη ἐκέλευέν οἱ πέμπειν ἐς Ἀσίνην, τὰς δὲ λοιπὰς παρασκευάζεσθαι ὅσας διανοοῦνται πέμπειν, καὶ ὅταν καιρὸς ᾖ, ἑτοίμας εἶναι πλεῖν. ταῦτα δὲ ξυνθέμενοι ἀνεχώρουν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος.

4 Ἀφίκετο δὲ καὶ ἡ ἐκ τῆς Σικελίας τριήρης τῶν Ἀθηναίων ἣν ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ ἐπί τε χρήματα καὶ ἱππέας. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἐψηφίσαντο τήν τε τροφὴν πέμπειν τῇ στρατιᾷ καὶ τοὺς ἱππέας. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα καὶ ἕβδομον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

94 Ἅμα δὲ τῷ ἦρι εὐθὺς ἀρχομένῳ τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι ἄραντες ἐκ τῆς Κατάνης παρέπλευσαν ἐπὶ Μεγάρων τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ, οὓς ἐπὶ Γέλωνος τοῦ τυράννου, ὥσπερ καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀναστήσαντες Συρακόσιοι αὐ-
2 τοὶ ἔχουσι τὴν γῆν. ἀποβάντες δὲ ἐδῄωσαν τούς τε ἀγροὺς καὶ ἐλθόντες ἐπὶ ἔρυμά τι τῶν Συρακοσίων καὶ οὐχ ἑλόντες, αὖθις καὶ πεζῇ καὶ ναυσὶ παρακομισθέντες ἐπὶ τὸν Τηρέαν ποταμόν, τό τε πεδίον ἀνα-
3 βάντες ἐδῄουν καὶ τὸν σῖτον ἐνεπίμπρασαν, καὶ τῶν Συρακοσίων περιτυχόντες τισὶν οὐ πολλοῖς καὶ ἀποκτείναντές τέ τινας καὶ τροπαῖον στήσαντες ἀνεχώ-

ρησαν ἐπὶ τὰς ναῦς. καὶ ἀποπλεύσαντες ἐς Κατάνην, ἐκεῖθεν δὲ ἐπισιτισάμενοι, πάσῃ τῇ στρατιᾷ ἐχώρουν ἐπὶ Κεντόριπα, Σικελῶν πόλισμα, καὶ προσαγαγόμενοι ὁμολογίᾳ ἀπῄεσαν, πιμπράντες ἅμα τὸν σῖτον τῶν τε Ἰνησσαίων καὶ τῶν Ὑβλαίων. καὶ ἀφικόμενοι ἐς Κατάνην καταλαμβάνουσι τούς τε ἱππέας ἥκοντας ἐκ τῶν Ἀθηνῶν πεντήκοντα καὶ διακοσίους *[ἄνευ τῶν ἵππων] μετὰ σκευῆς, ὡς αὐτόθεν ἵππων πορισθησομένων, καὶ ἱπποτοξότας τριάκοντα καὶ τάλαντα ἀργυρίου τριακόσια.

Τοῦ δ' αὐτοῦ ἦρος καὶ ἐπ' Ἄργος στρατεύσαντες 95
Λακεδαιμόνιοι μέχρι μὲν Κλεωνῶν ἦλθον, σεισμοῦ δὲ γενομένου ἀπεχώρησαν. καὶ Ἀργεῖοι μετὰ ταῦτα ἐσβαλόντες ἐς τὴν Θυρεᾶτιν, ὅμορον οὖσαν, λείαν τῶν Λακεδαιμονίων πολλὴν ἔλαβον, ἣ ἐπράθη ταλάντων οὐκ ἔλασσον πέντε καὶ εἴκοσι. καὶ ὁ Θεσπιέων δῆμος ἐν τῷ αὐτῷ θέρει, οὐ πολὺ ὕστερον, ἐπιθέμενος τοῖς τὰς ἀρχὰς ἔχουσιν οὐ κατέσχεν, ἀλλὰ βοηθησάντων Θηβαίων οἱ μὲν ξυνελήφθησαν οἱ δ' ἐξέπεσον Ἀθήναζε.

Καὶ οἱ Συρακόσιοι τοῦ αὐτοῦ θέρους, ὡς ἐπύθοντο 96
τούς τε ἱππέας ἥκοντας τοῖς Ἀθηναίοις καὶ μέλλοντας ἤδη ἐπὶ σφᾶς ἰέναι, νομίσαντες, ἐὰν μὴ τῶν Ἐπιπολῶν κρατήσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι, χωρίου ἀποκρήμνου τε καὶ ὑπὲρ τῆς πόλεως εὐθὺς κειμένου, οὐκ ἂν ῥᾳδίως σφᾶς, οὐδ' εἰ κρατοῖντο, μάχῃ ἀποτειχισθῆναι, διενοοῦντο τὰς προσβάσεις αὐτῶν φυλάσσειν, ὅπως μὴ κατὰ ταῦτα λάθωσι σφᾶς ἀναβάντες οἱ πολέμιοι· οὐ γὰρ ἂν ἄλλῃ γε αὐτοὺς δυνηθῆναι. ἐξήρτηται 2
γὰρ τὸ ἄλλο χωρίον καὶ μέχρι τῆς πόλεως ἐπικλινές τ' ἐστὶ καὶ ἐπιφανὲς πᾶν εἴσω· καὶ ὠνόμασται ὑπὸ τῶν Συρακοσίων, διὰ τὸ ἐπιπολῆς τοῦ ἄλλου εἶναι, Ἐπιπολαί. καὶ οἱ μὲν ἐξελθόντες πανδημεὶ ἐς τὸν 3
λειμῶνα παρὰ τὸν Ἄναπον ποταμὸν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ—ἐτύγχανον γὰρ αὐτοῖς καὶ οἱ περὶ τὸν Ἑρμοκράτην στρατηγοὶ ἄρτι παρειληφότες τὴν ἀρχήν—ἐξέτασίν

τε ὅπλων ἐποιοῦντο καὶ ἑξακοσίους λογάδας τῶν ὁπλιτῶν ἐξέκριναν πρότερον, ὧν ἦρχε Διόμιλος, φυγὰς ἐξ Ἄνδρου, ὅπως τῶν τε Ἐπιπολῶν εἴησαν φύλακες, καὶ ἢν ἐς ἄλλο τι δέῃ, ταχὺ ξυνεστῶτες παρα-
97 γίγνωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταύτης τῆς νυκτὸς τῇ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ ἐξητάζοντο, καὶ ἔλαθον αὐτοὺς παντὶ ἤδη τῷ στρατεύματι ἐκ τῆς Κατάνης σχόντες κατὰ τὸν Λέοντα καλούμενον, ὃς ἀπέχει τῶν Ἐπιπολῶν ἓξ ἢ ἑπτὰ σταδίους, καὶ τοὺς πεζοὺς ἀποβιβάσαντες, ταῖς τε ναυσὶν ἐς τὴν Θάψον καθορμισά-
2 μενοι· ἔστι δὲ χερσόνησος μὲν ἐν στενῷ προὔχουσα ἐς τὸ πέλαγος, τῆς δὲ Συρακοσίων πόλεως οὔτε πλοῦν οὔτε ὁδὸν πολλὴν ἀπέχει. καὶ ὁ μὲν ναυτικὸς στρατὸς τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ Θάψῳ διασταυρωσάμενος τὸν ἰσθμὸν ἡσύχαζεν· ὁ δὲ πεζὸς ἐχώρει εὐθὺς δρόμῳ πρὸς τὰς Ἐπιπολὰς καὶ φθάνει ἀναβὰς κατὰ τὸν Εὐρύηλον πρὶν τοὺς Συρακοσίους αἰσθομένους ἐκ
3 τοῦ λειμῶνος καὶ τῆς ἐξετάσεως παραγενέσθαι. ἐβοήθουν δὲ οἵ τε ἄλλοι, ὡς ἕκαστος τάχους εἶχεν, καὶ οἱ περὶ τὸν Διόμιλον ἑξακόσιοι· στάδιοι δὲ πρὶν προσμῖξαι ἐκ τοῦ λειμῶνος ἐγίγνοντο αὐτοῖς οὐκ ἔλασσον ἢ πέντε καὶ εἴκοσι. προσπεσόντες οὖν αὐτοῖς τοιούτῳ τρόπῳ ἀτακτότερον καὶ μάχῃ νικηθέντες οἱ Συρακόσιοι ἐπὶ ταῖς Ἐπιπολαῖς ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν· καὶ ὅ τε Διόμιλος ἀποθνήσκει καὶ τῶν ἄλλων ὡς
4 τριακόσιοι. καὶ μετὰ τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖόν τε στήσαντες καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀποδόντες τοῖς Συρακοσίοις, πρὸς τὴν πόλιν αὐτὴν τῇ ὑστεραίᾳ ἐπικαταβάντες, ὡς οὐκ ἐπεξῄεσαν αὐτοῖς, ἐπαναχωρήσαντες φρούριον ἐπὶ τῷ Λαβδάλῳ ᾠκοδόμησαν, ἐπ᾽ ἄκροις τοῖς κρημνοῖς τῶν Ἐπιπολῶν, ὁρῶν πρὸς τὰ Μέγαρα, ὅπως εἴη αὐτοῖς, ὁπότε προΐοιεν ἢ μαχούμενοι ἢ τειχιοῦντες, τοῖς τε σκεύεσι καὶ τοῖς χρήμασιν ἀποθήκη.

98 Καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον αὐτοῖς ἦλθον ἔκ τε Ἐγέστης ἱππῆς τριακόσιοι καὶ Σικελῶν καὶ Ναξίων καὶ ἄλλων

τινῶν ὡς ἑκατόν· καὶ Ἀθηναίων ὑπῆρχον πεντήκοντα
καὶ διακόσιοι, οἷς ἵππους τοὺς μὲν παρ' Ἐγεσταίων
καὶ Καταναίων ἔλαβον τοὺς δ' ἐπρίαντο, καὶ ξύμ-
παντες πεντήκοντα καὶ ἑξακόσιοι ἱππῆς ξυνελέγησαν.
καὶ καταστήσαντες ἐν τῷ Λαβδάλῳ φυλακὴν ἐχώ- 2
ρουν πρὸς τὴν Συκῆν οἱ Ἀθηναῖοι, ἵνα περ καθεζό-
μενοι ἐτείχισαν τὸν κύκλον διὰ τάχους. καὶ ἔκπληξιν
τοῖς Συρακοσίοις παρέσχον τῷ τάχει τῆς οἰκοδομίας·
καὶ ἐπεξελθόντες μάχην διενοοῦντο ποιεῖσθαι καὶ μὴ
περιορᾶν. καὶ ἤδη ἀντιπαραταςσομένων ἀλλήλοις 3
οἱ τῶν Συρακοσίων στρατηγοί, ὡς ἑώρων σφίσι τὸ
στράτευμα διεσπασμένον τε καὶ οὐ ῥᾳδίως ξυντασσό-
μενον, ἀνήγαγον πάλιν ἐς τὴν πόλιν πλὴν μέρους
τινὸς τῶν ἱππέων· οὗτοι δὲ ὑπομένοντες ἐκώλυον 4
τοὺς Ἀθηναίους λιθοφορεῖν τε καὶ ἀποσκίδνασθαι
μακροτέραν. καὶ τῶν Ἀθηναίων φυλὴ μία τῶν ὁπλι-
τῶν καὶ οἱ ἱππῆς μετ' αὐτῶν πάντες ἐτρέψαντο τοὺς
τῶν Συρακοσίων ἱππέας προσβαλόντες, καὶ ἀπέκτει-
νάν τέ τινας καὶ τροπαῖον τῆς ἱππομαχίας ἔστησαν.

Καὶ τῇ ὑστεραίᾳ οἱ μὲν ἐτείχιζον τῶν Ἀθηναίων 99
τὸ πρὸς βορέαν τοῦ κύκλου τεῖχος, οἱ δὲ λίθους καὶ
ξύλα ξυμφοροῦντες παρέβαλλον ἐπὶ τὸν Τρωγίλον
καλούμενον, αἰεὶ ᾗπερ βραχύτατον ἐγίγνετο αὐτοῖς ἐκ
τοῦ μεγάλου λιμένος ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν τὸ
ἀποτείχισμα. οἱ δὲ Συρακόσιοι, οὐχ ἥκιστα Ἑρμο- 2
κράτους τῶν στρατηγῶν ἐσηγησαμένου, μάχαις μὲν
πανδημεὶ πρὸς Ἀθηναίους οὐκέτι ἐβούλοντο διακιν-
δυνεύειν, ὑποτειχίζειν δὲ ἄμεινον ἐδόκει εἶναι ᾗ ἐκεῖνοι
ἔμελλον ἄξειν τὸ τεῖχος, καὶ εἰ φθάσειαν, ἀποκλῄ- 3
σεις γίγνεσθαι, καὶ ἅμα καὶ ἐν τούτῳ εἰ ἐπιβοηθοῖεν,
μέρος ἀντιπέμπειν αὐτοὶ τῆς στρατιᾶς καὶ φθάνειν
ἂν τοῖς σταυροῖς προκαταλαμβάνοντες τὰς ἐφόδους,
ἐκείνους δὲ ἂν παυομένους τοῦ ἔργου πάντας ἂν πρὸς
σφᾶς τρέπεσθαι. ἐτείχιζον οὖν ἐξελθόντες ἀπὸ τῆς 4
σφετέρας πόλεως ἀρξάμενοι, κάτωθεν τοῦ κύκλου
τῶν Ἀθηναίων ἐγκάρσιον τεῖχος ἄγοντες, τάς τε

ἐλάας ἐκκόπτοντες τοῦ τεμένους καὶ πύργους ξυλίνους καθιστάντες. αἱ δὲ νῆες τῶν Ἀθηναίων οὔπω ἐκ τῆς Θάψου περιεπεπλεύκεσαν ἐς τὸν μέγαν λιμένα, ἀλλ' ἔτι οἱ Συρακόσιοι ἐκράτουν τῶν περὶ τὴν θάλασσαν, κατὰ γῆν δ' ἐκ τῆς Θάψου οἱ Ἀθηναῖοι τὰ ἐπιτήδεια ἐπήγοντο.

100 Ἐπειδὴ δὲ τοῖς Συρακοσίοις ἀρκούντως ἐδόκει ἔχειν ὅσα τε ἐσταυρώθη καὶ ᾠκοδομήθη τοῦ ὑποτειχίσματος, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτοὺς οὐκ ἦλθον κωλύσοντες, φοβούμενοι μὴ σφίσι δίχα γιγνομένοις ῥᾶον μάχωνται, καὶ ἅμα τὴν καθ' αὑτοὺς περιτείχισιν ἐπειγόμενοι, οἱ μὲν Συρακόσιοι φυλὴν μίαν καταλιπόντες φύλακα τοῦ οἰκοδομήματος ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τούς τε ὀχετοὺς αὐτῶν, οἳ ἐς τὴν πόλιν ὑπονομηδὸν ποτοῦ ὕδατος ἠγμένοι ἦσαν, διέφθειραν, καὶ τηρήσαντες τούς τε ἄλλους Συρακοσίους κατὰ σκηνὰς ὄντας ἐν μεσημβρίᾳ καί τινας καὶ ἐς τὴν πόλιν ἀποκεχωρηκότας καὶ τοὺς ἐν τῷ σταυρώματι ὀμελῶς φυλάσσοντας, τριακοσίους μὲν σφῶν αὐτῶν λογάδας καὶ τῶν ψιλῶν τινας ἐκλεκτοὺς ὡπλισμένους προὔταξαν θεῖν δρόμῳ ἐξαπιναίως πρὸς τὸ
2 ὑποτείχισμα, ἡ δ' ἄλλη στρατιὰ δίχα, ἡ μὲν μετὰ τοῦ ἑτέρου στρατηγοῦ πρὸς τὴν πόλιν, εἰ ἐπιβοηθοῖεν, ἐχώρουν, ἡ δὲ μετὰ τοῦ ἑτέρου πρὸς τὸ σταύρωμα τὸ παρὰ τὴν πυλίδα. καὶ προσβαλόντες οἱ τριακόσιοι αἱροῦσι τὸ σταύρωμα· καὶ οἱ φύλακες αὐτὸ ἐκλιπόντες κατέφυγον ἐς τὸ προτείχισμα τὸ περὶ
3 τὸν Τεμενίτην. καὶ αὐτοῖς ξυνεσέπεσον οἱ διώκοντες καὶ ἐντὸς γενόμενοι βίᾳ ἐξεκρούσθησαν πάλιν ὑπὸ τῶν Συρακοσίων, καὶ τῶν Ἀργείων τινὲς αὐτόθι καὶ τῶν Ἀθηναίων οὐ πολλοὶ διεφθάρησαν. καὶ ἐπαναχωρήσασα ἡ πᾶσα στρατιὰ τήν τε ὑποτείχισιν καθεῖλον καὶ τὸ σταύρωμα ἀνέσπασαν καὶ διεφόρησαν τοὺς σταυροὺς παρ' ἑαυτοὺς καὶ τροπαῖον ἔστησαν.

101 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπὸ τοῦ κύκλου ἐτείχιζον οἱ Ἀθηναῖοι τὸν κρημνὸν τὸν ὑπὲρ τοῦ ἕλους, ὃς τῶν

Ἐπιπολῶν ταύτῃ πρὸς τὸν μέγαν λιμένα ὁρᾷ καὶ
ᾗπερ αὐτοῖς βραχύτατον ἐγίγνετο καταβᾶσι διὰ τοῦ
ὁμαλοῦ καὶ τοῦ ἕλους ἐς τὸν λιμένα τὸ περιτείχισμα.
καὶ οἱ Συρακόσιοι ἐν τούτῳ ἐξελθόντες καὶ αὐτοὶ ἀπε-
σταύρουν αὖθις ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως διὰ μέσου
τοῦ ἕλους· καὶ τάφρον ἅμα παρώρυσσον, ὅπως μὴ
οἷόν τε ᾖ τοῖς Ἀθηναίοις μέχρι τῆς θαλάσσης ἀπο-
τειχίσαι. οἱ δ', ἐπειδὴ τὸ πρὸς τὸν κρημνὸν αὐτοῖς 2
ἐξείργαστο, ἐπιχειροῦσιν αὖθις τῷ τῶν Συρακοσίων
σταυρώματι καὶ τάφρῳ, τὰς μὲν ναῦς κελεύσαντες
περιπλεῦσαι ἐκ τῆς Θάψου ἐς τὸν μέγαν λιμένα τὸν
τῶν Συρακοσίων, αὐτοὶ δὲ περὶ ὄρθρον καταβάντες
ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν ἐς τὸ ὁμαλὸν καὶ διὰ τοῦ ἕλους,
ᾗ πηλῶδες ἦν καὶ στεριφώτατον, θύρας καὶ ξύλα
πλατέα ἐπιθέντες καὶ ἐπ' αὐτῶν διαβαδίσαντες, αἱ-
ροῦσιν ἅμα ἕῳ τό τε σταύρωμα πλὴν ὀλίγου καὶ τὴν
τάφρον, καὶ ὕστερον καὶ τὸ ὑπολειφθὲν εἷλον. καὶ 3
μάχη ἐγένετο καὶ ἐν αὐτῇ ἐνίκων οἱ Ἀθηναῖοι· καὶ
τῶν Συρακοσίων οἱ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχοντες πρὸς
τὴν πόλιν ἔφυγον, οἱ δ' ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ παρὰ τὸν
ποταμόν. καὶ αὐτοὺς βουλόμενοι ἀποκλῄσασθαι τῆς
διαβάσεως οἱ τῶν Ἀθηναίων τριακόσιοι λογάδες δρό-
μῳ ἠπείγοντο πρὸς τὴν γέφυραν. δείσαντες δὲ οἱ 4
Συρακόσιοι—ἦσαν γὰρ καὶ τῶν ἱππέων αὐτοῖς οἱ
πολλοὶ ἐνταῦθα—ὁμόσε χωροῦσι τοῖς τριακοσίοις
τούτοις, καὶ τρέπουσί τε αὐτοὺς καὶ ἐσβάλλουσιν ἐς
τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων· καὶ προσπεσόντων
αὐτῶν ξυνεφοβήθη καὶ ἡ πρώτη φυλὴ τοῦ κέρως.
ἰδὼν δὲ ὁ Λάμαχος παρεβοήθει ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου τοῦ 5
ἑαυτῶν μετὰ τοξοτῶν τε οὐ πολλῶν καὶ τοὺς Ἀργεί-
ους παραλαβών, καὶ ἐπιδιαβὰς τάφρον τινὰ καὶ
μονωθεὶς μετ' ὀλίγων τῶν ξυνδιαβάντων ἀποθνήσκει
αὐτός τε καὶ πέντε ἢ ἓξ τῶν μετ' αὐτοῦ. καὶ τούτους
μὲν οἱ Συρακόσιοι εὐθὺς κατὰ τάχος φθάνουσιν ἁρ-
πάσαντες πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐς τὸ ἀσφαλές, αὐτοὶ
δὲ ἐπιόντος ἤδη καὶ τοῦ ἄλλου στρατεύματος τῶν

102 Ἀθηναίων ἀπεχώρουν. ἐν τούτῳ δὲ οἱ πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν τὸ πρῶτον καταφυγόντες ὡς ἑώρων ταῦτα γιγνόμενα, αὐτοί τε πάλιν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀναθαρσήσαντες ἀντετάξαντο πρὸς τοὺς κατὰ σφᾶς Ἀθηναίους, καὶ μέρος τι αὐτῶν πέμπουσιν ἐπὶ τὸν κύκλον τὸν ἐπὶ ταῖς Ἐπιπολαῖς, ἡγούμενοι ἐρῆμον αἱρήσειν.
2 καὶ τὸ μὲν δεκάπλεθρον προτείχισμα αὐτῶν αἱροῦσι καὶ διεπόρθησαν, αὐτὸν δὲ τὸν κύκλον Νικίας διεκώλυσεν—ἔτυχε γὰρ ἐν αὐτῷ δι' ἀσθένειαν ὑπολελειμμένος.—τὰς γὰρ μηχανὰς καὶ ξύλα, ὅσα πρὸ τοῦ τείχους ἦν καταβεβλημένα, ἐμπρῆσαι τοὺς ὑπηρέτας ἐκέλευσεν, ὡς ἔγνω *ἀδύνατος *ἐσόμενος ἐρημίᾳ ἀνδρῶν ἄλλῳ τρόπῳ περιγενέσθαι. καὶ ξυνέβη οὕτως·
3 οὐ γὰρ ἔτι προσῆλθον οἱ Συρακόσιοι διὰ τὸ πῦρ, ἀλλ' ἀπεχώρουν πάλιν. καὶ γὰρ πρός τε τὸν κύκλον βοήθεια ἤδη κάτωθεν τῶν Ἀθηναίων ἀποδιωξάντων τοὺς ἐκεῖ ἐπανῄει, καὶ αἱ νῆες ἅμ' αὐτῶν ἐκ τῆς Θάψου, ὥσπερ εἴρητο, κατέπλεον ἐς τὸν μέγαν λιμένα. ἃ ὁρῶντες οἱ ἄνωθεν κατὰ τάχος ἀπῄεσαν καὶ ἡ ξύμπασα στρατιὰ τῶν Συρακοσίων ἐς τὴν πόλιν, νομίσαντες μὴ ἂν ἔτι ἀπὸ τῆς παρούσης σφίσι δυνάμεως ἱκανοὶ γενέσθαι κωλῦσαι τὸν ἐπὶ τὴν θάλασσαν τειχισμόν.

103 Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖον ἔστησαν, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Συρακοσίοις καὶ τοὺς μετὰ Λαμάχου καὶ αὐτὸν ἐκομίσαντο. καὶ παρόντος ἤδη σφίσι παντὸς τοῦ στρατεύματος καὶ τοῦ ναυτικοῦ καὶ τοῦ πεζοῦ, ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν καὶ τοῦ κρημνώδους ἀρξάμενοι ἀπετείχιζον μέχρι τῆς θαλάσσης τείχει διπλῷ τοὺς Συρακοσίους. τὰ δ' ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ ἐσήγετο ἐκ τῆς Ἰταλίας παν-
2 ταχόθεν. ἦλθον δὲ καὶ τῶν Σικελῶν πολλοὶ ξύμμαχοι τοῖς Ἀθηναίοις, οἳ πρότερον περιεωρῶντο, καὶ ἐκ τῆς Τυρσηνίας νῆες πεντηκόντοροι τρεῖς. καὶ τἆλλα προὐχώρει αὐτοῖς ἐς ἐλπίδας. καὶ γὰρ οἱ Συρακόσιοι πολέμῳ μὲν οὐκέτι ἐνόμιζον ἂν περιγενέσθαι, ὡς

αὐτοῖς οὐδὲ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ὠφελία οὐδεμία ἧκεν, τοὺς δὲ λόγους ἔν τε σφίσιν αὐτοῖς ἐποιοῦντο 3
ξυμβατικοὺς καὶ πρὸς τὸν Νικίαν· οὗτος γὰρ δὴ μόνος εἶχε Λαμάχου τεθνεῶτος τὴν ἀρχήν. καὶ κύρωσις μὲν οὐδεμία ἐγίγνετο, οἷα δὲ εἰκὸς ἀνθρώπων ἀπορούντων καὶ μᾶλλον ἢ πρὶν πολιορκουμένων, πολλὰ ἐλέγετο πρός τε ἐκεῖνον καὶ πλείω ἔτι κατὰ τὴν πόλιν. καὶ γάρ τινα καὶ ὑποψίαν ὑπὸ τῶν 4
παρόντων κακῶν ἐς ἀλλήλους εἶχον, καὶ τοὺς στρατηγούς τε ἐφ' ὧν αὐτοῖς ταῦτα ξυνέβη ἔπαυσαν, ὡς ἢ δυστυχίᾳ ἢ προδοσίᾳ τῇ ἐκείνων βλαπτόμενοι, καὶ ἄλλους ἀνθείλοντο, Ἡρακλείδην καὶ Εὐκλέα καὶ Τελλίαν.

Ἐν δὲ τούτῳ Γύλιππος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ αἱ 104
ἀπὸ τῆς Κορίνθου νῆες περὶ Λευκάδα ἤδη ἦσαν, βουλόμενοι ἐς τὴν Σικελίαν διὰ τάχους βοηθῆσαι. καὶ ὡς αὐτοῖς αἱ ἀγγελίαι ἐφοίτων δειναὶ καὶ πᾶσαι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐψευσμέναι ὡς ἤδη παντελῶς ἀποτετειχισμέναι αἱ Συράκουσαί εἰσιν, τῆς μὲν Σικελίας οὐκέτι ἐλπίδα οὐδεμίαν εἶχεν ὁ Γύλιππος, τὴν δὲ 2
Ἰταλίαν βουλόμενος περιποιῆσαι αὐτὸς μὲν καὶ Πυθὴν ὁ Κορίνθιος ναυσὶ δυοῖν μὲν Λακωνικαῖν δυοῖν δὲ Κορινθίαιν ὅτι τάχιστα ἐπεραιώθησαν τὸν Ἰόνιον ἐς Τάραντα, οἱ δὲ Κορίνθιοι πρὸς ταῖς σφετέραις δέκα Λευκαδίας δύο καὶ Ἀμπρακιώτιδας τρεῖς προσπληρώσαντες ὕστερον ἔμελλον πλεύσεσθαι. καὶ ὁ 3
μὲν Γύλιππος ἐκ τοῦ Τάραντος ἐς τὴν Θουρίαν πρῶτον πρεσβευσάμενος καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀνανεωσάμενος πολιτείαν καὶ οὐ δυνάμενος αὐτοὺς προσαγαγέσθαι ἄρας παρέπλει τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἁρπασθεὶς ὑπ' ἀνέμου κατὰ τὸν Τεριναῖον κόλπον, ὃς ἐκπνεῖ ταύτῃ μέγας κατὰ βορέαν ἑστηκώς, ἀποφέρεται ἐς τὸ πέλαγος, καὶ πάλιν χειμασθεὶς ἐς τὰ μάλιστα τῷ Τάραντι προσμίσγει· καὶ τὰς ναῦς ὅσαι ἐπόνησαν ὑπὸ τοῦ χειμῶνος ἀνελκύσας ἐπεσκεύαζεν. ὁ δὲ Νικίας πυθό- 4
μενος αὐτὸν προσπλέοντα ὑπερεῖδε τὸ πλῆθος τῶν

νεῶν, ὅπερ καὶ οἱ Θούριοι ἔπαθον, καὶ ληστικώτερον ἔδοξε παρεσκευασμένους πλεῖν, καὶ οὐδεμίαν φυλακήν πω ἐποιεῖτο.

105 Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τούτου τοῦ θέρους καὶ Λακεδαιμόνιοι ἐς τὸ Ἄργος ἐσέβαλον αὐτοί τε καὶ οἱ ξύμμαχοι καὶ τῆς γῆς τὴν πολλὴν ἐδῄωσαν, καὶ Ἀθηναῖοι Ἀργείοις τριάκοντα ναυσὶν ἐβοήθησαν, αἵπερ τὰς σπονδὰς φανερώτατα τὰς πρὸς τοὺς Λακε-
2 δαιμονίους αὐτοῖς ἔλυσαν. πρότερον μὲν γὰρ λῃστείαις ἐκ Πύλου καὶ περὶ τὴν ἄλλην Πελοπόννησον μᾶλλον ἢ ἐς τὴν Λακωνικὴν ἀποβαίνοντες μετά τε Ἀργείων καὶ Μαντινέων ξυνεπολέμουν, καὶ πολλάκις Ἀργείων κελευόντων ὅσον σχόντας μόνον ξὺν ὅπλοις ἐς τὴν Λακωνικὴν καὶ τὸ ἐλάχιστον μετὰ σφῶν
3 δῃώσαντας ἀπελθεῖν οὐκ ἤθελον· τότε δὲ Πυθοδώρου καὶ Λαισποδίου καὶ Δημαράτου ἀρχόντων ἀποβάντες ἐς Ἐπίδαυρον τὴν Λιμηρὰν καὶ Πρασιὰς καὶ ὅσα ἄλλα ἐδῄωσαν τῆς γῆς καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἤδη εὐπροφάσιστον μᾶλλον τὴν αἰτίαν ἐς τοὺς Ἀθηναίους τοῦ ἀμύνεσθαι ἐποίησαν. ἀναχωρησάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐκ τοῦ Ἄργους ταῖς ναυσὶ καὶ τῶν Λακεδαιμονίων, οἱ Ἀργεῖοι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Φλιασίαν τῆς τε γῆς αὐτῶν ἔτεμον καὶ ἀπέκτεινάν τινας, καὶ ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου.

Ζ'.

1 Ὁ δὲ Γύλιππος καὶ ὁ Πυθὴν ἐκ τοῦ Τάραντος, ἐπεὶ ἐπεσκεύασαν τὰς ναῦς, παρέπλευσαν ἐς Λοκροὺς τοὺς Ἐπιζεφυρίους· καὶ πυνθανόμενοι σαφέστερον ἤδη ὅτι οὐ παντελῶς πω ἀποτετειχισμέναι αἱ Συράκουσαί εἰσιν, ἀλλ' ἔτι οἷόν τε κατὰ τὰς Ἐπιπολὰς στρατιᾷ ἀφικομένους ἐσελθεῖν, ἐβουλεύοντο εἴτ' ἐν δεξιᾷ λαβόντες τὴν Σικελίαν διακινδυνεύσωσιν ἐσπλεῦσαι, εἴτ' ἐν ἀριστερᾷ ἐς Ἱμέραν πρῶτον πλεύσαντες καὶ αὐτούς τε ἐκείνους καὶ στρατιὰν ἄλλην προσλαβόντες, οὓς ἂν πείθωσι, κατὰ γῆν ἔλθωσιν.

καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς Ἱμέρας πλεῖν, ἄλλως τε καὶ 2
τῶν Ἀττικῶν τεσσάρων νεῶν οὔπω παρουσῶν ἐν τῷ Ῥηγίῳ, ἃς ὁ Νικίας ὅμως πυνθανόμενος αὐτοὺς ἐν Λοκροῖς εἶναι ἀπέστειλεν. φθάσαντες δὲ τὴν φυλακὴν ταύτην περαιοῦνται διὰ τοῦ πορθμοῦ, καὶ σχόντες Ῥηγίῳ καὶ Μεσσήνῃ ἀφικνοῦνται ἐς Ἱμέραν. ἐκεῖ 3
δὲ ὄντες τούς τε Ἱμεραίους ἔπεισαν ξυμπολεμεῖν καὶ αὐτούς τε ἕπεσθαι καὶ τοῖς ἐκ τῶν νεῶν τῶν σφετέρων ναύταις ὅσοι μὴ εἶχον ὅπλα παρασχεῖν—τὰς γὰρ ναῦς ἀνείλκυσαν ἐν Ἱμέρᾳ—καὶ τοὺς Σελινουντίους πέμψαντες ἐκέλευον ἀπαντᾶν πανστρατιᾷ ἔς τι χωρίον. πέμψειν δέ τινα αὐτοῖς ὑπέσχοντο στρατιὰν 4
οὐ πολλὴν καὶ οἱ Γελῷοι καὶ τῶν Σικελῶν τινες, οἳ πολὺ προθυμότερον προσχωρεῖν ἑτοῖμοι ἦσαν τοῦ τε Ἀρχωνίδου νεωστὶ τεθνηκότος, ὃς τῶν ταύτῃ Σικελῶν βασιλεύων τινῶν καὶ ὢν οὐκ ἀδύνατος τοῖς Ἀθηναίοις φίλος ἦν, καὶ τοῦ Γυλίππου ἐκ Λακεδαίμονος προθύμως δοκοῦντος ἥκειν. καὶ ὁ μὲν Γύλιππος ἀναλα- 5
βὼν τῶν τε σφετέρων ναυτῶν καὶ ἐπιβατῶν τοὺς ὡπλισμένους ἑπτακοσίους μάλιστα, Ἱμεραίους δὲ ὁπλίτας καὶ ψιλοὺς ξυναμφοτέρους χιλίους καὶ ἱππέας ἑκατόν, καὶ Σελινουντίων τέ τινας ψιλοὺς καὶ ἱππέας καὶ Γελῴων ὀλίγους, Σικελῶν τε ἐς χιλίους τοὺς πάντας, ἐχώρει πρὸς τὰς Συρακούσας· οἱ δ' ἐκ τῆς Λευ- 2
κάδος Κορίνθιοι ταῖς τε ἄλλαις ναυσὶν ὡς εἶχον τάχους ἐβοήθουν, καὶ Γόγγυλος, εἷς τῶν Κορινθίων ἀρχόντων, μιᾷ νηὶ τελευταῖος ὁρμηθεὶς πρῶτος μὲν ἀφικνεῖται ἐς τὰς Συρακούσας, ὀλίγον δὲ πρὸ Γυλίππου, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ 2
πολέμου μέλλοντας ἐκκλησιάσειν διεκώλυσέ τε καὶ παρεθάρσυνε, λέγων ὅτι νῆές τε ἄλλαι ἔτι προσπλέουσι καὶ Γύλιππος ὁ Κλεανδρίδου Λακεδαιμονίων ἀποστειλάντων ἄρχων. καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι ἐπερ- 3
ρώσθησάν τε καὶ τῷ Γυλίππῳ εὐθὺς πανστρατιᾷ ὡς ἀπαντησόμενοι ἐξῆλθον· ἤδη γὰρ καὶ ἐγγὺς ὄντα ᾐσθάνοντο αὐτόν. ὁ δὲ Γέτα τό τε τεῖχος ἐν τῇ

παρόδῳ τῶν Σικελῶν ἑλὼν καὶ ξυνταξάμενος ὡς ἐς
4 μάχην ἀφικνεῖται πρὸς τὰς Ἐπιπολάς· καὶ ἀναβὰς
κατὰ τὸν Εὐρύηλον, ᾗπερ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον,
ἐχώρει μετὰ τῶν Συρακοσίων ἐπὶ τὸ τείχισμα τῶν
Ἀθηναίων. ἔτυχε δὲ κατὰ τοῦτο καιροῦ ἐλθών, ἐν ᾧ
ἑπτὰ μὲν ἢ ὀκτὼ σταδίων ἤδη ἐπετετέλεστο τοῖς
Ἀθηναίοις ἐς τὸν μέγαν λιμένα διπλοῦν τεῖχος, πλὴν
κατὰ βραχύ τι τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν· τοῦτο δ' ἔτι
5 ᾠκοδόμουν. τῷ δὲ ἄλλῳ τοῦ κύκλου πρὸς τὸν Τρώ-
γιλον ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν λίθοι τε παραβεβλη-
μένοι τῷ πλέονι ἤδη ἦσαν καὶ ἔστιν ἃ καὶ ἡμίεργα,
τὰ δὲ καὶ ἐξειργασμένα κατελείπετο. παρὰ τοσοῦτον
μὲν Συράκουσαι ἦλθον κινδύνου.

3 Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι αἰφνιδίως τοῦ τε Γυλίππου καὶ
τῶν Συρακοσίων σφίσιν ἐπιόντων ἐθορυβήθησαν μὲν
τὸ πρῶτον, παρετάξαντο δέ. ὁ δὲ θέμενος τὰ ὅπλα
ἐγγὺς κήρυκα προπέμπει αὐτοῖς λέγοντα, εἰ βούλον-
ται ἐξιέναι ἐκ τῆς Σικελίας πέντε ἡμερῶν, λαβόν-
τες τὰ σφέτερα αὑτῶν, ἑτοῖμος εἶναι σπένδεσθαι. οἱ
δ' ἐν ὀλιγωρίᾳ τε ἐποιοῦντο καὶ οὐδὲν ἀποκρινάμενοι
2 ἀπέπεμψαν. καὶ μετὰ τοῦτο ἀντιπαρεσκευάζοντο
ἀλλήλοις ὡς ἐς μάχην. καὶ ὁ Γύλιππος, ὁρῶν τοὺς
Συρακοσίους ταρασσομένους καὶ οὐ ῥᾳδίως ξυντασσο-
μένους, ἐπανῆγε τὸ στρατόπεδον ἐς τὴν εὐρυχωρίαν
3 μᾶλλον. καὶ ὁ Νικίας οὐκ ἐπῆγε τοὺς Ἀθηναίους,
ἀλλ' ἡσύχαζε πρὸς τῷ ἑαυτῶν τείχει. ὡς δ' ἔγνω ὁ
Γύλιππος οὐ προσιόντας αὐτούς, ἀπήγαγε τὴν στρα-
τιὰν ἐπὶ τὴν ἄκραν τὴν Τεμενῖτιν καλουμένην καὶ
4 αὐτοῦ ηὐλίσαντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἄγων τὴν μὲν
πλείστην τῆς στρατιᾶς παρέταξε πρὸς τὰ τείχη τῶν
Ἀθηναίων, ὅπως μὴ ἐπιβοηθοῖεν ἄλλοσε, μέρος δέ
τι πέμψας πρὸς τὸ φρούριον τὸ Λάβδαλον αἱρεῖ καὶ
ὅσους ἔλαβεν ἐν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν· ἦν δὲ οὐκ
ἐπιφανὲς τοῖς Ἀθηναίοις τὸ χωρίον. καὶ τριήρης τῇ
αὐτῇ ἡμέρᾳ ἁλίσκεται τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τῶν Συρα-
κοσίων ἐφορμοῦσα τῷ μεγάλῳ λιμένι.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἐτείχιζον οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ 4
ξύμμαχοι διὰ τῶν Ἐπιπολῶν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀρξάμενοι ἄνω πρὸς τὸ ἐγκάρσιον τεῖχος ἁπλοῦν, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι, εἰ μὴ δύναιντο κωλῦσαι, μηκέτι οἷοί τε ὦσιν ἀποτειχίσαι. καὶ οἵ τε Ἀθηναῖοι ἀναβεβή- 2
κεσαν ἤδη ἄνω, τὸ ἐπὶ θαλάσσῃ τεῖχος ἐπιτελέσαντες, καὶ ὁ Γύλιππος, ἦν γάρ τι τοῖς Ἀθηναίοις τοῦ τείχους ἀσθενές, νυκτὸς ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν ἐπῄει πρὸς αὐτό. οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ἔτυχον γὰρ ἔξω αὐλιζόμενοι, ὡς ᾔσθοντο, ἀντεπῄεσαν· ὁ δὲ γνοὺς 3
κατὰ τάχος ἀπήγαγε τοὺς σφετέρους πάλιν. ἐποικοδομήσαντες δὲ αὐτὸ οἱ Ἀθηναῖοι ὑψηλότερον αὐτοὶ μὲν ταύτῃ ἐφύλασσον, τοὺς δὲ ἄλλους ξυμμάχους κατὰ τὸ ἄλλο τείχισμα ἤδη διέταξαν, ᾗπερ ἔμελλον ἕκαστοι φρουρεῖν.

Τῷ δὲ Νικίᾳ ἐδόκει τὸ Πλημμύριον καλούμενον 4
τειχίσαι· ἔστι δὲ ἄκρα ἀντιπέρας τῆς πόλεως, ἥπερ προύχουσα τοῦ μεγάλου λιμένος τὸ στόμα στενὸν ποιεῖ, καὶ εἰ τειχισθείη, ῥᾷον αὐτῷ ἐφαίνετο ἡ ἐσκομιδὴ τῶν ἐπιτηδείων ἔσεσθαι· δι' ἐλάσσονος γὰρ 5
πρὸς τῷ λιμένι τῷ τῶν Συρακοσίων ἐφορμήσειν σφᾶς, καὶ οὐχ ὥσπερ νῦν ἐκ μυχοῦ τοῦ λιμένος τὰς ἐπαναγωγὰς ποιήσεσθαι, ἤν τι ναυτικῷ κινῶνται. προσεῖχέ τε ἤδη μᾶλλον τῷ κατὰ θάλασσαν πολέμῳ, ὁρῶν τὰ ἐκ τῆς γῆς σφίσιν, ἐπειδὴ Γύλιππος ἧκεν, ἀνελπιστότερα ὄντα. διακομίσας οὖν στρατιὰν 6
καὶ τὰς ναῦς ἐξετείχιζε τρία φρούρια· καὶ ἐν αὐτοῖς τά τε σκεύη τὰ πλεῖστα ἔκειτο καὶ τὰ πλοῖα ἤδη ἐκεῖ τὰ μεγάλα ὥρμει καὶ αἱ ταχεῖαι νῆες, ὥστε καὶ τῶν πληρωμάτων οὐχ ἥκιστα τότε πρῶτον κάκωσις ἐγένετο· τῷ τε γὰρ ὕδατι σπανίῳ χρώμενοι καὶ οὐκ ἐγγύθεν καὶ ἐπὶ φρυγανισμὸν ἅμα, ὁπότε ἐξέλθοιεν οἱ ναῦται, ὑπὸ τῶν ἱππέων τῶν Συρακοσίων κρατούντων τῆς γῆς διεφθείροντο· τρίτον γὰρ μέρος τῶν 7
ἱππέων τοῖς Συρακοσίοις διὰ τοὺς ἐν τῷ Πλημμυρίῳ, ἵνα μὴ κακουργήσοντες ἐξίοιεν, ἐπὶ τῇ ἐν τῷ Ὀλυμ-

*πιείῳ πολίχνῃ ἐτετάχατο. ἐπυνθάνετο δὲ καὶ τὰς
λοιπὰς τῶν Κορινθίων ναῦς προσπλεούσας ὁ Νικίας·
καὶ πέμπει ἐς φυλακὴν αὐτῶν εἴκοσι ναῦς, αἷς εἴρητο
περί τε Λοκροὺς καὶ Ῥήγιον καὶ τὴν προσβολὴν τῆς
Σικελίας ναυλοχεῖν αὐτάς.*
5 Ὁ δὲ Γύλιππος ἅμα μὲν ἐτείχιζε τὸ διὰ τῶν Ἐπι-
*πολῶν τεῖχος, τοῖς λίθοις χρώμενος οὓς οἱ Ἀθηναῖοι
προπαρεβάλοντο σφίσιν, ἅμα δὲ παρέτασσεν ἐξά-
γων ἀεὶ πρὸ τοῦ τειχίσματος τοὺς Συρακοσίους καὶ
τοὺς ξυμμάχους, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιπαρετάσσοντο.*
2 *ἐπειδὴ δὲ ἔδοξε τῷ Γυλίππῳ καιρὸς εἶναι, ἦρχε τῆς
ἐφόδου· καὶ ἐν χερσὶ γενόμενοι ἐμάχοντο μεταξὺ
τῶν τειχισμάτων, ᾗ τῆς ἵππου τῶν Συρακοσίων οὐ-
δεμία χρῆσις ἦν. καὶ νικηθέντων τῶν Συρακοσίων
καὶ τῶν ξυμμάχων καὶ νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀνελο-
μένων καὶ τῶν Ἀθηναίων τροπαῖον στησάντων, ὁ μὲν
Γύλιππος, ξυγκαλέσας τὸ στράτευμα, οὐκ ἔφη τὸ*
3 *ἁμάρτημα ἐκείνων ἀλλ᾽ ἑαυτοῦ γενέσθαι· τῆς γὰρ
ἵππου καὶ τῶν ἀκοντιστῶν τὴν ὠφελίαν τῇ τάξει,
ἐντὸς λίαν τῶν τειχῶν ποιήσας, ἀφελέσθαι· νῦν οὖν
αὖθις ἐπάξειν. καὶ διανοεῖσθαι οὕτως ἐκέλευεν αὐ-
τούς, ὡς τῇ μὲν παρασκευῇ οὐκ ἔλασσον ἕξοντας, τῇ
δὲ γνώμῃ οὐκ ἀνεκτὸν ἐσόμενον, εἰ μὴ ἀξιώσουσι,
Πελοποννήσιοί τε ὄντες καὶ Δωριῆς, Ἰώνων καὶ
νησιωτῶν καὶ ξυγκλύδων ἀνθρώπων κρατήσαντες*
6 *ἐξελάσασθαι ἐκ τῆς χώρας. καὶ μετὰ ταῦτα, ἐπειδὴ
καιρὸς ἦν, αὖθις ἐπῆγεν αὐτούς. ὁ δὲ Νικίας καὶ οἱ
Ἀθηναῖοι νομίζοντες καὶ εἰ ἐκεῖνοι μὴ ἐθέλοιεν μάχης
ἄρχειν, ἀναγκαῖον σφίσιν εἶναι μὴ περιορᾶν παροι-
κοδομούμενον τὸ τεῖχος—ἤδη γὰρ καὶ ὅσον οὐ παρ-
εληλύθει τὴν τῶν Ἀθηναίων τοῦ τείχους τελευτὴν ἡ
ἐκείνων τείχισις, καὶ εἰ προέλθοι, ταὐτὸν ἤδη ἐποίει
αὐτοῖς νικᾶν τε μαχομένοις διὰ παντὸς καὶ μηδὲ*
2 *μάχεσθαι—ἀντεπῄεσαν οὖν τοῖς Συρακοσίοις. καὶ
ὁ Γύλιππος τοὺς μὲν ὁπλίτας ἔξω τῶν τειχῶν μᾶλλον
ἢ πρότερον προεξαγαγὼν ξυνέμισγεν αὐτοῖς, τοὺς δ᾽*

ἱππέας καὶ τοὺς ἀκοντιστὰς ἐκ πλαγίου τάξας τῶν
Ἀθηναίων κατὰ τὴν εὐρυχωρίαν, ᾗ τῶν τειχῶν ἀμφο-
τέρων αἱ ἐργασίαι ἔληγον. καὶ προσβαλόντες οἱ
ἱππῆς ἐν τῇ μάχῃ τῷ εὐωνύμῳ κέρᾳ τῶν Ἀθηναίων,
ὅπερ κατ' αὐτοὺς ἦν, ἔτρεψαν· καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὸ 3
ἄλλο στράτευμα νικηθὲν ὑπὸ τῶν Συρακοσίων κατη-
ράχθη ἐς τὰ τειχίσματα. καὶ τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἔφθα-
σαν παροικοδομήσαντες [καὶ παρελθόντες τὴν τῶν
Ἀθηναίων οἰκοδομίαν], ὥστε μηκέτι μήτε αὐτοὶ κω-
λύεσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐκείνους τε καὶ παντάπασιν
ἀπεστερηκέναι, εἰ καὶ κρατοῖεν, μὴ ἂν ἔτι σφᾶς ἀπο-
τειχίσαι.

Μετὰ δὲ τοῦτο αἵ τε τῶν Κορινθίων νῆες καὶ Ἀμ- 7
πρακιωτῶν καὶ Λευκαδίων ἐσέπλευσαν αἱ ὑπόλοιποι
δώδεκα, λαθοῦσαι τὴν τῶν Ἀθηναίων φυλακήν—ἦρχε
δ' αὐτῶν Ἐρασινίδης Κορίνθιος—καὶ ξυνετείχισαν τὸ
λοιπὸν τοῖς Συρακοσίοις μέχρι τοῦ ἐγκαρσίου τεί-
χους. καὶ ὁ Γύλιππος ἐς τὴν ἄλλην Σικελίαν ἐπὶ 2
στρατιάν τε ᾤχετο καὶ ναυτικὴν καὶ πεζὴν *[ξυλλέ-
ξων], καὶ τῶν πόλεων ἅμα προσαξόμενος εἴ τις ἢ μὴ
πρόθυμος ἦν ἢ παντάπασιν ἔτι ἀφεστήκει τοῦ πολέ-
μου. πρέσβεις τε ἄλλοι τῶν Συρακοσίων καὶ Κοριν- 3
θίων ἐς Λακεδαίμονα καὶ Κόρινθον ἀπεστάλησαν,
ὅπως στρατιὰ ἔτι περαιωθῇ τρόπῳ ᾧ ἂν [ἐν ὁλκάσιν
ἢ πλοίοις ἢ ἄλλως ὅπως ἂν] προχωρῇ, ὡς καὶ τῶν
Ἀθηναίων ἐπιμεταπεμπομένων. οἵ τε Συρακόσιοι
ναυτικὸν ἐπλήρουν καὶ ἀνεπειρῶντο ὡς καὶ τούτῳ
ἐπιχειρήσοντες, καὶ ἐς τἆλλα πολὺ ἐπέρρωντο. ὁ δὲ 8
Νικίας, αἰσθόμενος τοῦτο καὶ ὁρῶν καθ' ἡμέραν ἐπι-
διδοῦσαν τήν τε τῶν πολεμίων ἰσχὺν καὶ τὴν σφετέ-
ραν ἀπορίαν, ἔπεμπε καὶ αὐτὸς ἐς τὰς Ἀθήνας ἀγ-
γέλλων πολλάκις μὲν καὶ ἄλλοτε καθ' ἕκαστα τῶν
γιγνομένων, μάλιστα δὲ καὶ τότε, *[νομίζων] ἐν δει-
νοῖς τε εἶναι καὶ εἰ μὴ ὡς τάχιστα ἢ σφᾶς μεταπέμ-
ψουσιν ἢ ἄλλους μὴ ὀλίγους ἀποστελοῦσιν, οὐδεμίαν
εἶναι σωτηρίαν. φοβούμενος δὲ μὴ οἱ πεμπόμενοι 2

ἢ κατὰ τοῦ λέγειν ἀδυνασίαν ἢ καὶ μνημης ἐλλιπεῖς γιγνόμενοι ἢ τῷ ὄχλῳ πρὸς χάριν τι λέγοντες οὐ τὰ ὄντα ἀπαγγέλλωσιν, ἔγραψεν ἐπιστολήν, νομίζων οὕτως ἂν μάλιστα τὴν αὑτοῦ γνώμην μηδὲν ἐν τῷ ἀγγέλῳ ἀφανισθεῖσαν μαθόντας τοὺς Ἀθηναίους
3 βουλεύσασθαι περὶ τῆς ἀληθείας. καὶ οἱ μὲν ᾤχοντο φέροντες *[οὓς ἀπέστειλε] τὰ γράμματα καὶ ὅσα ἔδει αὐτοὺς εἰπεῖν· ὁ δὲ τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον διὰ φυλακῆς μᾶλλον ἤδη ἔχων ἢ δι' ἑκουσίων κινδύνων ἐπεμελεῖτο.

9 Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει τελευτῶντι καὶ Εὐετίων στρατηγὸς Ἀθηναίων μετὰ Περδίκκου στρατεύσας ἐπ' Ἀμφίπολιν Θρᾳξὶ πολλοῖς τὴν μὲν πόλιν οὐχ εἷλεν, ἐς δὲ τὸν Στρυμόνα περικομίσας τριήρεις ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἐπολιόρκει ὁρμώμενος ἐξ Ἱμεραίου. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

10 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἥκοντες ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ παρὰ τοῦ Νικίου, ὅσα τε ἀπὸ γλώσσης εἴρητο αὐτοῖς εἶπον, καὶ εἴ τίς τι ἐπηρώτα ἀπεκρίνοντο, καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἀπέδοσαν. ὁ δὲ γραμματεὺς ὁ τῆς πόλεως παρελθὼν ἀνέγνω τοῖς Ἀθηναίοις δηλοῦσαν τοιάδε.

11 "Τὰ μὲν πρότερον πραχθέντα, ὦ Ἀθηναῖοι, ἐν ἄλλαις [πολλαῖς] ἐπιστολαῖς ἴστε· νῦν δὲ καιρὸς οὐχ ἧσσον μαθόντας ὑμᾶς ἐν ᾧ ἐσμὲν βουλεύσασθαι. κρατησάντων γὰρ ἡμῶν μάχαις ταῖς πλείοσι Συρακοσίους, ἐφ' οὓς ἐπέμφθημεν, καὶ τὰ τείχη οἰκοδομησαμένων, ἐν οἷσπερ νῦν ἐσμέν, ἦλθε Γύλιππος Λακεδαιμόνιος στρατιὰν ἔχων ἔκ τε Πελοποννήσου
2 καὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλεων ἔστιν ὧν. καὶ μάχῃ τῃ μὲν πρώτῃ νικᾶται ὑφ' ἡμῶν, τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἱππεῦσί τε πολλοῖς καὶ ἀκοντισταῖς βιασθέντες ἀνεχωρήσαμεν ἐς τὰ τείχη. νῦν οὖν ἡμεῖς μὲν παυσάμενοι τοῦ περιτειχισμοῦ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ἡσυχάζομεν—οὐδὲ γὰρ ξυμπάσῃ τῇ στρατιᾷ δυναίμεθ' ἂν χρήσασθαι ἀπαναλωκυίας τῆς φυλακῆς τῶν τειχῶν

μέρος τι τοῦ ὁπλιτικοῦ—οἱ δὲ παρῳκοδομήκασιν 3
ἡμῖν τεῖχος ἁπλοῦν, ὥστε μὴ εἶναι ἔτι περιτειχίσαι
αὐτούς, ἢν μή τις τὸ παρατείχισμα τοῦτο πολλῇ
στρατιᾷ ἐπελθὼν ἕλῃ. ξυμβέβηκέ τε πολιορκεῖν
δοκοῦντας ἡμᾶς ἄλλους αὐτοὺς μᾶλλον, ὅσα γε κατὰ
γῆν, τοῦτο πάσχειν· οὐδὲ γὰρ τῆς χώρας ἐπὶ πολὺ
διὰ τοὺς ἱππέας ἐξερχόμεθα. πεπόμφασι δὲ καὶ ἐς 12
Πελοπόννησον πρέσβεις ἐπ᾽ ἄλλην στρατιάν, καὶ ἐς
τὰς ἐν Σικελίᾳ πόλεις Γύλιππος οἴχεται, τὰς μὲν καὶ
πείσων ξυμπολεμεῖν ὅσαι νῦν ἡσυχάζουσιν, ἀπὸ δὲ
τῶν ἔτι καὶ στρατιὰν πεζὴν καὶ ναυτικοῦ παρασκευήν,
ἢν δύνηται, ἄξων. διανοοῦνται γάρ, ὡς ἐγὼ πυνθά- 2
νομαι, τῷ τε πεζῷ ἅμα τῶν τειχῶν ἡμῶν πειρᾶν καὶ
ταῖς ναυσὶ κατὰ θάλασσαν. καὶ δεινὸν μηδενὶ ὑμῶν
δόξῃ εἶναι, ὅτι καὶ κατὰ θάλασσαν. τὸ γὰρ ναυτικὸν
ἡμῶν, ὅπερ κἀκεῖνοι πυνθάνονται, τὸ μὲν πρῶτον
ἤκμαζε καὶ τῶν νεῶν τῇ ξηρότητι καὶ τῶν πληρω-
μάτων τῇ σωτηρίᾳ· νῦν δὲ αἵ τε νῆες διάβροχοι,
τοσοῦτον χρόνον ἤδη θαλασσεύουσαι, καὶ τὰ πληρώ-
ματα ἔφθαρται. τὰς μὲν γὰρ ναῦς οὐκ ἔστιν ἀνελ- 3
κύσαντας διαψῦξαι διὰ τὸ ἀντιπάλους τῷ πλήθει καὶ
ἔτι πλείους τὰς τῶν πολεμίων οὔσας ἀεὶ προσδοκίαν
παρέχειν ὡς ἐπιπλεύσονται· φανεραὶ δ᾽ εἰσὶν ἀναπει-
ρώμεναι, καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις ἐπ᾽ ἐκείνοις, καὶ ἀποξη-
ρᾶναι τὰς σφετέρας μᾶλλον ἐξουσία· οὐ γὰρ ἐφορ-
μοῦσιν ἄλλοις. ἡμῖν δ᾽ ἐκ πολλῆς ἂν περιουσίας 13
νεῶν μόλις τοῦτο ὑπῆρχε, καὶ μὴ ἀναγκαζομένοις,
ὥσπερ νῦν, πάσαις φυλάσσειν· εἰ γὰρ ἀφαιρήσομέν
τι καὶ βραχὺ τῆς τηρήσεως, τὰ ἐπιτήδεια οὐχ ἕξομεν,
παρὰ τὴν ἐκείνων πόλιν χαλεπῶς καὶ νῦν ἐσκομιζό-
μενοι. τὰ δὲ πληρώματα διὰ τόδε ἐφθάρη τε ἡμῖν 2
καὶ ἔτι νῦν φθείρεται, τῶν ναυτῶν τῶν μὲν διὰ
φρυγανισμὸν καὶ ἁρπαγὴν καὶ ὑδρείαν μακρὰν ὑπὸ
τῶν ἱππέων ἀπολλυμένων· οἱ δὲ θεράποντες, ἐπειδὴ
ἐς ἀντίπαλα καθεστήκαμεν, αὐτομολοῦσιν, καὶ οἱ
ξένοι οἱ μὲν ἀναγκαστοὶ ἐσβάντες εὐθὺς κατὰ τὰς

πόλεις ἀποχωροῦσιν, οἱ δ' ὑπὸ μεγάλου μισθοῦ τὸ πρῶτον ἐπαρθέντες καὶ οἰόμενοι χρηματιεῖσθαι μᾶλλον ἢ μαχεῖσθαι, ἐπειδὴ παρὰ γνώμην ναυτικόν τε δὴ καὶ τἆλλα ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνθεστῶτα ὁρῶσιν, οἱ μὲν ἐπ' αὐτομολίας προφάσει ἀπέρχονται, οἱ δ' ὡς ἕκαστοι δύνανται· πολλὴ δ' ἡ Σικελία· εἰσὶ δ' οἳ καί, αὐτοὶ ἐμπορευόμενοι, ἀνδράποδα Ὑκκαρικὰ ἀντεμβιβάσαι ὑπὲρ σφῶν πείσαντες τοὺς τριηράρχους

14 τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ναυτικοῦ ἀφῄρηνται. ἐπισταμένοις δ' ὑμῖν γράφω, ὅτι βραχεῖα ἀκμὴ πληρώματος, καὶ ὀλίγοι τῶν ναυτῶν οἱ ἐξορμῶντές τε ναῦν καὶ ξυνέχοντες τὴν εἰρεσίαν. τούτων δὲ πάντων ἀπορώτατον τό τε μὴ οἷόν τε εἶναι ταῦτα ἐμοὶ κωλῦσαι τῷ στρατηγῷ—χαλεπαὶ γὰρ αἱ ὑμέτεραι φύσεις ἄρξαι—καὶ ὅτι οὐδ' ὁπόθεν ἐπιπληρωσόμεθα τὰς ναῦς ἔχομεν, ὃ τοῖς πολεμίοις πολλαχόθεν ὑπάρχει, ἀλλ' ἀνάγκη ἀφ' ὧν ἔχοντες ἤλθομεν τά τε ὄντα καὶ ἀπαναλισκό-

2 μενα γίγνεσθαι· αἱ γὰρ νῦν οὖσαι πόλεις ξύμμαχοι ἀδύνατοι, Νάξος καὶ Κατάνη. εἰ δὲ προσγενήσεται ἓν ἔτι τοῖς πολεμίοις, ὥστε τὰ τρέφοντα ἡμᾶς χωρία τῆς Ἰταλίας, ὁρῶντα ἐν ᾧ τ' ἐσμὲν καὶ ὑμῶν μὴ ἐπιβοηθούντων, πρὸς ἐκείνους χωρῆσαι, διαπεπολεμήσεται αὐτοῖς ἀμαχεὶ ἐκπολιορκηθέντων ἡμῶν ὁ πόλεμος.

3 "Τούτων ἐγὼ ἡδίω μὲν ἂν εἶχον ὑμῖν ἕτερα ἐπιστέλλειν, οὐ μέντοι χρησιμώτερά γε, εἰ δεῖ σαφῶς εἰδότας τὰ ἐνθάδε βουλεύσασθαι. καὶ ἅμα τὰς φύσεις ἐπιστάμενος ὑμῶν, βουλομένων μὲν τὰ ἥδιστα ἀκούειν, αἰτιωμένων δὲ ὕστερον, ἤν τι ὑμῖν ἀπ' αὐτῶν μὴ ὁμοῖον ἐκβῇ, ἀσφαλέστερον ἡγησάμην τὸ ἀληθὲς

15 δηλῶσαι. καὶ νῦν ὡς ἐφ' ἃ μὲν ἤλθομεν τὸ πρῶτον καὶ τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων ὑμῖν μὴ μεμπτῶν γεγενημένων, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε· ἐπειδὴ δὲ Σικελία τε ἅπασα ξυνίσταται καὶ ἐκ Πελοποννήσου ἄλλη στρατιὰ προσδόκιμος, αὐτοὶ βουλεύεσθε ἤδη ὡς τῶν γ' ἐνθάδε μηδὲ τοῖς παροῦσιν

ἀνταρκούντων, ἀλλ' ἢ τούτους μεταπέμπειν δέον ἢ
ἄλλην στρατιὰν μὴ ἐλάσσω ἐπιπέμπειν καὶ πεζὴν
καὶ ναυτικήν, καὶ χρήματα μὴ ὀλίγα, ἐμοὶ δὲ διάδοχόν
τινα, ὡς ἀδύνατός εἰμι διὰ νόσον νεφρῖτιν παρα-
μένειν. ἀξιῶ δ' ὑμῶν ξυγγνώμης τυγχάνειν· καὶ γὰρ 2
ὅτ' ἐρρώμην πολλὰ ἐν ἡγεμονίαις ὑμᾶς εὖ ἐποίησα.
ὅ τι δὲ μέλλετε, ἅμα τῷ ἦρι εὐθὺς καὶ μὴ ἐς ἀναβολὰς
πράσσετε, ὡς τῶν πολεμίων τὰ μὲν ἐν Σικελίᾳ δι'
ὀλίγουποριουμένων, τὰ δ' ἐκ Πελοποννήσου σχολαίτε-
ρον μέν, ὅμως δ', ἢν μὴ προσέχητε τὴν γνώμην, τὰ μὲν
λήσουσιν ὑμᾶς, ὥσπερ καὶ πρότερον, τὰ δὲ φθήσονται."
Ἡ μὲν τοῦ Νικίου ἐπιστολὴ τοσαῦτα ἐδήλου· οἱ 16
δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες αὐτῆς τὸν μὲν Νικίαν οὐ
παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' αὐτῷ, ἕως ἂν ἕτεροι
ξυνάρχοντες αἱρεθέντες ἀφίκωνται, τῶν αὐτοῦ ἐκεῖ
δύο προσείλοντο, Μένανδρον καὶ Εὐθύδημον, ὅπως
μὴ μόνος ἐν ἀσθενείᾳ ταλαιπωροίη, στρατιὰν δὲ
ἄλλην ἐψηφίσαντο πέμπειν ναυτικὴν καὶ πεζὴν Ἀθη-
ναίων τε ἐκ καταλόγου καὶ τῶν ξυμμάχων. καὶ ξυν- 2
άρχοντας αὐτῷ εἵλοντο Δημοσθένην τε τὸν Ἀλκι-
σθένους καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους. καὶ τὸν
μὲν Εὐρυμέδοντα εὐθὺς περὶ ἡλίου τροπὰς τὰς χειμε-
ρινὰς ἀποπέμπουσιν ἐς τὴν Σικελίαν μετὰ δέκα νεῶν,
ἄγοντα εἴκοσι τάλαντα ἀργυρίου, καὶ ἅμα ἀγγελοῦντα
τοῖς ἐκεῖ, ὅτι ἥξει βοήθεια καὶ ἐπιμέλεια αὐτῶν ἔσται·
ὁ δὲ Δημοσθένης ὑπομένων παρεσκευάζετο τὸν ἔκ- 17
πλουν ὡς ἅμα τῷ ἦρι ποιησόμενος, στρατιάν τε
ἐπαγγέλλων ἐς τοὺς ξυμμάχους καὶ χρήματα αὐτόθεν
καὶ ναῦς καὶ ὁπλίτας ἑτοιμάζων. πέμπουσι δὲ καὶ
περὶ τὴν Πελοπόννησον οἱ Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναῦς,
ὅπως φυλάσσοιεν μηδένα ἀπὸ Κορίνθου καὶ τῆς
Πελοποννήσου ἐς τὴν Σικελίαν περαιοῦσθαι. οἱ γὰρ 2
Κορίνθιοι, ὡς αὐτοῖς οἱ πρέσβεις ἧκον καὶ τὸ ἐν τῇ
Σικελίᾳ βελτίω ἤγγελλον, νομίσαντες οὐκ ἄκαιρον
καὶ τὴν προτέραν πέμψιν τῶν νεῶν ποιήσασθαι,
πολλῷ μᾶλλον ἐπέρρωντο, καὶ ἐν ὁλκάσι παρεσκευά-

ζοντο αὐτοί τε ἀποστελοῦντες ὁπλίτας ἐς τὴν Σικελίαν καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου οἱ Λακεδαι-
3 μόνιοι τῷ αὐτῷ τρόπῳ πέμψοντες. ναῦς τε οἱ Κορίνθιοι πέντε καὶ εἴκοσιν ἐπλήρουν, ὅπως ναυμαχίας τε ἀποπειράσωσι πρὸς τὴν ἐν τῇ Ναυπάκτῳ φυλακήν, καὶ τὰς ὁλκάδας αὐτῶν ἧσσον οἱ ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι κωλύοιεν ἀπαίρειν, πρὸς τὴν σφετέραν ἀντίταξιν τῶν τριήρων τὴν φυλακὴν ποιούμενοι.

18 Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὥσπερ τε προεδέδοκτο αὐτοῖς καὶ τῶν Συρακοσίων καὶ Κορινθίων ἐναγόντων, ἐπειδὴ ἐπυνθάνοντο τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν ἐς τὴν Σικελίαν, ὅπως δὴ ἐσβολῆς γενομένης διακωλυθῇ.
2 καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης προσκείμενος ἐδίδασκε τὴν Δεκέλειαν τειχίζειν καὶ μὴ ἀνιέναι τὸν πόλεμον. μάλιστα δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐγεγένητό τις ῥώμη, διότι τοὺς Ἀθηναίους ἐνόμιζον διπλοῦν τὸν πόλεμον ἔχοντας, πρός τε σφᾶς καὶ Σικελιώτας, εὐκαθαιρετωτέρους ἔσεσθαι, καὶ ὅτι τὰς σπονδὰς προτέρους λελυκέναι
3 ἡγοῦντο αὐτούς· ἐν γὰρ τῷ προτέρῳ πολέμῳ σφέτερον τὸ παρανόμημα μᾶλλον γενέσθαι, ὅτι τε ἐς Πλάταιαν ἦλθον Θηβαῖοι ἐν σπονδαῖς, καὶ εἰρημένον ἐν ταῖς πρότερον ξυνθήκαις ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν, ἢν δίκας θέλωσι διδόναι, αὐτοὶ οὐχ ὑπήκουον ἐς δίκας προκαλουμένων τῶν Ἀθηναίων. καὶ διὰ τοῦτο εἰκότως δυστυχεῖν τε ἐνόμιζον καὶ ἐνεθυμοῦντο τήν τε περὶ Πύλον ξυμφορὰν καὶ εἴ τις ἄλλη αὐτοῖς γένοιτο.
4 ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς τριάκοντα ναυσὶν ἐξ Ἄργους ὁρμώμενοι Ἐπιδαύρου τέ τι καὶ Πρασιῶν καὶ ἄλλα ἐδῄωσαν καὶ ἐκ Πύλου ἅμα ἐλῄστευον, καὶ ὁσάκις περί του διαφοραὶ γένοιντο τῶν κατὰ τὰς σπονδὰς ἀμφισβητουμένων, ἐς δίκας προκαλουμένων τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ἤθελον ἐπιτρέπειν, τότε δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι νομίσαντες τὸ παρανόμημα, ὅπερ καὶ σφίσι πρότερον ἡμάρτητο, αὖθις ἐς τοὺς Ἀθηναίους τὸ αὐτὸ περιεστάναι, πρόθυμοι ἦσαν ἐς τὸν

πόλεμον. καὶ ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ σίδηρόν τε περι- 5
ήγγελλον κατὰ τοὺς ξυμμάχους καὶ τἆλλα ἐργαλεῖα ἡτοίμαζον ἐς τὸν ἐπιτειχισμόν, καὶ τοῖς ἐν τῇ Σικελίᾳ ἅμα ὡς ἀποπέμψοντες ἐν ταῖς ὁλκάσιν ἐπικουρίαν αὐτοί τε ἐπόριζον καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους προσηνάγκαζον. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ὄγδοον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

Τοῦ δ᾽ ἐπιγιγνομένου ἦρος εὐθὺς ἀρχομένου πρωΐ- 19
τατα δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσέβαλον· ἡγεῖτο δὲ Ἆγις ὁ Ἀρχιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ πρῶτον μὲν τῆς χώρας τὰ περὶ τὸ πεδίον ἐδῄωσαν, ἔπειτα Δεκέλειαν ἐτείχι-
ζον, κατὰ πόλεις διελόμενοι τὸ ἔργον. ἀπέχει δὲ ἡ 2
Δεκέλεια σταδίους μάλιστα τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατόν, παραπλήσιον δὲ καὶ οὐ πολλῷ πλέον καὶ ἐπὶ τῆς Βοιωτίας. ἐπὶ δὲ τῷ πεδίῳ καὶ τῆς χώρας τοῖς κρατίστοις ἐς τὸ κακουργεῖν ᾠκοδομεῖτο τὸ τεῖχος, ἐπιφανὲς μέχρι τῆς τῶν Ἀθηναίων
πόλεως. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ Πελοποννήσιοι 3
καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐτείχιζον, οἱ δ᾽ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἀπέστελλον περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ταῖς ὁλκάσι τοὺς ὁπλίτας ἐς τὴν Σικελίαν, Λακεδαιμόνιοι μὲν τῶν τε Εἱλώτων ἐπιλεξάμενοι τοὺς βελτίστους καὶ τῶν νεοδαμωδῶν, ξυναμφοτέρων ἐς ἑξακοσίους ὁπλίτας, καὶ Ἕκκριτον Σπαρτιάτην ἄρχοντα, Βοιωτοὶ δὲ τριακοσίους ὁπλίτας, ὧν ἦρχον Ξένων τε καὶ Νίκων Θηβαῖοι
καὶ Ἡγήσανδρος Θεσπιεύς. οὗτοι μὲν οὖν ἐν τοῖς 4
πρῶτοι ὁρμήσαντες ἀπὸ τοῦ Ταινάρου τῆς Λακωνικῆς ἐς τὸ πέλαγος ἀφῆκαν· μετὰ δὲ τούτους Κορίνθιοι οὐ πολλῷ ὕστερον πεντακοσίους ὁπλίτας, τοὺς μὲν ἐξ αὐτῆς Κορίνθου, τοὺς δὲ προσμισθωσάμενοι Ἀρκάδων, καὶ ἄρχοντα Ἀλέξαρχον Κορίνθιον προσ-
τάξαντες ἀπέπεμψαν. ἀπέστειλαν δὲ καὶ Σικυώνιοι 5
διακοσίους ὁπλίτας ὁμοῦ τοῖς Κορινθίοις, ὧν ἦρχε Σαργεὺς Σικυώνιος. αἱ δὲ πέντε καὶ εἴκοσι νῆες τῶν

Κορινθίων αἱ τοῦ χειμῶνος πληρωθεῖσαι ἀνθώρμουν ταῖς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ εἴκοσιν Ἀττικαῖς, ἕως περ αὐτοῖς οὗτοι οἱ ὁπλῖται ταῖς ὁλκάσιν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἀπῆραν· οὗπερ ἕνεκα καὶ τὸ πρῶτον ἐπληρώθησαν, ὅπως μὴ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς ὁλκάδας μᾶλλον ἢ πρὸς τὰς τριήρεις τὸν νοῦν ἔχωσιν.

20 Ἐν δὲ τούτῳ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἅμα τῆς Δεκελείας τῷ τειχισμῷ καὶ τοῦ ἦρος εὐθὺς ἀρχομένου περί τε Πελοπόννησον ναῦς τριάκοντα ἔστειλαν καὶ Χαρικλέα τὸν Ἀπολλοδώρου ἄρχοντα, ᾧ εἴρητο καὶ ἐς Ἄργος ἀφικομένῳ κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν παρακαλεῖν
2 Ἀργείων [τε] ὁπλίτας ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ τὸν Δημοσθένην ἐς τὴν Σικελίαν, ὥσπερ ἔμελλον, ἀπέστελλον ἑξήκοντα μὲν ναυσὶν Ἀθηναίων καὶ πέντε Χίαις, ὁπλίταις δὲ ἐκ καταλόγου Ἀθηναίων διακοσίοις καὶ χιλίοις, καὶ νησιωτῶν ὅσοις ἑκασταχόθεν οἷόν τ' ἦν πλείστοις χρήσασθαι, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ξυμμάχων τῶν ὑπηκόων, εἴ ποθέν τι εἶχον ἐπιτήδειον ἐς τὸν
3 πόλεμον, ξυμπορίσαντες. εἴρητο δ' αὐτῷ πρῶτον μετὰ τοῦ Χαρικλέους ἅμα περιπλέοντα ξυστρατεύεσθαι περὶ τὴν Λακωνικήν. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης ἐς τὴν Αἴγιναν πλεύσας τοῦ στρατεύματός τε εἴ τι ὑπελείπετο περιέμενε καὶ τὸν Χαρικλέα τοὺς Ἀργείους παραλαβεῖν.

21 Ἐν δὲ τῇ Σικελίᾳ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τούτου τοῦ ἦρος καὶ ὁ Γύλιππος ἧκεν ἐς τὰς Συρακούσας, ἄγων ἀπὸ τῶν πόλεων ὧν ἔπεισε στρατιὰν ὅσην ἑκασταχόθεν πλείστην ἐδύνατο. καὶ ξυγκαλέσας τοὺς Συρακοσίους ἔφη χρῆναι πληροῦν ναῦς ὡς δύνανται πλείστας καὶ ναυμαχίας ἀπόπειραν λαμβά-
2 νειν· ἐλπίζειν γὰρ ἀπ' αὐτοῦ τι ἔργον ἄξιον τοῦ κινδύνου ἐς τὸν πόλεμον κατεργάσασθαι. ξυνέπειθε δὲ καὶ ὁ Ἑρμοκράτης οὐχ ἥκιστα τοῦ ταῖς ναυσὶ μὴ ἀθυμεῖν ἐπιχειρήσειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, λέγων οὐδ' ἐκείνους πάτριον τὴν ἐμπειρίαν οὐδ' ἀΐδιον τῆς θαλάσσης ἔχειν, ἀλλ' ἠπειρώτας μᾶλλον τῶν Συρα-

κοσίων ὄντας καὶ ἀναγκασθέντας ὑπὸ Μήδων ναυτι-
κοὺς γενέσθαι. καὶ πρὸς ἄνδρας τολμηρούς, οἵους 3
καὶ Ἀθηναίους, τοὺς ἀντιτολμῶντας χαλεπωτάτους
[ἂν] αὐτοῖς φαίνεσθαι· ᾧ γὰρ ἐκεῖνοι τοὺς πέλας, οὐ
δυνάμει ἔστιν ὅτε προὔχοντες, τῷ δὲ θράσει ἐπιχει-
ροῦντες καταφοβοῦσιν, καὶ σφᾶς ἂν τὸ αὐτὸ ὁμοίως
τοῖς ἐναντίοις ὑποσχεῖν. καὶ Συρακοσίους εὖ εἰδέναι 4
ἔφη τῷ τολμῆσαι ἀπροσδοκήτως πρὸς τὸ Ἀθηναίων
ναυτικὸν ἀντιστῆναι πλέον τι, διὰ τὸ τοιοῦτον ἐκπλα-
γέντων αὐτῶν, περιγενησομένους ἢ Ἀθηναίους τῇ ἐπι-
στήμῃ τὴν Συρακοσίων ἀπειρίαν βλάψοντας. ἰέναι 5
οὖν ἐκέλευεν ἐς τὴν πεῖραν τοῦ ναυτικοῦ καὶ μὴ
ἀποκνεῖν. καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι, τοῦ τε Γυλίππου
καὶ Ἑρμοκράτους καὶ εἴ του ἄλλου πειθόντων, ὥρ-
μηντό τε ἐς τὴν ναυμαχίαν καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρουν·
ὁ δὲ Γύλιππος, ἐπειδὴ παρεσκευάσατο τὸ ναυτικόν, 22
ἀγαγὼν ὑπὸ νύκτα πᾶσαν τὴν στρατιὰν τὴν πεζὴν
αὐτὸς μὲν τοῖς ἐν τῷ Πλημμυρίῳ τείχεσι κατὰ γῆν
ἔμελλε προσβαλεῖν, αἱ δὲ τριήρεις τῶν Συρακοσίων
ἅμα καὶ ἀπὸ ξυνθήματος πέντε μὲν καὶ τριάκοντα ἐκ
τοῦ μεγάλου λιμένος ἐπέπλεον, αἱ δέ, πέντε καὶ 2
τεσσαράκοντα, ἐκ τοῦ ἐλάσσονος, οὗ ἦν καὶ τὸ νεώ-
ριον αὐτοῖς, περιέπλεον, βουλόμενοι πρὸς τὰς ἐντὸς
προσμῖξαι καὶ ἅμα ἐπιπλεῖν τῷ Πλημμυρίῳ, ὅπως
οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβῶνται. οἱ δ' Ἀθη-
ναῖοι διὰ τάχους ἀντιπληρώσαντες ἑξήκοντα ναῦς ταῖς
μὲν πέντε καὶ εἴκοσι πρὸς τὰς πέντε καὶ τριάκοντα
τῶν Συρακοσίων τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ἐναυμά-
χουν, ταῖς δ' ἐπιλοίποις ἀπήντων ἐπὶ τὰς ἐκ τοῦ
νεωρίου περιπλεούσας. καὶ εὐθὺς πρὸ τοῦ στόματος 3
τοῦ μεγάλου λιμένος ἐναυμάχουν, καὶ ἀντεῖχον ἀλλή-
λοις ἐπὶ πολύ, οἱ μὲν βιάσασθαι βουλόμενοι τὸν ἔσ-
πλουν, οἱ δὲ κωλύειν.

Ἐν τούτῳ δ' ὁ Γύλιππος, τῶν ἐν τῷ Πλημμυρίῳ 23
Ἀθηναίων πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπικαταβάντων καὶ
τῇ ναυμαχίᾳ τὴν γνώμην προσεχόντων, φθάνει προσ-

πεσὼν ἅμα τῇ ἕῳ αἰφνιδίως τοῖς τείχεσιν, καὶ αἱρεῖ τὸ μέγιστον πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ ἐλάσσω δύο, οὐχ ὑπομεινάντων τῶν φυλάκων, ὡς εἶδον τὸ μέγισ-
2 τον ῥᾳδίως ληφθέν. καὶ ἐκ μὲν τοῦ πρώτου ἁλόντος χαλεπῶς οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι καὶ ἐς τὰ πλοῖα καὶ ὁλκάδα τινὰ κατέφυγον, ἐς τὸ στρατόπεδον ἐξεκομίζοντο· τῶν γὰρ Συρακοσίων ταῖς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυσὶ κρατούντων τῇ ναυμαχίᾳ, ὑπὸ τριήρους μιᾶς καὶ εὖ
3 πλεούσης ἐπεδιώκοντο· ἐπειδὴ δὲ τὰ δύο τειχίσματα ἡλίσκετο, ἐν τούτῳ καὶ οἱ Συρακόσιοι ἐτύγχανον ἤδη νικώμενοι καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν φεύγοντες ῥᾷον παρέπλευσαν. αἱ γὰρ τῶν Συρακοσίων αἱ πρὸ τοῦ στόματος νῆες ναυμαχοῦσαι βιασάμεναι τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς οὐδενὶ κόσμῳ ἐσέπλεον καὶ ταραχθεῖσαι περὶ ἀλλήλας παρέδοσαν τὴν νίκην τοῖς Ἀθηναίοις·
4 ταύτας τε γὰρ ἔτρεψαν καὶ ὑφ᾽ ὧν τὸ πρῶτον ἐνικῶντο ἐν τῷ λιμένι. καὶ ἕνδεκα μὲν ναῦς τῶν Συρακοσίων κατέδυσαν καὶ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀπέκτειναν, πλὴν ὅσον ἐκ τριῶν νεῶν, οὓς ἐζώγρησαν· τῶν δὲ σφετέρων τρεῖς νῆες διεφθάρησαν. τὰ δὲ ναυάγια ἀνελκύσαντες τῶν Συρακοσίων, καὶ τροπαῖον ἐν τῷ νησιδίῳ στήσαντες τῷ πρὸ τοῦ Πλημμυρίου, ἀνεχώρησαν ἐς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον.

24 Οἱ δὲ Συρακόσιοι κατὰ μὲν τὴν ναυμαχίαν οὕτως ἐπεπράγεσαν, τὰ δ᾽ ἐν τῷ Πλημμυρίῳ τείχη εἶχον καὶ τροπαῖα ἔστησαν αὐτῶν τρία. καὶ τὸ μὲν ἕτερον τοῖν δυοῖν τειχοῖν τοῖν ὕστερον ληφθέντοιν κατέβα-
2 λον, τὰ δὲ δύο ἐπισκευάσαντες ἐφρούρουν. ἄνθρωποι δ᾽ ἐν τῶν τειχῶν τῇ ἁλώσει ἀπέθανον καὶ ἐζωγρήθησαν πολλοὶ καὶ χρήματα πολλὰ τὰ ξύμπαντα ἑάλω· ἅτε γὰρ ταμιείῳ χρωμένων τῶν Ἀθηναίων τοῖς τείχεσι πολλὰ μὲν ἐμπόρων χρήματα καὶ σῖτος ἐνῆν, πολλὰ δὲ καὶ τριηράρχων, ἐπεὶ καὶ ἱστία τεσσαράκοντα τριήρων καὶ τἆλλα σκεύη ἐγκατελήφθη καὶ
3 τριήρεις ἀνειλκυσμέναι τρεῖς. μέγιστόν τε καὶ ἐν τοῖς πρῶτον ἐκάκωσε τὸ στράτευμα τὸ τῶν Ἀθη-

ναίων ἡ τοῦ Πλημμυρίου λῆψις· οὐ γὰρ ἔτι οὐδ' οἱ
ἔσπλοι ἀσφαλεῖς ἦσαν τῆς ἐπαγωγῆς τῶν ἐπιτηδείων
—οἱ γὰρ Συρακόσιοι ναυσὶν αὐτόθι ἐφορμοῦντες
ἐκώλυον καὶ διὰ μάχης ἤδη ἐγίγνοντο οἱ ἐσκομιδαί—
ἔς τε τἆλλα κατάπληξιν παρέσχε καὶ ἀθυμίαν τῷ
στρατεύματι.

Μετὰ δὲ τοῦτο ναῦς τε ἐκπέμπουσι δώδεκα οἱ 25
Συρακόσιοι καὶ Ἀγάθαρχον ἐπ' αὐτῶν Συρακόσιον
ἄρχοντα. καὶ αὐτῶν μία μὲν ἐς Πελοπόννησον ᾤχετο
πρέσβεις ἄγουσα, ὅπως τά τε σφέτερα φράσωσιν,
ὅτι ἐν ἐλπίσιν εἰσί, καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον ἔτι μᾶλλον
ἐποτρύνωσι γίγνεσθαι· αἱ δ' ἕνδεκα νῆες πρὸς τὴν 2
Ἰταλίαν ἔπλευσαν, πυνθανόμεναι πλοῖα τοῖς Ἀθη-
ναίοις γέμοντα χρημάτων προσπλεῖν. καὶ τῶν τε
πλοίων ἐπιτυχοῦσαι τὰ πολλὰ διέφθειραν καὶ ξύλα
ναυπηγήσιμα ἐν τῇ Καυλωνιάτιδι κατέκαυσαν, ἃ τοῖς
Ἀθηναίοις ἑτοῖμα ἦν. ἔς τε Λοκροὺς μετὰ ταῦτα 3
ἦλθον, καὶ ὁρμουσῶν αὐτῶν κατέπλευσε μία τῶν
ὁλκάδων τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου ἄγουσα Θεσπιέων
ὁπλίτας· καὶ ἀναλαβόντες αὐτοὺς οἱ Συρακόσιοι ἐπὶ
τὰς ναῦς παρέπλεον ἐπ' οἴκου. φυλάξαντες δ' αὐτοὺς
οἱ Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναυσὶ πρὸς τοῖς Μεγάροις μίαν
μὲν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν, τὰς δ' ἄλλας
οὐκ ἐδυνήθησαν, ἀλλ' ἀποφεύγουσιν ἐς τὰς Συρα-
κούσας.

Ἐγένετο δὲ καὶ περὶ τῶν σταυρῶν ἀκροβολισμὸς 4
ἐν τῷ λιμένι, οὓς οἱ Συρακόσιοι πρὸ τῶν παλαιῶν
νεωσοίκων κατέπηξαν ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὅπως αὐτοῖς αἱ
νῆες ἐντὸς ὁρμοῖεν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιπλέοντες μὴ
βλάπτοιεν ἐμβάλλοντες. προσαγαγόντες γὰρ ναῦν
*μυριαμφόρον αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι, πύργους τε ξυλί-
νους ἔχουσαν καὶ παραφράγματα, ἔκ τε τῶν ἀκάτων
ὤνευον ἀναδούμενοι τοὺς σταυροὺς καὶ ἀνέκλων καὶ
κατακολυμβῶντες ἐξέπριον. οἱ δὲ Συρακόσιοι ἀπὸ 5
τῶν νεωσοίκων ἔβαλλον· οἱ δ' ἐκ τῆς ὁλκάδος ἀντέ-
βαλλον, καὶ τέλος τοὺς πολλοὺς τῶν σταυρῶν ἀνεῖλον

οἱ Ἀθηναῖοι. χαλεπωτάτη δ' ἦν τῆς σταυρώσεως ἡ κρύφιος· ἦσαν γὰρ τῶν σταυρῶν οὓς οὐχ ὑπερέχοντας τῆς θαλάσσης κατέπηξαν, ὥστε δεινὸν ἦν προσπλεῦσαι, μὴ οὐ προϊδών τις ὥσπερ περὶ ἕρμα περιβάλῃ τὴν ναῦν. ἀλλὰ καὶ τούτους κολυμβηταὶ
6 δυόμενοι ἐξέπριον μισθοῦ. ὅμως δ' αὖθις οἱ Συρακόσιοι ἐσταύρωσαν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πρὸς ἀλλήλους, οἷον εἰκὸς τῶν στρατοπέδων ἐγγὺς ὄντων καὶ ἀντιτεταγμένων, ἐμηχανῶντο, καὶ ἀκροβολισμοῖς καὶ πείραις παντοίαις ἐχρῶντο.

7 Ἔπεμψαν δὲ καὶ ἐς τὰς πόλεις πρέσβεις οἱ Συρακόσιοι Κορινθίων καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λακεδαιμονίων, ἀγγέλλοντας τήν τε τοῦ Πλημμυρίου λῆψιν καὶ τῆς ναυμαχίας πέρι, ὡς οὐ τῇ τῶν πολεμίων ἰσχύϊ μᾶλλον ἢ τῇ σφετέρᾳ ταραχῇ ἡσσηθεῖεν, τά τε ἄλλα αὖ δηλώσοντας, ὅτι ἐν ἐλπίσιν εἰσὶ καὶ ἀξιώσοντας ξυμβοηθεῖν ἐπ' αὐτοὺς καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ, ὡς καὶ τῶν Ἀθηναίων προσδοκίμων ὄντων ἄλλῃ στρατιᾷ, καὶ ἢν φθάσωσιν αὐτοὶ πρότερον διαφθείραντες τὸ παρὸν στράτευμα αὐτῶν, διαπεπολεμησόμενον. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ ταῦτ' ἔπρασσον.

26 Ὁ δὲ Δημοσθένης, ἐπεὶ ξυνελέγη αὐτῷ τὸ στράτευμα ὃ ἔδει ἔχοντα ἐς τὴν Σικελίαν βοηθεῖν, ἄρας ἐκ τῆς Αἰγίνης καὶ πλεύσας πρὸς τὴν Πελοπόννησον τῷ τε Χαρικλεῖ καὶ ταῖς τριάκοντα ναυσὶ τῶν Ἀθηναίων ξυμμίσγει, καὶ παραλαβόντες τῶν Ἀργείων
2 ὁπλίτας ἐπὶ τὰς ναῦς ἔπλεον ἐς τὴν Λακωνικήν, καὶ πρῶτον μὲν τῆς Ἐπιδαύρου τι τῆς Λιμηρᾶς ἐδῄωσαν, ἔπειτα σχόντες ἐς τὰ καταντικρὺ Κυθήρων τῆς Λακωνικῆς, ἔνθα τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνός ἐστι, τῆς τε γῆς ἔστιν ἃ ἐδῄωσαν καὶ ἐτείχισαν ἰσθμῶδές τι χωρίον, ἵνα δὴ οἵ τε Εἵλωτες τῶν Λακεδαιμονίων αὐτόσε αὐτομολῶσι καὶ ἅμα λῃσταὶ ἐξ αὐτοῦ, ὥσπερ ἐκ τῆς
3 Πύλου, ἁρπαγὴν ποιῶνται. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης, εὐθὺς ἐπειδὴ ξυγκατέλαβε τὸ χωρίον, παρέπλει ἐπὶ τῆς Κερκύρας, ὅπως καὶ τῶν ἐκεῖθεν ξυμμάχων παρα-

λαβὼν τὸν ἐς τὴν Σικελίαν πλοῦν ὅτι τάχιστα ποιῆται· ὁ δὲ Χαρικλῆς περιμείνας, ἕως τὸ χωρίον ἐξετείχισε, καὶ καταλιπὼν φυλακὴν αὐτοῦ, ἀπεκομίζετο καὶ αὐτὸς ὕστερον ταῖς τριάκοντα ναυσὶν ἐπ' οἴκου καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἅμα.

Ἀφίκοντο δὲ καὶ τῶν Θρᾳκῶν τῶν μαχαιροφόρων 27
τοῦ Διακοῦ γένους ἐς τὰς Ἀθήνας πελτασταὶ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει τούτῳ τριακόσιοι καὶ χίλιοι, οὓς ἔδει τῷ Δημοσθένει ἐς τὴν Σικελίαν ξυμπλεῖν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ὡς ὕστερον ἧκον, διενοοῦντο αὐτοὺς πάλιν, ὅθεν
ἦλθον, ἐς Θρᾴκην ἀποπέμπειν. τὸ γὰρ ἔχειν πρὸς 2
τὸν ἐκ τῆς Δεκελείας πόλεμον αὐτοὺς πολυτελὲς ἐφαίνετο· δραχμὴν γὰρ τῆς ἡμέρας ἕκαστος ἐλάμβανεν. ἐπειδὴ γὰρ ἡ Δεκέλεια τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ πάσης τῆς στρατιᾶς ἐν τῷ θέρει τούτῳ τειχισθεῖσα, ὕστερον δὲ φρουραῖς ἀπὸ τῶν πόλεων κατὰ διαδοχὴν χρόνου ἐπιούσαις τῇ χώρᾳ ἐπῳκεῖτο, πολλὰ ἔβλαπτε τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἐν τοῖς πρώτοις χρημάτων τ' ὀλέθρῳ καὶ ἀνθρώπων φθορᾷ ἐκάκωσε τὰ πράγματα.
πρότερον μὲν γὰρ βραχεῖαι γιγνόμεναι αἱ ἐσβολαὶ 3
τὸν ἄλλον χρόνον τῆς γῆς ἀπολαύειν οὐκ ἐκώλυον· τότε δὲ ξυνεχῶς ἐπικαθημένων, καὶ ὁτὲ μὲν καὶ πλεόνων ἐπιόντων, ὁτὲ δ' ἐξ ἀνάγκης τῆς ἴσης φρουρᾶς καταθεούσης τε τὴν χώραν καὶ λῃστείας ποιουμένης, βασιλέως τε παρόντος τοῦ τῶν Λακεδαιμονίων Ἄγιδος, ὃς οὐκ ἐκ παρέργου τὸν πόλεμον ἐποιεῖτο, μεγάλα
οἱ Ἀθηναῖοι ἐβλάπτοντο. τῆς τε γὰρ χώρας ἁπάσης 4
ἐστέρηντο, καὶ ἀνδραπόδων πλέον ἢ δύο μυριάδες ηὐτομολήκεσαν, καὶ τούτων τὸ πολὺ μέρος χειροτέχναι, πρόβατά τε πάντα ἀπωλώλει καὶ ὑποζύγια· ἵπποι τε, ὁσημέραι ἐξελαυνόντων τῶν ἱππέων, πρός τε τὴν Δεκέλειαν καταδρομὰς ποιουμένων καὶ κατὰ τὴν χώραν φυλασσόντων, οἱ μὲν ἀπεχωλοῦντο ἐν γῇ ἀποκρότῳ τε καὶ ξυνεχῶς ταλαιπωροῦντες, οἱ δ' ἐτιτρώσκοντο. ἥ τε τῶν ἐπιτηδείων παρακομιδὴ ἐκ τῆς 28
Εὐβοίας, πρότερον ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ κατὰ γῆς διὰ τῆς

Δεκελείας θᾶσσον οὖσα, περὶ Σούνιον κατὰ θάλασσαν πολυτελὴς ἐγίγνετο· τῶν τε πάντων ὁμοίως ἐπακτῶν ἐδεῖτο ἡ πόλις, καὶ ἀντὶ τοῦ πόλις εἶναι
2 φρούριον κατέστη. πρὸς γὰρ τῇ ἐπάλξει τὴν μὲν ἡμέραν κατὰ διαδοχὴν οἱ Ἀθηναῖοι φυλάσσοντες, τὴν δὲ νύκτα καὶ ξύμπαντες πλὴν τῶν ἱππέων, οἱ μὲν ἐφ' ὅπλοις ποιούμενοι, οἱ δ' ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ θέρους καὶ χειμῶνος ἐταλαιπωροῦντο. μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐπίεζεν, ὅτι δύο πολέμους ἅμα εἶχον, καὶ ἐς φιλονεικίαν καθέστασαν τοιαύτην, ἣν πρὶν γενέσθαι
3 ἠπίστησεν ἄν τις ἀκούσας. τὸ γὰρ αὐτοὺς πολιορκουμένους ἐπιτειχισμῷ ὑπὸ Πελοποννησίων μηδ' ὣς ἀποστῆναι ἐκ Σικελίας, ἀλλ' ἐκεῖ Συρακούσας τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀντιπολιορκεῖν, πόλιν οὐδὲν ἐλάσσω αὐτήν γε καθ' αὑτὴν τῆς Ἀθηναίων, καὶ τὸν παράλογον τοσοῦτον ποιῆσαι τοῖς Ἕλλησι τῆς δυνάμεως καὶ τόλμης, ὅσον κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ μὲν ἐνιαυτόν, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ τριῶν γε ἐτῶν οὐδεὶς πλείω χρόνον ἐνόμιζον περιοίσειν αὐτούς, εἰ οἱ Πελοποννήσιοι ἐσβάλοιεν ἐς τὴν χώραν, ὥστε ἔτει ἑπτακαιδεκάτῳ μετὰ τὴν πρώτην ἐσβολὴν ἦλθον ἐς Σικελίαν, ἤδη τῷ πολέμῳ κατὰ πάντα τετρυχωμένοι, καὶ πόλεμον οὐδὲν ἐλάσσω προσανείλοντο τοῦ πρότερον ὑπάρ-
4 χοντος ἐκ Πελοποννήσου. δι' ἃ καὶ τότε ὑπό τε τῆς Δεκελείας πολλὰ βλαπτούσης καὶ τῶν ἄλλων ἀναλωμάτων μεγάλων προσπιπτόντων ἀδύνατοι ἐγένοντο τοῖς χρήμασιν. καὶ τὴν εἰκοστὴν ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον τῶν κατὰ θάλασσαν ἀντὶ τοῦ φόρου τοῖς ὑπηκόοις ἐποίησαν, πλείω νομίζοντες ἂν σφίσι χρήματα οὕτω προσιέναι. αἱ μὲν γὰρ δαπάναι οὐχ ὁμοίως καὶ πρὶν ἀλλὰ πολλῷ μείζους καθέστασαν, ὅσῳ καὶ μείζων ὁ πόλεμος ἦν, αἱ δὲ πρόσοδοι ἀπώλλυντο.

29 Τοὺς οὖν Θρᾷκας, τοὺς τῷ Δημοσθένει ὑστερήσαντας, διὰ τὴν παροῦσαν ἀπορίαν τῶν χρημάτων οὐ βουλόμενοι δαπανᾶν εὐθὺς ἀπέπεμπον, προστάξαντες

κομίσαι αὐτοὺς Διϊτρέφει, καὶ εἰπόντες ἅμα ἐν τῷ
παράπλῳ, ἐπορεύοντο γὰρ δι' Εὐρίπου, καὶ τοὺς
πολεμίους ἤν τι δύνηται ἀπ' αὐτῶν βλάψαι. ὁ δὲ 2
ἔς τε τὴν Τάναγραν ἀπεβίβασεν αὐτοὺς καὶ ἁρπαγήν
τινα ἐποιήσατο διὰ τάχους, καὶ ἐκ Χαλκίδος τῆς
Εὐβοίας ἀφ' ἑσπέρας διέπλευσε τὸν Εὔριπον καὶ
ἀποβιβάσας ἐς τὴν Βοιωτίαν ἦγεν αὐτοὺς ἐπὶ Μυκα-
λησσόν. καὶ τὴν μὲν νύκτα λαθὼν πρὸς τῷ Ἑρμαίῳ
ηὐλίσατο—ἀπέχει δὲ τῆς Μυκαλησσοῦ ἑκκαίδεκα
μάλιστα σταδίους—ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πόλει προσ-
έκειτο, οὔσῃ οὐ μεγάλῃ, καὶ αἱρεῖ, ἀφυλάκτοις τε
ἐπιπεσὼν καὶ ἀπροσδοκήτοις μὴ ἄν ποτέ τινα σφίσιν
ἀπὸ θαλάσσης τοσοῦτον ἐπαναβάντα ἐπιθέσθαι, τοῦ
τείχους ἀσθενοῦς ὄντος καὶ ἔστιν ᾗ καὶ πεπτωκότος,
τοῦ δὲ βραχέος ᾠκοδομημένου καὶ πυλῶν ἅμα διὰ
τὴν ἄδειαν ἀνεῳγμένων. ἐσπεσόντες δὲ οἱ Θρᾷκες 3
ἐς τὴν Μυκαλησσὸν τάς τε οἰκίας καὶ τὰ ἱερὰ ἐπόρ-
θουν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐφόνευον, φειδόμενοι οὔτε
πρεσβυτέρας οὔτε νεωτέρας ἡλικίας, ἀλλὰ πάντας
ἑξῆς, ὅτῳ ἐντύχοιεν, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας κτεί-
νοντες, καὶ προσέτι καὶ ὑποζύγια καὶ ὅσα ἄλλα
ἔμψυχα ἴδοιεν· τὸ γὰρ γένος τὸ τῶν Θρᾳκῶν, ὁμοῖα 4
τοῖς μάλιστα τοῦ βαρβαρικοῦ, ἐν ᾧ ἂν θαρσήσῃ,
φονικώτατόν ἐστιν. καὶ τότε ἄλλη τε ταραχὴ οὐκ
ὀλίγη καὶ ἰδέα πᾶσα καθεστήκει ὀλέθρου, καὶ ἐπι-
πεσόντες διδασκαλείῳ παίδων, ὅπερ μέγιστον ἦν
αὐτόθι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες,
κατέκοψαν πάντας· καὶ ξυμφορὰ τῇ πόλει πάσῃ
οὐδεμιᾶς ἥσσον [μᾶλλον ἑτέρας] ἀδόκητός τε ἐπέπεσεν
αὕτη καὶ δεινή. οἱ δὲ Θηβαῖοι αἰσθόμενοι ἐβοήθουν, 30
καὶ καταλαβόντες προκεχωρηκότας ἤδη τοὺς Θρᾷκας
οὐ πολὺ τήν τε λείαν ἀφείλοντο καὶ αὐτοὺς φοβή-
σαντες καταδιώκουσιν ἐπὶ τὸν Εὔριπον καὶ τὴν θά-
λασσαν, οὗ αὐτοῖς τὰ πλοῖα ἃ ἤγαγεν ὥρμει. καὶ 2
ἀποκτείνουσιν αὐτῶν ἐν τῇ ἐσβάσει τοὺς πλείστους,
οὔτε ἐπισταμένους νεῖν, τῶν τε ἐν τοῖς πλοίοις, ὡς

ἑώρων τὰ ἐν τῇ γῇ, ὁρμισάντων ἔξω τοξεύματος τὰ πλοῖα, ἐπεὶ ἔν γε τῇ ἄλλῃ ἀναχωρήσει οὐκ ἀτόπως οἱ Θρᾷκες πρὸς τὸ τῶν Θηβαίων ἱππικόν, ὅπερ πρῶτον προσέκειτο, προεκθέοντές τε καὶ ξυστρεφόμενοι ἐν ἐπιχωρίῳ τάξει τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο, καὶ ὀλίγοι αὐτῶν ἐν τούτῳ διεφθάρησαν. μέρος δέ τι καὶ ἐν τῇ
3 πόλει αὐτῇ δι' ἁρπαγὴν ἐγκαταληφθὲν ἀπώλετο. οἱ δὲ ξύμπαντες τῶν Θρᾳκῶν πεντήκοντα καὶ διακόσιοι ἀπὸ τριακοσίων καὶ χιλίων ἀπέθανον. διέφθειραν δὲ καὶ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν ἄλλων οἳ ξυνεβοήθησαν ἐς εἴκοσι μάλιστα ἱππέας τε καὶ ὁπλίτας ὁμοῦ καὶ Θηβαίων τῶν Βοιωταρχῶν Σκιρφώνδαν· τῶν δὲ Μυκαλησσίων μέρος τι ἀπαναλώθη. τὰ μὲν κατὰ τὴν Μυκαλησσὸν πάθει χρησαμένων οὐδενὸς ὡς ἐπὶ μεγέθει τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἧσσον ὀλοφύρασθαι ἀξίῳ τοιαῦτα ξυνέβη.

31 Ὁ δὲ Δημοσθένης τότε ἀποπλέων ἐπὶ τῆς Κερκύρας μετὰ τὴν ἐκ τῆς Λακωνικῆς τείχισιν, ὁλκάδα ὁρμοῦσαν ἐν Φειᾷ τῇ Ἠλείων, ἐν ᾗ οἱ Κορίνθιοι ὁπλῖται ἐς τὴν Σικελίαν ἔμελλον περαιοῦσθαι, αὐτὴν μὲν διαφθείρει, οἱ δ' ἄνδρες ἀποφυγόντες ὕστερον λαβόντες ἄλλην ἔπλεον. καὶ μετὰ τοῦτο ἀφικόμενος ὁ Δημοσθένης ἐς τὴν Ζάκυνθον καὶ Κεφαλληνίαν ὁπλίτας τε παρέλαβε καὶ ἐκ τῆς Ναυπάκτου τῶν
2 Μεσσηνίων μετεπέμψατο, καὶ ἐς τὴν ἀντιπέρας ἤπειρον τῆς Ἀκαρνανίας διέβη, ἐς Ἀλυζίαν τε καὶ Ἀνακτόριον, ὃ αὐτοὶ εἶχον. ὄντι δ' αὐτῷ περὶ ταῦτα ὁ Εὐρυμέδων ἀπαντᾷ ἐκ τῆς Σικελίας ἀποπλέων, ὃς τότε τοῦ χειμῶνος τὰ χρήματα ἄγων τῇ στρατιᾷ ἀπεπέμφθη, καὶ ἀγγέλλει τά τε ἄλλα καὶ ὅτι πύθοιτο κατὰ πλοῦν ἤδη ὢν τὸ Πλημμύριον ὑπὸ τῶν Συρα-
3 κοσίων ἑαλωκός. ἀφικνεῖται δὲ καὶ Κόνων παρ' αὐτούς, ὃς ἦρχε Ναυπάκτου, ἀγγέλλων ὅτι αἱ πέντε καὶ εἴκοσι νῆες τῶν Κορινθίων αἱ σφίσιν ἀνθορμοῦσαι οὔτε καταλύουσι τὸν πόλεμον ναυμαχεῖν τε μέλλουσιν· πέμπειν οὖν ἐκέλευεν αὐτοὺς ναῦς, ὡς οὐχ ἱκανὰς

οὔσας δυοῖν δεούσας εἴκοσι τὰς ἑαυτῶν πρὸς τὰς ἐκείνων πέντε καὶ εἴκοσι ναυμαχεῖν. τῷ μὲν οὖν Κόνωνι δέκα ναῦς ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Εὐρυμέδων τὰς ἄριστα σφίσι πλεούσας ἀφ' ὧν αὐτοὶ εἶχον ξυμπέμπουσι πρὸς τὰς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ· αὐτοὶ δὲ τὰ περὶ τῆς στρατιᾶς 4
τὸν ξύλλογον ἡτοιμάζοντο, Εὐρυμέδων μὲν ἐς τὴν Κέρκυραν πλεύσας καὶ πεντεκαιδεκά τε ναῦς πληροῦν κελεύσας αὐτοὺς καὶ ὁπλίτας καταλεγόμενος—ξυνῆρχε γὰρ ἤδη Δημοσθένει ἀποτραπόμενος, ὥσπερ καὶ ᾑρέθη—Δημοσθένης δ' ἐκ τῶν περὶ τὴν Ἀκαρνανίαν χωρίων σφενδονήτας τε καὶ ἀκοντιστὰς ξυναγείρων.

Οἱ δ' ἐκ τῶν Συρακουσῶν τότε μετὰ τὴν τοῦ 32
Πλημμυρίου ἅλωσιν πρέσβεις οἰχόμενοι ἐς τὰς πόλεις, ἐπειδὴ ἔπεισάν τε καὶ ξυναγείραντες ἔμελλον ἄξειν τὸν στρατόν, ὁ Νικίας προπυθόμενος πέμπει ἐς τῶν Σικελῶν τοὺς τὴν δίοδον ἔχοντας καὶ σφίσι ξυμμάχους, Κεντόριπάς τε καὶ Ἁλικυαίους καὶ ἄλλους, ὅπως μὴ διαφρήσουσι τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ξυστραφέντες κωλύσουσι διελθεῖν· ἄλλῃ γὰρ αὐτοὺς οὐδὲ πειράσειν· Ἀκραγαντῖνοι γὰρ οὐκ ἐδίδοσαν διὰ τῆς ἑαυτῶν ὁδόν. πορευομένων δ' ἤδη τῶν Σικελιωτῶν οἱ 2
Σικελοί, καθάπερ ἐδέοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἐνέδραν τινὰ [τριχῇ] ποιησάμενοι ἀφυλάκτοις τε καὶ ἐξαίφνης ἐπιγενόμενοι διέφθειραν ἐς ὀκτακοσίους μάλιστα καὶ τοὺς πρέσβεις, πλὴν ἑνὸς τοῦ Κορινθίου, πάντας· οὗτος δὲ τοὺς διαφυγόντας, ἐς πεντακοσίους καὶ χιλίους, ἐκόμισεν ἐς τὰς Συρακούσας. καὶ περὶ τὰς αὐτὰς 33
ἡμέρας καὶ οἱ Καμαριναῖοι ἀφικνοῦνται αὐτοῖς βοηθοῦντες, πεντακόσιοι μὲν ὁπλῖται, τριακόσιοι δὲ ἀκοντισταὶ καὶ τοξόται τριακόσιοι. ἔπεμψαν δὲ καὶ οἱ Γελῷοι ναυτικόν τε ἐς πέντε ναῦς καὶ ἀκοντιστὰς τετρακοσίους καὶ ἱππέας διακοσίους. σχεδὸν γάρ τι 2
ἤδη πᾶσα ἡ Σικελία πλὴν Ἀκραγαντίνων—οὗτοι δ' οὐδὲ μεθ' ἑτέρων ἦσαν—οἱ δ' ἄλλοι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους μετὰ τῶν Συρακοσίων οἱ πρότερον περιορώμενοι ξυστάντες ἐβοήθουν.

Καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι, ὡς αὐτοῖς τὸ ἐν τοῖς Σικε-
λοῖς πάθος ἐγένετο, ἐπέσχον τὸ εὐθέως τοῖς Ἀθηναί-
3 οις ἐπιχειρεῖν· ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων,
ἑτοίμης ἤδη τῆς στρατιᾶς οὔσης ἔκ τε τῆς Κερκύρας
καὶ ἀπὸ τῆς ἠπείρου, ἐπεραιώθησαν ξυμπάσῃ τῇ
στρατιᾷ τὸν Ἰόνιον ἐπ' ἄκραν Ἰαπυγίαν· καὶ ὁρμη-
θέντες αὐτόθεν κατίσχουσιν ἐς τὰς Χοιράδας νήσους
4 Ἰαπυγίας, καὶ ἀκοντιστάς τέ τινας τῶν Ἰαπύγων
πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν τοῦ Μεσσαπίου ἔθνους ἀνα-
βιβάζονται ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ τῷ Ἄρτᾳ, ὅσπερ καὶ
τοὺς ἀκοντιστάς, δυνάστης ὤν, παρέσχεν αὐτοῖς,
ἀνανεωσάμενοί τινα παλαιὰν φιλίαν, ἀφικνοῦνται ἐς
5 Μεταπόντιον τῆς Ἰταλίας. καὶ τοὺς Μεταποντίους
πείσαντες κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν ἀκοντιστάς τε ξυμ-
πέμπειν τριακοσίους καὶ τριήρεις δύο καὶ ἀναλαβόντες
ταῦτα παρέπλευσαν ἐς Θουρίαν. καὶ καταλαμβά-
νουσι νεωστὶ στάσει τοὺς τῶν Ἀθηναίων ἐναντίους
6 ἐκπεπτωκότας· καὶ βουλόμενοι τὴν στρατιὰν αὐτόθι
πᾶσαν ἀθροίσαντες εἴ τις ὑπολέλειπτο ἐξετάσαι, καὶ
τοὺς Θουρίους πεῖσαι σφίσι ξυστρατεύειν τε ὡς προ-
θυμότατα, καί, ἐπειδή περ ἐν τούτῳ τύχης εἰσίν, τοὺς
αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους τοῖς Ἀθηναίοις νομίζειν,
περιέμενον ἐν τῇ Θουρίᾳ καὶ ἔπρασσον ταῦτα.

34 Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ-
τον οἱ ἐν ταῖς πέντε καὶ εἴκοσι ναυσίν, οἵπερ τῶν
ὁλκάδων ἕνεκα τῆς ἐς Σικελίαν κομιδῆς ἀνθώρμουν
πρὸς τὰς ἐν Ναυπάκτῳ ναῦς, παρασκευασάμενοι ὡς
ἐπὶ ναυμαχίᾳ καὶ προσπληρώσαντες ἔτι ναῦς, ὥστε
ὀλίγῳ ἐλάσσους εἶναι αὐτοῖς τῶν Ἀττικῶν νεῶν,
ὁρμίζονται κατὰ Ἐρινεὸν τῆς Ἀχαΐας ἐν τῇ Ῥυπικῇ.
2 καὶ αὐτοῖς τοῦ χωρίου μηνοειδοῦς ὄντος, ἐφ' ᾧ ὥρμουν,
ὁ μὲν πεζὸς ἑκατέρωθεν προσβεβοηθηκὼς τῶν τε
Κορινθίων καὶ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων ἐπὶ ταῖς προ-
ανεχούσαις ἄκραις παρετέτακτο, αἱ δὲ νῆες τὸ μεταξὺ
εἶχον ἐμφράξασαι· ἦρχε δὲ τοῦ ναυτικοῦ Πολυάνθης
3 Κορίνθιος. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Ναυπάκτου τριά-

κοντα ναυσὶ καὶ τρισίν, ἦρχε δ' αὐτῶν Δίφιλος,
ἐπέπλευσαν αὐτοῖς. καὶ οἱ Κορίνθιοι τὸ μὲν πρῶτον
ἡσύχαζον, ἔπειτα ἀρθέντος αὐτοῖς τοῦ σημείου, ἐπεὶ
καιρὸς ἐδόκει εἶναι, ὥρμησαν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους καὶ
ἐναυμάχουν. καὶ χρόνον ἀντεῖχον πολὺν ἀλλήλοις.
καὶ τῶν μὲν Κορινθίων τρεῖς νῆες διαφθείρονται, τῶν 4
δ' Ἀθηναίων κατέδυ μὲν οὐδεμία ἁπλῶς, ἑπτὰ δέ
τινες ἄπλοι ἐγένοντο, ἀντίπρῳροι ἐμβαλλόμεναι καὶ
ἀναρραγεῖσαι τὰς παρεξειρεσίας ὑπὸ τῶν Κορινθίων
νεῶν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο παχυτέρας τὰς ἐπωτίδας ἐχουσῶν.
ναυμαχήσαντες δὲ ἀντίπαλα μὲν καὶ ὡς αὐτοὺς ἑκατέ- 5
ρους ἀξιοῦν νικᾶν, ὅμως δὲ τῶν ναυαγίων κρατησάν-
των τῶν Ἀθηναίων διά τε τὴν τοῦ ἀνέμου ἄπωσιν
αὐτῶν ἐς τὸ πέλαγος καὶ διὰ τὴν τῶν Κορινθίων
οὐκέτι ἐπαναγωγήν, διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ
δίωξις οὐδεμία ἐγένετο, οὐδ' ἄνδρες οὐδετέρων ἑάλωσαν·
οἱ μὲν γὰρ Κορίνθιοι καὶ Πελοποννήσιοι πρὸς τῇ γῇ 6
ναυμαχοῦντες ῥᾳδίως καὶ διεσώζοντο, τῶν δὲ Ἀθη-
ναίων οὐδεμία κατέδυ ναῦς. ἀποπλευσάντων δὲ τῶν
Ἀθηναίων ἐς τὴν Ναύπακτον οἱ Κορίνθιοι εὐθὺς τρο-
παῖον ἔστησαν ὡς νικῶντες, ὅτι πλείους τῶν ἐναντίων
ναῦς ἄπλους ἐποίησαν, καὶ νομίσαντες δι' αὐτὸ οὐχ
ἡσσᾶσθαι, δι' ὅπερ οὐδ' οἱ ἕτεροι νικᾶν· οἵ τε γὰρ 7
Κορίνθιοι ἡγήσαντο κρατεῖν εἰ μὴ καὶ πολὺ ἐκρα-
τοῦντο, οἵ τ' Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον ἡσσᾶσθαι ὅτι οὐ
πολὺ ἐνίκων. ἀποπλευσάντων δὲ τῶν Πελοποννησίων
καὶ τοῦ πεζοῦ διαλυθέντος, οἱ Ἀθηναῖοι ἔστησαν τρο-
παῖον καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ ὡς νικήσαντες, ἀπέχον
τοῦ Ἐρινεοῦ, ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι ὥρμουν, ὡς εἴκοσι
σταδίους. καὶ ἡ μὲν ναυμαχία οὕτως ἐτελεύτα.

Ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων, ἐπειδὴ ξυστρα- 35
τεύειν αὐτοῖς οἱ Θούριοι παρεσκευάσθησαν ἑπτακοσίοις
μὲν ὁπλίταις τριακοσίοις δὲ ἀκοντισταῖς, τὰς μὲν ναῦς
παραπλεῖν ἐκέλευον ἐπὶ τῆς Κροτωνιάτιδος, αὐτοὶ δὲ
τὸν πεζὸν πάντα ἐξετάσαντες πρῶτον ἐπὶ τῷ Συβάρει
ποταμῷ ἦγον διὰ τῆς Θουριάδος γῆς. καὶ ὡς ἐγένοντο 3

ἐπὶ τῷ Ὑλίᾳ ποταμῷ, καὶ αὐτοῖς οἱ Κροτωνιᾶται προσπέμψαντες εἶπον οὐκ ἂν σφίσι βουλομένοις εἶναι διὰ τῆς γῆς σφῶν τὸν στρατὸν ἰέναι, ἐπικαταβάντες ηὐλίσαντο πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ὑλίου· καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς ἐς τὸ αὐτὸ ἀπήντων. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀναβιβασάμενοι παρέπλεον, ἴσχοντες πρὸς ταῖς πόλεσι πλὴν Λοκρῶν, ἕως ἀφίκοντο ἐπὶ Πέτραν τῆς Ῥηγίνης.

36 Οἱ δὲ Συρακόσιοι ἐν τούτῳ, πυνθανόμενοι αὐτῶν τὸν ἐπίπλουν, αὖθις ταῖς ναυσὶν ἀποπειρᾶσαι ἐβούλοντο, καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ τοῦ πεζοῦ, ἥνπερ ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, πρὶν ἐλθεῖν αὐτούς, φθάσαι βουλόμενοι
2 ξυνέλεγον. παρεσκευάσαντο δὲ τό τε ἄλλο ναυτικὸν ὡς ἐκ τῆς προτέρας ναυμαχίας τι πλέον ἐνεῖδον σχήσοντες, καὶ τὰς πρῴρας τῶν νεῶν ξυντεμόντες ἐς ἔλασσον στεριφωτέρας ἐποίησαν, καὶ τὰς ἐπωτίδας ἐπέθεσαν ταῖς πρῴραις παχείας, καὶ ἀντήριδας ἀπ' αὐτῶν ὑπέτειναν πρὸς τοὺς τοίχους ὡς ἓξ πήχεις ἐντός τε καὶ ἔξωθεν, ᾧπερ τρόπῳ καὶ οἱ Κορίνθιοι πρὸς τὰς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ ναῦς ἐπισκευασάμενοι πρῴραθεν
3 ἐναυμάχουν. ἐνόμισαν γὰρ οἱ Συρακόσιοι πρὸς τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς οὐχ ὁμοίως ἀντιναυπηγημένας, ἀλλὰ λεπτὰ τὰ πρῴραθεν ἐχούσας διὰ τὸ μὴ ἀντιπρῴροις μᾶλλον αὐτοὺς ἢ ἐκ περίπλου ταῖς ἐμβολαῖς χρῆσθαι, οὐκ ἔλασσον σχήσειν, καὶ τὴν ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυμαχίαν, οὐκ ἐν πολλῷ πολλαῖς ναυσὶν
4 οὖσαν, πρὸς ἑαυτῶν ἔσεσθαι· ἀντίπρῳροι γὰρ ταῖς ἐμβολαῖς χρώμενοι ἀναρρήξειν τὰ πρῴραθεν αὐτοῖς, στερίφοις καὶ παχέσι πρὸς κοῖλα καὶ ἀσθενῆ παίοντες τοῖς ἐμβόλοις. τοῖς δὲ Ἀθηναίοις οὐκ ἔσεσθαι σφῶν ἐν στενοχωρίᾳ οὔτε περίπλουν οὔτε διέκπλουν,
5 ᾧπερ τῆς τέχνης μάλιστα ἐπίστευον· αὐτοὶ γὰρ κατὰ τὸ δυνατὸν τὸ μὲν οὐ δώσειν *[διεκπλεῖν], τὸ δὲ τὴν στενοχωρίαν κωλύσειν *[ὥστε μὴ περιπλεῖν]. τῇ τε πρότερον ἀμαθίᾳ τῶν κυβερνητῶν δοκούσῃ εἶναι, τὸ ἀντίπρῳρον ξυγκροῦσαι, μάλιστ' ἂν αὐτοὶ χρήσα-

σθαι· πλεῖστον γὰρ ἐν αὐτῷ σχήσειν· τὴν γὰρ ἀνά-
κρουσιν οὐκ ἔσεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις ἐξωθουμένοις
ἄλλοσε ἢ ἐς τὴν γῆν, καὶ ταύτην δι' ὀλίγου καὶ ἐς
ὀλίγον, κατ' αὐτὸ τὸ στρατόπεδον τὸ ἑαυτῶν. τοῦ δ' 6
ἄλλου λιμένος αὐτοὶ κρατήσειν, καὶ ξυμφερομένους
αὐτούς, ἤν πῃ βιάζωνται, ἐς ὀλίγον τε καὶ πάντας ἐς
τὸ αὐτό, προσπίπτοντας ἀλλήλοις ταράξεσθαι· ὅπερ
καὶ ἔβλαπτε μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἐν ἁπάσαις
ταῖς ναυμαχίαις, οὐκ οὔσης αὐτοῖς ἐς πάντα τὸν
λιμένα τῆς ἀνακρούσεως, ὥσπερ τοῖς Συρακοσίοις.
περιπλεῦσαι δὲ ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, σφῶν ἐχόντων 7
τὴν ἐπίπλευσιν ἀπὸ τοῦ πελάγους τε καὶ ἀνάκρουσιν,
οὐ δυνήσεσθαι αὐτούς, ἄλλως τε καὶ τοῦ Πλημμυρίου
πολεμίου τε αὐτοῖς ἐσομένου καὶ τοῦ στόματος οὐ
μεγάλου ὄντος τοῦ λιμένος.

Τοιαῦτα οἱ Συρακόσιοι πρὸς τὴν ἑαυτῶν ἐπιστήμην 37
τε καὶ δύναμιν ἐπινοήσαντες, καὶ ἅμα τεθαρσηκότες
μᾶλλον ἤδη ἀπὸ τῆς προτέρας ναυμαχίας, ἐπεχείρουν
τῷ τε πεζῷ ἅμα καὶ ταῖς ναυσίν. καὶ τὸν μὲν πεζὸν
ὀλίγῳ πρότερον τὸν ἐκ τῆς πόλεως Γύλιππος προεξ-
αγαγὼν προσῆγε τῷ τείχει τῶν Ἀθηναίων, καθ' ὅσον
πρὸς τὴν πόλιν αὐτοῦ ἑώρα· καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Ὀλυμ- 2
πιείου, οἵ τε ὁπλῖται ὅσοι ἐκεῖ ἦσαν καὶ οἱ ἱππῆς
καὶ ἡ γυμνητεία τῶν Συρακοσίων ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα
προσῄει τῷ τείχει· αἱ δὲ νῆες μετὰ τοῦτο εὐθὺς ἐπεξέ-
πλεον τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων. καὶ οἱ Ἀθη- 3
ναῖοι τὸ πρῶτον αὐτοὺς οἰόμενοι τῷ πεζῷ μόνῳ πειρά-
σειν, ὁρῶντες δὲ καὶ τὰς ναῦς ἐπιφερομένας ἄφνω
ἐθορυβοῦντο, καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τὰ τείχη καὶ πρὸ τῶν
τειχῶν τοῖς προσιοῦσιν ἀντιπαρετάσσοντο, οἱ δὲ
πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπιείου καὶ τῶν ἔξω κατὰ
τάχος χωροῦντας ἱππέας τε πολλοὺς καὶ ἀκοντιστὰς
ἀντεπεξῄεσαν, ἄλλοι δὲ τὰς ναῦς ἐπλήρουν καὶ ἅμα
ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν παρεβοήθουν, καὶ ἐπειδὴ πλήρεις
ἦσαν, ἀντανῆγον πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ναῦς· καὶ
τῶν Συρακοσίων ἦσαν ὀγδοήκοντα μάλιστα. τῆς δὲ 38

ἡμέρας ἐπὶ πολὺ προσπλέοντες καὶ ἀνακρουόμενοι
καὶ πειράσαντες ἀλλήλων καὶ οὐδέτεροι δυνάμενοι
ἄξιόν τι λόγου παραλαβεῖν, εἰ μὴ ναῦν μίαν ἢ δύο
τῶν Ἀθηναίων οἱ Συρακόσιοι καταδύσαντες, διεκρίθη-
σαν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀπῆλθεν.
2 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Συρακόσιοι ἡσύχαζον, οὐδὲν
δηλοῦντες ὁποῖόν τι τὸ μέλλον ποιήσουσιν· ὁ δὲ
Νικίας ἰδὼν ἀντίπαλα τὰ τῆς ναυμαχίας γενόμενα
καὶ ἐλπίζων αὐτοὺς αὖθις ἐπιχειρήσειν τούς τε τριη-
ράρχους ἠνάγκαζεν ἐπισκευάζειν τὰς ναῦς, εἴ τίς τι ἐπε-
πονήκει, καὶ ὁλκάδας προώρμισε πρὸ τοῦ σφετέρου
σταυρώματος, ὃ αὐτοῖς πρὸ τῶν νεῶν ἀντὶ λιμένος
3 κληστοῦ ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐπεπήγει. διαλειπούσας δὲ
τὰς ὁλκάδας ὅσον δίο πλέθρα ἀπ' ἀλλήλων κατέστη-
σεν, ὅπως εἴ τις βιάζοιτο ναῦς, εἴη κατάφευξις ἀσ-
φαλὴς καὶ πάλιν καθ' ἡσυχίαν ἔκπλους. παρα-
σκευαζόμενοι δὲ ταῦτα ὅλην τὴν ἡμέραν διετέλεσαν
οἱ Ἀθηναῖοι μέχρι νυκτός.
39 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ Συρακόσιοι τῆς μὲν ὥρας πρωί-
τερον, τῇ δ' ἐπιχειρήσει τῇ αὐτῇ τοῦ τε πεζοῦ καὶ
τοῦ ναυτικοῦ, προσέμισγον τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ
ἀντικαταστάντες ταῖς ναυσὶ τὸν αὐτὸν τρόπον αὖθις
ἐπὶ πολὺ διῆγον τῆς ἡμέρας πειρώμενοι ἀλλήλων,
2 πρὶν δὴ Ἀρίστων ὁ Πυρρίχου Κορίνθιος, ἄριστος ὢν
κυβερνήτης τῶν μετὰ Συρακοσίων, πείθει τοὺς σφε-
τέρους τοῦ ναυτικοῦ ἄρχοντας, πέμψαντας ὡς τοὺς ἐν
τῇ πόλει ἐπιμελουένους, κελεύειν ὅτι τάχιστα τὴν
ἀγορὰν τῶν πωλουμένων μεταναστήσαντας ἐπὶ τὴν
θάλασσαν κομίσαι, καὶ ὅσα τις ἔχει ἐδώδιμα, πάντας
ἐκεῖσε φέροντας ἀναγκάσαι πωλεῖν, ὅπως αὐτοῦ
ἐκβιβάσαντες τοὺς ναύτας εὐθὺς παρὰ τὰς ναῦς
ἀριστοποιήσονται, καὶ δι' ὀλίγου αὖθις καὶ αὐθημερὸν
40 ἀπροσδοκήτοις τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρῶσιν. καὶ οἱ
μὲν πεισθέντες ἔπεμψαν ἄγγελον καὶ ἡ ἀγορὰ παρε-
σκευάσθη, καὶ οἱ Συρακόσιοι ἐξαίφνης πρύμναν κρου-
σάμενοι πάλιν πρὸς τὴν πόλιν ἔπλευσαν, καὶ εὐθὺς

ἐκβάντες αὐτοῦ ἄριστον ἐποιοῦντο· οἱ δ' Ἀθηναῖοι, 3
νομίσαντες αὐτοὺς ὡς ἡσσημένους σφῶν πρὸς τὴν
πόλιν ἀνακρούσασθαι, καθ' ἡσυχίαν ἐκβάντες τά τε
ἄλλα διεπράσσοντο καὶ τὰ ἀμφὶ τὸ ἄριστον, ὡς τῆς
γε ἡμέρας ταύτης οὐκέτι οἰόμενοι ἂν ναυμαχῆσαι.
ἐξαίφνης δ' οἱ Συρακόσιοι πληρώσαντες τὰς ναῦς
ἐπέπλεον αὖθις· οἱ δὲ διὰ πολλοῦ θορύβου καὶ ἄσιτοι 3
οἱ πλείους οὐδενὶ κόσμῳ ἐσβάντες μόλις ποτὲ ἀντ-
ανήγοντο. καὶ χρόνον μέν τινα ἀπέσχοντο ἀλλήλων
φυλασσόμενοι· ἔπειτ' οὐκ ἐδόκει τοῖς Ἀθηναίοις ὑπὸ
σφῶν αὐτῶν διαμέλλοντας κόπῳ ἁλίσκεσθαι ἀλλ'
ἐπιχειρεῖν ὅτι τάχιστα, καὶ ἐπιφερόμενοι ἐκ παρακε-
λεύσεως ἐναυμάχουν. οἱ δὲ Συρακόσιοι δεξάμενοι 4
καὶ ταῖς τε ναυσὶν ἀντιπρῴροις χρώμενοι, ὥσπερ
διενοήθησαν, τῶν ἐμβόλων τῇ παρασκευῇ ἀνερρή-
γνυσαν τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς ἐπὶ πολὺ τῆς πα-
ρεξειρεσίας, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων αὐτοῖς
ἀκοντίζοντες μεγάλα ἔβλαπτον τοὺς Ἀθηναίους, πολὺ 5
δ' ἔτι μείζω οἱ ἐν τοῖς λεπτοῖς πλοίοις περιπλέοντες
τῶν Συρακοσίων καὶ ἔς τε τοὺς ταρσοὺς ὑποπίπτοντες
τῶν πολεμίων νεῶν καὶ ἐς τὰ πλάγια παραπλέοντες
καὶ ἐξ αὐτῶν ἐς τοὺς ναύτας ἀκοντίζοντες. τέλος δὲ 41
τούτῳ τῷ τρόπῳ κατὰ κράτος ναυμαχοῦντες οἱ Συρα-
κόσιοι ἐνίκησαν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τραπόμενοι διὰ τῶν
ὁλκάδων τὴν κατάφευξιν ἐποιοῦντο ἐς τὸν ἑαυτῶν
ὅρμον. αἱ δὲ τῶν Συρακοσίων νῆες μέχρι μὲν τῶν
ὁλκάδων ἐπεδίωκον· ἔπειτ' αὐτοὺς αἱ κεραῖαι ὑπὲρ
τῶν ἔσπλων αἱ ἀπὸ τῶν ὁλκάδων δελφινοφόροι
ἠρμέναι ἐκώλυον. δύο δὲ νῆες τῶν Συρακοσίων 2
ἐπαιρόμεναι τῇ νίκῃ προσέμιξαν αὐτῶν ἐγγὺς καὶ
διεφθάρησαν, καὶ ἡ ἑτέρα αὐτοῖς ἀνδράσιν ἑάλω.
καταδύσαντες δ' οἱ Συρακόσιοι τῶν Ἀθηναίων ἑπτὰ
ναῦς καὶ κατατραυματίσαντες πολλάς, ἄνδρας τε τοὺς
μὲν ζωγρήσαντες τοὺς δὲ ἀποκτείναντες ἀπεχώρησαν,
καὶ τροπαῖά τε ἀμφοτέρων τῶν ναυμαχιῶν ἔστησαν,
καὶ τὴν ἐλπίδα ἤδη ἐχυρὰν εἶχον ταῖς μὲν ναυσὶ καὶ

πολὺ κρείσσους εἶναι, ἐδόκουν δὲ καὶ τὸν πεζὸν
χειρώσεσθαι.
Καὶ οἱ μὲν ὡς ἐπιθησόμενοι κατ᾽ ἀμφότερα παρε-
42 σκευάζοντο αὖθις, ἐν τούτῳ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐ-
ρυμέδων ἔχοντες τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν
παραγίγνονται, ναῦς τε τρεῖς καὶ ἑβδομήκοντα μά-
λιστα ξὺν ταῖς ξενικαῖς καὶ ὁπλίτας περὶ πεντακι-
σχιλίους ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων, ἀκοντιστάς τε
βαρβάρους καὶ Ἕλληνας οὐκ ὀλίγους καὶ σφενδονήτας
2 καὶ τοξότας καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν ἱκανήν. καὶ
τοῖς μὲν Συρακοσίοις καὶ ξυμμάχοις κατάπληξις ἐν
τῷ αὐτίκα οὐκ ὀλίγη ἐγένετο, εἰ πέρας μηδὲν ἔσται
σφίσι τοῦ ἀπαλλαγῆναι τοῦ κινδύνου, ὁρῶντες οὔτε
διὰ τὴν Δεκέλειαν τειχιζομένην οὐδὲν ἧσσον στρατὸν
ἴσον καὶ παραπλήσιον τῷ προτέρῳ ἐπεληλυθότα, τήν
τε τῶν Ἀθηναίων δύναμιν πανταχόσε πολλὴν φαινο-
3 μένην· τῷ δὲ προτέρῳ στρατεύματι τῶν Ἀθηναίων
ὡς ἐκ κακῶν ῥώμη τις ἐγεγένητο. ὁ δὲ Δημοσθένης
ἰδὼν ὡς εἶχε τὰ πράγματα καὶ νομίσας οὐχ οἷόν τ᾽
εἶναι διατρίβειν οὐδὲ παθεῖν ὅπερ ὁ Νικίας ἔπαθεν—
ἀφικόμενος γὰρ τὸ πρῶτον ὁ Νικίας φοβερός, ὡς
οὐκ εὐθὺς προσέκειτο ταῖς Συρακούσαις ἀλλ᾽ ἐν
Κατάνῃ διεχείμαζεν, ὑπερώφθη τε καὶ ἔφθασεν αὐτὸν
ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατιᾷ ὁ Γύλιππος ἀφικό-
4 μενος, ἣν οὐδ᾽ ἂν μετέπεμψαν οἱ Συρακόσιοι, εἰ
ἐκεῖνος εὐθὺς ἐπέκειτο· ἱκανοὶ γὰρ αὐτοὶ οἰόμενοι
εἶναι ἅμα τ᾽ ἂν ἔμαθον ἥσσους ὄντες καὶ ἀποτετειχι-
σμένοι ἂν ἦσαν, ὥστε μηδ᾽ εἰ μετέπεμψαν ἔτι ὁμοίως
5 ἂν αὐτοὺς ὠφελεῖν—ταῦτα οὖν ἀνασκοπῶν ὁ Δημο-
σθένης καὶ γιγνώσκων ὅτι καὶ αὐτὸς ἐν τῷ παρόντι τῇ
πρώτῃ ἡμέρᾳ μάλιστα δεινότατός ἐστι τοῖς ἐναντίοις,
ἐβούλετο ὅτι τάχος ἀποχρήσασθαι τῇ παρούσῃ τοῦ
στρατεύματος ἐκπλήξει. καὶ ὁρῶν τὸ παρατείχισμα
τῶν Συρακοσίων, ᾧ ἐκώλυσαν περιτειχίσαι σφᾶς
τοὺς Ἀθηναίους, ἁπλοῦν ὄν, καὶ εἰ ἐπικρατήσειέ τις
τῶν τε Ἐπιπολῶν τῆς ἀναβάσεως καὶ αὖθις τοῦ ἐν

αὐταῖς στρατοπέδου, ῥᾳδίως ἂν αὐτὸ ληφθέν—οὐδὲ
γὰρ ὑπομεῖναι ἂν σφᾶς οὐδένα—ἠπείγετο ἐπιθέσθαι
τῇ πείρᾳ, καί [οἱ] ξυντομωτάτην ἡγεῖτο διαπολέμησιν·
ἢ γὰρ κατορθώσας ἕξειν Συρακούσας ἢ ἀπάξειν τὴν 6
στρατιὰν καὶ οὐ τρίψεσθαι ἄλλως Ἀθηναίους τε τοὺς
ξυστρατευομένους καὶ τὴν ξύμπασαν πόλιν. πρῶτον
μὲν οὖν τήν τε γῆν ἐξελθόντες τῶν Συρακοσίων
ἔτεμον οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τὸν Ἄναπον καὶ τῷ στρατεύ-
ματι ἐπεκράτουν, ὥσπερ τὸ πρῶτον, τῷ τε πεζῷ καὶ
ταῖς ναυσίν—οὐδὲ γὰρ καθ' ἕτερα οἱ Συρακόσιοι ἀν-
τεπεξῄσαν, ὅτι μὴ τοῖς ἱππεῦσι καὶ ἀκοντισταῖς ἀπὸ
τοῦ Ὀλυμπιείου·—ἔπειτα μηχαναῖς ἔδοξε τῷ Δημο- 43
σθένει πρότερον ἀποπειρᾶσαι τοῦ παρατειχίσματος.
ὡς δὲ αὐτῷ προσαγαγόντι κατεκαύθησάν τε ὑπὸ τῶν
ἐναντίων ἀπὸ τοῦ τείχους ἀμυνομένων αἱ μηχαναὶ καὶ
τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ πολλαχῇ προσβάλλοντες ἀπε-
κρούοντο, οὐκέτι ἐδόκει διατρίβειν, ἀλλὰ πείσας τόν
τε Νικίαν καὶ τοὺς ἄλλους ξυνάρχοντας, ὡς ἐπενόει,
καὶ τὴν ἐπιχείρησιν τῶν Ἐπιπολῶν ἐποιεῖτο. καὶ 2
ἡμέρας μὲν ἀδύνατα ἐδόκει εἶναι λαθεῖν προσελθόντας
τε καὶ ἀναβάντας, παραγγείλας δὲ πένθ' ἡμερῶν
σιτία καὶ τοὺς λιθολόγους καὶ τέκτονας πάντας
λαβὼν καὶ ἄλλην παρασκευὴν τοξευμάτων τε καὶ ὅσα
ἔδει, ἢν κρατῶσι, τειχίζοντας ἔχειν, αὐτὸς μὲν ἀπὸ
πρώτου ὕπνου καὶ Εὐρυμέδων καὶ Μένανδρος ἀναλα-
βὼν τὴν πᾶσαν στρατιὰν ἐχώρει πρὸς τὰς Ἐπιπολάς,
Νικίας δ' ἐν τοῖς τείχεσιν ὑπελείπετο. καὶ ἐπειδὴ 3
ἐγένοντο πρὸς αὐταῖς κατὰ τὸν Εὐρύηλον, ᾗπερ καὶ
ἡ προτέρα στρατιὰ τὸ πρῶτον ἀνέβη, λανθάνουσί τε
τοὺς φύλακας τῶν Συρακοσίων, καὶ προσβάντες τὸ
τείχισμα, ὃ ἦν αὐτόθι, τῶν Συρακοσίων αἱροῦσι καὶ
ἄνδρας τῶν φυλάκων ἀποκτείνουσιν. οἱ δὲ πλείους 4
διαφυγόντες εὐθὺς πρὸς τὰ στρατόπεδα, ἃ ἦν ἐπὶ
τῶν Ἐπιπολῶν τρία, ἓν μὲν τῶν Συρακοσίων, ἓν δὲ
τῶν ἄλλων Σικελιωτῶν, ἓν δὲ τῶν ξυμμάχων, ἀγγέλ-
λουσι τὴν ἔφοδον καὶ τοῖς ἑξακοσίοις τῶν Συρακοσίων,

οἳ καὶ πρῶτοι κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τῶν Ἐπιπολῶν
5 φύλακες ἦσαν, ἔφραζον. οἱ δ᾽ ἐβοήθουν τ᾽ εὐθὺς,
καὶ αὐτοῖς ὁ Δημοσθένης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐντυχόντες
ἀμυνομένους προθύμως ἔτρεψαν. καὶ αὐτοὶ μὲν εὐθὺς
ἐχώρουν ἐς τὸ πρόσθεν, ὅπως τῇ παρούσῃ ὁρμῇ τοῦ
περαίνεσθαι, ὧν ἕνεκα ἦλθον, μὴ βραδεῖς γένωνται·
ἄλλοι δὲ τὸ ἀπὸ τῆς πρώτης παρατείχισμα τῶν
Συρακοσίων, οὐχ ὑπομενόντων τῶν φυλάκων, ᾕρουν
6 τε καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπέσυρον. οἱ δὲ Συρακόσιοι
καὶ οἱ ξύμμαχοι καὶ ὁ Γύλιππος καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ
ἐβοήθουν ἐκ τῶν προτειχισμάτων, καὶ ἀδοκήτου τοῦ
τολμήματος σφίσιν ἐν νυκτὶ γενομένου προσέβαλόν
τε τοῖς Ἀθηναίοις ἐκπεπληγμένοι καὶ βιασθέντες ὑπ᾽
7 αὐτῶν τὸ πρῶτον ὑπεχώρησαν. προϊόντων δὲ τῶν
Ἀθηναίων ἐν ἀταξίᾳ μᾶλλον ἤδη ὡς κεκρατηκότων,
καὶ βουλομένων διὰ παντὸς τοῦ μήπω μεμαχημένου
τῶν ἐναντίων ὡς τάχιστα διελθεῖν, ἵνα μὴ ἀνέντων
σφῶν τῆς ἐφόδου αὖθις ξυστραφῶσιν, οἱ Βοιωτοὶ
πρῶτοι αὐτοῖς ἀντέσχον, καὶ προσβαλόντες ἔτρεψάν
τε καὶ ἐς φυγὴν κατέστησαν.

44 Καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ ἀπορίᾳ
ἐγίγνοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἣν οὐδὲ πυθέσθαι ῥᾴδιον ἦν
οὐδ᾽ ἀφ᾽ ἑτέρων ὅτῳ τρόπῳ ἕκαστα ξυνηνέχθη. ἐν
μὲν γὰρ ἡμέρᾳ σαφέστερα μέν, ὅμως δὲ οὐδὲ ταῦτα
οἱ παραγενόμενοι πάντα πλὴν τὸ καθ᾽ ἑαυτὸν ἕκαστος
2 μόλις οἶδεν· ἐν δὲ νυκτομαχίᾳ, ἣ μόνη δὴ στρατο-
πέδων μεγάλων ἔν γε τῷδε τῷ πολέμῳ ἐγένετο, πῶς
ἄν τις σαφῶς τι ᾔδει; ἦν μὲν γὰρ σελήνη λαμπρά,
ἑώρων δὲ οὕτως ἀλλήλους ὡς ἐν σελήνῃ εἰκὸς τὴν μὲν
ὄψιν τοῦ σώματος προορᾶν, τὴν δὲ γνῶσιν τοῦ οἰκείου
ἀπιστεῖσθαι. ὁπλῖται δὲ ἀμφοτέρων οὐκ ὀλίγοι ἐν
3 στενοχωρίᾳ ἀνεστρέφοντο. καὶ τῶν Ἀθηναίων οἱ
μὲν ἤδη ἐνικῶντο, οἱ δ᾽ ἔτι τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ ἀήσσητοι
ἐχώρουν. πολὺ δὲ καὶ τοῦ ἄλλου στρατεύματος
αὐτοῖς τὸ μὲν ἄρτι ἀναβεβήκει, τὸ δ᾽ ἔτι προσανῄει,
ὥστ᾽ οὐκ ἠπίσταντο πρὸς ὅ τι χρὴ χωρῆσαι. ἤδη

γὰρ τὰ πρόσθεν, τῆς τροπῆς γεγενημένης, ἐτετάρακ-
το πάντα καὶ χαλεπὰ ἦν ὑπὸ τῆς βοῆς διαγνῶναι.
οἵ τε γὰρ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι κρατοῦντες 4
παρεκελεύοντό τε, κραυγῇ οὐκ ὀλίγῃ χρώμενοι, ἀδύ-
νατον ὂν ἐν νυκτὶ ἄλλῳ τῳ σημῆναι, καὶ ἅμα τοὺς
προσφερομένους ἐδέχοντο· οἵ τε Ἀθηναῖοι ἐζήτουν τε
σφᾶς αὐτοὺς καὶ πᾶν τὸ ἐξ ἐναντίας, καὶ εἰ φίλιον
εἴη τῶν ἤδη πάλιν φευγόντων, πολέμιον ἐνόμιζον, καὶ 5
τοῖς ἐρωτήμασι τοῦ ξυνθήματος πυκνοῖς χρώμενοι, διὰ
τὸ μὴ εἶναι ἄλλῳ τῳ γνωρίσαι, σφίσι τε αὐτοῖς
θόρυβον πολὺν παρεῖχον, ἅμα πάντες ἐρωτῶντες,
καὶ τοῖς πολεμίοις σαφὲς αὐτὸ κατέστησαν· τὸ δ'
ἐκείνων οὐχ ὁμοίως ἠπίσταντο διὰ τὸ κρατοῦντας
αὐτοὺς καὶ μὴ διεσπασμένους ἧσσον ἀγνοεῖσθαι,
ὥστ' εἰ μὲν ἐντύχοιέν τισι κρείσσους ὄντες τῶν πολε- 6
μίων, διέφευγον αὐτούς, ἅτε ἐκείνων ἐπιστάμενοι τὸ
ξύνθημα, εἰ δ' αὐτοὶ μὴ ἀποκρίνοιντο, διεφθείροντο.
μέγιστον δὲ καὶ οὐχ ἥκιστα ἔβλαψεν ὁ παιωνισμός·
ἀπὸ γὰρ ἀμφοτέρων παραπλήσιος ὢν ἀπορίαν παρεῖ-
χεν. οἵ τε γὰρ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Κερκυραῖοι καὶ ὅσον 7
Δωρικὸν μετ' Ἀθηναίων ἦν, ὁπότε παιωνίσειαν, φό-
βον παρεῖχε τοῖς Ἀθηναίοις, οἵ τε πολέμιοι ὁμοίως.
ὥστε τέλος ξυμπεσόντες αὐτοῖς κατὰ πολλὰ τοῦ
στρατοπέδου, ἐπεὶ ἅπαξ ἐταράχθησαν, φίλοι τε φίλοις
καὶ πολῖται πολίταις, οὐ μόνον ἐς φόβον κατέστησαν,
ἀλλὰ καὶ ἐς χεῖρας ἀλλήλοις ἐλθόντες μόλις ἀπε-
λύοντο. καὶ διωκόμενοι κατά τε τῶν κρημνῶν [οἱ] 8
πολλοὶ ῥίπτοντες ἑαυτοὺς ἀπώλλυντο, στενῆς οὔσης
τῆς ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν πάλιν καταβάσεως, καὶ
ἐπειδὴ ἐς τὸ ὁμαλὸν οἱ σωζόμενοι ἄνωθεν καταβαῖεν,
οἱ μὲν πολλοὶ αὐτῶν καὶ ὅσοι ἦσαν τῶν προτέρων
στρατιωτῶν ἐμπειρίᾳ μᾶλλον τῆς χώρας ἐς τὸ στρα-
τόπεδον διεφύγγανον, οἱ δὲ ὕστερον ἥκοντες εἰσὶν οἳ
διαμαρτόντες τῶν ὁδῶν κατὰ τὴν χώραν ἐπλανήθησαν·
οὕς, ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, οἱ ἱππῆς τῶν Συρακοσίων
περιελάσαντες διέφθειραν.

45 Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Συρακόσιοι δύο τροπαῖα
ἔστησαν, ἐπί τε ταῖς Ἐπιπολαῖς ᾗ ἡ πρόσβασις καὶ
κατὰ τὸ χωρίον ᾗ οἱ Βοιωτοὶ πρῶτον ἀντέστησαν, οἱ
δ᾽ Ἀθηναῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἐκομίσαντο.
ἀπέθανον δὲ οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων,
ὅπλα μέντοι ἔτι πλείω ἢ κατὰ τοὺς νεκροὺς ἐλήφθη·
οἱ γὰρ κατὰ τῶν κρημνῶν βιασθέντες ἅλλεσθαι ψιλοὶ
[ἄνευ τῶν ἀσπίδων] οἱ μὲν ἀπώλοντο οἱ δ᾽ ἐσώ-
θησαν.

46 Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν Συρακόσιοι ὡς ἐπὶ ἀπροσ-
δοκήτῳ εὐπραγίᾳ πάλιν αὖ ἀναρρωσθέντες, ὥσπερ
καὶ πρότερον, ἐς μὲν Ἀκράγαντα στασιάζοντα πεντε-
καίδεκα ναυσὶ Σικανὸν ἀπέστειλαν, ὅπως ὑπαγάγοιτο
τὴν πόλιν, εἰ δύναιτο· Γύλιππος δὲ κατὰ γῆν ἐς τὴν
ἄλλην Σικελίαν ᾤχετο αὖθις, ἄξων στρατιὰν ἔτι, ὡς
ἐν ἐλπίδι ὢν καὶ τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων αἱρήσειν
47 βίᾳ, ἐπειδὴ τὰ ἐν ταῖς Ἐπιπολαῖς οὕτω ξυνέβη. οἱ
δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐν τούτῳ ἐβουλεύοντο
πρός τε τὴν γεγενημένην ξυμφορὰν καὶ πρὸς τὴν
παροῦσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ κατὰ πάντα ἀρρωστίαν.
τοῖς τε γὰρ ἐπιχειρήμασιν ἑώρων οὐ κατορθοῦντες
2 καὶ τοὺς στρατιώτας ἀχθομένους τῇ μονῇ· νόσῳ τε
γὰρ ἐπιέζοντο κατ᾽ ἀμφότερα, τῆς τε ὥρας τοῦ ἐνι-
αυτοῦ ταύτης οὔσης ἐν ᾗ ἀσθενοῦσιν ἄνθρωποι μά-
λιστα, καὶ τὸ χωρίον ἅμα ἐν ᾧ ἐστρατοπεδεύοντο
ἑλῶδες καὶ χαλεπὸν ἦν, τά τε ἄλλα ὅτι ἀνέλπιστα
αὐτοῖς ἐφαίνετο. τῷ οὖν Δημοσθένει οὐκ ἐδόκει ἔτι
χρῆναι μένειν, ἀλλ᾽ ἅπερ καὶ διανοηθεὶς ἐς τὰς Ἐπι-
πολὰς διακινδυνεῦσαι, ἐπειδὴ ἔσφαλτο, ἐξιέναι ἐψη-
φίζετο καὶ μὴ διατρίβειν, ἕως ἔτι τὸ πέλαγος οἷόν τε
περαιοῦσθαι καὶ τοῦ στρατεύματος ταῖς γοῦν ἐπελ-
3 θούσαις ναυσὶ κρατεῖν. καὶ τῇ πόλει ὠφελιμώτερον
ἔφη εἶναι πρὸς τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ σφῶν ἐπιτειχίζοντας
τὸν πόλεμον ποιεῖσθαι ἢ Συρακοσίους, οὓς οὐκέτι
ῥᾴδιον εἶναι χειρώσασθαι· οὐδ᾽ αὖ ἄλλως χρήματα
πολλὰ δαπανῶντας εἰκὸς εἶναι προσκαθῆσθαι.

Καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης τοιαῦτα ἐγίγνωσκεν· ὁ δὲ 48
Νικίας ἐνόμιζε μὲν καὶ αὐτὸς πονηρὰ σφῶν τὰ πράγματα εἶναι, τῷ δὲ λόγῳ οὐκ ἐβούλετο αὐτὰ ἀσθενῆ ἀποδεικνύναι, οὐδ' ἐμφανῶς σφᾶς ψηφιζομένους μετὰ πολλῶν τὴν ἀναχώρησιν τοῖς πολεμίοις καταγγέλτους γίγνεσθαι· λαθεῖν γὰρ ἄν, ὁπότε βούλοιντο, τοῦτο ποιοῦντες πολλῷ ἧσσον. τὸ δέ τι καὶ 2
τὰ τῶν πολεμίων, ἀφ' ὧν ἐπὶ πλέον ἢ οἱ ἄλλοι ᾐσθάνετο αὐτῶν, ἐλπίδος τι ἔτι παρεῖχε πονηρότερα τῶν σφετέρων ἔσεσθαι, ἢν καρτερῶσι προσκαθήμενοι· χρημάτων γὰρ ἀπορίᾳ αὐτοὺς ἐκτρυχώσειν, ἄλλως τε καὶ ἐπὶ πλέον ἤδη ταῖς ὑπαρχούσαις ναυσὶ θαλασσοκρατούντων. καί, ἦν γάρ τι καὶ ἐν ταῖς Συρακούσαις 3
βουλόμενον τοῖς Ἀθηναίοις τὰ πράγματα ἐνδοῦναι, ἐπεκηρυκεύετο ὡς αὐτὸν καὶ οὐκ εἴα ἀπανίστασθαι. ἃ ἐπιστάμενος τῷ μὲν ἔργῳ ἔτι ἐπ' ἀμφότερα ἔχων καὶ διασκοπῶν ἀνεῖχεν, τῷ δ' ἐμφανεῖ τότε λόγῳ οὐχ ἔφη ἀπάξειν τὴν στρατιάν. εὖ γὰρ εἰδέναι ὅτι Ἀθηναῖοι σφῶν ταῦτα οὐκ ἀποδέξονται, ὥστε μὴ αὐτῶν ψηφισαμένων ἀπελθεῖν. καὶ γὰρ οὐ τοὺς αὐτοὺς 4
ψηφιεῖσθαί τε περὶ σφῶν [αὐτῶν] καὶ (τὰ πράγματα ὥσπερ καὶ αὐτοὶ ὁρῶντας καὶ οὐκ ἄλλων ἐπιτιμήσει ἀκούσαντας) γνώσεσθαι, ἀλλ' ἐξ ὧν ἄν τις εὖ λέγων διαβάλλοι, ἐκ τούτων αὐτοὺς πείσεσθαι. τῶν τε παρόντων στρατιωτῶν πολλοὺς καὶ τοὺς πλείους ἔφη, οἳ νῦν βοῶσιν ὡς ἐν δεινοῖς ὄντες, ἐκεῖσε ἀφικομένους τἀναντία βοήσεσθαι, ὡς ὑπὸ χρημάτων καταπροδόντες οἱ στρατηγοὶ ἀπῆλθον. οὔκουν βούλεσθαι 5
αὐτός γε, ἐπιστάμενος τὰς Ἀθηναίων φύσεις, ἐπ' αἰσχρᾷ τε αἰτίᾳ καὶ ἀδίκως ὑπ' Ἀθηναίων ἀπολέσθαι μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων, εἰ δεῖ, κινδυνεύσας τοῦτο παθεῖν ἰδίᾳ. τά τε Συρακοσίων ἔφη ὅμως ἔτι ἧσσω τῶν σφετέρων εἶναι· καὶ χρήμασι γὰρ αὐτοὺς ξενοτροφοῦντας καὶ ἐν περιπολίοις ἅμα ἀναλίσκοντας καὶ ναυτικὸν πολὺ ἔτι ἐνιαυτὸν ἤδη βόσκοντας, τὰ μὲν ἀπορεῖν τὰ δ' ἔτι ἀμηχανήσειν· δισχίλιά τε γὰρ 6

τάλαντα ἤδη ἀναλωκέναι καὶ ἔτι πολλὰ προσοφείλειν, ἤν τε καὶ ὁτιοῦν ἐκλίπωσι τῆς νῦν παρασκευῆς τῷ μὴ διδόναι τροφήν, φθερεῖσθαι αὐτῶν τὰ πράγματα, ἐπικουρικὰ μᾶλλον ἢ δι' ἀνάγκης, ὥσπερ τὰ σφέτερα, ὄντα. τρίβειν οὖν ἔφη χρῆναι προσκαθημένους, καὶ μὴ χρήμασιν, *ᾧ πολὺ κρείσσους εἰσί, νικηθέντας ἀπιέναι.

49 Ὁ μὲν Νικίας τοσαῦτα λέγων ἰσχυρίζετο, αἰσθόμενος τὰ ἐν ταῖς Συρακούσαις ἀκριβῶς, καὶ τὴν τῶν χρημάτων ἀπορίαν, καὶ ὅτι ἦν αὐτόθι [που] τὸ βουλόμενον τοῖς Ἀθηναίοις γίγνεσθαι τὰ πράγματα, καὶ ἐπικηρυκευόμενον πρὸς αὐτὸν ὥστε μὴ ἀπανίστασθαι, καὶ ἅμα ταῖς γοῦν ναυσὶν ἢ πρότερον θαρσήσει
2 κρατηθείς. ὁ δὲ Δημοσθένης περὶ μὲν τοῦ προσκαθῆσθαι οὐδ' ὁπωσοῦν ἐνεδέχετο· εἰ δὲ δεῖ μὴ ἀπάγειν τὴν στρατιὰν ἄνευ Ἀθηναίων ψηφίσματος ἀλλὰ τρίβειν αὐτούς, ἔφη χρῆναι ἢ ἐς τὴν Θάψον ἀναστάντας τοῦτο ποιεῖν ἢ ἐς τὴν Κατάνην, ὅθεν τῷ τε πεζῷ ἐπὶ πολλὰ τῆς χώρας ἐπιόντες θρέψονται πορθοῦντες τὰ τῶν πολεμίων καὶ ἐκείνους βλάψουσιν,
3 ταῖς τε ναυσὶν ἐν πελάγει καὶ οὐκ ἐν στενοχωρίᾳ, ἣ πρὸς τῶν πολεμίων μᾶλλόν ἐστι, τοὺς ἀγῶνας ποιήσονται, ἀλλ' ἐν εὐρυχωρίᾳ, ἐν ᾗ τά τε τῆς ἐμπειρίας χρήσιμα σφῶν ἔσται καὶ ἀναχωρήσεις καὶ ἐπίπλους οὐκ ἐκ βραχέος καὶ περιγραπτοῦ ὁρμώμενοί τε καὶ
4 καταίροντες ἕξουσιν. τό τε ξύμπαν εἰπεῖν, οὐδενὶ τρόπῳ οἱ ἔφη ἀρέσκειν ἐν τῷ αὐτῷ ἔτι μένειν, ἀλλ' ὅτι τάχιστα ἤδη καὶ μὴ μέλλειν ἐξανίστασθαι· καὶ ὁ Εὐρυμέδων αὐτῷ ταῦτα ξυνηγόρευεν. ἀντιλέγοντος δὲ τοῦ Νικίου ὄκνος τις καὶ μέλλησις ἐνεγένετο, καὶ ἅμα ὑπόνοια μή τι καὶ πλέον εἰδὼς ὁ Νικίας ἰσχυρίζηται. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τούτῳ τῷ τρόπῳ διεμέλλησάν τε καὶ κατὰ χώραν ἔμενον.

50 Ὁ δὲ Γύλιππος καὶ ὁ Σικανὸς ἐν τούτῳ παρῆσαν ἐς τὰς Συρακούσας, ὁ μὲν Σικανὸς ἁμαρτὼν τοῦ Ἀκράγαντος—ἐν Γέλᾳ γὰρ ὄντος αὐτοῦ ἔτι ἡ τοῖς

Συρακοσίοις στάσις ἐς φίλια ἐξεπεπτώκει—· ὁ δὲ Γύλιππος ἄλλην τε στρατιὰν πολλὴν ἔχων ἦλθεν ἀπὸ τῆς Σικελίας καὶ τοὺς ἐκ τῆς Πελοποννήσου τοῦ ἦρος ἐν ταῖς ὁλκάσιν ὁπλίτας ἀποσταλέντας, ἀφικομένους ἀπὸ τῆς Λιβύης ἐς Σελινοῦντα. ἀπενεχθέν- 2
τες γὰρ ἐς Λιβύην, καὶ δόντων Κυρηναίων τριήρεις δύο καὶ τοῦ πλοῦ ἡγεμόνας, καὶ ἐν τῷ παράπλῳ Εὐεσπερίταις πολιορκουμένοις ὑπὸ Λιβύων ξυμμαχήσαντες καὶ νικήσαντες τοὺς Λίβυς, καὶ αὐτόθεν παραπλεύσαντες ἐς Νέαν πόλιν, Καρχηδονιακὸν ἐμπόριον, ὅθεν πρὸς Σικελίαν ἐλάχιστον δύο ἡμερῶν καὶ νυκτὸς πλοῦν ἀπέχει, καὶ ἀπ' αὐτοῦ περαιωθέντες, ἀφίκοντο ἐς Σελινοῦντα. καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι εὐθὺς αὐτῶν ἐλθόντων παρεσκευάζοντο ὡς ἐπιθησόμενοι κατ' ἀμφότερα αὖθις τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ· οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοί, ὁρῶντες 3
στρατιάν τε ἄλλην προσγεγενημένην αὐτοῖς καὶ τὰ ἑαυτῶν ἅμα οὐκ ἐπὶ τὸ βέλτιον χωροῦντα ἀλλὰ καθ' ἡμέραν τοῖς πᾶσι χαλεπώτερον ἴσχοντα, μάλιστα δὲ τῇ ἀσθενείᾳ τῶν ἀνθρώπων πιεζόμενα, μετεμέλοντό τε πρότερον οὐκ ἀναστάντες, καὶ ὡς αὐτοῖς οὐδὲ ὁ Νικίας ἔτι ὁμοίως ἠναντιοῦτο ἀλλ' ἢ μὴ φανερῶς γε ἀξιῶν ψηφίζεσθαι, προεῖπον ὡς ἠδύναντο ἀδηλότατα ἔκπλουν ἐκ τοῦ στρατοπέδου πᾶσιν καὶ παρασκευάσασθαι ὅταν τις σημήνῃ. καὶ μελλόντων αὐτῶν, 4
ἐπειδὴ ἑτοῖμα ἦν, ἀποπλεῖν ἡ σελήνη ἐκλείπει· ἐτύγχανε γὰρ πανσέληνος οὖσα. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οἵ τε πλείους ἐπισχεῖν ἐκέλευον τοὺς στρατηγούς, ἐνθύμιον ποιούμενοι, καὶ ὁ Νικίας, ἦν γάρ τι καὶ ἄγαν θειασμῷ τε καὶ τῷ τοιούτῳ προσκείμενος, οὐδ' ἂν διαβουλεύσασθαι ἔτι ἔφη, πρίν, ὡς οἱ μάντεις ἐξηγοῦντο, τρὶς ἐννέα ἡμέρας μεῖναι, ὅπως ἂν πρότερον κινηθείη. καὶ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις μελλήσασι διὰ τοῦτο ἡ μονὴ ἐγεγένητο.

Οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ αὐτοὶ τοῦτο πυθόμενοι πολλῷ 51
μᾶλλον ἐγηγερμένοι ἦσαν μὴ ἀνιέναι τὰ τῶν Ἀθη-

ναίων, ὡς καὶ αὐτῶν κατεγνωκότων ἤδη μηκέτι κρεισσόνων εἶναι σφῶν μήτε [ταῖς] ναυσὶ μήτε τῷ πεζῷ—οὐ γὰρ ἂν τὸν ἔκπλουν ἐπιβουλεῦσαι—καὶ ἅμα οὐ βουλόμενοι αὐτοὺς ἄλλοσέ ποι τῆς Σικελίας καθεζομένους χαλεπωτέρους εἶναι προσπολεμεῖν, ἀλλ' αὐτοῦ ὡς τάχιστα καὶ ἐν ᾧ σφίσι ξυμφέρει ἀναγ-
2 κάσαι αὐτοὺς ναυμαχεῖν. τὰς οὖν ναῦς ἐπλήρουν καὶ ἀνεπειρῶντο ἡμέρας ὅσαι αὐτοῖς ἐδόκουν ἱκαναὶ εἶναι. ἐπειδὴ δὲ καιρὸς ἦν, τῇ μὲν προτέρᾳ πρὸς τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων προσέβαλλον, καὶ ἐπεξελθόντος μέρους τινὸς οὐ πολλοῦ καὶ τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἱππέων κατά τινας πύλας ἀπολαμβάνουσί τε τῶν ὁπλιτῶν τινας καὶ τρεψάμενοι καταδιώκουσιν· οὔσης δὲ στενῆς τῆς ἐσόδου οἱ Ἀθηναῖοι ἵππους τε ἑβδομή-
52 κοντα ἀπολλύασι καὶ τῶν ὁπλιτῶν οὐ πολλούς. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ ἀπεχώρησεν ἡ στρατιὰ τῶν Συρακοσίων· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ταῖς τε ναυσὶν ἐκπλέουσιν, οὔσαις ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ τῷ πεζῷ ἅμα πρὸς τὰ τείχη ἐχώρουν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἀντανῆγον ναυσὶν ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα καὶ προσμίξαντες ἐναυμά-
2 χουν· καὶ τὸν Εὐρυμέδοντα ἔχοντα τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων καὶ βουλόμενον περικλῄσασθαι τὰς ναῦς τῶν ἐναντίων καὶ ἐπεξαγαγόντα τῷ πλῷ πρὸς τὴν γῆν μᾶλλον νικήσαντες οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, τὸ μέσον πρῶτον τῶν Ἀθηναίων ἀπολαμβάνουσι κἀκεῖνον ἐν τῷ κοίλῳ καὶ μυχῷ τοῦ λιμένος καὶ αὐτόν τε διαφθείρουσι καὶ τὰς μετ' αὐτοῦ ναῦς ἐπισπομένας· ἔπειτα δὲ καὶ τὰς πάσας ἤδη ναῦς τῶν Ἀθηναίων κατεδίωκόν τε καὶ ἐξεώθουν ἐς τὴν γῆν.

53 Ὁ δὲ Γύλιππος, ὁρῶν τὰς ναῦς τῶν πολεμίων νικωμένας καὶ ἔξω τῶν σταυρωμάτων καὶ τοῦ ἑαυτῶν στρατοπέδου καταφερομένας, βουλόμενος διαφθείρειν τοὺς ἐκβαίνοντας καὶ τὰς ναῦς ῥᾷον τοὺς Συρακοσίους ἀφέλκειν τῆς γῆς, φιλίας οὔσης, παρεβοήθει ἐπὶ τὴν
2 χηλὴν μέρος τι ἔχων τῆς στρατιᾶς. καὶ αὐτοὺς οἱ Τυρσηνοί—οὗτοι γὰρ ἐφύλασσον τοῖς Ἀθηναίοις

ταύτῃ—ὁρῶντες ἀτάκτως προσφερομένους ἐπεκβοηθήσαντες καὶ προσπεσόντες τοῖς πρώτοις τρέπουσι καὶ ἐσβάλλουσιν ἐς τὴν λίμνην τὴν Λυσιμέλειαν καλουμένην. ὕστερον δὲ πλείονος ἤδη τοῦ στρατεύματος παρόντος τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιβοηθήσαντες καὶ δείσαντες περὶ ταῖς ναυσὶν ἐς μάχην τε κατέστησαν πρὸς αὐτοὺς καὶ νικήσαντες ἐπεδίωξαν, καὶ ὁπλίτας τε οὐ πολλοὺς ἀπέκτειναν καὶ τὰς ναῦς τὰς μὲν πολλὰς διέσωσάν τε καὶ ξυνήγαγον κατὰ τὸ στρατόπεδον, δυοῖν δὲ δεούσας εἴκοσιν οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἔλαβον αὐτῶν καὶ τοὺς ἄνδρας πάντας ἀπέκτειναν. καὶ 4
ἐπὶ τὰς λοιπάς, ἐμπρῆσαι βουλόμενοι, ὁλκάδα παλαιὰν κληματίδων καὶ δᾳδὸς γεμίσαντες, ἦν γὰρ ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους ὁ ἄνεμος οὔριος, ἀφεῖσαν τὴν ναῦν πῦρ ἐμβαλόντες. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δείσαντες περὶ ταῖς ναυσὶν ἀντεμηχανήσαντό τε σβεστήρια κωλύματα καὶ παύσαντες τὴν φλόγα καὶ τὸ μὴ προσελθεῖν ἐγγὺς ὁλκάδα τοῦ κινδύνου ἀπηλλάγησαν. μετὰ 54
δὲ τοῦτο Συρακόσιοι μὲν τῆς τε ναυμαχίας τροπαῖον ἔστησαν καὶ τῆς ἄνω τῆς πρὸς τῷ τείχει ἀπολήψεως τῶν ὁπλιτῶν, ὅθεν καὶ τοὺς ἵππους ἔλαβον, Ἀθηναῖοι δὲ ἧς τε οἱ Τυρσηνοὶ τροπῆς ἐποιήσαντο τῶν πεζῶν ἐς τὴν λίμνην καὶ ἧς αὐτοὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ.

Γεγενημένης δὲ τῆς νίκης τοῖς Συρακοσίοις λαμ- 55
πρᾶς ἤδη καὶ τοῦ ναυτικοῦ—πρότερον μὲν γὰρ ἐφοβοῦντο τὰς μετὰ τοῦ Δημοσθένους ναῦς ἐπελθούσας —οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐν παντὶ δὴ ἀθυμίας ἦσαν καὶ ὁ παράλογος αὐτοῖς μέγας ἦν, πολὺ δὲ μείζων ἔτι τῆς στρατιᾶς ὁ μετάμελος. πόλεσι γὰρ ταύταις μόναις 2
ἤδη ὁμοιοτρόποις ἐπελθόντες, δημοκρατουμέναις τε, ὥσπερ καὶ αὐτοί, καὶ ναῦς καὶ ἵππους καὶ μεγέθη ἐχούσαις, οὐ δυνάμενοι ἐπενεγκεῖν οὔτ' ἐκ πολιτείας τι μεταβολῆς τὸ διάφορον αὐτοῖς, ᾧ προσήγοντο ἄν, οὔτ' ἐκ παρασκευῆς πολλῷ κρείσσους [ὄντας], σφαλλόμενοι δὲ τὰ πλείω, τά τε πρὸ αὐτῶν ἠπόρουν καὶ

ἐπειδή γε καὶ ταῖς ναυσὶν ἐκρατήθησαν, ὃ οὐκ ἂν
56 ᾤοντο, πολλῷ δὴ μᾶλλον ἔτι. οἱ δὲ Συρακόσιοι τόν τε λιμένα εὐθὺς παρέπλεον ἀδεῶς καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ διενοοῦντο κλῄσειν, ὅπως μηκέτι, μηδ' εἰ βούλοιντο, λάθοιεν αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι ἐκπλεύσαντες. οὐ γὰρ περὶ τοῦ αὐτοὶ σωθῆναι μόνον ἔτι τὴν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο, ἀλλὰ καὶ ὅπως ἐκείνους κωλύσωσι, νομίζοντες, ὅπερ ἦν, ἀπό τε τῶν παρόντων πολὺ σφῶν καθυπέρτερα τὰ πράγματα εἶναι, καὶ εἰ δύναιντο κρατῆσαι Ἀθηναίων τε καὶ τῶν ξυμμάχων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, καλὸν σφίσιν ἐς τοὺς Ἕλ-
2 ληνας τὸ ἀγώνισμα φανεῖσθαι· τούς τε γὰρ ἄλλους Ἕλληνας εὐθὺς τοὺς μὲν ἐλευθεροῦσθαι, τοὺς δὲ φόβου ἀπολύεσθαι—οὐ γὰρ ἔτι δυνατὴν ἔσεσθαι τὴν ὑπόλοιπον Ἀθηναίων δύναμιν τὸν ὕστερον ἐπενεχθησόμενον πόλεμον ἐνεγκεῖν—καὶ αὐτοὶ δόξαντες αὐτῶν αἴτιοι εἶναι ὑπό τε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ
3 τῶν ἔπειτα πολὺ θαυμασθήσεσθαι. καὶ ἦν δὲ ἄξιος ὁ ἀγὼν κατά τε ταῦτα καὶ ὅτι οὐχὶ Ἀθηναίων μόνον περιεγίγνοντο, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων πολλῶν ξυμμάχων, καὶ οὐδ' αὐτοὶ αὖ μόνον ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ξυμβοηθησάντων σφίσιν, ἡγεμόνες τε γενόμενοι μετὰ Κορινθίων καὶ Λακεδαιμονίων, καὶ τὴν σφετέραν πόλιν ἐμπαρασχόντες προκινδυνεῦσαί τε καὶ τοῦ
4 ναυτικοῦ μέγα μέρος προκόψαντες. ἔθνη γὰρ πλεῖστα δὴ ἐπὶ μίαν πόλιν ταύτην ξυνῆλθε, πλήν γε δὴ τοῦ ξύμπαντος λόγου τοῦ ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρὸς τὴν Ἀθηναίων τε πόλιν καὶ Λακεδαιμονίων.

57 Τοσοίδε γὰρ ἑκάτεροι ἐπὶ Σικελίᾳ τε καὶ περὶ Σικελίας, τοῖς μὲν ξυγκτησόμενοι τὴν χώραν ἐλθόντες τοῖς δὲ ξυνδιασώσοντες, ἐπὶ Συρακούσας ἐπολέμησαν, οὐ κατὰ δίκην τι μᾶλλον οὐδὲ κατὰ ξυγγένειαν μετ' ἀλλήλων στάντες, ἀλλ' ὡς ἕκαστος τῆς ξυντυχίας ἢ
2 κατὰ τὸ ξυμφέρον ἢ ἀνάγκη ἔσχεν. Ἀθηναῖοι μὲν αὐτοὶ Ἴωνες ἐπὶ Δωριέας Συρακοσίους ἑκόντες ἦλθον, καὶ αὐτοῖς τῇ αὐτῇ φωνῇ καὶ νομίμοις ἔτι χρώμενοι

Λήμνιοι καὶ Ἴμβριοι καὶ Αἰγινῆται, οἳ τότε Αἴγιναν
εἶχον, καὶ ἔτι Ἑστιαιῆς οἱ ἐν Εὐβοίᾳ Ἑστίαιαν οἰ-
κοῦντες, ἄποικοι ὄντες ξυνεστράτευσαν. τῶν δ᾽ ἄλλων 3
οἱ μὲν ὑπήκοοι, οἱ δ᾽ ἀπὸ ξυμμαχίας αὐτόνομοι, εἰσὶ
δὲ καὶ οἳ μισθοφόροι ξυνεστράτευον. καὶ τῶν μὲν
ὑπηκόων καὶ φόρου ὑποτελῶν Ἐρετριῆς καὶ Χαλκιδῆς
καὶ Στυρῆς καὶ Καρύστιοι ἀπ᾽ Εὐβοίας ἦσαν, ἀπὸ
δὲ νήσων Κεῖοι καὶ Ἄνδριοι καὶ Τήνιοι, ἐκ δ᾽ Ἰωνίας
Μιλήσιοι καὶ Σάμιοι καὶ Χῖοι. τούτων Χῖοι οὐχ 4
ὑποτελεῖς ὄντες φόρου, ναῦς δὲ παρέχοντες αὐτόνομοι
ξυνέσποντο. καὶ τὸ πλεῖστον Ἴωνες ὄντες οὗτοι
πάντες καὶ ἀπ᾽ Ἀθηναίων πλὴν Καρυστίων—οὗτοι
δ᾽ εἰσὶ Δρύοπες—ὑπήκοοι δ᾽ ὄντες καὶ ἀνάγκῃ ὅμως
Ἴωνές *γε ἐπὶ Δωριέας ἠκολούθουν. πρὸς δ᾽ αὐτοῖς
Αἰολῆς, Μηθυμναῖοι μὲν ναυσὶ καὶ οὐ φόρῳ ὑπήκοοι,
Τενέδιοι δὲ καὶ Αἴνιοι ὑποτελεῖς. οὗτοι δὲ Αἰολῆς 5
Αἰολεῦσι τοῖς κτίσασι Βοιωτοῖς τοῖς μετὰ Συρακοσί-
ων κατ᾽ ἀνάγκην ἐμάχοντο, Πλαταιῆς δὲ καταντικρὺ
Βοιωτοὶ Βοιωτοῖς μόνοι εἰκότως κατὰ τὸ ἔχθος. Ῥό-
διοι δὲ καὶ Κυθήριοι Δωριῆς ἀμφότεροι, οἱ μὲν Λα-
κεδαιμονίων ἄποικοι, Κυθήριοι, ἐπὶ Λακεδαιμονίους
τοὺς ἅμα Γυλίππῳ μετ᾽ Ἀθηναίων ὅπλα ἔφερον,
Ῥόδιοι δέ, Ἀργεῖοι γένος, Συρακοσίοις μὲν Δωριεῦσι,
Γελῴοις δὲ καὶ ἀποίκοις ἑαυτῶν οὖσι, μετὰ Συρα-
κοσίων στρατευομένοις, ἠναγκάζοντο πολεμεῖν. τῶν 6
τε περὶ Πελοπόννησον νησιωτῶν Κεφαλλῆνες μὲν
καὶ Ζακύνθιοι αὐτόνομοι μέν, κατὰ δὲ τὸ νησιωτικὸν
μᾶλλον κατειργόμενοι, ὅτι θαλάσσης ἐκράτουν οἱ
Ἀθηναῖοι, ξυνείποντο· Κερκυραῖοι δὲ οὐ μόνον Δωριῆς
ἀλλὰ καὶ Κορίνθιοι σαφῶς ἐπὶ Κορινθίους τε καὶ
Συρακοσίους, τῶν μὲν ἄποικοι ὄντες τῶν δὲ ξυγγενεῖς,
ἀνάγκῃ μὲν ἐκ τοῦ εὐπρεποῦς, βουλήσει δὲ κατὰ
ἔχθος τὸ Κορινθίων οὐχ ἧσσον εἵποντο. καὶ οἱ 7
Μεσσήνιοι νῦν καλούμενοι ἐκ Ναυπάκτου καὶ ἐκ
Πύλου, τότε ὑπ᾽ Ἀθηναίων ἐχομένης, ἐς τὸν πόλε-
μον παρελήφθησαν. καὶ ἔτι Μεγαρέων φυγάδες οὐ

πολλοὶ Μεγαρεῦσι, Σελινουντίοις οὖσι, κατὰ ξυμφορὰν
ἐμάχοντο. τῶν δὲ ἄλλων ἑκούσιος μᾶλλον ἡ στρα-
8 τεία ἐγίγνετο ἤδη. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ οὐ τῆς ξυμμα-
χίας ἕνεκα μᾶλλον ἢ τῆς Λακεδαιμονίων τε ἔχθρας
καὶ τῆς παραυτίκα ἕκαστοι ἰδίας ὠφελίας Δωριῆς ἐπὶ
Δωριέας μετὰ Ἀθηναίων Ἰώνων ἠκολούθουν, Μαντι-
νῆς δὲ καὶ ἄλλοι Ἀρκάδων μισθοφόροι ἐπὶ τοὺς ἀεὶ
πολεμίους σφίσιν ἀποδεικνυμένους εἰωθότες ἰέναι, καὶ
τότε τοὺς μετὰ Κορινθίων ἐλθόντας Ἀρκάδας οὐδὲν
ἧσσον διὰ κέρδος ἡγούμενοι πολεμίους, Κρῆτες δὲ
9 καὶ Αἰτωλοὶ μισθῷ καὶ οὗτοι πεισθέντες· ξυνέβη δὲ
τοῖς Κρησὶ τὴν Γέλαν Ῥοδίοις ξυγκτίσαντας μὴ ξὺν
τοῖς ἀποίκοις ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ἐποίκους ἑκόντας μετὰ
μισθοῦ ἐλθεῖν. καὶ Ἀκαρνάνων τινὲς ἅμα μὲν κέρδει,
τὸ δὲ πλέον Δημοσθένους φιλίᾳ καὶ Ἀθηναίων εὐ-
νοίᾳ ξύμμαχοι ὄντες ἐπεκούρησαν, καὶ οἵδε μὲν τῷ
10 Ἰονίῳ κόλπῳ ὁριζόμενοι· Ἰταλιωτῶν δὲ Θούριοι καὶ
Μεταπόντιοι, ἐν τοιαύταις ἀνάγκαις τότε στασιωτικῶν
καιρῶν κατειλημμένων ξυνεστράτευον καὶ Σικελιωτῶν
Νάξιοι καὶ Καταναῖοι, βαρβάρων δὲ Ἐγεσταῖοι, οἵ-
περ ἐπηγάγοντο, καὶ Σικελῶν τὸ πλέον καὶ τῶν ἔξω
Σικελίας Τυρσηνῶν τέ τινες κατὰ διαφορὰν Συρα-
κοσίων καὶ Ἰάπυγες μισθοφόροι.

58 Τοσάδε μὲν μετὰ Ἀθηναίων ἔθνη ἐστράτευον· Συ-
ρακοσίοις δὲ ἀντεβοήθησαν Καμαριναῖοι μὲν ὅμοροι
ὄντες καὶ Γελῷοι οἰκοῦντες μετ' αὐτούς, ἔπειτα, Ἀκρα-
γαντίνων ἡσυχαζόντων, ἐν τῳ ἐπ' ἐκεῖνα ἱδρυμένοι
Σελινούντιοι. καὶ οἵδε μὲν τῆς Σικελίας τὸ πρὸς Λι-
βύην μέρος τετραμμένον νεμόμενοι· Ἱμεραῖοι δ' ἀπὸ
τοῦ πρὸς τὸν Τυρσηνικὸν πόντον μορίου, ἐν ᾧ καὶ
μόνοι Ἕλληνες οἰκοῦσιν, οὗτοι δὲ καὶ ἐξ αὐτοῦ μόνοι,
2 ἐβοήθησαν. καὶ Ἑλληνικὰ μὲν ἔθνη τῶν ἐν Σικελίᾳ
τοσάδε, Δωριῆς τε καὶ [οἱ] αὐτόνομοι πάντες, ξυν-
εμάχουν, βαρβάρων δὲ Σικελοὶ μόνοι, ὅσοι μὴ ἀφέ-
3 στασαν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους· τῶν δ' ἔξω Σικελίας
Ἑλλήνων Λακεδαιμόνιοι μὲν ἡγεμόνα Σπαρτιάτην

παρεχόμενοι, νεοδαμώδεις δὲ τοὺς ἄλλους καὶ Εἵλω-
τας—δύναται δὲ τὸ νεοδαμῶδες ἐλεύθερον ἤδη εἶναι—,
Κορίνθιοι δὲ καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ μόνοι παραγενόμενοι
καὶ Λευκάδιοι καὶ Ἀμπρακιῶται κατὰ τὸ ξυγγενές, 4
ἐκ δὲ Ἀρκαδίας μισθοφόροι ὑπὸ Κορινθίων ἀποστα-
λέντες, καὶ Σικυώνιοι ἀναγκαστοὶ στρατεύοντες, καὶ
τῶν ἔξω Πελοποννήσου Βοιωτοί. πρὸς δὲ τοὺς
ἐπελθόντας τούτους οἱ Σικελιῶται αὐτοὶ πλῆθος
πλέον κατὰ πάντα παρέσχοντο, ἅτε μεγάλας πόλεις
οἰκοῦντες· καὶ γὰρ ὁπλῖται πολλοὶ καὶ νῆες καὶ ἵπ- 5
ποι καὶ ο ἄλλος ὅμιλος ἄφθονος ξυνελέγη. καὶ
πρὸς ἅπαντας αὖθις, ὡς εἰπεῖν, τοὺς ἄλλους Συρα-
κόσιοι αὐτοὶ πλείω ἐπορίσαντο διὰ μέγεθός τε πό-
λεως καὶ ὅτι ἐν μεγίστῳ κινδύνῳ ἦσαν. καὶ αἱ μὲν 59
ἑκατέρων ἐπικουρίαι τοσαίδε ξυνελέγησαν, καὶ τότε
ἤδη πᾶσαι ἀμφοτέροις παρῆσαν καὶ οὐκέτι οὐδὲν
οὐδετέροις ἐπῆλθεν.

Οἵ τε οὖν Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι εἰκότως
ἐνόμισαν καλὸν ἀγώνισμα σφίσιν εἶναι ἐπὶ τῇ γεγε-
νημένῃ νίκῃ τῆς ναυμαχίας ἑλεῖν τε τὸ στρατόπεδον
ἅπαν τῶν Ἀθηναίων τοσοῦτον ὄν, καὶ μηδὲ καθ'
ἕτερα αὐτούς, μήτε διὰ θαλάσσης μήτε τῷ πεζῷ,
διαφυγεῖν. ἔκλῃον οὖν τόν τε λιμένα εὐθὺς τὸν 2
μέγαν, ἔχοντα τὸ στόμα ὀκτὼ σταδίων μάλιστα, τριή-
ρεσι πλαγίαις καὶ πλοίοις καὶ ἀκάτοις, ἐπ' ἀγκυρῶν
ὁρμίζοντες, καὶ τἆλλα, ἢν ἔτι ναυμαχεῖν οἱ Ἀθηναῖοι
τολμήσωσι, παρεσκευάζοντο, καὶ ὀλίγον οὐδὲν ἐς οὐ-
δὲν ἐπενόουν. τοῖς δὲ Ἀθηναίοις τήν τε ἀπόκλῃσιν 60
ὁρῶσι καὶ τὴν ἄλλην διάνοιαν αὐτῶν αἰσθομένοις
βουλευτέα ἐδόκει. καὶ ξυνελθόντες οἵ τε στρατηγοὶ
καὶ οἱ ταξίαρχοι πρὸς τὴν παροῦσαν ἀπορίαν τῶν τε
ἄλλων καὶ ὅτι τὰ ἐπιτήδεια οὔτε αὐτίκα ἔτι εἶχον—
προπέμψαντες γὰρ ἐς Κατάνην ὡς ἐκπλευσόμενοι
ἀπεῖπον μὴ ἐπάγειν—οὔτε τὸ λοιπὸν ἔμελλον ἕξειν,
εἰ μὴ ναυκρατήσουσιν, ἐβουλεύσαντο τὰ μὲν τείχη τὰ
ἄνω ἐκλιπεῖν, πρὸς δ' αὐταῖς ταῖς ναυσὶν ἀπολαβόντες 2

διατειχίσματι ὅσον οἷόν τ' ἐλάχιστον τοῖς τε σκεύεσι καὶ τοῖς ἀσθενοῦσιν ἱκανὸν γενέσθαι, τοῦτο μὲν φρουρεῖν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἄλλου πεζοῦ τὰς ναῦς ἁπάσας, ὅσαι ἦσαν καὶ δυναταὶ καὶ ἀπλοώτεραι, πάντα τινὰ ἐσβιβάζοντες πληρῶσαι, καὶ διαναυμαχήσαντες, ἢν μὲν νικῶσιν, ἐς Κατάνην κομίζεσθαι, ἢν δὲ μή, ἐμπρήσαντες τὰς ναῦς πεζῇ ξυνταξάμενοι ἀποχωρεῖν, ᾗ ἂν τάχιστα μέλλωσί τινος χωρίου ἢ βαρβαρικοῦ ἢ
3 Ἑλληνικοῦ φιλίου ἀντιλήψεσθαι. καὶ οἱ μέν, ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς ταῦτα, καὶ ἐποίησαν· ἔκ τε γὰρ τῶν ἄνω τειχῶν ὑποκατέβησαν καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρωσαν πάσας, ἀναγκάσαντες ἐσβαίνειν ὅστις καὶ ὁπωσοῦν ἐδόκει ἡλικίας μετέχων ἐπιτήδειος εἶναι. καὶ ξυνεπληρώθησαν νῆες αἱ πᾶσαι δέκα μάλιστα καὶ ἑκατόν· τοξότας τε ἐπ' αὐτὰς πολλοὺς καὶ ἀκοντιστὰς τῶν τε Ἀκαρνάνων καὶ τῶν ἄλλων ξένων ἐσεβίβαζον καὶ τἆλλα ὡς οἷόν τ' ἦν ἐξ ἀναγκαίου τε καὶ τοιαύτης
4 διανοίας ἐπορίσαντο. ὁ δὲ Νικίας, ἐπειδὴ τὰ πολλὰ ἑτοῖμα ἦν, ὁρῶν τοὺς στρατιώτας τῷ τε παρὰ τὸ εἰωθὸς πολὺ ταῖς ναυσὶ κρατηθῆναι ἀθυμοῦντας καὶ διὰ τὴν τῶν ἐπιτηδείων σπάνιν ὡς τάχιστα βουλομένους διακινδυνεύειν, ξυγκαλέσας ἅπαντας παρεκελεύσατό τε πρῶτον καὶ ἔλεξε τοιάδε.

61 "Ἄνδρες στρατιῶται Ἀθηναίων τε καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων, ὁ μὲν ἀγὼν ὁ μέλλων ὁμοίως κοινὸς ἅπασιν ἔσται, περί τε σωτηρίας καὶ πατρίδος ἑκάστοις οὐχ ἧσσον ἢ τοῖς πολεμίοις· ἢν γὰρ κρατήσωμεν νῦν ταῖς ναυσίν, ἔστι τῳ τὴν ὑπάρχουσάν που οἰκείαν πόλιν ἐπιδεῖν. ἀθυμεῖν δὲ οὐ χρὴ οὐδὲ πάσχειν ὅπερ οἱ ἀπειρότατοι τῶν ἀνθρώπων, οἳ τοῖς πρώτοις ἀγῶσι σφαλέντες ἔπειτα διὰ παντὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ φόβου
2 ὁμοίαν ταῖς ξυμφοραῖς ἔχουσιν. ἀλλ' ὅσοι τε Ἀθηναίων πάρεστε, πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπειροι ὄντες, καὶ ὅσοι τῶν ξυμμάχων, ξυστρατευόμενοι ἀεί, μνήσθητε τῶν ἐν τοῖς πολέμοις παραλόγων, καὶ τὸ τῆς τύχης κἂν μεθ' ἡμῶν ἐλπίσαντες στῆναι, καὶ ὡς ανα-

μαχούμενοι ἀξίως τοῦδε τοῦ πλήθους, ὅσον αὐτοὶ
ὑμῶν αὐτῶν ἐφορᾶτε, παρασκευάζεσθε. ἃ δὲ ἀρωγὰ 62
ἐνείδομεν ἐπὶ τῇ τοῦ λιμένος στενότητι πρὸς τὸν
μέλλοντα ὄχλον τῶν νεῶν ἔσεσθαι καὶ πρὸς τὴν
ἐκείνων ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων παρασκευήν, οἷς
πρότερον ἐβλαπτόμεθα, πάντα καὶ ἡμῖν νῦν ἐκ τῶν
παρόντων μετὰ τῶν κυβερνητῶν ἐσκεμμένα ἡτοίμα-
σται. καὶ γὰρ τοξόται πολλοὶ καὶ ἀκοντισταὶ ἐπι- 2
βήσονται καὶ ὄχλος, ᾧ ναυμαχίαν μὲν ποιούμενοι ἐν
πελάγει οὐκ ἂν ἐχρώμεθα διὰ τὸ βλάπτειν ἂν τὸ
τῆς ἐπιστήμης τῇ βαρύτητι τῶν νεῶν, ἐν δὲ τῇ ἐν-
θάδε ἠναγκασμένῃ ἀπὸ τῶν νεῶν πεζομαχίᾳ πρόσ-
φορα ἔσται. εὕρηται δ' ἡμῖν ὅσα χρὴ ἀντιναυπη- 3
γεῖσθαι, καὶ πρὸς τὰς τῶν ἐπωτίδων αὐτοῖς παχύτη-
τας, ᾧπερ δὴ μάλιστα ἐβλαπτόμεθα, χειρῶν σιδηρῶν
ἐπιβολαί, αἳ σχήσουσι τὴν πάλιν ἀνάκρουσιν τῆς
προσπεσούσης νεώς, ἢν τὰ ἐπὶ τούτοις οἱ ἐπιβάται
ὑπουργῶσιν. ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ἠναγκάσμεθα, ὥστε 4
πεζομαχεῖν ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ τὸ μήτ' αὐτοὺς ἀνα-
κρούεσθαι μήτ' ἐκείνους ἐᾶν ὠφέλιμον φαίνεται, ἄλ-
λως τε καὶ τῆς γῆς, πλὴν ὅσον ἂν ὁ πεζὸς ἡμῶν
ἐπέχῃ, πολεμίας οὔσης. ὧν χρὴ μεμνημένους δια- 63
μάχεσθαι ὅσον ἂν δύνησθε, καὶ μὴ ἐξωθεῖσθαι ἐς
αὐτήν, ἀλλὰ ξυμπεσούσης νηὶ νεὼς μὴ πρότερον
ἀξιοῦν ἀπολύεσθαι ἢ τοὺς ἀπὸ τοῦ πολεμίου κατα-
στρώματος ὁπλίτας ἀπαράξητε. καὶ ταῦτα τοῖς ὁπ-
λίταις οὐχ ἧσσον τῶν ναυτῶν παρακελεύομαι, ὅσῳ
τῶν ἄνωθεν μᾶλλον τὸ ἔργον τοῦτο· ὑπάρχει δ' ἡμῖν
ἔτι νῦν γε τὰ πλείω τῷ πεζῷ ἐπικρατεῖν. τοῖς δὲ 2
ναύταις παραινῶ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τῷδε καὶ δέομαι μὴ
ἐκπεπλῆχθαί τι ταῖς ξυμφοραῖς ἄγαν, τήν τε παρα-
σκευὴν ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων βελτίω νῦν ἔχοντας
καὶ τὰς ναῦς πλείους, ἐκείνην τε τὴν ἡδονὴν ἐνθυ-
μεῖσθαι ὡς ἀξία ἐστὶ διασώσασθαι οἳ τέως Ἀθηναῖοι
νομιζόμενοι καὶ μὴ ὄντες ὑμῶν, τῆς τε φωνῆς τῇ ἐπι-
στήμῃ καὶ τῶν τρόπων τῇ μιμήσει, ἐθαυμάζεσθε κατὰ

τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡμετέρας οὐκ ἔλασσον κατὰ τὸ ὠφελεῖσθαι, ἔς τε τὸ φοβερὸν τοῖς ὑπηκόοις καὶ τὸ μὴ ἀδικεῖσθαι πολὺ πλεῖον μετείχετε.
3 ὥστε κοινωνοὶ μόνοι ἐλευθέρως ἡμῖν τῆς ἀρχῆς ὄντες δικαίως αὐτὴν νῦν μὴ καταπροδίδοτε, καταφρονήσαντες δὲ Κορινθίων τε, οὓς πολλάκις νενικήκατε, καὶ Σικελιωτῶν, ὧν οὐδ' ἀντιστῆναι οὐδείς, ἕως ἤκμαζε τὸ ναυτικὸν ἡμῖν, ἠξίωσεν, ἀμύνασθε αὐτοὺς καὶ δείξατε ὅτι καὶ μετ' ἀσθενείας καὶ ξυμφορῶν ἡ ὑμετέρα ἐπιστήμη κρείσσων ἐστὶν ἑτέρας εὐτυχούσης
64 ῥώμης. τούς τε Ἀθηναίους ὑμῶν πάλιν αὖ καὶ τάδε ὑπομιμνήσκω, ὅτι οὔτε ναῦς ἐν τοῖς νεωσοίκοις ἄλλας ὁμοίας ταῖσδε οὔτε ὁπλιτῶν ἡλικίαν ὑπελίπετε, εἴ τε ξυμβήσεταί τι ἄλλο ἢ τὸ κρατεῖν ὑμῖν, τούς τ' ἐνθάδε πολεμίους εὐθὺς ἐπ' ἐκεῖνα πλευσουμένους καὶ τοὺς ἐκεῖ ὑπολοίπους ἡμῶν ἀδυνάτους ἐσομένους τούς τ'
2 αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐπελθόντας ἀμύνασθαι. καὶ οἱ μὲν ἂν ὑπὸ Συρακοσίοις εὐθὺς γίγνοισθε, οἷς αὐτοὶ ἴστε οἵᾳ γνώμῃ ἐπήλθετε, οἱ δ' ἐκεῖ ὑπὸ Λακεδαιμονίοις. ὥστε ἐν ἑνὶ τῷδε ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀγῶνι καθεστῶτες καρτερήσατε, εἴπερ ποτέ, καὶ ἐνθυμεῖσθε καθ' ἑκάστους τε καὶ ξύμπαντες, ὅτι οἱ ἐν ταῖς ναυσὶν ὑμῶν νῦν ἐσόμενοι καὶ πεζοὶ τοῖς Ἀθηναίοις εἰσὶ καὶ νῆες καὶ ἡ ὑπόλοιπος πόλις καὶ τὸ μέγα ὄνομα τῶν Ἀθηνῶν, περὶ ὧν, εἴ τίς τι ἕτερος ἑτέρου προφέρει ἢ ἐπιστήμῃ ἢ εὐψυχίᾳ, οὐκ ἂν ἐν ἄλλῳ μᾶλλον καιρῷ ἀποδειξάμενος αὐτός τε αὑτῷ ὠφέλιμος γένοιτο καὶ τοῖς ξύμπασι σωτήριος."

65 Ὁ μὲν Νικίας τοσαῦτα παρακελευσάμενος εὐθὺς ἐκέλευε πληροῦν τὰς ναῦς. τῷ δὲ Γυλίππῳ καὶ τοῖς Συρακοσίοις παρῆν μὲν αἰσθάνεσθαι, ὁρῶσι καὶ αὐτὴν τὴν παρασκευήν, ὅτι ναυμαχήσουσιν οἱ Ἀθηναῖοι, προηγγέλθη δ' αὐτοῖς καὶ ἡ ἐπιβολὴ τῶν σιδηρῶν χειρῶν, καὶ πρός τε τἆλλα ἐξηρτύσαντο ὡς ἕκαστα καὶ πρὸς τοῦτο· τὰς γὰρ πρῴρας καὶ τῆς νεὼς ἄνω ἐπὶ πολὺ κατεβύρσωσαν, ὅπως ἂν ἀπολισθάνοι καὶ

μὴ ἔχοι ἀντιλαβὴν ἡ χεὶρ ἐπιβαλλομένη. καὶ ἐπειδὴ ἑτοῖμα πάντα ἦν, παρεκελεύσαντο ἐκείνοις οἵ τε στρατηγοὶ καὶ Γύλιππος, καὶ ἔλεξαν τοιάδε.

"Ὅτι μὲν καλὰ τὰ προειργασμένα καὶ ὑπὲρ καλῶν 66
τῶν μελλόντων ὁ ἀγὼν ἔσται, ὦ Συρακόσιοι καὶ ξύμμαχοι, οἵ τε πολλοὶ δοκεῖτε ἡμῖν εἰδέναι—οὐδὲ γὰρ ἂν οὕτως αὐτῶν προθύμως ἀντελάβεσθε—, καὶ εἴ τις μὴ ἐπὶ ὅσον δεῖ ᾔσθηται, σημανοῦμεν. Ἀθη- 2
ναίους γὰρ ἐς τὴν χώραν τήνδε ἐλθόντας πρῶτον μὲν ἐπὶ τῆς Σικελίας καταδουλώσει, ἔπειτ', εἰ κατορθώσειαν, καὶ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, καὶ ἀρχὴν τὴν ἤδη μεγίστην τῶν τε πρὶν Ἑλλήνων καὶ τῶν νῦν κεκτημένους, πρῶτοι ἀνθρώπων ὑποστάντες τῷ ναυτικῷ, ᾧπερ πάντα κατέσχον, τὰς μὲν νενικήκατε ἤδη ναυμαχίας, τὴν δ' ἐκ τοῦ εἰκότος νῦν νικήσετε.
ἄνδρες γὰρ ἐπειδὰν ᾧ ἀξιοῦσι προύχειν κολουθῶσι, 3
τό γ' ὑπόλοιπον αὐτῶν τῆς δόξης ἀσθενέστερον αὐτὸ ἑαυτοῦ ἐστιν ἢ εἰ μηδ' ᾠήθησαν τὸ πρῶτον, καὶ τῷ παρ' ἐλπίδα τοῦ αὐχήματος σφαλλόμενοι καὶ παρὰ ἰσχὺν τῆς δυνάμεως ἐνδιδόασιν· ὃ νῦν Ἀθηναίους εἰκὸς πεπονθέναι. ἡμῶν δὲ τό τε ὑπάρχον πρότερον, 67
ᾧπερ καὶ ἀνεπιστήμονες ἔτι ὄντες ἀπετολμήσαμεν, βεβαιότερον νῦν, καὶ τῆς δοκήσεως προσγεγενημένης αὐτῷ [τὸ] κρατίστους εἶναι, εἰ τοὺς κρατίστους ἐνικήσαμεν, διπλασία ἑκάστου ἡ ἐλπίς· τὰ δὲ πολλὰ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσαις ἡ μεγίστη ἐλπὶς μεγίστην καὶ τὴν προθυμίαν παρέχεται. τά τε τῆς ἀντιμιμήσεως 2
αὐτῶν τῆς παρασκευῆς ἡμῶν τῷ μὲν ἡμετέρῳ τρόπῳ ξυνήθη τέ ἐστι καὶ οὐκ ἀνάρμοστοι πρὸς ἕκαστον αὐτῶν ἐσόμεθα· οἱ δ', ἐπειδὰν πολλοὶ μὲν ὁπλῖται ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων παρὰ τὸ καθεστηκὸς ὦσιν, πολλοὶ δὲ καὶ ἀκοντισταί, χερσαῖοι, ὡς εἰπεῖν, Ἀκαρνᾶνές τε καὶ ἄλλοι ἐπὶ ναῦς ἀναβάντες, οἳ οὐδ' ὅπως καθεζομένους χρὴ τὸ βέλος ἀφεῖναι εὑρήσουσιν, πῶς οὐ σφαλοῦσί τε τὰς ναῦς καὶ ἐν σφίσιν αὐτοῖς πάντες, οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ τρόπῳ κινούμενοι, ταράξονται; ἐπεὶ 3

καὶ τῷ πλήθει τῶν νεῶν οὐκ ὠφελήσονται, εἴ τις καὶ
τόδε ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἴσαις ναυμαχήσει, πεφόβηται·
ἐν ὀλίγῳ γὰρ πολλαὶ ἀργότεραι μὲν ἐς τὸ δρᾶν τι ὧν
βούλονται ἔσονται, ῥᾷσται δὲ ἐς τὸ βλάπτεσθαι ἀφ᾽
ὧν ἡμῖν παρεσκεύασται. τὸ δ᾽ ἀληθέστατον γνῶτε
4 ἐξ ὧν ἡμεῖς οἰόμεθα σαφῶς πεπύσθαι· ὑπερβαλλόν-
των γὰρ αὐτοῖς τῶν κακῶν καὶ βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς
παρούσης ἀπορίας ἐς ἀπόνοιαν καθεστήκασιν, οὐ
παρασκευῆς πίστει μᾶλλον ἢ τύχης ἀποκινδυνεύσει
οὕτως ὅπως δύνανται, ἵν᾽ ἢ βιασάμενοι ἐκπλεύσωσιν
ἢ κατὰ γῆν μετὰ τοῦτο τὴν ἀποχώρησιν ποιῶνται,
68 ὡς τῶν γε παρόντων οὐκ ἂν πράξαντες χεῖρον. πρὸς
οὖν ἀταξίαν τε τοιαύτην καὶ τύχην ἀνδρῶν ἑαυτὴν
παραδεδωκυῖαν πολεμιωτάτων ὀργῇ προσμίξωμεν,
καὶ νομίσωμεν ἅμα μὲν νομιμώτατον εἶναι πρὸς τοὺς
ἐναντίους, οἳ ἂν ὡς ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦ προσπεσόντος
δικαιώσωσιν ἀποπλῆσαι τῆς γνώμης τὸ θυμούμενον,
ἅμα δ᾽ ἐχθροὺς ἀμύνασθαι ἐκγενησόμενον ἡμῖν, τὸ
2 λεγόμενόν που ἥδιστον εἶναι. ὡς δ᾽ ἐχθροὶ καὶ
ἔχθιστοι, πάντες ἴστε, οἵ γ᾽ ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἦλθον
δουλωσόμενοι, ἐν ᾧ, εἰ κατώρθωσαν, ἀνδράσι μὲν ἂν
τἄλγιστα προσέθεσαν, παισὶ δὲ καὶ γυναιξὶ τὰ
ἀπρεπέστατα, πόλει δὲ τῇ πάσῃ τὴν αἰσχίστην
ἐπίκλησιν. ἀνθ᾽ ὧν μὴ μαλακισθῆναί τινα πρέπει,
μηδὲ τὸ ἀκινδύνως ἀπελθεῖν αὐτοὺς κέρδος νομίσαι.
3 τοῦτο μὲν γὰρ καὶ ἐὰν κρατήσωσιν ὁμοίως δράσουσιν·
τὸ δέ, πραξάντων ἐκ τοῦ εἰκότος ἃ βουλόμεθα, τούσδε
τε κολασθῆναι, καὶ τῇ πάσῃ Σικελίᾳ, καρπουμένῃ καὶ
πρὶν ἐλευθερίαν, βεβαιοτέραν παραδοῦναι, καλὸς ὁ
ἀγών. καὶ κινδύνων οὗτοι σπανιώτατοι, οἳ ἄν, ἐλά-
χιστα ἐκ τοῦ σφαλῆναι βλάπτοντες, πλεῖστα διὰ τὸ
εὐτυχῆσαι ὠφελῶσιν."

69 Καὶ οἱ μὲν τῶν Συρακοσίων στρατηγοὶ καὶ Γύ-
λιππος, τοιαῦτα καὶ αὐτοὶ τοῖς σφετέροις στρατιώταις
παρακελευσάμενοι, ἀντεπλήρουν τὰς ναῦς εὐθὺς ἐπει-
2 δὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ᾐσθάνοντο. ὁ δὲ Νικίας ὑπὸ

τῶν παρόντων ἐκπεπληγμένος καὶ ὁρῶν οἷος ὁ κίνδυνος
καὶ ὡς ἐγγὺς ἤδη ἦν, ἐπειδὴ καὶ ὅσον οὐκ ἔμελλον
ἀνάγεσθαι, καὶ νομίσας, ὅπερ πάσχουσιν ἐν τοῖς
μεγάλοις ἀγῶσιν, πάντα τε ἔργῳ ἔτι σφίσιν ἐνδεᾶ
εἶναι καὶ λόγῳ αὐτοῖς οὔπω ἱκανὰ εἰρῆσθαι, αὖθις
τῶν τριηράρχων ἕνα ἕκαστον ἀνεκάλει, πατρόθεν τε
ἐπονομάζων καὶ αὐτοὺς ὀνομαστὶ καὶ φυλήν, ἀξιῶν 3
τό τε καθ' ἑαυτόν, ᾧ ὑπῆρχε λαμπρότητός τι, μὴ προ-
διδόναι τινὰ καὶ τὰς πατρικὰς ἀρετάς, ὧν ἐπιφανεῖς
ἦσαν οἱ πρόγονοι, μὴ ἀφανίζειν, πατρίδος τε τῆς
ἐλευθερωτάτης ὑπομιμνήσκων καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἀνεπι-
τάκτου πᾶσιν ἐς τὴν δίαιταν ἐξουσίας, ἄλλα τε λέγων
ὅσα ἐν τῷ τοιούτῳ ἤδη τοῦ καιροῦ ὄντες ἄνθρωποι,
οὐ πρὸς τὸ δοκεῖν τινὶ ἀρχαιολογεῖν φυλαξάμενοι,
εἴποιεν ἄν, καὶ ὑπὲρ ἁπάντων παραπλήσια ἔς τε γυ-
ναῖκας καὶ παῖδας καὶ θεοὺς πατρῴους προφερόμενα,
ἀλλ' ἐπὶ τῇ παρούσῃ ἐκπλήξει ὠφέλιμα νομίζοντες
ἐπιβοῶνται. καὶ ὁ μὲν οὐχ ἱκανὰ μᾶλλον ἢ ἀναγκαῖα 4
νομίσας παρῃνῆσθαι, ἀποχωρήσας ἦγε τὸν πεζὸν
πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ παρέταξεν ὡς ἐπὶ πλεῖστον
ἐδύνατο, ὅπως ὅτι μεγίστη τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ὠφελία
ἐς τὸ θαρσεῖν γίγνοιτο· ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Μέ-
νανδρος καὶ Εὐθύδημος—οὗτοι γὰρ ἐπὶ τὰς ναῦς τῶν
Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐπέβησαν—ἄραντες ἀπὸ τοῦ
ἑαυτῶν στρατοπέδου εὐθὺς ἔπλεον πρὸς τὸ ζεῦγμα
τοῦ λιμένος καὶ τὸν παραλειφθέντα διέκπλουν, βου-
λόμενοι βιάσασθαι ἐς τὸ ἔξω.

Προεξαγαγόμενοι δὲ οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμα- 70
χοι ναυσὶ παραπλησίαις τὸν ἀριθμὸν καὶ πρότερον
κατά τε τὸν ἔκπλουν μέρει αὐτῶν ἐφύλασσον καὶ
κατὰ τὸν ἄλλον κύκλῳ λιμένα, ὅπως πανταχόθεν
ἅμα προσπίπτοιεν τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ὁ πεζὸς ἅμα
αὐτοῖς παραβοηθῇ, ᾗπερ καὶ αἱ νῆες κατίσχοιεν.
ἦρχον δὲ τοῦ ναυτικοῦ τοῖς Συρακοσίοις Σικανὸς μὲν 2
καὶ Ἀγάθαρχος, κέρας ἑκάτερος τοῦ παντὸς ἔχων,
Πυθὴν δὲ καὶ οἱ Κορίνθιοι τὸ μέσον. ἐπειδὴ δ' οἱ

[ἄλλοι] Ἀθηναῖοι προσέμισγον τῷ ζεύγματι, τῇ μὲν πρώτῃ ῥύμῃ ἐπιπλέοντες ἐκράτουν τῶν τεταγμένων νεῶν πρὸς αὐτῷ, καὶ ἐπειρῶντο λύειν τὰς κλῄσεις· μετὰ δὲ τοῦτο πανταχόθεν σφίσι τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων ἐπιφερομένων οὐ πρὸς τῷ ζεύγματι ἔτι μόνον ἡ ναυμαχία, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν λιμένα ἐγίγνετο, καὶ ἦν καρτερὰ καὶ οἵα οὐχ ἑτέρα τῶν
3 προτέρων. πολλὴ μὲν γὰρ ἑκατέροις προθυμία ἀπὸ τῶν ναυτῶν ἐς τὸ ἐπιπλεῖν ὁπότε κελευσθείη ἐγίγνετο, πολλὴ δὲ ἡ ἀντιτέχνησις τῶν κυβερνητῶν καὶ ἀγωνισμὸς πρὸς ἀλλήλους· οἵ τ᾽ ἐπιβάται ἐθεράπευον, ὅτε προσπέσοι ναῦς νηΐ, μὴ λείπεσθαι τὰ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος τῆς ἄλλης τέχνης· πᾶς τέ τις, ἐν ᾧ προσετέτακτο, αὐτὸς ἕκαστος ἠπείγετο πρῶτος φαίνε-
4 σθαι. ξυμπεσουσῶν δὲ ἐν ὀλίγῳ πολλῶν νεῶν—πλεῖσται γὰρ δὴ αὗται ἐν ἐλαχίστῳ ἐναυμάχησαν· βραχὺ γὰρ ἀπέλιπον ξυναμφότεραι διακόσιαι γενέσθαι—αἱ μὲν ἐμβολαὶ διὰ τὸ μὴ εἶναι τὰς ἀνακρούσεις καὶ διέκπλους ὀλίγαι ἐγίγνοντο, αἱ δὲ προσβολαί, ὡς τύχοι ναῦς νηῒ προσπεσοῦσα ἢ διὰ τὸ φεύγειν ἢ
5 ἄλλῃ ἐπιπλέουσα, πυκνότεραι ἦσαν. καὶ ὅσον μὲν χρόνον προσφέροιτο ναῦς οἱ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων τοῖς ἀκοντίοις καὶ τοξεύμασι καὶ λίθοις ἀφθόνως ἐπ᾽ αὐτὴν ἐχρῶντο· ἐπειδὴ δὲ προσμίξειαν, οἱ ἐπιβάται ἐς χεῖρας ἰόντες ἐπειρῶντο ταῖς ἀλλήλων ναυσὶν
6 ἐπιβαίνειν. ξυνετύγχανέ τε πολλαχοῦ διὰ τὴν στενοχωρίαν τὰ μὲν ἄλλοις ἐμβεβληκέναι τὰ δ᾽ αὐτοὺς ἐμβεβλῆσθαι, δύο τε περὶ μίαν καὶ ἔστιν ᾗ καὶ πλείους ναῦς κατ᾽ ἀνάγκην ξυνηρτῆσθαι, καὶ τοῖς κυβερνήταις τῶν μὲν φυλακὴν τῶν δ᾽ ἐπιβουλήν, μὴ καθ᾽ ἓν ἕκαστον κατὰ πολλὰ δὲ πανταχόθεν, περιεστάναι, καὶ τὸν κτύπον μέγαν ἀπὸ πολλῶν [τῶν] νεῶν ξυμπιπτουσῶν ἔκπληξίν τε ἅμα καὶ ἀποστέρησιν τῆς ἀκοῆς ὧν οἱ κελευσταὶ φθέγγοιντο παρέχειν.
7 πολλὴ γὰρ δὴ ἡ παρακέλευσις καὶ βοὴ ἀφ᾽ ἑκατέρων τοῖς κελευσταῖς κατά τε τὴν τέχνην καὶ πρὸς τὴν

αὐτίκα φιλονεικίαν ἐγίγνετο, τοῖς μὲν Ἀθηναίοις
βιάζεσθαί τε τὸν ἔκπλουν ἐπιβοῶντες καὶ περὶ τῆς ἐς
τὴν πατρίδα σωτηρίας νῦν, εἴ ποτε καὶ αὖθις, προ-
θύμως ἀντιλαβέσθαι, τοῖς δὲ Συρακοσίοις καὶ ξυμ-
μάχοις καλὸν εἶναι κωλῦσαί τε αὐτοὺς διαφυγεῖν καὶ
τὴν οἰκείαν ἑκάστους πατρίδα νικήσαντας ἐπαυξῆσαι.
καὶ οἱ στρατηγοὶ προσέτι ἑκατέρων, εἴ τινά που ὁρῷεν 8
μὴ κατ᾽ ἀνάγκην πρύμναν κρουόμενον, ἀνακαλοῦντες
ὀνομαστὶ τὸν τριήραρχον ἠρώτων οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, εἰ
τὴν πολεμιωτάτην γῆν οἰκειοτέραν ἤδη τῆς οὐ δι᾽
ὀλίγου κεκτημένης θαλάσσης ἡγούμενοι ὑποχωροῦσιν,
οἱ δὲ Συρακόσιοι, εἰ οὓς σαφῶς ἴσασι προθυμουμένους
Ἀθηναίους παντὶ τρόπῳ διαφυγεῖν, τούτους αὐτοὶ
φεύγοντας φεύγουσιν. ὅ τ᾽ ἐκ τῆς γῆς πεζὸς ἀμφο- 71
τέρων, ἰσορρόπου τῆς ναυμαχίας καθεστηκυίας, πολὺν
τὸν ἀγῶνα καὶ ξύστασιν τῆς γνώμης εἶχε, φιλονει-
κῶν μὲν ὁ αὐτόθεν περὶ τοῦ πλείονος ἤδη καλοῦ,
δεδιότες δὲ οἱ ἐπελθόντες μὴ τῶν παρόντων ἔτι χείρω
πράξωσιν. πάντων γὰρ δὴ ἀνακειμένων τοῖς Ἀθη- 2
ναίοις ἐς τὰς ναῦς, ὅ τε φόβος ἦν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος
οὐδενὶ ἐοικώς, καὶ διὰ τὸ *‖ἀγχώμαλον τῆς ἁμίλλης‖
ἀνώμαλον καὶ τὴν ἔποψιν τῆς ναυμαχίας ἐκ τῆς γῆς
ἠναγκάζοντο ἔχειν. δι᾽ ὀλίγου γὰρ οὔσης τῆς θέας
καὶ οὐ πάντων ἅμα ἐς τὸ αὐτὸ σκοπούντων, εἰ μέν
τινες ἴδοιέν πῃ τοὺς σφετέρους ἐπικρατοῦντας, ἀνε-
θάρσησάν τε ἂν καὶ πρὸς ἀνάκλησιν θεῶν μὴ στερῆσαι
σφᾶς τῆς σωτηρίας ἐτρέποντο, οἱ δ᾽ ἐπὶ τὸ ἡσσώμενον 3
βλέψαντες ὀλοφυρμῷ τε ἅμα μετὰ βοῆς ἐχρῶντο, καὶ
ἀπὸ τῶν δρωμένων τῆς ὄψεως καὶ τὴν γνώμην μᾶλ-
λον τῶν ἐν τῷ ἔργῳ ἐδουλοῦντο. ἄλλοι δὲ καὶ πρὸς
ἀντίπαλόν τι τῆς ναυμαχίας ἀπιδόντες, διὰ τὸ ἀκρίτως
ξυνεχὲς τῆς ἁμίλλης, καὶ τοῖς σώμασιν αὐτοῖς ἴσα τῇ
δόξῃ περιδεῶς ξυναπονεύοντες, ἐν τοῖς χαλεπώτατα
διῆγον· ἀεὶ γὰρ παρ᾽ ὀλίγον ἢ διέφευγον ἢ ἀπώλ-
λυντο. ἦν τε ἐν τῷ αὐτῷ στρατεύματι τῶν Ἀθηναίων, 4
ἕως ἀγχώμαλα ἐναυμάχουν, πάντα ὁμοῦ ἀκοῦσαι,

ὀλοφυρμός, βοή, νικῶντες, κρατούμενοι, ἄλλα ὅσα
ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ μέγα στρατόπεδον πολυειδῆ
ἀναγκάζοιτο φθέγγεσθαι. παραπλήσια δὲ καὶ οἱ
ἐπὶ τῶν νεῶν αὐτοῖς ἔπασχον, πρίν γε δὴ οἱ Συρα-
κόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, ἐπὶ πολὺ ἀντισχούσης τῆς
ναυμαχίας, ἔτρεψάν τε τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐπικεί-
μενοι λαμπρῶς, πολλῇ κραυγῇ καὶ διακελευσμῷ
5 χρώμενοι, κατεδίωκον ἐς τὴν γῆν. τότε δὲ ὁ μὲν
ναυτικὸς στρατὸς ἄλλος ἄλλῃ, ὅσοι μὴ μετέωροι
ἑάλωσαν, κατενεχθέντες ἐξέπεσον ἐς τὸ στρατόπεδον·
ὁ δὲ πεζὸς οὐκέτι διαφόρως ἀλλ᾽ ἀπὸ μιᾶς ὁρμῆς
οἰμωγῇ τε καὶ στόνῳ πάντες, δυσανασχετοῦντες τὸ
γιγνόμενα, οἱ μὲν ἐπὶ τὰς ναῦς παρεβοήθουν, οἱ δὲ
πρὸς τὸ λοιπὸν τοῦ τείχους ἐς φυλακήν, ἄλλοι δὲ
καὶ οἱ πλεῖστοι ἤδη περὶ σφᾶς αὐτοὺς καὶ ὅπῃ σω-
6 θήσονται διεσκόπουν. ἦν τε ἐν τῷ παραυτίκα οὐδε-
μιᾶς δὴ τῶν ξυμπασῶν ἐλάσσων ἔκπληξις. παρα-
πλήσιά τε πεπόνθεσαν καὶ ἔδρασαν αὐτοὶ ἐν Πύλῳ·
διαφθαρεισῶν γὰρ τῶν νεῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις προσ-
απώλλυντο αὐταῖς καὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρες διαβε-
βηκότες, καὶ τότε τοῖς Ἀθηναίοις ἀνέλπιστον ἦν τὸ
κατὰ γῆν σωθήσεσθαι, ἢν μή τι παρὰ λόγον γίγνηται.
72 Γενομένης δ᾽ ἰσχυρᾶς τῆς ναυμαχίας καὶ πολλῶν
νεῶν ἀμφοτέροις καὶ ἀνθρώπων ἀπολομένων, οἱ Συ-
ρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπικρατήσαντες τά τε ναυ-
άγια καὶ τοὺς νεκροὺς ἀνείλοντο καὶ ἀποπλεύσαντες
2 πρὸς τὴν πόλιν τροπαῖον ἔστησαν, οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι
ὑπὸ μεγέθους τῶν παρόντων κακῶν νεκρῶν μὲν πέρι
ἢ ναυαγίων οὐδ᾽ ἐπενόουν αἰτῆσαι ἀναίρεσιν, τῆς δὲ
νυκτὸς ἐβούλοντο εὐθὺς ἀναχωρεῖν. Δημοσθένης δὲ
Νικίᾳ προσελθὼν γνώμην ἐποιεῖτο πληρώσαντας ἔτι
τὰς λοιπὰς τῶν νεῶν βιάσασθαι, ἢν δύνωνται, ἅμα
ἕῳ τὸν ἔκπλουν, λέγων ὅτι πλείους ἔτι αἱ λοιπαί εἰσι
νῆες χρήσιμαι σφίσιν ἢ τοῖς πολεμίοις· ἦσαν γὰρ
τοῖς μὲν Ἀθηναίοις περίλοιποι ὡς ἑξήκοντα, τοῖς δ᾽
ἐναντίοις ἐλάσσους ἢ πεντήκοντα. καὶ ξυγχωροῦντος

Νικίου τῇ γνώμῃ καὶ βουλομένων πληροῦν αὐτῶν, οἱ ναῦται οὐκ ἤθελον ἐσβαίνειν διὰ τὸ καταπεπλῆχθαι τῇ ἥσσῃ καὶ μὴ ἂν ἔτι οἴεσθαι κρατῆσαι. καὶ οἱ μὲν ὡς κατὰ γῆν ἀναχωρήσοντες ἤδη ξύμπαντες τὴν γνώμην εἶχον, Ἑρμοκράτης δὲ ὁ Συρακόσιος ὑπονοήσας 73
αὐτῶν τὴν διάνοιαν καὶ νομίσας δεινὸν εἶναι εἰ τοσαύτη στρατιὰ κατὰ γῆν ὑποχωρήσασα καὶ καθεζομένη ποι τῆς Σικελίας βουλήσεται αὖθις σφίσι τὸν πόλεμον ποιεῖσθαι, ἐσηγεῖται ἐλθὼν τοῖς ἐν τέλει οὖσιν ὡς οὐ χρεὼν ἀποχωρῆσαι τῆς νυκτὸς αὐτοὺς περιϊδεῖν, λέγων ταῦτα ἃ καὶ αὐτῷ ἐδόκει, ἀλλὰ ἐξελθόντας ἤδη πάντας Συρακοσίους καὶ τοὺς ξυμμάχους τάς τε ὁδοὺς ἀποικοδομῆσαι καὶ τὰ στενόπορα τῶν χωρίων προφθάσαντας φυλάσσειν. οἱ δὲ ξυν- 2
εγίγνωσκον μὲν καὶ αὐτοὶ οὐχ ἧσσον ταῦτα ἐκείνου καὶ ἐδόκει ποιητέα εἶναι, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἄρτι ἀσμένους ἀπὸ ναυμαχίας τε μεγάλης ἀναπεπαυμένους καὶ ἅμα ἑορτῆς οὔσης—ἔτυχε γὰρ αὐτοῖς Ἡρακλεῖ ταύτην τὴν ἡμέραν θυσία οὖσα—οὐ δοκεῖν ἂν ῥᾳδίως ἐθελῆσαι ὑπακοῦσαι· ὑπὸ γὰρ τοῦ περιχαροῦς τῆς νίκης πρὸς πόσιν τετράφθαι τοὺς πολλοὺς ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ πάντα μᾶλλον ἐλπίζειν ἂν σφῶν πείθεσθαι αὐτοὺς ἢ ὅπλα λαβόντας ἐν τῷ παρόντι ἐξελθεῖν. ὡς 3
δὲ τοῖς ἄρχουσι ταῦτα λογιζομένοις ἐφαίνετο ἄπορα καὶ οὐκέτι ἔπειθεν αὐτοὺς ὁ Ἑρμοκράτης, αὐτὸς ἐπὶ τούτοις τάδε μηχανᾶται, δεδιὼς μὴ οἱ Ἀθηναῖοι καθ' ἡσυχίαν προφθάσωσιν ἐν τῇ νυκτὶ διελθόντες τὰ χαλεπώτατα τῶν χωρίων. πέμπει τῶν ἑταίρων τινὰς τῶν ἑαυτοῦ μετὰ ἱππέων πρὸς τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, ἡνίκα ξυνεσκόταζεν· οἳ προσελάσαντες 4
ἐξ ὅσου τις ἔμελλεν ἀκούσεσθαι καὶ ἀνακαλεσάμενοί τινας ὡς ὄντες τῶν Ἀθηναίων ἐπιτήδειοι—ἦσαν γάρ τινες τῷ Νικίᾳ διάγγελοι τῶν ἔνδοθεν—ἐκέλευον φράζειν Νικίᾳ μὴ ἀπάγειν τῆς νυκτὸς τὸ στράτευμα ὡς Συρακοσίων τὰς ὁδοὺς φυλασσόντων, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν τῆς ἡμέρας παρασκευασάμενον ἀποχωρεῖν.

καὶ οἱ μὲν εἰπόντες ἀπῆλθον, καὶ οἱ ἀκούσαντες διήγ-
74 γειλαν τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἀθηναίων· οἱ δὲ πρὸς
τὸ ἄγγελμα ἐπέσχον τὴν νύκτα, νομίσαντες οὐκ ἀπάτην εἶναι. καὶ ἐπειδὴ καὶ ὣς οὐκ εὐθὺς ὥρμησαν, ἔδοξεν αὐτοῖς καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν περιμεῖναι, ὅπως ξυσκευάσαιντο ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν οἱ στρατιῶται ὅτι χρησιμώτατα, καὶ τὰ μὲν ἄλλα πάντα καταλιπεῖν, ἀναλαβόντες δὲ αὐτὰ ὅσα περὶ τὸ σῶμα ἐς
2 δίαιταν ὑπῆρχεν ἐπιτήδεια ἀφορμᾶσθαι. Συρακόσιοι δὲ καὶ Γύλιππος τῷ μὲν πεζῷ προεξελθόντες τάς τε ὁδοὺς τὰς κατὰ τὴν χώραν, ᾗ εἰκὸς ἦν τοὺς Ἀθηναίους ἰέναι, ἀπεφράγνυσαν καὶ τῶν ῥείθρων καὶ ποταμῶν τὰς διαβάσεις ἐφύλασσον καὶ ἐς ὑποδοχὴν τοῦ στρατεύματος, ὡς κωλύσοντες, ᾗ ἐδόκει ἐτάσσον-
3 το· ταῖς δὲ ναυσὶ προσπλεύσαντες τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀφεῖλκον, ἐνέπρησαν δέ τινας ὀλίγας, ὥσπερ διενοήθησαν, αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι, τὰς δ' ἄλλας καθ' ἡσυχίαν οὐδενὸς κωλύοντος ὡς ἑκάστην ποι ἐκπεπτωκυῖαν ἀναδησάμενοι ἐκόμιζον ἐς τὴν πόλιν.

75 Μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ ἐδόκει τῷ Νικίᾳ καὶ τῷ Δημοσθένει ἱκανῶς παρεσκευάσθαι, καὶ ἡ ἀνάστασις ἤδη τοῦ στρατεύματος τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς ναυμαχίας ἐγίγνετο. δεινὸν οὖν ἦν οὐ καθ' ἓν μόνον τῶν πραγμάτων, ὅτι τάς τε ναῦς ἀπολωλεκότες πάσας ἀπεχώρουν καὶ ἀντὶ μεγάλης ἐλπίδος καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ πόλις κινδυνεύοντες, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀπολείψει τοῦ στρατοπέδου ξυνέβαινε τῇ τε ὄψει ἑκάστῳ ἀλγεινὰ
2 καὶ τῇ γνώμῃ αἴσθεσθαι. τῶν τε γὰρ νεκρῶν ἀτάφων ὄντων, ὁπότε τις ἴδοι τινὰ τῶν ἐπιτηδείων κείμενον, ἐς λύπην μετὰ φόβου καθίστατο, καὶ οἱ ζῶντες καταλειπόμενοι τραυματίαι τε καὶ ἀσθενεῖς, πολὺ τῶν τεθνεώτων τοῖς ζῶσι λυπηρότεροι ἦσαν καὶ τῶν
3 ἀπολωλότων ἀθλιώτεροι. πρὸς γὰρ ἀντιβολίαν καὶ ὀλοφυρμὸν τραπόμενοι ἐς ἀπορίαν καθίστασαν, ἄγειν τε σφᾶς ἀξιοῦντες καὶ ἕνα ἕκαστον ἐπιβοώμενοι, εἴ

τινά πού τις ἴδοι ἢ ἑταίρων ἢ οἰκείων, τῶν τε ξυσκή-
νων ἤδη ἀπιόντων ἐκκρεμαννύμενοι καὶ ἐπακολου-
θοῦντες ἐς ὅσον δύναιντο, εἴ τῳ δὲ προλίποι ἡ ῥώμη
καὶ τὸ σῶμα, οὐκ ἄνευ ὀλίγων ἐπιθειασμῶν καὶ
οἰμωγῆς ὑπολειπόμενοι, ὥστε δάκρυσι πᾶν τὸ στρά- 4
τευμα πλησθὲν καὶ ἀπορίᾳ τοιαύτῃ μὴ ῥᾳδίως ἀφορ-
μᾶσθαι, καίπερ ἐκ πολεμίας τε καὶ μείζω ἢ κατὰ
δάκρυα τὰ μὲν πεπονθότας ἤδη, τὰ δὲ περὶ τῶν ἐν
ἀφανεῖ δεδιότας μὴ πάθωσιν. κατήφειά τέ τις ἅμα
καὶ κατάμεμψις σφῶν αὐτῶν πολλὴ ἦν. οὐδὲν γὰρ
ἄλλο ἢ πόλει ἐκπεπολιορκημένῃ ἐῴκεσαν ὑποφευ-
γούσῃ, καὶ ταύτῃ οὐ μικρᾷ· μυριάδες γὰρ τοῦ ξύμ- 5
παντος ὄχλου οὐκ ἐλάσσους τεσσάρων ἅμα ἐπορεύ-
οντο. καὶ τούτων οἵ τε ἄλλοι ἔφερον πάντες ὅ τι
τις ἐδύνατο ἕκαστος χρήσιμον καὶ οἱ ὁπλῖται καὶ οἱ
ἱππῆς παρὰ τὸ εἰωθὸς αὐτοὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν σιτία
ὑπὸ τοῖς ὅπλοις, οἱ μὲν ἀπορίᾳ ἀκολούθων οἱ δὲ
ἀπιστίᾳ· ἀπηυτομολήκεσαν γὰρ πάλαι τε καὶ οἱ 6
πλεῖστοι παραχρῆμα. ἔφερον δὲ οὐδὲ ταῦτα ἱκανά·
σῖτος γὰρ οὐκέτι ἦν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. καὶ μὴν ἡ
ἄλλη αἰκία καὶ ἡ ἰσομοιρία τῶν κακῶν, ἔχουσά τινα
ὅμως τὸ μετὰ πολλῶν κούφισιν, οὐδ᾽ ὣς ῥᾳδία ἐν τῷ
παρόντι ἐδοξάζετο, ἄλλως τε καὶ ἀπὸ οἵας λαμπρό-
τητος καὶ αὐχήματος τοῦ πρώτου ἐς οἵαν τελευτὴν
καὶ ταπεινότητα ἀφῖκτο. μέγιστον γὰρ δὴ τὸ διά- 7
φορον τοῦτο Ἑλληνικῷ στρατεύματι ἐγένετο, οἷς ἀντὶ
μὲν τοῦ ἄλλους δουλωσομένους ἥκειν αὐτοὺς τοῦτο
μᾶλλον δεδιότας μὴ πάθωσι ξυνέβη ἀπιέναι, ἀντὶ δ᾽
εὐχῆς τε καὶ παιάνων, μεθ᾽ ὧν ἐξέπλεον, πάλιν τού-
των τοῖς ἐναντίοις ἐπιφημίσμασιν ἀφορμᾶσθαι, πε-
ζούς τε ἀντὶ ναυβατῶν πορευομένους καὶ ὁπλιτικῷ
προσέχοντας μᾶλλον ἢ ναυτικῷ. ὅμως δὲ ὑπὸ μεγέ-
θους τοῦ ἐπικρεμαμένου ἔτι κινδύνου πάντα ταῦτα
αὐτοῖς οἰστὰ ἐφαίνετο.

Ὁρῶν δὲ ὁ Νικίας τὸ στράτευμα ἀθυμοῦν καὶ ἐν 76
μεγάλῃ μεταβολῇ ὄν, ἐπιπαριὼν ὡς ἐκ τῶν ὑπαρ-

χόντων ἐθάρσυνέ τε καὶ παρεμυθεῖτο, βοῇ τε χρώ-
μενος ἔτι μᾶλλον ἑκάστοις καθ᾽ οὓς γίγνοιτο ὑπὸ
προθυμίας, καὶ βουλόμενος ὡς ἐπὶ πλεῖστον γεγωνί-
77 σκων ὠφελεῖν τι. "καὶ ἐκ τῶν παρόντων, ὦ Ἀθηναῖοι
καὶ ξύμμαχοι, ἐλπίδα χρὴ ἔχειν· ἤδη τινὲς καὶ ἐκ
δεινοτέρων ἢ τοιῶνδε ἐσώθησαν· μηδὲ καταμέμφεσθαι
ὑμᾶς ἄγαν αὐτοὺς μήτε ταῖς ξυμφοραῖς μήτε ταῖς
2 παρὰ τὴν ἀξίαν νῦν κακοπαθείαις. κἀγώ τοι οὐδενὸς
ὑμῶν οὔτε ῥώμῃ προφέρων—ἀλλ᾽ ὁρᾶτε δὴ ὡς διά-
κειμαι ὑπὸ τῆς νόσου—οὔτ᾽ εὐτυχίᾳ δοκῶν που
ὕστερός του εἶναι κατά τε τὸν ἴδιον βίον καὶ ἐς
τἆλλα, νῦν ἐν τῷ αὐτῷ κινδύνῳ τοῖς φαυλοτάτοις
αἰωροῦμαι· καίτοι πολλὰ μὲν ἐς θεοὺς νόμιμα δεδιή-
τημαι, πολλὰ δὲ ἐς ἀνθρώπους δίκαια καὶ ἀνεπίφθονα.
3 ἀνθ᾽ ὧν ἡ μὲν ἐλπὶς ὅμως θρασεῖα τοῦ μέλλοντος, αἱ
δὲ ξυμφοραὶ οὐ κατ᾽ ἀξίαν δὴ φοβοῦσιν. τάχα δ᾽ ἂν
καὶ λωφήσειαν· ἱκανὰ γὰρ τοῖς τε πολεμίοις εὐτύχη-
ται, καὶ εἴ τῳ θεῶν ἐπίφθονοι ἐστρατεύσαμεν, ἀπο-
4 χρώντως ἤδη τετιμωρήμεθα. ἦλθον γάρ που καὶ
ἄλλοι τινὲς ἤδη ἐφ᾽ ἑτέρους καὶ ἀνθρώπεια δράσαντες
ἀνεκτὰ ἔπαθον. καὶ ἡμᾶς εἰκὸς νῦν τά τε ἀπὸ τοῦ
*θείου ἐλπίζειν ἠπιώτερα ἕξειν—οἴκτου γὰρ ἀπ᾽ αὐτῶν
ἀξιώτεροι ἤδη ἐσμὲν ἢ φθόνου—καὶ ὁρῶντες ὑμᾶς
αὐτούς, οἷοι ὁπλῖται ἅμα καὶ ὅσοι ξυντεταγμένοι
5 χωρεῖτε, μὴ καταπέπληχθε ἄγαν, λογίζεσθε δὲ ὅτι
αὐτοί τε πόλις εὐθύς ἐστε, ὅποι ἂν καθέζησθε, καὶ
ἄλλη οὐδεμία ὑμᾶς τῶν ἐν Σικελίᾳ οὔτ᾽ ἂν ἐπιόντας
δέξαιτο ῥᾳδίως οὔτ᾽ ἂν ἱδρυθέντας που ἐξαναστήσειεν.
τὴν δὲ πορείαν, ὥστ᾽ ἀσφαλῆ καὶ εὔτακτον εἶναι,
αὐτοὶ φυλάξατε, μὴ ἄλλο τι ἡγησάμενος ἕκαστος ἢ
ἐν ᾧ ἂν ἀναγκασθῇ χωρίῳ μάχεσθαι, τοῦτο καὶ
6 πατρίδα καὶ τεῖχος κρατήσας ἕξειν. σπουδὴ δὲ
ὁμοίως καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν ἔσται τῆς ὁδοῦ—τὰ
γὰρ ἐπιτήδεια βραχέα ἔχομεν—καὶ ἢν ἀντιλαβώμεθά
του φιλίου χωρίου τῶν Σικελῶν—οὗτοι γὰρ ἡμῖν
διὰ τὸ Συρακοσίων δέος ἔτι βέβαιοι εἰσίν—ἤδη

νομίζετε ἐν τῷ ἐχυρῷ εἶναι. προπέπεμπται δ' ὡς αὐτοὺς καὶ ἀπαντᾶν εἰρημένον καὶ σιτία ἄλλα κομίζειν. τό τε ξύμπαν γνῶτε, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, 7
ἀναγκαῖόν τε ὂν ὑμῖν ἀνδράσιν ἀγαθοῖς γίγνεσθαι, ὡς μὴ ὄντος χωρίου ἐγγὺς ὅποι ἂν μαλακισθέντες σωθείητε, καὶ ἢν νῦν διαφύγητε τοὺς πολεμίους, οἵ τε ἄλλοι τευξόμενοι ὧν ἐπιθυμεῖτέ που ἐπιδεῖν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν μεγάλην δύναμιν τῆς πόλεως καίπερ πεπτωκυῖαν ἐπανορθώσοντες· ἄνδρες γὰρ πόλις, καὶ οὐ τείχη οὐδὲ νῆες ἀνδρῶν κεναί."

Ὁ μὲν Νικίας τοιάδε παρακελευόμενος ἅμα ἐπῄει 78
τὸ στράτευμα, καί, εἴ πῃ ὁρῴη διεσπασμένον καὶ μὴ ἐν τάξει χωροῦν, ξυνάγων καὶ καθιστάς, καὶ ὁ Δημοσθένης οὐδὲν ἧσσον τοῖς καθ' ἑαυτὸν τοιαῦτά τε καὶ παραπλήσια λέγων. τὸ δὲ ἐχώρει ἐν πλαισίῳ τεταγμένον, [πρῶτον μὲν ἡγούμενον] τὸ Νικίου, ἐφεπόμενον δὲ τὸ Δημοσθένους· τοὺς δὲ σκευοφόρους καὶ τὸν πλεῖστον ὄχλον ἐντὸς εἶχον οἱ ὁπλῖται. καὶ 2
ἐπειδή τε ἐγένοντο ἐπὶ τῇ διαβάσει τοῦ Ἀνάπου ποταμοῦ, εὗρον ἐπ' αὐτῷ παρατεταγμένους τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων, καὶ τρεψάμενοι αὐτοὺς καὶ κρατήσαντες τοῦ πόρου ἐχώρουν ἐς τὸ πρόσθεν· οἱ δὲ Συρακόσιοι παριππεύοντές τε προσέκειντο καὶ ἐσακοντίζοντες οἱ ψιλοί. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ προελθόντες σταδίους ὡς τεσσαράκοντα ηὐλίσαντο πρὸς λόφῳ τινὶ οἱ Ἀθηναῖοι· τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρῴ 3
ἐπορεύοντο καὶ προῆλθον ὡς εἴκοσι σταδίους, καὶ κατέβησαν ἐς χωρίον ἄπεδόν τι καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο, βουλόμενοι ἔκ τε τῶν οἰκιῶν λαβεῖν τι ἐδώδιμον—ᾠκεῖτο γὰρ ὁ χῶρος—καὶ ὕδωρ μετὰ σφῶν αὐτῶν φέρεσθαι αὐτόθεν· ἐν γὰρ τῷ πρόσθεν ἐπὶ πολλὰ στάδια, ᾗ ἔμελλον ἰέναι, οὐκ ἄφθονον ἦν. οἱ δὲ Συρακόσιοι ἐν τούτῳ προελθόντες τὴν δίοδον τὴν ἐν τῷ πρόσθεν ἀπετείχιζον· ἦν δὲ λόφος καρτερὸς καὶ ἑκατέρωθεν αὐτοῦ χαράδρα κρημνώδης, ἐκαλεῖτο δὲ Ἀκραῖον λέπας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ Ἀθηναῖοι 4

προήεσαν, καὶ οἱ τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων
αὐτοὺς ἱππῆς καὶ ἀκοντισταὶ ὄντες πολλοὶ ἑκατέρωθεν
ἐκώλυον καὶ ἐσηκόντιζόν τε καὶ παρίππευον. καὶ
χρόνον μὲν πολὺν ἐμάχοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἔπειτα
ἀνεχώρησαν πάλιν ἐς τὸ αὐτὸ στρατόπεδον. καὶ
τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ὁμοίως εἶχον· οὐ γὰρ ἔτι ἀπο-
79 χωρεῖν οἷόν τ' ἦν ὑπὸ τῶν ἱππέων. πρῷ δὲ ἄραντες
ἐπορεύοντο αὖθις καὶ ἐβιάσαντο πρὸς τὸν λόφον
ἐλθεῖν τὸν ἀποτετειχισμένον, καὶ εὗρον πρὸ ἑαυτῶν
ὑπὲρ τοῦ ἀποτειχίσματος τὴν πεζὴν στρατιὰν παρα-
τεταγμένην οὐκ ἐπ' ὀλίγων ἀσπίδων· στενὸν γὰρ ἦν
2 τὸ χωρίον. καὶ προσβαλόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐτειχο-
μάχουν καὶ βαλλόμενοι ὑπὸ πολλῶν ἀπὸ τοῦ λόφου
ἐπάντους ὄντος—διϊκνοῦντο γὰρ ῥᾷον οἱ ἄνωθεν—
καὶ οὐ δυνάμενοι βιάσασθαι ἀνεχώρουν πάλιν καὶ
ἀνεπαύοντο. ἔτυχον δὲ καὶ βρονταί τινες ἅμα γενό-
μεναι καὶ ὕδωρ, οἷα τοῦ ἔτους πρὸς μετόπωρον ἤδη
ὄντος φιλεῖ γίγνεσθαι· ἀφ' ὧν οἱ Ἀθηναῖοι μᾶλλον
ἔτι ἠθύμουν καὶ ἐνόμιζον ἐπὶ τῷ σφετέρῳ ὀλέθρῳ
3 καὶ ταῦτα πάντα γίγνεσθαι. ἀναπαυομένων δ' αὐτῶν
ὁ Γύλιππος καὶ οἱ Συρακόσιοι πέμπουσι μέρος τι
τῆς στρατιᾶς ἀποτειχιοῦντας αὖ ἐκ τοῦ ὄπισθεν αὐ-
τοὺς ᾗ προεληλύθεσαν· ἀντιπέμψαντες δὲ κἀκεῖνοι
σφῶν αὐτῶν τινας διεκώλυσαν. καὶ μετὰ τοῦτο πά-
σῃ τῇ στρατιᾷ ἀναχωρήσαντες πρὸς τὸ πεδίον μᾶλλον
οἱ Ἀθηναῖοι ηὐλίσαντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ προὐχώρουν,
καὶ οἱ Συρακόσιοι προσέβαλλόν τε πανταχῇ αὐτοῖς
κύκλῳ καὶ πολλοὺς κατετραυμάτιζον, καὶ εἰ μὲν
4 ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν, εἰ δ' ἀναχωροῖεν,
ἐπέκειντο, καὶ μάλιστα τοῖς ὑστάτοις προσπίπτοντες,
εἴ πως κατὰ βραχὺ τρεψάμενοι πᾶν τὸ στράτευμα
φοβήσειαν. καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν τοιούτῳ τρόπῳ ἀν-
τεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, ἔπειτα προελθόντες πέντε ἢ ἓξ
σταδίους ἀνεπαύοντο ἐν τῷ πεδίῳ· ἀνεχώρησαν δὲ
καὶ οἱ Συρακόσιοι ἀπ' αὐτῶν ἐς τὸ ἑαυτῶν στρατό-
πεδον.

Τῆς δὲ νυκτὸς τῷ Νικίᾳ καὶ Δημοσθένει ἐδόκει, 80
ἐπειδὴ κακῶς σφίσι τὸ στράτευμα εἶχε τῶν τε ἐπιτη-
δείων πάντων ἀπορίᾳ ἤδη καὶ κατατετραυματισμένοι
ἦσαν πολλοὶ ἐν πολλαῖς προσβολαῖς τῶν πολεμίων
γεγενημέναις, πυρὰ καύσαντας ὡς πλεῖστα ἀπάγειν
τὴν στρατιάν, μηκέτι τὴν αὐτὴν ὁδὸν ᾗ διενοήθησαν,
ἀλλὰ τοὐναντίον ἢ οἱ Συρακόσιοι ἐτήρουν, πρὸς τὴν
θάλασσαν. ἦν δὲ ἡ ξύμπασα ὁδὸς αὕτη οὐκ ἐπὶ 2
Κατάνης τῷ στρατεύματι, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἕτερον μέρος
τῆς Σικελίας τὸ πρὸς Καμάριναν καὶ Γέλαν καὶ τὰς
ταύτῃ πόλεις καὶ Ἑλληνίδας καὶ βαρβάρους. καύ-
σαντες οὖν πυρὰ πολλὰ ἐχώρουν ἐν τῇ νυκτί. καὶ
αὐτοῖς, οἷον φιλεῖ καὶ πᾶσι στρατοπέδοις, μάλιστα
δὲ τοῖς μεγίστοις, φόβοι καὶ δείματα ἐγγίγνεσθαι,
ἄλλως τε καὶ ἐν νυκτί τε καὶ διὰ πολεμίας καὶ ἀπὸ
πολεμίων οὐ πολὺ ἀπεχόντων ἰοῦσιν, ἐμπίπτει ταρα-
χή· καὶ τὸ μὲν Νικίου στράτευμα, ὥσπερ ἡγεῖτο, 3
ξυνέμενέ τε καὶ προὔλαβε πολλῷ, τὸ δὲ Δημοσθέ-
νους, τὸ ἥμισυ μάλιστα καὶ τὸ πλέον, ἀπεσπάσθη τε
καὶ ἀτακτότερον ἐχώρει. ἅμα δὲ τῇ ἕῳ ἀφικνοῦνται
ὅμως πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐσβάντες ἐς τὴν ὁδὸν
τὴν Ἑλωρινὴν καλουμένην ἐπορεύοντο, ὅπως ἐπειδὴ
γένοιντο ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ Κακυπάρει, παρὰ τὸν
ποταμὸν ἴοιεν ἄνω διὰ μεσογείας· ἤλπιζον γὰρ καὶ
τοὺς Σικελοὺς ταύτῃ, οὓς μετέπεμψαν, ἀπαντήσεσθαι.
ἐπειδὴ δ' ἐγένοντο ἐπὶ τῷ ποταμῷ, εὗρον καὶ ἐνταῦθα
φυλακήν τινα τῶν Συρακοσίων ἀποτειχίζουσάν τε
καὶ ἀποσταυροῦσαν τὸν πόρον, καὶ βιασάμενοι αὐτὴν
διέβησάν τε τὸν ποταμὸν καὶ ἐχώρουν αὖθις πρὸς
ἄλλον ποταμόν, τὸν Ἐρινεόν· ταύτῃ γὰρ οἱ ἡγεμόνες
ἐκέλευον. ἐν τούτῳ δ' οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμα- 81
χοι, ὡς ἥ τε ἡμέρα ἐγένετο καὶ ἔγνωσαν τοὺς Ἀθη-
ναίους ἀπεληλυθότας, ἐν αἰτίᾳ τε οἱ πολλοὶ τὸν
Γύλιππον εἶχον ἑκόντα ἀφεῖναι τοὺς Ἀθηναίους, καὶ
κατὰ τάχος διώκοντες, ᾗ οὐ χαλεπῶς ᾐσθάνοντο κε-
χωρηκότας, καταλαμβάνουσι περὶ ἀρίστου ὥραν.

2 καὶ ὡς προσέμιξαν τοῖς μετὰ τοῦ Δημοσθένους,
ὑστέροις τ' οὖσι καὶ σχολαίτερον καὶ ἀτακτότερον
χωροῦσιν, ὡς τῆς νυκτὸς τότε ξυνεταράχθησαν, εὐθὺς
προσπεσόντες ἐμάχοντο, καὶ οἱ ἱππῆς τῶν Συρακο-
σίων ἐκυκλοῦντό τε ῥᾷον αὐτούς, δίχα δὴ ὄντας, καὶ
3 ξυνῆγον ἐς ταὐτό. τὸ δὲ Νικίου στράτευμα ἀπεῖχεν
ἐν τῷ πρόσθεν καὶ πεντήκοντα σταδίους· θᾶσσόν τε
γὰρ ὁ Νικίας ἦγε, νομίζων οὐ τὸ ὑπομένειν ἐν τῷ
τοιούτῳ ἑκόντας εἶναι καὶ μάχεσθαι σωτηρίαν, ἀλλὰ
τὸ ὡς τάχιστα ὑποχωρεῖν, τοσαῦτα μαχομένους ὅσα
4 ἀναγκάζονται. ὁ δὲ Δημοσθένης ἐτύγχανέ τε τὰ
πλείω ἐν πόνῳ ξυνεχεστέρῳ ὢν διὰ τὸ ὑστέρῳ ἀνα-
χωροῦντι αὐτῷ πρώτῳ ἐπικεῖσθαι τοὺς πολεμίους, καὶ
τότε γνοὺς τοὺς Συρακοσίους διώκοντας οὐ προὐχώρει
μᾶλλον ἢ ἐς μάχην ξυνετάσσετο, ἕως ἐνδιατρίβων
κυκλοῦταί τε ὑπ' αὐτῶν καὶ ἐν πολλῷ θορύβῳ αὐτός
5 τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ Ἀθηναῖοι ἦσαν· ἀνειληθέντες
γὰρ ἔς τι χωρίον, ᾧ κύκλῳ μὲν τειχίον περιῆν, ὁδὸς
δὲ ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν, ἐλάας δὲ οὐκ ὀλίγας εἶχεν,
ἐβάλλοντο περισταδόν. τοιαύταις δὲ προσβολαῖς καὶ
οὐ ξυσταδὸν μάχαις οἱ Συρακόσιοι εἰκότως ἐχρῶντο·
6 τὸ γὰρ ἀποκινδυνεύειν πρὸς ἀνθρώπους ἀπονενοη-
μένους οὐ πρὸς ἐκείνων μᾶλλον ἦν ἔτι ἢ πρὸς τῶν
Ἀθηναίων, καὶ ἅμα φειδώ τέ τις ἐγίγνετο ἐπ' εὐ-
πραγίᾳ ἤδη σαφεῖ μὴ προαναλωθῆναί τῳ, καὶ ἐνόμι-
ζον καὶ ὣς ταύτῃ τῇ ἰδέᾳ καταδαμασάμενοι λήψεσθαι
82 αὐτούς. ἐπειδὴ γοῦν δι' ἡμέρας βάλλοντες πανταχ-
χόθεν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ξυμμάχους ἑώρων ἤδη
τεταλαιπωρημένους τοῖς τε τραύμασι καὶ τῇ ἄλλῃ
κακώσει, κήρυγμα ποιοῦνται Γύλιππος καὶ Συρακό-
σιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι πρῶτον μέν, τῶν νησιωτῶν εἴ
τις βούλεται, ἐπ' ἐλευθερίᾳ ὡς σφᾶς ἀπιέναι· καὶ
2 ἀπεχώρησάν τινες πόλεις οὐ πολλαί. ἔπειτα δ' ὕστε-
ρον καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας τοὺς μετὰ Δημο-
σθένους ὁμολογία γίγνεται, ὥστε ὅπλα τε παραδοῦναι
καὶ μὴ ἀποθανεῖν μηδένα μήτε βιαίως μήτε δεσμοῖς

μήτε τῆς ἀναγκαιοτάτης ἐνδείᾳ διαίτης. καὶ παρέ- 3
δοσαν οἱ πάντες σφᾶς αὐτοὺς ἑξακισχίλιοι, καὶ τὸ
ἀργύριον ὃ εἶχον ἅπαν κατέθεσαν ἐσβαλόντες ἐς ἀσ-
πίδας ὑπτίας, καὶ ἐνέπλησαν ἀσπίδας τέσσαρας. καὶ
τούτους μὲν εὐθὺς ἀπεκόμιζον ἐς τὴν πόλιν· Νικίας
δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνοῦνται ἐπὶ
τὸν ποταμὸν τὸν Ἐρινεὸν καὶ διαβὰς πρὸς μετέωρόν
τι καθῖσε τὴν στρατιάν.

Οἱ δὲ Συρακόσιοι τῇ ὑστεραίᾳ καταλαβόντες αὐτὸν 83
ἔλεγον, ὅτι οἱ μετὰ Δημοσθένους παραδεδώκοιεν σφᾶς
αὐτούς, κελεύοντες κἀκεῖνον τὸ αὐτὸ δρᾶν· ὁ δ' ἀπισ-
τῶν σπένδεται ἱππέα πέμψαι σκεψόμενον. ὡς δ'
οἰχόμενος ἀπήγγειλε πάλιν παραδεδωκότας, ἐπικηρυ-
κεύεται Γυλίππῳ καὶ Συρακοσίοις εἶναι ἑτοῖμος ὑπὲρ
Ἀθηναίων ξυμβῆναι, ὅσα ἀνάλωσαν χρήματα Συρα-
κόσιοι ἐς τὸν πόλεμον, ταῦτ' ἀποδοῦναι, ὥστε τὴν
μετ' αὐτοῦ στρατιὰν ἀφεῖναι αὐτούς· μέχρι οὗ δ' ἂν 2
τὰ χρήματα ἀποδοθῇ, ἄνδρας δώσειν Ἀθηναίων ὁμή-
ρους, ἕνα κατὰ τάλαντον. οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ Γύ-
λιππος οὐ προσεδέχοντο τοὺς λόγους, ἀλλὰ προσ-
πεσόντες καὶ περιστάντες πανταχόθεν ἔβαλλον καὶ
τούτους μέχρι ὀψέ. εἶχον δὲ καὶ οὗτοι πονήρως
σίτου τε καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων ἀπορίᾳ. ὅμως 3
δὲ τῆς νυκτὸς φυλάξαντες τὸ ἡσυχάζον ἔμελλον
πορεύεσθαι. καὶ ἀναλαμβάνουσί τε τὰ ὅπλα καὶ οἱ
Συρακόσιοι αἰσθάνονται καὶ ἐπαιώνισαν. γνόντες
δὲ οἱ Ἀθηναῖοι, ὅτι οὐ λανθάνουσι, κατέθεντο πάλιν
πλὴν τριακοσίων μάλιστα ἀνδρῶν· οὗτοι δὲ διὰ τῶν
φυλάκων βιασάμενοι ἐχώρουν τῆς νυκτός, ᾗ ἐδύναντο.
Νικίας δ', ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, ἦγε τὴν στρατιάν· 84
οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι προσέκειντο τὸν
αὐτὸν τρόπον πανταχόθεν βάλλοντές τε καὶ κατα-
κοντίζοντες. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠπείγοντο πρὸς τὸν
Ἀσσίναρον ποταμόν, ἅμα μὲν βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς
πανταχόθεν προσβολῆς ἱππέων τε πολλῶν καὶ τοῦ
ἄλλου ὄχλου οἰόμενοι ῥᾷόν τι σφίσιν ἔσεσθαι, ἢν

διαβῶσι τὸν ποταμόν, ἅμα δ' ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας
2 καὶ τοῦ πιεῖν ἐπιθυμίᾳ. ὡς δὲ γίγνονται ἐπ' αὐτῷ,
ἐσπίπτουσιν οὐδένι κόσμῳ ἔτι, ἀλλὰ πᾶς τέ τις δια-
βῆναι αὐτὸς πρῶτος βουλόμενος, καὶ οἱ πολέμιοι ἐπι-
κείμενοι χαλεπὴν ἤδη τὴν διάβασιν ἐποίουν· ἀθρόοι
γὰρ ἀναγκαζόμενοι χωρεῖν ἐπέπιπτόν τε ἀλλήλοις
καὶ κατεπάτουν, περί τε τοῖς δορατίοις καὶ σκεύεσιν
οἱ μὲν εὐθὺς διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐμπαλασσόμενοι
3 κατέρρεον. ἐς τὰ ἐπὶ θάτερά τε τοῦ ποταμοῦ παρα-
στάντες οἱ Συρακόσιοι, ἦν δὲ κρημνῶδες, ἔβαλλον
ἄνωθεν τοὺς Ἀθηναίους, πίνοντάς τε τοὺς πολλοὺς
ἀσμένους καὶ ἐν κοίλῳ ὄντι τῷ ποταμῷ ἐν σφίσιν
αὐτοῖς ταρασσομένους. οἵ τε Πελοποννήσιοι ἐπι-
καταβάντες τοὺς ἐν τῷ ποταμῷ μάλιστα ἔσφαζον.
καὶ τὸ ὕδωρ εὐθὺς διέφθαρτο, ἀλλ' οὐδὲν ἧσσον ἐπί-
νετό τε ὁμοῦ τῷ πηλῷ ᾑματωμένον καὶ περιμάχητον
85 ἦν τοῖς πολλοῖς. τέλος δὲ νεκρῶν τε πολλῶν ἐπ'
ἀλλήλοις ἤδη κειμένων ἐν τῷ ποταμῷ καὶ διεφθαρ-
μένου τοῦ στρατεύματος τοῦ μὲν κατὰ τὸν ποταμόν,
τοῦ δὲ καί, εἴ τι διαφύγοι, ὑπὸ τῶν ἱππέων, Νικίας
Γυλίππῳ ἑαυτὸν παραδίδωσι, πιστεύσας μᾶλλον αὐτῷ
ἢ τοῖς Συρακοσίοις· καὶ ἑαυτῷ μὲν χρῆσθαι ἐκέλευεν
ἐκεῖνόν τε καὶ Λακεδαιμονίους ὅ τι βούλονται, τοὺς
2 δὲ ἄλλους στρατιώτας παύσασθαι φονεύοντας. καὶ
ὁ Γύλιππος μετὰ τοῦτο ζωγρεῖν ἤδη ἐκέλευε· καὶ
τούς τε λοιπούς, ὅσους μὴ ἀπεκρύψαντο—πολλοὶ δὲ
οὗτοι ἐγένοντο—, ξυνεκόμισαν ζῶντας, καὶ ἐπὶ τοὺς
τριακοσίους, οἳ τὴν φυλακὴν διεξῆλθον τῆς νυκτός,
πέμψαντες τοὺς διωξομένους ξυνέλαβον. τὸ μὲν οὖν
ἀθροισθὲν τοῦ στρατεύματος ἐς τὸ κοινὸν οὐ πολὺ
3 ἐγένετο, τὸ δὲ διακλαπὲν πολύ, καὶ διεπλήσθη πᾶσα
Σικελία αὐτῶν, ἅτε οὐκ ἀπὸ ξυμβάσεως ὥσπερ τῶν
μετὰ Δημοσθένους ληφθέντων. μέρος δέ τι οὐκ
ὀλίγον καὶ ἀπέθανεν· πλεῖστος γὰρ δὴ φόνος οὗτος
καὶ οὐδενὸς ἐλάσσων τῶν ἐν τῷ Σικελικῷ πολέμῳ
4 τούτῳ ἐγένετο. καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις προσβολαῖς ταῖς

κατὰ τὴν πορείαν συχναῖς γενομέναις οὐκ ὀλίγοι ἐτεθνήκεσαν, πολλοὶ δὲ ὅμως καὶ διέφυγον, οἱ μὲν καὶ παραυτίκα, οἱ δὲ καὶ δουλεύσαντες καὶ διαδιδράσκοντες ὕστερον· τούτοις δ' ἦν ἀναχώρησις ἐς Κατάνην.

Ξυναθροισθέντες δὲ οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμα- 86
χοι, τῶν τε αἰχμαλώτων ὅσους ἐδύναντο πλείστους καὶ τὰ σκῦλα ἀναλαβόντες, ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων, ὁπόσους ἔλαβον, κατεβίβασαν ἐς τὰς λιθοτομίας, ἀσφαλεστάτην εἶναι νομίσαντες τήρησιν, Νικίαν δὲ καὶ Δημοσθένην ἄκοντος τοῦ Γυλίππου ἀπέσφαξαν.
ὁ γὰρ Γύλιππος καλὸν τὸ ἀγώνισμα ἐνόμιζέν οἱ εἶναι 2
ἐπὶ τοῖς ἄλλοις καὶ τοὺς ἀντιστρατήγους κομίσαι Λακεδαιμονίοις. ξυνέβαινε δὲ τὸν μὲν πολεμιώτατον αὐτοῖς εἶναι, Δημοσθένην, διὰ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ
Πύλῳ, τὸν δὲ διὰ τὰ αὐτὰ ἐπιτηδειότατον· τοὺς γὰρ 3
ἐκ τῆς νήσου ἄνδρας τῶν Λακεδαιμονίων ὁ Νικίας προὐθυμήθη, σπονδὰς πείσας τοὺς Ἀθηναίους ποιήσασθαι, ὥστε ἀφεθῆναι. ἀνθ' ὧν οἵ τε Λακεδαιμόνιοι ἦσαν αὐτῷ προσφιλεῖς κἀκεῖνος οὐχ ἥκιστα διὰ τοῦτο πιστεύσας ἑαυτὸν τῷ Γυλίππῳ παρέδωκεν.
ἀλλὰ τῶν Συρακοσίων τινές, ὡς ἐλέγετο, οἱ μὲν δεί- 4
σαντες, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἐκεκοινολόγηντο, μὴ βασανιζόμενος διὰ τὸ τοιοῦτο ταραχὴν σφίσιν ἐν εὐπραγίᾳ ποιήσῃ, ἄλλοι δέ, καὶ οὐχ ἥκιστα οἱ Κορίνθιοι, μὴ χρήμασι δὴ πείσας τινάς, ὅτι πλούσιος ἦν, ἀποδρᾷ καὶ αὖθις σφίσι νεώτερόν τι ἀπ' αὐτοῦ γένηται, πείσαντες τοὺς ξυμμάχους ἀπέκτειναν αὐτόν. καὶ ὁ μὲν τοιαύτῃ ἢ ὅτι ἐγγύτατα τούτων αἰτίᾳ ἐτεθνήκει, ἥκιστα δὴ ἄξιος ὢν τῶν γ' ἐπ' ἐμοῦ Ἑλλήνων ἐς τοῦτο δυστυχίας ἀφικέσθαι διὰ τὴν πᾶσαν ἐς ἀρετὴν νενομισ-
μένην ἐπιτήδευσιν. τοὺς δ' ἐν ταῖς λιθοτομίαις οἱ 87
Συρακόσιοι χαλεπῶς τοὺς πρώτους χρόνους μετεχείρισαν. ἐν γὰρ κοίλῳ χωρίῳ ὄντας καὶ ὀλίγῳ πολλοὺς οἵ τε ἥλιοι τὸ πρῶτον καὶ τὸ πνῖγος ἔτι ἐλύπει διὰ

τὸ ἀστέγαστον, καὶ αἱ νύκτες ἐπιγιγνόμεναι τοὐναν-
τίον μετοπωριναὶ καὶ ψυχραὶ τῇ μεταβολῇ ἐς ἀσθέ-
2 νειαν ἐνεωτέριζον, πάντα τε ποιούντων αὐτῶν διὰ
στενοχωρίαν ἐν τῷ αὐτῷ καὶ προσέτι τῶν νεκρῶν
ὁμοῦ ἐπ᾽ ἀλλήλοις ξυννενημένων, οἳ ἔκ τε τῶν τραυ-
μάτων καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν καὶ τὸ τοιοῦτον ἀπέ-
θνησκον, καὶ ὀσμαὶ ἦσαν οὐκ ἀνεκτοί, καὶ λιμῷ ἅμα
3 καὶ δίψει ἐπιέζοντο· ἐδίδοσαν γὰρ αὐτῶν ἑκάστῳ ἐπὶ
ὀκτὼ μῆνας κοτύλην ὕδατος καὶ δύο κοτύλας σίτου.
ἄλλα τε ὅσα εἰκὸς ἐν τοιούτῳ χωρίῳ ἐμπεπτωκότας
4 κακοπαθῆσαι, οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἐπεγένετο αὐτοῖς. καὶ
ἡμέρας μὲν ἑβδομήκοντά τινας οὕτω διῃτήθησαν
ἁθρόοι· ἔπειτα πλὴν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινες Σικελιω-
τῶν ἢ Ἰταλιωτῶν ξυνεστράτευσαν, τοὺς ἄλλους ἀπέ-
δοντο. ἐλήφθησαν δὲ οἱ ξύμπαντες, ἀκριβείᾳ μὲν
χαλεπὸν ἐξειπεῖν, ὅμως δὲ οὐκ ἐλάσσους ἑπτακισχι-
5 λίων. ξυνέβη τε ἔργον τοῦτο Ἑλληνικὸν τῶν κατὰ
τὸν πόλεμον τόνδε μέγιστον γενέσθαι, δοκεῖν δ᾽ ἔμοι-
γε καὶ ὧν ἀκοῇ Ἑλληνικῶν ἴσμεν, καὶ τοῖς τε κρατή-
σασι λαμπρότατον καὶ τοῖς διαφθαρεῖσι δυστυχέ-
6 στατον· κατὰ πάντα γὰρ πάντως νικηθέντες καὶ οὐδὲν
ὀλίγον ἐς οὐδὲν κακοπαθήσαντες, πανωλεθρίᾳ δὴ τὸ
λεγόμενον καὶ πεζὸς καὶ νῆες καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ
ἀπώλετο, καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐπ᾽ οἴκου ἀπενό-
στησαν. ταῦτα μὲν τὰ περὶ Σικελίαν γενόμενα.

Η.

1 Ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας ἐπειδὴ ἠγγέλθη, ἐπὶ πολὺ μὲν
ἠπίστουν καὶ τοῖς πάνυ τῶν στρατιωτῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ
ἔργου διαπεφευγόσι καὶ σαφῶς ἀγγέλλουσι, μὴ οὕτω
γε ἄγαν πανσυδὶ διεφθάρθαι· ἐπειδὴ δὲ ἔγνωσαν,
χαλεποὶ μὲν ἦσαν τοῖς ξυμπροθυμηθεῖσι τῶν ῥητό-
ρων τὸν ἔκπλουν, ὥσπερ οὐκ αὐτοὶ ψηφισάμενοι,
ὠργίζοντο δὲ καὶ τοῖς χρησμολόγοις τε καὶ μάντεσι
καὶ ὁπόσοι τι τότε αὐτοὺς θειάσαντες ἐπήλπισαν ὡς
2 λήψονται Σικελίαν. πάντα δὲ πανταχόθεν αὐτοὺς

ἐλύπει τε καὶ περιειστήκει ἐπὶ τῷ γεγενημένῳ φόβος τε καὶ κατάπληξις μεγίστη δή. ἅμα μὲν γὰρ στερόμενοι, καὶ ἰδίᾳ ἕκαστος καὶ ἡ πόλις, ὁπλιτῶν τε πολλῶν καὶ ἱππέων καὶ ἡλικίας, οἵαν οὐχ ἑτέραν ἑώρων ὑπάρχουσαν, ἐβαρύνοντο· ἅμα δὲ ναῦς οὐχ ὁρῶντες ἐν τοῖς νεωσοίκοις ἱκανὰς οὐδὲ χρήματα ἐν τῷ κοινῷ οὐδ' ὑπηρεσίας ταῖς ναυσὶν ἀνέλπιστοι ἦσαν ἐν τῷ παρόντι σωθήσεσθαι, τούς τε ἀπὸ τῆς Σικελίας 3
πολεμίους εὐθὺς σφίσιν ἐνόμιζον τῷ ναυτικῷ ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλευσεῖσθαι, ἄλλως τε καὶ τοσοῦτον κρατήσαντας, καὶ τοὺς αὐτόθεν πολεμίους τότε δὴ καὶ διπλασίως πάντα παρεσκευασμένους κατὰ κράτος ἤδη καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης ἐπικείσεσθαι καὶ τοὺς ξυμμάχους σφῶν μετ' αὐτῶν ἀποστάντας. ὅμως 4
δὲ ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐδόκει χρῆναι μὴ ἐνδιδόναι, ἀλλὰ παρασκευάζεσθαι καὶ ναυτικόν, ὅθεν ἂν δύνωνται, ξύλα ξυμπορισαμένους καὶ χρήματα, καὶ τὰ τῶν ξυμμάχων ἐς ἀσφάλειαν ποιεῖσθαι, καὶ μάλιστα τὴν Εὔβοιαν, τῶν τε κατὰ τὴν πόλιν τι ἐς εὐτέλειαν σωφρονίσαι, καὶ ἀρχήν τινα πρεσβυτέρων ἀνδρῶν ἑλέσθαι, οἵτινες περὶ τῶν παρόντων ὡς ἂν καιρὸς ᾖ προβουλεύσουσιν. πάντα τε πρὸς τὸ παραχρῆμα 5
περιδεές, ὅπερ φιλεῖ δῆμος ποιεῖν, ἑτοῖμοι ἦσαν εὐτακτεῖν. καὶ ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ ἐποίουν ταῦτα, καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος πρὸς τὴν ἐκ τῆς 2
Σικελίας τῶν Ἀθηναίων μεγάλην κακοπραγίαν εὐθὺς οἱ Ἕλληνες πάντες ἐπηρμένοι ἦσαν, οἱ μὲν μηδετέρων ὄντες ξύμμαχοι, ὡς, ἤν τις καὶ μὴ παρακαλῇ σφᾶς, οὐκ ἀποστατέον ἔτι τοῦ πολέμου εἴη, ἀλλ' ἐθελοντὶ ἰτέον ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, νομίσαντες κἂν ἐπὶ σφᾶς ἕκαστοι ἐλθεῖν αὐτούς, εἰ τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ κατώρθωσαν, καὶ ἅμα [ἡγούμενοι] βραχὺν ἔσεσθαι τὸν λοιπὸν πόλεμον, οὗ μετασχεῖν καλὸν εἶναι, οἱ δ' αὖ τῶν Λα- 2
κεδαιμονίων ξύμμαχοι ξυμπροθυμηθέντες ἐπὶ πλέον ἢ πρὶν ἀπαλλάξεσθαι διὰ τάχους πολλῆς ταλαιπω-

ρίας. μάλιστα δὲ οἱ τῶν Ἀθηναίων ὑπήκοοι ἑτοῖμοι
ἦσαν καὶ παρὰ δύναμιν αὐτῶν ἀφίστασθαι, διὰ τὸ
ὀργῶντες κρίνειν τὰ πράγματα καὶ μηδ᾽ ὑπολείπειν
λόγον αὐτοῖς ὡς τό γ᾽ ἐπιὸν θέρος οἷοί τ᾽ ἔσονται
περιγενέσθαι. ἡ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων πόλις πᾶσί
τε τούτοις ἐθάρσει καὶ μάλιστα ὅτι οἱ ἐκ τῆς Σικελίας
αὐτοῖς ξύμμαχοι πολλῇ δυνάμει, κατ᾽ ἀνάγκην ἤδη
τοῦ ναυτικοῦ προσγεγενημένου, ἅμα τῷ ἦρι ὡς εἰκὸς
3 παρέσεσθαι ἔμελλον. πανταχόθεν δ᾽ εὐέλπιδες ὄντες
ἀπροφασίστως ἅπτεσθαι διενοοῦντο τοῦ πολέμου,
λογιζόμενοι καλῶς τελευτήσαντος αὐτοῦ κινδύνων τε
τοιούτων ἀπηλλάχθαι ἂν τὸ λοιπόν, οἷος καὶ ὁ ἀπὸ
τῶν Ἀθηναίων περιέστη ἂν αὐτούς, εἰ τὸ Σικελικὸν
προσέλαβον, καὶ καθελόντες ἐκείνους αὐτοὶ τῆς πάσης
3 Ἑλλάδος ἤδη ἀσφαλῶς ἡγήσεσθαι. εὐθὺς οὖν Ἆγις
μὲν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ ὁρμηθεὶς
στρατῷ τινι ἐκ Δεκελείας τά τε τῶν ξυμμάχων ἠργυ-
ρολόγησεν ἐς τὸ ναυτικόν, καὶ τραπόμενος ἐπὶ τοῦ
Μηλιέως κόλπου Οἰταίων τε κατὰ τὴν παλαιὰν ἔχ-
2 θραν τῆς λείας τὴν πολλὴν ἀπολαβὼν χρήματα
ἐπράξατο, καὶ Ἀχαιοὺς τοὺς Φθιώτας καὶ τοὺς ἄλλους
τοὺς ταύτῃ Θεσσαλῶν ὑπηκόους, μεμφομένων καὶ
ἀκόντων τῶν Θεσσαλῶν, ὁμήρους τέ τινας ἠνάγκασε
δοῦναι καὶ χρήματα, καὶ κατέθετο τοὺς ὁμήρους ἐς
Κόρινθον, ἔς τε τὴν ξυμμαχίαν ἐπειρᾶτο προσάγειν.
3 Λακεδαιμόνιοι δὲ τὴν πρόσταξιν ταῖς πόλεσιν ἑκατὸν
νεῶν τῆς ναυπηγίας ἐποιοῦντο, καὶ ἑαυτοῖς μὲν καὶ
Βοιωτοῖς πέντε καὶ εἴκοσιν ἑκατέροις ἔταξαν, Φωκεῦσι
δὲ καὶ Λοκροῖς πεντεκαίδεκα καὶ Κορινθίοις πεντεκαί-
δεκα, Ἀρκάσι δὲ καὶ Πελληνεῦσι καὶ Σικυωνίοις δέκα,
Μεγαρεῦσι δὲ καὶ Τροιζηνίοις καὶ Ἐπιδαυρίοις καὶ
Ἑρμιονεῦσι δέκα· τά τε ἄλλα παρεσκευάζοντο ὡς
εὐθὺς πρὸς τὸ ἔαρ ἑξόμενοι τοῦ πολέμου.

4 Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ Ἀθηναῖοι, ὥσπερ διενοή-
θησαν, ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι τούτῳ τήν τε ναυπηγίαν,
ξύλα ξυμπορισάμενοι, καὶ Σούνιον τειχίσαντες, ὅπως

αὐτοῖς ἀσφάλεια ταῖς σιταγωγοῖς ναυσὶν εἴη τοῦ
περίπλου, καὶ τό τε ἐν τῇ Λακωνικῇ τείχισμα ἐκλι-
πόντες, ὃ ἐνῳκοδόμησαν παραπλέοντες ἐς Σικελίαν,
καὶ τἆλλα, εἴ πού τι ἐδόκει ἀχρεῖον ἀναλίσκεσθαι,
ξυστελλόμενοι ἐς εὐτέλειαν, μάλιστα δὲ τὰ τῶν ξυμ-
μάχων διασκοποῦντες, ὅπως μὴ σφῶν ἀποστήσονται.

Πρασσόντων δὲ ταῦτα ἀμφοτέρων καὶ ὄντων οὐδὲν 5
ἄλλο ἢ ὥσπερ ἀρχομένων ἐν κατασκευῇ τοῦ πολέμου,
πρῶτοι Εὐβοῆς ὡς Ἆγιν περὶ ἀποστάσεως τῶν Ἀθη-
ναίων ἐπρεσβεύσαντο ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ. ὁ δὲ
προσδεξάμενος τοὺς λόγους αὐτῶν μεταπέμπεται ἐκ
Λακεδαίμονος Ἀλκαμένην τὸν Σθενελαΐδου καὶ Μέ-
λανθον ἄρχοντας ὡς ἐς τὴν Εὔβοιαν· οἱ δ' ἦλθον
ἔχοντες τῶν νεοδαμωδῶν ὡς τριακοσίους, καὶ παρε-
σκεύαζεν αὐτοῖς τὴν διάβασιν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ 2
Λέσβιοι ἦλθον βουλόμενοι καὶ αὐτοὶ ἀποστῆναι· καὶ
ξυμπρασσόντων αὐτοῖς τῶν Βοιωτῶν ἀναπείθεται
Ἆγις ὥστε Εὐβοίας μὲν πέρι ἐπισχεῖν, τοῖς δὲ Λεσ-
βίοις παρεσκεύαζε τὴν ἀπόστασιν, Ἀλκαμένην τε
ἁρμοστὴν διδούς, ὃς ἐς Εὔβοιαν πλεῖν ἔμελλε, καὶ
δέκα μὲν Βοιωτοὶ ναῦς ὑπέσχοντο, δέκα δὲ Ἆγις. καὶ
ταῦτα ἄνευ τῆς Λακεδαιμονίων πόλεως ἐπράσσετο·
ὁ γὰρ Ἆγις, ὅσον χρόνον ἦν περὶ Δεκέλειαν ἔχων τὴν 3
μεθ' ἑαυτοῦ δύναμιν, κύριος ἦν καὶ ἀποστέλλειν εἴ
ποί τινα ἐβούλετο στρατιὰν καὶ ξυναγείρειν καὶ χρή-
ματα πράσσειν. καὶ πολὺ μᾶλλον, ὡς εἰπεῖν, κατὰ
τοῦτον τὸν καιρὸν αὐτοῦ οἱ ξύμμαχοι ὑπήκουον ἢ
τῶν ἐν τῇ πόλει Λακεδαιμονίων· δύναμιν γὰρ ἔχων
εὐθὺς ἑκασταχόσε δεινὸς παρῆν. καὶ ὁ μὲν τοῖς 4
Λεσβίοις ἔπρασσεν, Χῖοι δὲ καὶ Ἐρυθραῖοι ἀποστῆναι
καὶ αὐτοὶ ἑτοῖμοι ὄντες πρὸς μὲν Ἆγιν οὐκ ἐτρά-
ποντο, ἐς δὲ τὴν Λακεδαίμονα. καὶ παρὰ Τισσα-
φέρνους, ὃς βασιλεῖ Δαρείῳ τῷ Ἀρταξέρξου στρα-
τηγὸς ἦν τῶν κάτω, πρεσβευτὴς ἅμα μετ' αὐτῶν
παρῆν· ἐπῆγετο γὰρ καὶ ὁ Τισσαφέρνης τοὺς Πελο-
ποννησίους καὶ ὑπισχνεῖτο τροφὴν παρέξειν. ὑπὸ 5

βασιλέως γὰρ νεωστὶ ἐτύγχανε πεπραγμένος τοὺς ἐκ
τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς φόρους, οὓς δι' Ἀθηναίους ἀπὸ
τῶν Ἑλληνίδων πόλεων οὐ δυνάμενος πράσσεσθαι
ἐπωφείλησεν· τούς τε οὖν φόρους μᾶλλον ἐνόμιζε
κομιεῖσθαι κακώσας τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἅμα βα-
σιλεῖ ξυμμάχους Λακεδαιμονίους ποιήσειν καὶ Ἀμόρ-
γην τὸν Πισσούθνου υἱὸν νόθον, ἀφεστῶτα περὶ
Καρίαν, ὥσπερ αὐτῷ προσέταξε βασιλεύς, ἢ ζῶντα
ἄξειν ἢ ἀποκτεῖναι.

6 Οἱ μὲν οὖν Χῖοι καὶ Τισσαφέρνης κοινῇ κατὰ τὸ
αὐτὸ ἔπρασσον, Καλλίγειτος δὲ ὁ Λαοφῶντος, Με-
γαρεύς, καὶ Τιμαγόρας ὁ Ἀθηναγόρου, Κυζικηνός,
φυγάδες τῆς ἑαυτῶν ἀμφότεροι παρὰ Φαρναβάζῳ
τῷ Φαρνάκου κατοικοῦντες, ἀφικνοῦνται περὶ τὸν
αὐτὸν καιρὸν ἐς τὴν Λακεδαίμονα πέμψαντος Φαρνα-
βάζου, ὅπως ναῦς κομίσειαν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον,
καὶ αὐτός, εἰ δύναιτο, ἅπερ ὁ Τισσαφέρνης προὐθυ-
μεῖτο, τάς τ' ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἀρχῇ πόλεις ἀποστήσειε
τῶν Ἀθηναίων διὰ τοὺς φόρους, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ
βασιλεῖ τὴν ξυμμαχίαν τῶν Λακεδαιμονίων ποιή-
2 σειεν. πρασσόντων δὲ ταῦτα χωρὶς ἑκατέρων, τῶν
τε ἀπὸ τοῦ Φαρναβάζου καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ Τισσαφέρ-
νους, πολλὴ ἅμιλλα ἐγίγνετο τῶν ἐν τῇ Λακεδαίμονι,
ὅπως οἱ μὲν ἐς τὴν Ἰωνίαν καὶ Χίον, οἱ δ' ἐς τὸν
Ἑλλήσποντον πρότερον ναῦς καὶ στρατιὰν πείσουσι
3 πέμπειν. οἱ μέντοι Λακεδαιμόνιοι τὰ τῶν Χίων καὶ
Τισσαφέρνους παρὰ πολὺ προσεδέξαντο μᾶλλον·
ξυνέπρασσε γὰρ αὐτοῖς καὶ Ἀλκιβιάδης, Ἐνδίῳ ἐφο-
ρεύοντι πατρικὸς ἐς τὰ μάλιστα ξένος ὤν, ὅθεν καὶ
τοὔνομα Λακωνικὸν ἡ οἰκία αὐτῶν κατὰ τὴν ξενίαν
4 ἔσχεν· Ἔνδιος γὰρ Ἀλκιβιάδου ἐκαλεῖτο. ὅμως δ'
οἱ Λακεδαιμόνιοι πρῶτον κατάσκοπον ἐς τὴν Χίον
πέμψαντες Φρῦνιν, ἄνδρα περίοικον, εἰ αἵ τε νῆες
αὐτοῖς εἰσὶν ὅσας περ ἔλεγον καὶ τἆλλα ἡ πόλις
ἱκανή ἐστι πρὸς τὴν λεγομένην δόξαν, ἀπαγγείλαντος
αὐτοῖς ὡς εἴη ταῦτα ἀληθῆ ἅπερ ἤκουον, τούς τε

Χίους καὶ τοὺς Ἐρυθραίους εὐθὺς ξυμμάχους ἐποιή-
σαντο καὶ τεσσαράκοντα ναῦς ἐψηφίσαντο αὐτοῖς
πέμπειν, ὡς ἐκεῖ οὐκ ἔλασσον ἢ ἑξήκοντα, ἀφ᾽ ὧν οἱ
Χῖοι ἔλεγον, ὑπαρχουσῶν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον δέκα 5
τούτων αὐτοὶ ἔμελλον πέμψειν καὶ Μελαγκρίδαν, ὃς
αὐτοῖς ναύαρχος ἦν· ἔπειτα σεισμοῦ γενομένου ἀντὶ
τοῦ Μελαγκρίδου Χαλκιδέα ἔπεμπον καὶ ἀντὶ τῶν
δέκα νεῶν πέντε παρεσκευάζοντο ἐν τῇ Λακωνικῇ.
καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα καὶ ἑνὸς δέον εἰκοστὸν ἔτος τῷ
πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

Ἅμα δὲ τῷ ἦρι τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθὺς 7
ἐπειγομένων τῶν Χίων ἀποστεῖλαι τὰς ναῦς καὶ δεδι-
ότων μὴ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ πρασσόμενα αἴσθωνται,
πάντες γὰρ κρύφα αὐτῶν ἐπρεσβεύοντο, ἀποπέμ-
πουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἄνδρας Σπαρτιάτας ἐς Κό-
ρινθον τρεῖς, ὅπως ἀπὸ τῆς ἑτέρας θαλάσσης ὡς 2
τάχιστα ἐπὶ τὴν πρὸς Ἀθήνας ὑπερενεγκόντες τὰς
ναῦς τὸν Ἰσθμὸν κελεύσωσι πλεῖν ἐς Χίον πάσας,
καὶ ἃς ὁ Ἆγις παρεσκεύαζεν ἐς τὴν Λέσβον καὶ τὰς
ἄλλας· ἦσαν δὲ αἱ ξύμπασαι τῶν ξυμμαχικῶν νῆες
αὐτόθι μιᾶς δέουσαι τεσσαράκοντα. ὁ μὲν οὖν Καλ- 8
λίγειτος καὶ Τιμαγόρας ὑπὲρ τοῦ Φαρναβάζου οὐκ
ἐκοινοῦντο τὸν στόλον ἐς τὴν Χίον, οὐδὲ τὰ χρήματα
ἐδίδοσαν ἃ ἦλθον ἔχοντες ἐς τὴν ἀποστολήν, πέντε
καὶ εἴκοσι τάλαντα, ἀλλ᾽ ὕστερον ἐφ᾽ ἑαυτῶν διενο-
οῦντο ἄλλῳ στόλῳ πλεῖν· ὁ δὲ Ἆγις, ἐπειδὴ ἑώρα 2
τοὺς Λακεδαιμονίους ἐς τὴν Χίον πρῶτον ὡρμημένους,
οὐδ᾽ αὐτὸς ἄλλο τι ἐγίγνωσκεν, ἀλλὰ ξυνελθόντες ἐς
Κόρινθον οἱ ξύμμαχοι ἐβουλεύοντο, καὶ ἔδοξε πρῶτον
ἐς Χίον αὐτοῖς πλεῖν ἄρχοντα ἔχοντας Χαλκιδέα, ὃς
ἐν τῇ Λακωνικῇ τὰς πέντε ναῦς παρεσκεύαζεν, ἔπειτ᾽
ἐς Λέσβον καὶ Ἀλκαμένην ἄρχοντα, ὅνπερ καὶ Ἆγις
διενοεῖτο, τὸ τελευταῖον δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον 3
ἀφικέσθαι—προσετέτακτο δὲ ἐς αὐτὸν ἄρχων Κλέ-
αρχος ὁ Ῥαμφίου—διαφέρειν δὲ τὸν Ἰσθμὸν τὰς
ἡμισείας τῶν νεῶν πρῶτον καὶ εὐθὺς ταύτας ἀπο-

πλεῖν, ὅπως μὴ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς ἀφορμωμένας
τὸν νοῦν μᾶλλον ἔχωσιν ἢ τὰς ὕστερον ἐπιδιαφερο-
μένας. καὶ γὰρ τὸν πλοῦν ταύτῃ ἐκ τοῦ προφανοῦς
ἐποιοῦντο, καταφρονήσαντες τῶν Ἀθηναίων ἀδυνα-
σίαν, ὅτι ναυτικὸν οὐδὲν αὐτῶν πολύ πω ἐφαίνετο.
ὡς δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ διεκόμισαν εὐθὺς μίαν καὶ
9 εἴκοσι ναῦς. οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἐπειγομένων αὐτῶν τὸν
πλοῦν, οὐ προεθυμήθησαν ξυμπλεῖν πρὶν τὰ Ἴσθμια,
ἃ τότε ἦν, διεορτάσωσιν. Ἆγις δὲ αὐτοῖς ἑτοῖμος ἦν
ἐκείνους μὲν μὴ λύειν δὴ τὰς Ἰσθμιάδας σπονδάς,
2 ἑαυτοῦ δὲ τὸν στόλον ἴδιον ποιήσασθαι. οὐ ξυγχω-
ρούντων δὲ τῶν Κορινθίων, ἀλλὰ διατριβῆς ἐγγιγνο-
μένης, οἱ Ἀθηναῖοι ᾔσθοντο τὰ τῶν Χίων μᾶλλον καὶ
πέμψαντες ἕνα τῶν στρατηγῶν Ἀριστοκράτην ἐπῃ-
τιῶντο αὐτούς, καί, ἀρνουμένων τῶν Χίων, τὸ πιστὸν
ναῦς σφίσι ξυμπέμπειν ἐκέλευον ἐς τὸ ξυμμαχικόν·
3 οἱ δ' ἔπεμψαν ἑπτά. αἴτιον δ' ἐγένετο τῆς ἀποστολῆς
τῶν νεῶν οἱ μὲν πολλοὶ τῶν Χίων οὐκ εἰδότες τὰ
πρασσόμενα, οἱ δ' ὀλίγοι καὶ ξυνειδότες τό τε πλῆθος
οὐ βουλόμενοί πω πολέμιον ἔχειν, πρίν τι καὶ ἰσχυ-
ρὸν λάβωσι, καὶ τοὺς Πελοποννησίους οὐκέτι προσ-
δεχόμενοι ἥξειν, ὅτι διέτριβον.
10 Ἐν δὲ τούτῳ τὰ Ἴσθμια ἐγίγνετο, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι,
ἐπηγγέλθησαν γάρ, ἐθεώρουν ἐς αὐτά, καὶ κατάδηλα
μᾶλλον αὐτοῖς τὰ τῶν Χίων ἐφάνη. καὶ ἐπειδὴ
ἀνεχώρησαν, παρεσκευάζοντο εὐθύς, ὅπως μὴ λήσου-
σιν αὐτοὺς αἱ νῆες ἐκ τῶν Κεγχρειῶν ἀφορμηθεῖσαι.
2 οἱ δὲ μετὰ τὴν ἑορτὴν ἀνήγοντο μιᾷ καὶ εἴκοσι ναυ-
σὶν ἐς τὴν Χίον, ἄρχοντα Ἀλκαμένην ἔχοντες. καὶ
αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον ἴσαις ναυσὶ προσ-
πλεύσαντες ὑπῆγον ἐς τὸ πέλαγος. ὡς δ' ἐπὶ πολὺ
οὐκ ἐπηκολούθησαν οἱ Πελοποννήσιοι ἀλλ' ἀπετρά-
ποντο, ἐπανεχώρησαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι· τὰς γὰρ τῶν
Χίων ἑπτὰ ναῦς ἐν τῷ ἀριθμῷ μετὰ σφῶν ἔχοντες οὐ
πιστὰς ἐνόμιζον, ἀλλ' ὕστερον ἄλλας προσπληρώ-
σαντες ἑπτὰ [καὶ τριάκοντα] παραπλέοντας αὐτοὺς

καταδιώκουσιν ἐς Πειραιὸν τῆς Κορινθίας· ἔστι δὲ
λιμὴν ἐρῆμος καὶ ἔσχατος πρὸς τὰ μεθόρια τῆς
Ἐπιδαυρίας. καὶ μίαν μὲν ναῦν ἀπολλύασι μετέωρον 3
οἱ Πελοποννήσιοι, τὰς δὲ ἄλλας ξυναγαγόντες ὁρμί-
ζουσιν. καὶ προσβαλόντων τῶν Ἀθηναίων καὶ κατὰ
θάλασσαν ταῖς ναυσὶ καὶ ἐς τὴν γῆν ἀποβάντων
θόρυβός τε ἐγένετο πολὺς καὶ ἄτακτος, καὶ τῶν τε
νεῶν τὰς πλείους κατατραυματίζουσιν ἐν τῇ γῇ οἱ
Ἀθηναῖοι καὶ τὸν ἄρχοντα Ἀλκαμένην ἀποκτείνουσιν·
καὶ αὐτῶν τινες ἀπέθανον. διακριθέντες δὲ πρὸς μὲν 11
τὰς πολεμίας ναῦς ἐπέταξαν ἐφορμεῖν ἱκανάς, ταῖς
δὲ λοιπαῖς ἐς τὸ νησίδιον ὁρμίζονται, ἐν ᾧ οὐ πολὺ
ἀπέχοντι ἐστρατοπεδεύοντο, καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας ἐπὶ
βοήθειαν ἔπεμπον. παρῆσαν γὰρ καὶ τοῖς Πελοπον-
νησίοις τῇ ὑστεραίᾳ οἵ τε Κορίνθιοι, βοηθοῦντες ἐπὶ
τὰς ναῦς, καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ οἱ ἄλλοι πρόσ-
χωροι. καὶ ὁρῶντες τὴν φυλακὴν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ 2
ἐπίπονον οὖσαν ἠπόρουν, καὶ ἐπενόησαν μὲν κατα-
καῦσαι τὰς ναῦς, ἔπειτα δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς ἀνελκύσαι
καὶ τῷ πεζῷ προσκαθημένους φυλακὴν ἔχειν, ἕως ἄν
τις παρατύχῃ διαφυγὴ ἐπιτηδεία. ἔπεμψε δ᾽ αὐτοῖς
καὶ Ἆγις αἰσθόμενος ταῦτα ἄνδρα Σπαρτιάτην Θέρ-
μωνα. τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις πρῶτον μὲν ἠγγέλθη 3
ὅτι αἱ νῆες ἀνηγμέναι εἰσὶν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ—εἴρητο
γάρ, ὅταν γένηται τοῦτο, Ἀλκαμένει ὑπὸ τῶν ἐφόρων
ἱππέα πέμψαι—καὶ εὐθὺς τὰς παρὰ σφῶν πέντε ναῦς
καὶ Χαλκιδέα ἄρχοντα καὶ Ἀλκιβιάδην μετ᾽ αὐτοῦ
ἐβούλοντο πέμπειν· ἔπειτα ὡρμημένων αὐτῶν τὰ 4
περὶ τὴν ἐν τῷ Πειραιῷ τῶν νεῶν καταφυγὴν ἠγγέλ-
θη, καὶ ἀθυμήσαντες, ὅτι πρῶτον ἁπτόμενοι τοῦ
Ἰωνικοῦ πολέμου ἔπταισαν, τὰς ναῦς τὰς ἐκ τῆς
ἑαυτῶν οὐκέτι διενοοῦντο πέμπειν ἀλλὰ καί τινας
προανηγμένας μετακαλεῖν. γνοὺς δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης 12
πείθει αὖθις Ἔνδιον καὶ τοὺς ἄλλους ἐφόρους μὴ ἀπο-
κνῆσαι τὸν πλοῦν, λέγων ὅτι φθήσονταί τε πλεύσαν-
τες, πρὶν τὴν τῶν νεῶν ξυμφορὰν Χίους αἰσθέσθαι,

καὶ αὐτὸς ὅτι, ἢν προσβάλῃ Ἰωνίᾳ, ῥᾳδίως πείσει τὰς πόλεις ἀφίστασθαι, τήν τε τῶν Ἀθηναίων ἀσθένειαν λέγων καὶ τὴν τῶν Λακεδαιμονίων προθυμίαν·
2 πιστότερος γὰρ ἄλλων φανεῖσθαι. Ἐνδίῳ τε αὐτῷ ἰδίᾳ ἔλεγε καλὸν εἶναι δι' ἐκείνου ἀποστῆσαί τε Ἰωνίαν καὶ βασιλέα ξύμμαχον ποιῆσαι Λακεδαιμονίοις, καὶ μὴ Ἄγιδος τὸ ἀγώνισμα τοῦτο γενέσθαι· ἐτύγχανε γὰρ τῷ Ἄγιδι αὐτὸς διάφορος ὤν. καὶ ὁ μὲν πείσας τούς τε ἄλλους ἐφόρους καὶ Ἔνδιον ἀνήγετο ταῖς πέντε ναυσὶ μετὰ Χαλκιδέως τοῦ Λακεδαιμονίου, καὶ διὰ τάχους τὸν πλοῦν ἐποιοῦντο.

13 Ἀνεκομίζοντο δὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον καὶ ἀπὸ τῆς Σικελίας Πελοποννησίων ἑκκαίδεκα νῆες αἱ μετὰ Γυλίππου ξυνδιαπολεμήσασαι· καὶ περὶ τὴν Λευκαδίαν ἀποληφθεῖσαι καὶ κοπεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νεῶν, ὧν ἦρχεν Ἱπποκλῆς Μενίππου, φυλακὴν ἔχων τῶν ἀπὸ τῆς Σικελίας νεῶν, αἱ λοιπαὶ πλὴν μιᾶς διαφυγοῦσαι τοὺς Ἀθηναίους κατέπλευσαν ἐς τὴν Κόρινθον.

14 Ὁ δὲ Χαλκιδεὺς καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης πλέοντες ὅσοις τ' ἐπιτύχοιεν ξυνελάμβανον τοῦ μὴ ἐξάγγελτοι γενέσθαι, καὶ προσβαλόντες πρῶτον Κωρύκῳ τῆς ἠπείρου καὶ ἀφέντες ἐνταῦθα αὐτούς, αὐτοὶ μὲν προξυγγενόμενοι τῶν ξυμπρασσόντων Χίων τισί, καὶ κελευόντων καταπλεῖν μὴ προειπόντας ἐς τὴν πόλιν, ἀφικνοῦνται
2 αἰφνίδιοι τοῖς Χίοις. καὶ οἱ μὲν πολλοὶ ἐν θαύματι ἦσαν καὶ ἐκπλήξει· τοῖς δ' ὀλίγοις παρεσκεύαστο, ὥστε βουλήν [τε] τυχεῖν ξυλλεγομένην, καὶ γενομένων λόγων ἀπό τε τοῦ Χαλκιδέως καὶ Ἀλκιβιάδου, ὡς ἄλλαι [τε] νῆες πολλαὶ προσπλέουσι, καὶ τὰ περὶ τῆς πολιορκίας τῶν ἐν τῷ Πειραιῷ νεῶν οὐ δηλωσάντων, ἀφίστανται Χῖοι καὶ αὖθις Ἐρυθραῖοι Ἀθηναίων. καὶ μετὰ ταῦτα τρισὶ ναυσὶ πλεύσαντες καὶ
3 Κλαζομενὰς ἀφιστᾶσιν. διαβάντες τε οἱ Κλαζομένιοι εὐθὺς ἐς τὴν ἤπειρον τὴν Πολίχναν ἐτείχιζον, εἴ τι δέοι σφίσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς νησῖδος ἐν ᾗ οἰκοῦσι

πρὸς ἀναχώρησιν. καὶ οἱ μὲν ἀφεστῶτες ἐν τει-
χισμῷ τε πάντες ἦσαν καὶ παρασκευῇ πολέμου, ἐς 15
δὲ τὰς Ἀθήνας ταχὺ ἀγγελία τῆς Χίου ἀφικνεῖται·
καὶ νομίσαντες μέγαν ἤδη καὶ σαφῆ τὸν κίνδυνον
σφᾶς περιεστάναι, καὶ τοὺς λοιποὺς ξυμμάχους οὐκ
ἐθελήσειν τῆς μεγίστης πόλεως μεθεστηκυίας ἡσυ-
χάζειν, τά τε χίλια τάλαντα, ὧν διὰ παντὸς τοῦ
πολέμου ἐγλίχοντο μὴ ἅψασθαι, εὐθὺς ἔλυσαν τὰς
ἐπικειμένας ζημίας τῷ εἰπόντι ἢ ἐπιψηφίσαντι ὑπὸ
τῆς παρούσης ἐκπλήξεως, καὶ ἐψηφίσαντο κινεῖν, καὶ
ναῦς πληροῦν οὐκ ὀλίγας, τῶν τε ἐν τῷ Πειραιῷ 2
ἐφορμουσῶν τὰς μὲν ὀκτὼ ἤδη πέμπειν, αἳ ἀπολιποῦ-
σαι τὴν φυλακὴν τὰς μετὰ Χαλκιδέως διώξασαι καὶ
οὐ καταλαβοῦσαι ἀνακεχωρήκεσαν—ἦρχε δ' αὐτῶν
Στρομβιχίδης Διοτίμου—ἄλλας δὲ οὐ πολὺ ὕστερον
βοηθεῖν δώδεκα μετὰ Θρασυκλέους, ἀπολιπούσας
καὶ ταύτας τὴν ἐφόρμησιν. τάς τε τῶν Χίων ἑπτὰ 3
ναῦς, αἳ αὐτοῖς ξυνεπολιόρκουν τὰς ἐν τῷ Πειραιῷ,
ἀπαγαγόντες τοὺς μὲν δούλους ἐξ αὐτῶν ἠλευθέρωσαν
τοὺς δ' ἐλευθέρους κατέδησαν. ἑτέρας δ' ἀντὶ πασῶν
τῶν ἀπελθουσῶν νεῶν ἐς τὴν ἐφόρμησιν τῶν Πελο-
ποννησίων διὰ τάχους πληρώσαντες ἀντέπεμψαν καὶ
ἄλλας διενοοῦντο τριάκοντα πληροῦν. καὶ πολλὴ
ἦν ἡ προθυμία, καὶ ὀλίγον ἐπράσσετο οὐδὲν ἐς τὴν
βοήθειαν τὴν ἐπὶ τὴν Χίον.

Ἐν δὲ τούτῳ Στρομβιχίδης ταῖς ὀκτὼ ναυσὶν 16
ἀφικνεῖται ἐς Σάμον, καὶ προσλαβὼν Σαμίαν μίαν
ἔπλευσεν ἐς Τέων καὶ ἡσυχάζειν ἠξίου αὐτούς. ἐκ
δὲ τῆς Χίου ἐς τὴν Τέων καὶ ὁ Χαλκιδεὺς μετὰ τριῶν
καὶ εἴκοσι νεῶν ἐπέπλει καὶ ὁ πεζὸς ἅμα ὁ τῶν Κλα-
ζομενίων καὶ Ἐρυθραίων παρῄει. προαισθόμενος δὲ 2
ὁ Στρομβιχίδης ἐξανήγετο καὶ μετεωρισθεὶς ἐν τῷ
πελάγει, ὡς ἑώρα τὰς ναῦς πολλὰς τὰς ἀπὸ τῆς
Χίου, φυγὴν ἐποιεῖτο ἐπὶ τῆς Σάμου· αἱ δ' ἐδίωκον.
τὸν δὲ πεζὸν οἱ Τήιοι τὸ πρῶτον οὐκ ἐσδεχόμενοι,
ὡς ἔφυγον οἱ Ἀθηναῖοι, ἐσηγάγοντο. καὶ ἐπέσχον 3

μὲν οἱ πεζοί, καὶ Χαλκιδέα ἐκ τῆς διώξεως περιμένοντες· ὡς δ' ἐχρόνιζεν, καθῄρουν αὐτοὶ τὸ τεῖχος, ὃ ἀνῳκοδόμησαν οἱ Ἀθηναῖοι τῆς Τηίων πόλεως τὸ πρὸς ἤπειρον, ξυγκαθῄρουν δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν βαρβάρων ἐπελθόντες οὐ πολλοί, ὧν ἦρχεν ὁ Στάγης,
17 ὕπαρχος Τισσαφέρνους. Χαλκιδεὺς δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης, ὡς κατεδίωξαν ἐς Σάμον Στρομβιχίδην, ἐκ μὲν τῶν ἐκ Πελοποννήσου νεῶν τοὺς ναύτας ὁπλίσαντες ἐν Χίῳ καταλιμπάνουσιν, ἀντιπληρώσαντες δὲ ταύτας τε ἐκ Χίου καὶ ἄλλας εἴκοσιν ἔπλεον ἐς
2 Μίλητον ὡς ἀποστήσοντες· ἐβούλετο γὰρ ὁ Ἀλκιβιάδης, ὢν ἐπιτήδειος τοῖς προεστῶσι τῶν Μιλησίων, φθάσαι τὰς ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ναῦς προσαγαγόμενος αὐτοὺς καὶ τοῖς Χίοις καὶ ἑαυτῷ καὶ Χαλκιδεῖ καὶ τῷ ἀποστείλαντι Ἐνδίῳ, ὥσπερ ὑπέσχετο, τὸ ἀγώνισμα προσθεῖναι, ὅτι πλείστας τῶν πόλεων μετὰ τῆς Χίων δυνάμεως καὶ Χαλκιδέως ἀποστήσας.
3 λαθόντες οὖν τὸ πλεῖστον τοῦ πλοῦ καὶ φθάσαντες οὐ πολὺ τόν τε Στρομβιχίδην καὶ τὸν Θρασυκλέα, ὃς ἔτυχεν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν δώδεκα ναυσὶν ἄρτι παρὼν καὶ ξυνδιώκων, ἀφιστᾶσι τὴν Μίλητον. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας μιᾶς δεούσαις εἴκοσι ναυσὶν ἐπιπλεύσαντες, ὡς αὐτοὺς οὐκ ἐδέχοντο οἱ Μιλήσιοι, ἐν Λάδῃ τῇ ἐπικειμένῃ νήσῳ ἐφώρμουν. καὶ ἡ πρὸς βασιλέα ξυμμαχία Λακεδαιμονίοις ἡ πρώτη Μιλησίων εὐθὺς ἀποστάντων διὰ Τισσαφέρνους καὶ Χαλκιδέως ἐγένετο ἥδε.

18 "Ἐπὶ τοῖσδε ξυμμαχίαν ἐποιήσαντο πρὸς βασιλέα καὶ Τισσαφέρνην Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι. ὁπόσην χώραν καὶ πόλεις βασιλεὺς ἔχει καὶ οἱ πατέρες οἱ βασιλέως εἶχον, βασιλέως ἔστω· καὶ ἐκ τούτων τῶν πόλεων ὁπόσα Ἀθηναίοις ἐφοίτα χρήματα ἢ ἄλλο τι, κωλυόντων κοινῇ βασιλεὺς καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, ὅπως μήτε χρήματα λαμβά-
2 νωσιν Ἀθηναῖοι μήτ' ἄλλο μηδέν. καὶ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Ἀθηναίους κοινῇ πολεμούντων βασιλεὺς

καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι· καὶ κατάλυσιν τοῦ πολέμου πρὸς Ἀθηναίους μὴ ἐξέστω ποιεῖσθαι, ἢν μὴ ἀμφοτέροις δοκῇ, βασιλεῖ καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις. ἢν δέ τινες ἀφιστῶνται ἀπὸ βασιλέως, πολέμιοι ἔστωσαν καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις· καὶ ἤν τινες ἀφιστῶνται ἀπὸ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων, πολέμιοι ἔστωσαν βασιλεῖ κατὰ ταὐτά."

Ἡ μὲν ξυμμαχία αὕτη ἐγένετο, μετὰ δὲ τοῦτο οἱ 19
Χῖοι εὐθὺς δέκα ἑτέρας πληρώσαντες ναῦς ἔπλευσαν ἐς Ἄναια, βουλόμενοι περί τε τῶν ἐν Μιλήτῳ πυθέσθαι καὶ τὰς πόλεις ἅμα ἀφιστάναι. καὶ ἐλθούσης παρὰ Χαλκιδέως ἀγγελίας αὐτοῖς ἀποπλεῖν πάλιν, καὶ ὅτι Ἀμόργης παρέσται κατὰ γῆν στρατιᾷ, ἔπλευσαν ἐς Διὸς ἱερόν· καὶ καθορῶσιν ἑκκαίδεκα ναῦς, ἃς ὕστερον ἔτι Θρασυκλέους Διομέδων ἔχων ἀπ' Ἀθηνῶν
προσέπλει. καὶ ὡς εἶδον, ἔφευγον μιᾷ μὲν νηὶ ἐς 2
Ἔφεσον, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐπὶ τῆς Τέω. καὶ τέσσαρας μὲν κενὰς οἱ Ἀθηναῖοι λαμβάνουσι, τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν γῆν φθασάντων· αἱ δ' ἄλλαι ἐς τὴν Τηίων πόλιν καταφεύγουσιν. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῆς Σάμου ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ Χῖοι ταῖς λοιπαῖς ναυσὶν ἀναγαγόμενοι καὶ ὁ πεζὸς μετ' αὐτῶν Λέβεδον ἀπέστησαν καὶ αὖθις Ἐράς. καὶ μετὰ τοῦτο ἕκαστοι ἐπ' οἴκου ἀπεκομίσθησαν, καὶ ὁ πεζὸς καὶ αἱ νῆες.

Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους αἱ ἐν τῷ Πειραιῷ 20
εἴκοσι νῆες τῶν Πελοποννησίων, καταδιωχθεῖσαι τότε καὶ ἐφορμούμενοι ἴσῳ ἀριθμῷ ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐπέκπλουν ποιησάμεναι αἰφνίδιον καὶ κρατήσασαι ναυμαχίᾳ τέσσαράς τε ναῦς λαμβάνουσι τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἀποπλεύσασαι ἐς Κεγχρειὰς τὸν ἐς τὴν Χίον καὶ τὴν Ἰωνίαν πλοῦν αὖθις παρεσκευάζοντο. καὶ ναύαρχος αὐτοῖς ἐκ Λακεδαίμονος Ἀστύοχος ἐπῆλθεν, ᾧπερ ἐγίγνετο ἤδη πᾶσα ἡ ναυαρχία.

Ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ ἐκ τῆς Τέω πεζοῦ, καὶ 2
Τισσαφέρνης αὐτὸς στρατιᾷ παραγενόμενος καὶ ἐπι-

καθελὼν τὸ ἐν τῇ Τέῳ τεῖχος, εἴ τι ὑπελείφθη, ἀνεχώρησε. καὶ Διομέδων, ἀπελθόντος αὐτοῦ, οὐ πολὺ ὕστερον δέκα ναυσὶν Ἀθηναίων ἀφικόμενος ἐσπείσατο Τηίοις, ὥστε δέχεσθαι καὶ σφᾶς. καὶ παραπλεύσας ἐπὶ Ἐρὰς καὶ προσβαλών, ὡς οὐκ ἐλάμβανε τὴν πόλιν, ἀπέπλευσεν.

21 Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ ἡ ἐν Σάμῳ ἐπανάστασις ὑπὸ τοῦ δήμου τοῖς δυνατοῖς μετὰ Ἀθηναίων, οἳ ἔτυχον ἐν τρισὶ ναυσὶ παρόντες. καὶ ὁ δῆμος ὁ Σαμίων ἐς διακοσίους μέν τινας τοὺς πάντας
2 τῶν δυνατῶν ἀπέκτεινεν, τετρακοσίους δὲ φυγῇ ζημιώσαντες καὶ αὐτοὶ τὴν γῆν αὐτῶν καὶ οἰκίας νειμάμενοι, Ἀθηναίων τε σφίσιν αὐτονομίαν μετὰ ταῦτα ὡς βεβαίοις ἤδη ψηφισαμένων, τὰ λοιπὰ διῴκουν τὴν πόλιν, καὶ τοῖς γεωμόροις μετεδίδοσαν οὔτε ἄλλου οὐδενός, οὔτε ἐκδοῦναι οὐδ᾽ ἀγαγέσθαι παρ᾽ ἐκείνων οὐδ᾽ ἐς ἐκείνους οὐδένι ἔτι τοῦ δήμου ἐξῆν.

22 Μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ αὐτοῦ θέρους οἱ Χῖοι, ὥσπερ ἤρξαντο, οὐδὲν ἀπολείποντες προθυμίας, ἄνευ τε Πελοποννησίων πλήθει παρόντες ἀποστῆσαι τὰς πόλεις, καὶ βουλόμενοι ἅμα ὡς πλείστους σφίσι ξυγκινδυνεύειν, στρατεύονται αὐτοί τε τρισκαίδεκα ναυσὶν ἐπὶ τὴν Λέσβον, ὥσπερ εἴρητο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων δεύτερον ἐπ᾽ αὐτὴν ἰέναι, καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν
2 Ἑλλήσποντον, καὶ ὁ πεζὸς ἅμα Πελοποννησίων τε τῶν παρόντων καὶ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων παρῄει ἐπὶ Κλαζομενῶν τε καὶ Κύμης· ἦρχε δ᾽ αὐτοῦ Εὐάλας Σπαρτιάτης, τῶν δὲ νεῶν Δεινιάδας περίοικος. καὶ αἱ μὲν νῆες καταπλεύσασαι Μήθυμναν πρῶτον ἀφιστᾶσιν, καὶ καταλείπονται τέσσαρες νῆες ἐν αὐτῇ,
23 καὶ αὖθις αἱ λοιπαὶ Μυτιλήνην ἀφιστᾶσιν. Ἀστύοχος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, ναύαρχος, τέσσαρσι ναυσίν, ὥσπερ ὥρμητο, πλέων ἐκ τῶν Κεγχρείων ἀφικνεῖται ἐς Χίον. καὶ τρίτην ἡμέραν αὐτοῦ ἥκοντος αἱ Ἀττικαὶ νῆες πέντε καὶ εἴκοσιν ἔπλεον ἐς Λέσβον, ὧν ἦρχε Λέων καὶ Διομέδων· Λέων γὰρ ὕστερον δέκα

ναυσὶ προσεβοήθησεν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν. ἀναγαγό- 2
μενος δὲ καὶ ὁ Ἀστύοχος τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐς ὀψέ, καὶ
προσλαβὼν Χίαν ναῦν μίαν ἔπλει ἐς τὴν Λέσβον,
ὅπως ὠφελοίη, εἴ τι δύναιτο. καὶ ἀφικνεῖται ἐς τὴν
Πύρραν, ἐκεῖθεν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ ἐς Ἔρεσον, ἔνθα
πυνθάνεται ὅτι ἡ Μυτιλήνη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων αὐ-
τοβοεὶ ἑάλωκεν· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι, ὥσπερ ἔπλεον,
ἀπροσδόκητοι κατασχόντες ἐς τὸν λιμένα τῶν τε
Χίων νεῶν ἐκράτησαν καὶ ἀποβάντες τοὺς ἀντιστάν-
τας μάχῃ νικήσαντες τὴν πόλιν ἔσχον. ἃ πυνθανό- 3
μενος ὁ Ἀστύοχος τῶν τε Ἐρεσίων καὶ τῶν ἐκ τῆς
Μηθύμνης μετ' Εὐβούλου Χίων νεῶν, αἳ τότε κατα-
λειφθεῖσαι καὶ ὡς ἡ Μυτιλήνη ἑάλω φεύγουσαι περι-
έτυχον αὐτῷ τρεῖς—μία γὰρ ἑάλω ὑπὸ τῶν Ἀθη-
ναίων—οὐκέτι ἐπὶ τὴν Μυτιλήνην ὥρμησεν, ἀλλὰ
τὴν Ἔρεσον ἀποστήσας καὶ ὁπλίσας καὶ τοὺς ἀπὸ
τῶν ἑαυτοῦ νεῶν ὁπλίτας πεζῇ παραπέμπει ἐπὶ τὴν
Ἄντισσαν καὶ Μήθυμναν, ἄρχοντα Ἐτεόνικον προσ-
τάξας· καὶ αὐτὸς ταῖς τε μεθ' ἑαυτοῦ ναυσὶ καὶ ταῖς 4
τρισὶ ταῖς Χίαις παρέπλει, ἐλπίζων τοὺς Μηθυμναί-
ους θαρσήσειν τε ἰδόντας σφᾶς καὶ ἐμμενεῖν τῇ
ἀποστάσει. ὡς δὲ αὐτῷ τὰ ἐν τῇ Λέσβῳ πάντα
ἠναντιοῦτο, ἀπέπλευσε τὸν ἑαυτοῦ στρατὸν πεζὸν
ἀναλαβὼν ἐς τὴν Χίον. ἀπεκομίσθη δὲ πάλιν κατὰ
πόλεις καὶ ὁ ἀπὸ τῶν νεῶν πεζός, ὃς ἐπὶ τὸν Ἑλλή-
σποντον ἐμέλλησεν ἰέναι. καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Κεγχρειᾷ 5
ξυμμαχίδων Πελοποννησίων νεῶν ἀφικνοῦνται αὐτοῖς
ἓξ μετὰ ταῦτα ἐς τὴν Χίον. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τά τ' ἐν
τῇ Λέσβῳ πάλιν κατεστήσαντο, καὶ πλεύσαντες ἐξ
αὐτῆς, Κλαζομενίων τὴν ἐν τῇ ἠπείρῳ Πολίχναν τει-
χιζομένην ἑλόντες, διεκόμισαν πάλιν αὐτοὺς ἐς τὴν
ἐν τῇ νήσῳ πόλιν, πλὴν τῶν αἰτίων τῆς ἀποστάσεως·
οὗτοι δὲ ἐς Δαφνοῦντα ἀπῆλθον. καὶ αὖθις Κλαζο-
μεναὶ προσεχώρησαν Ἀθηναίοις.

Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους οἵ τ' ἐπὶ Μιλήτῳ Ἀθηναῖοι, 24
ταῖς εἴκοσι ναυσὶν ἐν τῇ Λάδῃ ἐφορμοῦντες, ἀπόβασιν

ποιησάμενοι ἐς Πάνορμον τῆς Μιλησίας Χαλκιδέα τε τὸν Λακεδαιμόνιον ἄρχοντα μετ᾽ ὀλίγων παραβοηθήσαντα ἀποκτείνουσι καὶ τροπαῖον τρίτῃ ἡμέρᾳ ὕστερον διαπλεύσαντες ἔστησαν, ὃ οἱ Μιλήσιοι ὡς
2 οὐ μετὰ κράτους τῆς γῆς σταθὲν ἀνεῖλον· καὶ Λέων καὶ Διομέδων ἔχοντες τὰς ἐκ Λέσβου Ἀθηναίων ναῦς, ἔκ τε Οἰνουσσῶν τῶν πρὸ Χίου νήσων καὶ ἐκ Σιδούσσης καὶ ἐκ Πτελεοῦ, ἃ ἐν τῇ Ἐρυθραίᾳ εἶχον τείχη, καὶ ἐκ τῆς Λέσβου ὁρμώμενοι τὸν πρὸς τοὺς Χίους πόλεμον ἀπὸ τῶν νεῶν ἐποιοῦντο· εἶχον δ᾽ ἐπιβάτας τῶν ὁπλιτῶν ἐκ καταλόγου ἀναγκαστούς.
3 καὶ ἔν τε Καρδαμύλῃ ἀποβάντες καὶ ἐν Βολίσσῳ τοὺς προσβοηθήσαντας τῶν Χίων μάχῃ νικήσαντες καὶ πολλοὺς διαφθείραντες ἀνάστατα ἐποίησαν τὰ ταύτῃ χωρία, καὶ ἐν Φάναις αὖθις ἄλλῃ μάχῃ ἐνίκησαν καὶ τρίτῃ ἐν Λευκωνίῳ. καὶ μετὰ τοῦτο οἱ μὲν Χῖοι ἤδη οὐκέτι ἐπεξῄεσαν, οἱ δὲ τὴν χώραν καλῶς κατεσκευασμένην καὶ ἀπαθῆ οὖσαν ἀπὸ τῶν Μηδικῶν
4 μέχρι τότε διεπόρθησαν. Χῖοι γὰρ μόνοι μετὰ Λακεδαιμονίους ὧν ἐγὼ ᾐσθόμην εὐδαιμονήσαντες ἅμα καὶ ἐσωφρόνησαν, καὶ ὅσῳ ἐπεδίδου ἡ πόλις αὐτοῖς ἐπὶ τὸ μεῖζον, τόσῳ καὶ ἐκοσμοῦντο ἐχυρώτερον. καὶ οὐδ᾽ αὐτὴν τὴν ἀπόστασιν, εἰ τοῦτο δοκοῦσι παρὰ τὸ ἀσφαλέστερον πρᾶξαι, πρότερον ἐτόλμησαν ποιήσασθαι ἢ μετὰ πολλῶν τε κἀγαθῶν ξυμμάχων ἔμελλον ξυγκινδυνεύσειν, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ᾐσθάνοντο οὐδ᾽ αὐτοὺς ἀντιλέγοντας ἔτι μετὰ τὴν Σικελικὴν ξυμφοράν, ὡς οὐ πάνυ πόνηρα σφῶν βεβαίως τὰ
5 πράγματ᾽ εἴη· εἰ δέ τι ἐν τοῖς ἀνθρωπείοις τοῦ βίου παραλόγοις ἐσφάλησαν, μετὰ πολλῶν, οἷς ταὐτὰ ἔδοξε, τὰ τῶν Ἀθηναίων ταχὺ ξυναναιρεθήσεσθαι, τὴν ἁμαρτίαν ξυνέγνωσαν. εἰργομένοις οὖν αὐτοῖς τῆς θαλάσσης καὶ κατὰ γῆν πορθουμένοις ἐνεχείρησάν τινες πρὸς Ἀθηναίους ἀγαγεῖν τὴν πόλιν· οὓς αἰσθόμενοι οἱ ἄρχοντες αὐτοὶ μὲν ἡσύχασαν, Ἀστύοχον δὲ ἐξ Ἐρυθρῶν τὸν ναύαρχον μετὰ τεσσάρων

νεῶν, αἳ παρῆσαν αὐτῷ, κομίσαντες ἐσκόπουν, ὅπως
μετριώτατα ἢ ὁμήρων λήψει ἢ ἄλλῳ τῳ τρόπῳ κατα-
παύσουσι τὴν ἐπιβουλήν. καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἔπρασσον.
Ἐκ δὲ τῶν Ἀθηνῶν τοῦ αὐτοῦ θέρους τελευτῶντος 25
χίλιοι ὁπλῖται Ἀθηναίων καὶ πεντακόσιοι καὶ χίλιοι
Ἀργείων—τοὺς γὰρ πεντακοσίους τῶν Ἀργείων ψι-
λοὺς ὄντας ὥπλισαν οἱ Ἀθηναῖοι—καὶ χίλιοι τῶν
ξυμμάχων ναυσὶ δυοῖν δεούσαις πεντήκοντα, ὧν ἦσαν
καὶ ὁπλιταγωγοί, Φρυνίχου καὶ Ὀνομακλέους καὶ
Σκιρωνίδου στρατηγούντων, κατέπλευσαν ἐς Σάμον
καὶ διαβάντες ἐς Μίλητον ἐστρατοπεδεύσαντο. Μι- 2
λήσιοι δὲ ἐξελθόντες αὐτοί τε, ὀκτακόσιοι ὁπλῖται,
καὶ οἱ μετὰ Χαλκιδέως ἐλθόντες Πελοποννήσιοι καὶ
Τισσαφέρνους τι ξενικὸν ἐπικουρικόν, καὶ αὐτὸς Τισ-
σαφέρνης παρὼν καὶ ἡ ἵππος αὐτοῦ, ξυνέβαλον τοῖς
Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις. καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι 3
τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρᾳ προεξᾴξαντες καὶ *[κατα-
φρονήσαντες] ὡς ἐπ' Ἴωνάς τε καὶ οὐ δεξομένους
ἀτακτότερον χωροῦντες, νικῶνται ὑπὸ τῶν Μιλησίων
καὶ διαφθείρονται αὐτῶν ὀλίγῳ ἐλάσσους τριακοσίων
ἀνδρῶν· Ἀθηναῖοι δὲ τούς τε Πελοποννησίους πρώ-
τους νικήσαντες καὶ τοὺς βαρβάρους καὶ τὸν ἄλλον
ὄχλον ὠσάμενοι, τοῖς Μιλησίοις οὐ ξυμμίξαντες, ἀλλ'
ὑποχωρησάντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς τῶν Ἀργείων τροπῆς
ἐς τὴν πόλιν, ὡς ἑώρων τὸ ἄλλο σφῶν ἡσσώμενον,
πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν τῶν Μιλησίων κρατοῦντες ἤδη
τὰ ὅπλα τίθενται. καὶ ξυνέβη ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ 4
τοὺς Ἴωνας ἀμφοτέρωθεν τῶν Δωριῶν κρατῆσαι·
τούς τε γὰρ κατὰ σφᾶς Πελοποννησίους οἱ Ἀθηναῖοι
ἐνίκων καὶ τοὺς Ἀργείους οἱ Μιλήσιοι. στήσαντες
δὲ τροπαῖον τὸν περιτειχισμὸν ἰσθμώδους ὄντος τοῦ
χωρίου οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο, νομίζοντες, εἰ
προσαγάγοιντο Μίλητον, ῥᾳδίως *[ἂν] σφίσι καὶ
τἆλλα προσχωρήσειν. ἐν τούτῳ δὲ περὶ δείλην ἤδη 26
ὀψίαν ἀγγέλλεται αὐτοῖς τὰς ἀπὸ Σικελίας καὶ Πελο-
ποννήσου πέντε καὶ πεντήκοντα ναῦς ὅσον οὐ παρεῖ-

ναι. τῶν τε γὰρ Σικελιωτῶν, Ἑρμοκράτους τοῦ Συρακοσίου μάλιστα ἐνάγοντος ξυνεπιλαβέσθαι καὶ τῆς ὑπολοίπου Ἀθηναίων καταλύσεως, εἴκοσι νῆες Συρακοσίων ἦλθον καὶ Σελινούντιαι δύο, αἵ τε ἐκ Πελοποννήσου, ἃς παρεσκευάζοντο, ἑτοῖμαι ἤδη οὖ-
2 σαι· καὶ Θηραμένει τῷ Λακεδαιμονίῳ ξυναμφότεραι ὡς Ἀστύοχον τὸν ναύαρχον προσταχθεῖσαι κομίσαι, κατέπλευσαν ἐς Λέρον πρῶτον τὴν πρὸ Μιλήτου νῆσον· ἔπειτα ἐκεῖθεν, αἰσθόμενοι ἐπὶ Μιλήτῳ ὄντας Ἀθηναίους, ἐς τὸν Ἰασικὸν κόλπον πρότερον πλεύσαντες ἐβούλοντο εἰδέναι τὰ περὶ τῆς Μιλήτου.
3 ἐλθόντος δὲ Ἀλκιβιάδου ἵππῳ ἐς Τειχιοῦσσαν τῆς Μιλησίας, οἷπερ τοῦ κόλπου πλεύσαντες ηὐλίσαντο, πυνθάνονται τὰ περὶ τῆς μάχης· παρῆν γὰρ ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ξυνεμάχετο τοῖς Μιλησίοις καὶ Τισσαφέρνει, καὶ αὐτοῖς παρῄνει, εἰ μὴ βούλονται τά τε ἐν Ἰωνίᾳ καὶ τὰ ξύμπαντα πράγματα διολέσαι, ὡς τάχιστα βοηθεῖν Μιλήτῳ καὶ μὴ περιϊδεῖν ἀποτει-
27 χισθεῖσαν. καὶ οἱ μὲν ἅμα τῇ ἕῳ ἔμελλον βοηθήσειν· Φρύνιχος δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, ὡς ἀπὸ τῆς Λέρου ἐπύθετο τὰ τῶν νεῶν σαφῶς, βουλομένων τῶν ξυναρχόντων ὑπομείναντας διαναυμαχεῖν, οὐκ ἔφη οὔτ' αὐτὸς ποιήσειν τοῦτο οὔτ' ἐκείνοις οὐδ'
2 ἄλλῳ οὐδενὶ ἐς δύναμιν ἐπιτρέψειν. ὅπου γὰρ ἔξεστιν ἐν ὑστέρῳ, σαφῶς εἰδότας πρὸς ὁπόσας τε ναῦς πολεμίας καὶ ὅσαις πρὸς αὐτὰς ταῖς σφετέραις, ἱκανῶς καὶ καθ' ἡσυχίαν παρασκευασαμένοις [ἔσται] ἀγωνίσασθαι, οὐδέποτε τῷ αἰσχρῷ ὀνείδει εἴξας ἀλόγως διακινδυνεύσειν. οὐ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι Ἀθηναίους ναυτικῷ μετὰ καιροῦ ὑποχωρῆσαι, ἀλλὰ καὶ μετὰ ὁτουοῦν τρόπου αἴσχιον ξυμβήσεσθαι ἢν ἡσση-
3 θῶσιν· καὶ τὴν πόλιν οὐ μόνον τῷ αἰσχρῷ, ἀλλὰ καὶ τῷ μεγίστῳ κινδύνῳ περιπίπτειν, ᾗ μόλις ἐπὶ ταῖς γεγενημέναις ξυμφοραῖς ἐνδέχεσθαι μετὰ βεβαίου παρασκευῆς καθ' ἑκουσίαν, ἢ πάνυ γε ἀνάγκῃ, προτέρᾳ ποι ἐπιχειρεῖν, ποῦ *δὴ μὴ βιαζομένῃ γε πρὸς

αὐθαιρέτους κινδύνους ἰέναι; ὡς τάχιστα δὲ ἐκέλευε τούς τε τραυματίας ἀναλαβόντας καὶ τὸν πεζὸν καὶ τῶν σκευῶν ὅσα ἦλθον ἔχοντες, ἃ δ' ἐκ τῆς πολεμίας εἰλήφασι καταλιπόντας, ὅπως κοῦφαι ὦσιν αἱ νῆες, ἀποπλεῖν ἐς Σάμον, κἀκεῖθεν ἤδη ξυναγαγόντας πάσας τὰς ναῦς τοὺς ἐπίπλους, ἤν που καιρὸς ᾖ, ποιεῖσθαι. ὡς δ' ἔπεισε, καὶ ἔδρασε ταῦτα· καὶ ἔδοξεν 5
οὐκ ἐν τῷ αὐτίκα μᾶλλον ἢ ὕστερον, οὐκ ἐς τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐς ὅσα ἄλλα Φρύνιχος κατέστη, οὐκ ἀξύνετος εἶναι. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἀφ' ἑσπέρας εὐθὺς τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀτελεῖ τῇ νίκῃ ἀπὸ τῆς Μιλήτου ἀνέστησαν, καὶ οἱ Ἀργεῖοι κατὰ τάχος καὶ πρὸς ὀργὴν τῆς ξυμφορᾶς ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς Σάμου ἐπ' οἴκου· οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἅμα τῇ ἕῳ ἐκ τῆς Τειχι- 28
ούσσης ἄραντες ἐπικατάγονται, καὶ μείναντες ἡμέραν μίαν, τῇ ὑστεραίᾳ καὶ τὰς Χίας ναῦς προσλαβόντες τὰς μετὰ Χαλκιδέως τὸ πρῶτον ξυγκαταδιωχθείσας ἐβούλοντο πλεῦσαι ἐπὶ τὰ σκεύη, ἃ ἐξείλοντο, ἐς Τειχιοῦσσαν πάλιν. καὶ ὡς ἦλθον, Τισσαφέρνης τῷ 2
πεζῷ παρελθὼν πείθει αὐτοὺς ἐπὶ Ἴασον, ἐν ᾗ Ἀμόργης πολέμιος ὢν κατεῖχε, πλεῦσαι. καὶ προσβαλόντες τῇ Ἰάσῳ αἰφνίδιοι, καὶ οὐ προσδεχομένων ἀλλ' ἢ Ἀττικὰς τὰς ναῦς εἶναι, αἱροῦσι· καὶ μάλιστα ἐν τῷ ἔργῳ οἱ Συρακόσιοι ἐπῃνέθησαν. καὶ τόν τε 3
Ἀμόργην ζῶντα λαβόντες, Πισσούθνου νόθον υἱόν, ἀφεστῶτα δὲ βασιλέως, παραδιδόασιν οἱ Πελοποννήσιοι Τισσαφέρνει ἀπαγαγεῖν, εἰ βούλεται, βασιλεῖ, ὥσπερ αὐτῷ προσέταξεν, καὶ τὴν Ἴασον διεπόρθησαν καὶ χρήματα πάνυ πολλὰ ἡ στρατιὰ ἔλαβε· παλαιόπλουτον γὰρ ἦν τὸ χωρίον. τούς τ' ἐπικούρους τοὺς 4
περὶ τὸν Ἀμόργην παρὰ σφᾶς αὐτοὺς κομίσαντες καὶ οὐκ ἀδικήσαντες ξυνέταξαν, ὅτι ἦσαν οἱ πλεῖστοι ἐκ Πελοποννήσου. τό τε πόλισμα Τισσαφέρνει παραδόντες καὶ τὰ ἀνδράποδα πάντα, καὶ δοῦλα καὶ ἐλεύθερα, ὧν καθ' ἕκαστον στατῆρα Δαρεικὸν παρ' αὐτοῦ ξυνέβησαν λαβεῖν, ἔπειτα ἀνεχώρησαν ἐς τὴν Μίλη-

5 τον. καὶ Πεδάριτόν τε τὸν Λέοντος ἐς τὴν Χίον ἄρχοντα, Λακεδαιμονίων πεμψάντων, ἀποστέλλουσι πεζῇ μέχρι Ἐρυθρῶν, ἔχοντα τὸ παρὰ Ἀμόργου ἐπικουρικόν, καὶ ἐς τὴν Μίλητον αὐτοῦ Φίλιππον καθιστᾶσιν. καὶ τὰ θέρος ἐτελεύτα.

29 Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος, ἐπειδὴ τὴν Ἴασον κατεστήσατο ὁ Τισσαφέρνης ἐς φυλακήν, παρῆλθεν ἐς τὴν Μίλητον, καὶ μηνὸς μὲν τροφήν, ὥσπερ ὑπέστη ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἐς δραχμὴν Ἀττικὴν ἑκάστῳ πάσαις ταῖς ναυσὶ διέδωκεν, τοῦ δὲ λοιποῦ χρόνου ἐβούλετο τριώβολον διδόναι, ἕως ἂν βασιλέα ἐπέρηται· ἢν δὲ κελεύῃ, δώσειν ἔφη ἐντελῆ τὴν δραχμήν.
2 Ἑρμοκράτους δὲ ἀντειπόντος τοῦ Συρακοσίου στρατηγοῦ—ὁ γὰρ Θηραμένης, οὐ ναύαρχος ὢν ἀλλ' Ἀστυόχῳ παραδοῦναι τὰς ναῦς ξυμπλέων, μαλακὸς ἦν περὶ τοῦ μισθοῦ—ὅμως δὲ παρὰ πέντε ναῦς πλέον ἀνδρὶ ἑκάστῳ ἢ τρεῖς ὀβολοὶ ὡμολογήθησαν. ἐς γὰρ πέντε ναῦς τρία τάλαντα ἐδίδου τοῦ μηνός· καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσῳ πλείους νῆες ἦσαν τούτου τοῦ ἀριθμοῦ, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τοῦτον ἐδίδοτο.

30 Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος, τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ Ἀθηναίοις προσαφιγμέναι γὰρ ἦσαν καὶ οἴκοθεν ἄλλαι νῆες πέντε καὶ τριάκοντα καὶ στρατηγοὶ Χαρμῖνος καὶ Στρομβιχίδης καὶ Εὐκτήμων, καὶ τὰς ἀπὸ Χίου καὶ τὰς ἄλλας πάσας ξυναγαγόντες, ἐβούλοντο διακληρωσάμενοι ἐπὶ μὲν τῇ Μιλήτῳ τῷ ναυτικῷ ἐφορμεῖν, πρὸς δὲ τὴν Χίον καὶ ναυτικὸν καὶ πεζὸν πέμψαι.
2 καὶ ἐποίησαν οὕτως· Στρομβιχίδης μὲν γὰρ καὶ Ὀνομακλῆς καὶ Εὐκτήμων, τριάκοντα ναῦς ἔχοντες καὶ τῶν ἐς Μίλητον ἐλθόντων χιλίων ὁπλιτῶν μέρος ἀγαγόντες ἐν ναυσὶν ὁπλιταγωγοῖς, ἐπὶ Χίον λαχόντες ἔπλεον, οἱ δ' ἄλλοι ἐν Σάμῳ μένοντες τέσσαρσι καὶ ἑβδομήκοντα ναυσὶν ἐθαλασσοκράτουν καὶ ἐπίπλους τῇ Μιλήτῳ ἐποιοῦντο.

31 Ὁ δ' Ἀστύοχος ὡς τότ' ἐν τῇ Χίῳ ἔτυχε διὰ τὴν προδοσίαν τοὺς ὁμήρους καταλεγόμενος, τούτου μὲν

ἐπέσχεν, ἐπειδὴ ᾔσθετο τάς τε μετὰ Θηραμένους ναῦς ἠκούσας καὶ τὰ περὶ τὴν ξυμμαχίαν βελτίω ὄντα, λαβὼν δὲ ναῦς τάς τε Πελοποννησίων δέκα καὶ Χίας δέκα ἀνάγεται, καὶ προσβαλὼν Πτελεῷ καὶ οὐχ ἑλὼν παρέπλευσεν ἐπὶ Κλαζομενάς, καὶ ἐκέλευεν αὐτῶν τοὺς τὰ Ἀθηναίων φρονοῦντας ἀνοικίζεσθαι ἐς τὸν Δαφνοῦντα καὶ προσχωρεῖν σφίσιν· ξυνεκέλευε δὲ καὶ Ταμώς, Ἰωνίας ὕπαρχος ὤν. ὡς δ' οὐκ ἐσήκουον, 2
ἐσβολὴν ποιησάμενος τῇ πόλει, οὔσῃ ἀτειχίστῳ, καὶ οὐ δυνάμενος ἑλεῖν, ἀπέπλευσεν ἀνέμῳ μεγάλῳ, αὐτὸς μὲν ἐς Φώκαιαν καὶ Κύμην, αἱ δὲ ἄλλαι νῆες κατῆραν ἐς τὰς ἐπικειμένας ταῖς Κλαζομεναῖς νήσους, Μαράθουσσαν καὶ Πήλην καὶ Δρυμοῦσσαν. καὶ ὅσα ὑπεξέκειτο αὐτόθι τῶν Κλαζομενίων, ἡμέρας ἐμμείναντες διὰ τοὺς ἀνέμους ὀκτώ, τὰ μὲν διήρπασαν καὶ ἀνάλωσαν, τὰ δ' ἐσβαλόμενοι ἀπέπλευσαν ἐς Φώκαιαν καὶ Κύμην ὡς Ἀστύοχον. ὄντος δ' αὐτοῦ ἐνταῦθα, 32
Λεσβίων ἀφικνοῦνται πρέσβεις, βουλόμενοι αὖθις ἀποστῆναι, καὶ αὐτὸν μὲν πείθουσιν, ὡς δ' οἵ τε Κορίνθιοι καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ἀπρόθυμοι ἦσαν διὰ τὸ πρότερον σφάλμα, ἄρας ἔπλει ἐπὶ τῆς Χίου. καὶ χειμασθεισῶν τῶν νεῶν ὕστερον ἀφικνοῦνται ἄλλαι ἄλλοθεν ἐς τὴν Χίον. καὶ μετὰ τοῦτο Πεδά- 2
ριτος, τότε παριὼν πεζῇ ἐκ τῆς Μιλήτου, γενόμενος ἐν Ἐρυθραῖς διαπεραιοῦται αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὰ ἐς Χίον· ὑπῆρχον δ' αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν πέντε νεῶν στρατιῶται ὑπὸ Χαλκιδέως ἐς πεντακοσίους ξὺν ὅπλοις καταλειφθέντες. ἐπαγγελλομένων δέ τινων 3
Λεσβίων τὴν ἀπόστασιν προσφέρει τῷ τε Πεδαρίτῳ καὶ τοῖς Χίοις ὁ Ἀστύοχος τὸν λόγον, ὡς χρὴ παραγενομένους ταῖς ναυσὶν ἀποστῆσαι τὴν Λέσβον· ἢ γὰρ ξυμμάχους πλείους σφᾶς ἕξειν, ἢ τοὺς Ἀθηναίους, ἤν τι σφάλλωνται, κακώσειν. οἱ δ' οὐκ ἐσήκουον, οὐδὲ τὰς ναῦς ὁ Πεδάριτος ἔφη τῶν Χίων αὐτῷ προήσειν. κἀκεῖνος λαβὼν τάς τε τῶν Κορινθίων πέντε 33
καὶ ἕκτην Μεγαρίδα καὶ μίαν Ἑρμιονίδα καὶ ἃς αὐτὸς

Λακωνικὰς ἦλθεν ἔχων, ἔπλει ἐπὶ τῆς Μιλήτου πρὸς τὴν ναυαρχίαν, πολλὰ ἀπειλήσας τοῖς Χίοις ἦ μὴν μὴ ἐπιβοηθήσειν, ἤν τι δέωνται. καὶ προσβαλὼν
2 Κωρύκῳ τῆς Ἐρυθραίας ἐνηυλίσατο. οἱ δ᾽ ἀπὸ τῆς Σάμου Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τὴν Χίον πλέοντες τῇ στρατιᾷ, καὶ αὐτοὶ ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα λόφου διείργοντος καθωρμίσαντο· καὶ ἐλελήθεσαν ἀλλήλους. ἐλθούσης δὲ παρὰ Πεδαρίτου ὑπὸ νύκτα ἐπιστολῆς, ὡς Ἐρυθραίων ἄνδρες αἰχμάλωτοι ἐκ Σάμου ἐπὶ προδοσίᾳ ἐς Ἐρυθρὰς ἥκουσιν ἀφειμένοι, ἀνάγεται ὁ Ἀστύοχος εὐθὺς ἐς τὰς Ἐρυθρὰς πάλιν, καὶ παρὰ τοσοῦτον
3 ἐγένετ᾽ αὐτῷ μὴ περιπεσεῖν τοῖς Ἀθηναίοις. διαπλεύσας δὲ καὶ ὁ Πεδάριτος πρὸς αὐτόν, καὶ ἀναζητήσαντες τὰ περὶ τῶν δοκούντων προδιδόναι, ὡς εὗρον ἅπαν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῆς Σάμου προφασισθέν, ἀπολύσαντες τῆς αἰτίας ἀπέπλευσαν ὁ μὲν ἐς τὴν Χίον, ὁ δ᾽ ἐς τὴν Μίλητον [ἐκομίσθη], ὥσπερ διενοεῖτο.

34 Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἡ τῶν Ἀθηναίων στρατιὰ ταῖς ναυσὶν ἐκ τοῦ Κωρύκου περιπλέουσα κατ᾽ Ἀργῖνον ἐπιτυγχάνει τρισὶ ναυσὶ τῶν Χίων μακραῖς, καὶ ὡς εἶδον, ἐδίωκον· καὶ χειμών τε μέγας ἐπιγίγνεται καὶ αἱ μὲν τῶν Χίων μόλις καταφεύγουσιν ἐς τὸν λιμένα,
2 αἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων αἱ μὲν μάλιστα ὁρμήσασαι τρεῖς διαφθείρονται καὶ ἐκπίπτουσι πρὸς τὴν πόλιν τῶν Χίων, καὶ ἄνδρες οἱ μὲν ἁλίσκονται οἱ δ᾽ ἀποθνήσκουσιν, αἱ δ᾽ ἄλλαι καταφεύγουσιν ἐς τὸν ὑπὸ τῷ Μίναντι λιμένα, Φοινικοῦντα καλούμενον. ἐντεῦθεν δ᾽ ὕστερον ἐς τὴν Λέσβον καθορμισάμενοι παρεσκευάζοντο ἐς τὸν τειχισμόν.

35 Ἐκ δὲ τῆς Πελοποννήσου τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος Ἱπποκράτης ὁ Λακεδαιμόνιος ἐκπλεύσας δέκα μὲν Θουρίαις ναυσίν, ὧν ἦρχε Δωριεὺς ὁ Διαγόρου τρίτος αὐτός, μιᾷ δὲ Λακωνικῇ, μιᾷ δὲ Συρακοσίᾳ, καταπλεῖ
2 ἐς Κνίδον· ἡ δ᾽ ἀφεστήκει ἤδη ἀπὸ Τισσαφέρνους. καὶ αὐτοὺς οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ, ὡς ᾔσθοντο, ἐκέλευον

ταῖς μὲν ἡμισείαις τῶν νεῶν Κνίδον φυλάσσειν, ταῖς δὲ περὶ Τριόπιον οὔσαις τὰς ἀπ' Αἰγύπτου ὁλκάδας προσβαλλούσας ξυλλαμβάνειν· ἔστι δὲ τὸ Τριόπιον ἄκρα τῆς Κνιδίας προὔχουσα, Ἀπόλλωνος ἱερόν. πυθόμενοι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πλεύσαντες ἐκ τῆς Σάμου λαμβάνουσι τὰς ἐπὶ τῷ Τριοπίῳ φρουρούσας ἓξ ναῦς· οἱ δ' ἄνδρες ἀποφεύγουσιν ἐξ αὐτῶν. καὶ 3
μετὰ τοῦτο ἐς τὴν Κνίδον καταπλεύσαντες καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει, ἀτειχίστῳ οὔσῃ, ὀλίγου εἷλον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ αὖθις προσέβαλλον, καὶ ὡς, ἄμεινον φραξαμένων αὐτῶν ὑπὸ νύκτα καὶ ἐπεισελθόντων αὐτοῖς τῶν ἀπὸ τοῦ Τριοπίου ἐκ τῶν νεῶν διαφυγόντων, οὐκέθ' ὁμοίως ἔβλαπτον, ἀπελθόντες καὶ δῃώσαντες τὴν τῶν Κνιδίων γῆν ἐς τὴν Σάμον ἀπέπλευσαν.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἀστυόχου ἥκοντος ἐς 36
τὴν Μίλητον ἐπὶ τὸ ναυτικόν, οἱ Πελοποννήσιοι εὐπόρως ἔτι εἶχον ἅπαντα τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον· καὶ γὰρ μισθὸς ἐδίδοτο ἀρκούντως, καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἰάσου μεγάλα χρήματα διαρπασθέντα ὑπῆν τοῖς στρατιώταις, οἵ τε Μιλήσιοι προθύμως τὰ τοῦ πολέμου ἔφερον. πρὸς δὲ τὸν Τισσαφέρνην ἐδόκουν 2
ὅμως τοῖς Πελοποννησίοις αἱ πρῶται ξυνθῆκαι αἱ πρὸς Χαλκιδέα γενόμεναι ἐνδεεῖς εἶναι καὶ οὐ πρὸς σφῶν μᾶλλον, καὶ ἄλλας ἔτι Θηραμένους παρόντος ἐποίουν· καὶ εἰσὶν αἵδε.

"Ξυνθῆκαι Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων 37
πρὸς βασιλέα Δαρεῖον καὶ τοὺς παῖδας τοὺς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνην, σπονδὰς εἶναι καὶ φιλίαν κατὰ τάδε. ὁπόση χώρα καὶ πόλεις βασιλέως εἰσὶ Δαρείου, ἢ τοῦ πατρὸς ἦσαν ἢ τῶν προγόνων, ἐπὶ ταύτας μὴ ἰέναι ἐπὶ πολέμῳ μηδὲ κακῷ μηδενὶ μήτε Λακεδαιμονίους μήτε τοὺς ξυμμάχους τοὺς Λακεδαιμονίων, μηδὲ φόρους πράσσεσθαι ἐκ τῶν πόλεων τούτων 2
μήτε Λακεδαιμονίους μήτε τοὺς ξυμμάχους τῶν Λακεδαιμονίων· μηδὲ Δαρεῖον βασιλέα μηδὲ ὧν βασιλεὺς

ἄρχει ἐπὶ Λακεδαιμονίους μηδὲ τοὺς ξυμμάχους ἰέναι ἐπὶ πολέμῳ μηδὲ κακῷ μηδενί. ἢν δέ τι δέωνται Λακεδαιμόνιοι ἢ οἱ ξύμμαχοι βασιλέως ἢ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων ἢ τῶν ξυμμάχων, ὅ τι ἂν πείθωσιν
3 ἀλλήλους, τοῦτο ποιοῦσι καλῶς ἔχειν. τὸν δὲ πόλεμον τὸν πρὸς Ἀθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους κοινῇ ἀμφοτέρους πολεμεῖν· ἢν δὲ κατάλυσιν ποιῶνται, κοινῇ ἀμφοτέρους ποιεῖσθαι. ὁπόση δ' ἂν στρατιὰ ἐν τῇ χώρᾳ τῇ βασιλέως ᾖ μεταπεμψαμένου βασιλέως, τὴν δαπάνην βασιλέα παρέχειν. ἢν δέ τις τῶν πόλεων ὁπόσαι ξυνέθεντο βασιλεῖ ἐπὶ τὴν βασιλέως ἴῃ χώραν, τοὺς ἄλλους κωλύειν καὶ ἀμύνειν βασιλεῖ κατὰ τὸ δυνατόν· καὶ ἤν τις τῶν ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ ἢ ὅσης βασιλεὺς ἄρχει ἐπὶ τὴν Λακεδαιμονίων ἴῃ ἢ τῶν ξυμμάχων, βασιλεὺς κωλυέτω καὶ ἀμυνέτω κατὰ τὸ δυνατόν."

38 Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ξυνθήκας Θηραμένης μὲν παραδοὺς Ἀστυόχῳ τὰς ναῦς ἀποπλέων ἐν κέλητι ἀφανίζεται, οἱ δ' ἐκ τῆς Λέσβου Ἀθηναῖοι, ἤδη διαβεβηκότες ἐς τὴν Χίον τῇ στρατιᾷ καὶ κρατοῦντες καὶ γῆς καὶ θαλάσσης, Δελφίνιον ἐτείχιζον, χωρίον ἄλλως τε ἐκ γῆς καρτερὸν καὶ λιμένας ἔχον καὶ τῆς
2 τῶν Χίων πόλεως οὐ πολὺ ἀπέχον. οἱ δὲ Χῖοι ἐν πολλαῖς ταῖς πρὶν μάχαις πεπληγμένοι, καὶ ἄλλως ἐν σφίσιν αὐτοῖς οὐ πάνυ εὖ διακείμενοι, ἀλλὰ καὶ τῶν μετὰ Τυδέως τοῦ Ἴωνος ἤδη ὑπὸ Πεδαρίτου ἐπ' Ἀττικισμῷ τεθνεώτων καὶ τῆς ἄλλης πόλεως κατ' ἀνάγκην ἐς ὀλίγον κατεχομένης ὑπόπτως διακείμενοι ἀλλήλοις ἡσύχαζον, καὶ οὔτ' αὐτοὶ διὰ ταῦτα οὔθ' οἱ μετὰ Πεδαρίτου ἐπίκουροι ἀξιόμαχοι αὐτοῖς ἐφαί-
3 νοντο. ἐς μέντοι τὴν Μίλητον ἔπεμπον κελεύοντες σφίσι τὸν Ἀστύοχον βοηθεῖν· ὡς δ' οὐκ ἐσήκουεν, ἐπιστέλλει περὶ αὐτοῦ ἐς τὴν Λακεδαίμονα Πεδάριτος ὡς ἀδικοῦντος. καὶ τὰ μὲν ἐν τῇ Χίῳ ἐς τοῦτο καθεστήκει τοῖς Ἀθηναίοις· αἱ δ' ἐκ τῆς Σάμου νῆες αὐτοῖς ἐπίπλους μὲν ἐποιοῦντο ταῖς ἐν τῇ Μιλήτῳ,

ἐπεὶ δὲ μὴ ἀντανάγοιεν, ἀναχωροῦντες πάλιν ἐς τὴν Σάμον ἡσύχαζον.

39 Ἐκ δὲ τῆς Πελοποννήσου ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι αἱ τῷ Φαρναβάζῳ ὑπὸ Καλλιγείτου τοῦ Μεγαρέως καὶ Τιμαγόρου τοῦ Κυζικηνοῦ πρασσόντων παρασκευασθεῖσαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νῆες ἄρασαι ἔπλεον ἐπὶ Ἰωνίας περὶ ἡλίου τροπάς· καὶ ἄρχων ἐπέπλει αὐτῶν Ἀντισθένης Σπαρτιάτης. ξυν- 2
έπεμψαν δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ἕνδεκα ἄνδρας Σπαρτιατῶν ξυμβούλους Ἀστυόχῳ, ὧν εἷς ἦν Λίχας ὁ Ἀρκεσιλάου· καὶ εἴρητο αὐτοῖς ἐς Μίλητον ἀφικομένους τῶν τε ἄλλων ξυνεπιμελεῖσθαι, ᾗ μέλλει ἄριστα ἕξειν, καὶ τὰς ναῦς ταύτας ἢ αὐτὰς ἢ πλείους ἢ καὶ ἐλάσσους ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὡς Φαρνάβαζον, ἢν δοκῇ, ἀποπέμπειν, Κλέαρχον τὸν Ῥαμφίου, ὃς ξυνέπλει, ἄρχοντα προστάξαντας, καὶ Ἀστύοχον, ἢν δοκῇ τοῖς ἕνδεκα ἀνδράσι, παύειν τῆς ναυαρχίας, Ἀντισθένην δὲ καθιστάναι· πρὸς γὰρ τὰς τοῦ Πεδαρίτου ἐπιστολὰς ὑπώπτευον αὐτόν· πλέουσαι οὖν 3
αἱ νῆες ἀπὸ Μαλέας πελάγιαι Μήλῳ προσέβαλον, καὶ περιτυχόντες ναυσὶ δέκα Ἀθηναίων τὰς τρεῖς λαμβάνουσι κενὰς καὶ κατακαίουσιν. μετὰ δὲ τοῦτο δεδιότες μὴ αἱ διαφυγοῦσαι τῶν Ἀθηναίων ἐκ τῆς Μήλου νῆες, ὅπερ ἐγένετο, μηνύσωσι τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ τὸν ἐπίπλουν αὐτῶν, πρὸς τὴν Κρήτην πλεύσαντες, καὶ πλείω τὸν πλοῦν διὰ φυλακῆς ποιησάμενοι, ἐς τὴν Καῦνον τῆς Ἀσίας κατῆραν. ἐντεῦθεν δή, ὡς ἐν ἀσφαλεῖ ὄντες, ἀγγελίαν ἔπεμπον ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Μιλήτῳ ναῦς τοῦ ξυμπαρακομισθῆναι. οἱ δὲ 40
Χῖοι καὶ Πεδάριτος κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον οὐδὲν ἧσσον, καίπερ διαμέλλοντα, τὸν Ἀστύοχον πέμποντες ἀγγέλους ἠξίουν σφίσι πολιορκουμένοις βοηθῆσαι ἁπάσαις ταῖς ναυσὶν καὶ μὴ περιιδεῖν τὴν μεγίστην τῶν ἐν Ἰωνίᾳ ξυμμαχίδων πόλεων ἔκ τε θαλάσσης εἰργομένην καὶ κατὰ γῆν λῃστείαις πορθουμένην. οἱ γὰρ οἰκέται τοῖς Χίοις, πολλοὶ ὄντες 2

καὶ μιᾷ γε πόλει πλὴν Λακεδαιμονίων πλεῖστοι
γενόμενοι καὶ ἅμα διὰ τὸ πλῆθος χαλεπωτέρως ἐν
ταῖς ἀδικίαις κολαζόμενοι, ὡς ἡ στρατιὰ τῶν Ἀθη-
ναίων βεβαίως ἔδοξε μετὰ τείχους ἱδρῦσθαι, εὐθὺς
αὐτομολίᾳ τε ἐχώρησαν οἱ πολλοὶ πρὸς αὐτούς, καὶ
τὰ πλεῖστα κακά, ἐπιστάμενοι τὴν χώραν, οὗτοι
3 ἔδρασαν. ἔφασαν οὖν χρῆναι οἱ Χῖοι, ἕως ἔτι ἐλπὶς
καὶ δυνατὸν κωλῦσαι, τειχιζομένου τοῦ Δελφινίου
καὶ ἀτελοῦς ὄντος, καὶ στρατοπέδῳ καὶ ναυσὶν ἐρύ-
ματος μείζονος προσπεριβαλλομένου, βοηθῆσαι
σφίσιν. ὁ δὲ Ἀστύοχος, καίπερ οὐ διανοούμενος
διὰ τὴν τότε ἀπειλήν, ὡς ἑώρα καὶ τοὺς ξυμμάχους
41 προθύμους ὄντας, ὥρμητο ἐς τὸ βοηθεῖν. ἐν τούτῳ
δ' ἐκ τῆς Καύνου παραγίγνεται ἀγγελία, ὅτι αἱ ἑπτὰ
καὶ εἴκοσι νῆες καὶ οἱ τῶν Λακεδαιμονίων ξύμβου-
λοι πάρεισι· καὶ νομίσας πάντα ὕστερα εἶναι τἆλλα
πρὸς τὸ ναῦς τε, ὅπως θαλασσοκρατοῖεν μᾶλλον,
τοσαύτας ξυμπαρακομίσαι, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους,
οἳ ἧκον κατάσκοποι αὐτοῦ, ἀσφαλῶς περαιωθῆναι,
εὐθὺς ἀφεὶς τὸ ἐς τὴν Χίον ἔπλει ἐς τὴν Καῦνον.
2 καὶ ἐς Κῶν τὴν Μεροπίδα ἐν τῷ παράπλῳ ἀποβὰς
τήν τε πόλιν, ἀτείχιστον οὖσαν καὶ ὑπὸ σεισμοῦ, ὃς
αὐτοῖς ἔτυχε μέγιστός γε δὴ ὧν μεμνήμεθα γενόμενος,
ξυμπεπτωκυῖαν, ἐκπορθεῖ, τῶν ἀνθρώπων ἐς τὰ ὄρη
πεφευγότων, καὶ τὴν χώραν καταδρομαῖς λείαν ἐποι-
3 εῖτο, πλὴν τῶν ἐλευθέρων· τούτους δὲ ἀφίει. ἐκ δὲ
τῆς Κῶ ἀφικόμενος ἐς τὴν Κνίδον νυκτὸς ἀναγκά-
ζεται ὑπὸ τῶν Κνιδίων παραινούντων μὴ ἐκβιβάσαι
τοὺς ναύτας, ἀλλ' ὥσπερ εἶχεν πλεῖν εὐθὺς ἐπὶ τὰς
τῶν Ἀθηναίων ναῦς εἴκοσιν, ἃς ἔχων Χαρμῖνος, εἷς
τῶν ἐκ Σάμου στρατηγῶν, ἐφύλασσε ταύτας τὰς
ἑπτὰ καὶ εἴκοσι ναῦς ἐκ τῆς Πελοποννήσου προσπλε-
4 ούσας, ἐφ' ἅσπερ καὶ ὁ Ἀστύοχος παρέπλει. ἐπύ-
θοντο δὲ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ ἐκ τῆς Μήλου τὸν ἐπίπλουν
αὐτῶν, καὶ ἡ φυλακὴ τῷ Χαρμίνῳ περὶ τὴν Σύμην
καὶ Χάλκην καὶ Ῥόδον καὶ περὶ τὴν Λυκίαν ἦν· ἤδη

γὰρ ᾐσθάνετο καὶ ἐν τῇ Καύνῳ οὔσας αὐτάς. ἐπέ- 42
πλει οὖν ὥσπερ εἶχεν πρὸς τὴν Σύμην ὁ Ἀστύοχος, πρὶν ἔκπυστος γενέσθαι, εἴ πως περιλάβοι που μετεώρους τὰς ναῦς. καὶ αὐτῷ ὑετός τε καὶ τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ξυννέφελα ὄντα πλάνησιν τῶν νεῶν ἐν τῷ σκότει καὶ ταραχὴν παρέσχε. καὶ ἅμα τῇ ἕῳ διε- 2
σπασμένου τοῦ ναυτικοῦ, καὶ τοῦ μὲν φανεροῦ ἤδη ὄντος τοῖς Ἀθηναίοις, τοῦ εὐωνύμου κέρως, τοῦ δὲ ἄλλου περὶ τὴν νῆσον ἔτι πλανωμένου, ἐπανάγονται κατὰ τάχος ὁ Χαρμῖνος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐλάσσοσιν ἢ ταῖς εἴκοσι ναυσί, νομίσαντες, ἅσπερ ἐφύλασσον ναῦς, τὰς ἀπὸ τῆς Καύνου ταύτας εἶναι. καὶ προσπε- 3
σόντες εὐθὺς κατέδυσάν τε τρεῖς καὶ κατετραυμάτισαν ἄλλας καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἐπεκράτουν, μέχρι οὗ ἐπεφάνησαν αὐτοῖς παρὰ δόξαν αἱ πλείους τῶν νεῶν καὶ πανταχόθεν ἀπεκλῄοντο. ἔπειτα δὲ ἐς φυγὴν καταστάντες ἓξ μὲν ναῦς ἀπολλύασιν, ταῖς δὲ λοιπαῖς καταφεύγουσιν ἐς τὴν Τεύτλουσσαν νῆσον, ἐντεῦθεν δὲ ἐς Ἁλικαρνασόν. μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν Πελοπον- 4
νήσιοι ἐς Κνίδον κατάραντες καὶ ξυμμιγεισῶν τῶν ἐκ τῆς Καύνου ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νεῶν αὐτοῖς ξυμπάσαις πλεύσαντες καὶ τροπαῖον ἐν τῇ Σύμῃ στήσαντες πάλιν ἐς τὴν Κνίδον καθωρμίσαντο· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι 43
ταῖς ἐκ τῆς Σάμου ναυσὶ πάσαις, ὡς ᾔσθοντο τὰ τῆς ναυμαχίας, πλεύσαντες ἐς τὴν Σύμην καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἐν τῇ Κνίδῳ ναυτικὸν οὐχ ὁρμήσαντες, οὐδ' ἐκεῖνοι ἐπ' ἐκείνους, λαβόντες δὲ τὰ ἐν τῇ Σύμῃ σκεύη τῶν νεῶν καὶ Λορύμοις τοῖς ἐν τῇ ἠπείρῳ προσβαλόντες ἀπέπλευσαν ἐς τὴν Σάμον.

Ἅπασαι δ' ἤδη οὖσαι ἐν τῇ Κνίδῳ αἱ τῶν Πελο- 2
ποννησίων νῆες ἐπεσκευάζοντό τε, εἴ τι ἔδει, καὶ πρὸς τὸν Τισσαφέρνην, παρεγένετο γάρ, λόγους ἐποιοῦντο οἱ ἕνδεκα ἄνδρες τῶν Λακεδαιμονίων περί τε τῶν ἤδη πεπραγμένων, εἴ τι μὴ ἤρεσκεν αὐτοῖς, καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος πολέμου, ὅτῳ τρόπῳ ἄριστα καὶ ξυμφορώτατα ἀμφοτέροις πολεμήσεται. μάλιστα δὲ ὁ 3

Λίχας ἐσκόπει τὰ ποιούμενα, καὶ τὰς σπονδὰς οὐδε-
τέρας, οὔτε τὰς Χαλκιδέως οὔτε τὰς Θηραμένους, ἔφη
καλῶς ξυγκεῖσθαι, ἀλλὰ δεινὸν εἶναι εἰ χώρας, ὅσης
βασιλεὺς καὶ οἱ πρόγονοι ἦρξαν πρότερον, ταύτης
4 καὶ νῦν ἀξιώσει κρατεῖν· ἐνεῖναι γὰρ καὶ νήσους
ἁπάσας πάλιν δουλεύειν καὶ Θεσσαλίαν καὶ Λοκροὺς
καὶ τὰ μέχρι Βοιωτῶν, καὶ ἀντ' ἐλευθερίας ἂν Μηδι-
κὴν ἀρχὴν τοῖς Ἕλλησι τοὺς Λακεδαιμονίους περι-
θεῖναι. ἑτέρας οὖν ἐκέλευε βελτίους σπένδεσθαι, ἢ
ταύταις γε οὐ χρήσεσθαι, οὐδὲ τῆς τροφῆς ἐπὶ τούτοις
δεῖσθαι οὐδέν. ἀγανακτῶν δὲ ὁ μὲν Τισσαφέρνης
44 ἀπεχώρησεν ἀπ' αὐτῶν δι' ὀργῆς καὶ ἄπρακτος, οἱ δ'
ἐς τὴν Ῥόδον, ἐπικηρυκευομένων ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων
ἀνδρῶν, τὴν γνώμην εἶχον πλεῖν, ἐλπίζοντες νῆσόν
τε οὐκ ἀδύνατον καὶ ναυβατῶν πλήθει καὶ πεζῷ
προσάξεσθαι, καὶ ἅμα ἡγούμενοι αὐτοὶ ἀπὸ τῆς
ὑπαρχούσης ξυμμαχίας δυνατοὶ ἔσεσθαι, Τισσαφέρ-
2 νην μὴ αἰτοῦντες χρήματα, τρέφειν τὰς ναῦς. πλεύ-
σαντες οὖν εὐθὺς ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι ἐκ τῆς Κνίδου
καὶ προσβαλόντες Καμείρῳ τῆς Ῥοδίας πρώτῃ ναυσὶ
τέσσαρσι καὶ ἐνενήκοντα ἐξεφόβησαν μὲν τοὺς πολ-
λούς, οὐκ εἰδότας τὰ πρασσόμενα, καὶ ἔφευγον, ἄλλως
τε καὶ ἀτειχίστου οὔσης τῆς πόλεως· εἶτα ξυγκαλέ-
σαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι τούτους τε καὶ τοὺς ἐκ τοῖν
δυοῖν πολέοιν, Λίνδου καὶ Ἰηλυσοῦ, Ῥοδίους ἔπεισαν
ἀποστῆναι Ἀθηναίων. καὶ προσεχώρησε Ῥόδος Πε-
3 λοποννησίοις. οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον
ταῖς ἐκ τῆς Σάμου ναυσὶν αἰσθόμενοι ἔπλευσαν μέν,
βουλόμενοι φθάσαι, καὶ ἐφάνησαν πελάγιοι, ὑστερ-
ήσαντες δὲ οὐ πολλῷ τὸ μὲν παραχρῆμα ἀπέπλευσαν
ἐς Χάλκην, ἐντεῦθεν δ' ἐς Σάμον, ὕστερον δ' ἐκ τῆς
Χάλκης καὶ ἐκ τῆς Κῶ καὶ ἐκ τῆς Σάμου τοὺς ἐπί-
πλους ποιούμενοι ἐπὶ τὴν Ῥόδον ἐπολέμουν. οἱ δὲ
χρήματα μὲν ἐξέλεξαν ἐς δύο καὶ τριάκοντα τάλαντα,
οἱ Πελοποννήσιοι, παρὰ τῶν Ῥοδίων, τὰ δ' ἄλλα
ἡσύχαζον ἡμέρας ὀγδοήκοντα, ἀνελκύσαντες τὰς ναῦς.

Ἐν δὲ τούτῳ καὶ ἔτι πρότερον, πρὶν ἐς τὴν Ῥόδον 45
αὐτοὺς ἀναστῆναι, τάδε ἐπράσσετο. Ἀλκιβιάδης
μετὰ τὸν Χαλκιδέως θάνατον καὶ τὴν ἐν Μιλήτῳ
μάχην τοῖς Πελοποννησίοις ὕποπτος ὢν καὶ ἀπ'
αὐτῶν ἀφικομένης ἐπιστολῆς πρὸς Ἀστύοχον ἐκ
Λακεδαίμονος, ὥστ' ἀποκτεῖναι—ἦν γὰρ καὶ τῷ Ἄγιδι
ἐχθρὸς καὶ ἄλλως ἄπιστος ἐφαίνετο—πρῶτον μὲν
ὑποχωρεῖ δείσας παρὰ Τισσαφέρνην, ἔπειτα ἐκάκου 2
πρὸς αὐτόν, ὅσον ἐδύνατο μάλιστα, τῶν Πελοποννη-
σίων τὰ πράγματα, καὶ διδάσκαλος πάντων γιγνόμενος
τήν τε μισθοφορὰν ξυνέτεμεν, ἀντὶ δραχμῆς Ἀττικῆς
ὥστε τριώβολον, καὶ τοῦτο μὴ ξυνεχῶς, δίδοσθαι,
λέγειν κελεύων τὸν Τισσαφέρνην πρὸς αὐτούς, ὡς
Ἀθηναῖοι ἐκ πλείονος χρόνου ἐπιστήμονες ὄντες τοῦ
ναυτικοῦ τριώβολον τοῖς ἑαυτῶν διδόασιν, οὐ τοσοῦ- 3
τον πενίᾳ ὅσον ἵνα αὐτῶν μὴ οἱ ναῦται ἐκ περιουσίας
ὑβρίζοντες οἱ μὲν τὰ σώματα χείρω ἔχωσιν, δαπα-
νῶντες ἐς τοιαῦτα ἀφ' ὧν *[ἡ] ἀσθένεια ξυμβαίνει,
οἱ δὲ τὰς ναῦς ἀπολείπωσιν, οὐχ ὑπολιπόντες ἐς
ὁμηρείαν τὸν *προὐφειλόμενον μισθόν· καὶ τοὺς
τριηράρχους καὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν πόλεων ἐδί-
δασκεν ὥστε δόντα χρήματα αὐτὸν πεῖσαι, ὥστε
ξυγχωρῆσαι ταῦτα ἑαυτῷ, πλὴν τῶν Συρακοσίων·
τούτων δὲ Ἑρμοκράτης, στρατηγὸς ὤν, ἠναντιοῦτο
ὑπὲρ τοῦ παντὸς ξυμμαχικοῦ. τάς τε πόλεις δεομένας 4
χρημάτων ἀπήλασεν, αὐτός ἀντιλέγων ὑπὲρ τοῦ Τισ-
σαφέρνους, ὡς οἱ μὲν Χῖοι ἀναίσχυντοι εἶεν, πλουσι-
ώτατοι ὄντες τῶν Ἑλλήνων, ἐπικουρίᾳ δ' ὅμως σωζό-
μενοι ἀξιοῦσι καὶ τοῖς σώμασι καὶ τοῖς χρήμασιν
ἄλλους ὑπὲρ τῆς ἐκείνων ἐλευθερίας κινδυνεύειν· τὰς 5
δ' ἄλλας πόλεις ἔφη ἀδικεῖν, αἳ ἐς Ἀθηναίους πρότε-
ρον ἢ ἀποστῆναι ἀνάλουν, εἰ μὴ καὶ νῦν καὶ τοσαῦτα
καὶ ἔτι πλείω ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν ἐθελήσουσιν ἐσφέ-
ρειν. τόν τε Τισσαφέρνην ἀπέφαινε νῦν μέν, τοῖς
ἰδίοις χρήμασι πολεμοῦντα, εἰκότως φειδόμενον, ἢν
δέ ποτε τροφὴ καταβῇ παρὰ βασιλέως, ἐντελῆ αὐ-

τοῖς ἀποδώσειν τὸν μισθὸν καὶ τὰς πόλεις τὰ εἰκότα
46 ὠφελήσειν. παρῄνει δὲ καὶ τῷ Τισσαφέρνει μὴ ἄγαν
ἐπείγεσθαι διαλῦσαι τὸν πόλεμον, μηδὲ βουληθῆναι
κομίσαντα ἢ ναῦς Φοινίσσας ἅσπερ παρεσκευάζετο, ἢ
Ἕλλησι πλείοσι μισθὸν πορίζοντα, τοῖς αὐτοῖς τῆς
τε γῆς καὶ τῆς θαλάσσης τὸ κράτος δοῦναι, ἔχειν δ'
ἀμφοτέρους ἐᾶν δίχα τὴν ἀρχήν, καὶ βασιλεῖ ἐξεῖναι
ἀεὶ ἐπὶ τοὺς αὐτοῦ λυπηροὺς τοὺς ἑτέρους ἐπάγειν.
2 γενομένης δ' ἂν καθ' ἓν τῆς ἐς γῆν καὶ θάλασσαν
ἀρχῆς, ἀπορεῖν ἂν αὐτὸν οἷς τοὺς κρατοῦντας ξυγκα-
θαιρήσει, ἢν μὴ αὐτὸς βούληται μεγάλῃ δαπάνῃ καὶ
κινδύνῳ ἀναστάς ποτε διαγωνίσασθαι. εὐτελέστερα
δὲ τὰ δεινὰ βραχεῖ μορίῳ τῆς δαπάνης καὶ ἅμα μετὰ
τῆς ἑαυτοῦ ἀσφαλείας αὐτοὺς περὶ ἑαυτοὺς τοὺς
3 Ἕλληνας κατατρῖψαι. ἐπιτηδειοτέρους τ' ἔφη τοὺς
Ἀθηναίους εἶναι κοινωνοὺς αὐτῷ τῆς ἀρχῆς· ἧσσον
γὰρ τῶν κατὰ γῆν ἐφίεσθαι, τὸν λόγον τε ξυμφορώ-
τατον καὶ τὸ ἔργον ἔχοντας πολεμεῖν· τοὺς μὲν γὰρ
ξυγκαταδουλοῦν ἂν σφίσι τε αὐτοῖς τὸ τῆς θαλάσσης
μέρος καὶ ἐκείνῳ ὅσοι ἐν τῇ βασιλέως Ἕλληνες οἰ-
4 κοῦσιν· τοὺς δὲ τοὐναντίον ἐλευθερώσοντας ἥκειν,
καὶ οὐκ εἰκὸς εἶναι Λακεδαιμονίους ἀπὸ μὲν σφῶν
[τῶν Ἑλλήνων] ἐλευθεροῦν νῦν τοὺς Ἕλληνας, ἀπὸ
δ' ἐκείνων [τῶν βαρβάρων], ἢν *[μή ποτε αὐτοὺς] μὴ
ἐξέλωσι, μὴ ἐλευθερῶσαι. τρίβειν οὖν ἐκέλευε πρῶ-
τον ἀμφοτέρους, καὶ ἀποτεμόμενον ὡς μέγιστα ἀπὸ
τῶν Ἀθηναίων ἔπειτ' ἤδη τοὺς Πελοποννησίους
ἀπαλλάξαι ἐκ τῆς χώρας. καὶ διενοεῖτο τὸ πλέον
οὕτως ὁ Τισσαφέρνης, ὅσα γε ἀπὸ τῶν ποιουμένων
5 ἦν εἰκάσαι. τῷ γὰρ Ἀλκιβιάδῃ διὰ ταῦτα, ὡς εὖ
περὶ τούτων παραινοῦντι, προσθεὶς ἑαυτὸν ἐς πίστιν
τήν τε τροφὴν κακῶς ἐπόριζε τοῖς Πελοποννησίοις
καὶ ναυμαχεῖν οὐκ εἴα, ἀλλὰ καὶ τὰς Φοινίσσας
φάσκων ναῦς ἥξειν καὶ ἐκ περιόντος ἀγωνιεῖσθαι
ἔφθειρε τὰ πράγματα, καὶ τὴν ἀκμὴν τοῦ ναυτικοῦ
αὐτῶν ἀφείλετο, γενομένην καὶ πάνυ ἰσχυράν, τά τε

ἄλλα καταφανέστερον ἢ ὥστε λανθάνειν οὐ προθύμως
ξυνεπολέμει.

Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ταῦτα ἅμα μὲν τῷ Τισσαφέρνει 47
καὶ τῷ βασιλεῖ, ὢν παρ' ἐκείνοις, ἄριστα εἶναι νομί-
ζων παρῄνει, ἅμα δὲ τὴν ἑαυτοῦ κάθοδον ἐς τὴν
πατρίδα ἐπιθεραπεύων, εἰδώς, εἰ μὴ διαφθερεῖ αὐτήν,
ὅτι ἔσται ποτὲ αὐτῷ πείσαντι κατελθεῖν· πεῖσαι δ'
ἂν ἐνόμιζε μάλιστα ἐκ τοῦ τοιούτου, εἰ Τισσαφέρνης
φαίνοιτο αὐτῷ ἐπιτήδειος ὤν, ὅπερ καὶ ἐγένετο.
ἐπειδὴ γὰρ ᾔσθοντο αὐτὸν ἰσχύοντα παρ' αὐτῷ οἱ ἐν 2
τῇ Σάμῳ Ἀθηναίων στρατιῶται, τὰ μὲν καὶ Ἀλκι-
βιάδου προσπέμψαντος λόγους ἐς τοὺς δυνατωτάτους
αὐτῶν ἄνδρας, ὥστε μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ ἐς τοὺς
βελτίστους τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἐπ' ὀλιγαρχίᾳ βούλε-
ται καὶ οὐ πονηρίᾳ οὐδὲ δημοκρατίᾳ τῇ ἑαυτὸν
ἐκβαλούσῃ κατελθών, καὶ παρασχὼν Τισσαφέρνην
φίλον αὐτοῖς ξυμπολιτεύειν, τὸ δὲ πλέον καὶ ἀπὸ
σφῶν αὐτῶν οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τριήραρχοί τε τῶν Ἀθη-
ναίων καὶ δυνατώτατοι ὥρμηντο ἐς τὸ καταλῦσαι τὴν
δημοκρατίαν. καὶ ἐκινήθη πρότερον ἐν τῷ στρατο- 48
πέδῳ τοῦτο καὶ ἐς τὴν πόλιν ἐντεῦθεν ὕστερον ἦλθεν·
τῷ τε Ἀλκιβιάδῃ διαβάντες τινὲς ἐκ τῆς Σάμου ἐς
λόγους ἦλθον, καὶ ὑποτείνοντος αὐτοῦ Τισσαφέρνην
μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλέα φίλον ποιήσειν,
εἰ μὴ δημοκρατοῖντο,—οὕτω γὰρ ἂν πιστεῦσαι μᾶλλον
βασιλέα,—πολλὰς ἐλπίδας εἶχον αὐτοί θ' ἑαυτοῖς οἱ
δυνατοὶ τῶν πολιτῶν τὰ πράγματα, οἵπερ καὶ ταλαι-
πωροῦνται μάλιστα, ἐς ἑαυτοὺς περιποιήσειν καὶ τῶν
πολεμίων ἐπικρατήσειν. ἔς τε τὴν Σάμον ἐλθόντες 3
ξυνίστασάν τε τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἐπιτηδείους ἐς
ξυνωμοσίαν καὶ ἐς τοὺς πολλοὺς φανερῶς ἔλεγον, ὅτι
βασιλεὺς σφίσι φίλος ἔσοιτο καὶ χρήματα παρέξοι
Ἀλκιβιάδου τε κατελθόντος καὶ μὴ δημοκρατουμένων.
καὶ ὁ μὲν ὄχλος, εἰ καί τι παραυτίκα ἤχθετο τοῖς
πρασσομένοις, διὰ τὸ εὔπορον τῆς ἐλπίδος τοῦ παρὰ
βασιλέως μισθοῦ ἡσύχαζεν· οἱ δὲ ξυνιστάντες τὴν

ὀλιγαρχίαν, ἐπειδὴ τῷ πλήθει ἐκοινώνησαν, αὖθις καὶ σφίσιν αὐτοῖς καὶ τοῦ ἑταιρικοῦ τῷ πλέονι τὰ
3 ἀπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐσκόπουν. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐφαίνετο εὔπορα καὶ πιστά, Φρυνίχῳ δέ, στρατηγῷ ἔτι ὄντι, οὐδὲν ἤρεσκεν, ἀλλ' ὅ τε Ἀλκιβιάδης, ὅπερ καὶ ἦν, οὐδὲν μᾶλλον ὀλιγαρχίας ἢ δημοκρατίας δεῖσθαι ἐδόκει αὐτῷ, οὐδ' ἄλλο τι σκοπεῖσθαι ἢ ὅτῳ τρόπῳ ἐκ τοῦ παρόντος κόσμου τὴν πόλιν μεταστήσας ὑπὸ τῶν ἑταίρων παρακληθεὶς κάτεισι, σφίσι δὲ περιοπτέον εἶναι τοῦτο μάλιστα, ὅπως μὴ στασιάσω-
4 σιν· [τῷ] βασιλεῖ τε οὐκ εὔπορον εἶναι καὶ Πελοποννησίων ἤδη ὁμοίως ἐν τῇ θαλάσσῃ ὄντων καὶ πόλεις ἐχόντων ἐν τῇ αὐτοῦ ἀρχῇ οὐ τὰς ἐλαχίστας, Ἀθηναίοις προσθέμενον, οἷς οὐ πιστεύει, πράγματα ἔχειν, ἐξὸν Πελοποννησίους, ὑφ' ὧν κακὸν οὐδέν πω
5 πέπονθε, φίλους ποιήσασθαι. τάς τε ξυμμαχίδας πόλεις, αἷς ὑπεσχῆσθαι δὴ σφᾶς ὀλιγαρχίαν, ὅτι δὴ καὶ αὐτοὶ οὐ δημοκρατήσονται, εὖ εἰδέναι ἔφη ὅτι οὐδὲν μᾶλλον σφίσιν οὔθ' αἱ ἀφεστηκυῖαι προσχωρήσονται οὔθ' αἱ ὑπάρχουσαι βεβαιότεραι ἔσονται· οὐ γὰρ βουλήσεσθαι αὐτοὺς μετ' ὀλιγαρχίας ἢ δημοκρατίας δουλεύειν μᾶλλον ἢ μεθ' ὁποτέρου ἂν τύχωσι τούτων ἐλευθέρους εἶναι· τούς τε καλοὺς κἀγαθοὺς ὀνομαζομένους οὐκ ἐλάσσω αὐτοὺς νομίζειν σφίσι πράγματα παρέξειν τοῦ δήμου, ποριστὰς ὄντας καὶ ἐσηγητὰς τῶν κακῶν τῷ δήμῳ, ἐξ ὧν τὰ πλείω
6 αὐτοὺς ὠφελεῖσθαι· καὶ τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνοις εἶναι, καὶ ἄκριτοι ἂν καὶ βιαιότερον ἀποθνήσκειν, τὸν δὲ δῆμον σφῶν τε καταφυγὴν εἶναι καὶ ἐκείνων σωφρονιστήν. καὶ ταῦτα παρ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἐπισταμένας τὰς πόλεις σαφῶς αὐτὸς εἰδέναι, ὅτι οὕτω νομίζουσιν. οὔκουν ἑαυτῷ γε τῶν ἀπ' Ἀλκιβιάδου
49 καὶ ἐν τῷ παρόντι πρασσομένων ἀρέσκειν οὐδέν. οἱ δὲ ξυλλεγέντες τῶν ἐν τῇ ξυνωμοσίᾳ, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον αὐτοῖς ἐδόκει, τά τε παρόντα ἐδέχοντο καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις Πείσανδρον καὶ ἄλλους παρ-

εσκευάζοντο πέμπειν, ὅπως περί τε τῆς τοῦ Ἀλκιβι-
άδου καθόδου πράσσοιεν καὶ τῆς τοῦ ἐκεῖ δήμου
καταλύσεως καὶ τὸν Τισσαφέρνην φίλον τοῖς Ἀθη-
ναίοις ποιήσειαν. γνοὺς δὲ ὁ Φρύνιχος, ὅτι ἔσοιτο 50
περὶ τῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου καθόδου λόγος καὶ ὅτι
Ἀθηναῖοι ἐνδέξονται αὐτήν, δείσας πρὸς τὴν ἐναντί-
ωσιν τῶν ὑφ' αὐτοῦ λεχθέντων μή, ἢν κατέλθῃ, ὡς
κωλυτὴν ὄντα κακῶς δρᾷ, τρέπεται ἐπὶ τοιόνδε τι.
πέμπει ὡς τὸν Ἀστύοχον τὸν Λακεδαιμονίων ναύαρ- 2
χον, ἔτι ὄντα τότε περὶ τὴν Μίλητον, κρύφα ἐπι-
στείλας, ὅτι Ἀλκιβιάδης αὐτῶν τὰ πράγματα φθείρει,
Τισσαφέρνην Ἀθηναίοις φίλον ποιῶν, καὶ τἆλλα
σαφῶς ἐγγράψας· ξυγγνώμην δ' εἶναι ἑαυτῷ περὶ
ἀνδρὸς πολεμίου καὶ μετὰ τοῦ τῆς πόλεως ἀξυμφόρου
κακόν τι βουλεύειν. ὁ δὲ Ἀστύοχος τὸν μὲν Ἀλκι- 3
βιάδην, ἄλλως τε καὶ οὐκέτι ὁμοίως ἐς χεῖρας ἰόντα,
οὐδὲ διενοεῖτο τιμωρεῖσθαι, ἀνελθὼν δὲ παρ' αὐτὸν
ἐς Μαγνησίαν καὶ παρὰ Τισσαφέρνην ἅμα λέγει τε
αὐτοῖς τὰ ἐπισταλέντα ἐκ τῆς Σάμου καὶ γίγνεται
αὐτοῖς μηνυτής, προσέθηκέ τε, ὡς ἐλέγετο, ἐπὶ ἰδίοις
κέρδεσι Τισσαφέρνει ἑαυτὸν καὶ περὶ τούτων καὶ
περὶ τῶν ἄλλων κοινοῦσθαι· διόπερ καὶ περὶ τῆς 4
μισθοφορᾶς οὐκ ἐντελοῦς οὔσης μαλακωτέρως ἀνθήπ-
τετο. ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης εὐθὺς πέμπει κατὰ Φρυνίχου
γράμματα ἐς τὴν Σάμον πρὸς τοὺς ἐν τέλει ὄντας,
οἷα δέδρακε, καὶ ἀξιῶν αὐτὸν ἀποθνήσκειν. θορυ-
βούμενος δὲ ὁ Φρύνιχος καὶ πάνυ, ἐν τῷ μεγίστῳ
κινδύνῳ ὢν διὰ τὸ μήνυμα, ἀποστέλλει αὖθις πρὸς
τὸν Ἀστύοχον, τά τε πρότερα μεμφόμενος ὅτι οὐ 5
καλῶς ἐκρύφθη καὶ νῦν ὅτι ὅλον τὸ στράτευμα τὸ
τῶν Ἀθηναίων ἑτοῖμος εἴη τὸ ἐν τῇ Σάμῳ παρασχεῖν
αὐτοῖς διαφθεῖραι, γράψας καθ' ἕκαστα, ἀτειχίστου
οὔσης Σάμου, ᾧ ἂν τρόπῳ αὐτὰ πράξειε, καὶ ὅτι
ἀνεπίφθονόν οἱ ἤδη εἴη περὶ τῆς ψυχῆς δι' ἐκείνους
κινδυνεύοντι καὶ τοῦτο καὶ ἄλλο πᾶν δρᾶσαι μᾶλλον
ἢ ὑπὸ τῶν ἐχθίστων *αὐτὸς διαφθαρῆναι. ὁ δ' 51

Ἀστύοχος μηνύει καὶ ταῦτα τῷ Ἀλκιβιάδῃ. καὶ ὡς προῄσθετο αὐτὸν ὁ Φρύνιχος ἀδικοῦντα καὶ ὅσον οὐ παροῦσαν ἀπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου περὶ τούτων ἐπιστολήν, αὐτὸς προφθάσας τῷ στρατεύματι ἐξάγγελος γίγνεται, ὡς οἱ πολέμιοι μέλλουσιν, ἀτειχίστου οὔσης τῆς Σάμου, καὶ ἅμα τῶν νεῶν οὐ πασῶν ἔνδον ὁρμουσῶν, ἐπιθήσεσθαι τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ταῦτα σαφῶς πεπυσμένος εἴη, καὶ χρῆναι τειχίζειν τε Σάμον ὡς τάχιστα καὶ τἆλλα ἐν φυλακῇ ἔχειν· ἐστρατήγει δὲ
2 καὶ κύριος ἦν αὐτὸς πράσσων ταῦτα. καὶ οἱ μὲν τὸν τειχισμόν τε παρεσκευάζοντο καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου, καὶ ὣς μέλλουσα, Σάμος θᾶσσον ἐτειχίσθη· αἱ δὲ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐπιστολαὶ οὐ πολὺ ὕστερον ἧκον, ὅτι προδίδοταί τε τὸ στράτευμα ὑπὸ Φρυνίχου καὶ οἱ πολέμιοι μέλλουσιν ἐπιθήσεσθαι. δόξας δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης οὐ πιστὸς εἶναι, ἀλλὰ τὰ ἀπὸ τῶν πολεμίων προειδὼς τῷ Φρυνίχῳ ὡς ξυνειδότι κατ' ἔχθραν ἀνατιθέναι, οὐδὲν ἔβλαψεν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ξυνεμαρτύρησε μᾶλλον ταὐτὰ ἐσαγγείλας.

52 Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀλκιβιάδης μὲν Τισσαφέρνην παρεσκεύαζε καὶ ἀνέπειθεν, ὅπως φίλος ἔσται τοῖς Ἀθηναίοις, δεδιότα μὲν τοὺς Πελοποννησίους, ὅτι πλείοσι ναυσὶ τῶν Ἀθηναίων παρῆσαν, βουλόμενον δὲ ὅμως, εἰ δύναιτό πως, πεισθῆναι, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τὴν ἐν τῇ Κνίδῳ διαφορὰν περὶ τῶν Θηραμένους σπονδῶν ᾔσθετο τῶν Πελοποννησίων—ἤδη γὰρ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐν τῇ Ῥόδῳ ὄντων αὐτῶν
2 ἐγεγένητο—ἐν ᾗ τὸν τοῦ Ἀλκιβιάδου λόγον πρότερον εἰρημένον περὶ τοῦ ἐλευθεροῦν τοὺς Λακεδαιμονίους ἁπάσας τὰς πόλεις ἐπηλήθευσεν ὁ Λίχας, οὐ φάσκων ἀνεκτὸν εἶναι ξυγκεῖσθαι κρατεῖν βασιλέα τῶν πόλεων, ὧν ποτε καὶ πρότερον ἢ αὐτὸς ἢ οἱ πατέρες ἦρχον. καὶ ὁ μὲν Ἀλκιβιάδης, ἅτε περὶ μεγάλων ἀγωνιζόμενος, προθύμως τὸν Τισσαφέρνην θεραπεύων
53 προσέκειτο· οἱ δὲ μετὰ τοῦ Πεισάνδρου πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἀποσταλέντες ἐκ τῆς Σάμου, ἀφικό-

μενοι ἐς τὰς Ἀθήνας, λόγους ἐποιοῦντο ἐν τῷ δήμῳ κεφαλαιοῦντες ἐκ πολλῶν, μάλιστα δὲ ὡς ἐξείη αὐτοῖς Ἀλκιβιάδην καταγαγοῦσι, καὶ μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον δημοκρατουμένοις, βασιλέα τε ξύμμαχον ἔχειν καὶ Πελοποννησίων περιγενέσθαι. ἀντιλεγόντων δὲ 2
πολλῶν καὶ ἄλλων περὶ τῆς δημοκρατίας, καὶ τῶν Ἀλκιβιάδου ἅμα ἐχθρῶν διαβοώντων, ὡς δεινὸν εἴη, εἰ τοὺς νόμους βιασάμενος κάτεισι, καὶ Εὐμολπιδῶν καὶ Κηρύκων περὶ τῶν μυστικῶν, δι' ἅπερ ἔφυγε, μαρτυρομένων καὶ ἐπιθειαζόντων μὴ κατάγειν, ὁ Πείσανδρος παρελθὼν πρὸς πολλὴν ἀντιλογίαν καὶ σχετλιασμὸν ἠρώτα ἕνα ἕκαστον παράγων τῶν ἀντιλεγόντων, εἴ τινα ἐλπίδα ἔχει σωτηρίας τῇ πόλει 3
Πελοποννησίων ναῦς τε οὐκ ἐλάσσους σφῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀντιπρῴρους ἐχόντων καὶ πόλεις ξυμμαχίδας πλείους, βασιλέως τε αὐτοῖς καὶ Τισσαφέρνους χρήματα παρεχόντων, σφίσι τε οὐκέτι ὄντων, εἰ μή τις πείσει βασιλέα μεταστῆναι παρὰ σφᾶς. ὁπότε 4
δὲ μὴ φαίησαν ἐρωτώμενοι, ἐνταῦθα δὴ σαφῶς ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι "τοῦτο τοίνυν οὐκ ἔστιν ἡμῖν γενέσθαι, εἰ μὴ πολιτεύσομέν τε σωφρονέστερον καὶ ἐς ὀλίγους μᾶλλον τὰς ἀρχὰς ποιήσομεν, ἵνα πιστεύῃ ἡμῖν βασιλεύς, καὶ μὴ περὶ πολιτείας τὸ πλέον βουλεύσομεν ἐν τῷ παρόντι ἢ περὶ σωτηρίας—ὕστερον γὰρ ἐξέσται ἡμῖν καὶ μεταθέσθαι, ἢν μή τι ἀρέσκῃ—Ἀλκιβιάδην τε κατάξομεν, ὃς μόνος τῶν νῦν οἷός τε τοῦτο κατεργάσασθαι." ὁ δὲ δῆμος τὸ μὲν πρῶτον 54
ἀκούων χαλεπῶς ἔφερε τὸ περὶ τῆς ὀλιγαρχίας· σαφῶς δὲ διδασκόμενος ὑπὸ τοῦ Πεισάνδρου μὴ εἶναι ἄλλην σωτηρίαν, δείσας καὶ ἅμα ἐλπίζων ὡς καὶ μεταβαλεῖται, ἐνέδωκε. καὶ ἐψηφίσαντο πλεύσαντα 2
τὸν Πείσανδρον καὶ δέκα ἄνδρας μετ' αὐτοῦ πράσσειν, ὅπῃ ἂν αὐτοῖς δοκοίη ἄριστα ἕξειν τά τε πρὸς τὸν Τισσαφέρνην καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην. ἅμα τε διαβαλόντος καὶ Φρύνιχον τοῦ Πεισάνδρου παρέλυσεν ὁ δῆμος τῆς ἀρχῆς καὶ τὸν ξυνάρχοντα Σκιρωνίδην,

ἀντέπεμψαν δὲ στρατηγοὺς ἐπὶ τὰς ναῦς Διομέδοντα
3 καὶ Λέοντα. τὸν δὲ Φρύνιχον ὁ Πείσανδρος, φάσκων Ἴασον προδοῦναι καὶ Ἀμόργην, διέβαλεν, οὐ νομίζων ἐπιτήδειον εἶναι τοῖς πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην πρασσομένοις. καὶ ὁ μὲν Πείσανδρος τάς τε ξυνωμοσίας, αἵπερ ἐτύγχανον πρότερον ἐν τῇ πόλει οὖσαι ἐπὶ δίκαις καὶ ἀρχαῖς, ἁπάσας ἐπελθὼν καὶ παρακελευσάμενος, ὅπως ξυστραφέντες καὶ κοινῇ βουλευσάμενοι καταλύσουσι τὸν δῆμον, καὶ τἆλλα παρασκευάσας ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ὥστε μηκέτι διαμέλλεσθαι, αὐτὸς μετὰ τῶν δέκα ἀνδρῶν τὸν πλοῦν ὡς τὸν Τισσαφέρνην ποιεῖται.

55 Ὁ δὲ Λέων καὶ Διομέδων ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι ἀφιγμένοι ἤδη ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς ἐπίπλουν τῇ Ῥόδῳ ἐποιήσαντο. καὶ τὰς μὲν ναῦς καταλαμβάνουσιν ἀνειλκυσμένας τῶν Πελοποννησίων, ἐς δὲ τὴν γῆν ἀπόβασίν τινα ποιησάμενοι καὶ τοὺς προσβοηθήσαντας Ῥοδίων νικήσαντες μάχῃ ἀπεχώρησαν ἐς τὴν Χάλκην, καὶ τὸν πόλεμον ἐντεῦθεν μᾶλλον ἢ ἐκ τῆς Κῶ ἐποιοῦντο· εὐφυλακτότερα γὰρ αὐτοῖς ἐγίγνετο, εἴ ποι ἀπαίροι τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικόν.

2 Ἦλθε δ' ἐς τὴν Ῥόδον καὶ Ξενοφαντίδας Λάκων παρὰ Πεδαρίτου ἐκ Χίου, λέγων ὅτι τὸ τεῖχος τῶν Ἀθηναίων ἤδη ἐπιτετέλεσται καὶ εἰ μὴ βοηθήσουσι πάσαις ταῖς ναυσίν, ἀπολεῖται τὰ ἐν Χίῳ πράγματα.
3 οἱ δὲ διενοοῦντο βοηθήσειν. ἐν τούτῳ δὲ ὁ Πεδάριτος αὐτός τε καὶ τὸ περὶ αὐτὸν ἐπικουρικὸν ἔχων καὶ τοὺς Χίους πανστρατιᾷ προσβαλὼν τῶν Ἀθηναίων τῷ περὶ τὰς ναῦς ἐρύματι αἱρεῖ τέ τι αὐτοῦ καὶ νεῶν τινων ἀνειλκυσμένων ἐκράτησεν· ἐπεκβοηθησάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τρεψαμένων τοὺς Χίους πρώτους νικᾶται καὶ τὸ ἄλλο τὸ περὶ τὸν Πεδάριτον, καὶ αὐτὸς ἀποθνήσκει καὶ τῶν Χίων πολλοὶ καὶ ὅπλα
56 ἐλήφθη πολλά. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔκ τε γῆς καὶ θαλάσσης οἱ Χῖοι ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ἐπολιορκοῦντο, καὶ ὁ λιμὸς αὐτόθι ἦν μέγας.

Οἱ δὲ περὶ τὸν Πείσανδρον Ἀθηναίων πρέσβεις ἀφικόμενοι ὡς τὸν Τισσαφέρνην λόγους ποιοῦνται περὶ τῆς ὁμολογίας. Ἀλκιβιάδης δέ—οὐ γὰρ αὐτῷ 2
πάνυ τὰ ἀπὸ Τισσαφέρνους βέβαια ἦν, φοβουμένου τοὺς Πελοποννησίους μᾶλλον καὶ ἔτι βουλομένου, καθάπερ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐδιδάσκετο, τρίβειν ἀμφοτέρους—τρέπεται ἐπὶ τοιόνδε εἶδος, ὥστε τὸν Τισσαφέρνην ὡς μέγιστα αἰτοῦντα παρὰ τῶν Ἀθηναίων μὴ ξυμβῆναι. δοκεῖ δέ μοι καὶ ὁ Τισσαφέρνης τὸ αὐτὸ 3
βουληθῆναι, αὐτὸς μὲν διὰ τὸ δέος, ὁ δ' Ἀλκιβιάδης, ἐπειδὴ ἑώρα ἐκεῖνον καὶ ὣς οὐ ξυμβασείοντα, δοκεῖν τοῖς Ἀθηναίοις ἐβούλετο μὴ ἀδύνατος εἶναι πεῖσαι, ἀλλ' ὡς πεπεισμένῳ Τισσαφέρνει καὶ βουλομένῳ προσχωρῆσαι τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἱκανὰ διδόναι. ᾔτει γὰρ τοσαῦτα ὑπερβάλλων ὁ Ἀλκιβιάδης, λέγων 4
αὐτὸς ὑπὲρ παρόντος Τισσαφέρνους, ὥστε τὸ τῶν Ἀθηναίων, καίπερ ἐπὶ πολὺ ὅ τι αἰτοίη ξυγχωρούντων, ὅμως αἴτιον γενέσθαι· Ἰωνίαν τε γὰρ πᾶσαν ἠξίουν δίδοσθαι καὶ αὖθις νήσους τε τὰς ἐπικειμένας καὶ ἄλλα, οἷς οὐκ ἐναντιουμένων τῶν Ἀθηναίων τέλος 5
ἐν τῇ τρίτῃ ἤδη ξυνόδῳ, δείσας μὴ πάνυ φωραθῇ ἀδύνατος ὤν, ναῦς ἠξίου ἐᾶν βασιλέα ποιεῖσθαι καὶ παραπλεῖν τὴν ἑαυτῶν γῆν ὅπῃ ἂν καὶ ὅσαις ἂν βούληται. ἐνταῦθα δὴ οὐκέτι τι, ἀλλ' ἄπορα νομίσαντες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐξηπατῆσθαι, δι' ὀργῆς ἀπελθόντες κομίζονται ἐς τὴν Σάμον.

Τισσαφέρνης δὲ εὐθὺς μετὰ ταῦτα καὶ ἐν τῷ αὐτῷ 57
χειμῶνι παρέρχεται ἐς τὴν Καῦνον, βουλόμενος τοὺς Πελοποννησίους πάλιν τε κομίσαι ἐς τὴν Μίλητον καὶ ξυνθήκας ἔτι ἄλλας ποιησάμενος, ἃς ἂν δύνηται, τροφήν τε παρέχειν καὶ μὴ παντάπασιν ἐκπεπολεμῆσθαι, δεδιὼς μή, ἢν ἀπορῶσι πολλαῖς ναυσὶ τῆς τροφῆς, ἢ τοῖς Ἀθηναίοις ἀναγκασθέντες ναυμαχεῖν ἡσσηθῶσιν ἢ κενωθεισῶν τῶν νεῶν ἄνευ ἑαυτοῦ γένηται τοῖς Ἀθηναίοις ἃ βούλονται. ἔτι δὲ ἐφοβεῖτο 2
μάλιστα μὴ τῆς τροφῆς ζητήσει πορθήσωσι τὴν

ἤπειρον. πάντων οὖν τούτων λογισμῷ καὶ προνοίᾳ,
ὥσπερ ἐβούλετο ἐπανισοῦν τοὺς Ἕλληνας πρὸς
ἀλλήλους, μεταπεμψάμενος οὖν τοὺς Πελοποννησίους
τροφήν τε αὐτοῖς δίδωσι καὶ σπονδὰς τρίτας τάσδε
σπένδεται.

58 "Τρίτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει Δαρείου βασιλεύοντος,
ἐφορεύοντος δὲ Ἀλεξιππίδα ἐν Λακεδαίμονι, ξυνθῆκαι
ἐγένοντο ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ Λακεδαιμονίων καὶ
τῶν ξυμμάχων πρὸς Τισσαφέρνην καὶ Ἱεραμένην
καὶ τοὺς Φαρνάκου παῖδας περὶ τῶν βασιλέως πραγ-
2 μάτων καὶ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων. χώραν
τὴν βασιλέως, ὅση τῆς Ἀσίας ἐστί, βασιλέως εἶναι·
καὶ περὶ τῆς χώρας τῆς ἑαυτοῦ βουλευέτω βασιλεὺς
ὅπως βούλεται. Λακεδαιμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμ-
μάχους μὴ ἰέναι ἐπὶ χώραν τὴν βασιλέως ἐπὶ κακῷ
μηδενί, μηδὲ βασιλέα ἐπὶ τὴν Λακεδαιμονίων μηδὲ
3 τῶν ξυμμάχων ἐπὶ κακῷ μηδενί. ἢν δέ τις Λακε-
δαιμονίων ἢ τῶν ξυμμάχων ἐπὶ κακῷ ἴῃ ἐπὶ τὴν
βασιλέως χώραν, Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους
κωλύειν· καὶ ἤν τις ἐκ τῆς βασιλέως ἴῃ ἐπὶ κακῷ
ἐπὶ Λακεδαιμονίους ἢ τοὺς ξυμμάχους, βασιλεὺς
κωλυέτω. τροφὴν δὲ ταῖς ναυσὶ ταῖς νῦν παρούσαις
Τισσαφέρνην παρέχειν κατὰ τὰ ξυγκείμενα μέχρι ἂν
4 αἱ νῆες αἱ βασιλέως ἔλθωσιν· Λακεδαιμονίους δὲ
καὶ τοὺς ξυμμάχους, ἐπὴν αἱ βασιλέως νῆες ἀφίκων-
ται, τὰς ἑαυτῶν ναῦς ἢν βούλωνται τρέφειν, ἐφ'
ἑαυτοῖς εἶναι. ἢν δὲ παρὰ Τισσαφέρνους λαμβάνειν
ἐθέλωσι τὴν τροφήν, Τισσαφέρνην παρέχειν, Λακε-
δαιμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους τελευτῶντος τοῦ
πολέμου τὰ χρήματα Τισσαφέρνει ἀποδοῦναι, ὁπόσα
5 ἂν λάβωσιν. ἐπὴν δὲ αἱ βασιλέως νῆες ἀφίκωνται,
αἵ τε Λακεδαιμονίων νῆες καὶ αἱ τῶν ξυμμάχων καὶ
αἱ βασιλέως κοινῇ τὸν πόλεμον πολεμούντων, καθ'
ὅ τι ἂν Τισσαφέρνει δοκῇ καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ
τοῖς ξυμμάχοις. ἢν δὲ καταλύειν βούλωνται πρὸς
Ἀθηναίους, ἐν ὁμοίῳ καταλύεσθαι."

Αἱ μὲν σπονδαὶ αὗται ἐγένοντο, καὶ μετὰ ταῦτα 59
παρεσκευάζετο Τισσαφέρνης τάς τε Φοινίσσας ναῦς
ἄξων, ὥσπερ εἴρητο, καὶ τἆλλα, ὅσα περ ὑπέσχετο,
καὶ ἐβούλετο παρασκευαζόμενος γοῦν δῆλος εἶναι·
Βοιωτοὶ δὲ τελευτῶντος ἤδη τοῦ χειμῶνος Ὠρωπὸν 60
εἷλον προδοσίᾳ Ἀθηναίων ἐμφρουρούντων. ξυνέ-
πραξαν δὲ Ἐρετριέων τε ἄνδρες καὶ αὐτῶν Ὠρωπίων,
ἐπιβουλεύοντες ἀπόστασιν τῆς Εὐβοίας· ἐπὶ γὰρ τῇ
Ἐρετρίᾳ τὸ χωρίον ὂν ἀδύνατα ἦν Ἀθηναίων ἐχόντων
μὴ οὐ μεγάλα βλάπτειν καὶ Ἐρέτριαν καὶ τὴν ἄλλην
Εὔβοιαν. ἔχοντες οὖν ἤδη τὸν Ὠρωπὸν ἀφικνοῦνται 2
ἐς Ῥόδον οἱ Ἐρετριῆς, ἐπικαλούμενοι ἐς τὴν Εὔβοιαν
τοὺς Πελοποννησίους. οἱ δὲ πρὸς τὴν τῆς Χίου
κακουμένης βοήθειαν μᾶλλον ὥρμηντο, καὶ ἄραντες
πάσαις ταῖς ναυσὶν ἐκ τῆς Ῥόδου ἔπλεον. καὶ γενό- 3
μενοι περὶ Τριόπιον καθορῶσι τὰς τῶν Ἀθηναίων
ναῦς πελαγίας ἀπὸ τῆς Χάλκης πλεούσας· καὶ ὡς
οὐδέτεροι ἀλλήλοις ἐπέπλεον, ἀφικνοῦνται οἱ μὲν ἐς
τὴν Σάμον, οἱ δ' ἐς τὴν Μίλητον, καὶ ἑώρων οὐκέτι
ἄνευ ναυμαχίας οἷόν τ' εἶναι ἐς τὴν Χίον βοηθῆσαι.
καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῷ
πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους ἅμα τῷ ἦρι εὐθὺς 61
ἀρχομένῳ Δερκυλίδας τε, ἀνὴρ Σπαρτιάτης, στρα-
τιὰν ἔχων οὐ πολλὴν παρεπέμφθη πεζῇ ἐφ' Ἑλλη-
σπόντου Ἄβυδον ἀποστήσων—εἰσὶ δὲ Μιλησίων
ἄποικοι—καὶ οἱ Χῖοι, ἐν ὅσῳ αὐτοῖς ὁ Ἀστύοχος
ἠπόρει ὅπως βοηθήσοι, ναυμαχῆσαι, πιεζόμενοι τῇ
πολιορκίᾳ, ἠναγκάσθησαν. ἔτυχον δ' ἔτι ἐν Ῥόδῳ 2
ὄντος Ἀστυόχου ἐκ τῆς Μιλήτου Λέοντά τε, ἄνδρα
Σπαρτιάτην, ὃς Ἀντισθένει ἐπιβάτης ξυνεξῆλθε,
τοῦτον κεκομισμένοι μετὰ τὸν Πεδαρίτου θάνατον
ἄρχοντα καὶ ναῦς δώδεκα, αἳ ἔτυχον φύλακες Μιλή-
του οὖσαι, ὧν ἦσαν Θούριαι πέντε καὶ Συρακόσιαι
τέσσαρες καὶ μία Ἀναιῖτις καὶ μία Μιλησία καὶ
Λέοντος μία. ἐπεξελθόντων δὲ τῶν Χίων πανδημεὶ 3

καὶ καταλαβόντων τι ἐρυμνὸν χωρίον καὶ τῶν νεῶν
αὐτοῖς ἅμα ἓξ καὶ τριάκοντα ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων
δύο καὶ τριάκοντα ἀναγαγομένων ἐναυμάχησαν· καὶ
καρτερᾶς γενομένης ναυμαχίας οὐκ ἔλασσον ἔχοντες
ἐν τῷ ἔργῳ οἱ Χῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι,—ἤδη γὰρ καὶ
62 ὀψὲ ἦν,—ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν. μετὰ δὲ τοῦτο
εὐθὺς τοῦ Δερκυλίδου πεζῇ ἐκ τῆς Μιλήτου παρεξ-
ελθόντος, Ἄβυδος ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ ἀφίσταται
πρὸς Δερκυλίδαν καὶ Φαρνάβαζον, καὶ Λάμψακος
δυοῖν ἡμέραιν ὕστερον. Στρομβιχίδης δ᾽ ἐκ τῆς
Χίου πυθόμενος κατὰ τάχος βοηθήσας ναυσὶν Ἀθη-
ναίων τέσσαρσι καὶ εἴκοσιν, ὧν καὶ στρατιώτιδες
2 ἦσαν ὁπλίτας ἄγουσαι, ἐπεξελθόντων τῶν Λαμψα-
κηνῶν μάχῃ κρατήσας καὶ αὐτοβοεὶ Λάμψακον ἀτεί-
χιστον οὖσαν ἑλών, καὶ σκεύη μὲν καὶ ἀνδράποδα
ἁρπαγὴν ποιησάμενος, τοὺς δ᾽ ἐλευθέρους πάλιν
κατοικίσας, ἐπ᾽ Ἄβυδον ἦλθεν. καὶ ὡς οὔτε προσε-
χώρουν οὔτε προσβάλλων ἐδύνατο ἑλεῖν, ἐς τὸ
ἀντιπέρας τῆς Ἀβύδου ἀποπλεύσας Σηστόν, πόλιν
τῆς Χερσονήσου, ἥν τότε Μῆδοι εἶχον, καθίστατο
φρούριον καὶ φυλακὴν τοῦ παντὸς Ἑλλησπόντου.
63 Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Χῖοί τε θαλασσοκράτορες μᾶλλον
ἐγένοντο, καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ καὶ ὁ Ἀστύοχος πυθό-
μενος τὰ περὶ τῆς ναυμαχίας καὶ τὸν Στρομβιχίδην
καὶ τὰς ναῦς ἀπεληλυθότα ἐθάρσησε. καὶ παρα-
πλεύσας δυοῖν νεοῖν Ἀστύοχος ἐς Χίον κομίζει αὐ-
τόθεν τὰς ναῦς καὶ ξυμπάσαις ἤδη ἐπίπλουν ποιεῖται
ἐπὶ τὴν Σάμον· καὶ ὡς αὐτῷ διὰ τὸ ἀλλήλοις ὑπό-
πτως ἔχειν οὐκ ἀντανήγοντο, ἀπέπλευσε πάλιν ἐς τὴν
2 Μίλητον. ὑπὸ γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἔτι πρό-
τερον ἡ ἐν ταῖς Ἀθήναις δημοκρατία κατελύετο.
ἐπειδὴ γὰρ οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον πρέσβεις παρὰ
τοῦ Τισσαφέρνους ἐς τὴν Σάμον ἦλθον, τά τ᾽ ἐν αὐτῷ
τῷ στρατεύματι ἔτι βεβαιότερον κατέλαβον, καὶ
αὐτῶν τῶν Σαμίων προτρεψάντων τοὺς δυνατοὺς
ὥστε πειρᾶσθαι μετὰ σφῶν ὀλιγαρχηθῆναι, καίπερ

ἐπαναστάντες αὐτοὶ ἀλλήλοις, ἵνα μὴ ὀλιγαρχῶνται, 3
καὶ ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἅμα οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τῶν Ἀθη-
ναίων κοινολογούμενοι ἐσκέψαντο Ἀλκιβιάδην μέν,
ἐπειδή περ οὐ βούλεται ἐᾶν—καὶ γὰρ οὐκ ἐπιτήδειον
αὐτὸν εἶναι ἐς ὀλιγαρχίαν ἐλθεῖν—, αὐτοὺς δὲ ἐπὶ
σφῶν αὐτῶν, ὡς ἤδη καὶ κινδυνεύοντας, ὁρᾶν ὅτῳ
τρόπῳ μὴ ἀνεθήσεται τὰ πράγματα, καὶ τὰ τοῦ πο-
λέμου ἅμα ἀντέχειν, καὶ ἐσφέρειν αὐτοὺς ἐκ τῶν
ἰδίων οἴκων προθύμως χρήματα καὶ ἤν τι ἄλλο δέῃ,
ὡς οὐκέτι ἄλλοις ἢ σφίσιν αὐτοῖς ταλαιπωροῦντας.

Παρακελευσάμενοι οὖν τοιαῦτα τὸν μὲν Πείσαν- 64
δρον εὐθὺς τότε καὶ τῶν πρέσβεων τοὺς ἡμίσεις
ἀπέστελλον ἐπ' οἴκου πράξοντας τἀκεῖ, καὶ εἴρητο
αὐτοῖς τῶν ὑπηκόων πόλεων αἷς ἂν προσίσχωσιν
ὀλιγαρχίαν καθιστάναι· τοὺς δ' ἡμίσεις ἐς τἆλλα τὰ
ὑπήκοα χωρία ἄλλους ἄλλῃ διέπεμπον, καὶ Διοτρέ-
φην, ὄντα περὶ Χίον, ᾑρημένον δὲ ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης
ἄρχειν, ἀπέστελλον ἐπὶ τὴν ἀρχήν. καὶ ἀφικόμενος 2
ἐς τὴν Θάσον τὸν δῆμον κατέλυσε. καὶ ἀπελθόντος
αὐτοῦ οἱ Θάσιοι δευτέρῳ μηνὶ μάλιστα τὴν πόλιν
ἐτείχιζον, ὡς τῆς μὲν μετ' Ἀθηναίων ἀριστοκρατίας
οὐδὲν ἔτι προσδεόμενοι, τὴν δ' ἀπὸ Λακεδαιμονίων
ἐλευθερίαν ὁσημέραι προσδεχόμενοι· καὶ γὰρ καὶ
φυγὴ αὐτῶν ἔξω ἦν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων παρὰ τοῖς
Πελοποννησίοις, καὶ αὕτη μετὰ τῶν ἐν τῇ πόλει
ἐπιτηδείων κατὰ κράτος ἔπρασσε ναῦς τε κομίσαι καὶ
τὴν Θάσον ἀποστῆσαι. ξυνέβη οὖν αὐτοῖς μάλιστα 3
ἃ ἐβούλοντο, τὴν πόλιν τε ἀκινδύνως ὀρθοῦσθαι καὶ
τὸν ἐναντιωσόμενον δῆμον καταλελύσθαι. περὶ μὲν
οὖν τὴν Θάσον τἀναντία τοῖς τὴν ὀλιγαρχίαν καθι-
στᾶσι τῶν Ἀθηναίων ἐγένετο, δοκεῖν δέ μοι καὶ ἐν
ἄλλοις πολλοῖς τῶν ὑπηκόων· σωφροσύνην γὰρ λα-
βοῦσαι αἱ πόλεις καὶ ἄδειαν τῶν πρασσομένων ἐχώ-
ρησαν ἐπὶ τὴν ἄντικρυς ἐλευθερίαν, τὴν ἀπὸ τῶν
Ἀθηναίων ὕπουλον αὐτονομίαν οὐ προτιμήσαντες.

Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Πείσανδρον παραπλέοντές τε, ὥσ- 65

περ ἐδέδοκτο, τοὺς δήμους ἐν ταῖς πόλεσι κατέλυον, καὶ ἅμα ἔστιν ἀφ' ὧν χωρίων καὶ ὁπλίτας ἔχοντες σφίσιν αὐτοῖς ξυμμάχους ἦλθον ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ καταλαμβάνουσι τὰ πλεῖστα τοῖς ἑταίροις προ-
2 ειργασμένα. καὶ γὰρ Ἀνδροκλέα τέ τινα, τοῦ δήμου μάλιστα προεστῶτα, ξυστάντες τινὲς τῶν νεωτέρων κρύφα ἀποκτείνουσιν, ὅσπερ καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην οὐχ ἥκιστα ἐξήλασεν, καὶ αὐτὸν κατ' ἀμφότερα, τῆς τε δημαγωγίας ἕνεκα καὶ οἰόμενοι τῷ Ἀλκιβιάδῃ ὡς κατιόντι καὶ τὸν Τισσαφέρνην φίλον ποιήσοντι χαριεῖσθαι, μᾶλλόν τι διέφθειραν· καὶ ἄλλους τινὰς ἀνεπιτηδείους τῷ αὐτῷ τρόπῳ κρύφα ἀνάλωσαν.
3 λόγος τε ἐκ τοῦ φανεροῦ προσείργαστο αὐτοῖς ὡς οὔτε μισθοφορητέον εἴη ἄλλους ἢ τοὺς στρατευομένους, οὔτε μεθεκτέον τῶν πραγμάτων πλείοσιν ἢ πεντακισχιλίοις, καὶ τούτοις οἳ ἂν μάλιστα τοῖς τε
66 χρήμασι καὶ τοῖς σώμασιν ὠφελεῖν οἷοί τε ὦσιν. ἦν δὲ τοῦτο εὐπρεπὲς πρὸς τοὺς πλείους, ἐπεὶ ἕξειν γε τὴν πόλιν οἵπερ καὶ μεθιστάναι ἔμελλον. δῆμος μέντοι ὅμως ἔτι καὶ βουλὴ ἡ ἀπὸ τοῦ κυάμου ξυνελέγετο· ἐβούλευον δὲ οὐδὲν ὅ τι μὴ τοῖς ξυνεστῶσι δοκοίη, ἀλλὰ καὶ οἱ λέγοντες ἐκ τούτων ἦσαν καὶ τὰ
2 ῥηθησόμενα πρότερον αὐτοῖς προὔσκεπτο. ἀντέλεγέ τε οὐδεὶς ἔτι τῶν ἄλλων, δεδιὼς καὶ ὁρῶν πολὺ τὸ ξυνεστηκός· εἰ δέ τις καὶ ἀντείποι, εὐθὺς ἐκ τρόπου τινὸς ἐπιτηδείου τεθνήκει καὶ τῶν δρασάντων οὔτε ζήτησις, οὔτ', εἰ ὑποπτεύοιντο, δικαίωσις ἐγίγνετο, ἀλλ' ἡσυχίαν εἶχεν ὁ δῆμος καὶ κατάπληξιν τοιαύτην ὥστε κέρδος ὁ μὴ πάσχων τι βίαιον, εἰ καὶ σιγῴη,
3 ἐνόμιζε. καὶ τὸ ξυνεστηκὸς πολὺ πλέον ἡγούμενοι εἶναι ἢ ὅσον ἐτύγχανεν ὂν ἡσσῶντο ταῖς γνώμαις, καὶ ἐξευρεῖν αὐτὸ [ἀδύνατοι ὄντες] διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως καὶ διὰ τὴν ἀλλήλων ἀγνωσίαν οὐκ εἶχον. κατὰ δὲ ταὐτὸ τοῦτο καὶ προσολοφύρασθαί τινι ἀγανακτήσαντα, ὥστε ἀμύνασθαι ἐπιβουλεύσαντα, ἀδύνατον ἦν· ἢ γὰρ ἀγνῶτα ἂν εὗρεν, ᾧ ἐρεῖ, ἢ γνώ-

ριμον ἄπιστον ἀλλήλοις γὰρ ἅπαντες ὑπόπτως 4
προσῄεσαν οἱ τοῦ δήμου, ὡς μετέχοντά τινα τῶν
γιγνομένων. ἐνῆσαν γὰρ καὶ οὓς οὐκ ἄν ποτέ τις
ᾤετο ἐς ὀλιγαρχίαν τραπέσθαι· καὶ τὸ ἄπιστον οὗτοι
μέγιστον πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐποίησαν καὶ πλεῖστα
ἐς τὴν τῶν ὀλίγων ἀσφάλειαν ὠφέλησαν, βέβαιον
τὴν ἀπιστίαν τῷ δήμῳ πρὸς ἑαυτὸν καταστήσαντες.

Ἐν τούτῳ οὖν τῷ καιρῷ οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον 67
ἐλθόντες εὐθὺς τῶν λοιπῶν εἴχοντο. καὶ πρῶτον μὲν
τὸν δῆμον ξυλλέξαντες εἶπον γνώμην δέκα ἄνδρας
ἑλέσθαι ξυγγραφέας αὐτοκράτορας, τούτους δὲ ξυγ-
γράψαντας γνώμην ἐσενεγκεῖν ἐς τὸν δῆμον ἐς ἡμέραν
ῥητήν, καθ' ὅ τι ἄριστα ἡ πόλις οἰκήσεται· ἔπειτα 2
ἐπειδὴ ἡ ἡμέρα ἐφῆκε, ξυνέκλῃσαν τὴν ἐκκλησίαν
ἐς τὸν Κολωνόν—ἔστι δὲ ἱερὸν Ποσειδῶνος ἔξω πό-
λεως, ἀπέχον σταδίους μάλιστα δέκα—καὶ ἐσήνεγκαν
οἱ ξυγγραφῆς ἄλλο μὲν οὐδέν, αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἐξεῖναι
μὲν Ἀθηναίων ἀνειπεῖν γνώμην ἣν ἄν τις βούληται·
ἢν δέ τις τὸν εἰπόντα ἢ γράψηται παρανόμων ἢ ἄλλῳ
τῳ τρόπῳ βλάψῃ, μεγάλας ζημίας ἐπέθεσαν. ἐνταῦθα 3
δὴ λαμπρῶς ἐλέγετο ἤδη μήτε ἀρχὴν ἄρχειν μηδεμίαν
ἔτι ἐκ τοῦ αὐτοῦ κόσμου μήτε μισθοφορεῖν, προέ-
δρους τε ἑλέσθαι πέντε ἄνδρας, τούτους δ' ἑλέσθαι
ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ τῶν ἑκατὸν ἕκαστον πρὸς ἑαυτὸν
τρεῖς· ἐλθόντας δὲ αὐτούς, τετρακοσίους ὄντας, ἐς τὸ
βουλευτήριον ἄρχειν, ὅπῃ ἂν ἄριστα γιγνώσκωσιν,
αὐτοκράτορας, καὶ τοὺς πεντακισχιλίους δὲ ξυλλέγειν
ὁπόταν αὐτοῖς δοκῇ. ἦν δὲ ὁ μὲν τὴν γνώμην ταύτην 68
εἰπὼν Πείσανδρος, καὶ τἆλλα ἐκ τοῦ προφανοῦς προ-
θυμότατα ξυγκαταλύσας τὸν δῆμον· ὁ μέντοι ἅπαν
τὸ πρᾶγμα ξυνθείς, ὅτῳ τρόπῳ κατέστη ἐς τοῦτο, καὶ
ἐκ πλείστου ἐπιμεληθεὶς Ἀντιφῶν ἦν, ἀνὴρ Ἀθη- 2
ναίων τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀρετῇ τε οὐδενὸς ὕστερος καὶ
κράτιστος ἐνθυμηθῆναι γενόμενος καὶ ἃ ἂν γνοίη
εἰπεῖν, καὶ ἐς μὲν δῆμον οὐ παριὼν οὐδ' ἐς ἄλλον
ἀγῶνα ἑκούσιος οὐδένα, ἀλλ' ὑπόπτως τῷ πλήθει

διὰ δόξαν δεινότητος διακείμενος, τοὺς μέντοι ἀγωνι-
ζομένους καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ ἐν δήμῳ, πλεῖστα εἷς
ἀνήρ, ὅστις ξυμβουλεύσαιτό τι δυνάμενος ὠφελεῖν.
3 καὶ αὐτὸς δέ, ἐπειδὴ τὰ τῶν τετρακοσίων ἐν ὑστέρῳ
μεταπεσόντα ὑπὸ τοῦ δήμου ἐκακοῦτο, ἄριστα φαί-
νεται τῶν μέχρι ἐμοῦ ὑπὲρ αὐτῶν τούτων, αἰτιαθεὶς
ὡς ξυγκατέστησε, θανάτου δίκην ἀπολογησάμενος.
παρέσχε δὲ καὶ ὁ Φρύνιχος ἑαυτὸν πάντων διαφερόν-
τως προθυμότατον ἐς τὴν ὀλιγαρχίαν, δεδιὼς τὸν
Ἀλκιβιάδην καὶ ἐπιστάμενος εἰδότα αὐτὸν ὅσα ἐν
τῇ Σάμῳ πρὸς τὸν Ἀστύοχον ἔπραξεν, νομίζων οὐκ
ἄν ποτε αὐτὸν κατὰ τὸ εἰκὸς ὑπ' ὀλιγαρχίας κατελ-
θεῖν· πολύ τε πρὸς τὰ δεινά, ἐπειδήπερ ὑπέστη,
4 φερεγγυώτατος ἐφάνη. καὶ Θηραμένης ὁ τοῦ Ἅγνω-
νος ἐν τοῖς ξυγκαταλύουσι τὸν δῆμον πρῶτος ἦν,
ἀνὴρ οὔτ' εἰπεῖν οὔτε γνῶναι ἀδύνατος. ὥστε ἀπ'
ἀνδρῶν πολλῶν καὶ ξυνετῶν πραχθὲν τὸ ἔργον οὐκ
ἀπεικότως, καίπερ μέγα ὄν, προὐχώρησεν· χαλεπὸν
γὰρ ἦν τὸν Ἀθηναίων δῆμον [ἐπ'] ἔτει ἑκατοστῷ
μάλιστα ἐπειδὴ οἱ τύραννοι κατελύθησαν ἐλευθερίας
παῦσαι, καὶ οὐ μόνον μὴ ὑπήκοον ὄντα, ἀλλὰ καὶ
ὑπὲρ ἥμισυ τοῦ χρόνου τούτου αὐτὸν ἄλλων ἄρχειν
εἰωθότα.

69 Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησία οὐδενὸς ἀντειπόντος ἀλλὰ
κυρώσασα ταῦτα διελύθη, τοὺς τετρακοσίους ἤδη
ὕστερον τρόπῳ τοιῷδε ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσήγαγον.
ἦσαν [δ'] Ἀθηναῖοι πάντες αἰεὶ οἱ μὲν ἐπὶ τείχει οἱ δ'
ἐν τάξει τῶν ἐν Δεκελείᾳ πολεμίων ἕνεκα ἐφ' ὅπλοις.
2 τῇ οὖν ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοὺς μὲν μὴ ξυνειδότας εἴασαν,
ὥσπερ εἰώθεσαν, ἀπελθεῖν, τοῖς δ' ἐν τῇ ξυνωμοσίᾳ
εἴρητο ἡσυχῇ μὴ ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ὅπλοις ἀλλ' ἄποθεν
περιμένειν, καὶ ἤν τις ἐνιστῆται τοῖς ποιουμένοις,
λαβόντας τὰ ὅπλα μὴ ἐπιτρέπειν. ἦσαν δὲ καὶ Ἄν-
δριοι καὶ Τήνιοι καὶ Καρυστίων τριακόσιοι καὶ Αἰγι-
νητῶν τῶν ἐποίκων, οὓς Ἀθηναῖοι ἔπεμψαν οἰκήσον-
τας, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἥκοντες ἐν τοῖς ἑαυτῶν ὅπλοις,

οἷς ταῦτα προείρητο. τούτων δὲ διατεταγμένων οὕ- 3
τως ἐλθόντες οἱ τετρακόσιοι, μετὰ ξιφιδίου ἀφανοῦς
ἕκαστος, καὶ οἱ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν μετ' αὐτῶν Ἕλλη-
νες νεανίσκοι, οἷς ἐχρῶντο εἴ τί που δέοι χειρουργεῖν,
ἐπέστησαν τοῖς ἀπὸ τοῦ κυάμου βουλευταῖς, οὖσιν ἐν
τῷ βουλευτηρίῳ, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐξιέναι λαβοῦσι
τὸν μισθόν· ἔφερον δὲ αὐτοῖς τοῦ ὑπολοίπου χρόνου
παντὸς αὐτοὶ καὶ ἐξιοῦσιν ἐδίδοσαν.

Ὡς δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἥ τε βουλὴ οὐδὲν ἀντει- 70
ποῦσα ὑπεξῆλθε, καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται οὐδὲν ἐνεωτέ-
ριζον ἀλλ' ἡσύχαζον, οἱ [δὲ] τετρακόσιοι ἐσελθόντες
ἐς τὸ βουλευτήριον τότε μὲν πρυτάνεις τε σφῶν αὐ-
τῶν ἀπεκλήρωσαν, καὶ ὅσα πρὸς τοὺς θεούς, εὐχαῖς
καὶ θυσίαις καθιστάμενοι ἐς τὴν ἀρχὴν ἐχρήσαντο,
ὕστερον δὲ πολὺ μεταλλάξαντες τῆς τοῦ δήμου διοι-
κήσεως, πλὴν τοὺς φεύγοντας οὐ κατῆγον τοῦ Ἀλκι-
βιάδου ἕνεκα, τὰ δὲ ἄλλα ἔνεμον κατὰ κράτος τὴν
πόλιν. καὶ ἄνδρας τέ τινας ἀπέκτειναν οὐ πολλούς, 2
οἳ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι ὑπεξαιρεθῆναι, καὶ ἄλλους
ἔδησαν, τοὺς δὲ καὶ μετεστήσαντο· πρός τε Ἆγιν τὸν
Λακεδαιμονίων βασιλέα ὄντα ἐν τῇ Δεκελείᾳ ἐπεκη-
ρυκεύοντο, λέγοντες διαλλαγῆναι βούλεσθαι καὶ εἰκὸς
εἶναι αὐτὸν σφίσι καὶ οὐκέτι τῷ ἀπίστῳ δήμῳ μᾶλ-
λον ξυγχωρεῖν. ὁ δὲ νομίζων τὴν πόλιν οὐχ *[ἡσυ- 71
χάζειν], οὐδ' εὐθὺς οὕτω τὸν δῆμον τὴν παλαιὰν ἐλευ-
θερίαν παραδώσειν, εἴ τε στρατιὰν πολλὴν ἴδοι σφῶν,
οὐκ ἂν *ἡσυχάζειν, οὐδ' ἐν τῷ παρόντι πάνυ τι πισ-
τεύων μὴ οὐκέτι ταράσσεσθαι αὐτούς, τοῖς μὲν ἀπὸ
τῶν τετρακοσίων ἐλθοῦσιν οὐδὲν ξυμβατικὸν ἀπεκρί-
νατο, προσμεταπεμψάμενος δὲ ἐκ Πελοποννήσου 2
στρατιὰν πολλὴν οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ αὐτὸς τῇ
ἐκ τῆς Δεκελείας φρουρᾷ μετὰ τῶν ἐλθόντων κατέβη
πρὸς αὐτὰ τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων, ἐλπίσας ἢ ταρα-
χθέντας αὐτοὺς μᾶλλον ἂν χειρωθῆναι σφίσιν, ᾗ
βούλονται, ἢ καὶ αὐτοβοεὶ ἂν διὰ τὸν ἔνδοθέν τε καὶ
ἔξωθεν κατὰ τὸ εἰκὸς γενησόμενον θόρυβον· τῶν γὰρ

μακρῶν τειχῶν διὰ τὴν κατ' αὐτὰ ἐρημίαν λήψεως
3 οὐκ ἂν ἁμαρτεῖν. ὡς δὲ προσέμιξέ τε ἐγγὺς καὶ οἱ
Ἀθηναῖοι τὰ μὲν ἔνδοθεν οὐδ' ὁπωστιοῦν ἐκίνησαν,
τοὺς δ' ἱππέας ἐκπέμψαντες καὶ μέρος τι τῶν ὁπλι-
τῶν καὶ ψιλῶν καὶ τοξοτῶν ἄνδρας τε κατέβαλον
αὐτῶν διὰ τὸ ἐγγὺς προσελθεῖν καὶ ὅπλων τινῶν καὶ
νεκρῶν ἐκράτησαν, οὕτω δὴ γνοὺς ἀπήγαγε πάλιν
4 τὴν στρατιάν. καὶ αὐτὸς μὲν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κατὰ
χώραν ἐν τῇ Δεκελείᾳ ἔμενον, τοὺς δ' ἐπελθόντας
ὀλίγας τινὰς ἡμέρας ἐν τῇ γῇ μείναντας ἀπέπεμψεν
ἐπ' οἴκου. μετὰ δὲ τοῦτο παρά τε τὸν Ἆγιν ἐπρεσ-
βεύοντο οἱ τετρακόσιοι οὐδὲν ἧσσον, κἀκείνου μᾶλ-
λον ἤδη προσδεχομένου καὶ παραινοῦντος ἐκπέμπουσι
καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα περὶ ξυμβάσεως πρέσβεις,
βουλόμενοι διαλλαγῆναι.
72 Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὴν Σάμον δέκα ἄνδρας παρα-
μυθησομένους τὸ στρατόπεδον καὶ διδάξοντας, ὡς οὐκ
ἐπὶ βλάβῃ τῆς πόλεως καὶ τῶν πολιτῶν ἡ ὀλιγαρχία
κατέστη, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ξυμπάντων πραγμά-
των, πεντακισχίλιοί τε ὅτι εἶεν καὶ οὐ τετρακόσιοι
2 μόνον οἱ πράσσοντες· καίτοι οὐ πώποτε Ἀθηναίους
διὰ τὰς στρατείας καὶ τὴν ὑπερόριον ἀσχολίαν ἐς
οὐδὲν πρᾶγμα οὕτω μέγα ἐλθεῖν βουλεύσοντας ἐν ᾧ
πεντακισχιλίους ξυνελθεῖν. ἄλλα τ' ἐπιστείλαντες
τὰ πρέποντ' εἰπεῖν ἀπέπεμψαν αὐτοὺς εὐθὺς μετὰ
τὴν ἑαυτῶν κατάστασιν, δείσαντες μή, ὅπερ ἐγένετο,
ναυτικὸς ὄχλος οὔτ' αὐτὸς μένειν ἐν τῷ ὀλιγαρχικῷ
κόσμῳ ἐθέλῃ, σφᾶς τε μὴ ἐκεῖθεν ἀρξαμένου τοῦ
73 κακοῦ μεταστήσωσιν. ἐν γὰρ τῇ Σάμῳ ἐνεωτερίζετο
ἤδη τὰ περὶ τὴν ὀλιγαρχίαν καὶ ξυνέβη τοιάδε
γενέσθαι ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον ὅνπερ οἱ τε-
τρακόσιοι ξυνίσταντο. οἱ γὰρ τότε τῶν Σαμίων
ἐπαναστάντες τοῖς δυνατοῖς καὶ ὄντες δῆμος, μετα-
βαλλόμενοι αὖθις καὶ πεισθέντες ὑπό τε τοῦ Πεισάν-
δρου, ὅτ' ἦλθε, καὶ τῶν ἐν τῇ Σάμῳ ξυνεστώτων
Ἀθηναίων, ἐγένοντό τε ἐς τριακοσίους ξυνωμόται καὶ

ἔμελλον τοῖς ἄλλοις ὡς δήμῳ ὄντι ἐπιθήσεσθαι. καὶ Ὑπέρβολόν τέ τινα τῶν Ἀθηναίων, μοχθηρὸν 2 ἄνθρωπον, ὠστρακισμένον οὐ διὰ δυνάμεως καὶ ἀξιώματος φόβον ἀλλὰ διὰ πονηρίαν καὶ αἰσχύνην τῆς πόλεως, ἀποκτείνουσι μετὰ Χαρμίνου τε, ἑνὸς τῶν στρατηγῶν, καί τινων τῶν παρὰ σφίσιν Ἀθηναίων, πίστιν διδόντες αὐτοῖς, καὶ ἄλλα μετ' αὐτῶν τοιαῦτα ξυνέπραξαν, τοῖς τε πλείοσιν ὥρμηντο ἐπιτίθεσθαι. οἱ δὲ αἰσθόμενοι τῶν τε στρατηγῶν Λέοντι καὶ Διο- 3 μέδοντι—οὗτοι γὰρ οὐχ ἑκόντες, διὰ τὸ τιμᾶσθαι ὑπὸ τοῦ δήμου, ἔφερον τὴν ὀλιγαρχίαν—τὸ μέλλον σημαίνουσι καὶ Θρασυβούλῳ καὶ Θρασύλλῳ, τῷ μὲν τριηραρχοῦντι τῷ δὲ ὁπλιτεύοντι, καὶ ἄλλοις οἳ ἐδόκουν ἀεὶ μάλιστα ἐναντιοῦσθαι τοῖς ξυνεστῶσιν· καὶ οὐκ ἠξίουν περιϊδεῖν αὐτοὺς σφᾶς τε διαφθαρέντας καὶ Σάμον Ἀθηναίοις ἀλλοτριωθεῖσαν, δι' ἣν μόνον ἡ ἀρχὴ αὐτοῖς ἐς τοῦτο ξυνέμεινεν. οἱ δὲ ἀκούσαν- 4 τες τῶν τε στρατιωτῶν ἕνα ἕκαστον μετῄεσαν μὴ ἐπιτρέπειν, καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς Παράλους, ἄνδρας Ἀθηναίους τε καὶ ἐλευθέρους πάντας ἐν τῇ νηῒ πλέοντας καὶ ἀεὶ δή ποτε ὀλιγαρχίᾳ, καὶ μὴ παρούσῃ, ἐπικειμένους· ὅ τε Λέων καὶ ὁ Διομέδων αὐτοῖς ναῦς τινάς, ὁπότε ποι πλέοιεν, κατέλειπον φύλακας. ὥστ' 5 ἐπειδὴ αὐτοῖς ἐπετίθεντο οἱ τριακόσιοι, βοηθησάντων πάντων τούτων, μάλιστα δὲ τῶν Παράλων, περιεγένοντο οἱ τῶν Σαμίων πλείονες, καὶ τριάκοντα μέν τινας ἀπέκτειναν τῶν τριακοσίων, τρεῖς δὲ τοὺς αἰτιωτάτους φυγῇ ἐζημίωσαν· τοῖς δ' ἄλλοις οὐ μνησικακοῦντες δημοκρατούμενοι τὸ λοιπὸν ξυνεπολίτευον.

τὴν δὲ Πάραλον ναῦν καὶ Χαιρέαν ἐπ' αὐτῆς τὸν 74 Ἀρχεστράτου, ἄνδρα Ἀθηναῖον, γενόμενον ἐς τὴν μετάστασιν πρόθυμον, ἀποπέμπουσιν οἵ τε Σάμιοι καὶ οἱ στρατιῶται κατὰ τάχος ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγενημένα· οὐ γὰρ ᾔδεσάν πω τοὺς τετρακοσίους ἄρχοντας. καὶ καταπλευσάντων αὐτῶν 2 εὐθέως τῶν μὲν Παράλων τινὰς οἱ τετρακόσιοι, δύο

ἢ τρεῖς, ἔδησαν, τοὺς δ' ἄλλους ἀφελόμενοι τὴν ναῦν
καὶ μετεμβιβάσαντες ἐς ἄλλην στρατιῶτιν ναῦν
ἔταξαν φρουρεῖν περὶ Εὔβοιαν. ὁ δὲ Χαιρέας εὐθύς,
διαλαθών πως, ὡς εἶδε τὰ παρόντα, πάλιν ἐς τὴν
Σάμον ἐλθὼν ἀγγέλλει τοῖς στρατιώταις, ἐπὶ τὸ
3 μεῖζον πάντα δεινώσας, τὰ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, ὡς πλη-
γαῖς τε πάντας ζημιοῦσι καὶ ἀντειπεῖν ἔστιν οὐδὲν
πρὸς τοὺς ἔχοντας τὴν πολιτείαν, καὶ ὅτι αὐτῶν καὶ
γυναῖκες καὶ παῖδες ὑβρίζονται καὶ διανοοῦνται, ὁπό-
σοι ἐν Σάμῳ στρατεύονται μὴ ὄντες τῆς σφετέρας
γνώμης, τούτων πάντων τοὺς προσήκοντας λαβόντες
εἵρξειν, ἵνα, ἢν μὴ ὑπακούωσι, τεθνήκωσι· καὶ ἄλλα
75 πολλὰ ἐπικαταψευδόμενος ἔλεγεν. οἱ δ' ἀκούσαντες
ἐπὶ τοὺς τὴν ὀλιγαρχίαν μάλιστα ποιήσαντας καὶ
ἐπὶ τῶν ἄλλων τοὺς μετασχόντας τὸ μὲν πρῶτον
ὥρμησαν βάλλειν, ἔπειτα μέντοι ὑπὸ τῶν διὰ μέσου
κωλυθέντες, καὶ διδαχθέντες, μὴ τῶν πολεμίων ἀντι-
πρῴρων ἐγγὺς ἐφορμούντων ἀπολέσωσι τὰ πράγματα,
2 ἐπαύσαντο. μετὰ δὲ τοῦτο, λαμπρῶς ἤδη ἐς δημο-
κρατίαν βουλόμενοι μεταστῆσαι τὰ ἐν τῇ Σάμῳ, ὅ
τε Θρασύβουλος ὁ τοῦ Λύκου καὶ Θράσυλλος—οὗτοι
γὰρ μάλιστα προεστήκεσαν τῆς μεταβολῆς—ὥρκω-
σαν πάντας τοὺς στρατιώτας τοὺς μεγίστους ὅρκους,
καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας μάλιστα, ἦ μὴν
δημοκρατήσεσθαί τε καὶ ὁμονοήσειν, καὶ τὸν πρὸς
Πελοποννησίους πόλεμον προθύμως διοίσειν, καὶ
τοῖς τετρακοσίοις πολέμιοί τ' ἔσεσθαι καὶ οὐδὲν ἐπι-
3 κηρυκεύεσθαι. ξυνώμνυσαν δὲ καὶ Σαμίων πάντες
τὸν αὐτὸν ὅρκον οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ, καὶ τὰ πράγματα
πάντα καὶ τὰ ἀποβησόμενα ἐκ τῶν κινδύνων ξυνεκοι-
νώσαντο οἱ στρατιῶται τοῖς Σαμίοις, νομίζοντες οὔτ'
ἐκείνοις ἀποστροφὴν σωτηρίας οὔτε σφίσιν εἶναι,
ἀλλ' ἐάν τε οἱ τετρακόσιοι κρατήσωσιν, ἐάν τε οἱ ἐκ
76 Μιλήτου πολέμιοι, διαφθαρήσεσθαι. ἐς φιλονεικίαν
τε καθέστασαν τὸν χρόνον τοῦτον οἱ μὲν τὴν πόλιν
ἀναγκάζοντες δημοκρατεῖσθαι, οἱ δὲ τὸ στρατόπεδον

ὀλιγαρχεῖσθαι. ἐποίησαν δὲ καὶ ἐκκλησίαν εὐθὺς οἱ στρατιῶται, ἐν ᾗ τοὺς μὲν προτέρους στρατηγοὺς καὶ εἴ τινα τῶν τριηράρχων ὑπετόπευον, ἔπαυσαν, ἄλλους δὲ ἀνθείλοντο καὶ τριηράρχους καὶ στρατηγούς, ὧν Θρασύβουλός τε καὶ Θράσυλλος ὑπῆρχον. καὶ παραινέσεις ἄλλας τ' ἐποιοῦντο ἐν σφίσιν αὐτοῖς 2 ἀνιστάμενοι, καὶ ὡς οὐ δεῖ ἀθυμεῖν ὅτι ἡ πόλις αὐτῶν ἀφέστηκε· τοὺς γὰρ ἐλάσσους ἀπὸ σφῶν τῶν πλεόνων καὶ ἐς πάντα ποριμωτέρων μεθεστάναι. ἐχόντων γὰρ σφῶν τὸ πᾶν ναυτικόν, τὰς ἄλλας πόλεις, ὧν ἄρχουσιν, ἀναγκάσειν τὰ χρήματα ὁμοίως διδόναι καὶ εἰ ἐκεῖθεν ὡρμῶντο. πόλιν τε γὰρ σφίσιν ὑπάρχειν 3 Σάμον οὐκ ἀσθενῆ, ἀλλ' ἣ παρ' ἐλάχιστον δὴ ἦλθε τὸ Ἀθηναίων κράτος τῆς θαλάσσης, ὅτε ἐπολέμησεν, ἀφελέσθαι, τούς τε πολεμίους ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου ἀμύνεσθαι οὗπερ καὶ πρότερον. καὶ δυνατώτεροι εἶναι σφεῖς ἔχοντες τὰς ναῦς πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια τῶν ἐν τῇ πόλει. καὶ δι' ἑαυτούς τε ἐν τῇ Σάμῳ 4 προκαθημένους καὶ πρότερον αὐτοὺς κρατεῖν τοῦ ἐς τὸν Πειραιᾶ ἔσπλου, καὶ νῦν ἐς τοιοῦτον καταστήσονται μὴ βουλομένων σφίσι πάλιν τὴν πολιτείαν ἀποδοῦναι, ὥστε αὐτοὶ καὶ δυνατώτεροι εἶναι εἴργειν ἐκείνους τῆς θαλάσσης ἢ ὑπ' ἐκείνων εἴργεσθαι. βραχύ τέ τι εἶναι καὶ οὐδενὸς ἄξιον ᾧ πρὸς τὸ περι- 5 γίγνεσθαι τῶν πολεμίων ἡ πόλις σφίσι χρήσιμος ἦν, καὶ οὐδὲν ἀπολωλεκέναι, οἵ γε μήτε ἀργύριον εἶχον ἔτι πέμπειν, ἀλλ' αὐτοὶ ἐπορίζοντο οἱ στρατιῶται, μήτε βούλευμα χρηστόν, οὗπερ ἕνεκα πόλις στρατοπέδων κρατεῖ· ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις τοὺς μὲν ἡμαρ- 6 τηκέναι τοὺς πατρίους νόμους καταλύσαντας, αὐτοὶ δὲ σώζειν καὶ ἐκείνους πειράσεσθαι προσαναγκάζειν· ὥστε οὐδὲ τούτους, οἵπερ ἂν βουλεύοιέν τι χρηστόν, παρὰ σφίσι χείρους εἶναι. Ἀλκιβιάδην τε, ἢν αὐτῷ ἄδειάν τε καὶ κάθοδον ποιήσωσιν, ἄσμενον τὴν παρὰ βασιλέως ξυμμαχίαν παρέξειν. τό τε μέγιστον, ἢν ἁπάντων σφάλλωνται, εἶναι αὐτοῖς, τοσοῦτον ἔχουσι

ναυτικόν, πολλὰς τὰς ἀποχωρήσεις, ἐν αἷς καὶ πόλεις
77 καὶ γῆν εὑρήσουσι. τοιαῦτα ἐν ἀλλήλοις ἐκκλησιάσαντες, καὶ παραθαρσύναντες σφᾶς αὐτούς, καὶ τὰ τοῦ πολέμου παρεσκευάζοντο οὐδὲν ἧσσον. οἱ δ' ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμφθέντες ἐς τὴν Σάμον, οἱ δέκα πρεσβευταί, ὡς ταῦτα, ἐν τῇ Δήλῳ ἤδη ὄντες, ᾐσθάνοντο, ἡσύχαζον αὐτοῦ.

78 Ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ τῶν Πελοποννησίων ἐν τῷ ναυτικῷ στρατιῶται κατὰ σφᾶς αὐτοὺς διεβόων, ὡς ὑπό τε Ἀστυόχου καὶ Τισσαφέρνους φθείρεται τὰ πράγματα, τοῦ μὲν οὐκ ἐθέλοντος οὔτε πρότερον ναυμαχεῖν, ἕως ἔτι αὐτοί τε ἔρρωντο μᾶλλον καὶ τὸ ναυτικὸν τῶν Ἀθηναίων ὀλίγον ἦν, οὔτε νῦν, ὅτε στασιάζειν τε λέγονται καὶ αἱ
2 νῆες αὐτῶν οὐδέπω ἐν τῷ αὐτῷ εἰσίν, ἀλλὰ τὰς παρὰ Τισσαφέρνους Φοινίσσας ναῦς μένοντες, ἄλλως ὄνομα καὶ οὐκ ἔργον, κινδυνεύσειν διατριβῆναι· τὸν δ' αὖ Τισσαφέρνην τάς τε ναῦς ταύτας οὐ κομίζειν, καὶ τροφὴν ὅτι οὐ ξυνεχῶς οὐδ' ἐντελῆ διδοὺς κακοῖ τὸ ναυτικόν. οὔκουν ἔφασαν χρῆναι μέλλειν ἔτι ἀλλὰ ναυμαχεῖν. καὶ μάλιστα οἱ Συρακόσιοι ἐνῆγον.
79 αἰσθόμενοι δὲ οἱ ξύμμαχοι καὶ ὁ Ἀστύοχος τὸν θροῦν, καὶ δόξαν αὐτοῖς ἀπὸ ξυνόδου ὥστε διαναυμαχεῖν, ἐπειδὴ καὶ ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς ἡ ἐν τῇ Σάμῳ ταραχή, ἄραντες ταῖς ναυσὶ πάσαις, οὔσαις δώδεκα καὶ ἑκατόν, καὶ τοὺς Μιλησίους πεζῇ κελεύσαντες ἐπὶ τῆς Μυκάλης παριέναι, ἔπλεον ὡς πρὸς τὴν Μυ-
2 κάλην. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ταῖς ἐκ Σάμου ναυσὶ δυοῖν καὶ ὀγδοήκοντα, αἳ ἔτυχον ἐν Γλαύκῃ τῆς Μυκάλης ὁρμοῦσαι—διέχει δ' ὀλίγον ταύτῃ ἡ Σάμος τῆς ἠπείρου πρὸς τὴν Μυκάλην—ὡς εἶδον τὰς τῶν Πελοποννησίων ναῦς προσπλεούσας, ὑπεχώρησαν ἐς τὴν Σάμον, οὐ νομίσαντες τῷ πλήθει διακινδυνεῦσαι περὶ
3 τοῦ παντὸς ἱκανοὶ εἶναι. καὶ ἅμα—προῄσθοντο γὰρ αὐτοὺς ἐκ τῆς Μιλήτου ναυμαχησείοντας—προσεδέχοντο καὶ τὸν Στρομβιχίδην ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου

σφίσι ταῖς ἐκ τῆς Χίου ναυσὶν ἐπ' Ἄβυδον ἀφικομέ-
ναις προσβοηθήσειν· προὐπέπεμπτο γὰρ αὐτῷ ἄγ-
γελος. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἐπὶ τῆς Σάμου ἀνεχώρησαν,
οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, καταπλεύσαντες ἐπὶ τῆς Μυκά-
λης, ἐστρατοπεδεύσαντο, καὶ τῶν Μιλησίων καὶ τῶν
πλησιοχώρων ὁ πεζός. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ, μελλόντων 4
αὐτῶν ἐπιπλεῖν τῇ Σάμῳ, ἀγγέλλεται ὁ Στρομβιχίδης
ταῖς ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶν ἀφιγμένος· καὶ
εὐθὺς ἀπέπλεον πάλιν ἐπὶ τῆς Μιλήτου. οἱ δ' Ἀθη-
ναῖοι, προσγενομένων σφίσι τῶν νεῶν, ἐπίπλουν αὐτοὶ
ποιοῦνται τῇ Μιλήτῳ ναυσὶν ὀκτὼ καὶ ἑκατόν, βου-
λόμενοι ναυμαχῆσαι· καὶ ὡς οὐδεὶς αὐτοῖς ἀντανή-
γετο, ἀπέπλευσαν πάλιν ἐς τὴν Σάμον.

Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει μετὰ τοῦτο εὐθὺς οἱ Πελο- 80
ποννήσιοι, ἐπειδὴ ἀθρόαις ταῖς ναυσὶν οὐκ ἀξιόμαχοι
νομίσαντες εἶναι οὐκ ἀντανήγοντο, ἀπορήσαντες ὁπό-
θεν τοσαύταις ναυσὶ χρήματα ἕξουσιν, ἄλλως τε καὶ
Τισσαφέρνους κακῶς διδόντος, ἀποστέλλουσιν ὡς
τὸν Φαρνάβαζον, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐκ τῆς Πελο-
ποννήσου προσετάχθη, Κλέαρχον τὸν Ῥαμφίου ἔχον-
τα ναῦς τεσσαράκοντα. ἐπεκαλεῖτό τε γὰρ αὐτοὺς 2
ὁ Φαρνάβαζος καὶ τροφὴν ἑτοῖμος ἦν παρέχειν, καὶ
ἅμα καὶ τὸ Βυζάντιον ἐπεκηρυκεύετο αὐτοῖς ἀποστῆ-
ναι. καὶ αἱ μὲν τῶν Πελοποννησίων αὗται νῆες
ἀπάρασαι ἐς τὸ πέλαγος, ὅπως λάθοιεν ἐν τῷ πλῷ
τοὺς Ἀθηναίους, χειμασθεῖσαι καὶ αἱ μὲν Δήλου
λαβόμεναι αἱ πλείους μετὰ Κλεάρχου καὶ ὕστερον
πάλιν ἐλθοῦσαι ἐς Μίλητον—Κλέαρχος δὲ κατὰ γῆν
αὖθις ἐς τὸν Ἑλλήσποντον κομισθεὶς ἦρχεν—αἱ δὲ
μετὰ Ἑλίξου τοῦ Μεγαρέως στρατηγοῦ δέκα ἐς τὸν
Ἑλλήσποντον διασωθεῖσαι Βυζάντιον ἀφιστᾶσι.
καὶ μετὰ ταῦτα οἱ ἐκ τῆς Σάμου πέμπουσιν αἰσθό- 3
μενοι νεῶν βοήθειαν καὶ φυλακὴν ἐς τὸν Ἑλλήσπον-
τον, καί τις καὶ ναυμαχία βραχεῖα γίγνεται πρὸ τοῦ
Βυζαντίου ναυσὶν ὀκτὼ πρὸς ὀκτώ.

Οἱ δὲ προεστῶτες ἐν τῇ Σάμῳ καὶ μάλιστα Θρα- 81

σύβουλος, ἀεί [τε] τῆς αὐτῆς γνώμης ἐχόμενος, ἐπειδὴ μετέστησε τὰ πράγματα, ὥστε κατάγειν Ἀλκιβιάδην, [καὶ] τέλος ἐπ' ἐκκλησίας ἔπεισε τὸ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν, καὶ ψηφισαμένων αὐτῶν Ἀλκιβιάδῃ κάθοδον καὶ ἄδειαν, πλεύσας ὡς τὸν Τισσαφέρνη κατῆγεν ἐς τὴν Σάμον τὸν Ἀλκιβιάδην, νομίζων μόνην σωτηρίαν εἰ Τισσαφέρνην αὐτοῖς μεταστήσειεν
2 ἀπὸ Πελοποννησίων. γενομένης δὲ ἐκκλησίας τήν τε ἰδίαν ξυμφορὰν τῆς φυγῆς ἐπῃτιάσατο καὶ ἀνωλοφύρατο ὁ Ἀλκιβιάδης, καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν πολλὰ εἰπὼν ἐς ἐλπίδας αὐτοὺς οὐ σμικρὰς τῶν τε μελλόντων καθίστη καὶ ὑπερβάλλων ἐμεγάλυνε τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν παρὰ τῷ Τισσαφέρνει, ἵν' οἵ τε οἴκοι τὴν ὀλιγαρχίαν ἔχοντες φοβοῖντο αὐτὸν καὶ μᾶλλον αἱ ξυνωμοσίαι διαλυθεῖεν, καὶ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τιμιώτερόν τε αὐτὸν ἄγοιεν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πλεῖον θαρσοῖεν, οἵ τε πολέμιοι τῷ Τισσαφέρνει ὡς μάλιστα διαβάλλοιντο
3 καὶ τῶν ὑπαρχουσῶν ἐλπίδων ἐκπίπτοιεν. ὑπισχνεῖτο δ' οὖν τάδε, μέγιστα ἐπικομπῶν, ὁ Ἀλκιβιάδης, ὡς Τισσαφέρνης αὐτῷ ὑπεδέξατο ἦ μήν, ἕως ἄν τι τῶν ἑαυτοῦ λείπηται, ἢν Ἀθηναίοις πιστεύσῃ, μὴ ἀπορήσειν αὐτοὺς τροφῆς, οὐδ' ἢν δέῃ τελευτῶντα τὴν ἑαυτοῦ στρωμνὴν ἐξαργυρίσαι, τάς τε ἐν Ἀσπένδῳ ἤδη οὔσας Φοινίκων ναῦς κομιεῖν Ἀθηναίοις καὶ οὐ Πελοποννησίοις· πιστεῦσαι δ' ἂν μόνως Ἀθη-
82 ναίοις, εἰ αὐτὸς κατελθὼν αὐτῷ ἀναδέξαιτο. οἱ δ' ἀκούσαντες ταῦτά τε καὶ ἄλλα πολλὰ στρατηγόν τε αὐτὸν εὐθὺς εἵλοντο μετὰ τῶν προτέρων καὶ τὰ πράγματα πάντα ἀνετίθεσαν, τήν τε παραυτίκα ἐλπίδα ἕκαστος τῆς τε σωτηρίας καὶ τῆς τῶν τετρακοσίων τιμωρίας οὐδενὸς ἂν ἠλλάξαντο· καὶ ἑτοῖμοι ἤδη ἦσαν κατὰ τὸ αὐτίκα τούς τε παρόντας πολεμίους ἐκ τῶν λεχθέντων καταφρονεῖν καὶ πλεῖν ἐπὶ τὸν
2 Πειραιᾶ. ὁ δὲ τὸ μὲν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεῖν τοὺς ἐγγυτέρω πολεμίους ὑπολιπόντας καὶ πάνυ διεκώλυσε, πολλῶν ἐπειγομένων· τὰ δὲ τοῦ πολέμου πρω-

τον ἔφη, ἐπειδὴ καὶ στρατηγὸς ᾕρητο, πλεύσας ὡς
Τισσαφέρνην πράξειν. καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς ἐκκλη- 3
σίας εὐθὺς ᾤχετο, ἵνα δοκῇ πάντα μετ' ἐκείνου κοι-
νοῦσθαι, καὶ ἅμα βουλόμενος αὐτῷ τιμιώτερός τε
εἶναι καὶ ἐνδείκνυσθαι, ὅτι καὶ στρατηγὸς ἤδη ᾕρηται
καὶ εὖ καὶ κακῶς οἷός τέ ἐστιν αὐτὸν ἤδη ποιεῖν. ξυν-
έβαινε δὲ τῷ Ἀλκιβιάδῃ τῷ μὲν Τισσαφέρνει τοὺς
Ἀθηναίους φοβεῖν, ἐκείνοις δὲ τὸν Τισσαφέρνην.

Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐν τῇ Μιλήτῳ πυνθανόμενοι 83
τὴν Ἀλκιβιάδου κάθοδον, καὶ πρότερον τῷ Τισσα-
φέρνει ἀπιστοῦντες, πολλῷ δὴ μᾶλλον ἔτι διεβέ-
βληντο. ξυνηνέχθη γὰρ αὐτοῖς κατὰ τὸν ἐπὶ τὴν
Μίλητον τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλουν, ὡς οὐκ ἠθέλησαν
ἀνταναγαγόντες ναυμαχῆσαι, πολλῷ ἐς τὴν μισθοδο-
σίαν τὸν Τισσαφέρνην ἀρρωστότερον γενόμενον καὶ
ἐς τὸ μισεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν πρότερον ἔτι τούτων διὰ
τὸν Ἀλκιβιάδην ἐπιδεδωκέναι. καὶ ξυνιστάμενοι 2
κατ' ἀλλήλους οἷάπερ καὶ πρότερον οἱ στρατιῶται
ἀνελογίζοντο, καί τινες καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀξίων
λόγου ἀνθρώπων καὶ οὐ μόνον τὸ στρατιωτικόν, ὡς
οὔτε μισθὸν ἐντελῆ πώποτε λάβοιεν, τό τε διδόμενον
βραχὺ καὶ οὐδὲ τοῦτο ξυνεχῶς· καὶ εἰ μή τις ἢ
διαναυμαχήσει ἢ ἀπαλλάξεται ὅθεν τροφὴν ἕξει,
ἀπολείψειν τοὺς ἀνθρώπους τὰς ναῦς· πάντων τε
Ἀστύοχον εἶναι αἴτιον, ἐπιφέροντα ὀργὰς Τισσα-
φέρνει διὰ ἴδια κέρδη. ὄντων δ' αὐτῶν ἐν τοιούτῳ 84
ἀναλογισμῷ ξυνηνέχθη καὶ τοιόσδε τις θόρυβος περὶ
τὸν Ἀστύοχον. τῶν γὰρ Συρακοσίων καὶ Θουρίων
ὅσῳ μάλιστα καὶ ἐλεύθεροι ἦσαν *[τὸ πλῆθος] οἱ
ναῦται, τοσούτῳ καὶ θρασύτατα προσπεσόντες τὸν
μισθὸν ἀπῄτουν. ὁ δὲ αὐθαδέστερόν τέ τι ἀπεκρί-
νατο καὶ ἠπείλησέν, καὶ τῷ γε Δωριεῖ ξυναγορεύοντι
τοῖς ἑαυτοῦ ναύταις καὶ ἐπανήρατο τὴν βακτηρίαν.
τὸ δὲ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν ὡς εἶδον, οἷα δὴ 2
ναῦται, ὥρμησαν ἐγκραγόντες ἐπὶ τὸν Ἀστύοχον
ὥστε βάλλειν· ὁ δὲ προϊδὼν καταφεύγει ἐπὶ βωμόν

τινα. οὐ μέντοι ἐβλήθη γε, ἀλλὰ διελύθησαν ἀπ᾽
ἀλλήλων. ἔλαβον δὲ καὶ τὸ ἐν τῇ Μιλήτῳ ἐνῳκοδο-
μημένον τοῦ Τισσαφέρνους φρούριον οἱ Μιλήσιοι
λάθρᾳ ἐπιπεσόντες, καὶ τοὺς ἐνόντας φύλακας αὐτοῦ
ἐκβάλλουσι· ξυνεδόκει δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις
3 ταῦτα καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς Συρακοσίοις. ὁ μέντοι
Λίχας οὔτε ἠρέσκετο αὐτοῖς, ἔφη τε χρῆναι Τισσα-
φέρνει καὶ δουλεύειν Μιλησίους καὶ τοὺς ἄλλους
τοὺς ἐν τῇ βασιλέως τὰ μέτρια καὶ ἐπιθεραπεύειν,
ἕως ἂν τὸν πόλεμον εὖ θῶνται. οἱ δὲ Μιλήσιοι
ὠργίζοντό τε αὐτῷ, καὶ διὰ ταῦτα καὶ ἄλλα τοιουτό-
τροπα καὶ νόσῳ ὕστερον ἀποθανόντα αὐτὸν οὐκ
εἴασαν θάψαι οὗ ἐβούλοντο οἱ παρόντες τῶν Λακε-
85 δαιμονίων. κατὰ δὴ τοιαύτην διαφορὰν ὄντων
αὐτοῖς τῶν πραγμάτων πρός τε τὸν Ἀστύοχον καὶ
τὸν Τισσαφέρνην, Μίνδαρος διάδοχος τῆς Ἀστυόχου
ναυαρχίας ἐκ Λακεδαίμονος ἐπῆλθε καὶ παραλαμ-
2 βάνει τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ Ἀστύοχος ἀπέπλει. ξυν-
έπεμψε δὲ καὶ Τισσαφέρνης αὐτῷ πρεσβευτὴν τῶν
παρ᾽ ἑαυτοῦ, Γαυλίτην ὄνομα, Κᾶρα δίγλωσσον,
κατηγορήσοντα τῶν τε Μιλησίων περὶ τοῦ φρουρίου
καὶ περὶ αὐτοῦ ἅμα ἀπολογησόμενον, εἰδὼς τούς τε
Μιλησίους πορευομένους ἐπὶ καταβοῇ τῇ αὐτοῦ
μάλιστα καὶ τὸν Ἑρμοκράτην μετ᾽ αὐτῶν, ὃς ἔμελλε
τὸν Τισσαφέρνην ἀποφαίνειν φθείροντα τῶν Πελο-
ποννησίων τὰ πράγματα μετὰ Ἀλκιβιάδου καὶ
3 ἐπαμφοτερίζοντα. ἔχθρα δὲ πρὸς αὐτὸν ἦν αὐτῷ
ἀεί ποτε περὶ τοῦ μισθοῦ τῆς ἀποδόσεως· καὶ τὰ
τελευταῖα φυγόντος ἐκ Συρακουσῶν τοῦ Ἑρμοκράτους
καὶ ἑτέρων ἡκόντων ἐπὶ τὰς ναῦς τῶν Συρακοσίων ἐς
τὴν Μίλητον στρατηγῶν, Ποτάμιδος καὶ Μύσκωνος
καὶ Δημάρχου, ἐνέκειτο ὁ Τισσαφέρνης φυγάδι ὄντι
ἤδη τῷ Ἑρμοκράτει πολλῷ ἔτι μᾶλλον, καὶ κατηγόρει
ἄλλα τε καὶ ὡς χρήματά ποτε αἰτήσας αὐτὸν καὶ οὐ
4 τυχὼν τὴν ἔχθραν οἱ πρόθοιτο. ὁ μὲν οὖν Ἀστύοχος
καὶ οἱ Μιλήσιοι καὶ ὁ Ἑρμοκράτης ἀπέπλευσαν ἐς

τὴν Λακεδαίμονα, ὁ δ' Ἀλκιβιάδης διεβεβήκει πάλιν
ἤδη παρὰ τοῦ Τισσαφέρνους ἐς τὴν Σάμον.
Καὶ οἱ ἐκ τῆς Δήλου ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πρεσ- 86
βευταί, οὓς τότε ἔπεμψαν παραμυθησομένους καὶ
ἀναδιδάξοντας τοὺς ἐν τῇ Σάμῳ, ἀφικνοῦνται παρόν-
τος τοῦ Ἀλκιβιάδου, καὶ ἐκκλησίας γενομένης λέγειν
ἐπεχείρουν. οἱ δὲ στρατιῶται τὸ μὲν πρῶτον οὐκ
ἤθελον ἀκούειν, ἀλλ' ἀποκτείνειν ἐβόων τοὺς τὸν
δῆμον καταλύοντας, ἔπειτα μέντοι μόλις ἡσυχάσαντες
ἤκουσαν. οἱ δ' ἀπήγγελλον, ὡς οὔτ' ἐπὶ διαφθορᾷ 2
τῆς πόλεως ἡ μετάστασις γίγνοιτο, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ,
οὔθ' ἵνα τοῖς πολεμίοις παραδοθῇ—ἐξεῖναι γάρ, ὅτε
ἐσέβαλον ἤδη σφῶν ἀρχόντων, τοῦτο ποιῆσαι—τῶν
τε πεντακισχιλίων ὅτι πάντες ἐν τῷ μέρει μεθέξουσιν,
οἵ τε οἰκεῖοι αὐτῶν οὔθ' ὑβρίζονται, ὥσπερ Χαιρέας
διαβάλλων ἀπήγγειλεν, οὔτε κακὸν ἔχουσιν οὐδέν,
ἀλλ' ἐπὶ τοῖς σφετέροις αὐτῶν ἕκαστοι κατὰ χώραν
μένουσιν. ἄλλα τε πολλὰ εἰπόντων οὐδὲν μᾶλλον 3
ἐσήκουον, ἀλλ' ἐχαλέπαινον, καὶ γνώμας ἄλλοι ἄλλας
ἔλεγον, μάλιστα δ' ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεῖν. καὶ ἐδό-
κει Ἀλκιβιάδης πρῶτον τότε καὶ οὐδενὸς ἔλασσον
τὴν πόλιν ὠφελῆσαι· ὡρμημένων γὰρ τῶν ἐν Σάμῳ
Ἀθηναίων πλεῖν ἐπὶ σφᾶς αὐτούς, ἐν ᾧ σαφέστατα
Ἰωνίαν καὶ Ἑλλήσποντον εὐθὺς εἶχον οἱ πολέμιοι,
κωλυτὴς γενέσθαι. καὶ ἐν τῷ τότε ἄλλος μὲν οὐδεὶς 4
ἂν ἱκανὸς ἐγένετο κατασχεῖν τὸν ὄχλον, ἐκεῖνος δὲ
τοῦ τ' ἐπίπλου ἔπαυσε καὶ τοὺς ἰδίᾳ τοῖς πρέσβεσιν
ὀργιζομένους λοιδορῶν ἀπέτρεπεν. αὐτὸς δὲ ἀπο-
κρινάμενος αὐτοῖς ἀπέπεμπεν, ὅτι τοὺς μὲν πεντακισ-
χιλίους οὐ κωλύοι ἄρχειν, τοὺς μέντοι τετρακοσίους
ἀπαλλάσσειν ἐκέλευεν αὐτοὺς καὶ καθιστάναι τὴν
βουλήν, ὥσπερ καὶ πρότερον, τοὺς πεντακοσίους· εἰ 5
δὲ ἐς εὐτέλειάν τι ξυντέτμηται, ὥστε τοὺς στρατευο-
μένους μᾶλλον ἔχειν τροφήν, πάνυ ἐπαινεῖν. καὶ
τἆλλα ἐκέλευεν ἀντέχειν καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τοῖς
πολεμίοις· πρὸς μὲν γὰρ σφᾶς αὐτοὺς σωζομένης

τῆς πόλεως πολλὴν ἐλπίδα εἶναι καὶ ξυμβῆναι, εἰ δ' ἅπαξ τὸ ἕτερον σφαλήσεται, ἢ τὸ ἐν Σάμῳ ἢ κεῖνοι, οὐδ' ὅτῳ διαλλαγήσεταί τις ἔτι ἔσεσθαι.

6 Παρῆσαν δὲ καὶ Ἀργείων πρέσβεις, ἐπαγγελλόμενοι τῷ ἐν τῇ Σάμῳ τῶν Ἀθηναίων δήμῳ, ὥστε βοηθεῖν· ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης, ἐπαινέσας αὐτοὺς καὶ εἰπὼν ὅταν τις καλῇ παρεῖναι, οὕτως ἀπέπεμπεν. ἀφίκοντο δὲ οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Παράλων, οἳ τότε ἐτάχθησαν ἐν τῇ στρατιώτιδι νηὶ ὑπὸ τῶν τετρακο-
7 σίων περιπλεῖν Εὔβοιαν, καὶ ἄγοντες Ἀθηναίων ἐς Λακεδαίμονα ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμπτοὺς πρέσβεις, Λαισποδίαν καὶ Ἀριστοφῶντα καὶ Μελησίαν, [οἳ] ἐπειδὴ ἐγένοντο πλέοντες κατ' Ἄργος, τοὺς μὲν πρέσβεις ξυλλαβόντες τοῖς Ἀργείοις παρέδοσαν ὡς τῶν οὐχ ἥκιστα καταλυσάντων τὸν δῆμον ὄντας, αὐτοὶ δὲ οὐκέτι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀφίκοντο, ἀλλ' ἄγοντες ἐκ τοῦ Ἄργους ἐς τὴν Σάμον τοὺς πρέσβεις ἀφικνοῦνται ᾗπερ εἶχον τριήρει.

87 Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Τισσαφέρνης, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν ᾧ μάλιστα διά τε τἆλλα καὶ διὰ τὴν Ἀλκιβιάδου κάθοδον ἤχθοντο αὐτῷ οἱ Πελοποννήσιοι ὡς φανερῶς ἤδη ἀττικίζοντι, βουλόμενος, ὡς ἐδόκει δή, ἀπολύεσθαι πρὸς αὐτοὺς τὰς διαβολάς, παρεσκευάζετο πορεύεσθαι ἐπὶ τὰς Φοινίσσας ναῦς ἐς Ἄσπενδον, καὶ τὸν Λίχαν ξυμπορεύεσθαι ἐκέλευε·
2 τῇ δὲ στρατιᾷ προστάξειν ἔφη Ταμών, ἑαυτοῦ ὕπαρχον, ὥστε τροφὴν ἐν ὅσῳ ἂν αὐτὸς ἀπῇ διδόναι. λέγεται δὲ οὐ κατὰ ταὐτό, οὐδὲ ῥᾴδιον εἰδέναι τίνι γνώμῃ παρῆλθεν ἐς τὴν Ἄσπενδον καὶ παρελθὼν οὐκ ἤγαγε τὰς ναῦς. ὅτι μὲν γὰρ αἱ Φοίνισσαι νῆες ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν μέχρι Ἀσπένδου ἀφίκοντο, σαφές ἐστι· διότι δὲ οὐκ ἦλθον πολλαχῇ
3 εἰκάζεται. οἱ μὲν γάρ, ἵνα διατρίβῃ ἀπελθών, ὥσπερ καὶ διενοήθη, τὰ τῶν Πελοποννησίων—τροφὴν γοῦν οὐδὲν βέλτιον, ἀλλὰ καὶ χεῖρον ὁ Ταμώς, ᾧ προσετάχθη, παρεῖχεν—οἱ δέ, ἵνα τοὺς Φοίνικας προαγα-

γὼν ἐς τὴν Ἄσπενδον ἐκχρηματίσαιτο ἀφείς—καὶ γὰρ ὣς αὐτοῖς οὐδὲν ἔμελλε χρήσεσθαι—ἄλλοι δ', ὡς καταβοῆς ἕνεκα τῆς ἐς Λακεδαίμονα, τοῦ λέγεσθαι ὡς οὐκ ἀδικεῖ ἀλλὰ καὶ σαφῶς οἴχεται ἐπὶ τὰς ναῦς ἀληθῶς πεπληρωμένας. ἐμοὶ μέντοι δοκεῖ σαφέ- 4
στατον εἶναι τριβῆς ἕνεκα καὶ ἀνακωχῆς τῶν Ἑλληνικῶν τὸ ναυτικὸν οὐκ ἀγαγεῖν, φθορᾶς μὲν ἐν ὅσῳ παρῄει ἐκεῖσε καὶ διέμελλεν, ἀνισώσεως δέ, ὅπως μηδετέρους προσθέμενος ἰσχυροτέρους ποιήσῃ, ἐπεί, εἴγε ἐβουλήθη, διαπολεμῆσαι *‖ἂν‖, ἐπιφανὲς δήπου οὐκ ἐνδοιαστῶς· κομίσας γὰρ ἂν Λακεδαιμονίοις τὴν νίκην κατὰ τὸ εἰκὸς ἔδωκεν, οἵ γε καὶ ἐν τῷ παρόντι ἀντιπάλως μᾶλλον ἢ ὑποδεεστέρως τῷ ναυτικῷ ἀνθώρμουν. καταφωρᾷ δὲ μάλιστα καὶ ἣν εἶπε πρό- 5
φασιν οὐ κομίσας τὰς ναῦς. ἔφη γὰρ αὐτὰς ἐλάσσους ἢ ὅσας βασιλεὺς ἔταξε ξυλλεγῆναι· ὁ δὲ χάριν ἂν δήπου ἐν τούτῳ μείζω ἔτι ἔσχεν, οὔτ' ἀναλώσας πολλὰ τῶν βασιλέως, τά τε αὐτὰ ἀπ' ἐλασσόνων πράξας. ἐς δ' οὖν τὴν Ἄσπενδον ᾗτινι δὴ γνώμῃ ὁ Τισσαφέρνης ἀφικνεῖται καὶ τοῖς Φοίνιξι ξυγγίγνεται· καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἔπεμψαν ὡς ἐπὶ τὰς ναῦς, κελεύσαντος αὐτοῦ, Φίλιππον ἄνδρα Λακεδαιμόνιον δύο τριήρεσιν. Ἀλκιβιάδης δὲ ἐπειδὴ καὶ τὸν Τισ- 88
σαφέρνην ᾔσθετο παριόντα ἐπὶ τῆς Ἀσπένδου, ἔπλει καὶ αὐτὸς λαβὼν τρεῖς καὶ δέκα ναῦς, ὑποσχόμενος τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ ἀσφαλῆ καὶ μεγάλην χάριν—ἢ γὰρ *αὐτοῖς ἄξειν [Ἀθηναίοις] τὰς Φοινίσσας ναῦς ἢ Πελοποννησίοις γε κωλύσειν ἐλθεῖν—εἰδώς, ὡς εἰκός, ἐκ πλείονος τὴν Τισσαφέρνους γνώμην, ὅτι οὐκ ἄξειν ἔμελλε, καὶ βουλόμενος αὐτὸν τοῖς Πελοποννησίοις ἐς τὴν ἑαυτοῦ καὶ Ἀθηναίων φιλίαν ὡς μάλιστα διαβάλλειν, ὅπως μᾶλλον δι' αὐτὸ σφίσιν ἀναγκάζοιτο προσχωρεῖν. καὶ ὁ μὲν ἄρας εὐθὺ τῆς Φασήλιδος καὶ Καύνου ἄνω τὸν πλοῦν ἐποιεῖτο.

Οἱ δ' ἐκ τῆς Σάμου ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμ- 89
φθέντες πρέσβεις ἐπειδὴ ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας

ἀπήγγειλαν τὰ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὡς κελεύει τε
ἀντέχειν καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τοῖς πολεμίοις, ἐλπίδας
τε ὅτι πολλὰς ἔχει κἀκείνοις τὸ στράτευμα διαλλάξειν
καὶ Πελοποννησίων περιέσεσθαι, ἀχθομένους καὶ
πρότερον τοὺς πολλοὺς τῶν μετεχόντων τῆς ὀλιγαρ-
χίας καὶ ἡδέως ἂν ἀπαλλαγέντας πῃ ἀσφαλῶς τοῦ
2 πράγματος πολλῷ δὴ μᾶλλον ἐπέρρωσαν. καὶ ξυνί-
σταντό τε ἤδη καὶ τὰ πράγματα διεμέμφοντο, ἔχοντες
ἡγεμόνας τῶν πάνυ στρατηγῶν τῶν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ
καὶ ἐν ἀρχαῖς ὄντων, οἷον Θηραμένην τε τὸν Ἅγνωνος
καὶ Ἀριστοκράτην τὸν Σκελλίου καὶ ἄλλους, οἳ
μετέσχον μὲν ἐν τοῖς πρῶτοι τῶν πραγμάτων, φο-
βούμενοι δ', ὡς ἔφασαν, τό τ' ἐν τῇ Σάμῳ στράτευμα
καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην *[σπουδῇ πάνυ], τούς τε ἐς τὴν
3 Λακεδαίμονα πρεσβευομένους *[ἔπεμπον] μή τι ἄνευ
τῶν πλειόνων κακὸν δράσωσι τὴν πόλιν, *‖σπουδῇ
πάνυ ἐπεῖπον‖ οὔτοι *ἀπαλλαξ‖είῃ‖ειν τοῦ ἄγαν ἐς ὀλί-
γους ἐλθεῖν, ἀλλὰ τοὺς πεντακισχιλίους ἔργῳ καὶ μὴ
ὀνόματι χρῆναι ἀποδεικνύναι καὶ τὴν πολιτείαν ἰσαι-
τέραν καθιστάναι. ἦν δὲ τοῦτο μὲν σχῆμα πολιτικὸν
τοῦ λόγου αὐτοῖς, κατ' ἰδίας δὲ φιλοτιμίας οἱ πολλοὶ
αὐτῶν τῷ τοιούτῳ προσέκειντο, ἐν ᾧπερ καὶ μάλιστα
ὀλιγαρχία ἐκ δημοκρατίας γενομένη ἀπόλλυται·
4 πάντες γὰρ αὐθημερὸν ἀξιοῦσιν οὐχ ὅπως ἴσοι, ἀλλὰ
καὶ πολὺ πρῶτος αὐτὸς ἕκαστος εἶναι· ἐκ δὲ δημο-
κρατίας αἱρέσεως γιγνομένης ῥᾷον τὰ ἀποβαίνοντα
ὡς οὐκ ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἐλασσούμενός τις φέρει.
σαφέστατα δ' αὐτοὺς ἐπῆρε τὰ ἐν τῇ Σάμῳ τοῦ
Ἀλκιβιάδου ἰσχυρὰ ὄντα καὶ ὅτι αὐτοῖς οὐκ ἐδόκει
μόνιμον τὸ τῆς ὀλιγαρχίας ἔσεσθαι· ἠγωνίζετο οὖν
εἷς ἕκαστος αὐτὸς πρῶτος προστάτης τοῦ δήμου
90 γενέσθαι. οἱ δὲ τῶν τετρακοσίων μάλιστα ἐναντίοι
ὄντες τῷ τοιούτῳ εἴδει καὶ προεστῶτες, Φρύνιχός τε,
ὃς καὶ στρατηγήσας ἐν τῇ Σάμῳ [ποτὲ] τῷ Ἀλκι-
βιάδῃ τότε διηνέχθη, καὶ Ἀρίσταρχος, ἀνὴρ ἐν τοῖς
μάλιστα καὶ ἐκ πλείστου ἐναντίος τῷ δήμῳ, καὶ

Πείσανδρος καὶ Ἀντιφῶν καὶ ἄλλοι οἱ δυνατώτατοι, πρότερόν τε, ἐπεὶ τάχιστα κατέστησαν, καὶ ἐπειδὴ 2
τὰ ἐν τῇ Σάμῳ σφῶν ἐς δημοκρατίαν ἀπέστη, πρέσβεις τε ἀπέστελλον σφῶν ἐς τὴν Λακεδαίμονα καὶ τὴν ὁμολογίαν προὐθυμοῦντο, καὶ τὸ ἐν τῇ Ἠετιωνείᾳ καλουμένῃ τεῖχος ἐποιοῦντο, πολλῷ τε μᾶλλον ἔτι, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἐκ τῆς Σάμου πρέσβεις σφῶν ἦλθον, ὁρῶντες τούς τε πολλοὺς καὶ σφῶν τοὺς δοκοῦντας πρότερον πιστοὺς εἶναι μεταβαλλομένους.
καὶ ἀπέστειλαν μὲν Ἀντιφῶντα καὶ Φρύνιχον καὶ 3
ἄλλους δέκα κατὰ τάχος, φοβούμενοι καὶ τὰ αὐτοῦ καὶ τὰ ἐκ τῆς Σάμου, ἐπιστείλαντες παντὶ τρόπῳ, ὅστις καὶ ὁπωσοῦν ἀνεκτός, ξυναλλαγῆναι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ᾠκοδόμουν δὲ ἔτι προθυμότερον τὸ ἐν τῇ Ἠετιωνείᾳ τεῖχος. ἦν δὲ τοῦ τείχους ἡ γνώμη 4
αὕτη, ὡς ἔφη Θηραμένης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, οὐχ ἵνα τοὺς ἐν Σάμῳ, ἢν βίᾳ ἐπιπλέωσι, μὴ δέξωνται ἐς τὸν Πειραιᾶ, ἀλλ' ἵνα τοὺς πολεμίους μᾶλλον, ὅταν βούλωνται, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ δέξωνται. χηλὴ γάρ ἐστι τοῦ Πειραιῶς ἡ Ἠετιωνεία, καὶ παρ' αὐτὴν εὐθὺς ὁ ἔσπλους ἐστίν. ἐτειχίζετο οὖν οὕτω ξὺν τῷ 5
πρότερον πρὸς ἤπειρον ὑπάρχοντι τείχει, ὥστε καθεζομένων ἐς αὐτὸ ἀνθρώπων ὀλίγων ἄρχειν τοῦ γε ἔσπλου· ἐπ' αὐτὸν γὰρ τὸν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ λιμένος στενοῦ ὄντος τὸν ἕτερον πύργον ἐτελεύτα τό τε παλαιὸν τὸ πρὸς ἤπειρον καὶ τὸ ἐντὸς τὸ καινὸν τεῖχος τειχιζόμενον πρὸς θάλασσαν. διῳκοδόμησαν 6
δὲ καὶ στοάν, ἥπερ ἦν μεγίστη καὶ ἐγγύτατα τούτου εὐθὺς ἐχομένη ἐν τῷ Πειραιεῖ, καὶ ἦρχον αὐτοὶ αὐτῆς, ἐς ἣν καὶ τὸν σῖτον ἠνάγκαζον πάντας τὸν ὑπάρχοντά τε καὶ τὸν ἐσπλέοντα ἐξαιρεῖσθαι καὶ ἐντεῦθεν προαιροῦντας πωλεῖν. ταῦτ' οὖν ἐκ πλείονός τε ὁ 91
Θηραμένης διεθρόει, καὶ ἐπειδὴ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος πρέσβεις οὐδὲν πράξαντες ἀνεχώρησαν τοῖς ξύμπασι ξυμβατικόν, φάσκων κινδυνεύσειν τὸ τεῖχος τοῦτο καὶ τὴν πόλιν διαφθεῖραι. ἅμα γὰρ καὶ ἐκ

τῆς Πελοποννήσου ἐτύγχανον Εὐβοέων ἐπικαλουμέ-
νων κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον δύο καὶ τεσσαρά-
κοντα νῆες, ὧν ἦσαν καὶ ἐκ Τάραντος καὶ Λοκρῶν
Ἰταλιώτιδες καὶ Σικελικαί τινες, ὁρμοῦσαι ἤδη ἐπὶ
Λᾷ τῆς Λακωνικῆς καὶ παρασκευαζόμεναι τὸν ἐς τὴν
2 Εὔβοιαν πλοῦν· ἦρχε δ' αὐτῶν Ἀγησανδρίδας Ἀγη-
σάνδρου, Σπαρτιάτης· ἃς ἔφη Θηραμένης οὐκ Εὐβοίᾳ
μᾶλλον ἢ τοῖς τειχίζουσι τὴν Ἠετιώνειαν προσπλεῖν,
καὶ εἰ μή τις ἤδη φυλάξεται, λήσειν διαφθαρέντας.
ἦν δέ τι καὶ τοιοῦτον ἀπὸ τῶν τὴν κατηγορίαν ἐχόν-
3 των, καὶ οὐ πάνυ διαβολὴ μόνον τοῦ λόγου. ἐκεῖνοι
γὰρ μάλιστα μὲν ἐβούλοντο ὀλιγαρχούμενοι ἄρχειν
καὶ τῶν ξυμμάχων, εἰ δὲ μή, τάς τε ναῦς καὶ τὰ
τείχη ἔχοντες αὐτονομεῖσθαι, ἐξειργόμενοι δὲ καὶ
τούτου μὴ οὖν ὑπὸ τοῦ δήμου γε αὖθις γενομένου
αὐτοὶ πρὸ τῶν ἄλλων μάλιστα διαφθαρῆναι, ἀλλὰ
καὶ τοὺς πολεμίους ἐσαγαγόμενοι ἄνευ τειχῶν καὶ
νεῶν ξυμβῆναι καὶ ὁπωσοῦν τὰ τῆς πόλεως ἔχειν, εἰ
92 τοῖς γε σώμασι σφῶν ἄδεια ἔσται. διόπερ καὶ τὸ
τεῖχος τοῦτο, καὶ πυλίδας ἔχον καὶ ἐσόδους καὶ ἐπει-
σαγωγὰς τῶν πολεμίων, ἐτείχιζόν τε προθύμως καὶ
φθῆναι ἐβούλοντο ἐξεργασάμενοι. πρότερον μὲν
οὖν κατ' ὀλίγους τε καὶ κρύφα μᾶλλον τὰ λεγόμενα
2 ἦν· ἐπειδὴ δὲ ὁ Φρύνιχος, ἥκων ἐκ τῆς ἐς Λακεδαίμονα
πρεσβείας, πληγεὶς ὑπ' ἀνδρὸς τῶν περιπόλων τινὸς
ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν *[τῇ] ἀγορᾷ πληθούσῃ καὶ οὐ πολὺ
ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου ἀπελθὼν ἀπέθανε παραχρῆμα,
καὶ ὁ μὲν πατάξας διέφυγεν, ὁ δὲ ξυνεργός, Ἀργεῖος
ἄνθρωπος, ληφθεὶς καὶ βασανιζόμενος ὑπὸ τῶν τε-
τρακοσίων οὐδενὸς ὄνομα τοῦ κελεύσαντος εἶπεν,
οὐδὲ ἄλλο τι ἢ ὅτι εἰδείη πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐς
τοῦ περιπολάρχου καὶ ἄλλοσε κατ' οἰκίας ξυνιόντας,
3 τότε δή, οὐδενὸς γεγενημένου ἀπ' αὐτοῦ νεωτέρου, καὶ
ὁ Θηραμένης ἤδη θρασύτερον καὶ Ἀριστοκράτης, καὶ
ὅσοι ἄλλοι τῶν τετρακοσίων αὐτῶν καὶ τῶν ἔξωθεν
ἦσαν ὁμογνώμονες, ᾖεσαν ἐπὶ τὰ πράγματα. ἅμα

γὰρ καὶ ἀπὸ τῆς Λᾶς αἱ νῆες ἤδη περιπεπλευκυῖαι
καὶ ὁρμισάμεναι ἐς τὴν Ἐπίδαυρον τὴν Αἴγιναν
καταδεδραμήκεσαν· καὶ οὐκ ἔφη ὁ Θηραμένης εἰκὸς 4
εἶναι ἐπ᾿ Εὔβοιαν πλεούσας αὐτὰς ἐς Αἴγιναν κατα-
κολπίσαι καὶ πάλιν ἐν Ἐπιδαύρῳ ὁρμεῖν, εἰ μὴ
παρακληθεῖσαι ἥκοιεν ἐφ᾿ οἷσπερ καὶ αὐτὸς ἀεὶ
κατηγόρει· οὐκέτι οὖν οἷόν τε εἶναι ἡσυχάζειν. τέλος
δὲ πολλῶν καὶ στασιωτικῶν λόγων καὶ ὑποψιῶν
προσγενομένων καὶ ἔργῳ ἤδη ἥπτοντο τῶν πραγμά-
των· οἱ γὰρ ἐν τῷ Πειραιεῖ τὸ τῆς Ἠετιωνείας τεῖχος 5
ὁπλῖται οἰκοδομοῦντες, ἐν οἷς καὶ Ἀριστοκράτης ἦν,
ταξιαρχῶν καὶ τὴν ἑαυτοῦ φυλὴν ἔχων, ξυλλαμβά-
νουσιν Ἀλεξικλέα, στρατηγὸν ὄντα ἐκ τῆς ὀλιγαρ-
χίας καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς ἑταίρους τετραμμένον,
καὶ ἐς οἰκίαν ἀγαγόντες εἶρξαν. ξυνεπελάβοντο δὲ 6
αὐτοῖς ἅμα καὶ ἄλλοι καὶ Ἕρμων τις τῶν περιπόλων
τῶν Μουνυχίασι τεταγμένων ἄρχων· τὸ δὲ μέγιστον,
τῶν ὁπλιτῶν τὸ στῖφος ταῦτα ἐβούλετο. ὡς δ᾿
ἐσηγγέλθη τοῖς τετρακοσίοις—ἔτυχον δ᾿ ἐν τῷ βου-
λευτηρίῳ ξυγκαθήμενοι—εὐθύς, πλὴν ὅσοις μὴ
βουλομένοις ταῦτ᾿ ἦν, ἑτοῖμοι ἦσαν ἐς τὰ ὅπλα
ἰέναι, καὶ τῷ Θηραμένει καὶ τοῖς μετ᾿ αὐτοῦ ἠπείλουν.
ὁ δ᾿ ἀπολογούμενος ἑτοῖμος ἔφη εἶναι ξυναφαιρη- 7
σόμενος ἰέναι ἤδη. καὶ παραλαβὼν ἕνα τῶν στρατη-
γῶν, ὃς ἦν αὐτῷ ὁμογνώμων, ἐχώρει ἐς τὸν Πειραιᾶ·
ἐβοήθει δὲ καὶ Ἀρίσταρχος καὶ τῶν ἱππέων νεανίσκοι.
ἦν δὲ θόρυβος πολὺς καὶ ἐκπληκτικός· οἵ τε γὰρ ἐν
τῷ ἄστει ἤδη ᾤοντο τόν τε Πειραιᾶ κατειλῆφθαι καὶ
τὸν ξυνειλημμένον τεθνάναι, οἵ τ᾿ ἐν τῷ Πειραιεῖ τοὺς
ἐκ τοῦ ἄστεος ὅσον οὔπω ἐπὶ σφᾶς παρεῖναι. μόλις 8
δὲ τῶν τε πρεσβυτέρων διακωλυόντων τοὺς ἐν τῷ
ἄστει διαθέοντας καὶ ἐπὶ τὰ ὅπλα φερομένους, καὶ
Θουκυδίδου τοῦ Φαρσαλίου, τοῦ προξένου τῆς πόλεως,
παρόντος καὶ προθύμως ἐμποδών τε ἑκάστοις γιγνο-
μένου καὶ ἐπιβοωμένου μὴ ἐφεδρευόντων ἐγγὺς τῶν
πολεμίων ἀπολέσαι τὴν πατρίδα, ἡσύχασάν τε καὶ

9 σφῶν αὐτῶν ἀπέσχοντο. καὶ ὁ μὲν Θηραμένης
ἐλθὼν ἐς τὸν Πειραιᾶ—ἦν δὲ καὶ αὐτὸς στρατηγός—
ὅσον καὶ ἀπὸ βοῆς ἕνεκα ὠργίζετο τοῖς ὁπλίταις· ὁ
δ' Ἀρίσταρχος καὶ οἱ ἐναντίοι τῷ ἀληθεῖ ἐχαλέπαι-
νον. οἱ δὲ ὁπλῖται ὁμόσε τε ἐχώρουν οἱ πλεῖστοι
τῷ ἔργῳ καὶ οὐ μετεμέλοντο, καὶ τὸν Θηραμένην
ἠρώτων, εἰ δοκεῖ αὐτῷ ἐπ' ἀγαθῷ τὸ τεῖχος οἰκοδο-
10 μεῖσθαι, καὶ εἰ ἄμεινον εἶναι καθαιρεθέν. ὁ δέ, εἴπερ
καὶ ἐκείνοις δοκεῖ καθαιρεῖν, καὶ ἑαυτῷ ἔφη ξυνδοκεῖν.
καὶ ἐντεῦθεν εὐθὺς ἀναβάντες οἵ τε ὁπλῖται καὶ
πολλοὶ τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς ἀνθρώπων κατέσκαπτον
τὸ τείχισμα. ἦν δὲ πρὸς τὸν ὄχλον ἡ παράκλησις,
ὡς χρή, ὅστις τοὺς πεντακισχιλίους βούλεται ἄρχειν
11 ἀντὶ τῶν τετρακοσίων, ἰέναι ἐπὶ τὸ ἔργον. ἐπεκρύπ-
τοντο γὰρ ὅμως ἔτι τῶν πεντακισχιλίων τῷ ὀνόματι,
μὴ ἄντικρυς δῆμον ὅστις βούλεται ἄρχειν ὀνομάζειν,
φοβούμενοι μὴ τῷ ὄντι ὦσι, καὶ πρός τινα εἰπών τίς
τι ἀγνοίᾳ σφαλῇ. καὶ οἱ τετρακόσιοι διὰ τοῦτο οὐκ
ἤθελον τοὺς πεντακισχιλίους οὔτ' εἶναι οὔτε μὴ
ὄντας δήλους εἶναι, τὸ μὲν καταστῆσαι μετόχους
τοσούτους ἄντικρυς ἂν δῆμον ἡγούμενοι, τὸ δ' αὖ
ἀφανὲς φόβον ἐς ἀλλήλους παρέξειν.

93 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν τετρακόσιοι ἐς τὸ βουλευ-
τήριον ὅμως καὶ τεθορυβημένοι ξυνελέγοντο· οἱ δ' ἐν
τῷ Πειραιεῖ ὁπλῖται τόν τε Ἀλεξικλέα, ὃν ξυνέλαβον,
ἀφέντες καὶ τὸ τείχισμα καθελόντες, ἐς τὸ πρὸς τῇ
Μουνυχίᾳ Διονυσιακὸν θέατρον ἐλθόντες καὶ θέμενοι
τὰ ὅπλα ἐξεκλησίασαν, καὶ δόξαν αὐτοῖς εὐθὺς ἐχώ-
ρουν ἐς τὸ ἄστυ, καὶ ἔθεντο ἐν τῷ Ἀνακείῳ τὰ ὅπλα.
2 ἐλθόντες δὲ ἀπὸ τῶν τετρακοσίων τινὲς ᾑρημένοι
πρὸς αὐτοὺς ἀνὴρ ἀνδρὶ διελέγοντό τε καὶ ἔπειθον
οὓς ἴδοιεν ἀνθρώπους ἐπιεικεῖς αὐτούς τε ἡσυχάζειν
καὶ τοὺς ἄλλους παρακατέχειν, λέγοντες τούς τε
πεντακισχιλίους ἀποφανεῖν καὶ ἐκ τούτων ἐν μέρει,
ᾗ ἂν τοῖς πεντακισχιλίοις δοκῇ, τοὺς τετρακοσίους
ἔσεσθαι, τέως δὲ τὴν πόλιν μηδενὶ τρόπῳ διαφθείρειν

μηδ' ἐς τοὺς πολεμίους ἀνῶσαι. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος 3
τῶν ὁπλιτῶν, ἀπὸ πολλῶν καὶ πρὸς πολλοὺς λόγων
γιγνομένων, ἠπιώτερον ἦν ἢ πρότερον, καὶ ἐφοβεῖτο
μάλιστα περὶ τοῦ παντὸς πολιτικοῦ· ξυνεχώρησάν
τε ὥστ' ἐς ἡμέραν ῥητὴν ἐκκλησίαν ποιῆσαι ἐν τῷ
Διονυσίῳ περὶ ὁμονοίας. ἐπειδὴ δὲ ἐπῆλθεν ἡ ἐν 94
Διονύσου ἐκκλησία καὶ ὅσον οὐ ξυνειλεγμένοι ἦσαν,
ἀγγέλλονται αἱ δύο καὶ τεσσαράκοντα νῆες καὶ ὁ
Ἀγησανδρίδας ἀπὸ τῶν Μεγάρων τὴν Σαλαμῖνα
παραπλεῖν· καὶ πᾶς τις τῶν πολλῶν αὐτὸ τοῦτο
ἐνόμιζεν εἶναι τὸ πάλαι λεγόμενον ὑπὸ Θηραμένους
καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, ὡς ἐς τὸ τείχισμα ἔπλεον αἱ
νῆες, καὶ χρησίμως ἐδόκει καταπεπτωκέναι. ὁ δὲ 2
Ἀγησανδρίδας τάχα μέν τι καὶ ἀπὸ ξυγκειμένου
λόγου περί τε τὴν Ἐπίδαυρον καὶ ταύτῃ ἀνεστρέφετο,
εἰκὸς δ' αὐτὸν καὶ πρὸς τὸν παρόντα στασιασμὸν τῶν
Ἀθηναίων, δι' ἐλπίδος ὡς κἂν ἐς δέον παραγένοιτο,
ταύτῃ ἀνέχειν. οἱ δ' αὖ Ἀθηναῖοι, ὡς ἠγγέλθη αὐτοῖς, 3
εὐθὺς δρόμῳ ἐς τὸν Πειραιᾶ πανδημεὶ ἐχώρουν ὡς
τοῦ ἰδίου πολέμου, μείζονος ἢ ἀπὸ τῶν πολεμίων, οὐχ
ἑκὰς ἀλλὰ πρὸς τῷ λιμένι ὄντος. καὶ οἱ μὲν ἐς τὰς
*παρ||ορμ||ούσας ναῦς ἐσέβαινον, οἱ δὲ ἄλλας καθεῖλ-
κον, οἱ δέ τινες ἐπὶ τὰ τείχη καὶ τὸ στόμα τοῦ λιμένος
παρεβοήθουν. αἱ δὲ τῶν Πελοποννησίων νῆες παρα- 95
πλεύσασαι καὶ περιβαλοῦσαι Σούνιον ὁρμίζονται
μεταξὺ Θορικοῦ τε καὶ Πρασιῶν, ὕστερον δὲ ἀφικ-
νοῦνται ἐς Ὠρωπόν. Ἀθηναῖοι δὲ κατὰ τάχος καὶ
ἀξυγκροτήτοις πληρώμασιν ἀναγκασθέντες χρήσασ-
θαι, οἷα πόλεώς τε στασιαζούσης καὶ περὶ τοῦ με-
γίστου ἐν τάχει βουλόμενοι βοηθῆσαι—Εὔβοια γὰρ
αὐτοῖς ἀποκεκλῃμένης τῆς Ἀττικῆς πάντα ἦν—πέμ-
πουσι Θυμοχάρην στρατηγὸν καὶ ναῦς ἐς Ἐρέτριαν,
ὧν ἀφικομένων ξὺν ταῖς πρότερον ἐν Εὐβοίᾳ οὔσαις
ἓξ καὶ τριάκοντα ἐγένοντο. καὶ εὐθὺς ναυμαχεῖν
ἠναγκάζοντο· ὁ γὰρ Ἀγησανδρίδας ἀριστοποιησά- 2
μενος ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ ἀνῆγε τὰς ναῦς, ἀπέχει δὲ

μάλιστα ὁ Ὠρωπὸς τῆς τῶν Ἐρετριέων πόλεως θαλάσσης μέτρον ἑξήκοντα σταδίους. ὡς οὖν ἐπέπλει, εὐθὺς ἐπλήρουν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰς ναῦς, οἰόμενοι σφίσι παρὰ ταῖς ναυσὶ τοὺς στρατιώτας εἶναι· οἱ δ' ἔτυχον οὐκ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἄριστον ἐπισιτιζόμενοι—οὐδὲν γὰρ ἐπωλεῖτο ἀπὸ προνοίας τῶν Ἐρετριέων—ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπ' ἔσχατα τοῦ ἄστεος οἰκιῶν, ὅπως σχολῇ πληρουμένων φθάσειαν οἱ πολέμιοι προσπεσόντες καὶ ἐξαναγκάσειαν τοὺς Ἀθηναίους οὕτως
3 ὅπως τύχοιεν ἀνάγεσθαι. σημεῖον δ' αὐτοῖς ἐς τὸν Ὠρωπὸν ἐκ τῆς Ἐρετρίας, ὁπότε χρὴ ἀνάγεσθαι, ἤρθη. διὰ τοιαύτης δὴ παρασκευῆς οἱ Ἀθηναῖοι ἀναγαγόμενοι καὶ ναυμαχήσαντες ὑπὲρ τοῦ λιμένος τῶν Ἐρετριέων ὀλίγον μέν τινα χρόνον ὅμως καὶ ἀντέσχον, ἔπειτ' ἐς φυγὴν τραπόμενοι καταδιώκονται ἐς τὴν γῆν. καὶ ὅσοι μὲν αὐτῶν πρὸς τὴν πόλιν τῶν Ἐρετριέων ὡς φιλίαν καταφεύγουσι χαλεπώτατα
4 ἔπραξαν, φονευόμενοι ὑπ' αὐτῶν· οἱ δὲ ἐς τὸ τείχισμα τὸ ἐν τῇ Ἐρετριαίᾳ, ὃ εἶχον αὐτοί, περιγίγνονται καὶ ὅσαι ἐς Χαλκίδα ἀφικνοῦνται τῶν νεῶν. λαβόντες δ' οἱ Πελοποννήσιοι δύο καὶ εἴκοσι ναῦς τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἄνδρας τοὺς μὲν ἀποκτείναντες τοὺς δὲ ζωγρήσαντες, τροπαῖον ἔστησαν. καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ Εὔβοιάν τε ἅπασαν ἀποστήσαντες πλὴν Ὠρεοῦ—ταύτην δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι εἶχον—καὶ τἆλλα τὰ περὶ αὐτὴν καθίσταντο.

96 Τοῖς δ' Ἀθηναίοις ὡς ἦλθε τὰ περὶ τὴν Εὔβοιαν γεγενημένα, ἔκπληξις μεγίστη δὴ τῶν πρὶν παρέστη. οὔτε γὰρ ἡ ἐν Σικελίᾳ ξυμφορά, καίπερ μεγάλη τότε δόξασα εἶναι, οὔτ' ἄλλο οὐδέν πω οὕτως ἐφόβησεν. ὅπου γὰρ στρατοπέδου τε τοῦ ἐν Σάμῳ ἀφεστηκότος, ἄλλων τε νεῶν οὐκ οὐσῶν οὐδὲ τῶν ἐσβησομένων,
2 αὐτῶν τε στασιαζόντων καὶ ἄδηλον ὂν ὁπότε σφίσιν αὐτοῖς ξυρράξουσι, τοσαύτη ἡ ξυμφορὰ ἐπεγεγένητο, ἐν ᾗ ναῦς τε καὶ τὸ μέγιστον Εὔβοιαν ἀπολωλέκεσαν, ἐξ ἧς πλείω ἢ τῆς Ἀττικῆς ὠφελοῦντο, πῶς οὐκ εἰ-

κότως ἠθύμουν; μάλιστα δ' αὐτοὺς καὶ δι' ἐγγυτάτου ἐθορύβει εἰ οἱ πολέμιοι τολμήσουσι νενικηκότες εὐθὺς σφῶν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ, ἐρῆμον ὄντα νεῶν, πλεῖν· καὶ ὅσον οὐκ ἤδη ἐνόμιζον αὐτοὺς παρεῖναι. ὅπερ 3
ἄν, εἰ τολμηρότεροι ἦσαν, ῥᾳδίως ἂν ἐποίησαν, καὶ ἢ διέστησαν ἂν ἔτι μᾶλλον τὴν πόλιν ἐφορμοῦντες ἢ εἰ ἐπολιόρκουν μένοντες, καὶ τὰς ἀπ' Ἰωνίας ναῦς ἠνάγκασαν ἄν, καίπερ πολεμίας οὔσας τῇ ὀλιγαρχίᾳ, τοῖς σφετέροις οἰκείοις καὶ τῇ ξυμπάσῃ πόλει βοηθῆσαι· καὶ ἐν τούτῳ Ἑλλήσποντός τε ἂν ἦν αὐτοῖς καὶ Ἰωνία καὶ αἱ νῆσοι καὶ τὰ μέχρι Βοιωτίας καὶ ὡς εἰπεῖν ἡ Ἀθηναίων ἀρχὴ πᾶσα. ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ 4
μόνῳ Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίοις πάντων δὴ ξυμφορώτατοι προσπολεμῆσαι ἐγένοντο, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς· διάφοροι γὰρ πλεῖστον ὄντες τὸν τρόπον, οἱ μὲν ὀξεῖς οἱ δὲ βραδεῖς, καὶ οἱ μὲν ἐπιχειρηταὶ οἱ δὲ ἄτολμοι, ἄλλως τε καὶ ἐν ἀρχῇ ναυτικῇ πλεῖστα ὠφέλουν. ἔδειξαν δ' οἱ Συρακόσιοι· μάλιστα γὰρ ὁμοιότροποι γενόμενοι ἄριστα καὶ προσεπολέμησαν.

Ἐπὶ δ' οὖν τοῖς ἠγγελμένοις οἱ Ἀθηναῖοι ναῦς τε 97
εἴκοσιν ὅμως ἐπλήρουν καὶ ἐκκλησίαν ξυνέλεγον, μίαν μὲν εὐθὺς τότε πρῶτον ἐς τὴν Πύκνα καλουμένην, οὗπερ καὶ ἄλλοτε εἰώθεσαν, ἐν ᾗπερ καὶ τοὺς τετρακοσίους καταπαύσαντες τοῖς πεντακισχιλίοις ἐψηφίσαντο τὰ πράγματα παραδοῦναι—εἶναι δὲ αὐτῶν ὁπόσοι καὶ ὅπλα παρέχονται—καὶ μισθὸν μηδένα φέρειν μηδεμιᾷ ἀρχῇ· εἰ δὲ μή, ἐπάρατον ἐποιήσαντο. ἐγίγνοντο δὲ καὶ ἄλλαι ὕστερον πυκναὶ ἐκκλησίαι, 2
ἀφ' ὧν καὶ νομοθέτας καὶ τἆλλα ἐψηφίσαντο ἐς τὴν πολιτείαν. καὶ οὐχ ἥκιστα δὴ τὸν πρῶτον χρόνον ἐπί γ' ἐμοῦ Ἀθηναῖοι φαίνονται εὖ πολιτεύσαντες· μετρία γὰρ ἥ τε ἐς τοὺς ὀλίγους καὶ τοὺς πολλοὺς ξύγκρασις ἐγένετο, καὶ ἐκ πονηρῶν τῶν πραγμάτων γενομένων τοῦτο πρῶτον ἀνήνεγκε τὴν πόλιν. ἐψηφίσαντο δὲ καὶ Ἀλκιβιάδην καὶ ἄλλους μετ' αὐτοῦ κατιέναι, καὶ παρά τε ἐκεῖνον καὶ παρὰ τὸ ἐν Σάμῳ

στρατόπεδον πέμψαντες διεκελεύοντο ἀνθάπτεσθαι τῶν πραγμάτων.

98 Ἐν δὲ τῇ μεταβολῇ ταύτῃ εὐθὺς οἱ μὲν περὶ τὸν Πείσανδρον καὶ Ἀλεξικλέα καὶ ὅσοι ἦσαν τῆς ὀλιγαρχίας μάλιστα ὑπεξέρχονται ἐς τὴν Δεκέλειαν· Ἀρίσταρχος δ' αὐτῶν μόνος, ἔτυχε γὰρ καὶ στρατηγῶν, λαβὼν κατὰ τάχος τοξότας τινὰς τοὺς βαρβα-
2 ρωτάτους ἐχώρει πρὸς τὴν Οἰνόην. ἦν δὲ Ἀθηναίων ἐν μεθορίοις τῆς Βοιωτίας τεῖχος, ἐπολιόρκουν δ' αὐτό, διὰ ξυμφορὰν σφίσιν ἐκ τῆς Οἰνόης γενομένην ἀνδρῶν ἐκ Δεκελείας ἀναχωρούντων διαφθορᾶς, οἱ Κορίνθιοι ἐθελοντηδόν, προσπαρακαλέσαντες τοὺς Βοιωτούς. κοινολογησάμενος οὖν αὐτοῖς ὁ Ἀρίσταρχος ἀπατᾷ τοὺς ἐν τῇ Οἰνόῃ, λέγων ὡς καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει τἆλλα ξυμβεβήκασι Λακεδαιμονίοις, κἀκείνους δεῖ Βοιωτοῖς τὸ χωρίον παραδοῦναι· ἐπὶ τούτοις γὰρ
3 ξυμβεβάσθαι. οἱ δέ, πιστεύσαντες ὡς ἀνδρὶ στρατηγῷ καὶ οὐκ εἰδότες οὐδὲν διὰ τὸ πολιορκεῖσθαι, ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται. τούτῳ μὲν τῷ τρόπῳ Οἰνόη ληφθεῖσαν Βοιωτοὶ κατέλαβον, καὶ ἡ ἐν ταῖς Ἀθήναις ὀλιγαρχία καὶ στάσις ἐπαύσατο.

99 Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ Πελοποννήσιοι, ὡς τροφήν τε οὐδεὶς ἐδίδου τῶν ὑπὸ Τισσαφέρνους τότε ὅτ' ἐπὶ τὴν Ἄσπενδον παρῄει προσταχθέντων, καὶ αἱ Φοίνισσαι νῆες οὐδὲ ὁ Τισσαφέρνης τέως που ἧκον, ὅ τε Φίλιππος, ὁ ξυμπεμφθεὶς αὐτῷ, ἐπεστάλκει Μινδάρῳ τῷ ναυάρχῳ, καὶ ἄλλος, Ἱπποκράτης, ἀνὴρ Σπαρτιάτης καὶ ὢν ἐν Φασήλιδι, ὅτι οὔτε αἱ νῆες παρέσοιντο
2 πάντα τε ἀδικοῖντο ὑπὸ Τισσαφέρνους, Φαρνάβαζός τ' ἐπεκαλεῖτο αὐτοὺς καὶ ἦν πρόθυμος κομίσας τὰς ναῦς καὶ αὐτὸς τὰς λοιπὰς ἔτι πόλεις τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς ἀποστῆσαι τῶν Ἀθηναίων, ὥσπερ καὶ ὁ Τισσαφέρνης, ἐλπίζων πλέον τι σχήσειν ἀπ' αὐτοῦ, οὕτω δὴ ὁ Μίνδαρος πολλῷ κόσμῳ καὶ ἀπὸ παραγγέλματος αἰφνιδίου, ὅπως λάθοι τοὺς ἐν Σάμῳ, ἄρας ἀπὸ τῆς

Μιλήτου ναυσὶ τρισὶ καὶ ἑβδομήκοντα ἔπλει ἐπὶ τὸν
Ἑλλήσποντον. πρότερον δ' ἐν τῷ αὐτῷ θέρει τῷδε 3
ἑκκαίδεκα ἐς αὐτὸν νῆες ἐσέπλευσαν, αἳ καὶ τῆς
Χερσονήσου τι μέρος κατέδραμον. χειμασθεὶς δὲ
ἀνέμῳ καὶ ἀναγκασθεὶς καταίρει ἐς τὴν Ἴκαρον, καὶ
μείνας ἐν αὐτῇ ὑπὸ ἀπλοίας πέντε ἢ ἓξ ἡμέρας ἀφικ-
νεῖται ἐς τὴν Χίον. ὁ δὲ Θράσυλλος ἐκ τῆς Σάμου, 100
ἐπειδὴ ἐπύθετο αὐτὸν ἐκ τῆς Μιλήτου ἀπηρκότα,
ἔπλει καὶ αὐτὸς ναυσὶν εὐθὺς πέντε καὶ πεντήκοντα,
ἐπειγόμενος, μὴ φθάσῃ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἐσπλεύ-
σας. αἰσθόμενος δ' ὅτι ἐν τῇ Χίῳ εἴη καὶ νομίσας 2
αὐτὸν καθέξειν αὐτοῦ σκοποὺς μὲν κατεστήσατο καὶ
ἐν τῇ Λέσβῳ καὶ ἐν τῇ ἀντιπέρας ἠπείρῳ, εἰ ἄρα ποι
κινοῖντο αἱ νῆες, ὅπως μὴ λάθοιεν, αὐτὸς δ' ἐς τὴν
Μήθυμναν παραπλεύσας ἄλφιτά τε καὶ τἆλλα ἐπι-
τήδεια παρασκευάζειν ἐκέλευεν, ὡς ἢν πλείων χρόνος
γίγνηται, ἐκ τῆς Λέσβου τοὺς ἐπίπλους τῇ Χίῳ
ποιησόμενος. ἅμα δέ, Ἔρεσος γὰρ τῆς Λέσβου 3
ἀφειστήκει, ἐβούλετο ἐπ' αὐτὴν πλεύσας, εἰ δύναιτο,
ἐξελεῖν. Μηθυμναίων γὰρ οὐχ οἱ ἀδυνατώτατοι φυ-
γάδες διακομίσαντες ἔκ τε τῆς Κύμης προσεταιρισ-
τοὺς ὁπλίτας ὡς πεντήκοντα καὶ τῶν ἐκ τῆς ἠπείρου
μισθωσάμενοι, ξύμπασιν ὡς τριακοσίοις, Ἀναξάνδρου
Θηβαίου κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἡγουμένου, προσέβαλον
πρώτῃ Μηθύμνῃ· καὶ ἀποκρουσθέντες τῆς πείρας διὰ
τοὺς ἐκ τῆς Μυτιλήνης Ἀθηναίων φρουροὺς προελ-
θόντας, αὖθις ἔξω μάχῃ ἀπωσθέντες καὶ διὰ τοῦ
ὄρους κομισθέντες ἀφιστᾶσι τὴν Ἔρεσον. πλεύσας 4
οὖν ὁ Θράσυλλος ἐπ' αὐτὴν πάσαις ταῖς ναυσὶ διενο-
εῖτο προσβολὴν ποιεῖσθαι. προαφιγμένος δ' αὐτόσε
ἦν καὶ ὁ Θρασύβουλος πέντε ναυσὶν ἐκ τῆς Σάμου,
ὡς ἠγγέλθη αὐτοῖς ἡ τῶν φυγάδων αὕτη διάβασις·
ὑστερήσας δ' ἐπὶ τὴν Ἔρεσον ἐφώρμει ἐλθών. προσ- 5
εγένοντο δὲ καὶ ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου τινὲς δύο νῆες
ἐπ' οἴκου ἀνακομιζόμεναι καὶ αἱ Μηθυμναῖαι· καὶ αἱ
πᾶσαι νῆες παρῆσαν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα, ἀφ' ὧν τῷ

στρατεύματι παρεσκευάζοντο ὡς κατὰ κράτος μηχα-
ναῖς τε καὶ παντὶ τρόπῳ, ἣν δύνωνται, αἱρήσοντες
τὴν Ἔρεσον.
101 Ὁ δὲ Μίνδαρος ἐν τούτῳ καὶ αἱ ἐκ τῆς Χίου τῶν
Πελοποννησίων νῆες ἐπισιτισάμεναι δυοῖν ἡμέραις,
καὶ λαβόντες παρὰ τῶν Χίων τρεῖς τεσσαρακοστὰς
ἕκαστος Χίας, τῇ τρίτῃ διὰ ταχέων ἀπαίρουσιν ἐκ
τῆς Χίου, [οὐ] πελάγιαι, ἵνα μὴ περιτύχωσι ταῖς ἐν
τῇ Ἐρέσῳ ναυσίν, ἀλλ' ἐν ἀριστερᾷ τὴν Λέσβον
ἔχοντες ἔπλεον ἐπὶ τὴν ἤπειρον. καὶ προσβαλόντες
τῆς Φωκαΐδος ἐς τὸν ἐν Καρτερίοις λιμένα καὶ ἀρι-
στοποιησάμενοι, παραπλεύσαντες τὴν Κυμαίαν δει-
πνοποιοῦνται ἐν Ἀργεννούσαις τῆς ἠπείρου, ἐν τῷ
2 ἀντιπέρας τῆς Μυτιλήνης. ἐντεῦθεν δ' ἔτι πολλῆς
νυκτὸς παραπλεύσαντες, καὶ ἀφικόμενοι τῆς ἠπείρου
ἐς Ἁρματοῦντα καταντικρὺ Μηθύμνης, ἀριστοποιη-
σάμενοι διὰ ταχέων, παραπλεύσαντες Λέκτον καὶ
Λάρισσαν καὶ Ἁμαξιτὸν καὶ τὰ ταύτῃ χωρία ἀφι-
κνοῦνται ἐς Ῥοίτειον ἤδη τοῦ Ἑλλησπόντου, πρωΐ-
τερον μέσων νυκτῶν. εἰσὶ δ' αἳ τῶν νεῶν καὶ ἐς
102 Σίγειον κατῆραν καὶ ἄλλοσε τῶν ταύτῃ χωρίων. οἱ
δ' Ἀθηναῖοι ἐν τῇ Σηστῷ δυοῖν δεούσαις εἴκοσι ναυ-
σὶν ὄντες, ὡς αὐτοῖς οἵ τε φρυκτωροὶ ἐσήμαινον καὶ
ᾐσθάνοντο τὰ πυρὰ ἐξαίφνης πολλὰ ἐν τῇ πολεμίᾳ
φανέντα, ἔγνωσαν ὅτι ἐσπλέουσιν οἱ Πελοποννήσιοι.
καὶ τῆς αὐτῆς ταύτης νυκτὸς ὡς εἶχον τάχους ὑπο-
μίξαντες τῇ Χερσονήσῳ παρέπλεον ἐπ' Ἐλαιοῦντος,
βουλόμενοι ἐκπλεῦσαι ἐς τὴν εὐρυχωρίαν τὰς τῶν
2 πολεμίων ναῦς. καὶ τὰς μὲν ἐν Ἀβύδῳ ἑκκαίδεκα
ναῦς ἔλαθον, προειρημένης φυλακῆς τῷ φιλίῳ ἐπί-
πλῳ, ὅπως αὐτῶν ἀνακῶς ἕξουσιν, ἢν ἐκπλέωσιν· τὰς
δὲ μετὰ τοῦ Μινδάρου ἅμα τῇ ἕῳ κατιδόντες τὴν
δίωξιν εὐθὺς ποιούμενοι οὐ φθάνουσι πᾶσαι, ἀλλ' αἱ
μὲν πλείους ἐπὶ τῆς Ἴμβρου καὶ Λήμνου διέφυγον,
τέσσαρες δὲ τῶν νεῶν αἱ ὕσταται πλέουσαι καταλαμ-
3 βάνονται παρὰ τὸν Ἐλαιοῦντα. καὶ μίαν μὲν ἐπο-

κείλασαν κατὰ τὸ ἱερὸν τοῦ Πρωτεσιλάου αὐτοῖς ἀνδράσι λαμβάνουσι, δύο δ' ἑτέρας ἄνευ τῶν ἀνδρῶν· τὴν δὲ μίαν πρὸς τῇ Ἴμβρῳ κενὴν κατακαίουσι. μετὰ δὲ τοῦτο ταῖς τε ἐξ Ἀβύδου ξυμμι- 103
γείσαις καὶ ταῖς ἄλλαις ξυμπάσαις ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα πολιορκήσαντες Ἐλαιοῦντα ταύτην τὴν ἡμέραν, ὡς οὐ προσεχώρει, ἀπέπλευσαν ἐς Ἄβυδον.

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ψευσθέντες τῶν σκοπῶν καὶ οὐκ ἂν οἰόμενοι σφᾶς λαθεῖν τὸν παράπλουν τῶν πολεμίων νεῶν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν τειχομαχοῦντες, ὡς ᾔσθοντο, εὐθὺς ἀπολιπόντες τὴν Ἔρεσον κατὰ τάχος ἐβοήθουν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον· καὶ δύο τε ναῦς τῶν 2
Πελοποννησίων αἱροῦσιν, αἳ πρὸς τὸ πέλαγος τότε θρασύτερον ἐν τῇ διώξει ἀπάρασαι περιέπεσον αὐτοῖς, καὶ ἡμέρᾳ ὕστερον ἀφικόμενοι ὁρμίζονται ἐς τὸν Ἐλαιοῦντα καὶ τὰς ἐκ τῆς Ἴμβρου, ὅσαι κατέφυγον, κομίζονται καὶ ἐς τὴν ναυμαχίαν πένθ' ἡμέρας παρεσκευάζοντο. μετὰ δὲ τοῦτο ἐναυμάχουν τρόπῳ 104
τοιῷδε. οἱ Ἀθηναῖοι παρέπλεον ἐπὶ κέρως ταξάμενοι παρ' αὐτὴν τὴν γῆν ἐπὶ τῆς Σηστοῦ, οἱ δὲ Πελοποννήσιοι αἰσθόμενοι ἐκ τῆς Ἀβύδου ἀντανῆγον καὶ αὐτοί. καὶ ὡς ἔγνωσαν ναυμαχήσοντες, παρέτειναν τὸ κέρας οἱ μὲν Ἀθηναῖοι παρὰ τὴν Χερσόνησον, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἰδάκου μέχρι Ἀρριανῶν, νῆες ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα, οἱ δ' αὖ Πελοποννήσιοι ἀπὸ Ἀβύδου μέχρι Δαρδάνου, νῆες ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα. κέρας δὲ 2
τοῖς μὲν Πελοποννησίοις εἶχον τὸ μὲν δεξιὸν Συρακόσιοι, τὸ δ' ἕτερον αὐτὸς Μίνδαρος καὶ τῶν νεῶν αἱ ἄριστα πλέουσαι, Ἀθηναίοις δὲ τὸ μὲν ἀριστερὸν Θράσυλλος, ὁ δὲ Θρασύβουλος τὸ δεξιόν· οἱ δ' ἄλλοι στρατηγοὶ ὡς ἕκαστοι διετάξαντο. ἐπειγομένων δὲ 3
τῶν Πελοποννησίων πρότερόν τε ξυμμῖξαι καὶ κατὰ μὲν τὸ δεξιὸν τῶν Ἀθηναίων, ὑπερσχόντες αὐτοὶ τῷ εὐωνύμῳ, ἀποκλῇσαι τοῦ ἔξω αὐτοὺς ἔκπλου, εἰ δύναιντο, κατὰ δὲ τὸ μέσον ἐξῶσαι πρὸς τὴν γῆν οὐχ ἑκὰς οὖσαν, οἱ Ἀθηναῖοι γνόντες, ᾗ μὲν ἐβούλοντο

ἀποφράξασθαι αὐτοὺς οἱ ἐναντίοι, ἀντεπεξῆγον καὶ
περιεγίγνοντο τῷ πλῷ, τὸ δ᾿ εὐώνυμον αὐτοῖς ὑπερε-
βεβλήκει ἤδη τὴν ἄκραν, ἣ Κυνὸς σῆμα καλεῖται.
4 τῷ δὲ μέσῳ, τοιούτου ξυμβαίνοντος, ἀσθενέσι καὶ
διεσπασμέναις ταῖς ναυσὶ καθίσταντο, ἄλλως τε καὶ
ἐλάσσοσι χρώμενοι τὸ πλῆθος καὶ τοῦ χωρίου τοῦ
περὶ τὸ Κυνὸς σῆμα ὀξεῖαν καὶ γωνιώδη τὴν περιβο-
λὴν ἔχοντος, ὥστε τὰ ἐν τῷ ἐπέκεινα αὐτοῦ γιγνόμενα
105 μὴ κάτοπτα εἶναι. προσπεσόντες οὖν οἱ Πελοπον-
νήσιοι κατὰ τὸ μέσον ἐξέωσάν τε ἐς τὸ ξηρὸν τὰς
ναῦς τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐς τὴν γῆν ἐπεξέβησαν, τῷ
ἔργῳ πολὺ περισχόντες. ἀμῦναι δὲ τῷ μέσῳ οὔθ᾿
οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὑπὸ πλή-
θους τῶν ἐπικειμένων νεῶν ἐδύναντο, οὔθ᾿ οἱ περὶ τὸν
2 Θράσυλλον ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου· ἀφανές τε γὰρ ἦν διὰ
τὴν ἄκραν τὸ Κυνὸς σῆμα, καὶ ἅμα οἱ Συρακόσιοι
καὶ οἱ ἄλλοι οὐκ ἐλάσσους ἐπιτεταγμένοι εἶργον αὐ-
τούς, πρὶν οἱ Πελοποννήσιοι, διὰ τὸ κρατήσαντες
ἀδεῶς ἄλλοι ἄλλην ναῦν διώκειν, ἤρξαντο μέρει τινὶ
3 σφῶν ἀτακτότεροι γενέσθαι. γνόντες δὲ οἱ περὶ τὸν
Θρασύβουλον τὰς ἐπὶ σφίσι ναῦς ἐπεχούσας παυ-
σάμενοι τῆς ἐπεξαγωγῆς ἤδη τοῦ κέρως καὶ ἐπανα-
στρέψαντες εὐθὺς ἠμύναντό τε καὶ τρέπουσιν, καὶ
τὰς κατὰ τὸ νικῆσαν τῶν Πελοποννησίων μέρος ὑπο-
λαβόντες πεπλανημένας ἔκοπτόν τε καὶ ἐς φόβον τὰς
πλείους ἀμαχεὶ καθίστασαν. οἵ τε Συρακόσιοι ἐτύγ-
χανον καὶ αὐτοὶ ἤδη τοῖς περὶ τὸν Θράσυλλον ἐνδε-
δωκότες καὶ μᾶλλον ἐς φυγὴν ὁρμήσαντες, ἐπειδὴ
106 καὶ τοὺς ἄλλους ἑώρων. γεγενημένης δὲ τῆς τροπῆς
καὶ καταφυγόντων τῶν Πελοποννησίων πρὸς τὸν
Μείδιον μάλιστα ποταμὸν τὸ πρῶτον, ὕστερον δὲ ἐς
Ἄβυδον, ναῦς μὲν ὀλίγας ἔλαβον οἱ Ἀθηναῖοι—
στενὸς γὰρ ὢν ὁ Ἑλλήσποντος βραχείας τὰς ἀπο-
φυγὰς τοῖς ἐναντίοις παρεῖχεν—τὴν μέντοι νίκην
2 ταύτην τῆς ναυμαχίας ἐπικαιροτάτην δὴ ἔσχον. φο-
βούμενοι γὰρ τέως τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικὸν

διά τε τὰ κατὰ βραχὺ σφάλματα καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ Σικελίᾳ ξυμφοράν, ἀπηλλάγησαν τοῦ σφᾶς τε αὐτοὺς καταμέμφεσθαι καὶ τοὺς πολεμίους ἔτι ἀξίους του ἐς τὰ ναυτικὰ νομίζειν. ναῦς μέντοι τῶν ἐναντίων λαμ- 3
βάνουσι Χίας μὲν ὀκτώ, Κορινθίας δὲ πέντε, Ἀμπρακιώτιδας δὲ δύο καὶ Βοιωτίας δύο, Λευκαδίων δὲ καὶ Λακεδαιμονίων καὶ Συρακοσίων καὶ Πελληνέων μίαν ἑκάστων· αὐτοὶ δὲ πεντεκαίδεκα ναῦς ἀπολλύασιν. στήσαντες δὲ τροπαῖον ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ, οὗ τὸ Κυνὸς σῆμα, καὶ τὰ ναυάγια προσαγαγόμενοι καὶ νεκροὺς τοῖς ἐναντίοις ὑποσπόνδους ἀποδόντες, ἀπέστειλαν καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας τριήρη ἄγγελον τῆς νίκης. οἱ δ', ἀφι- 4
κομένης τῆς νεὼς καὶ ἀνέλπιστον τὴν εὐτυχίαν ἀκούσαντες ἐπί τε ταῖς περὶ τὴν Εὔβοιαν ἄρτι ξυμφοραῖς καὶ κατὰ τὴν στάσιν γεγενημέναις, πολὺ ἐπερρώσθησαν, καὶ ἐνόμισαν σφίσιν ἔτι δυνατὰ εἶναι τὰ πράγματα, ἢν προθύμως ἀντιλαμβάνωνται, περιγενέσθαι.

Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν ἡμέρᾳ τετάρτῃ ὑπὸ σπου- 107
δῆς ἐπισκευάσαντες τὰς ναῦς οἱ ἐν τῇ Σηστῷ Ἀθηναῖοι ἔπλεον ἐπὶ Κύζικον ἀφεστηκυῖαν· καὶ κατιδόντες καθ' Ἁρπάγιον καὶ Πρίαπον τὰς ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου ὀκτὼ ναῦς ὁρμούσας ἐπιπλεύσαντες καὶ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς ἐν τῇ γῇ ἔλαβον τὰς ναῦς. ἀφικόμενοι 2
δὲ καὶ ἐπὶ τὴν Κύζικον, ἀτείχιστον οὖσαν, προσηγάγοντο πάλιν καὶ χρήματα ἀνέπραξαν. ἔπλευσαν δ' ἐν τούτῳ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἐκ τῆς Ἀβύδου ἐπὶ τὸν Ἐλαιοῦντα καὶ τῶν σφετέρων νεῶν τῶν αἰχμαλώτων, ὅσαι ἦσαν ὑγιεῖς, ἐκομίσαντο—τὰς δὲ ἄλλας Ἐλαιούσιοι κατέκαυσαν—καὶ ἐς τὴν Εὔβοιαν ἀπέπεμψαν Ἱπποκράτην καὶ Ἐπικλέα κομιοῦντας τὰς ἐκεῖθεν ναῦς.

Κατέπλευσε δὲ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τούτους 108
καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης ταῖς τρισὶ καὶ δέκα ναυσὶν ἀπὸ τῆς Καύνου καὶ Φασήλιδος ἐς τὴν Σάμον, ἀγγέλλων ὅτι τάς τε Φοινίσσας ναῦς ἀποστρέψειε Πελοποννησίοις ὥστε μὴ ἐλθεῖν, καὶ τὸν Τισσαφέρνην ὅτι φίλον πεποιήκοι μᾶλλον Ἀθηναίοις ἢ πρότερον. καὶ πλη-

ρώσας ναῦς ἐννέα, πρὸς αἷς εἶχεν, Ἁλικαρνασέας τε πολλὰ χρήματα ἐξέπραξε καὶ Κῶν ἐτείχισε. ταῦτα δὲ πράξας, καὶ ἄρχοντα ἐν τῇ Κῷ καταστήσας, πρὸς τὸ μετόπωρον ἤδη ἐς τὴν Σάμον κατέπλευσε.

2 Καὶ ὁ Τισσαφέρνης ἀπὸ τῆς Ἀσπένδου, ὡς ἐπύθετο τὰς τῶν Πελοποννησίων ναῦς ἐκ τῆς Μιλήτου ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πεπλευκυίας, ἀναζεύξας ἤλαυνεν ἐπὶ τῆς Ἰωνίας. ὄντων δὲ τῶν Πελοποννησίων ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ, Ἀντάνδριοι,—εἰσὶ δὲ Αἰολῆς,—παρακομισάμενοι ἐκ τῆς Ἀβύδου πεζῇ διὰ τῆς Ἴδης τοῦ ὄρους ὁπλίτας ἐσηγάγοντο ἐς τὴν πόλιν, ὑπὸ Ἀρσάκου τοῦ Πέρσου, Τισσαφέρνους ὑπάρχου, ἀδικούμενοι,
3 ὅσπερ καὶ Δηλίους τοὺς Ἀτραμύττιον κατοικήσαντας, ὅτε ὑπ' Ἀθηναίων Δήλου καθάρσεως ἕνεκα ἀνέστησαν, ἔχθραν προσποιησάμενος ἄδηλον καὶ ἐπαγγείλας στρατιὰν αὐτῶν τοῖς βελτίστοις, ἐξαγαγὼν ὡς ἐπὶ φιλίᾳ καὶ ξυμμαχίᾳ τηρήσας ἀριστοποιουμένους καὶ περιστήσας τοὺς ἑαυτοῦ κατηκόντισεν. φοβούμενοι οὖν αὐτὸν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον, μήποτε καὶ περὶ σφᾶς τι παρανομήσῃ, καὶ ἄλλα ἐπιβάλλοντος αὐτοῦ ἃ φέρειν οὐκ ἠδύναντο, ἐκβάλλουσι τοὺς φρουροὺς αὐτοῦ
109 ἐκ τῆς ἀκροπόλεως. ὁ δὲ Τισσαφέρνης, αἰσθόμενος καὶ τοῦτο τῶν Πελοποννησίων τὸ ἔργον καὶ οὐ μόνον τὸ ἐν Μιλήτῳ καὶ Κνίδῳ—καὶ ἐνταῦθα γὰρ αὐτοῦ ἐξεπεπτώκεσαν οἱ φρουροί—διαβεβλῆσθαί τε νομίσας αὐτοῖς σφόδρα καὶ δείσας μὴ καὶ ἄλλο τι ἔτι βλάπτωσι, καὶ ἅμα ἀχθόμενος εἰ Φαρνάβαζος ἐξ ἐλάσσονος χρόνου καὶ δαπάνης δεξάμενος αὐτοὺς κατορθώσει τι μᾶλλον τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους,
2 πορεύεσθαι διενοεῖτο πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, ὅπως μέμψηταί τε τῶν περὶ τὴν Ἄντανδρον γεγενημένων, καὶ τὰς διαβολὰς καὶ περὶ τῶν Φοινισσῶν νεῶν καὶ τῶν ἄλλων εὐπρεπέστατα ἀπολογήσηται. καὶ ἀφικόμενος πρῶτον ἐς Ἔφεσον θυσίαν ἐποιήσατο τῇ Ἀρτέμιδι. [ὅταν ὁ μετὰ τοῦτο τὸ θέρος χειμὼν τελευτήσῃ, ἓν καὶ εἰκοστὸν ἔτος πληροῦται.]

INDEX.

INDEX

NOMINUM PROPRIORUM.

Numeri, *primus* librum, *secundus* caput, *tertius*, ubi tertius adscribitur, sectionem denotant. Nominibus virorum gentile nomen brevi compendio additur.

B.

Γ.

E.

Z.

H.

Θ.

I.

Λ.

N.

Π.

P.

Σ.

T.

X.

Ψ.

Ω.

SCHOOL AND COLLEGE TEXT-BOOKS

PUBLISHED BY

HARPER & BROTHERS, FRANKLIN SQUARE, N. Y.

☞ HARPER & BROTHERS will send either of the following Works by Mail, postage paid (for any distance in the United States under 3000 miles), on receipt of the Money.

Alford's Greek Testament.

The Greek Testament: with a Critically Revised Text; a Digest of various Readings; Marginal References to Verbal and Idiomatic Usage; Prolegomena; and a Critical and Exegetical Commentary. For the Use of Theological Students and Ministers. By HENRY ALFORD, B.D., Minister of Quebec Chapel, London, and late Fellow of Trinity College, Cambridge. Vol. I., containing the Four Gospels, 8vo, Muslin, $5 00; Sheep extra, $5 50; Half Calf extra, $6 00.

Andrews's Latin-English Lexicon,

Founded on the larger German-Latin Lexicon of Dr. WM. FREUND. With Additions and Corrections from the Lexicons of Gesner, Facciolati, Scheller, Georges, &c. Royal 8vo, Sheep extra, $5 00.

Abercrombie on the Intellectual Powers.

Essay on the Intellectual Powers. Inquiries concerning the Intellectual Powers and the Investigation of Truth. With Questions. By JOHN ABERCROMBIE, M.D., F.R.S. 18mo, Muslin, 45 cents; Half Bound, 50 cents.

Abercrombie on the Moral Feelings.

The Philosophy of the Moral Feelings. With Questions. 18mo, Muslin, 40 cents; Half Bound, 50 cents.

Abercrombie's Miscellaneous Essays.

Consisting of the Harmony of Christian Faith and Christian Character; The Culture and Discipline of the Mind; Think on these Things; The Contest and the Armor; The Messiah as an Example. 18mo, Muslin, 37½ cents.

Alison on Taste.

Essays on the Nature and Principles of Taste. With Corrections and Improvements. By ABRAHAM MILLS. 12mo, Muslin, 75 cents.

Anthon's Latin Lessons.

Latin Grammar, Part I. Containing the most important Parts of the Grammar of the Latin Language, together with appropriate Exercises in the translating and writing of Latin. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Anthon's Latin Prose Composition.

Latin Grammar, Part II. An Introduction to Latin Prose Composition, with a complete Course of Exercises, illustrative of all the important Principles of Latin Syntax. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

A Key to Latin Composition

Is published, which may be obtained by Teachers. 12mo, Half Sheep, 50 cents.

Anthon's Latin Syntax.

Latin Lessons, Part II. Containing Latin Syntax, with Reading Lessons, and Exercises in double translation, on the Basis of Kühner's. 12mo, Sheep extra. (Uniform with "Latin Lessons, Part I.") (*In Press.*)

Anthon's Zumpt's Latin Grammar.

From the Ninth Edition of the Original, adapted to the use of English Students. By Leonard Schmitz, Ph.D. Corrected and Enlarged, by Charles Anthon, LL.D. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Anthon's Zumpt's Latin Grammar, Abridged.

12mo, Sheep extra, 50 cents.

Anthon's Latin Versification.

In a Series of Progressive Exercises, including Specimens of Translation from the English and German Poetry into Latin Verse. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

A Key to Latin Versification

Is published, which may be obtained by Teachers. 12mo, Half Sheep, 50 cents.

Anthon's Latin Prosody and Metre.

From the best Authorities, Ancient and Modern. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Anthon's Cæsar.

Cæsar's Commentaries on the Gallic War, and the First Book of the Greek Paraphrase; with English Notes, Critical and Explanatory, Plans of Battles, Sieges, &c., and Historical, Geographical, and Archæological Indexes. Map, Portrait, &c. 12mo, Sheep extra, $1 00.

Anthon's Æneid of Virgil.

With English Notes, Critical and Explanatory, a Metrical Clavis, and an Historical, Geographical, and Mythological Index. Portrait and many Illustrations. 12mo, Sheep extra, $1 25.

Anthon's Eclogues and Georgics of Virgil.

With English Notes, Critical and Explanatory, and a Metrical Index. 12mo, Sheep extra, $1 25.

Anthon's Sallust.

Sallust's Jugurthine War and Conspiracy of Catiline. With an English Commentary, and Geographical and Historical Indexes. New Edition, corrected and enlarged. Portrait. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Anthon's Horace.

The Works of Horace. With English Notes, Critical and Explanatory. A new Edition, corrected and enlarged, with Excnrsions relative to the Vines and Vineyards of the Ancients; a Life of Horace, a Biographical Sketch of Mæcenas, a Metrical Clavis, &c. 12mo, Sheep extra, $1 25.

Anthon's Cicero.

Cicero's Select Orations. With English Notes, Critical and Explanatory, and Historical, Geographical, and Legal Indexes. An improved Edition. Portrait. 12mo, Sheep extra, $1 00.

Anthon's Cicero's Tusculan Disputations.

With English Notes, Critical and Explanatory. 12mo, Sheep extra, $1 00.

Anthon's Cicero de Senectute, &c.

The De Senectute, De Amicitia, Paradoxa, and Somnium Scipionis of Cicero, and the Life of Atticus, by Cornelius Nepos. With English Notes, Critical and Explanatory. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Anthon's Cicero de Officiis.

M. T. Ciceronis de Officiis Libri Tres. With Marginal Analysis and an English Commentary. Edited for the Syndics of the University Press, by the Rev. HUBERT ASHTON HOLDEN, M.A., Vice-President of Cheltenham College, late Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. First American Edition, Corrected and Enlarged, by CHARLES ANTHON, LL.D., Professor of Greek in Columbia College. 12mo, Sheep, 75 cents.

Anthon's Tacitus.

The Germania and Agricola, and also Selections from the Annals of Tacitus. With English Notes, Critical and Explanatory. Revised and Enlarged Edition. 12mo, Sheep extra, $1 00.

Anthon's Cornelius Nepos.

Cornelii Nepotis Vitæ Imperatorum. With English Notes, &c. 12mo, Sheep extra, $1 00.

Anthon's Ovid.

Selections from the Metamorphoses of Ovid. With English Notes, Critical and Explanatory. 12mo, Sheep extra. *(In Press.)*

Anthon's Juvenal.

The Satires of Juvenal and Persius. With English Notes, Critical and Explanatory, from the best Commentators. Portrait. 12mo, Sheep extra, 90 cents.

Anthon's Terence.

Terentii Comœdiæ, with English Notes, Metrical Tables, and an Essay on the Scanning of Terence, &c. 12mo, Sheep extra. *(In Press.)*

Anthon's First Greek Lessons,

Containing the most important Parts of the Grammar of the Greek Language, together with appropriate Exercises in the translating and writing of Greek, for the use of Beginners. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Anthon's Greek Composition.

Greek Lessons. Part II. An Introduction to Greek Prose Composition, with a Complete Course of Exercises illustrative of all the important Principles of Greek Syntax. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Anthon's Greek Grammar.

For the use of Schools and Colleges. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Anthon's New Greek Grammar.

From the German of Kühner, Matthiæ, Buttmann, Rost, and Thiersch; to which are appended Remarks on the Pronunciation of the Greek Language, and Chronological Tables explanatory of the same. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Anthon's Greek Prosody and Metre.

For the use of Schools and Colleges; together with the Choral Scanning of the Prometheus Vinctus of Æschylus, and Œdipus Tyrannus of Sophocles, to which are appended Remarks on the Indo-Germanic Analogies. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Anthon's Jacobs's Greek Reader.

A Greek Reader, principally from the German work of Frederic Jacobs. With English Notes, Critical and Explanatory, a Metrical Index to Homer and Anacreon, and a copious Lexicon. 12mo, Sheep extra, $1 00.

Anthon's Xenophon's Anabasis.

With English Notes, Critical and Explanatory, a Map arranged according to the latest and best Authorities, and a plan of the Battle of Cunaza. 12mo, Sheep extra, $1 25.

Anthon's Xenophon's Memorabilia of Socrates.

With English Notes, Critical and Explanatory, the Prolegomena of Kühner, Wiggers's Life of Socrates, &c., &c. Corrected and enlarged. 12mo, Sheep extra, $1 00.

Anthon's Homer.

The First Six Books of Homer's Iliad, to which are appended English Notes, Critical and Explanatory, a Metrical Index, and Homeric Glossary. New and enlarged Edition. Portrait. 12mo, Sheep extra, $1 25.

Anthon's Manual of Greek Antiquities.

From the best and most recent Sources. Numerous Illustrations. 12mo, Sheep extra, 88 cents.

Anthon's Manual of Roman Antiquities.

From the most recent German Works. With a Description of the City of Rome, &c. Numerous Illustrations. 12mo, Sheep extra, 88 cents.

Anthon's Manual of Greek Literature.

From the earliest authentic Periods to the close of the Byzantine Era. With a Critical History of the Greek Language. 12mo, Sheep extra, $1 00.

Anthon's Smith's Dictionary of Antiquities.

A Dictionary of Greek and Roman Antiquities, from the best Authorities, and embodying all the recent Discoveries of the most eminent German Philologists and Jurists. First American Edition, corrected and enlarged, and containing also numerous Articles relative to the Botany, Mineralogy, and Zoology of the Ancients, by CHARLES ANTHON, LL.D. Royal 8vo, Sheep extra, $4 00.

Smith's Antiquities, Abridged,

By the Authors. 12mo, Half Sheep, 90 cents.

Anthon's Classical Dictionary.

Containing an Account of the principal Proper Names mentioned in Ancient Authors, and intended to elucidate all the important Points connected with the Geography, History, Biography, Mythology, and Fine Arts of the Greeks and Romans, together with an Account of the Coins, Weights, and Measures of the Ancients, with Tabular Values of the same. Royal 8vo, Sheep extra, $4 00.

Anthon's Smith's New Classical Dictionary

Of Greek and Roman Biography, Mythology, and Geography. Numerous Corrections and Additions. Edited by CHARLES ANTHON, LL.D. Royal 8vo, Sheep extra, $2 50.

Anthon's Lat.-Eng. and Eng.-Lat. Dictionary.

A Latin-English and English-Latin Dictionary, for the use of Schools. Chiefly from the Lexicons of Freund, Georges, and Kaltschmidt. Small 4to, Sheep, $2 00.

Riddle and Arnold's English-Latin Lexicon,

Founded on the German-Latin Dictionary of Dr. C. E. GEORGES. First American Edition, carefully revised, and containing a copious Dictionary of Proper Names from the best Sources. By CHARLES ANTHON, LL.D. Royal 8vo, Sheep extra, $3 00.

Anthon's Ancient and Mediæval Geography.

For the use of Schools and Colleges. 8vo, Muslin, $1 50; Sheep extra, $1 75.

Barton's Grammar.

An Outline of the General Principles of Grammar. With a Brief Exposition of the Chief Idiomatic Peculiarities of the English Language. To which Questions have been added. Edited and Enlarged by the Rev. J. GRAEFF BARTON, A.M., Professor of the English Language and Literature in the New York Free Academy. 16mo, Muslin, 38 cents.

Miss Beecher's Physiology and Calisthenics.

First Book of Physiology and Calisthenics. By Miss CATHARINE E. BEECHER. Over 100 Engravings. 16mo, Muslin, 50 cents.

Boyd's Rhetoric.

Elements of Rhetoric and Literary Criticism, with copious Practical Exercises and Examples: including, also, a succinct History of the English Language, and of British and American Literature, from the earliest to the present Times. On the Basis of the recent Works of ALEXANDER REID and R. CONNELL; with large Additions from other Sources. Compiled and arranged by J. R. BOYD, A.M. 12mo, Half Roan, 50 cents.

Boyd's Eclectic Moral Philosophy:

Prepared for Literary Institutions and General Use. By J. R. BOYD, A.M. 12mo, Muslin, 75 cents.

Butler's Analogy. By Emory and Crooks.

Bishop Butler's Analogy of Religion, Natural and Revealed, to the Constitution and Course of Nature. With an Analysis, left unfinished, by the late ROBERT EMORY, D.D., President of Dickinson College. Completed and Edited, with a Life of Bishop Butler, Notes and Index, by Rev. G. R. CROOKS, D.D. 12mo, Muslin, 75 cents.

Butler's Analogy. By Hobart.

Analysis of Butler's Analogy of Religion, Natural and Revealed, to the Constitution and Course of Nature, with Notes. Also CRAUFORD'S Questions for Examination, revised and Adapted to the use of Schools. By CHARLES E. WEST. 18mo, Muslin, 40 cents.

Buttmann's Greek Grammar.

For the use of High Schools and Universities. Revised and enlarged by his Son, ALEXANDER BUTTMANN. Translated from the 18th German Edition, by EDWARD ROBINSON, D.D., LL.D. 8vo, Sheep extra, $2 00.

Burke on the Sublime and Beautiful.

A Philosophical Inquiry into the Origin of our Ideas of the Sublime and Beautiful. With an Introductory Discourse concerning Taste. By the Right Hon. EDMUND BURKE. Adapted to the use of Schools, by Professor MILLS. 12mo, Muslin, 75 cents.

Campbell's Philosophy of Rhetoric.

The Philosophy of Rhetoric. By GEORGE CAMPBELL, D.D., F.R.S., Edinburgh, Principal of the Marischal College, Aberdeen. A new Edition, with the Author's last Additions and Corrections. 12mo, Muslin, $1 25.

Clark's Elements of Algebra.

Elements of Algebra: embracing also the Theory and Application of Logarithms; together with an Appennix, containing Infinite Series, the General Theory of Equations, and the most approved Methods of resolving the higher Equations. By Rev. DAVIS W. CLARK, D.D. 8vo, Sheep extra, $1 00.

Comte's Philosophy of Mathematics.

Translated from the Cours de Philosophie Positive, by W. M. GILLESPIE, A.M. 8vo, Muslin, $1 25.

Combe's Principles of Physiology.

The Principles of Physiology applied to the Preservation of Health, and the Improvement of Physical and Mental Education. By ANDREW COMBE. With Questions. Engravings. 18mo, Muslin, 45 cents; Half Sheep, 50 cents.

Crabb's English Synonyms.

English Synonyms explained. With copious Illustrations and Explanations, drawn from the best Writers. By GEORGE CRABB, M.A., Author of the "Technological Dictionary" and the "Universal Historical Dictionary." Tenth Edition from the last Quarto Edition. 8vo, Sheep extra, $2 00.

Daniell's Philosophy.

Familiar Illustrations of Natural Philosophy. Selected principally from DANIELL'S Chemical Philosophy. By JAMES RENWICK, LL.D., Professor of Natural and Experimental Philosophy and Chemistry in Columbia College, N. Y. 18mo, Muslin, 45 cents.

Docharty's Arithmetic.

A Practical and Commercial Arithmetic: containing Definitions of Terms, and Rules of Operations, with numerous Examples. The whole forming a complete Treatise for the use of Schools and Academies. By GERARDUS BEEKMAN DOCHARTY, LL.D., Professor of Mathematics in the New York Free Academy. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Docharty's Institutes of Algebra.

The Institutes of Algebra. Designed for the use of Schools, Academies, and Colleges. By GERARDUS BEEKMAN DOCHARTY, LL.D. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Docharty's Geometry.

Elements of Plane and Solid Geometry, together with the Elements of Plane and Spherical Trigonometry, and an Article on Inverse Trigonometrical Functions. By GERARDUS BEEKMAN DOCHARTY, LL.D., Professor of Mathematics in the New York Free Academy. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Draper's Physiology.

Human Physiology, Statical and Dynamical; or, The Conditions and Course of the Life of Man: being the Text of the Lectures delivered in the Medical Department of the University. By JOHN W. DRAPER, M.D., LL.D., Professor of Chemistry and Phsiology in the University of New York. Illustrated by nearly 300 fine Wood-cuts from Photographs. 8vo, 650 pages, Muslin, $4 00; Sheep, $4 25; Half Calf, $5 00.

Draper's Text-Book on Chemistry.

A Text-Book on Chemistry for the use of Schools and Colleges. By JOHN W. DRAPER, M.D., Professor of Chemistry in the University of New York, Member of the American Philosophical Society, &c. With nearly three hundred Illustrations. New, revised, and enlarged Edition. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Draper's Text-Book on Natural Philosophy.

A Text-Book on Natural Philosophy for the use of Schools and Colleges. Containing the most recent Discoveries and Facts, compiled from the best Authorities. By JOHN W. DRAPER, M.D., Professor of Chemistry in the University of New York, and formerly Professor of Natural Philosophy and Chemistry in Hampden Sidney College, Virginia. With nearly 400 Illustrations. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Duff's Book-Keeping.

The North American Accountant: embraçing Single and Double Entry Book-keeping, practically adapted to the Inland and Maritime Commerce of the United States. Exemplifying all Modern Improvements in the Science, with a New and Certain Method of detecting Errors and proving the Ledger. Embracing an Improved Plan of Instruction. Complete in Three Parts. By P. DUFF, Merchant. 8vo, School Edition, Half Sheep, 75 cents; Mercantile Edition, Muslin, $1 50.

Findlay's Classical Atlas.

A Classical Atlas to illustrate Ancient Geography. Comprised in 25 Maps, showing the various Divisions of the World as known to the Ancients. Composed from the most authentic Sources, with an Index of the Ancient and Modern Names. By ALEXANDER C. FINDLAY, F.R.G.S. 8vo, Half Bound, $3 25.

Foster's First Principles of Chemistry.

Illustrated by a Series of the most recently Discovered and brilliant Experiments known to the Science. Adapted especially for Classes. 12mo, Sheep extra, 60 cents.

Foster's Chart of the Organic Elements.

For the use of Schools and Academies. Beautifully colored, mounted on Rollers, with Cloth back, $4 00.

Fowler's English Language.

The English Language in its Elements and Forms. With a History of its Origin and Development, and a full Grammar. Designed for use in Colleges and Schools. By WILLIAM C. FOWLER, late Professor in Amherst College. New and revised Edition. 8vo, Muslin, $1 50; Sheep extra, $1 75.

Fowler's English Grammar for Schools.

The English Language in its Elements and Forms. With a History of its Origin and Development. Abridged from the Octavo Edition. Designed for General Use in Schools and Families. By WILLIAM C. FOWLER, late Professor of Rhetoric in Amherst College. 12mo, Sheep, $1 00.

Fowler's Elementary English Grammar.

An Elementary English Grammar for Common Schools. 16mo, Sheep extra, 50 cents.

Gray's and Adams's Geology.

Elements of Geology. By ALONZO GRAY, A.M., Author of "Elements of Chemistry" and "Elements of Natural Philosophy," and C. B. ADAMS, A.M., Fellow of the American Academy of Arts and Sciences, Professor in Amherst College, and State Geologist of Vermont. Engravings. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Gray's Natural Philosophy.

Elements of Natural Philosophy. Designed as a Text-book for Academies, High Schools, and Colleges. By ALONZO GRAY, A.M., Author of "Elements of Geology." 360 Wood-cuts. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Greek Concordance of the New Testament.

The Englishman's Greek Concordance of the New Testament; being an Attempt at a Verbal Connection between the Greek and the English Texts: including a Concordance to the Proper Names, with Indexes, Greek-English, and English-Greek. 8vo, Muslin, $3 50; Sheep extra, $4 00.

Greek-English and English-Greek Lexicon,

For the use of Schools and Academies. By PROF. HENRY DRISLER, of Columbia College, Editor of "Liddell and Scott's Greek Lexicon." Small 4to. Uniform with "Anthon's Latin-English and English-Latin Dictionary." (*In press.*)

Griscom's Animal Mechanism and Physiology.

Animal Mechanism and Physiology: being a plain and familiar Exposition of the Structure and Functions of the Human System. Designed for Families and Schools. By JOHN H. GRISCOM, M.D., Professor of Chemistry in the New York College of Pharmacy, and Lecturer on Animal Mechanism and Physiology. Illustrated by numerous Wood-cuts by Butler. 18mo, Muslin, 45 cents; Half Roan, 50 cents.

Hackley's Algebra.

A Treatise on Algebra. Containing the latest Improvements, by CHARLES W. HACKLEY, S.T.D., Professor of Mathematics and Astronomy in Columbia College, New York. School and College Edition. 8vo, Sheep extra, $1 50. A School Edition, 8vo, Muslin, $1 00.

Hackley's Geometry.

Elementary Course of Geometry, for the use of Schools and Colleges. By Professor HACKLEY. 8vo, Sheep extra, 75 cents.

Hale's History of the United States.

History of the United States from their first Settlement as Colonies to the Close of the Administration of Mr. Madison in 1817. By SALMA HALE. 2 vols. 18mo, Muslin, 90 cents.

Sir William Hamilton's Philosophy.

Discussions on Philosophy and Literature, Education and University Reform. Chiefly from the Edinburgh Review. Corrected, vindicated, enlarged, in Notes and Appendices. By Sir WILLIAM HAMILTON, Bart., with an Introductory Essay by ROBERT TURNBULL, D.D. 8vo, Muslin, $1 50.

Harper's Greek and Latin Texts.

Cheap, accurate, and elegant Editions of the Classics, for the use of Schools and Students, carefully reprinted from the best editions.

Now Ready:

Horace.

Horatius, ex recensione A. J. MACLEANE, A.M. 18mo, Flexible Binding, cents.

Æschylus.

Æschylus, ex novissima recensione F. A. PALEY, A.M. 18mo, Flexible Binding, cents.

In Preparation:

EURIPIDES.	SALLUST.
HERODOTUS.	XENOPHON'S ANABASIS.
THUCYDIDES.	CICERO DE SENECTUTE AND DE AMICITIA.
VIRGIL.	SOPHOCLES.
CÆSAR.	

Harper's School History.

Narrative of the General Course of History, from the Earliest Periods to the Establishment of the American Constitution. Prepared with Questions for the Use of Schools, and illustrated with 150 Maps and Engravings. Square 12mo, Muslin, $1 25; Sheep, $1 38.

Harrison's Latin Grammar.

An Exposition of some of the Laws of the Latin Grammar. By GESSNER HARRISON, M.D., Professor of Ancient Languages in the University of Virginia. 12mo, Sheep extra, $1 00.

Haswell's Engineering.

Engineers' and Mechanics' Pocket-book, containing United States and Foreign Weights and Measures: Tables of Areas and Circumferences of Circles, Circular Segments and Zones of a Circle: Squares and Cubes; Square and Cube Roots; Lengths of Circular and Semi-elliptic Arcs; and Rules of Arithmetic. Mensuration of Surfaces and Solids; the Mechanical Powers; Geometry, Trigonometry, Gravity, Strength of Materials, Water Wheels, Hydraulics, Hydrostatics, Pneumatics, Statics, Dynamics, Gunnery, Heat, Winding Engines, Tonnage, Shot, Shells, &c. Steam and the Steam Engine; Combustion, Water, Gunpowder, Cables and Anchors, Fuel, Air, Guns, &c., &c. Tables of the Weights of Metals, Pipes, &c. Miscellaneous Notes, Dimensions of Steamers, Mills, Motion of Bodies in Fluids, Orthography of Technical Terms, &c., &c. Eighth Edition and Eighteenth Thousand. With Additions. 12mo, Pocket-book form, $1 25.

Mechanics' Tables.

Containing Areas and Circumferences of Circles, Sides of Equal Squares; Circumferences of Angled Hoops, angled Outside and Inside; cutting of Boiler-Plates, covering of Solids, &c., and Weights of various Metals, &c., &c., &c., &c. Miscellaneous Notes, comprising Dimensions of Materials, Alloys, Paints, Lackers, &c. By C. H. HASWELL. 12mo, Muslin, 50 cents; Morocco tucks, 75 cents.

Mensuration.

For Tuition and Reference, containing Tables of Weights and Measures; Mensuration of Surfaces, Lines, and Solids, and Conic Sections, Centres of Gravity, &c. To which is added, Tables of the Areas of Circular Segments, Sines of a Circle, Circular and Semi-elliptical Arcs, &c., &c., &c., &c. By C. H. HASWELL, Marine Engineer. 12mo, Sheep, 75 cents.

Henry's History of Philosophy.

Epitome of the History of Philosophy: being the Work adopted by the University of France for Instruction in the Colleges and High Schools. Translated from the French, with Additions, and a Continuation of the History from the time of Reid to the present Day, by Rev. C. S. HENRY, D.D., Professor of Philosophy and History in the University of the City of New York. 2 vols. 18mo, Muslin, 90 cents.

Herschel's Natural Philosophy.

A Preliminary Discourse on the Study of Natural Philosophy. By Sir JOHN HERSCHEL, late Fellow of St. John's College, Cambridge. A new Edition. 12mo, Muslin, 60 cents.

Hooker's Child's Book of Nature.

The Child's Book of Nature, for the Use of Families and Schools; intended to aid Mothers and Teachers in training Children in the Observation of Nature. In Three Parts. PART I. Plants.—PART II. Animals.—PART III. Air, Water, Heat, Light, &c. By WORTHINGTON HOOKER, M.D., Author of "Physician and Patient," &c. Illustrated by Engravings. The Three Parts complete in one vol. Small 4to, Muslin, $1 25; Separately, Muslin, 50 cents each.

Kane's Chemistry.

Elements of Chemistry, including the most recent Discoveries and Applications of the Science to Medicine and Pharmacy, and to the Arts. By ROBERT KANE, M.D., M.R.I.A., &c., &c. An American Edition, with Additions and Corrections, by JOHN WILLIAM DRAPER, M.D. With about 250 Woodcuts. 8vo, Muslin, $1 50; Sheep extra, $1 75.

Lee's Elements of Geology.

The Elements of Geology for popular use; containing a Description of the Geological Formations and Mineral Resources of the United States. By CHARLES A. LEE, M.D. Engravings. 18mo, Half Sheep, 50 cents; Muslin, 45 cents.

Lewis's Platonic Theology.

Plato contra Atheos. Plato against the Atheists; or, the Tenth Book of the Dialogue on Laws, accompanied with Critical Notes, and followed by extended Dissertations on some of the main Points of the Platonic Philosophy and Theology, especially as compared with the Holy Scriptures. By TAYLER LEWIS, LL.D. 12mo, Muslin, $1 50.

Liddell's School History of Rome.

Uniform with Smith's "History of Greece," "The Student's Gibbon," and "The Student's Hume." 12mo, Muslin, $1 00. (See "STUDENT'S HISTORICAL TEXT-BOOKS"), page 22.

Liddell and Scott's Greek-English Lexicon.

Based on the German Work of FRANCIS PASSOW. With Corrections and Additions, and the Insertion, in Alphabetical Order, of the Proper Names occurring in the principal Greek Authors, by HENRY DRISLER, M.A. Royal 8vo, Sheep extra, $5 00.

Loomis's Treatise on Arithmetic.

A Treatise on Arithmetic, Theoretical and Practical. Fourth Edition. 12mo, 352 pages, Sheep extra, 75 cents.

Loomis's Elements of Algebra.

Elements of Algebra. Designed for the use of Beginners. Fourteenth Edition. 12mo, 281 pages, Sheep extra, 62½ cents.

Loomis's Treatise on Algebra.

A Treatise on Algebra. Nineteenth Edition. 8vo, 359 pages, Sheep extra, $1 00.

Loomis's Elements of Geometry.

Elements of Geometry and Conic Sections. Seventeenth Edition. 8vo, 234 pages, Sheep extra, 75 cents.

Loomis's Trigonometry and Tables.

Trigonometry and Tables. Sixteenth Edition. 8vo, 360 pages, Sheep extra, $1 50.

The *Trigonometry* and *Tables*, bound separately. The Trigonometry, $1 00; Tables, $1 00.

Loomis's Elements of Analytical Geometry.

Elements of Analytical Geometry, and of the Differential and Integral Calculus. Thirteenth Edition. 8vo, 286 pages, Sheep extra, $1 50.

Loomis's Elements of Natural Philosophy.

Elements of Natural Philosophy. Designed for Academies and High Schools. 12mo, 352 pages, Sheep extra, $1 00.

Loomis's Practical Astronomy.

An Introduction to Practical Astronomy, with a Collection of Astronomical Tables. 8vo, 497 pages, Sheep extra, $1 50.

Loomis's Recent Progress of Astronomy.

Especially in the United States. A thoroughly revised Edition. Illustrations. 12mo, 396 pages, Muslin, $1 00.

Loomis's Meterology and Astronomy,

Elements of, for the use of Academies and High Schools. 12mo, Sheep extra.

Lowry's Universal Atlas.

Constructed and Engraved from the most recent Authorities. 4to, Half Roan, $5 00.

M'Clintock's First Book in Latin.

A First Book in Latin; containing Grammar, Exercises, and Vocabularies, on the Method of constant Imitation and Repetition. With Summaries of Etymology and Syntax. By Rev. J. M'Clintock, D.D., LL.D., President of Troy University, and Rev. Geo. R. Crooks, D.D., late Adjunct Professor of Languages in Dickinson College. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

M'Clintock's Second Book in Latin.

Containing Syntax and Reading Lessons in Prose; forming a sufficient Latin Reader. With Imitation Exercises and a Vocabulary. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

M'Clintock's First Book in Greek.

Containing a full View of the Forms of Words, with Vocabularies and copious Exercises, on the Method of constant Imitation and Repetition. Revised Edition. With brief Summaries of the Doctrine of the Verb, and of the Rules of Syntax. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

M'Clintock's Second Book in Greek.

Containing Syntax, with Reading Lessons in Prose; Prosody and the Dialects, with Reading Lessons in Verse. Forming a sufficient Greek Reader. With Notes and a copious Vocabulary. 12mo, Sheep extra, 75 cents.

Mrs. Markham's History of France.

A History of France, from the Conquest of Gaul by Julius Cæsar to the Reign of Louis Phillipe. With Conversations at the end of each Chapter. By Mrs. Markham. Prepared for the use of Schools by the Addition of a Map, Notes and Questions, and a Supplementary Chapter, bringing down the History to the Present Time. By Jacob Abbott. 12mo, Muslin, $1 00.

Maury's Principles of Eloquence.

The Principles of Eloquence. By the Abbé Maury. With an Introduction, by Bishop Potter. 18mo, Muslin, 45 cents.

Mill's Logic.

A System of Logic, Ratiocinative and Inductive; being a connected View of the Principles of Evidence, and the Methods of Scientific Investigation. By J. S. Mill. 8vo, Muslin, $1 50.

Mills's Literature,

The Literature and Literary Men of Great Britain and Ireland. By Abraham Mills, A.M. 2 vols. 8vo, Muslin, $3 50; Half Calf $5 50.

Morse's School Geography.

A new System of Geography, for the use of Schools. Illustrated by more than 50 Cerographic Maps, and numerous Engravings on Wood. 4to, Half Bound, 50 cents.

Noel and Chapsal's French Grammar.

A new System of French Grammar; containing the First Part of the celebrated Grammar of these Authors. Arranged with Questions and a Key in English. Also, an Abridgment of the Syntax and Grammatical Analysis of the same Authors. To which are added, Lessons in Reading and Speaking, Forms of Drafts, Advertisements, &c. Designed to facilitate the Student in the use of the French Language, 1st. By making it a Medium of Communication between Himself and Teacher. 2d. By enabling him to Read, Write, and Speak it on all Occasions. By Sarah E. Saymore. Revised and Corrected, by Prof. C. P. Bordenave. 12mo, Muslin, 75 cents.

Olmsted's Astronomy.

Letters on Astronomy, in which the Elements of the Science are familiarly explained in connection with Biographical Sketches of the most eminent Astronomers. With numerous Engravings. By Denison Olmsted, LL.D., Professor of Natural Philosophy and Astronomy in Yale College. Revised Edition, including the latest Discoveries. 12mo, Muslin, 75 cents.

Parker's Outlines of General History.

Outlines of General History, Designed as the Foundation and Review of a Course of Historical Reading. By Richard Green Parker, A.M., Corresponding Member of the New York Historical Society; Author of "Aids to English Composition, &c." New Edition, with Additions. 12mo, Sheep extra, $1 00.

Parker's Aids to English Composition.

Aids to English Composition, prepared for Students of all Grades, embracing Specimens and Examples of School and College Exercises, and most of the higher Departments of English Composition, both in Prose and Verse. A new Edition, with Additions and Improvements. By RICHARD GREEN PARKER, A.M. 12mo, Muslin, 80 cents; Sheep extra, 90 cents.

Parker's Geographical Questions.

Adapted for the use of Morse's, Woodbridge's, Worcester's, Mitchell's, Field's, Malte-Brun's, Smith's, Olney's, Goodrich's, or any other respectable Collection of Maps: embracing by way of Question and Answer, such Portions of the Elements of Geography as are necessary as an Introduction to the Study of the Maps. To which is added a concise Description of the Terrestrial Globe. 12mo, Muslin, 20 cents.

Plautus.

"The Captives." A Comedy of Plautus. With English Notes for the use of Students. By JOHN PROUDFIT, D.D. 18mo, Paper, 38 cents.

Potter's Principles of Science.

The Principles of Science applied to the Domestic and Mechanic Arts, and to Manufactures and Agriculture, with Reflections on the Progress of the Arts, and their Influence on National Welfare. By the Rt. Rev. ALONZO POTTER, D.D., formerly Professor of Moral Philosophy and Rhetoric in Union College, Schenectady, New York. Revised Edition. With illustrative Cuts. 12mo, Muslin, 75 cents.

Potter's Political Economy.

Political Economy: its Objects, Uses, and Principles; considered with Reference to the Condition of the American People. With a Summary for the Use of Students. By A. POTTER, D.D. 18mo, Half Sheep, 50 cents.

Potter's Hand-Book for Readers and Students.

Hand-Book for Readers and Students, intended to assist private individuals, Associations, School Districts, &c., in the Selection of useful and interesting Works for Reading and Investigation. By A. POTTER, D.D. 18mo, Muslin, 45 cents.

The School and the Schoolmaster.

A Manual for the use of Teachers, Employers, Trustees, Inspectors, &c., &c. In two Parts. Part I. By Rt. Rev. ALONZO POTTER, D.D. Part II. By GEORGE B. EMERSON, A.M. Part I. The School; its Objects, Relations, and Uses. With a Sketch of the Education most needed in the United States, the present State of Common Schools, the best Means of improving them, and the consequent Duties of Parents, Trustees, and Inspectors, &c. Part II. The proper Character, Studies, and Duties of the Teacher, with the best Methods for the Government and Instruction for the Common Schools, and the Principles on which School-houses should be Built, Arranged, Warmed, and Ventilated. Engravings. 12mo, Muslin, $1 00.

Renwick's Natural Philosophy.

First Principles of Natural Philosophy, being a familiar Introduction to the study of that Science. By JAMES RENWICK, LL.D. 18mo, Half Sheep, 75 cents.

Renwick's Mechanics.

Applications of the Science of Mechanics to Practical Purposes. By JAMES RENWICK, LL.D. Engravings. 18mo, Half Sheep, 90 cents.

Renwick's Chemistry.

First Principles of Chemistry: Being a familiar Introduction to the Study of that Science. By JAMES RENWICK, LL.D. With Questions. Engravings. 18mo, Half Sheep, 75 cents.

Robinson's Greek Lexicon of the Testament.

A Greek and English Lexicon of the New Testament. By EDWARD ROBINSON, D.D., LL.D., Professor of Biblical Literature in the Union Theological Seminary, N. Y. A New Edition, Revised, and in great part re-written. Royal 8vo, Muslin, $4 50; Sheep extra, $4 75.

Russell's Juvenile Speaker.

The Juvenile Speaker; comprising Elementary Rules and Exercises of Declamation, with a Selection of Pieces for Practice. By the Rev. FRANCIS T. RUSSELL, A.M. 12mo, Muslin, 60 cents; Half Bound, 70 cents.

Salkeld's Roman and Grecian Antiquities.

Classical Antiquities; or, A Compendium of Roman and Grecian Antiquities, including a Sketch of Ancient Mythology. By JOSEPH SALKELD. With Maps, &c. 18mo, Muslin, 38 cents.

Salkeld's First Book in Spanish.

A First Book in Spanish; or, A Practical Introduction to the Study of the Spanish Language. Adapted to every Class of Learners; containing full Instructions in Pronunciation; a Grammar; Reading Lessons, &c. 12mo, Sheep extra, $1 00.

Schmucker's Psychology.

Psychology; or, Elements of a new System of Mental Philosophy, on the Basis of Consciousness and Common Sense. By S. S. SCHMUCKER, D.D. 12mo, Muslin, $1 00.

Smith's Mechanics.

An Elementary Treatise on Mechanics, embracing the Theory of Statics and Dynamics, and its Application to Solids and Fluids. By AUGUSTUS W. SMITH, LL.D. Illustrations. 8vo, Muslin, $1 50; Sheep extra, $1 75.

Smith's (Dr. Wm.) New Classical Dictionary.

See ANTHON'S SMITH'S NEW CLASSICAL DICTIONARY, page 6.

Smith's (Dr. Wm.) Dictionary of Antiquities.

See ANTHON'S DICTIONARY OF GREEK AND ROMAN ANTIQUITIES, page 6.

Strong's Harmony of the Gospels.

A Harmony of the Gospels, in the Greek of the Received Text. With the most important various Readings, brief Grammatical Explanations, Select Biblical References, and Chronological Notes. For the use of Students and others. By Rev. JAMES STRONG, S.T.D. 12mo, Muslin, $1 25.

Spencer's Greek New Testament.

The Four Gospels and Acts of the Apostles, in Greek. With English Notes, Critical, Philological, and Exegetical, on the Gospels and Acts; Maps, Indexes, &c., together with the Epistles and the Apocalypse. The whole forming the complete Text of the New Testament. For the use of Schools, Colleges, and Theological Seminaries. By Rev. J. A. SPENCER, D.D. 12mo, Muslin, $1 00; Sheep extra, $1 25.

The Student's Historical Text-Books:

Liddell's School History of Rome.

A School History of Rome, from the Earliest Times to the Establishment of the Empire. With Chapters on the History of Literature and Art. By HENRY G. LIDDELL, D.D., Dean of Christ Church, Oxford. Illustrated by numerous Wood-cuts. 12mo, Muslin, $1 00.

Dr. Smith's History of Greece.

A History of Greece from the Earliest Times to the Roman Conquest. With Supplementary Chapters on the History of Literature and Art. By WILLIAM SMITH, LL.D., Editor of the Dictionaries of "Greek and Roman Antiquities," "Biography and Mythology," and "Geography." Revised, with an Appendix, by GEORGE W. GREENE, A.M. For Schools and Students. Illustrated with 100 Wood-cuts. 12mo, Muslin, $1 00.

The Student's Gibbon.

The History of the Decline and Fall of the Roman Empire. By EDWARD GIBBON. Abridged. Incorporating the Researches of Recent Commentators. By WILLIAM SMITH, LL.D., Editor of the "Classical Dictionary," "A School Dictionary of Greece," &c. Illustrated by 100 Engravings on Wood. 12mo, Muslin, $1 00.

The Student's Hume.

A History of England from the Earliest Times to the Revolution in 1688. By DAVID HUME. Abridged. Incorporating the Corrections and Researches of Recent Historians; and continued down to the Year 1858. Illustrated by Engravings on Wood. 12mo, Muslin, $1 00.

Upham's Mental Philosophy.

Elements of Mental Philosophy; embracing the two Departments of the Intellect and Sensibilities. By Rev. THOMAS C. UPHAM, D.D., Professor of Moral and Mental Philosophy in Bowdoin College. 2 vols. 12mo, Sheep extra, $2 50.

Abridged for Schools and Academies. 12mo, Sheep, $1 25.

Upham on the Will.

Philosophical and Practical Treatise on the Will. Forming the Third Volume of a System of Mental Philosophy. By T. C. UPHAM, Professor in Bowdoin College. 12mo, Sheep extra, $1 25.

Whately's Logic.

Elements of Logic: comprising the Substance of the Article in the Encyclopedia Metropolitana. With Additions, &c. By RICHARD WHATELY, D.D., Archbishop of Dublin. 18mo, Muslin, 38 cents.

Whately's Rhetoric.

Elements of Rhetoric: comprising an Analysis of the Laws of Moral Evidence and of Persuasion. With Rules of Argumentative Composition and Elocution. By RICHARD WHATELY, D.D., Archbishop of Dublin. 18mo, Muslin, 38 cents.

Yonge's English-Greek Lexicon.

Containing all the Greek Words used by Writers of good Authority, in Chronological Order, for every Word used; explaining the Construction, and giving the Declension or Conjugation of each Word when Irregular, and marking the Quantities of all doubtful Syllables. Edited, with large Additions, by HENRY DRISLER, M.A., Professor of Latin in Columbia College, N. Y. Royal 8vo, Sheep extra. *(In Press.)*

HARPER'S NEW CLASSICAL LIBRARY.

Literal Translations of the Greek and Latin Authors,

Portraits. 12mo, Muslin, 75 cents each.

The following Volumes are now ready:

CÆSAR.
VIRGIL.
HORACE.
SALLUST.
CICERO'S ORATIONS.
CICERO'S OFFICES, &c.
TACITUS. 2 vols.
TERENCE.
JUVENAL.
XENOPHON.
HOMER'S ILIAD.
THUCYDIDES.
HERODOTUS.
EURIPIDES. 2 vols.
SOPHOCLES.
ÆSCHYLUS.
DEMOSTHENES. 2 vols.

For a full Descriptive List of Books suitable for Schools and Colleges, see HARPER'S CATALOGUE, which may be obtained gratuitously on application to the Publishers personally, or by letter inclosing Six Cents in Stamps.

